

Holy Bible

Aionian Edition®

Bekwil Bible
Bekwel Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Bekwil Bible
Bekwel Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/25/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Wycliffe Bible Translators, 2024

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/2/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Bekwil at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Bekwil at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matye	11
Malak	43
Luk	63
Zaŋ	96
Mesa	121
eLəm	153
Koolət yii Məken	167
Koolət yii Bəəba	181
Ghalat	191
Efəez	196
Filip	201
Koləs	205
Təsalonik yii Məken	208
Təsalonik yii Bəəba	211
Timote yii Məken	213
Timote yii Bəəba	217
Tit	220
Fileməŋ	222
Ebele	223
Zak	233
Pyəed yii Məken	237
Pyəed yii Bəəba	241
Zaŋ yii Məken	244
Zaŋ yii Bəəba	248
Zaŋ yii Eləl	249
Zuud	250
ε Sisim Zaŋ nabee	251

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Yezu é boozke náá: «Pela be, Saag'am, etee náá, be ààgu sa be di sa ε.»

Be eezekaa ekaad be, bhis be nazesa egwyeeeg ε.

Luk 23:34

Matye

1 Beeka dhaad ε Yezu Klisto, dha ε Abalaam, dha ε Dhavid e: **2** Ye É Abalaam ε nabya Izak, Izak ε nabya Zakoob, Zakoob kabya ye ε Yuda ne bōn nyeeeg. **3** Tin, Yuda ε nabya Peleez be ne Zeedas. Din ε nyeeeg'oo nabé É Tamaad. Peleez kabya ε Eslom, Eslom kabya ye ε Alam. **4** Mōn Alam kadi É Aminadaab, Aminadaab nakabya ye ε Naason. Naason kabya ε Salman. **5** Salman naazebya Bhoaaz be ne myel Layaab. Bhoaaz be ne ngbe myel Luth nakabya ε Obœed. Obœed nakabya ε Yese, **6** Yese é nabya mekoozi Dhavid. Mekoozi Dhavid naabya Salomonj, nyε nabya Salomonj ε be ne mwaa Wyili. **7** Salomonj nabé é seeg ε Loboam, Loboam nakabya ye ε Abiya, Abiya kazebya ye ε Asaf. **8** Asaf nazebya É Yozafat, Yozafat kabya ye É Yolam, mōn Yolam nabé É Ozias. **9** Ozias nadi é seeg ε Yotam, Yotam kabya É Akaaz, Akaaz eezebya Ezekias. **10** Ezekias kabya É Manase. Manase kabya ye É Amōn, Amōn nakabya ye É Yosias. **11** Yosias kadi é seeg ε Yekonia ne bōn nyeeeg. Tin ε be nazetó é ekwom pe kyee dik Bhabhilōn. **12** Bhii bōn Yisalael nató é ekwom pe kyee dik Bhabhilōn ε, Yekonya nakabya É Salatyel, bhii tak Salatyel eezebya Zolobabel, **13** Zolobabel kabya ye É Abyuud, Abyuud nabé é seeg ε Elyakim, Elyakim kadi é seeg ε Azood; **14** Azood eezebya Sadok, Sadok kabya É Akim, mōn Akim kadi É Eliyuud. **15** Eliyuud kadi é seeg ε Eleazaad, Eleazaad kabya É Matan. Matan eezebya Zakoob, **16** Zakoob kadi é seeg ε Zozef ngom ε Maali. Ye É Maali tak ε nabya Yezu bot di edjóo Mesia o. **17** Tinaak, kana koko mebyel ε Abalaam, keyaka ne ye Dhavid, ye nabé É, ye naasa tyee ekoko ε mebyel kam ne ená. Ye naabaasa tyee ekoko ε mebyel kam ne ená kana ebyel ε Dhavid, keyaka ne membu me bōn Yisalael nató é ekwom pe Bhabhilōn ε. Kana membu me bōn Yisalael nató é ekwom pe Bhabhilōn ε keyaka ne ebyel ε Mesia, ye naasa tyee ekoko ε mebyel kam ne ená. **18** Gwakeka esuk ε ebyel ε Yezu Klisto. Maali nyeeeg nabé é ghoođ ε Zozef. Esok ne be ne di moma ne motom, ye nabé É, Maali eezebelə εbum ne ghwyil ε Sisim na Dεε. **19** Zozef, mwaaz'ε nabé é mot epiki, nyε nabé É ààkwyel edhusal nyε é mis me bot. Nyε É boozéke náá, emwaaz be ne Maali si tō syaab. **20** Dáa nyε nadi esiiza deenek ε, dhiiti fofope ε Ghej ngot eezezuula nyε tō dhyam, nyε eezeke ne ne náá: «Zozef, dha ε Dhavid, nábem ba étep εba Maali, etεε náá, ye É ne ghwyil Sisim na Dεε ε, nyε bela εbum. **21** Nyε

waabya mōn mōo motom, bi aaget nyε ε Yezu, etεε náá, nyε é kwaatsik bot ε mbyak'ε tō mesyem mōo.» **22** Esesee binek djas aasaεl ε, etεε náá, etεε djas Ghej naεe tō nuub ε ngoolel-mékpa ε Zeeb neebela esuk. Ye nabé É náá: **23** «Mōn esyes ε moma di ààgu botom o waabela εbum. Bhii tak, nyε waabya mōn mōo motom, nyε aaget nyε É Emanuel.» Ye kwyl elεε É: «Zeeb É ne nena.» **24** Dáa Zozef kadjem é go ε, nyε zokasa É dáa fofope ε Ghej naεe nyε ε, nyε É boozzebee myel Maali. **25** Tin, nyε nabé É ààsseeεga goj be ne myel kekum dwoo myel nabya mōn motom, Zozef naget Yezu ε.

2 Yezu nabyel é pe del ε Bheteleem pe kyee dik Yude é ghej Elood nadi mekoozi ε. É ghej tak, ye nabé É, bētsoj ε bot naadus pe kyee edjem ε dwoo, kum pe Yeluzalem. **2** Tin, be moo zedji náá: «Mekoozi me eYuda, mōn di náá, nyε ààloo ne ebyel o, nyε É wo? Bis eebee kwyikwyen ye edus pe edjem ε dwoo, bis é bookazye zeduwal nyε.» **3** Dáa mekoozi Elood nagwak deenek ε, ye nabé É, ye naakpaa nyε lyem εbuεpe dōo ne bot edi ko ghaada Yeluzalem o. **4** Wō gwaa nyε zedjóo bot ε nadi ko elo eboo begħaa-Zeeb o djas, ne begħaj ε mekana me etsi djas, nyε needji be di Mesia di esiija ne ebyel o. **5** Be eezebəoza ne ne náá: «Pe Bheteleem, pe kyee dik Yude etεε náá, ngoolel-mékpa ε Zeeb nakwyal ε náá: **6** «Wō Bheteleem, kyee dik Yude Ne tseetse wō tok ne ghwyil εbyasela pe ko mel me di ko kyee dik Yude ε, etεε náá, ko lo'ε aapaawiyis boo kukuma mot aadjed mbyak'am Yisalael o.» **7** Deenek, wō gwaa, mekoozi Elood zedjóo betsoj ε bot binok tō syaab. Tin, be eezelees nyε sum di ne ewala ε kwyikwyen tak nanyen tō gwoo ε. **8** Bhii tak, nyε eezelwom be pe Bheteleem. Nyε ne noo náá: «Tóka kesa, da bi É gu etep djas dum ne mōn tak, dōo ne zeza ne di nyε di o. Bi É bela oo, da bi É lee me, etεε náá, mam pe neezyε, zeduwal nyε.» **9** Bhii be nazegwak dáa mekoozi nalií ne noo ε, be eezenoø menyel dhaa yoo. Tin, kwyikwyen be nadi ebee pe edjem ε dwoo ε, moo ke pe sok bhwoob'oo pe eko, é sok be nakum zeza ne di mōn tak nadi É, Wō gwaa kwyikwyen zetyaa piki, é di wat, ààkabaake. **10** Dáa be nabee kwyikwyen ε, be nabé É, be naamyala εbuεpe. **11** Bhii tak, be eezeni tō ndjaa, zebela mōn be ne nyeeeg Maali tin. Wō gwaa, be zekwyit meboj si étep eduwal mōn. Bhii tak, be eezekeε mekōm mōo. Be eezepek nyε ne elođ, ne bemenanás di edikaa tō du ε, zenoo mul me di djooaa miid ε. **12** Bhii tak, wō gwaa Zeeb zelu be tō dhyam

náá, be nàdhaa pe daa Elood. Tin, é esik ε lōo pe del ε lōo, be nakadharj É, pe ze sis. **13** Bhis betsoj ε bot binok nató ε, fofop ε Ghej ngot eezetuula Zozef tó dhyam. Nyey ne ne náá: «Wyla. Nöja mwalo ne mòn, da bi É kaab, tó, kesowa pe Ezipte. Kedi penek, kékum dwoo me aake náá, wò bula ε. Etæs náá, Elood É waasaa mòn étèp nyé neegó nyé.» **14** Tin, Zozef É boozewyel, nòo mòn ne myel, zekaab pum-ε-pum, tó, kesowa pe Ezipte. **15** Zozef zokadi penek ε kékum elu ε esyee ε Elood. Ye nasee deenek ε, etæs náá, étèp ee Ghej naloolε tó nuub ngoolel-mékpa me ε, neebela esuk. Ye nabe É náá: «Me eedjoo mòn'am étèp nyé neewyis tó del ε Ezipte.» **16** Bhis Elood nazegu náá, betsoj ε bot binok naakòo nyé ε, nyé naazebiyo elyelepe. Wò gwaa nyé zedje elee ne bot be náá, be tó pe Bheteleem ne mel me di É mengwoob ε djas, kegô bón botom djas di náá, be dinaa àápakkum membu membá ḥ. Etæs náá, ndem betsoj ε bot nalee nyé ε, ye nabe É náá, mòn tak nadi É, tó lòog membu menek. **17** Tin, etep ee ngoolel-mékpa ε Zeeb Zelemi nalee É boo zebela esuk. Nyé nabe É, nyé naake náá: **18** «Etsim εpegék pe del ε Lama; etsim e boo megwyne ne mezuk. Ye É Lasel ε di edje bón be. Nyé aanàkwaakat egwyε, etæs náá, bón tokape.» **19** Bhis esyee ε Elood, fofop ε Ghej ngot eezetuula Zozef tó dhyam pe Ezipte. **20** Nyey ne ne náá: «Wyla. Nöja mwalo ne mòn, da bi É sik pe kyee dik Yisalaεl etæs náá, bot djas nadi ekwyel egó mòn' ḥ, be eezesi “bhεεε”.» **21** Tin, Zozef É boozewyel, nòo mòn ne myel sik pe kyee dik Yisalaεl. **22** Tinaak, dáa nyé nagwak náá, Alselaoß naadjila seeg Elood kó bóó mékoozi pe Yude ε, bwoo naasa nyé É étò pe yiizaag. Zeeb É boobaazedje nyé melyo mesis tó dhyam. Tin, nyé eezetó pe dhiiti del εsis, pe kyee dik Ghalile. **23** Nyé É boozetó kedi pe dhiiti del, din ε del ε tak É Nazalet. Ye nasee deenek É, etæs náá, dhiiti etep ee Zeeb nalee tó enuub e bengoolε mékpa ε Zeeb ε, neebela esuk. Ye nabe É náá: «Be aadjoo nyé mot Nazalet.»

3 É ghej tak ye nabe É Zaj Nduuel-bot eetuula tó kyee bøs besye di ààbe ne medii ε e kyee dik Yude. Nyé nadi elyo É náá: **2** «Liigka elyem bin, etæs náá, Eyoj ε di tó gwoo ε, ye eezekuna!» **3** Ngoolel-mékpa Ezayi nalii étèp'ε É náá: «Mot ngot εpetuud kó kyee bøs besye di ààbe ne medii ε náá: “Koobalka mëze ε Ghej! Tuuka nyé mëze me na looba-looba!”» **4** Kaad Zaj nadi ebot ε nasaεl É ne mya me boo yaaga kyee bøs besye di ààbe ne medii ε. Nyé nabe É ne bhete ket É kuu. Nyé nadede É etsemaaka ne egho. **5** Bot ε ghaada

Yeluzalem ne bot ε kyee dik Yude djas, zenòo bot ε nadidi mbaka-mbaka ne dii Yulden o nadi ezye pe daa le. **6** Be nadi evaa mesyem mòo É mis me bot. Bhii tak o, Zaj zeduu be Zeeb tó dii Yulden. **7** Dáa Zaj nabee náá, bête ne eFalizye ne eSadusee nadi ezye pe daa le εbuεpe zeduwa Zeeb ε, nyé É boozekε ne nòo náá: «Biyo mbyak mëgel mak! Eze lyo bin náá, bi kaab εbuk ε Zeeb ze kunaa ne ezye enek? **8** Lyaalka ne esesee bin náá, ye É tseetse náá, bi eezeliig elyem bin. **9** Betka eke biyo ne biyo náá: “Dhiiti sonok aanàkwaasa mena, etæs náá: Abalaam É bhaab'enaka.” Etæs náá, Zeeb É ne ghwyil eliig mëkok mak ye liiza bedha ε Abalaam. **10** Ye nyó É bi gu náá, zoj moo É neega É εbok ε le étèp ye neetsaal ekanjal e tak. Ele ee di ààdje mbée bhum o djas, goka É ne εkwyalaa. Bhii tak, da ye É këmwasaan tó du. **11** «Ye É tseetse náá, mam duu bin Zeeb É to medii, étèp ye neelyaal náá, bi eezeliig elyem. Ye kabé mot di zye bhis'am ḥ, nyé aaduu bin Zeeb É, to ghwyil Sisim na Dëe ne du. Nyé eedhaa me ne mebwala. Mam aanàkwaakobela-bela duu emalal étèp εkotii-tiiak ekel ekoko be. **12** Tó membo me, nyé eemet wal étèp nyé neewa mbék pak ezeza ne bhum. Ezeza pak wat, mbée bhum yak pak. Tin, nyé waakkowm mbée bhum tó taa. Ye kabé ezeza ḥ, nyé kakëmwas ye ε tó du na kom-kom.» **13** Dhiiti dwoo Yezu naazesus pe kyee dik Ghalile zékum pe dii Yulden pe kyee Zaj nadi É, étèp nyé needuwa Zeeb dáa Zaj. **14** Wò gwaa Zaj zébyen ye. Nyey ne ne náá: «Ye É mam ε di egoka ne ezye, zeduwa Zeeb pe daa lo. Ghuna ye É wøy É kazye pe daa lam e!» **15** Yezu eezebøza ne ne náá: «Wò goka É wò myaal náá, ye sée deenek É ewala elak. Etæs náá, deenek mena sa É εkwosak ε Zeeb.» Tin, Zaj É boo zëmyaal. **16** Dáa Yezu naduwa Zeeb ε, wyisa nyé nazowyis tó medii ε, É di tak wat, wò gwaa gwoo zebéjel kó eko ε le. Bhii tak, Sisim na Dëe eezye, zësul kó le tyee eghum. **17** Dhiiti gwood eezegék tó gwoo náá: «Nwyak É mòn'am me di kwyel ḥ. Me eedyeebamyaala ne ne εbuεpe.»

4 Bhii tak, Sisim Zeeb eezewyel Yezu, tó ne ne pe kyee bøs besye di ààbe ne medii ε, etæs náá, Dim mot mékoy neekewa nyé tó mebhawal. **2** Dáa nyé nazetsi edee étèp mendjaala tyee melu mëkam-mená ne epum mëkam-mená ε, za naazesa nyé. **3** Tin, Satan, Mot mebhawal eezetiila pe daa le. Nyey ne ne náá: «Ye be náá, wò É Mòn ε Zeeb ḥ, kea ne mëkok mak náá, ye liiza emapa.» **4** Yezu eezebøza ne ne náá: «Ekwyala ε Zeeb lëe É náá: “Ye tok emapa ne emapa di esa náá, mot di ne tsik. Mot tsak É ne mëkpa djas di edus tó

nuub Zeeb ε.”» 5 Bhii tak, Dim mot mekɔj eebaazetó ne ne pe Yeluzalem ghaada na dεε. Nyε eezegel nyε kɔnges Ndjaa-ebuwa. 6 Nyey ne Yezu náá: «Ye be náá, wo é Mɔn Zeeb o, tsela, da wɔ é keduma pe si, etεε náá, ekwyala ε Zeeb lee é náá: “Ko esu ε lɔ, Zeeb é waake ne efop be náá: Be bep wo ne membø mɔɔ, é kaab náá, wo é zekbema εbek.”» 7 Tin, Yezu eezebøøza ne ne náá: «Ekwyala baalee é náá: “Sa wo àawà Ghen Zeeb’ɔ tɔ mebhowl.”» 8 Dim mot mekɔj eebaazeno nyε, tó ne ne pe kɔ dhiiti etsok ε na vyeegvyeeg. Nyε eezetel nyε meyοj me bøs djas ne mekas ne enem tak djas. 9

Dim mot mekɔj eezekε ne ne náá: «Me waadje wo esesee bak djas, wo kwyit meboj mo si meko mam, da wɔ é duwal me o.» 10 É di’enek, Yezu é boozekε ne ne náá: «Dusa tin, Satan! Eteε náá, ekwyala lee é náá: “Ye é Ghen Zeeb’ɔ é wo di egoka ne edugal. Wɔ goka ne esa é mesa me met.”» 11 É sok’enek, Dim mot mekɔj eezebet nyε, nyε eezetó ye. É di’enek, wo gwak efop zokazy zekwyee nyε. 12 Bhis Yezu nagwak náá, Zaj naametaa é mbok ε, nyε naazetó pe Ghalile. 13 Nyε nabe é ààkosulal kɔ ghaada Nazaret. Tin, nyε nakwos é ɛkedi pe ghaada Kapelnaum, ghaada tak nadi é mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato Ghalile, pe pak kyee dik ε Zabulon ne Neftali. 14 Nyε nasa deenek é, etεε náá, etep ngoolel-mekpa Ezayi nalee é neebela esuk: 15 «Ekyee medhik me Zabulon ne Neftali pe kyee ze boo soob na djato-djato pe yii kyiid dii Yulden, Ghalile, pe bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda di o! 16 Mbyak di tɔ ghooghom ε waabee boo ngel gwyε é kas tɔ lɔ! Dɔɔ ne bot ε di ekøola tɔ ghooghom pe kyee dik εsyee o, gwyes é waakas kɔ lɔo.» 17 Kana ɛwala elenek, Yezu naazekan elyo bot náá: «Liigka elyem, etεε náá, εyoy ε di tɔ gwo ε, ye é eezekunaal!» 18 Dhiiti dwoo Yezu nadi eke mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato e Ghalile. Dáá nyε nabee belael ε mewyet bεbá, dhyeeb ne tel, bøø ela mewyet ε. Bot ε tak nabe é Simɔj, mot nagetaa Pyεed o, zenɔø dhyeeb Andele ela ewyet tɔ dii. 19 Tin, Yezu eezekε ne nɔø náá: «Duka me, me waasa náá, bi di belael ε mewyet étep emet ε bot.» 20 É di’enek wat, be eezedhuugal mewyet mɔɔ, etep edu Yezu. 21 Bhii Yezu nake ba «zii» é, nyε eezeboma ne bedhiiti bot εsis, dhyeeb ne tel, Zak be ne mɔn ε nyεeg Zaj, bøø ε Zebede. Be nadi é tɔ eleed, ekoobal mewyet mɔɔ, be ne seeg’oø. Tin, Yezu eezedjøø be. 22 É di’enek wat, be eezedhuugal eleed ne seeg’oø, be eezedu Yezu. 23 Tin, Yezu naazetó pe kyee dik Ghalile djas, nyε nadi edje melyo tɔ mendjaala

me eYuda nadi pe kyee dik tak ε. Nyε nadi egoola Mbøø Bhaadal dum ne εyoy ε Zeeb, ne εbaatsik bot ε nazye ne mebé membi ne membi o ne bot ε nadi ne edjam o. 24 Ye nabε é, menduk me naake kɔ kyee dik Siili djas. Be é boodi zezyε nyε ne bot ε nadi ne mebé membi ne membi o, ne bot ε embee esisim nadi edhe-dhek o, døø ne bot ε nadi ebil djem o ne eboka e bot. Yezu zokatsik bøø djas. 25 Medhuu me bot ε nadi edu nyε o, nadudus é pe Ghalile, pe pak eghaada kam, pe ghaada Yeluzalem, pe Yude ne bot ε kyee dik nadi pe yii kyiid dii Yulden o.

5 Dáá Yezu nabee εduu ε bot binok ε, nyε naazεbyet kɔ etsok, nyε eezeno nyel’ε, disi. Bedjekel be eezedisi e ngwoob’ε. 2 Nyε eezeni é dje be melyo: 3 «Menyo ne bedjel ε bot tɔ sisim, etεε náá, εyoy ε di tɔ gwo ε, ye é yøø. 4 Menyo ne bot ε di edje nenak o, etεε náá, Zeeb é waadis ghoj di tɔ elyem bøø ε! 5 Menyo ne bot ε di etela o, etεε náá, be waabela kyee bøø Zeeb nakek be ε! 6 Menyo ne bot ε di ne za ne gwyes esa εkwosak ε Zeeb o, etεε náá, be waade, djil! 7 Menyo ne bot ε di gek bot εsis ghoj o, etεε náá, Zeeb é waagek be ghoj! 8 Menyo ne bot ε di ne mbøø elyem o, etεε náá, be waabee Zeeb. 9 Menyo ne bot ε di esa egwyem pak’oø ε, etεε náá, Zeeb é waadiig bet náá, be é bøø be! 10 Menyo ne bot ε di tɔ tsik mezuk o etεε náá, be εpsa εkwosak ε Zeeb, etεε náá, εyoy ε di tɔ gwo ε, ye é yøø! 11 Menyo ne nen, ye be náá, bot εpele bin o, ne εwa bin tɔ tsik mezuk o, be di esu bin etep mbøø o, ne εbaasaab dék’en, etep’am o. 12 Myaalaka, da bi é bol zεj, etεε náá, boo etuud bin é neega pe tɔ gwo. Etεε náá, ye é deenek ε be nazuk bengoolel ε mekpa ε Zeeb nazye esok ne nen o.» 13 «Ye é biyo é di mesøn kɔ bøø. Ye be náá, mesøn moo é, ààkagwom o, ye goka é ne εsaaa dáá etep mesøn neebaagwom? Deenek mesøn aakadi é, ààbe ne mesa me ye aasaaa ne ye ε. Deenek, ye goka é ne εmwasa pe kel, da bot é nyal ye ε. 14 «Ye é biyo é di mekas kɔ eko ε bøø. Del ε di suma kɔ etsok o, tok ne ghwyil edi syela. 15 Wo aanàkwaatuub lama, da wɔ é wa ye si bhe. Ye ààseaa deenek, ye goka ne εkelaa é, pe kɔ tεeg é di bot djas aadi tɔ gwyε tak o. 16 Deenek é di egoka náá, mekas men nyen tɔ bot, etep bot neebée menyø me esesee bi di esa ε, etep be needuwal Sεeg’en di tɔ gwo ε.» 17 «Nàkeka náá, me nazye é zegó etsi ε Moiiz ne melyo me bengoolel ε mekpa ε Zeeb nadje ε. Me nabe é ààzyε zegó etsi, me nazye é zelyaal mesuk me tak. 18 Tseetse

ne tseetse, me lee bin ε náá: Dáa ye di náá, gwoo ne bōs dinaa ààpaadum ε, ye tok ne sa wat aadisaas to etsi. Ye nakoozodi ba moo etən neghu ba moo kyeeb, sa wat aanàdus to etsi kekum dwoo mesik me etəp djas. **19** Étep tak é di náá, mot aazodis tsi wat, ye nakoozotooł, da nye é lyo bōn nyeeq náá, be sa dáa nye sa o, yenök aadi é, mōo dhyieeb to Σyoy ε di to gwoo ε. Tin, mot di eduwal etsi da nye é lyo bōn nyeeq náá, be sa dáa nyeε o, yenök aadi é boo-mot to Σyoy ε di to gwoo ε. **20** Me lee bin ε náá: Epiki bin é mis me Zeeb é di ààdhaa yii begħajx e mekana me etsi ne eFalizye o, bi aanàkwaani to Σyoy ε di to gwoo ε.» **21** «Ye nabe é, bi naagwak náá, nye nake ne bēbhaab bina náá: "Sa wō ààgó mot. Mot ē gó sō mot o, ye goka é ye tóaa ne ne é mis me betetep, nye neepéεaa." **22** Ye kabē mam o, me lee bin ε náá: Mot djas aagwak ebuk ne mōn nyeeq o, ye goka é náá, betetep pée nye. Mot aake ne sō mot náá, "wō ē wo o", nye goka é nye tó kēpεeaa pe boo zeeqga betetep eYuda. Mot aake ne sō mot náá, "wō ē ndjemet o", ye goka é náá, nye kēmwasaas to du na kōm-kōm. (Geenna g1067) **23** Ye be náá, wō erpetó pe mesa ebuwa étep ekeduwal Zeeb ne esa bō o, tin, wō siiza náá, mōn nyooq é ne tēp nye di ewbak wō kō esu ε tak o, **24** pookobet esa e duu tak kō mesa ebuwa. Da wō é pookokegwakel ne mōn nyooq. Bhii tak ε wō aakazy, zekaa Zeeb. **25** «Mot é kepit wōy o, bi é di etō pe dāa betetep o, lela egwakel ne ne é di bi dinaa é ze yenek, é kaab náá, mot tak é zekka wō é mis me betetep. Bhii tak, da betetep é dje wō é membō me esodja, da be é wa wō é membok. **26** Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: Wō aanàkwaawiyis tin, wō di ààtuud dōo ne falanga esik o.» **27** «Ye nabe é, bi naagwak náá: "Sa wō ààsa εzō." **28** Tin, mam kalee ne nen ε náá, motom djas aagwyák mwaa sō, da é wyeeb nye tō lyem o, yenök tak eezesa εzō ne moma tak to lyem'ε. **29** Ye be náá, ye é dis ε kyee mōbō eghej bō é di ebelal wō náá, wō sa mesyem o, wō goka é ne erpiid ε ye, da wō é mwās ye etsetaεpe. Ye aadi é, enyoepe ne no náá, wō dis dhiiti kyee nyel'ō, ààkabē náá, wō kedyak tō du na kōm-kōm ne nyel'ō djas. (Geenna g1067) **30** Ye be náá, ye é, mōbō eghej bō é di esa náá, wō syem o, tsalaal ye, da wō é mwās ye etsetaεpe ne no. Ye aadi é, enyoepe ne no náá, wō tsaal dhiiti kyee nyel'ō, ààkabē náá, wō kedyak tō du na kōm-kōm ne nyel'ō djas.» (Geenna g1067) **31** «Ye nabe é, be naabaake náá: "Mot εpεε myel o, nye goka é ne edje nye mekana me εbel ε eba." **32** Ye kabē mam o, me ke é náá: motom djas di epεε

myel, ààmet nye ne sa etsi di elu o, motom tak saj é náá, moma tak di moma mezo nye baatō eba ε sis o. Tin, motom aaba moma zebjenaa é eba o, nyε baasa é εzō.» **33** «Ye nabe é, bi naagwak dáa be nake ne bēbhaab binaka náá: "Sa wō ààgwakel ne mot, da wō é tuwal myoż ne mesoż bhii tak wō kadi é ààsa sa wō nakek ε. Ye goka é náá, wō sa sa wō kek é mis me Għej ε." **34** Ye kabē mam o, me lee bin ε náá, sa mot ààtuwal myoż ne mesoż, da é nōo gwoo dāa tyaases, etee náá, penek é pe bōó mekoozi me Zeeb di ε. **35** Sa mot ààtuwal myoż ne mesoż ne bōs, etee náá, bōs é di Zeeb di enyal ne meko me o. Sa mot ààtuwal myoż ne mesoż ne din ε Yeluzalem, etee náá, ye é għadaa ε boo Mekoozi. **36** Sa wō ààtuwal myoż ne mesoż, da é wa lo'o é ban, etee náá, wō tok ne ghwyil eswoola bhoo lo'o náá, ye bhilal negħu ye pum. **37** Ye be náá, wō eemyaal tēp o, kea "Iyoo". Ye kabē náá, wō eebyen o, kea "ooh", etee náá, ekela-ekela ee bot dyeebabek kō étap'enek dyeebadus é pe daa Mbee mot.» **38** «Ye nabe é, bi naagwak náá: "Mot ē tuu so dis o, ye goka é náá, nye baatuuaa ye. Mot ē bwak wō edje o, da wōy ē baabwak nye edje." **39** Deenek, mam kalee bin ε náá: Sa mot ààbulal εbiyo ne εbiyo. Mot ē nyuu wō bεez ē emuk pe mōbō eghej o, baaka nye yak kyee emuk. **40** Mot ē di esaa wō ne etep etep nye neenōo kuwa yo o, beta nye, nye baanōo dōo ne ndjookuwa yo. **41** Mot ē besal wō náá, wō ke nej wat o, kea enej ebá. **42** Gwyena ne mot di ewaab wō sonok o. Ye be náá, mot eenōo sa yo o, sa wō ààkabaakedu.» **43** «Ye nabe é, bi naagwak náá: "Ye goka é, wō kwyel sō'o mot, da wō ē byen mot mebhuka mō." **44** Ye be mam o, me kalee bin ε náá: kwyelka bot ε mebhuka men. Djaalaka Zeeb kō esu ε bot ε di ezuk bin o. **45** Deenek ē bi aadi bōn Sēg'en di pe tō gwoo o, etee náá, Zeeb sa é náá, gwyes kas kō bot djas: bembbee ε bot ne betete ε bot. Tyee wat, Zeeb sil bħi é, étep bot ε di sosoob o, ne bot ε di ààbe sosoob o. **46** Ye be náá, bi goka é ne εzokwyel ē bot ε di ekwyel bin o, étep ye bi di bun náá, bi ē waabelia efute aadus pe eko ε? Dōo ne benorjel ε epata e lapo zobaakwyel ē, bot ε di ekwyel be o. **47** Ye be náá, bi zoswos ē bōn nyeeq bin o, bi bee tin ē náá, bi εpesa enem esa? Etee náá, bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, bōo pe zobaasa ε deenek! **48** Dika ne mbεe elyem dáa Sēg'en di tō gwoo o di ne mbεe lyem ε.»

6 «Bi ē kotiibal dum ne dáa bi di esa enem esa ne bot etep εduwal ε Zeeb ε. Bi ē sa deenek ē mis

me bot, étep bot djas neeke náá: "Biyo é di bembec bot" o. Deenek, bi é sa deenek oo, bi aanàkwaabela efute e Sæg'en di tó gwoo aadje ε. 2 Wø kwyel edje djel mot sonok oo, wø goka é ne esa ye tó so, sa mot ààgu. Nàsa dáa bot e luwalej di sa tó mendjaa me mendjaala me eYuda ne é egba ε. Be sa deenek é étep bot needuwal be. Tseetse ne tseetse, me lee bin e náá: Mbi bot binok eezebelo yøbo efute. 3 Ye be náá, mbo eghej bo spedje djel mot sonok oo, ye àànyo náá, mbo myel ε lo gu. 4 Eteε náá, ye goka é náá, sa wø dje mot ε, ye di so. Tin, Sæg'en, mot di egu dáa wø di ekwyee bot tó so ε, nye waadjé wø yo efute.» 5 Yezu eezeke ne noo náá: «Bi é di edjaala oo, nàdika dáa bot ε di ne lualej, be dyeebakwyel edjaala ε metetel tó mendjaa me mendjaala me eYuda ne é beman, étep bot neebree be. Tseetse ne tseetse, me lee bin e náá: bot binok eezebelo yøbo efute. 6 Ye kabø wøy o, wo kwyel edjaala Zeeb oo, nia tó dhøj'ø, da wø é diyal εbe. Bhii tak, da wø é djaala ne Soog di tó di so o. Tin, Soog, mot di ebee esesee wo di esa tó so o, nye waadjé wø efute. 7 «É sok bi di edjaala é, sa mot ààbasal ekpa wat esok ne esok gwyees dáa bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Boo gek é náá, Zeeb é waagwak be, etee náá, be ne bil mekpa ebuepe tó mendjaala moø. 8 Sa mot ààbarja be, etee náá, Sæg'en ne gu sa elyem bin di ekwoes ε, esok ne bi ne waab ne ne. 9 Deenek, Gwakeka dáa bi di egoka ne edjaala ε. Keka náá: "Sæg'es di tó gwoo o, ye goka é náá, mot ne mot gu náá, wø é Zeeb na Døe. 10 Mekoozi mo zye. Beta náá, skwosak ε lo sael kø bøs, dáa ye di sael pe tó gwoo ε. 11 Djea bis melu ne melu edee di egoka ne nes ε. 12 Pela ebiyo ε bis zesa ε, etee náá, bisø pe, bis epepel bot ε nazesa bis ebiyo o. 13 Sa wo ààbet bis tó mebhodal. Peka bis é membo me Mbee mot, [etee náá, ye é wøy é di ne Mekoozi, ne mebwala, ne duma na kom-kom.]» 14 «Guka náá: Bi é pel ebiyo ε bot ε di etó ne esa bin o, Sæg'en di pe tó gwoo o waabaapel yøbo pe. 15 Tin, ye kabela náá, bi ààpel besø bin oo, Sæg'en di tó gwoo o aanàkwaabaapel ebiyo ε bi di esa ε.» 16 «Ye be náá, bi epetsi edee oo, sa mot ààdi ne bhwoob ghoj dáa bot ε di ne lualej o. Be lyaal bhwoob ghoj deenek é, étep bot djas neegu náá, be epetsi edee. Tseetse ne tseetse, me lee bin e náá: bot binok eezebelo yøbo efute. 17 Ye kabø wøy o, wø tsi edee oo, gwyia bhwoob, da wø é løøb mul é lo, 18 etee náá, bot needi ààgu náá, wø epetsi edee. Tin, ye é Soog mot di tó so o di egu, deenek Soog, mot di ebee esesee djas wo di sa tó so o, nye waadjé wø

efute.» 19 «Nàsaaka edi é ne bete ne ekum é bøs'ak. Ekum ee di náá, beses ne emaa é waapul ε. Ekum ee di náá, bot ε djii é waakwak εbo ε ndjaa, da é djii, noø, tó ne ye ε. 20 Kwomka ekum bin pe daa Zeeb. Penek, bot ε djii aanàkwaani kedjii ye, beses ne emaa aanàkwaapul ye. 21 Eteε náá, é di mot di ekwom esa be o, lyem'e di é tin.» 22 «Mis me mot é dáa lama nyel. Ye be náá, mis mø epenyaasok enyøepε oo, gua náá, nyel'o djas é tó selele. 23 Ye kabø náá, mis mø epékpañ oo, nyel'o djas é tó ghooghom. Ye kabø náá, ngel di to lo eeedim oo, tin, kwaa yenek meghomla aanøjel ne yé?» 24 Mot ngöt aanàkwaadi mot-mesa me ekukuma ebá. Ye be deenek oo, nye waabhina ngöt, da nye é kwyel nwyak ngöt, neghu nye kaseya ne mot esok oo, nye waapεe nwyak ngöt. Bi tok ne ghwyil esa mesa me Zeeb ne mesa me epata é di wat. 25 «Étep tak é me di elée ne nen náá: Nàbemka ba dum ne tøp edee, ne gwyees medii ne tøp eduuba. Eteε náá, tsik eedhaa edee ne menyø. Nyel eedhaa ekaad ne metaj. Etsal é? 26 Beeka enen pe øko, be ààbe epyeeb, ààbók edee di ewum tó epyeeb ε. Be ààkwom edee tó mebhwa ne kø etaai. Tin, dhi Sæg'en di tó gwoo o, di dje be edee! Bi ààpadhhaa enen ne boo metaj é mis me Zeeb é? 27 Ye be náá, bi epебем ba oo, eze pak'en di ne ghwyil ebil ba elu ε wat kø melu me tsik'ε?» 28 «Étep ye bi di bem ba kø esu ε ekaad? Beeka dáa mezem di ekwyil ne wyee to pyeeb ε. Mezem me tak ààsa mesa, ààlat ekaad. 29 Tin, me epelæe bin náá, døø ne Salomøj, ne boo duu ye, nye nabø é ààbe ne mbøø kaad na nyø dhaa wat to køkø mezem menek. 30 Ye be náá, Zeeb epøbet eka ee di tó dik mos, da djemén ye é noøja, dikaa tø du oo, tin, nye tok ne ghwyil esa deenek ne lyem'e met étep'en é? Ye nakoozodi náá, bi tok ne boo emyaal ne ne!» 31 «Nàbemka ba é ekeke náá: "Mena aadøka yé? Mena aadøka yaa medii? Mena aabøtka yé?" 32 Yenek djas, ye é bot ε bøs é di ebwos esesee binek melu djas. Tin, Sæg'en mot di tó gwoo o ne gu náá, bi é ne gwyees tak. 33 Pookosaaka sok Eyoj ε Zeeb ne tsik tø epiki nye di ewaab ε. Tin, Zeeb é waadjé bin esa djas bi di ne gwyees tak ε. 34 Nàbemka ba ne etep aasael djemén ε, etee náá, etep ee djemen aagwyø le ó nye εmet. Dwoo ne dwoo é ne ye ekwosak.»

7 «Sa bi ààdidi é pée bot, deenek Zeeb aanàkwaapéé bin. 2 Eteε náá, Zeeb aapéé bin ε dáa bi di epée besø bin ε. Nye aalwoodal bhwarj'en ε dáa bi di elwoodal bhwaasø bin ε. 3 É tøp yé wø gwyák kwyeezyøj di tø dis ε so'o mot, wø kadi é ààbee pek le di tø dis ε lo

ε? 4 Wō nàkwaake ne so'ō mot náá: "Món nyaag'am, beta me dis kwyeezyor tō dis ε lo," wøy àabé é bee pek le di tō yō dis ε. 5 Wøy mot medjhaaz pe εko, bhimis pe si, pookodis sok pek le tō dis ε lo ε! Bhii tak é wo waanyaa sok, étep wo needis kwyeezyon di tō dis ε mòn nyog ε.» 6 «Nàdjeka esa ee di dee ε ne bëbhye, é kaab náá, bhii tak be é zekəbulə zeduma wō é nyel nemekwaala. Nàmwaska mëvunga sok bhwoob beghyee, é kaab náá, be é zekenyal ye.» 7 «Waabka, bi é waadjéaa. Saaka, bi é waabela. Diigka, be waadii bin εbe ε ndjaa. 8 Étep tak é ye di náá, mot é waab oo, nye spedjeaa. Mot é saj oo, nye εpεbela. εbe ε ndjaj aadiiaa é, étep mot diig o. 9 Ye é ne mot ngöt pak'en di ne ghwyil edje mòn'ε ekok bela náá, mòn waab é mapa? 10 Neghu εze di ne ghwyil edje mòn nyø, ye be náá, mòn waab é su oo? 11 Kwyii biyo, bëmbee ε bot, di gu edje embëes esonok ne bòn bin, gwyata ne Seeg'en di tō gwoo o aapaadi ààdje embëes esonok ne mot aawaab nye sonok o! 12 «Kanka esa sok ne beso bin esesee bi di ekwyel náá, bot sa bin ye ε. Deenek é mekana me etsi ε Moiiz ne yii bengooolel ε mekpa ε Zeeb di elyo.» 13 «Nika tō εbe ε ndjaa na maad-maad, etee náá, ze di eniigal mot pe dël ε esyee ε, ye ne bok. Bëte ne bot dyeebakwyel edhaq é penek. 14 Tin, guka náá, εbe ε ndjaa tak ne maad, bela náá, pe ze di edul bot pe ze tsik ε, ye ne pata. Étep tak é di náá, bot εbuepe ààdyeebadu ye.» 15 «Bi é di ne etsoj ne bengooolel ε mekpa ε Zeeb yii mekøj. Be zye pe daa len é, ne εzaaba dáa mòn ε taa, għuna be é eben, be zosyel ε mya mōo. 16 Bi aagu bengooolel ε mekpa ε Zeeb yii mekøj tak ε ne mefulu mōo. Etee náá, bum le vin ààbókaa tō mekpak me megok negħu bum fiig kô le megok. 17 Etee náá, mbee le zodje é mbee bhum. Mbee le kadje é mbee bhum. 18 Mbée le tok ne ghwyil edje mbee bhum. Tyee wat ne mbee le. Ye tok ne ghwyil dje mbée bhum. 19 Ele djas di ààdje bhum ε, ye goka é ne ekwyalaa, bhii tak da ye é mwasaat tō du. 20 Étep tak é di náá, bi aagu bengooolel ε mekpa ε Zeeb yii mekøj tak é ne embee mefulu mōo.» 21 «Ye tok bot djas di djoo me: "Għej, Għej!" o, aani to εyoj ε di tō gwoo o. Bot aani é, ye é bot ε di esa ekwosak ε Saag'am di tō gwoo o. 22 É dwoo Zeeb aazżeppé bot ε, bot εbuepe ε waake ne nam náá: "Għej, Għej", ye é ne din ε lo ε bis nadi bengooolel ε mekpa ε Zeeb! Etsal é? Ye é ne din ε lo ε bis nadi eseso melyieeb! Etsal é? Ye é ne din ε lo ε bis nasa bëte ne endem e mebwala! Etsal é? 23 Tin, me waalee ne noo é mis me bot náá: "Mé nabé àagu bin.

Duska é mis mam, tóka etsetaepe ne nam, biyo, bot ε di esa embee esesee o!» 24 «Gwakeka, me pookolyaal bin mbi mot zye pe daa lam o. Nyε gwak mekpa mam, da nye é ke tyee tak oo, nye é mot etsoj di esum ndjaq'ε kô ekok o. 25 Wō gwaa bhi zenee εbuepe, tyee bhyoñ natuula ne għuu na lyel-lyel ε, ye naanyunja é ndjaq'enek. Àabik, etee náá, ndjaa tak nasumel é, εnyoepε kô ekok. 26 Tin, mot di egwak mekpa mam, da nye é kadi ààke tyee mekpa me tak di elce o, nye é dāa ndjemet mot di esum ndjaa kô bōs besye, ààwyel epap kô ekok o. 27 Dáa bhi nakanee εbuepe ε, tin, tyee bhyoñ nakatuula ε, għuu na lyel-lyel eezenuja é epap e ndjaq'enek, epap eezebk "syeeε" é di tak wat.» 28 Dáa Yezu nasilal elyo bemelyo me ε, medħuu me bot naadyeebadjoka dáa nye nadi elelyo ε. 29 Etee náá, nye nabé è ààlyo dáa begħaj ε mekana me etsi nalelyo é, nye nalelyo é, ne egħej ε Zeeb.

8 Dáa Yezu nasul kô etsok ε, zukawwa ne mot naazedu nye. 2 Tin, wō gwaa dħiiti mot nadi ne εbε ε zezam o, zetiila pe daa le. Nyε eezebkwyit meboj si, zedjaala ne ne náá: «Għej! Mè ne gu náá: wō kwyel oo, wō é ne ghwyil etsik me, nyel'am bula dse.» 3 Tin, Yezu eezeb mbo, met nye. Nyε ne ne náá: «Mè eekwyel. Tsaka!» É di tak wat, wō gwaa, εbε ε zezam mot'enok zesi. 4 Bhii tak, Yezu ε boozek ne ne náá: «Gwaka me εnyoepε: Sa wō ààleeε mot sa dħaa wak ε. Tóa, kelyaal nyel pe daa begħħaa-Zeeb, da wō é kedje esa e egwyena dáa Moiiz nalyo ε, étep wō neelyaal bot djas náá, wō eetsak.» 5 Dáa Yezu nadi eni tō għada Kapelnaum ε, wō gwaa dħiiti kukuma tō l-oġg esodja zeżye pe daa le. Bhii tak, nye eezeke ne Yezu náá, nye zekwyee nye. 6 Nyε ne ne náá: «Għej, mot-mesa mam ngöt é ndjaasi pe ndjaq'am, nye eezebbaa nye εpεbé elyelε.» 7 Tin, Yezu eezebbaa ne ne náá: «Mè spetó, ketsik nye.» 8 É di' enek, kukuma tō l-oġġ esodja binok eezebbaa ne ne náá: «Għej, mam ε yam ze, wō neezeni tō ndjaq'am. Ye goka é náá, wō zoloo ekpa wat, étep mot-mesa mam neetsak. 9 Di me di'aak, ye é ne ekukuma bam ε, me di egwak esesee me di egoka ne esa ne noo ε. Doo ne mam pe, mè é ne esodja si meko mam. Mè ke ne noo: "Tóka" oo, be spetó; "Bulaka" oo, be εpεbula; "Saka dák" oo, be spesa.» 10 Dáa Yezu nagwak eyala e kukuma yenok ε, ye nabé é, nye naadyeebamyaala. Tin, nye é booke ne bot ε nadi egħiee be ne noo náá: «Tsætse ne tsætse, mè lee bin ε náá: mè dinaa ààpaabee mot di edum koi ne Zeeb,

kō Yisalaēl dāa mot'ak. **11** Betka mē lēe bin náá, bot εbuεpe ε waadus pē εbil ε dwoo ne pē edjem ε dwoo. Be waazyε, zedi kō mesa wat, be ne bōn Abalaam, Izak ne Zakaab tō Eyoj ε di tō gwoo ε. **12** Tin, bot ε nagoka ne edi ε bot ε eyoŋ ε tak o, be aadi ē, wusa pē kel, to ghooghom pē baadi edje megwyε ne ḥkwaal ε metsok ε.» **13** Bhii tak, Yezu eezekē ne kukuma esodja binok náá: «Sika pē ndjaŋ'ɔ etεe náá, kō edum ε koŋ ε lo ne Zeeb, Zeeb eedje wō sa lyem'ɔ di ekwos ε!» ē di tak wat, ye nabé ē, mot-mesa ε kukuma esodja binok naatsak. **14** Yezu eezewyis, tō pē daa Pyeed. Ghuna tsi yε yii moma nadi ē ndjaasi nemekosa ekparajε. **15** Nye eezemet nye ē mbo, mekosa eezesi. ē di tak wat, moma yenok eezewyel, nye moo zεbe be. **16** Dāa dwoo nadi esila ε, wō gwaa be zezye nye ne bot ε melyeeb nadi edhek o. Dāa Yezu nadi elii kō membel menok ε, embee esisim nadi ewyis tō loo, tin, nye naatsik dōo ne bot ε mebē djas. **17** Nye nasa deenek ē, etεe náá, esesε ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi nałce ē neebela esuk. Nye nake ē náá: «Nye naanoo edjam bina ne mebē mena.» **18** Bhii tak dāa Yezu nabee edhuu ε bot ε nadi edu nye o, nye ē boozekē ne bεdjekel be náá, be sεe dhaa pε yii kyiid boo soob na djato-djato. **19** Wō gwaa dhiiti għaa mekana mē etsi zezye pe daa lε. Nyey ne ne náá: «Lyoel, mē ɛpekwyel edu ε wō ē meze djas wō aadi tō ε.» **20** Deenek Yezu eezəbøza ne ne náá: «Bebħek ē ne eku be di djaasi tō tak ε, enen ē ne mek mao. Ye kabε Ssejjele Mōn Mot o, nye tok ne zeza ne di nye aadi ndiindil ne edja ε go.» **21** Dhiiti mot ngot pak bedjekel be eezekē ne ne náá: «Għej, esok ne mē ne du wō, pookobet mē, mē pookokedel saag'am.» **22** Tin, Yezu eebøza ne ne náá: «Dua mē. Beta bot ε di ààbe ne tsik o, be delel pak'oo.» **23** Wō gwaa Yezu zeni tō boo eleed sama wat ne bεdjekel be. **24** Aàbħya deenek, kaseka ē boo għuu na lyel-lyel eezekan epupal kō boo soob na djato-djato. Mepupal mē tak eezegħħεs εbhyieb ε medii zekkeza ē eleed. Ye kabela tin ē, Yezu edja gó. **25** Tin, bedjekel be zokazetiila pē pak nye nadi tō eleed ε. Be eezedjēm nye nc etsim: «Għej, tsika bis! Esyee ē yak!» **26** ē di'enek, ye nabé ē Yezu naazebøza ne noo náá: «Etet yé bi di ne kej? Ebwaalel ε len ne Zeeb ne tħoll!» Bhii tak, nye eezewyel, zebħem għuu, ne dii, nye eezelyak għuu. Nyey ne dii náá: «Sila ghulal'ɔ ye di għwym.» Wō gwaa, għuu zesila, bħwak moo tin «kup». **27** Bōo djas nabe ē, be naadyeebadjoka. Tin, bōo náá: «Nwyak ē nwyaa kwaambi mot di náá, dōo ne għuu ne boo soob na djato-djato ɛpegwak nye?» **28**

Dāa Yezu nasee pē yii kyiid boo soob na djato-djato pē kyee dik Ghadasa ε, wō gwaa bot εbá zetuula tō mevity, be neezeboma ne ne. Ye nabé ē bot ε embee sisim nadi dhek o, be nadi ē, ne mbee mennyan dhaa tyε, bot nabé ē ààbe ne ghwyil edħħaa ē ngwoob mevity me tak. **29** Bot binok moo tin etsim náá: «Bis sa wo yé, wōy Mōn Zeeb? Wō zye wak ē zezem bis, sonok ewala ε tak dinaa ààdjala?» **30** Ba etsetaεpe ne di tak, ye nabé ē ne boo esaj ε begħwyee nadi egħo tinh o. **31** Embee esisim eezedjaala ne Yezu, bōo náá: «Wō kwyel esā bis o, kyeeda bis tō esaj ε begħwyee bak.» **32** Yezu eezemyaal, nye eezekē ne noo náá, be tó. Tin, wō gwaa embee esisim zewyis tō bot binok, zeni tō esaj ε begħwyee binok. Bhii tak, esaa djas eezesul etsok pe be nadi ē, kaab, kiegħhaaga tō dii, bōo djas si na «bħeeε». **33** Bot ε nadi ebaal esaj ε begħwyee tak o, zokazekaab, sik pē del. Be moo tin ebajja bot ε del edjema be bee penek dum ne bot εbá binok. **34** Tin, wō gwaa bot ε del djas zokazewyis, keboma ne Yezu. Dāa be naboma ne ne ε, be naazedjaala ne Yezu náá, nye dus kō kyee dik'oo.

9 Wō gwaa Yezu zeni tō eleed, see boo soob na djato-djato, sik pē del. **2** Tin, bedħiit i bot zokazye ne mot ngot nazesoob ne εbá o, byaala kō mwaala. Dāa Yezu nabee edum ε koŋ ε bot ε nazye ne mbel tak ε, nye naazekē ne mbel náá: «Sa meghaaz mōn'am, mesyem mō eepelell!» **3** Dāa be nabee deenek ε, bedħiit biegħaj ε mekana mē etsi ε Moiż nabe ē, be moo nyiigla pak'oo náá: «Nwyak mot ɛpebyasal Zeeb!» **4** ē di tak wat, ye nabé ē Yezu naagu esiiza bōo. Nye boozekē náá: «Etet yé bi di ne mbee esiiza tō elyem bin deenek? **5** Eyé di elyel ne nen, eke ē ne mot elbē náá: «Mesyem mō eepelel» ooħo, negħu eke náá: «Wyela, da wō ē kε?» **6** Ye għoka ē bi ē gu náá, Ssejjele Mōn Mot ē ne ghwyil ɛpel mesyem mē bot kō bōs.» Bhii tak, nye eezekē ne mot zesoob ne εbá o náá: «Wyela, nojha mwaala yo, da wō ē sik pē ndjan'ol!» **7** ē di'enek, mot'enok eezewyel, sik pē ndjan'e. **8** ē di'enek wat, dāa edhuu ε bot ε nadi tin o nabee deenek ε, be naadyeebadjoka ɛlyelepe. Bhii tak, be moo eduwal Zeeb dāa nye nadje mbi yenek mebwala ne bot ε. **9** Yezu eezedus tin, dāa nye nadi edħaj ε, nye naazebbee dhiiti mot, din ε le ē Matye, nye nadi ē ndiindil ē di mesa me. Nye nadi ē nojel epata e lapo. Yezu eezekē ne ne: «Dua mē!» Matye eezewyel «ngħat», bhii tak, nye eezedu nye. **10** Yezu be ne bεdjekel be nadi edε edee pē ndjan ε

Matye. Wō gwaa, bête ne bənojel ε epata e lapo ne bot ε mesyem zokazelwood tin, zede be ne be nōo djas kō mesa wat. 11 Dáa eFalizε nabee deenek ε, be naazdji bədjekel be nāá: «Étεp ye lyoel yen di edε edee é di wat be ne bənojel ε epata e lapo ne bot ε na mbee dék?» 12 Yezu eegwak dáa be nadi elii ε, tin, nyε é boozekε ne nōo nāá: «Bot ε di ne mənyel εnyøepe o tok ne gwyε dhokətəlo nyε neegwom be. Ye é membel ε di ne gwyε megwoma. 13 Tóka, kcdjekeka esuk ε mekpa ε Zeeb di eke nāá: «Me kwyel é enem esa, dhaa ebuwa e betit.» Eteε nāá, me nabe é ààzye zesa bot ε epiki. Mam nazye é zesa bot ε di egu nāá, be é bot ε mesyem o.» 14 Dhiiti dwoo, bədjekel ε Zaj Nduuel-bot naazyε zedji Yezu nāá: «Étεp yé biso ne eFalizε di etsi edee étεp mendjaala, dhi bədjekel bo di ààtsi edee étεp mendjaala?» 15 Wō gwaa, Yezu zəboøza ne nōo nāá: «Bi nakobee sok paa nāá, beso ε mwaaz di to ghoj dwoo eba, dhi be di ləøg wat ne mwaaz, mot paazyε, zeba moma o? Yenek ààsael! Deenek ewala tak epezyε, ewala ε di nāá, mot zeba moma o waadisaa pak'oo. É di tak é be aatsi edee. 16 «Ye tok ne mot aanyaa pes bes kaad étεp ekoobal put kaad ne ye. Wō sa deenek o, é sok wō aagwyii kaad tak ε, bes kaad é waanyaa put kaad, da é bek elen ε tak. 17 Mənyok me na bes ààwaaa to bheeb na mwa. Ye sse deenek o, bheeb é ne ghwyil ebel, da mənyok é see, deenek bheeb eepulel. Étεp tak é di lεeaa nāá, ye ààgoka deenek, etεe nāá, mənyok me bes goka é to ebés e bheeb.» 18 Dáa Yezu nadi elii ne nōo deenek ε, wō gwaa dhiiti kukuma eYuda zəzyε pe daa le. Nyε eezekwyit mebor si meko me. Nyε ne ne nāá: «Esysε ε lam ààlōo ne pəka. Me kwyel é, wō zekel membə kō le étεp nyε neegom!» 19 Yezu eezewyεl, «ngbat», be ne bədjekel be, du nyε. 20 Dhiiti moma nadi ebé εbé ε ghiya, ghiya nadi ekekεk nyε é nyel ààbε ne etsek. Ebé ε tak naaboya ne ne é di membū kam ne ebá. Moma tak zokazetiila pe bhii kō ε Yezu, nyε eezemet kyee egho ε kaad ε Yezu. 21 Étεp nyε nabe é, nyε eeke to lyem'ε nāá: «Me zomet kaad'ε o, me epetsak!» 22 Tin, Yezu eezclig mis, gwyák nyε. Nyε eezekε ne ne nāá: «Sa meghaaz εsysε ε lam! Edum ε koy ε lo ne Zeeb eetsik wō.» É di tak wat, moma yenək naazetsak. 23 Bhii tak, Yezu eezetó pe ndjaa kukuma eYuda é tak. Dáa be nakum ε, be kabela bot ε, é ebwom ngəmbi, zenəo bak bot é sa yəbə εzəm pe ndjaa tak étεp ekoobal esesee, be neetá ndela. 24 Tin, Yezu eezekε ne nōo nāá: «Wyiska pe kel, etεe nāá, εsysε εlak ààpagwyε, nyε dja é gó.» É di'enek, be moo

tin eduk Yezu. 25 Dáa be nawyisal edhuu ε bot pe kel ε, Yezu eezeni to dhej, nyε eezemet nyε é mbə, wō gwaa εsysε εlenək zəwyεl. 26 Menduk me təp'enek naake kō kyee dik'enek djas. 27 Dáa Yezu nadus tin ε, wō gwaa bot ε mebé me edhim bəbá zokazeni edu nye bhii koy ne etsim: «Mən Dhavid, geka bis ghoj!» 28 Dáa Yezu nakum pe ndjaj ε, wō gwaa, be na edhim binok zətiila pe daa le. Yezu eezedji be nāá: «Bi eemyaal nāá, me é ne ghwyil esa sa bi di ewaab'enek é?» Bot binok eezəboøza ne ne nāá: «Iyoo, Għej! Wō é ne ghwyil esa.» 29 Tin, Yezu eezemet be é mis. Nyε ne nōo nāá: «Zeeb eedje bin sa djala ne edum ε koy ε len ε.» 30 É di tak wat, wō gwaa be nyaasok. Yezu eezelu be εlyelepe nāá: «Gwakeka me εnyøepe: sa mot ngot ààgu sa sse wak ε.» 31 Tin, bot binok kató é, elεe to kyee dik'enek djas esesee Yezu nasa ε. 32 É sok be nadi ekwyel etó ε, bədhiiti bot nabe é be eezye Yezu ne mot ngot nadi bubu o, etεe nāá, embee sisim nadi edhek nyε. 33 Dáa Yezu nasa mbee sisim tak ε, é di tak wat mot'enok nabe é, nyε moo elii. Tin, ye nabe é edhuu ε bot ε nadi edi tak o, moo tin edjoka. Bəo nāá: «Bis dinā ààpaakobee kōkō mbi yak sonok to Yisrael.» 34 Ye kabε eFalizε o, bəo nake yəbə é nāá: «Ye é kukuma embee esisim ε di edje Yezu mebwala me nyε di eso embee sisim ne ye εl.» 35 Yezu nadi eke kō boo eghaada ne kō mel. Nyε nadi elelyo medhuu me bot to mendjaa me mendjaala me eYuda. Nyε nadi egoola be Mbəe Bhaadal dum ne εyοj ε Zeeb. Nyε nadi etsik bot ε di ne epel o, zenəo bot ε nadi ne edjam o. 36 Ye nabe é ghoj naasa nyε εlyelepe dum ne edhuu ε bot ε nadi tin o. Eteε nāá, bot ε tak nadi é be eezewak dāa mesaa me ehbata di ààbε ne mbaalel ε. 37 Nyε é boozekε ne bədjekel be nāá: «Bhum ne bu to bok, tin, bot ε εbók ààbu. 38 Ye goka é, bi djaala ne nakuma pyeeb nāá, nyε baadhish bot ε mesa étεp be neezesa mesa to pyeeb'ε.»

10 Yezu naazedjóo bədjekel be kam ne bəbá. Bhii tak, nyε eezedje be eghεj εsa embee esisim ne etsik ε bot ε di ne epel, zenəo bot é nadi ne edjam o. 2 Beeka min me bot ε lwoma kam ne bəbá tak e: Mot meken é Simoñ nadjeaa din ε Pyeed o, ne dhyeeb Andele, Zak be ne dhyeeb Zaj, bəo bəbá nabe é bən Zebəde, 3 Filip ne Bhaatelemi, Toma zenəo Matye nōjel epata e lapo, baazenəo Zak mən Alfe, wō kabela é Tade, 4 Simoñ, mot di to edhuu ε bot ε nadi edjóoa eZelot o, zenəo Yudas Iskaliot mot naka Yezu o. 5 Yezu zokazelwom bədjekel be kam ne bəbá étεp esa mesa

me. Nyey ne nōo náá: «Bi é kookyee mel me bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o. Sa bi ààni pe tø egħħada e bot ε Samali. 6 Bi goka ne etó ε, pe daa ebħata e bot ε mbyak Yisalael nazewo ze o. 7 Ze ε ze, għeegħoolaka ne bot náá: "Eyoj ε di tħo għwoo ε, moo ē ɛkunaaεpe!" 8 Tsikeka bot ε mebé. Gomalka bot ε ze għwye o. Gelalka bot mebé me zezam, ezezam bao. Soka embee esisim. Esa ee bi bela ààbom-bomak ε, djekka bot ye yii toto. 9 Nànnočka el-ođ, àànċċa epata, àħbaanċċa-najak dōo ne meea étèp ewa to mengħye da é tó ne ye. 10 Nànnočka mēkoo me di tóaa ne ye medjox ε. Nànnočka dhiiti kuwa. Nànnočka bedhiiti ekoko. Nànnočka sek, étèp etó medjox ne ye, etee náá, mot di esa mesa o goka ē nyē bela sa dek. 11 «Bi é kum kɔ dhiiti mao del negħu kɔ għaada oo, saaka mot di ne ghwyil emyaal bin náá, bi sulal pe daa le o. Dika pe daa mot' enok. Bi dus tin ε, ye be bi moo twol kɔ del ε tak o. 12 Bi é ni tħo ndjaa mot o, keka náá: "Bis eeswos bin hoo." 13 Ye be náá, bot ε ndjaa tak eemyaal bin oo, tin, egħywem bin di ne nōo. Tin, be pęe náá, bi nàslul tħo mendjaa mao oo, betka egħywem bin sik ne nen. 14 Ye be náá, kɔ dhiiti del negħu tħo dhiiti ndjaa be eepse náá, bi nàslul oo, be byen egħwak bin oo, wyiska yebo kɔ del é tak, negħu tħo ndjaa tak, da bi ē kut piib meko men. 15 Me lee bin ē étèp etseetse náá, ē dwoo Zeeb aaz-żepée bot ε, del ellenek aap-żepée ē slyelepe dħaha-dħajak epée bot ε kyee mel me Sodom ne Ghomor.» 16 «Gwakeka! Me kyeed bin ē dħāa ebħata kuku eben. Dika ne etsoj dħāa bənyo, da bi ē di bot ε edes dħāa megħum. 17 Dika betsonj ε bot, etee náá, bot ε waakepit bin sok bhwoob bettetep, bi ē waanyuunja ne eghwyes tħo mendjaa me mendjaala me eYuda. 18 Kɔ esu ħam, bi ē waaketajal pe daa ekukuma ne bermekoozi, zenoo pe daa bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o, étèp bi needi betyaasεs ε etèp ee bi nazebbee ε. 19 Ē sok be aatō ne nen sok bhwoob bettetep ε, sa mot ààbem ba étèp mēkpa aawysis tħo enuub bin ne dħāa bi aatarjal ε. Mēkpa me tarjal ē waadjiea bin ē di'enek wat. 20 Ettee náá, ye tok biy়o aakalii tin. Ye ē Sisim Seeg'en ē aapakalii ē di'enek.» 21 «Bon mo ngot waakækael pak'oo ē esaj ε náá, mōn nyiegħi'oo neegħoaa, dōo ne besseeg ε bon aazobaasa ē deenek ne bon bao. Bon ē waapit bəbyael bao, bao kemtaa, kwyε ndje sos, góoaa. 22 Bot djas ē waabħina bin, etee din ε lam. Ye ē bot ε aamaad lyem kékum pe esik o aapaabelha tsik. 23 Ē sok bi aadi kɔ dhiiti għaada ε, bot ē għaada tak ē di esa bin esa e kokok ne etèp εpes ne mezuk o, kaabka, da

bi ē tó pe del ε sis. Me lee bin ē etep e tsseetse náá, bi aanàkwaasilal eke kɔ mel me di kɔ kyee dik Yisalael o djas, esok ne náá, Sejjele Mōn Mot zye.» 24 «Ye tok ne djekel aadħha mot di elyo nyē o. Ye tok ne mot-mesa di edħha kukuma ye. 25 Djekel goka ē, nyē di dħāa lyoel ye. Da mot-mesa ē di dħāa kukuma ye. Kwyiħi nakuma mēbyel ē koodjóoa Belzebul, "Aah" għwixata ne bot ε mēbyel me! Be aazoleleehaa ē leea.» 26 «Etèp tak ē di náá, sa mot àħkaab bembree bot binjek. Dhiiti dwoo ē tak, dwoo di náá, esesee djas di syela ē waawyis ē għwye ε. Esesee djas di tħo syaab ε waaguua. 27 Tep me di elee bin tħo għoogħom ε, lækka ye popoopwon ē mwos dwoo. Etèp ee bi nadi nyiinlaa tħo elo ε, tuudka ye slyelepe kɔ emii e mendjaa. 28 Nàkaabka bot ε di egħi egó epuud o, etee náá, be aanàkwaagó sisim. Bi goka ē ne ekaab e Zeeb mot di ne ghwyil egó sisim ne epuud tħo du na kom-kom o. (Geenna g1067) 29 Tin, bao enen ebá tok wak ebomsaa ne ba mao pata wat ē? Bela náá, ngot pak'oo tok ne ghwyil ekwyit ē bao, Seeg'en ε di àħmyaal oo. 30 Ye kabe biy়o be ċemet o, mēko me bhoo di tħo elo bin djas ē elaja. 31 Sa mot àħbarem ba etee náá, ē mis me Saag'am bi dħħaa bete ne bao enen ne boo metar!» 32 «Mot aamyaal popoopwon ē mis me bot djas náá, nyē ē djekel'am oo, mam pe, me waamyaal nyē ē mis me Saag'am di tħo għwoo o náá, nyē ē ngbam. 33 Bela náá, mot aakela popoopwon ē mis me bot djas náá, nyē tok djekel'am oo, mam pe, me waakela nyē ē mis me Saag'am di tħo għwoo o náá, me àġu nyē!» 34 «Nàgekeka náá, me nazye kɔ bao ē, étèp egħywem tħo bot. Me nabe ē àħżej, zewa egħywem ne egħwakel tħo bot. Me nazye ē zekus eghħuub ne eżebek ε bot. 35 Me nazye ē zewa membek pak seeg ne mōn motom, pak nyiegħi ne mōn moma, pak nakola ne bhæbel. 36 Bot ε mēbhuka men aadi ē, bot ε mēbyel men met. 37 Mot di ekwyel mot ngot pak seeg ne nyiegħi, dħħaa me oo, mot tak àħkoo ne nam. Mot di ekwyel mōn'e mao moma, negħu mōn'e mao motom dħħaa me oo, mot tak àħkoo ne nam. 38 Mot ε di àħbare melaaba me, da nyē ē du me oo, mot tak àħkoo ne nam. 39 Mot aakwyel ekwyiegħi tsik'ε dħħaa me oo, nyē waaslu tsik'ε. Mot aakakwyel esu tsik'ε étèp edu ε me oo, nyē waabelha tsik.» 40 «Mot aamyaal náá, bi sulal tħo ndjan'ε oo, nyē myaal ē mam. Mot aamyaal me tħo ndjan'ε oo, nyē myaal ē mot nadhis me o. 41 Mot aamyaal ngoolel-mēkpa ε Zeeb tħo ndjan'ε da dil nyē náá, nyē ē ngoolel-mēkpa ε Zeeb oo, nyē waabelha efute ee di egħġiee ne ngoolel-mēkpa ε Zeeb ε. Mot di emyaal mot epiki, etee náá, nyē ē mot

epiki օօ, nyε waabela efute mot epiki di gyee ne ye ε. 42 Mε lee bin é etep e tseetse náá, mot aadje dhiiti ba mao djekel'am ngot ba mao beele medii metela, etee náá, nyε é djekel'am օօ, nyε waabela efute be.»

11 Dáa Yezu nasilal elyo bedjekel be kam nebebá ε, nyε eezedus tin, tó kelyo ne ekegoola Mbεe Bhaadal pe eghaada kyee dik'enek. 2 Zaŋ Nduuel-bot pe nyε nadi tó ndjaa membok ε, nyε naagwak menduk ε Mesia. Tin, nyε é boowlom bedhiiti bedjekel be 3 be kedji Yezu náá: «Ye é wøy é di Mesia nabe náá, nyε epezye "ohoo", neghu ye é náá, ye baabwoodaa dhiiti di baazyε օ?» 4 Yezu eezebəɔza ne nōo náá: «Kεleɛka Zaŋ sa bi bee é ne yii bi gwak ne melo men ε. 5 Bot ε edhim moo nyaa sok. Eboka e bot moo ke. Bot ε mebé me zezam eezetsak. Be na endiila e melo moo gwak, bot ε nazegwyε օ, be é zegom. Mbεe Bhaadal epegoolel kεkum pe daa bedjel ε bot. 6 Menyø ne mot aadi àadis ebwaalel ε le kɔ lam օ!» 7 Bhii bedjekel ε Zaŋ nasik ε, Yezu moo tin elii ne zukamwaa ne mot nadi tin ε kɔ esu ε Zaŋ. Nyey ne nōo náá: «Bi nakebee yé pe to kyee dik besye di ààbe ne medii ε? Bi nakebee é mao le ghwaazok edheegel ne pup é? 8 "Ha" bi nakebee yé pe kyee dik besye di ààbe ne medii ε? Bi nakebee é mot ngot ne vaŋ mbi bhet é? Bi ne gu náá, bot ε dyeebabot evaj ekaad ɔ dyeebadí ε pe to eboo mendjaa bermekozi. 9 Bi nakebee yé? Bi nakebee é ngoolel-mekpa ε Zeeb é? Ne tseetse, me lee bin é náá, nyε eedhaa-dharjak ngoolel-mekpa ε Zeeb. 10 Etee náá, ye é kɔ esu ε Zaŋ ε ekwyala nalee náá: «Esok ne wo ne tó, me waalwom ngoola-ngoola yam, nyε neekedii wo ze.» 11 «Mε lee bin é etep e tseetse náá: pe tó bot djas Zeeb nasa օ, ye tok ne mot dhaa Zaŋ Nduuel-bot. Tin, mot di mao dhyeeb tó Eyoŋ ε di tó gwoo օ, é boo boo-mot ne ne. 12 Kεkan membu me Zaŋ Nduuel-bot nadi elyo bot tómekpa ε Zeeb ε, keyaka ne elu ε mos, eni ε tó Eyoŋ ε di tó gwoo ε ne lyel. Bot ε di ne meghaaž é di ne ghwyil edék ye. 13 Kana ne bengooolel ε mekpa ε Zeeb djas, zenɔo etsi ε Moiiz, mekpa me Zeeb naagoolel kεkum membu me ekwyil ε Zaŋ. 14 Bi é kwyel etiibal enyøεpe օօ, ye é Zaŋ é di Eli, ngoolel-mekpa ε Zeeb nalookekaa náá, nyε waabula օ. 15 Ye be náá, bi é ne melo օօ, gwakekaa yε enyøεpel 16 «Mε gek bot ε membu mak ne beze? Be é dáa zeega bao dhyeeb mendiindil kɔ ebeseε ε bot djas di di ε, da bedhiiti é gheetsim kɔ beso bao náá: 17 "Bis eebwom bin ngombi, bi ààpabol. Bis eedjeeb bin medjeeb me

esye, bi ààpadje!" 18 Etee náá, Zaŋ eezyε, nyε nabe é, nyε eetsi edee ne menyok. Deenek, bot kake é náá: "Ye é embee esisim ε di sa nyε deenek!" 19 Sεεŋεle Mɔn Mot eezyε. Nyε epedε ye edee ne menyok me vin, bi kake é náá: "Beeka nwyak é? Mesa me é ede edee ne de menyok me vin, nyε be meso é ne benɔŋεl ε epata e lapo dɔo ne bot ε di ne mbee tsik օ!" Tin, etsoŋ e Zeeb nadi enyen tó mesa me.» 20 Tin, Yezu eezeni ne melo me edul ε melo me bot ε eghaada ee nyε nasa bête ne endem e mebwala օ, etee náá, bot ε eghaada tak nabe é ààliig elyem bao. Nyε é boozeleε náá: 21 «Haa kpaa-ghon ne no, del ε Koodazin, kpaa-ghon ne no, del ε Bhetsaida! Etee náá, bête ne endem e mebwala nasaεl pe yebo օ, ye epedi é di náá, ye nasaεl é pe eghaada Tiid ne Sidon օ, pe bot ε eghaada binok naaloobot kaad epum, pe be naazelobba mesii, pe be naaloozeliig elyem bao. 22 Étep tak é me di elee ne nen náá, dwoo Zeeb aazepéε bot ε, yebo epéε é waadhaa yii bot ε eghaada Tiid ne Sidon ne melyel. 23 Ye kabε wøy օ, del ε Kapelnaum, wo gek é náá, wo é ne ghwyil ε byet tó pe tó gwoo? Wo waasilaa kεkum pe del ε bot ε nazegwyε օ. Etee náá, endem e mebwala me naseε penek ε, ye epedi é di náá, ye naaseε é pe del ε Sodom օ, pe del elenek dinaa tak dɔo ne mos. (Hadēs g86) 24 Étep tak é me di elee bin náá, dwoo Zeeb aazepéε bot ε, epéε nyε aapéε bin ε, ye waadhaa yii bot ε ghaada Sodom ne melyel.» 25 É għej tak, Yezu naazekie náá: «Hyee Bhaaba, Għej gwoo ne bao, me epeghaapee wo, etee náá, esesee wo nasyel betson ε bot ne bot ε di etselal օ, wo eelyaal ye ne bao dhyeeb. 26 Iyoo, Bhaaba, wo nakwyel é, ye see deenek. 27 «Saag'am naadje me esonok djas. Ye tok ne mot di egu Mɔn Zeeb, ye di ààbe Seeg nyε emet օ. Deenek, ye tok ne mot di egu Seeg, ye di ààbe Mɔn neghu mot Mɔn aakwyel elyaal օ. 28 «Biyo, bot ε zewak étep εbep edil-dil mekom men օ, dhaka pe daa lam, me needje bin ewala. 29 Bepka kɔm etep bam. Tin, betka náá, me dje bin etsoŋ, etee náá, mam é mot mesila ne etela ε lyem. Tin, bi é waabela di ewala biyo be emet. 30 Kom me di edje bin é, ye ààdil, εbep ε lam me di djoo bin náá, bi zebep ε, ye ne gwyyaa.»

12 Dhiiti dwoo saba, Yezu nadi edhaa tó pyeeb koko mbi bhek bhisa di edjooaa ble ε. Tin, wo gwaa, za zebe bedjekel be, be moo tin ebók mebhisa me tak étep ede. 2 Dáa e Falizye nabee deenek ε, be eezekie ne Yezu náá: «Bee, bedjekel bao epesa esesee di náá, ye

ààpadjeaa bε ze dwoo saba ε!» 3 Yezu zokazebooza ne nɔɔ náá: «Bi nabe é ààlaa sa Dhavid nasa é sok bε ne bot ε nadi eggee bε ne bε nɔɔ nagwak za ε? 4 Ye nabe é, bε ne bot ε lɔog'ε naani tɔ ndjaa Zeeb, bɔɔ zokakede emapa ee nakajaa Zeeb ye é. Dhi ye di náá, bε nabe é ààgoka ne ède emapa e tak. Eteε náá, etsi bina lee é náá, bot ε di egoka ne ède emapa e tak o, ye é beghaa-Zeeb bɔɔ bε emet. 5 Neghu bi nabe é ààlaa to etsi ε Moiz náá, beghaa-Zeeb nadi esa mesa to Ndjaa-ebuwa dwoo saba o, bε nabe é ààdi eduwal etsi e saba, dhi bɔɔ, ààbela ndje kɔ̄ esu ε tak é? 6 Tin, betka me lee bin náá, wak, ye é ne sonok wat di edhaa Ndjaa-ebuwa ne mebok o! 7 Bi é pe di egu enyøepe sa esuk ε ekwyala bak: “Me kwyel é enem esa, ààkabe ebuwa e bεtit” di ekwyel elεε o, pe bi ààpazyε zepit bot ε di ààgu tεp o gwyes. 8 Eteε náá, Sεεjεle Mɔn Mot é di kukuma dwoo saba.» 9 Bhii tak, Yezu eezedus tin, nyε eezetó pe ndjaa mendjaala me eYuda. 10 Tɔ ndjaa mendjaala me eYuda e tak, ye nabe é ne dhiiti mot ngot nadi ne soobela mbo o. Ekwosak ε eFalizye nabe é, Yezu bela ndje é mis mɔɔ. Étep tak é be nadji nyε náá: «Etsi bina èpemyaal náá, mot tsikaa dwoo saba?» 11 Yezu é boozebooza ne nɔɔ náá: «Ye be náá, mot ngot pak'en é ne sim bhata ngot o, nyε gwak náá, dwoo saba, sim bhata tak eekwyit tɔ guk na dim-dim o, nyε aanàkwaató kewyisal nyε tɔ guk tak é? 12 Dáa ye di náá, mot eedhaa bhata ne metaj ε, tin, etsi lee é náá, mena saka bot enem esa dwoo saba.» 13 Yezu é boozekε ne mot nadi ne soobela mbo o náá: «Sεeba mba'o.» É di tak wat, mbo mot'enok eezebula enyøepe, dáa yak dhiiti mbo. 14 Bhii tak, eFalizye é boozedus tin, tó yøbø. Wø gwaa bε kesεegá é kwan, étep edjek dáa bε aadje nyε epéε e esyee ε. 15 Dáa Yezu nagwak deenek ε, nyε eezedus tin, wø gwaa, zukamwaa ne mot zokadu nyε. Wø gwaa, nyε zokazetsik membel djas. 16 Tin, nyε eezelyak bε elyelepé náá, bε nàsa náá, bot gu mbi mot nyε nadi é. 17 Nyε nasa deenek é, etεε náá, étep ee ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi naleε é, ye neebela esuk. Ngooler-mekpa ε Zeeb Ezayi naleε é náá: 18 «Zeeb lee é náá: “Beea mot-mesa mam me nasée o, mot me di ekwyel o. Lyem'am é tɔ memyaala kɔ̄ esu ε le. Me waawa Sisim'am tɔ le. Tin, nyey è aapagoola ne bot ε membyak djas, epiki bam me aadhish ε. 19 Nyε aanàkwaawaya ne bot. Nyε aanàkwaabiyo ne mot. Bi aanàkwaagwak gwood'ε é gba. 20 Nyε aanàkwaabwakbwakak mɔɔ le ghwaazok di náá ye eezenyaaabel ε. Nyε aanàkwaadimal mɔɔ ngel lama di esaa náá, ye dim

ε. Nyε aasa deenek, kεkum dwoo epiki bε aanyen é mis me bot ε. 21 Tin, bot djas di ààbε bot ε mbyak eYuda o, bε waawa ebwaalel ε lɔɔ kɔ̄ le.”» 22 Wø gwaa bε zokazye Yezu ne dhiiti mot, mot tak nadi é, bubu ne ebé ε edhim. Ye é embee sisim ε nasa mot tak deenek. Tin, Yezu eezetsik mot tak, nyε moo tin elii ne enyaasok. 23 Medhuu me bot ε nadi tin o, naadyeebadjoka. Bε moo tin eke náá: «Wø ke é nwyak tok Mɔn Dhavid é?» 24 Dáa eFalizye nagwak bot binɔk elii ε, be boozekε náá: «Mot tak sɔ embee sisim é etεε náá, Belzebul kukuma embee sisim ε, di edje nyε koko yak mbi mebwala me nyε di eso embee sisim ne ye ε.» 25 É di'enek, Yezu nadi egu egeka e elyem bɔɔ, nyε boozelε ne nɔɔ náá: «Eyoŋ ε di náá, mesa me bot ε tak ε mewø ne edho pak'ɔɔ, esik eyoŋ ε tak é ebε ne ewaazel. Bot tɔ ghaada wat neghu bot ε mebyel me wat, ε di ne mewø ne etuub pak'ɔɔ o, yenek mebyel ne yenek ghaada aanàkwaappyet enyøepe. 26 Ye be náá, Satan moo sɔ sa di náá, ye é ye Satan ε, bi ààbee náá, Satan kaduu tuub ε, be ne nyel'ε met e? Tin, eyoŋ ε le aakapyet dáa? 27 «Ye be náá, mam sɔ embee sisim ε ne ghwyil ε Belzebul o, εzε di edje bot bin ghwyil bɔɔ di eso embee sisim ne ye ε? Me bee é náá, ye é bɔɔ bε nakuma tak ε aapalyaal bin náá, bi tok ne gham. 28 Sa di tsεetse é náá: me sɔ embee sisim é ne ghwyil ε Sisim ε Zeeb. Yenek djas kwyel elεε é náá, Eyoŋ ε Zeeb moo é wak ne nena é di wat. 29 «Ye tok ne mot di ne ghwyil eni tɔ ndjaa mot menyan, da é nɔɔ esa e ndjaa mot tak, nyε di ààkol nyε membo ne meko o. Ye é bhis εkɔ̄ nyε ε, nyε aakabela ghwyil enɔɔ esa e ndjan'ε djas, da nyε é wyis tó ne ye. 30 Mot di ààdi pe yam kyee o, ye lee é náá, mot tak é mot di ebhina me o. Tin, mot di ààkwyee me é esεeg ε bot o, nyε waaz é waazak. 31 Étep tak é me di elεε bin náá, me é ne ghwyil εpel mesyem me bot djas, ye nakoozodi ebyas ne embee esesε be nasa Zeeb ε. Ye kabé náá, mot eebyasal Sisim na Dee o, nyε aanàkwaapelaa. 32 Mot é lii ebiyoεpe ne Sεεjεle Mɔn Mot o, mesyem me é ne ghwyil εpelaa. Tin, mot di lii ebiyoεpe ne Sisim na Dee o, mesyem me aanàkwaapelaa tɔ tsik mena dika mos'aak neghu tsik εbhisi.» (aiōn g165) 33 «Étep wø neebela mbεε bhumi, ye goka é le pookokan edi sok mbεε le. Eteε náá, le é di ne ebé o, bhumi tak aabaazodi é mebé ne mebé, etεε náá, le gwyaakaa é ne bhumi di ekwyil é tak ε. 34 Mbyak megel! Bi aakwak elii embεε etεε dáa, bela náá bi é bεmbeε ε bot? Eteε náá, nuub dyeebawysal é etεε ee zelwood tɔ lyem ε. 35 Mbεε mot nɔɔ etεε etεε ee nyε

di lii é tō ekwom ε mbεε̄ eseseē bē. Tyε wat ne mbeē mot, nyε nōo embeē etep ee nyε di eliī é, tō ekwom ε mbeē eseseē bē. 36 Betka mē lε̄ bin, sa di tsεetsē náá, dwoo Zεeb aazepé̄ bot ε, bot ε waatyaa sok bhwoob bεtetε̄ etep meleē mē bē nadi eleē bot ε. 37 Etē náá, yē é kōmekpa mō met ε wō aabela gham neghu ekwyē ndjē sōs é mis mē Zεeb.» 38 É dī'enek, bεdhiiti bεghaj̄ ε mekana mē etsi nē eFalizyē zokazε̄dī Yezu náá: «Lyoel! Bis kwyl̄ é náá, wō lyaal bis dhiiti ndem mebwala.» 39 Yezu é boozεbøza nē nōo náá: «Etε̄ yé dī náá, bot ε dī ewaab mos dhiiti ndem mebwala pē daa Zεeb ō, dī bīmbeē ε bot, bot ε dī ààbē sosoob é mis mē Zεeb ō? Tin, Zεeb aazolyaal bē é ndem wat. Yε aadī é kōkō mbī ndem ngoolel-mekpa ε Zεeb Yonas nabē ε. 40 Yē é tyε wat nē dāa ngoolel-mekpa ε Zεeb Yonas nakpaā emwos elel nē epum elel tō mō boo su ε, Sεerjelē Mōn Mot aabaasā é emwos elel nē epum elel tō bōs. 41 Dwoo Zεeb aazepé̄ bot ε, bot ε ghaada ε Niniv ε waazyε, zetyaā sok bhwoob bot ε dī mos'aak etε̄ epit bē, deenek, bē neekwyosal ndjē sōs. Etē náá, gwaka bē nagwak Yonas é elyo bē mekpa mē Zεeb é, yē nabē é bot ε Niniv naaliig elyem bōs. Yē nyō̄ é, bī gu náá, mot dī nenak wak'aak, nyε eedhaa Yonas. 42 Dwoo Zεeb aazepé̄ bot ε, mekoozi mē moma del ε dī pē kyē bōs é waazyε, zetyaā sok bhwoob bot ε dī mos'aak etε̄ epit bē, deenek, bē neekwyosal bē ndjē sōs. Etē náá, nyε nadus é pē medhik mē etseta, nyε é boozegwak mbēε melyo mē etsøj̄ e mekoozi Salomø̄. Yē nyō̄ é bī gu náá, mot dī nenak wak'aak, nyε eedhaa Salomø̄!» 43 «É sok mbeē sisim dī ewyis tō nyel mot ε, nyε katō̄ é pē kyeē bōs besyε dī ààbē nē mediī ε, kesaa dī nyε aakedī ε. É dī nyε aakadī ààbela dī nyε aadī ō, 44 nyε kakē é náá: «Mε pookosik pē ndjan̄'am, ndjaa mē nawyis tō tak sok ε.» Tin, sika nyε aakasik ε, nyε aabela ndjaa tak toto, bē eezewaabab nē ekoobal yε. 45 Tin ε nyε aakatō̄, kēnōo bedhiiti embeē esisim bē na nyan-nyan beten nē bebá dī edhaa nyε nē embeē mesa ō. Tin, bōs djas kabula é tō ndjaa tak, dā é bē dī tin. Deenek, tsik yenj̄k mot eezepulel dhaa-dhajak̄ yii nabē sok ε. Yē aadī é deenek etε̄ bεmbeē ε bot dī pak'en̄a mos'aak.» 46 Yezu dinaa kuku eliī, wō gwaa bōn̄ nyεeg nē nyεeg zekum é dī nyε nadī ō. Bē eezetyaā pē kel. Tin, bē nadī ekwyel eliī nē nē. 47 Dhiiti mot é boozεlε̄ Yezu náá: «Beea, nyooog nē bedhyeeb bō̄ é pē kel, bē epekwyl̄ eliī nē no.» 48 Yezu é boozεbøza nē mot'en̄ō náá: «Nyaag'am é zē, dā mōn̄ nyaag'am é kadī bē zē?» 49 Bhii tak, nyε eezelyō bedjekel bē nē

djin. Nyε náá: «Beeka nyaag'am, nē bōn̄ nyaag'am dī wak e. 50 Etē náá, yē é mot dī esa ekwosak ε Saag'am dī tō gwoo ō, dī mōn̄ nyaag'am, kel'am nē nyaag'am.»

13 Dwoo tak wat, Yezu nadus ε pē ndjaa nyε nadī é, nyε é boozetó̄, kedisī pē ebon̄ ε boo soob na djato-djato. Tin, nyε moo zelyō bot. 2 Wō gwaa, zukamwaa nē mot zokazεmaala é dī tak. Dāa nyε nabee náá, zukamwaa nē mot naazεsε̄gā tin ε, nyε é boozenī tō dhiiti eleed, nōo nyel, disi. Nyε eezepus eleed tō dii, edhuu ε bot eezelik pē kyiid é ngwoob dii. 3 Melyo mē nyε nalelyō bē ε nadyeebabu é tō ekana. Tō ekana ee nyε nadī elyō bē nē yē ε, wat nabē é kō̄ esu ε sōsel mebhék. Tin, nyε é boozekε nē nōo náá: «Dhiiti dwoo mot ngot nató̄ pē pyeeb kēsōs bhek. 4 Dāa nyε nakadī emwam bhek tak ε, kyeē wat nakwyit é é gba. Wō gwaa enen zokazεdē yē. 5 Yak kyeē kakwyit é kō bat ekok. Tin, ààkobøyā deenek, mebhék eezekwyil, etε̄ náá, dī tak nadī é, nē ba bōs. 6 É dī gwyees na ghē-ghē nakakas ε, wō gwaa mebhék djas zεsyeē, etε̄ náá, ekanjal e tak nabē é àànī tō bōs edimepe. 7 Yak pak mebhék nakakyit é tō engwyinini. Wō gwaa, engwyinini binek zokawyē, kala kō̄ mebhék ààbē nē dāa mebhék wyeē enyø̄epe. 8 Tin, mebhék mē nakakyit kō̄ mbēs bōs ε, naakwyil enyø̄epe, wō gwaa yē kwyil bhum. É kwos wat, bhum mekam-mεlε̄l, é yak mekam-mεtε̄n nē wat, é yak tak bhum dhet.» 9 Bhii tak, Yezu eezekε náá: «Yē bē náá, bī é nē melō mē egwak ō, gwakeka enyø̄epe!» 10 Tin, bedjekel eezetiila pē pak Yezu nadī é, bē é boozedjī nyε náá: «Etε̄ yé wo dī eliī nē nōo tō ekana?» 11 Wō gwaa nyε zebø̄za nē nōo náá: «Biyō, bī eezedjeaā etsøj̄ egū̄ esuk ε εyoj̄ ε dī tō gwoo ε. Yē bē besō bin ō, bē dinaa ààpaamet esuk ε tak. 12 Etē náá, mot aadī nē ba bim sonok ō, bē waabil nyε dhiiti, etε̄ yē neebu. Tin, mot aakadī toto ààbē nē sonok ō, bē waadek nyε dōo nē eghutu-ghutu nyε lik nē yē ε. 13 Etε̄ tak é mē dī eliī nē nōo tō ekana. Etē náá, bē é nē ghwyil egwyák nē mis, ààbē. Bē é nē ghwyil egwak nē melō, dhī bē dī ààsiiza sā yē dī ekwyel elees ε. 14 Yē é deenek é, etε̄ eē ngoolel-mekpa ε Zεeb Ezayi naleē ε aabela esuk. Nyε nabē é, nyε eekē náá: «Bī é waagwak enyø̄epe, bī é aanàkwaagu esuk ε tēp tak. Bī é waabee nē mis, bī aanàkwaasiiza esuk ε tak. 15 Etē náá, bot ε mbyak'ak nē kalyel elyem dhaa nyel. Bē nē kasa maaēlō dhaa tye. Bē eezedipal mis mōō etε̄p bē é zekεbee. Bē eediyal melō mōō, yē nàgwak. Bē eezelū etselal ε lōō náá, yē nàgwak sonok. Tin, bē tok nē ghwyil εbula,

dum koy ne Zeeb etee náá, Zeeb neetsik be.”» **16** «Yε kabé biyo be emet o, menyo ne nen, etee náá, mis men epebee, məlo men epegwak! **17** Me lée bin é etep ee tséetse náá: Bete ne bengoolel ε məkpa ε Zeeb, bot ε epiki naadyeebakwos εbee ne egwak sa bi di ebee ne gwak mos'aak. Be àapabela bhwoob εbee ne gwak sa bi di ebee mos'aak.» **18** «Biyo, bot bak! Gwakeka esuk ε kana səsel məbhék: **19** Bəs é ngwoob gba di bhek nakwyit o, ye kwyel elyaal ε bot ε nadi egwak etep Eyoj ε Zeeb, be kadi é, ààmet esuk ε tak o. Tin, Mbee Mot eetuula, nyé eezedek məbhék beaa tō elyem bəs ε. **20** Bedhiiti bot kadi é dāa məbhék nakwyit kō bat ekok ε, é sok be di egwak-gwakak məkpa ε Zeeb ε, be ne dyeebamyala tō elyem bəs. **21** Tin, be ààpakabet náá, məkpa me tak pookoni be to ebhum elyem εnyoεpe. Be kadi é, ààwa zii εbuepe tō ebaal ε məkpa me tak. Tin, é ghej mezuk ne məbhōwal aatuula be kō esu ε məkpa ε Zeeb o, eliig ε lōo koy ne Zeeb ààbɔya. **22** Bedhiiti tō len gwak məkpa ε Zeeb ε dāa kyee məbhék nakwyit to engwyinini ε. Be ne gwak məkpa ε Zeeb, ye kabela ε náá, yəbə elyem tō εwyeeb ε esa ε bəs, məvu me di ekəo bot kō bəs'ak ε, ne mbee esiiiza tō elyem bəs di enyal məkpa ε Zeeb ε. Tin, məbhék me tak kadi é, ààwum. (aión g165) **23** Bedhiiti bot kadi é dāa məbhék nakwyit kō mbəs bəs ε. Be epegwak məkpa ε Zeeb, myaal yε ne lyem wat, be kakε é dāa Zeeb kwyel ε. Tin, yε waawum εbuepe. Yak məkam-məlel, yak məkam-məten ne ngot, yak dhet.» **24** Yεzu zokabaalee bedhiiti kana sis: «Beeka dhiiti sonok di tyee Eyoj ε di tō gwoo ε: Dhiiti mot ngot naabe mbeε məbhék to pyeeb'ε. **25** Yak pum, é sok bot ε del djas nadi é gó ε, wə gwaa dhiiti mot məbhuka me zokazebe nyé mbee bhek to pyeeb, nyé eezeno nyel sik. **26** Dāa məbhék nakawyeε ε, yε eezewum, mbee məbhék menek eebaazεwyeε yε. **27** Tin, bot ε mesa me nakuma pyeeb tak é boozelε ne kukuma yəbə náá: “Ghej, wo nabe to pyeeb'ə é mbeε məbhék, etsal é? Ha yak mbee bhek kadus paa?” **28** Nyé é boozεbəza ne nōo náá: “Ye é mot məbhuka é sa esesε binek.” Bhii tak, bot ε mesa é boozedji nyé náá: “Bis sa dāa, wo kwyel é, bis kedis embee məbhék menek é?” **29** Nyé eebaazεbəza ne nōo náá: “Hoo! Àabe! Etees náá, bi é kęgu yε o, bi é ne ghwyil egu dəo ne mbee məbhék loog wat ne yiizaag. **30** Deenek, betka náá, məbhék menek djas wyee loog wat, kekum dwoo yε aakabe náá, bi moo kedis ε. Tin, me waalee ne bot aakedis o náá, be pookokan sok edis ε mbee bhek, da be é kol yε é di wat étep be needik yε. Bhii tak ε be

aakasεeg mbəs bhek, kwom kō taj'am.”» **31** Wə gwaa Yεzu baazelεe be yak kana sis, nyey náá: «Eyoj ε di tō gwoo ε, ye é dāa bhek le di edje bhūm di edjóoa mutaad ε dhiiti mot nakebe pe tō pyeeb'ε ε. **32** Bhūm mutaad é bhek na sike-sike dhaa məbhék djas di ebeaa kō eko ε bəs ε ne metəoł. Tin, é ghej ye di ekwyil ε, məbok me di edhaa ele e bok djas ne məbok. Ye kadi é, ye moo le di náá, enen εpebatazelóo mek məo ko elεe ε tak.» **33** Yεzu zokabaazεdje bedhiiti kana. Nyey ne nōo náá: «Eyoj ε di tō gwoo ε, ye é dāa moma di enəo ba məo deez pu leviid, seeg ne bete ne pu falin, étep nyé neesa tsim mapa ne yε ε. Məo ewala bhii tak, tsim'enek djas kadi é, ye eezeghamta.» **34** Məlyo me Yεzu nadyeebadje medhuu me bot ε nabe-be ε tō ekana. Nyé nabe é ààdjε dhiiti məlyo, ààlεe ye tō kana. **35** Nyé nasesa deenek é, etee náá, sa bengoolel ε məkpa ε Zeeb nələe é neebela esuk. Ye nabe é bengoolel ε məkpa ε Zeeb naake náá: «Me waalii ne nen tō ekana. Tin, me waalee be esa ee nadi syela kana bəs nakusel ε.» **36** Bhii tak, Yεzu zokazεdus tō edhuu ε bot, nyé eezesik, tō pe ndjaa. Tin, bedjekel é boozεzye pe nyé nadi ε. Bhii tak, be é boozεke ne ne náá: «Ləea bis esuk ε kana mbee bhek tō pyeeb.» **37** É di'enek, Yεzu é boozeni elεe bedjekel be náá: «Ye é Seεŋεle Mən Mot ε di be mbeε məbhék. **38** Pyeeb kwyel elyaal é medhik djas di kō bəs ε. Mbeε məbhék kwyel elyaal é bot ε di eke dāa Eyoj ε Zeeb di kwyel ε. Mbee bhek kalyaal é bot ε Mbee Mot. **39** Mot məbhuka nazεbe bhek o, kabé é Dim mot məkən. Dwoo ekebák bhūm kabé é esi ε bəs, bot ε mesa kwyel elyaal é efop. (aión g165) **40** Dāa ye di náá, embee məbhék é waatsalaa étep ekemwasaa to du ε, ye aabaazodi é deenek é esi ε bəs. (aión g165) **41** Seεŋεle Mən Mot é waalwom efop be, nyé waadis to Eyoj ε le bot djas di ezəm εmyaal ε bən nyεeg bəs o, zenəo bot ε mbee mesa. **42** Nyé waamwas be to boo du di ego na kəm-kəm ε. Penek, bot εbuepe aadi é tō megwyε ne ekwaal ε metsok. **43** Tin, bot ε epiki é waakas tō Eyoj ε Seεŋ'əo dāa gwyεs. Ye be náá, bi é ne məlo me egwak o, gwakeka εnyoεpe.» **44** «Eyoj ε di tō gwoo é dāa di ekwom ε epata di syela tō pyeeb ε. Dāa dhiiti mot nakabela ye ε, nyé é boobaazεyel ye é di sis tō pyeeb'enek. É di'enek, nyé moo é to memyaala, etee náá, nyé nadi ekwyel ekebomsa esa be djas étep nyé neezebəm pyeeb tak. **45** «Eyoj ε di tō gwoo ε baanəjel é, ne mot di esaa esa e ghorj étep nyé neebomsa o. Nyé dyeebasaj é tētε esa e ghorj na nyenyō-nyo. **46** Ye kabé náá, nyé eebela yii na nyenyōnyo dhaa beso

djas ne boo metaj oo, nye kakebomsa é esa be djas étep nye neezebom yii zaag na boo metaj.» 47 «Eyoj ε di tō gwoo ε, baanɔŋεl é, ne εwyet be di ela tō dii ε. εwyet ε tak dyeebamet é ekoko besu djas. 48 Tin, ye be náá, εwyet eezelwood oo, belael ε mewyet kadul ye ε, zye ne ye pe kyiid, da be é noo menyel disi étep εdis é besu é bel é εwyet ε tak o. Tin, be kabek be edi é bekak. Be noo betete, wa tō mebbaal, ye kabé be na sike-sike ne embee e tak o, be kamwas be é mwasaki. 49 Esi ε bøs aadi é deenek: Zeeb é waadhis efop be zewa mbek pak mbee bot ne bot ε epiki. (aión g165) 50 Etet náá, mbee bot é waakelóoa tō boo du na kom-kom. Tin, bot εbuepe waadje megwyε ne ekwaal ε metsok.» 51 Yezu zokazéddji be náá: «Bi eemet esuk ε etep binek é?» Bøo náá: «Iyoo» 52 Yezu é boozekne nōo náá: «Étep tak é di náá: ghaamekana me etsi djas di ekwos edi djekel étep Eyoj ε di tō gwoo o, nye é dáa kuma mot di enoo ekwom ε le pe tō mevu me na mwa zenoo yii na bes ε.» 53 Bhii Yezu nasalil elyo bot to ekana binek ε, nye é boozenooy nel, tó ye. 54 Nye nató é pe del ε nye sawyee kó tak ε. Nye moo tin elyo bot to ndjaa mendjaala me eYuda. Tin, bot ε nadi egwak nye o, naadyeefadjoka εbuepe, be moo tin eke náá: «Nye kebelá yak kwaambi etsorj ne mbi yak endem e mebwala paa? 55 Món'ak tok wak mon salpande? Ye tok Maali di wak nyeeg é? Zak be ne Zozef, ne Simoñ, zenoo Yudas tok bedhyeeb é? 56 Haa ye tok bekel mena ne be nōo di melu djas é di wat'aak é? Ha nye kebelá yenek mebwala paa?» 57 Egeka binek djas é nasa náá, emyaal ne εbwaalel ε bot binok djas dus kó Yezu. É di'enek, Yezu é boozekne nōo náá: «Ngoolel-mekpa ε Zeeb dyeebaduwalaá é, pe kyee sis, àabé pe kó del ε nye nabeyel kó tak ε, neghu tō ndjaj'ε ne tō bil'ε.» 58 Yezu nabe é àasa bete ne endem e mebwala tin, étep melyel me elyem boø.

14 É ghej tak Elood mot nadi mekoozi kó Yeluzalem o, zokagwak menduk ε Yezu. 2 Nye é boozekne bot ε mesa me náá: «Ye é Zaj Nduuel-bot ε baagom é gomak é! Étep tak é nye di ne ghwyil esa bete ne yenek endem e mebwala.» 3 Ne tseetse, ye nabe é mekoozi Elood naalwom náá, be met Zaj, da be é kól nye ne eghwooz. Bhii tak, be naakewa nye é membok. Ye nabe é étep Elodiaad, mwaa tel Filip, 4 etet náá, Zaj naake ne Elood náá: «Dum ne etsi ε Moiiz, ye àagoka náá, wøy dæk Elodiaad mwaa tel'ø!» 5 Étep tak ε Elood nakadi esaa dáa nye aasa étep nye neegó Zaj.

Nye nadi ekaab édhuu ε bot ε mbyak eYuda, etet náá, bøo djas nakeke é náá, Zaj Nduuel-bot nabe é ngoolel-mekpa ε Zeeb. 6 Tinaak, é dwoo εbypo ε Elood di eduwal εbylel eleε ε, esyes ε Elodiaad naabol é mis me bedjor ε nadjóoaá é εbypo o. Elood naadyeefamyaala ne ko zej esyes ε tak. 7 Tin, mekoozi Elood é booke ne esyes ε moø moma yenok náá: «Myoñ ne mesoñ mam! Waaba esa ee lyem'ø kwyl ε djas, me waadje wø!» 8 Esyes elenok zokazewaab sa nyeeq nälεc nye ε. Nyey náá: «Me kwyl é, wo dje me nenak yak lo ε Zaj Nduuel-bot kela kó pet kongo na pyaaz!» 9 Wo gwaa, ye sa Mekoozi Elood nyel «wøyøj» ne ghoj. Tin, nye nabe é àakabé ne tyee nye pøe, etet náá, nye naazetuwal myoñ ne mesoñ me é mis me bedjor. Nye é boozelée ne bot be náá, be dje nye sa nye nawaab ε. 10 Tin, nye eezelwom dhiiti mot étep nye neeketsaal lo ε Zaj Nduuel-bot pe nye nadi tō membok ε. 11 Wo gwaa, be zokazye ne lo ε Zaj kó pet kongo na pyaaz, be eezedje esyes ε moø moma yenok. Tin, esyes ε tak é boozenooy ye, kedje ne nyeeq. 12 Tin, bedjekel ε Zaj é boozenooy muu'ε, kædel. Bhii tak, be é boozetó kebaya Yezu etep djas nadhaj ε. 13 Dáa Yezu nagwak etep binek djas ε, nye é boodus tin, nye eezeni tó eleed, tó, kesaa di εwala pe bot aadi àabée nye ε. Ghuna édhuu ε bot naagu ze nye nató ε, wo gwaa, zukamwaa ne mot nadus pe mel me nadi é engwoob tin o, zedu nye ne meko mbaka-mbaka ne dii. 14 Dáa Yezu nasul tó eleed ε, nye kabee é édhuu ε bot binok, ye nabe ghoj naasa nye elyelpe. Nye moo tin etsik bot mebøe moø. 15 Dáa be nabee náá, dwoo moo é bikoko ε, bedjekel é boozetiila pe daa le. Bøo ne ne náá: «Dwoo eezeleega. Tó kakor'ak, ye tok ne bøo mel. Swaala bot bak étep be neekesa edee pe bøo mel me di é engwoob'aak.» 16 Yezu é boozebøza ne nōo náá: «Ye àagoka náá, be swaalaa, djeka be edee biyø be εmet!» 17 Tin, be é boozekne Yezu náá: «Zuka ne sa bis di ne ye wak ε, ye é etsim e emapa eten ne besu εbá.» 18 Yezu é boozekne nōo náá: «Dhaka ne ye wak.» 19 É di'enek, nye é boozekne medhhuu me bot ε nadi tin o náá, be disi mendiindil kó bøo eka e na bes. Bhii tak, Yezu é boozenooy emapa eten ne besu εbá binek, nye eezeben mis pe eko, zeghaapee Zeeb. Nye eezepak emapa, nōo, dje bedjekel be. Bedjekel é boozenooy ye, kaa, dje édhuu ε bot ε nadi tin o. 20 Mot ne mot naade, djil. Wo gwaa, bedjekel baabula ne mebhuhhwak me emapa ne besu ε nalik ε, ye naalwoodal mebhuhhwak kam ne εbá. 21 Bot ε naade emapa ne besu binek o, nabe é tyee bottom

bemil eten, ààkalaa metaj me boa ne bao dhyeeb. 22 Batsa bhii tak, Yezu eezelwom bedjekel be náá, be ni to eleed, tsaal, tó pe yii kyiid boo soob na djato-djato. Tin, nye eezelik é eswaal ε zukamwaa ne bot binok pe mendjaa mao. 23 Bhii nye nazesaal be ε, nye é boo zébyet kó etsok étep ékedjaala Zeeb. Dáa ye nabé náá, dwoo nabé é ye eezesila ε, nye nakalik tin é nye emet. 24 Eleed nabé é ye moo etsetaεpe ne εboj. Wó gwaa, boo ghuu zepupal kó dii, tin, bhuuge moo tin enyuja e eleed, etee náá, pup nadi ebula be eleed pe bhis. 25 Kuku pum, tó ghooghom, wó gwaa Yezu zesus kó dii, nye moo tin edu bedjekel be. Nye nadi eke é ne meko me kó dii. 26 Dáa bedjekel be nabee nye eke kó dii ε, bwoo naasa be elyelēpe. Bao náá: «Nwyak é dim!» Be moo tin etsim ne bëbebowl. 27 Batsa deenek, Yezu eezedjoo be. Nyey náá: «Nábemka ba. Saka meghaaz. Ye é mam.» 28 Dáa nye nabee deenek ε, Pyeed é boozéke ne Yezu náá: «Ghej, ye be náá, ye é tseetse náá, ye é woy oo, kea náá, me ke kó medii, zye pe wo di'enek.» 29 Yezu é boozéke ne ne náá: «Dha!» Tin, Pyeed é boozewyis to eleed, sul kó dii. É di'enek, Pyeed moo ke kó dii ne meko me, etó pe kyee Yezu nadi é. 30 Tinaak, dáa nye nabee náá, ghuu naalyel pyep ε. Wó gwaa bwoo zesa nye. É di tak wat, nye moo ediida to dii, nye é boozetsim elyelēpe náá: «Ghej, tsika mel!» 31 É di tak wat, Yezu é boozesseb mba, wó gwaa, nye zokamet Pyeed, nye é booke ne ne náá: «Étep yé wó be meso? Emyaal ε ló ààdyeebabok.» 32 Bhii tak, bao djas bëbä eezego to eleed. Tin, ghuu yenek eezesila. 33 Tin, bedjekel ε nadi to eleed oo, zokazyε, zékwyit meboj si meko ε Yezu. Bao ne ne náá: «Ye é tseetse náá, wó é Món Zeeb!» 34 Bhii be nasee dii ε, be é boozetó pe kyee dik Ghenezalet. 35 Dáa be nakum é di'enek ε, wó gwaa, bot ε del ε tak zokazegwyak Yezu. Tin, lej ε ekum ε Yezu zokadjala mel djas, wó gwaa, be zokazye ne membel djas be nadi ne noo ε. 36 Bot ε tak é boozedjaala ne Yezu náá, nye bet membel djas, bao be emet zokee-keek εlo ε ndjookuwa ye. Tin, bot djas namet nye oo nabé é be naatsak.

15 Dhiiti dwoo eFalizye ne begħaj ε mekana me etsi naadus pe Yeluzalem zeboma ne Yezu, be é boozedji nye náá: 2 «Étep yé bedjekel bø di ààduwal etsi e bebħaab bina nalik ε? Etee náá, bao be ààgwyii məmbo, be di náá, be moo de edee oo.» 3 Yezu é boozebbaa ne noo náá: «Étep yé bi di ààké dáa etsi e Zeeb di lee ε? Bi kwyel eke é dáa etsi e mbyak'en di

eleε ε! 4 Etee náá, Zeeb ke é náá: «Dila soog ne nyog. Mot ε di ekal seeg ne nyeeq oo, nye goka é ne esyee.» 5 Ye kabe biyo oo, bi lyo bot é náá, mot é ne ghwyil eleε ne seeg ne nyeeq náá: «Esa ee me waakwyee bin ne ye ε, me eenoo kedje étep etuuđ ε Zeeb ne ye.» 6 Mot é ke deenek oo, nye tok ne gwyes ekwyee seeg ne nyeeq. É di'enek, bot ebuepe epesa náá, məkpa ε Zeeb zehoola, étep esa ne eduwal etsi bin biyo be emet. 7 Bot ε medjhāaz pe eko, bhimis pe si! Ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi nabé é ne gham ne nye ne ke náá: 8 «Bot ε mbyak'ak duwal me é duwela məkəj, elyem bao é pe kyee sis. 9 Zeega mendjaala mao, ye é yii toto é mis mam, etee náá, melyo me be di elyo é melyo me epuud.» 10 Wó gwaa Yezu zokazēdjoo edhuu ε bot, nye é boozéke ne bao djas náá: «Biyo djas, gwakeka me, da bi é met sa me di eli'aak: 11 Ye tok sa mot di ewa to nuub'ε ε, di epul mot é mis ε Zeeb ε. Ye é sa wyis to nuub ε di epul mot tak é mis ε Zeeb.» 12 Tin, bedjekel é boozzye, zelée Yezu náá: «Wó ne gu náá, etep ee wo lii'enek eedyeebakpaa eFalizye to elyem é?» 13 Nye é boozebbaa ne noo náá: «Mebhek djas di náá, ye tok Saag'am di to gwoo ε nabé ε, ye aadi é guaa.» 14 Yezu é boozéke náá: «Betka be. Ye é be na edhim ε di edjed bəsə bao be na edhim. Tin, ye nyø bi é gu náá: Ye be náá, ye é mot edhim ε di edul so mot edhim ze oo, esik ε tak ε náá, bao djas é waadjoola to guk.» 15 Tin, Pyeed é boozéke náá: «Læea bis sa ekana binek di ekwyel eleε ε.» 16 Yezu é boozebbaa náá: «Døo ne biyo pe, bi tok ne etsor etibal é? 17 Bi ààgu náá, esa djas mot di ewa to nuub ε, dħanij é to mo yε. Bhii tak, ye kakewyis é to εbyeed é?» 18 Bhii tak, nye eebaazéke náá: «Sa di ewyis to nuub mot ε ààpul edεe e mot. Ye ε sa di edus to lyem ε di epul edεe e mot. 19 Etee náá, embee egeka dus é to lyem mot. Ye é esiiza ε di elwom bot náá, be gó bot, be sa məzø, be sa mepam, be djii, ne esu bon nyeeg bao etep ne məbhəkel. 20 Yenek é esesee ee di epul egwakel pak bot ne Zeeb ε. Ye kabe təp ede edee ààgwyii məmbo oo, ye ààpul mot é mis me Zeeb.» 21 Yezu zokadus tin, tó pe kyee dik eghaada Tiid ne Sidon. 22 Dhiiti moma del ε Kanan nadidi kó kyee dik ε tak oo, zokazyε pe daa le, nye moo tin etsim náá: «Ghej, Món Dhavid, geħa me ghox, dhiiti kwaambi mbee sisim εpedhek mən esyes ε lam, nye tok εnyøpe!» 23 Tin, Yezu gwym'enek, ààbis moma tak. Wó gwaa bedjekel be zokazéke ne Yezu náá: «Søa nye, étep nye εpedu mena ne etsim lookebok mos.» 24 É di'enek, Yezu é boozebbaa náá:

«Mε nadhisaa ē, kō esu ε bot ε mbyak Yisalael di bε eezediib dāa bōo ebhata ee di ààbε ne mbaalel ḥ.» 25 Tin, wō gwaa moma yenok zekwyit meboj si meko ε Yezu. Nyε ē boozekε ne ne náá: «Gheŋ, kwyeeamε!» 26 Yezu ē boozebōza ne ne náá: «Yε àànyo náá, bōn bebhγε djeaa emapa di náá, ye ē yiι bōn bot ε.» 27 Wō gwaa moma yenok baazepesal náá: «Wō ē ne gham, Gheŋ! Tin, bebhγε aazodede ē bōo eghutugħħutu emapa dyeebakwyit ē mesa kukuma yoo ε.» 28 Tin, Yezu eezekε ne moma yenok náá: «Hee moma! Edum ε koj ε lo ne Zeeb ne bōk. Étεp tak ε Zeeb ē waadje wō sa lyerm'ō di ekwos ε.» ē di tak wat, wō gwaa mōn zokatsak. 29 Bhii tak, Yezu eezedus tin, nyε eezetō pε eboj ε boo soob na djato-djato Għalile. Nyε eezebyet ko mōo etsok, noo nyel, disi. 30 Bot medħuū medħuū zokazye ne bot ε edjam, bot ε edhim, eboka ε bot, ebubu ε bot, ne bete ne membel. Be ezesil be sok bhwoob'ε. Tin, Yezu zokazetsik be. 31 Edħuu ε bot naadyebadjoka dāa be nadi ebee ebubu moo lii ε, bot ε edjam ne eboka moo ke ε, bot ε edhim moo nyaa sok ε. Be moo tin eduwal Zeeb Yisalael. 32 Yezu eezedjōo bedjekel be. Nyε ē booke ne noo náá: «“Ha” kpaa-ghoj ne edħuu ε bot bak e! Mena ne be noo moo mos ē melu mēl e di wat. Be tokape ne edee e dek. Mε tok ne ghwyil eswaal be pε mendjaa mōo tħo ema toto, be waazuk, ze ε ze.» 33 Tin, bedjekel be ē boozekε ne ne náá: «Mena aabela edee ee edħuu ε bot bak djas aade, djil ne ye ε paa? Menabel ē dika kuku kakoj'aak?» 34 Yezu eezedji be náá: «Bi ē ne emapa edhen?» Be ē boozebōza náá: «Eten ne ebá ne ba bōo besu.» 35 Nyε ē boozelεe ne edħuu ε bot náá, be disi ē bōs. 36 Bhii tak, nyε eezenoa emapa eten ne ebá ne besu binek zegħhaapex Zeeb. Bhii tak nyε eezepyk ye ebil-ebil. Nyε eezenoa ye náá, dje bedjekel be, be neekaa bot djas. 37 Mot ne mot naade, djil. Bedjekel bula ne yiι nabwak ε. Meħħubħwak naalwoodal beħħwaj eten ne ebá. 38 Bot ε naade ḥ, naakum botom bemil ená, ààlaa-lajjak boa ne bōo dhyeeb. 39 Bhii tak Yezu ē boozeswaal bot ε tak be sik pε mendjaa mōo. ē di'enek wat, nyε eezeni to eleed, be ne bedjekel be zokazetō pε kyee dik Magħadan.

16 EFalizyε ne eSadusee naazye pε dāa Yezu étεp esaj ε elōo ε nyε pε eko, da ē bwood nyε pε kiye. Be eezekε ne ne náá, nyε lyaal bedhiiti indem meħbwala di edus pε tħo gwoo ε. 2 Yezu ē boo kabulal be dāak: «Dwoo ē sila ɔ, bi ke ē: “Yε aadi ē, mbεe dwoo,

etee náá, gwoo moo ē tħobelaa.” 3 Kεeŋ tħo melem, bi dyeebake ē: “Bhi ē waanee mos, etee náá, gwoo ē tħobelaa.” Bi ne gu εbek embi ε gwoo; ghuna bi ààgu εbek embi ε endem di edħħaa mħlu mak ε. 4 Biy়, bot ε mħlu mak, bi ē bembbee ε bot, bot ε di ààbε sosoob ē mis me Zeeb ḥ. Bi kasaj ē endem ε meħbwala. Yε aanàkwaadjaa bin bħis ye Yonas nasael ε.» Bhii tak, nyε eezebet be, zetó. 5 ē di bedjekel nadħħaa pε yiι kyiid soob ḥ, be eezedjisa enoŋj ε emapa. 6 Yezu ē boolee be náá: «Dika ne etsonj, da bi ē kyee leviid ε eFalizyε ne eSadusee di ne ye ε.» 7 BEdjekel moo tin ē nyiijela pak'ōo náá: «Nyε lii deenek ē, etee náá, mena ààpanooka emapa.» 8 Yezu eezegu sa be nadi enyijela ε. Nyε ē boozedji be náá: «Étεp yé bi di elii pak'en: Ye ē etee náá, mena tok ne mapa ē? Dáa εbwaalel ε len ne Zeeb di batsa e! 9 Bi dinaa ààpaamet esuk, bi tok ne ghwyil etaala emapa eten me nakaa botom bemil eten ye ε, dōo ne bete ne meħbwaa bi nabula ne ye ε? 10 Bi tok ne ghwyil etaala emapa eten ne ebá me nakaa bot bemil ena ye ε, ne bete ne beħħwaj ε bi nabula ne ye ε? 11 Étεp yé bi di ààgu náá, me be ē ààlii ne nen étεp emapa ē sok me lii ne nen ε? Mε ke ē náá: “Kyeeka emapa eFalizyε ne eSadusee”.» 12 ē di tak, bedjekel eezegu náá, nyε nabe ē ààke náá, be kyee leviid di waaa to emapa ε. Ghuna ye nabe ē melyo me eFalizyε ne eSadusee. 13 Yezu zekum ko bōs ε Sezaad ε Filip. Nyε ē boozedji bedjekel be náá: «Bot ke dāa dum ne Sejjele Mōn Mot?» 14 Be eezebōza ne ne náá: «Bedhiiti ke ē náá, wō ē Zaġż Nduuel-bot, bak náá, wō ē Eli. Bedhiiti kabaake ē náá, wō ē Zelemi negħu dħiiti ngoolel-mekpa ε Zeeb.» 15 Yezu ē boozedji be náá: «Haa! Biy়, bi ke náá, mam ē ze?» 16 Tin, Simoŋ Pyeɛd zeħħoza náá: «Wō ē Mesia, Mōn Zeeb di ne tsik na kom-kom ḥ.» 17 Yezu ē boozekε ne ne náá: «Menyo ne no, Simoŋ mōn Zaġż, etee náá, ye tok mot epuud zetel wō yenek etsætse, gua náá ye ē Saag'am di tħo gwoo ḥ. 18 Yε be mam ḥ, me epellex wō, woy Pyeɛd wo ekok, ko ekok ε tak ē me aakus di zeęga ndjaa mendjaala mam. Esyee aanàkwaakkaw ye. (Hadis għej) 19 Mε waaboodje wō besap ε ndjaa Eyoŋ ε di tħo gwoo ε. Sa wō aalu kō bōs ε, ye waaluel tħo gwoo. Sa wō aadje ze kō bōs ε, ze ē waadjeel tħo gwoo.» 20 Bhii tak, Yezu eezelu bedjekel be náá, sa be ààlee mot náá, nyε ē Mesia. 21 ē di'enek, Yezu moo zellex ne bedjekel be náá: «Ye goka ē náá, me tħo pε Yeluzalem, étεp me neekezuk εbuuep ē membø me bepaa eYuda, be ne eboo begħha-Zeeb, zenoo begħaj ε mekana me etsi. Be waagó me, bhii

melu meləl, me waagom.» 22 É di'enek, Pyeed eezedul nyé é ngwoob be ne ne bebá, nyé moo dje nyé mēbe: «Zeeb baal wō, Ghej! Yenek aanàkwaakosael.» 23 É di'enek, Yezu eezebhēm nyé. Nyé ne Pyeed náá: «Dusa! Tóá etsetaepē ne nam, Satan! Wō é ebek é ze Yam, etee náá, esiiza bō tok dákai yii Zeeb, gua náá, yo esiiza é yii bot.» 24 Bhii tak, Yezu é boozekē ne bedjekel be náá: «Mot é ke náá, nyé aazyé bis ne ne oo, nyé bet esiiza etep nyel'ε, nyé bēp melaaba me, da nyé é du me. 25 Etees náá, mot di ekwyel etsik ε nyel'oo, nyé é waasu nyel'ε. Ghuna mot aasu nyel'ε étep'am oo, nyé waabela ye! 26 Duma yé mot aadi ne ye, nyé bela dijk djas, da nyé é kasu ε tsik'ε oo? Ye é ne dhiiti sa mot aadje étep ebōm ε tsik'ε? Mam àabee! 27 Ye é deenek ε Sēejele Mōn Mot aazyé tō duma Sēeg, be ne efop be. É di'enek é nyé aadje mot ne mot efute mesa me tyee nyé nadi eke ε. 28 Me lee bin é etep e tseetse náá, bedhiiti bot ε di wak oo, be aanàkwaagwyē esok ne be ne bee Sēejele Mōn Mot ezye tō Mekoozi me.»

17 Melu meten ne wat bhii tak, Yezu naanoo Pyeed,

Zak ne Zaj mōn nyeeq ε Zak. Nyé naazetó ne nōo kō vyeeq-vyeeq etsok é di tak be nadi é bōo bemet. 2 É di'enek, wō gwaa Yezu zēswoola bhwoo é mis mōo. Bhwoo'ε moo tin ekasēpe dákai gwyēs, ekaad be moo ekasēpe dákai dwoo. 3 É di tak wat, bedjekel be eezēbee Moiiz ne Eli elees elej be ne Yezu. 4 Wō gwaa Pyeed zokazekē ne Yezu náá: «Ghej, ye goka é náá, mena di wak. Wō kwyel oo, me é sum epet elel: wat yo, yak ye Moiiz, yak wat kadi é, ye Eli.» 5 Dákai nyé nadi nyé dināa elii é, wō gwaa eguiid na kas-kas zedipal be. Bhii tak, gwood zokazegék náá: «Yenok é mōn'am me dyeebakwyl oo, ye é nyey é me nato. Gwakeka nyé!» 6 É di bedjekel nagwak gwood'enek ε, bwoo naazesa be elyelepe, wō gwaa be zekwyit meboj mōo, bhwoo si. 7 Yezu naazetiila pe daa lōo, nyé eezemēt be. Nyey ne nōo náá: «Wyelka. Nàdika ne bwoo.» 8 Tin, be nakaben mis ε, be nabe é àakkabée dhiiti mot bhii Yezu nyé emet. 9 Dákai be nadi ewyeed etsok ε, Yezu naazekē ne nōo náá: «Sa mot àálæs mot esesee mebwala me bi bee ε. Baalka ye kékum dwoo Sēejele Mōn Mot aagom bhis esyee ε.» 10 Bhii tak, bedjekel naazedji Yezu náá: «Étep yé beghanj ε mēkana me etsi dyeebake náá, Eli é kwaaleezye esok?» 11 Nyé naazebōza ne nōo náá: «Ye é deenek. Eli é di egoka ne εzye sok étep ezekoobal etep djas. 12 Gwakeka, me lee bin é náá, Eli eeezye, bot àápagwyak nyé. Be

kasa nyé ε, dákai elyem bōo di ekwyel ε. Ye é deenek ε, be aatiig Sēejele Mōn Mot.» 13 É di'enek, bedjekel naazegu náá, nyé naliit ne nōo é dum ne Zaj Nduuel-bot. 14 Dákai be nakum é di edhuu ε bot nadi oo, wō gwaa mot ngot zokazyé é bhaaz ε Yezu, zekwyit meboj si meko me. 15 Nyey náá: «Ghej, geka mōn'am ghoj, nyé é ne ebé ε djem. É sok ye dyeebamet nyé é, ye ne lwak nyé, keghieg nyé tō du, é dhiiti ewala, ye gheeg nyé é tō dii. 16 Me naazye ne ne pe daa bedjekel bō, be nabe é àakkawak etsik nyé.» 17 É di'enek, Yezu naazekim elyelepe, nyey ne nōo náá: «Biyo bēmbee ε bot di ààdum koj ne Zeeb oo! Membu medhen me aabaadi di wat ne nen sama? Me baamaad bin, kékum yaa elu? Dhaka me ne mōn'enok wak.» 18 Tin, wō gwaa Yezu zēbhēm mbee sisim. Mbee sisim tak naazewyis tō mōn'enok. É di'enek wat, mōn'enok naazetsaks. 19 É di'enek, bedjekel eezetiila é bhaaz ε Yezu nyey nyé emet, be eezedji nyé náá: «Étep yé biso nadi àakkawak esō mbee sisim'enek?» 20 Yezu eezebōza ne nōo náá: «Étep náá, edum ε koj ε len ne Zeeb ne tool. Me lee bin ε etep e tseetse náá: Bi é pe di ne edum ε koj ne Zeeb ebokēpe dákai bhek le mutaad oo, pe bi é ne ghwyil eke ne etsok elak náá: «Dusa wak. Tó penek,» pe ye waadus. Tin, pe ye tok ne sa wat aadi ne ghwyil dhaa bin. [21 Guka náá, ye é ne ghwyil mendjaala ne etsi ε edee ε wō aadis mbi yenek embee esisim.]» 22 Dwoo wat, bedjekel eezedi é di wat pe Ghalile. Tin, Yezu eezelēe be náá: «Sēejele Mōn Mot é waakaa é membo me bot. 23 Be waagó nyé, melu meləl bhii tak, nyé waagom.» Tin, ghoj naazemēt bedjekel dhaa nyel. 24 É ghej Yezu ne bedjekel be nakum pe ghaada Kapelnaum ε, benojel ε epata e lapo Ndjaa-ebuwa zokazyé pe kyee Pyeed nadi é. Be é boozedji nyé náá: «Lyoel yen ààtuud lapo Ndjaa-ebuwa?» 25 Pyeed ε naazebōza náá: «Hee, nyé ne tuud.» É ghej Pyeed nani tō ndjaj ε, Yezu nadi é mot mēken εlii. Nyey náá: «Wō gek dákai, Simoj? Ezε di egoka ne etuud lapo neghu bedhiiti etuud pe dákai bēmekoozi me bō'sak? Ye é bot ε del "ohoo" neghu ye é bedjoj?» 26 Pyeed é boozebōza ne Yezu náá: «Ye é bedjoj.» É di'enek, Yezu eezepesal náá: «Wō bee oo, bot ε del àágoka ne etuud lapo. 27 Ye é, etee náá, mena é zekdhusal bot binok. É di tak, Tóá pe boo soob na djato-djato. Lóoa ngwyep tō dii, nōja su mēken wō aabela ε, da wō é dii nuub'ε, wō waabela pata aagoka ne etuud ε lapo yam ne yo ε. Nōja ye, da wō é tuud mena yenabel lapo.»

18

É ewala elenek, bëdjekel naazetiila é bhaaz ε Yezu, be naazedji nyé náá: «Ye é eze di boo-mot tø Eyoŋ ε di tø gwoo ε?» 2 É di'enek, wø gwaa Yezu zedjóo mao dhyeeb, zetel nyé é mis mao. 3 Nyey ne noo náá: «Me lee bin é etep e tseetse náá: Bi é di àaswoola mefulu men, da bi é di dää bao dhyeeb oo, bi aanàkwaani tø Eyoŋ ε di tø gwoo ε. 4 Boo-mot tø Eyoŋ ε di tø gwoo o, ye é mot di esil nyel'ε, da nyé é di dää mon'ak o. 5 Mot é be enyöpe mao dhyeeb dää mon'ak kó esu ε din ε lam oo, nyé be é mam.» 6 «Mot aakwyesal mōn ngot tø sama bón zedum koj ne nam tø mesyem oo, ye goka é náá, be tirjal nyé boo ekok é tsunj. Bhii tak, da be é lóo nyé tø boo dii meson, da nyé é diida kekum pe si. 7 “Haa” kpaa-ghoŋ ne bot ε di kó bao o, etee náá, mebek me di ekwyesal bot tø mesyem o ne bu! Ye tok ne ghwyil edi ààbe. Tin, “haa” kpaa-ghoŋ ne mot aadi mebek menek o. 8 Ye be náá, ye é, mbo'o, neghu ko'o é di esa náá, wø gheekwye-kwyé tø mesyem oo, tsalaal ye, da wo é mwas ye etsetaepe ne no. Ye goka é náá, wo ni to mbees tsik ne tsalaal mbo, neghu tsalaal ko, ààbe náá, wø baal membó membá ne meko membá, bhii tak, wø kakewasaa é tø du na kom-kom. (aiōnios g166) 9 Ye be náá, dis ε ló, di esa náá, wø kwyé, tø mesyem oo, piida ye, da wo é mwas ye etsetaepe ne no. Ye goka é náá, wo ni to mbees tsik ne tiila dis, ààbe náá, wø baal mis membá mao, bhii tak, wø kakewasaa é, tø du na kom-kom.» (Geenna g1067) 10 «Bi é koobaka! Sa mot àabyasal mot ngot tø bón bak etee náá, efofop bao dyebadi é, é di wat é mewala djas be ne Saag'am di pe tø gwoo o. [11 Etee náá, Seŋjele Món Mot nazyé è zetsik bot ε nabé náá, be eeediib o.] 12 «Bi ke dää? Pookogekeka náá, dhiiti mot ngot nabé é ne ebhata dhet. Tin, ngot zokazediib, nyé aanàkwaalik ebhata mekam-meten ne mekam-mená ne eten ne ená ko etsok, etep nyé neekesa ngot diib o? 13 Me lee bin é tseetse náá, nyé bela nyé oo, nyé waadi tø memyaala ebuepe etep bhata wat'enok, dhaa ebhata nadi àadiib o. 14 Ye é tye wat ne Seeg'en di tø gwoo o. Nyé ààkwyel náá, mot ngot tø bón be djas wo ze.» 15 «Ye be náá, mōn nyog eesa wø ebiyo oo, tó kebee nyé woy wø emet. Da wo é kelyaal nyé ebiyo ε le. Nyé gwak wø oo, tin, wø eekwak ebulal ε nyé é ze. 16 Ye kabé náá, nyé ààpagwak wø oo, djooa dhiiti mot ngot neghu bot ebá. Dää ekwyala di elyaal ε náá: “Etep djas koobelaa é é mis me betetep ebá neghu belel.” 17 Tin, nyé byen egwak be oo, tó ne ne sok bhwoob bot ε zeega mendjaala. Nyé byen egwak

bot ε zeega mendjaala oo, tin, bi kaabee nyé é dää mot di ààdum koj ne Zeeb o, dää benonjel ε epata e lapo. 18 «Me epelee bin, ye é tseetse náá, etep djas ee bi àapee wak kó bao ε, Zeeb é waapee ye tø gwoo. Etep djas bi aamyaal wak kó bao ε, Zeeb é waamyaal ye tø gwoo. 19 «Me kabaalee bin ε náá, wak kó eko ε bao, bot ebá é gwakel, da be é waab sonok be aakwyel ewaab tø mendjaala mao oo, Saag'am di pe tø gwoo o waadje be sa be waab ε. 20 Etee náá, bot ebá neghu bot elel é seega kó esu ε din ε lam oo, me aadi é tin, pak'oo.» 21 Wø gwaa Pyeed zokazyé pe pak Yezu nadi é. Tin, nyé boozedji nyé náá: «Gheŋ, me goka é ne εpel mōn nyaag'am esok edhen nyé sa me ebiyo oo? Tyee esok eten ne ebá?» 22 Yezu naazebóooza ne ne náá: «Ààbe, me ààpalée ne no náá, ye di esok eten ne ebá. Me lee wø é, ye di esok mekam-meten ne mekam-membá, esok eten ne ebá. 23 «Etep tak é di náá, Eyoŋ ε di tø gwoo o nəŋel ε, ne dhiiti mekoozi nadi ekwyel ekoobal etep be ne bot ε mesa me nakola epata be o. 24 Tin, é gheŋ nyé nakan edjóo ngot-ngot ε, wø gwaa be zokazyé nyé ne mot-mesa me ngot nakola epata ebuepe o. 25 Mot'enok nabé é, ààbe ne sa nyé aabulal epata e kukuma tak ne ye. Kukuma ye é boodje elee náá, nyey ne myel ne bón zenoo esa be djas bomsaa, etep epata e tak neebulal kola nyé nadi ne ye ε. 26 Tin, mot-mesa menok eezekwyit meboj si sok bhwoob kukuma ye tak. Nyey ne ne náá: “Sila lyem, da wo é gek me ghoŋ. Me waazebulal wø epata binek djas!” 27 Kukuma ye zokazegék nyé ghoŋ, nyé eezepel nyé ne epata ee nyé nakola ε djas. Bhii tak, nyé eezebet nyé, nyé tó. 28 «Dää mot-mesa menok nawyis tin ε, nyé eezeboma ne dhiiti mōn nyeg nyey nakola nyé ba bao epata o. Nyé eezevyek, met nyé é tsunj “gbak”, nyé moo tin enyam nyé é tsunj ekek, nyé aagó nyé góak. Nyey ne ne náá: “Tuuda me kola yam nenak!” 29 Mōo so zokazekwyit meboj si sok bhwoob'ε, nyé eedjaala ne ne náá: “Sila lyem, da wo é gek me ghoŋ. Bwooda batsa me waatuud kola yo!” 30 Wø gwaa nakuma epata zokapee. Tin, nyé é zokakekoj mōn nyeg é mbok é bwood dwoo nyé aabulal epata be ε. 31 «Dää bedhiiti bot ε mesa nabee deenek ε, ye naakpaa be tø elyem. Be é boozetó, kellee kukuma yoo etep djas dharj ε. 32 Tin, kukuma yoo é boozebaadjóo mot-mesa menok, nyé é booke ne ne náá: “Wø é mot-mesa me di náá, wø é ne mbee lyem! Me be mbembe é, me eepel wø ne epata bam wø nakola ε, etee náá, wø be é, wø eedjaala ne nam náá, me bet wø. 33 Ye goka é náá, wø gek mao

sō'ō ghoj dáa me gek wō ghoj ε.” 34 Tin, ye nabé ē, kukuma eezebiyo elyelepe, nyē ē boowlom náá, be met mot-mesa menok. Nyē kesa mesa me bhel kekum dwoo nyē aaboobul kola yenek djas ε.” 35 Yezu eebaazeké náá: «Ye ē deenek ε Saag'am di to gwoo o aasa ne nen, ye be náá, mot ne mot àapapel sō ne lyem wat o.»

19 Bhii Yezu nasilal elyo bot pe kyee dik Ghalile ε, nyē naazetō pe kyee dik Yude, pe yii kyiid dīi Yulden. 2 Tin, zukamwaa ne mot baazedu nyē, Wō gwaa, nyē zokatsik bot ε mebē me be nazye ne nōo ε. 3 Tin, wō gwaa bedhiiti eFalizye zokazye, zelaab nyē ne dhiiti medjin. Bōo ne Yezu náá: «Etsi bina εpemyaal náá, mot pēs myel kō esu ε etep mbes ē?» 4 Yezu ē boozelēs nyē náá: «Bi ààlaa sa di kwyala tōmekana me Zeeb ē? “E ghej Zeeb nakus bōs ε, nyē nakus ε moma ne motom.” 5 Nyē eebaazebil náá: “Etēp tak ē ye di náá, motom ē waalik seeg ne nyēeg, etēp nyē neekesēeg be ne myel. Tin, bōo bebá aakadi ē, be moo mot ngöt. 6 É di'enek, be tokape bot εbá, be aakadi ē, be moo mot ngöt. Sa mot ààbek sa di náá, Zeeb eesēeg ε.”» 7 EFalizye ē boo baadjī nyē náá: «Etēp yē Moiiz nalee náá, ye be náá, motom εpekwyel eso myel o, nyē kwyal nyē mekana me di lee meso me nyē pēs nyē kō esu ε tak ε?» 8 Yezu eezēboozā ne nōo náá: «Moiiz namyaal náá, bi pēs bel bin ē, etēp melyel me elyem bin. Etese náá, ē eken ε bōs, ye nabé ē ààbe deenek. 9 Me lee bin ē náá, motom ē pēs myel, da nyē ē baakeba dhiiti moma sis, ààbe náá, myel tak eesa εzo o, tin, motom'enok eesa εzo.”» 10 Tin, bedjekel eezēke ne Yezu náá: «Ye be náá, etēp εba goka ē ne edi ē deenek pak moma ne motom o, ye nyō ē náá, mot di ye kō, ààba moma.”» 11 É di'enek, Yezu eezēke ne nōo náá: «Bot djas ààdyeebakwyel mbi melyo mak. Tin, ye ē bot ε Zeeb yii nyē nyē emet aadje ghwyil o aapaakwak ye. 12 Ye ē ne bete ne etēp di elu náá, bot nàba ε. Ye ē ne bot ε nabyel náá, be tok ne ghwyil εba yōbo ε. Ye kabé bedhiiti bot o, ye ē beso bōo bot ε aapaasa náá, be nàkwyel εba. Bedhiiti aadi ààba ē, etēp εyoj ε Zeeb. Deenek ye be náá, mot εpekwyel εmyaal melyo mak o, nyē myaal.”» 13 Dhiiti dwoo, bot naazezye Yezu ne bōo dhyeeb etēp nyē needjaala be Zeeb ne ekel ε be membō. Wō gwaa bedjekel be zokazelu bot ε tak. 14 Dáa Yezu nabee deenek ē, nyē ē boozekē ne bedjekel náá: «Betka bōo dhyeeb, be zye pe daa lam! Nàluka be etēe náá, εyoj ε di to gwoo ε goka ne bot ε di tyee bōo o.”» 15 Tin, nyē ē boozekel be

membō. Bhii nyē nakasilal ε, nyē boozenoō nyel tō. **16** Dáa be nadi gba-gba ē goj ε, dhiiti mot zokazye pe daa Yezu, mot tak ne Yezu náá: «Lyoel! Me goka ē ne esa yaa tete sonok etēp me neebela tsik na kom-kom?» (aiōnios g166) 17 Yezu eezēboozā ne ne náá: «Etēp yē wō di edji me medjin dum ne tete etēp? Ye ē Zeeb nyē emet ε di tete mot. Wō kwyel eni tō tsik na kom-kom o, wō goka ē wō looba ne sa metij di eleε ε.” 18 Mot'enok eezēdji Yezu náá: «Yaa metij?» Yezu ē boozelēs nyē náá: «Sa wō ààgō mot. Sa wō ààsa mezo. Sa wō ààdjii sa mot. Sa wō ààlēs elen e etsal dum ne mot. 19 Duwala soog ne nyooog. Kwyela sō'ō mot dāa wō di ekwyel nyel'ō wō emet ε.”» 20 Ngabaaz'enok eezēboozā ne ne náá: «Metij menek djas me ne duwal ye. Me kabaasa yē?» 21 É di'enek, Yezu eezēboozā ne ne náá: «Wō kwyel edi tō epiki o, tō kebomsa esa bo djas, da wō ē nōo epata tak, dje bedjel ε bot. Tin, wō waabelā mevu tō gwoo. Bhii tak, da wō ē zye, zedu me.”» 22 Dáa ngabaaz'enok nagwak deenek ε, «kiyooo» nyē eeliigel, sik ye, etēe náá, ye naatek nyē nyel, etēp ekum ee nye nadi ne ye εbuere ε. 23 Bhii tak, Yezu eezēke ne bedjekel be náá: «Me lee bin ē etēp ee tseetse náá: Ekoolla náá, bot ε di ne mevu o ni tō εyoj ε di tō gwoo ε! 24 Me baalee bin ε náá, ekoolla náá, boo yaaga kyee bōs besye di ààbe ne medii ε dhaa tō ba mōo elen ε dhōo. Ye kabé bekum ε bot o, eni ε lōo tō εyoj ε Zeeb eebaadhaa-dhajak eni ε yaaga tō elen ε dhōo ne melyel.”» 25 Dáa bedjekel nagwak mēkpa menek ε, be naadyeebadjoka. Bhii tak, be ē boozedji Yezu náá: «Ye be deenek o, εze aabela tsik?”» 26 Yezu zokabooza ne nōo náá: «Ye ē εpīpēpē ē mis me bot. Tin, mot ε dum koj ne Zeeb o, ye waasael.”» 27 Wō gwaa, Pyeed zēke ne ne náá: «Gwaka! Bis eezekat meze mes ne etēp bis djas etēp edu ε wō. Yisō efute aakadi tin yē?» 28 Tin, Yezu eezēboozā ne nōo: «Me lee bin ē etēp e tseetse náá, ē ghej Sēejelē Mōn Mot aadi kō bōó mēkoozi me ne duma tō εyoj ε na bes ε, biyō, bot kam ne bēbā namyaal edu ε me o, bi aadi ē, kō mebhōó me mēkoozi kam ne ebá, etēp εpēs ε membyak kam ne ebá ε Yisalael. 29 Bot ε di ebet mendjaa mōo, bon nyēeg bōo, ne bekel bōo, zēnōo besēeg bōo ne bēnyēeg bōo, bon bōo, zēnōo epyeeb bōo etēp'am o, be waabelā bedhet ne bedhet kala kō yii. Be waabelā tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 30 Tin, ye kabela ē náá, bete ne bot ε di mos ē loog esok o, be aakaswaala ē bot ε εbhis. Bot ε di mos pe loog εbhis o, be aaswaala ē bot ε loog esok.”

20 «Beeka dhiiti sa di enɔŋel ne ɛyoŋ ε di tɔ gwoo

ε: Dhiiti kukuma naazewyis to ghooghom melem kesaa bot étep be neekesa mesa tɔ pyeob vin'ε. 2 Be ne be nɔɔ zokagwakel náá, efute bɔɔ aadi é, dáa bot di ezye ne efutaa sok ε, neghu falanga wat to elu ε wat. Tin, nyε eezelwom be, be kesa mesa tɔ pyeob'ε.»

3 «Nyε eebaazewyis ε ewala eten ne ená yii melem, wɔ gwaa nyε baazeboma ne bedhiiti bot metetel kɔ ebese del, bɔɔ tin, ààbe ne mesa. 4 Nyε é boozekε ne nɔɔ náá: "Biyo pe, tóka, kesaka mesa tɔ pyeob vin'am, me aadje bin efute dáa ye di egoka ε." 5 Tin, bot binɔk é boozenzɔ menyel, tó.» «Bhii tak, kukuma yenɔk naabaazyε kuku mwos dwoo dɔɔ ne é ewala elεl yii bikoko. Nyε nabaazolii é dáa nyε nazolii ne bot esok ε. 6 Nyε eebaazewyis bikoko, dwoo eezesila.

Tin, nyε é boo baazeboma ne yak edhuu ε bot. Nyε eeedji be náá: "Étep yé bi di wak, kana melem, keyaka ne yak ewala, ààsa sonok?" 7 Bot binɔk zokazebɔɔza ne ne: "Ye é, etee náá, bis tok ne mesa me esa." Bhii tak, nyε é booke ne nɔɔ náá: "Dɔɔ ne biyo pe, tóka, kesaka mesa tɔ pyeob vin'am."» 8 «Dáa dwoo nakabε, ye moo bikoko ε, kukuma é booke ne mot nadi kɔ elo e bot ε mesa me djas o náá: "Djóoa bot ε mesa, da wɔ é dje mot ne mot efute be. Wɔ kan é ne bot ε nadjóoa εbbis o, da wɔ é kesilal ne bot é nakanaa edjóoa sok o."» 9 «Tin, bot ε nakan mesa bikoko o, zokazyε, zebela yɔbɔ efute e pata wat. 10 Dáa bot esok nakazyε yɔbɔ é, be nagek to elyem bɔɔ ε náá, be waabela efute dhaa bot ε nakan bikoko o. Tin, be nazokabaadje be é efute e pata wat. 11 Beea be nabee deenek ε, be é boozeni é byak kukuma pyeob. 12 Bɔɔ náá: "Bot ε kan mesa nenak bikoko o, be zosa é mesa é di ewala wat. Tin, wɔ kadje be efute é tyee wat ne dáa wɔ dje bisɔ ε? Bot ε kan mesa tɔ melem o, si kas-kas gwyes ne etuj, zenɔɔ menyel na 'wɔyɔŋ' ghwyil djas eezeesi."» 13 «Tin, kukuma é boobɔɔza ne ngot pak'ɔɔ náá: "Mɔn nyaag'am, ye tok ne ebiyo me sa ε. Tin, mena be ààgwakel náá, wɔ sa mesa ε étep wo neebela etuud e pata wat, di egoka náá, ye djeaa ne mot sa mesa me dwoo wat o, etsal é? 14 Nɔŋja pata yo, da wɔ é tó yo, etee náá, me neebaadje nwyak mot kalik'aak dáa me dje wɔy ε. 15 Mε tok ne ghwyil εbe esa bam dáa lyem'am di ekwyεl ε? Étep yé wɔ di ebyen náá, me sa enem esa?"» 16 É di'enek, Yezu é bookabaazepesal náá: «Ye aadi é deenek, bête ne bot é di bot ε mesik'aak, be kaaswaalaaa é, bot ε esok. Bot ε esok'aak aaswaalaa é bot ε mesik.» 17 Dáa Yezu nadi etó pe Yeluzalem ε, nyε

naazenzɔ bedjekel kam ne bεbá bɔɔ be εmet. Tin, dáa be nadi eke ze ε ze ε, nyε é boozelε bedjekel náá: 18 «Gwakeka, mena tóka wak é, pe Yeluzalem pe Sεεŋεle Mɔn Mot aakekaaa é membɔ me eboo begħaa-Zεeb ne begħaj ε mekana me etsi ε, étep be needje nyε epεé ε esyee. 19 Bhii tak, be waaka nyε é membɔ me bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, étep be needim nyε ne eduk nyε. Be waanyuu nyε ne eghwyes bhii tak, da nyε é kbemaa kɔ melaaba. Tin, é melu meli bhii esyee ε le, nyε waagom.» 20 Wɔ gwaa, mwaaw Zεbede zokazyε ne bɔn be bεbá zebbee Yezu. Dáa be nakum é di Yezu nadi é, nyε eezekwyit meboj sok bhwoob'ε étep nyε neewaab sonok pe daa le. 21 Yezu é booke ne ne náá: «Wɔ saa yé?» Moma tak é boozebɔɔza ne Yezu náá: «Beea bɔn bam bεbá bak. Mε kwyel é, wo kek me náá, be bela duma di náá, ngot di pe mbɔ eghεj bɔ, nwyak ngot pe mbɔ emyel ε lo, é sok waadi to məkoozi mɔ ε.» 22 Tin, Yezu é boozebɔɔza náá: «Bi ààgu sa bi di ewaab ε. Bi é ne ghwyil εbep kom mezuk me mam aabεp ε?» Be eezebɔɔza náá: «Hεεε! Bis é ne ghwyil εbep.» 23 Yezu eezekε ne bɔn be bεbá náá: «Ye é tseetse! Bi é waabεp kom mezuk mam. Ye kabε dum ne tep edi pe mbɔ eghεj bam negħu pe mbɔ emyel ε lam o, mam tok ne ghwyil edje bin edi é tak. Etee náá, Saag'am ε di egū bot ε nyε aadje edi binek o.» 24 Dáa bak bedjekel kam nalik ε nagwak deenek ε, ye nabe é, ye naakpaa be elyem ne sa Zak be ne Zaŋ nasa ε. 25 Bhii tak, Yezu é bookazedjóo bɔɔ djas, nyε é boozekε ne nɔɔ náá: «Bi kabε edjak náá, mesa me ekukuma e bot ε bos é enyal bot é di ezuk o. Mesa me bot ε di djóoa εboo bot ε bos ε, ye é enyal bot ε di eduwal be o. 26 Ghuna, ye ààgoka ne esεε deenek pak'en. Ye goka é náá, ngot pak'en é kwyel edi kɔ elo beso o, nyε di mot-mesa me beso. 27 É di'enek, mot aakwyel edi pe sok beso o, di kwom beso djas. 28 Étep tak é di náá, εzyε é Sεεŋεle Mɔn Mot nabe é ààbe, etee náá, nyε eezeliig bot, bot ε mesa me. Nyε nazye ε, étep εzedi mot-mesa me bot, ne εzedje bot tsik'ε nyε εmet tyee etuud étep epék bete ne bot.» 29 Bhii be nawyis kɔ del ε Yeliko ε, zukamwaa ne mot naazedu Yezu. 30 Tin, wɔ gwaa bot ε edhim bεbá nadidi é ngwoob gba o, zokagwak menduk náá, Yezu εpedħaa tin. Wɔ gwaa be zebo etsim náá: «Għej, Mɔn Dhavid! Geka bis għon!» 31 Edhuu ε bot ε nadi edu Yezu o, moo tin ebhem be étep be needi għwym. Wɔ gwaa be zokabaaben ebhyeed bɔɔ elyelepe náá: «Għej, Mɔn Dhavid! Geka bis għon!» 32 É sok'enek, Yezu eezetyaa. Wɔ gwaa nyε

zokadjóo be. Nyε eezedji bao bəbá náá: «Bi kwyel náá, me sa bin yé?» 33 Bot binok é boopesal náá: «Ghej, bis kwyel é náá, bis nyaasok.» 34 Tin, Yezu zokazegek be ghoj. Bhii tak, nyε eezekel be membə kō mis. É di tak wat, mis mao eezebərjel, tin, be eeedu nyε.

21 Dáa be nadi, be moo ekunaa ne Yeluzalem ε, be moo é ngwoob del ε be di djoo Bhətfaze, pe etsok ε pyeeb oliv ε, Yezu eezelwom bedjekel be bəbá: 2 Nyey ne nəo náá: «Tóka kō del ε di pe sok'enek. Tuula bi aatuula kō del ε tak ε, bi é waabela dhiiti mbi myel tit di edjóoaa an ε ne mao swooz tak kola é di wat. Tiika be, da bi é zye me ne nəo wak. 3 Mot é dji bin náá: «Bi tó ne nəo wo o?» Lεeka nyε náá: «Ye é Ghej é di ne gwyes ne nəo o.» Tin, be waaleedje bin bak.» 4 Esesεe binek goka ne esael, etεe náá, etεp ee di kwyala tōmekana me ngoolel-mekpa ε Zeeb ε neebela εsuk: 5 «Lεeka ne esyes ε ghaada Sioj náá: «Beea, məkoozi mo epezye pe daa lə. Nyε zye é ne enem esa, nyε é ndiindil kō mao swooz an. Nyε zye é ààbe ne εbet, nyε é ndiindil kō mao swooz an.»» 6 Bhii tak, bedjekel eezetó. Dáa be nakakum é di tak ε, be é boozesa tyee Yezu nałee be ε. 7 Wə gwaa be zesik ne myel an, ne swooz an tak Yezu nawaab ε. Be moo tin eezekel be endjookuwa bao kō ekoj. Bhii tak, Yezu eezekalal kō tak, disi. 8 É di tak wat, bot εbuepe naabaazedja yəbə endjookuwa gba-gba, bədhiiti nadi etsaal yəbə é ebhuuz e le, etεp εdja é gba. 9 Ngoj bot é nadi eke pe sok o, ne bot ε nakabe pe bhis o, moo tin ekyeeb: «Hozanna ne Mən Dhavid! Duu ne Zeeb! Zeeb goka é ne esεe mot di ezye ne din ε Ghej o mbeε metel! Hozanna ne Zeeb pe tə gwoo!» 10 Dáa Yezu nakani tō Yeluzalem ε, bot djas kō del nałe ε, be moo «nyaa-nyaa», be é boozedji: «Yenok é nwyaat mot?» 11 Medhhuu me bot nadi ebəoza náá: «Ye é ngoolel-mekpa ε Zeeb, Yezu mən del ε Nazaret pe kyee dik Ghalile.» 12 Bhii tak, Yezu naazeni tō kok Ndjaa-ebuwa. Deenek, nyε moo tin esə bot ε nadi ebəomsa esesεe bao o. Nyε baadi esə dəo ne bot é nadi ebəm-bəmok nadi tin o, nyε naawaaz emesa ee be nadi eswoola epata kō tak ε, ne mebhóó me bot é nadi ebəomsa megħum o. 13 Bhii tak, Yezu eezebaakaada be náá: Ye tok kwyala tōmekpa ε Zeeb náá: «Ndjar'am aadjóoaa é, “ndjaa mendjaala” Me bee é ekeε, biyo, bi eezeliig ye, ye moo é zeega bot ε ezəm.» 14 É di tak wat, bot ε nadi ne edhim o, ne bot ε nadi ne edjam o, naazye pe daa Yezu tō kok Ndjaa-ebuwa, nyεy zokatsik be. 15 Tin,

begħaj ε mekana me etsi ne eboo begħaa-Zeeb nabε é ebee esesεe binek djas Yezu nasa ε. Be naabee pe dāa bao dhieeb nadi eduwal nyε ne etsim to Ndjaa-ebuwa ε. Be nadi kyeeb é náá: «Duu ne Mən Dhavid!» Be é boozekpaa elyem. 16 Bot binok é boozedji Yezu náá: «Wə epegwak dāa bao dhieeb di eke' enek é?» Yezu eezebəoza ne nəo: «Ilyo! Me epegwak. Bi nabε é ààlaa tōmekana me Zeeb é di nakwyalaa náá: «To enuub e bao dhieeb ne bao etʃəo, wə eelyaal dāa bis di egoka ne eduwal wə ε?» 17 Bhii tak, nyε zewyis, tō pe del ε Bhetani pe be nakedjaasi ε. 18 Yak məlem, é għejj be nadi esik pe boo del ε, wə gwaa za zemet Yezu. 19 Nyε eezebée le fiigh é ngwoob gba. Tin, Yezu eezetiila si le tak etεp nyε neebók. Dáa nyε nakakum si le ε, nyε kabela eka ne eka, ààbe ne bhumi. É di' enek, Yezu é booke ne le tak náá: «Kana dwoo pan mos'ak, wə aanàkwaakabaawum!» É di tak wat, wə gwaa le syee. (aión g165) 20 Dáa bedjekel nabee deenek ε, ye nabε é, be naadyeebadjoka, be é boozedji Yezu náá: «Etεp yé le fiigh zosyee é di wat deenek?» 21 Yezu eezebəoza ne bedjekel be náá: «Me ləe bin é etεp e tseetse náá: bi é di edum koj ne Zeeb o, bi é di ààsa meso o, bi é ne ghwyil esa esa məbwala dhaa yii me sa ne le fiigh'ak ε. Bi é ne ghwyil eke ne etsok elak náá: «Għeexa nyel tin, dusa, kiegħaaga tō boo dii,» ye εpeséε. 22 Bi é dum koj ne Zeeb o, esesεe djas bi aawaab tō mendjaala ε, Zeeb é waadje bin ye ε.» 23 Bhii tak, Yezu eezeni tō kok Ndjaa-ebuwa, nyε moo tin elyo bot mukpa ε Zeeb. Eboo begħaa-Zeeb, ne bepaa ε e Yuda zokazye pe daa le zedji nyε náá: «Ko egherj e ze wə di esa esesεe binek? Ze nadje wə egherj e tak?» 24 Yezu eezebəoza ne nəo náá: «Bwoodka, me pookodji bin kiya wat. Bi é baoza me o, ye é me aakalee bin kō egherj e ze me di esa esesεe binek. 25 Ye é εze nadhis Zaj, nyε zeduu bot Zeeb? Ye nabε é Zeeb “ohoo”, ye nabε é mot?» É di' enek, be moo tin esəs pak' o. Bao náá: «Mena aake nenak náá: «Ye é Zeeb é nadhis nyε o, nyε waadji mena náá: «Etεp yé bi nadi ààmyaal Zaj?» 26 Mena aakake nenak náá: «Ye é bot ε nadhis nyε» o, ye goka é náá, bis kaab edhuu ε bot, etεe náá, be dyeebake é náá, Zaj nabε é ngoolel-mekpa ε Zeeb.» 27 Be é boozebəoza ne Yezu náá: «Bis ààgu.» Tin, Yezu é boozebulal ne nəo náá: «Doo ne mam pe, me aanàkwaalee bin kō egherj e ze me di esa esesεe binek.» 28 Yezu eebaazeke ne nəo náá: «Yak kwyel eliee bin yé? Motom ngot nabε é ne bən bəbá. Nyε eezekie ne yii megħwyak náá: «Mən'am, dwoo elak mos,

tó kesa mesa tó pyeeb'am e vin." 29 Nyé eezebōza ne sēeg: "Hoo, me aanàkwaató." Ba əwala eezedhaa bhii tak, mən'enok eezeedje lyem məbe, tin, nyé eezenoɔ nyel, tó p̄e pyeeb vin sēeg nalwom nyé ε. 30 Wō gwaa sēeg'ō baazelwom mōo dhyeeb. Mən tak eezeemyaal: "Iyoo, me waató." Bhii tak, nyé kadi É, ààtó. 31 Tin, tó bən binok bəbá, εze looba dum ne lwomel sēeg'ō?» Be eezebōza ne Yezu náá: «Ye É mən megwyak.» Tin, Yezu É boozek ne nōo náá: «Me lce bin É etep e tseetse náá, bənəjel ε epata e lapo ne boa ε mezo É waaleeni tó Σyon ε Zeeb esok ne nen. 32 Etēe náá, Zaŋ Nduuel-bot nazye É zelyaal bin ze epiki, bi nabé É ààmyaal nyé. Tin, bənəjel ε epata e lapo ne boa ε mezo naamyaal nyé. Bela náá, dáa bi naabee ye ε, bi nabé É ààliig elyem bin, bi ààpakomyaal-myalaak nyé.» 33 «Gwakeka dhiiti kana. Mot ngot naabe pyeeb ele di edje bhum be di esa menyok me vin ne ye ε. Nyé eezepeeb pyeeb tak, pu guk tó ekok É di be aadi esyaal medii me bhum tak o, baasum ndjaa, etep bot aadi ebaal pyeeb o. É di tak, nyé eezeedje bot ε di egu mesa me vin o etep be neesa mesa tó tak. Nyé eezenoɔ nyel, tó medjoŋ. 34 Tin, mbu epyeeb e tak di ewum ε, ye eezekum. Wō gwaa, nakuma pyeeb zokazelwom bot ε mesa me p̄e daa bot ε nyé nalik be ne pyeeb o, etep be needje nyé ye pak vin be bela ε. 35 Wō gwaa, bot ε nalik ne pyeeb o, zokazemet be. Be eezeeduma ngot É nyel ne məbin, be eenoɔ nwyak gó nyé, zenoo nwyak tak, be eezewus nyé ne məkok, gó nyé. 36 Bhii tak, nakuma pyeeb É boozkyeed bot εbuep̄e dhaa bot ε nyé nalwom sok o, p̄e pyeeb tak, be nabaazosa ne nōo É deenek. 37 Bhii tak, nyé É boozelwom mən'ε met. Nyé nabé É ne geka náá: "Bot binok É waamyaal nyé ne edje nyé duu, etēe náá, ye É mən'ε met." 38 Dáa bot ε nadi esa mesa tó pyeeb ε nabee mən'enok ε, bōo náá: "Yawee! Beeka mot aalik ne məvu mak djas o! Dhaka, mena góka nyé. Tin, məvu mak aakadi É, yenabelka." 39 Wō gwaa, be zemnet nyé, mwas nyé bhii pyeeb vin, be eezegó nyé.» 40 Yezu É boozedji be náá: «É di'enek, É sok nakuma pyeeb aakazyε É, nyé goka ne esa bot binok dáa?» 41 Yala yōbō kabe É náá: «Ye goka É nakuma pyeeb gó bot ε nadi esa mesa tó pyeeb'ε o ààgek be ghoj. Bhii tak, da nyé É nōo pyeeb, dje ne bot ε sis aazedje nyé ye pak εkεe o.» 42 É di'enek, Yezu É booke ne nōo náá: «Bi dinaa ààpaalaa məkpa mak to ekwyala e Zeeb É? "Ekok ε besumel mwas É, ye moo É ekok ε di epyet ndjaŋ ε. Ye É ne ghwyil ε Ghej. Ye É tin ε boo mbyok etep'enala!"» 43 Yezu eebaazekel náá:

«Me lce bin É náá, bi É waadekaa Σyon ε Zeeb, etep ye needjeaa ne bot ε mbyak aadi edje bhum o. [44 Mot aaduma kō ekok ε tak o, nyé waabik. Ye kabé náá, ekok ε kakwyit kō mot o, mot tak εpetwaalel. Nyé moo eghutu-ghutu.]» 45 Gwaka be nagwak kana tak ε, eboo begħħa-Zeeb, ne eFalizye nabé É, be eegu náá, Yezu nalii É ne nōo. 46 Be É boozekan esaa məpek etep be neemet nyé. Be nadi É ne bwoo ekaab medhuu me bot ε nadi tin o. Bot ε tak nake É náá, Yezu É ngoolmekpa ε Zeeb.

22 Yezu eebaazekan elii ne bot tó kana. Nyey náá: 2

«Beeka sa di enəjel ne Σyon ε di tó gwoo ε: Dhiiti məkoozi naazejjóo ebyoŋ etep eba ε mən. 3 Ye É nyé kazelwom bot ε mesa me, be kədjjóo bot etep εde edee εbyoŋ ε eba. Tin, bot ε tak ààpakakwyel εzyε. 4 Bhii yenek, nyé eebaazelwom bedhiiti bot ε mesa me É yak kōkō ne bhaadal náá, be kelεe bot náá: "Edee moo É ndjaaba. Me eezegó engombe ne etaan bam na medel. Esa djas moo É koobela. Dha deka εbyoŋ." 5 Tin, bot ε nadjóoa o, ààkobis-bisak, mot ne mot naaghée ye nyel, tó məze me. Nwyak tó p̄e pyeeb'ε, nwyak tó p̄e nyé di ebomsa esa be ε. 6 Bak bot zokazemet bot ε mesa me kukuma yenok nalwom o, duma be É mənyel ne məbin, be É boozegó be. 7 Məkoozi zokazekpaa lyem: nyé É bookazelwom esodja be, be gó bot ε nagó bot be o. Bhii tak, da be É dik eghaada bōo. 8 Bhii tak, nyé eezelεe bot ε mesa me náá: "Edee ε εbyoŋ ε εba moo É koobela. Bot ε djóoa be zedé o, ààkōa ne εde edee e tak. 9 Wyiska, da bi É tó kō eboo egba. Djóoka mot djas bi aaboma ne nōo ε, be zedé edee ε εbyoŋ ε εba." 10 Bot ε mesa zokazetó egba ne egba, kədjjóo bot djas be aaboma ne nōo o, bəmbee ε bot ne bəmbee ε bot. Tin, koo be nakoabal etep εbyoŋ ε naalwood "kpep". 11 «Tin, məkoozi eezeni tó koo tak, etep nyé neekabee bot ε zyε zedé edee εbyoŋ o. É di'enek, nyé kabee kuku bot É dhiiti mot ààbe ne kaad di egoka ne εbətaa É məbyoŋ ε. 12 Nyé É boodji nyé náá: "Mōo sō'am, wō ni wak dáa, wōy ààbe ne kaad bot di egoka ne εbət etep ε εbyoŋ ε?" Tin, mot'enok kadi É, ààbōoza kiya məkoozi menok. 13 Tinaak məkoozi eezelwom bot ε mesa me náá: "Mətka mot'enok, da bi É kol nyé məko ne məmbō. Bhii tak, da bi É mwas nyé p̄e kel, tó ghooghom. Penek aadi É megwyε ne εkwaal ε mətsok."» 14 Yezu eebaazebil náá: «Ye É, etēe náá, bot εbuep̄e É waadjóoa. Tin, bot aaséεaa o ààdyeebabu.» 15 eFalizye zokakəboma etep εdjek

dáa be di egoka ne esa, be neekwyesal Yezu ne medjin étep nyé neebela ndje kó mekpa me emet ε. 16 Be é boozékkyeed bedhiiti bedjekel bōo, ne bot ε zéega ε mekoozi Elood, be zélee ne Yezu náá: «Lyoel, bis ne gu náá, etep ee wō di elée ε, ye é etseetse. Wō lyo bot é epiki dáa mot di egoka ne eke dáa Zéeb di ekwyel ε. Wō ààbem ba ne sa mot di egek tō lyem'ε ε, etee náá, wōy ààdyeebagwyák sa bot di esa étep be neetela menyel ε. 17 Leea bis, tō yō egeka dáa wō di ebee ε: etsi bina lēe é náá, bot tuud lapo ne mekoozi Sezaad, mena tuudka ohoo mena nàtuudka?» 18 Dáa Yezu nadi egu mbee meppek mōo ε, nyé é boozéboöza ne noo náá: «Bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Étep yé bi di ekwyel ewa me tō mebhawal? 19 Pookolyaalka me falanga wat bot di etuud lapo ne ye ε, étep me neebree.» Wō gwaa, be zézye nyé ne mōo falanga wat. 20 Bhii tak, Yezu é boozedji be náá: «Kō ghwooz'ak, ye lulaa ebhwoob ε ze? Ye é din ε ze di kwyala kō tak?» 21 Bot binok eezebøöza ne Yezu náá: «Ye é ye Sezaad.» Tin, Yezu é boozek ne noo náá: «Djeka mekoozi Sezaad sa di náá ye é ye Sezaad ε, da bi é dje Zéeb sa di náá, ye é ye Zéeb ε.» 22 Gwaka be nagwak eyala ε Yezu deenek ε, ye nabé é, be naadyeefadjoka elyelepe. Bhii tak, be boozénoo menyel, tō yōbō. 23 Dwoo tak wat, bedhiiti eSadusee zokazye pe daa Yezu. ESadusee é bot ε di ke náá, bot aanágom bhis esyee ε. Be eezedji kiya, 24 bōo ne Yezu náá: «Lyoel, mekana ε Moiiz lēe é náá: "Mot é gwyé ààlik mōn o, ye goka é náá, dhyeeb mot lik o, ba kus myel étep nyé neekwyida tel gwyé o."» 25 Bela tin, tō loog'es, ye nabé é ne bōn bottom eten ne bebá. Mot megwyak eezeba, dáa nyé kagwyé é, nyé kalik kus myel nadi ààbe ne mōn o ne dhyeeb. 26 Mot nabøöba nyé é kanoo moma bhii koy'ε. Nyey eebaazekpaa ne mesyee, gwyé, ààlik mōn. Tyee wat ne mot nabaazye bhis yenok o. Tin, bōo djas beten ne bebá kadi é, ààbya ne moma yenok. 27 Bhis esyee ε bōo djas, moma eebaazekpaa ne mesyee, gwyé. 28 Dwoo bot aagom bhis esyee ε, moma yenok aakadi mwaa ze pak bōo beten ne bebá? Eteé náá, bōo djas nabé é botom be!» 29 Yezu eezebøöza ne noo náá: «Bi é tō edjak, etee náá, bi ààmet enyøepe sa di kwyala tō mekana me Zéeb ε. Bi ààgu ghwyil ε Zéeb! 30 Eteé náá, é ghej bot aagom bhis esyee ε, botom ne boa aanàkwaabaabael. Boa pe aanàni meba, etee náá, bot djas aadi é, dáa efop tō gwoo. 31 Dum ne tēp egom bhis esyee, bi dinaa ààpaalaa sa Zéeb lēe kō esu ε tak ε? Nyé naake ε: 32 «Ye é mam, Zéeb ε Abalaam, ye Izak, ne Zéeb ε

Zakoo'b.»» Yezu eebaazeké náá: «Zéeb tok Zéeb bot ε zegwyé o. Nyé é Zéeb bot ε di ne tsik o.» 33 Ye nabé é, melyo me tak naadyebakwyesa tō elyem e medhuu me bot ε nadi egwak nyé o. 34 Dáa eFalizye nagwak náá, Yezu naadiyal eSadusee enuub ε, be é boozeseeega. 35 Dhiiti lyoel etsi e Zéeb naazékwyel ebhoal Yezu. Nyey ne ne náá: 36 «Lyoel, yaa tsi di edhaa etsi djas?» 37 Yezu kabøöza ne ne náá: ««Wō goka é, wō kwyel Ghej Zeeb'ō, ne lyem'ō djas, ne sisim'ō djas, ne etselal ε lo djas.» 38 Yenek é di boo tsi. Ye é tsi di dhaa etsi djas ε. 39 Gwaka tsi di ebøöba yii meken ε: «Wō goka é, wō kwyel sō'ō mot dáa wō di ekwyel nyel'ō emet ε.» 40 Etsi ε Moiiz djas ne melyo me bengoolel ε mekpa ε Zéeb pyet é kō etsi binek ebá.» 41 Efalizye nadi é, tō yōbō zéega. Yezu é boozedji be náá: 42 «Tō yebō egeka, Mesia É ze?» Be é boozéboöza ne ne náá: «Nyé é dha ε Dhavid.» 43 É di'enek, Yezu é boozek ne noo náá: «Ye nakosa dáa náá, Dhavid ne ghwyil Sisim na Dee djoo nyé "Ghej"? Eteé náá, Dhavid naake náá: 44 «Ghej Zéeb nake ne Ghej'am ε náá: Dha disi pe mōo eghøy bam. Me waalwom bot ε mebhuka mō lwoma bhel náá, be zedhaa si meko mō.»» 45 «Ye be náá, Dhavid nyé emet naadjjoo nyé "Ghej" o, é yaa tyε Mesia aakabaadi dha ye?» 46 Bōo djas moo tin «kup», ààbe ne ekpa elóo bhis étep djas Yezu nali ε. Kana dwoo elenek, bot nabé é ààkadjheebal edji nyé medjin.

23 Wō gwaa, Yezu zelii ne medhuu me bot ε nadi tin o, dōo ne bedjekel be. 2 Nyey ne noo náá: «Mesa me begħaj ε mekana me etsi ne eFalizye zelyo bot dum ne dáa etsi ε Moiiz di egoka ne eke ε. 3 Bi goka ē ne elooba ne noo, da bi é sa esesee be aalwom bin ε, djas. Ye kabé mefulu mōo o, sa mot ààsa dáa bōo. Eteé náá, be ààsa esesee ee be di elyo bot ε. 4 Be epekanjal mekom me na dil-dil di elyelepe ε ebep ε, be kakel é ko mebyak me bot. É di'enek, be kadi é, ààkwyel ekokee-keek ne djin be neekogek medil me mekom me tak. 5 Be sa esesee bōo djas é, étep be neetela menyel. Deenek, ye kabé ekwyala ee mekpa me Zéeb be di ebek ε ebħata-bħwoob bōo ne é membō mōo o, be sa epek e tak é ebokape. Yōbō ekel ee di lataa kō ekaad ε, ne elōbō bōo ne dyeebadjaa dhaa tyε. 6 Tō mebyoñ, be dyeebakwyel edisi é kō mebhoo me koobelaa étep bot ε duu ε. Ye kabé tō ndjaa mendjaala me eYuda o, be dyeebakwyel enoj é mebhoo me pe sok é di be aatela menyel ε. 7 Be dyeebakwyel é bot swos be ne duu kō mebesee é di bot di ebuepe o. Be kwyel é, bot djoo

be “Lyoel”. 8 «Yε kabe biyø o, nàkeka náá, bi djóoa “Lyoel”, etee náá, biyo djas é bón seeg ngöt. Bi é ne lyoel ngöt. 9 Sa mot ààdjóo mot kó bós’ak “Séeg’es” etee náá, biyo djas é bón seeg ngöt, Séeg’én ngöt di pë to gwoo o. 10 Nàkwyelka náá, bot djóo bin “Kukuma” etee náá, kukuma yen é ngöt, Mesia. 11 Mot é kwyel edi mot esok ε loog oo, ye goka é nyé di tyee mot-mesa me bón nyees. 12 Mot di eben nyel to beso o, nyé waasilaa. Mot di esil nyel to beso o, nyé waabenaa.» 13 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi ɛpediyal bot εbe ε Eyoŋ ε di to gwoo ε. Biyø bemet, bi aanàkwaani, tin, bi ààkwyel náá, bot ε di ekwos eni o, be ni to Eyoŋ ε tak. [14 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi ɛpedek bekuš ε boa esa bōo djas. É di tak wat, bi ne kwyel edul ε mendjaala na “kpokolom” étep etela menyel to bot. É tēp tak é di náá, bi é waapécaa é epéé wat di na lyell, ààbe ne għoġi ε!] 15 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi é ɛpetó medjoxjé edi djas kó bós ne kó eboo medħii me meson, étep esaa mot ngot di emyaal edjaala Zeeb eYuda o. Tin mot é kadu bin oo, bi kaliig yii zaag mot ε mbi mot di egoka ne du na kóm-kóm ε, dħaa-dħajak biyo bemet. (Geenna g1067) 16 «Haa kpaa-ghoŋ ne biyø bot ε edhim, biyø bot é di edjeed bot o. Bi dyeebalee é náá: “Mot é tuwal myoŋ ne meson kó Ndjaa-ebuwa oo, ye aanàsa sonok. Nyé katuwal myoŋ ne meson kó lóod di to Ndjaa-ebuwa oo, nyé goka é ne esa sa nyé tuwal myoŋ ne meson kó esu ε tak ε.” 17 Bi é endjemet e bot, bot ε edhim! Eyi di dħaa metaq tin, ye lóod “ohoo” negħu Ndjaa-ebuwa di edje lóod edee ε? 18 «Bi baalee é náá: “Mot é tuwal myoŋ ne meson kó mesa ebuwa oo, ye aanàsa sonok. Nyé katuwal myoŋ ne meson kó buwa di kó mesa ebuwa tak oo, nyé goka é ne esa sa nyé tuwal myoŋ ne meson kó esu ε tak ε.” 19 Biyø bot ε edhim! Eyi di dħaa metaq tin, esa e buwa “ohoo” negħu mesa ebuwa be di eka għa kó tak ε? 20 Yε be náá, mot eetuwal myoŋ ne meson kó mesa ebuwa oo, nyé tuwal yε é kó mesa ebuwa dōo ne kó esa e buwa ee di kaaa kó mesa ε. 21 Mot é di etuwal myoŋ ne meson me kó Ndjaa-ebuwa oo, nyé tuwal myoŋ ne meson me tak é dōo ne kó din ε Zeeb mot di to ndjaa tak o. 22 Mot di etuwal myoŋ ne meson, da nyé é noo gwoo dáa tyaasés oo, nyé tuwal yε é kó bóó mēkoozi ε Zeeb ne din ε

Zeeb, mot di kó tak o. 23 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi dyeebakwyel é stuud Zeeb ne endiyal kam e nadjeebe ne eka e na mbee menuub zenoo aghomkot. Tin, bi kadjisa é etete melyo me di ne boo mesuk to etsi ε. Melyo me tak é: epiki, enem esa, ne eke dáa Zeeb di ekwyel ε. Yenek djas é sa di egoka náá, bot du mēlu djas ne zii, ààbet dħiiti sonok ε. 24 Biyø, bedjeedel, bot ε edhim! Bi ɛpesyal menyok men ekaab náá, ba moa kujj é zekedhaa to tak, ghuna bi ɛpemin boo tu yaaga kyee dik besye di ààbe ne medii ε! 25 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi gwyii é koj beeble ne koj saan, tin pe to mō tak kadi é “tħoo” ne mendi me embee mafulu men: esa e djii ne embee mēkwasak men. 26 Biyø eFalizye, bot ε edhim! Pookogwyaika sok to mō beeble. Tin, pe koj tak ε waadjhaazal. 27 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi é dáa mevit nasumaa ɛnnyoepre da ē lóobaa ɛpyaab ε. Enem e tak nyen é pe kel é mis me bot, ghuna to tak, ye é ebyok ε egħwyes ààbe ne tsik ne ebet esonok. 28 Ye é dáa biyø, bot ε di ebee bin o, be ke é náá, bi é bot ε epiki. Ghuna pe to len, ye é “tħoo” ne medjhaaz pe eko, bhimis pe si ne embee esesee. 29 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo begħajj ε mēkana me etsi ne eFalizye, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Bi ɛpesum embée mevit étep bengoolel ε mēkpa ε Zeeb. Bi ɛpokoobal ne eson ε mevit me bot ε epiki. 30 Bi dyeebake é náá: “Mena ɛpedi é, dika é għej beħħaab binaka oo, pe mena nabé é ààgwakel ne noo étep egó ε bengoolel ε mēkpa ε Zeeb.” 31 Deenek, bi ɛpemyaal biyo bemet náá, bot ε nadi egó bengoolel ε mēkpa ε Zeeb o nabé é beħħaab bin. 32 ɛbesse' enek tsabidibila, belaka, duka ko beħħaab bin nalik bin ye ε. Silalka mesa me be nakan ε. 33 Benyo, mbyak megel! Bi aasa dáa étep bi needi ààkedyak to du na kóm-kóm? (Geenna g1067) 34 «Gwakeka me ɛnnyoepre: me waadhis bin bengoolel ε mēkpa ε Zeeb, betsoj ε bot, ne embée begħajj ε mēkana me etsi. Bi é waagó bħediit, bi é waabem bħediit tak é melaaba. Bi é waabi bħediit ne egħwyes to mendjaa me mendjaala me eYuda men. Bi é waadu be ne swaka eghaada ne eghaada étep bi neegó be. 35 Tinaak, guķa náá, ċbiyo djas bot di esa kó bot ε epiki kana esyee ε Abħel mot epiki, kċayka ne ye Zakali mōn Balakyi bi nagó pak Di na Dée ε Għej ne mesa-ebuwa o, ye waabulelaa kó len. 36 Me lee bin

é etep e tseetse náá, efute e embee esesee binek é waabuleela kó bot e di é dwoo mena dika mos'aak.» 37 «Yeluzalem! Yeluzalem woy mot di egó bengoolel ε mekpa ε Zeeb ɔ, woy mot di egó bot ε Zeeb di edhis ɔ, ne mekok. É sok edhen me di ekwyel eseeq bot ε di ko del ε lo dáa nabwa-kuu di eseeq bón be si mebhap me ε, biyo ààkwyel! 38 Deenek guka náá, ndjar'en é waalik wum! 39 Ne tseetse, me lee bin é náá, bi aanàkabaabee me, kana dwoo pan mos'ak, keyaka ne dwoo bi aake náá: “Menyo ne mot aazyε ne din ε Ghej ɔ!”»

24 Dáa Yezu nadi ewyis tó Ndjaa-ebuwa é, bédjekel eezetila pe daa le étep be neelyaal nyε zumal Ndjaa-ebuwa. 2 Tin, Yezu moo zeli ne nōo, nyey ne nōo náá: «Bi epebee esa djas di tin ε? Me lee bin é etep e tseetse náá, ekok wat aanàkwaalik yak kó yii. Djas é waawaazel.» 3 Yezu eezedisi kó etsok ε pyeob oliv, bédjekel eezedu nyε é ngwoob. Bōo ne ne náá: «Leea bis esesee binek sael den? Lyaala bis endem e bis aagu náá, wó moo é kó ebula ne náá, bōs moo é kó esi ε.» (aión g165) 4 Yezu eezebooza ne nōo náá: «Dika ne etsoj, sa mot ààkōo bin. 5 Etee náá, bête ne bot é waazye ne din ε lam. Be waalee bin náá: “Ye é mam é di Mesia!” Be waasa náá, bot ebuepe kat edum koj ne Zeeb. 6 Bi é waagwak bot elii etep e mēeb é ngwoob'en ne menduk me mēeb me di pe etseta ε. Sa mot ààbem ba etee náá, ye goka é, esesee binek sée. Tin, guka náá, yene tok mesi me bōs. 7 Dhiiti mbyak é waaghée, kelumela deeb ne yak mbyak. Dhiiti eyon é waakeghee, kelumela deeb ne yak eyon. É bedhiiti edi, bōs é waakuu, pwom edee é waani kó mel. 8 Mæzel menek djas aadi é dää endem e mæken esuula ebeyl ε mon. 9 Bot é waakepit bin, étep bi neezukaa. Tin bot é waagó bin. Membyak djas é waabhina bin kó esu ε lam. 10 É sok'enek, bot ebuepe é waakat edum koj ne Zeeb. Bot é waapitel pak'oo. Bedhiiti é waabhina beso bōo. 11 Bête ne bengoolel ε mekpa ε Zeeb yii mekoj é waatuula, be waakoo bot ebuepe. 12 Dáa ye di náá, embee esa é waazedhaa tó elyem e bot ε, kwyel tó elyem e bot ebuepe waatyaala. 13 Tin, mot aake ne ewa zii, kékum pe esik ɔ, nyε waabela tsik. 14 Mbæs Bhaadal dum ne eyon ε Zeeb aadi é egoolel kó eko ε bōs'ak djas, étep, bot djas di ààgu Zeeb ɔ neegwak ye. Bhii tak ε esik ε bōs aakakum.» 15 «Bi aabee mot na mbee mesyem me na lyel-lyel dáa ngoolel-mekpa ε Zeeb Daniel naalee ε, nyey ebe di to Di na Dee. Ye goka é bot ε di egu elaa mekana ɔ tiibal enyøepel 16 Étep tak

é di náá, bot aadi pe kyee dik Yude ɔ, kan ekaab, tó pe to metsok. 17 Mot aadi kó mii ndjar'ε o nàbaasul pe si zení to ndjaa étep ekenoo sonok. 18 Mot aadi tó pyeob ɔ, nàbaasik pe del, kenoo ndjookuwa ye. 19 Haa kpaa-ghon dwoo élénék ne boa aadi ne mèbum ɔ, zenoo boa aadi ne bón ede mèbel ɔ! 20 Djaalaka ne Zeeb étep, bi é zekewyis ekaab é mbu bëbhi, neghu é dwoo saba! 21 Etee náá, é ewala tak, mezuk é waadhaa mezuk me mena zebée, kana bōs nakusel ε, keyaka ne dwoo pan mos'ak. Ye aanàkwaakabaabe ne mbi mezuk deenek. 22 Zeeb nyε emet epedi ààbek bim mélú me tak ɔ, pe ye tok ne mot aatsak. Ye nyε é, bi gu náá, Zeeb bek bim mélú me mezuk menek é, kó esu ε bot ε nyε nazésé ɔ. 23 Dhiiti mot é lee bin náá: “Beeka Mesia di wak e!” neghu be lee náá: “Mesia é poon!” ɔ, sa mot ààmyaal. 24 Etee náá, bemesia me etsal ne bengoolel ε mekpa ε Zeeb yii mekoj é waatuula ebuepe. Be waasa etep e mèbwala ne bémeyvèkele ebuepe étep be neekoo bot, dōo ne bot ε Zeeb nazésé ɔ. 25 Gwakeka, me dul bin melo esok ne esesee binek kum to len. 26 «Ye be náá, be lee bin é náá: “Beeka, nyε é pe tó kyee dik besye di ààbe ne medii!” ε, nàtòka. Neghu be kalee bin é náá: “Beeka, ye sowa é wak!” Sa mot ààmyaal, nyε tok tin. 27 Dáa ngwyees di ekas tó gwoo, dus pe edjem ε dwoo, ketó pe ebil ε dwoo ε, Sænjelé Món Mot aazyε é deenek. 28 Enen ee di ede epuud ɔ dyeebabæsga é é di muu tit di ɔ.» 29 «Ààbøya batса bhii ewala ε mezuk menek aadhaaj ε, bi é waabee náá, gwyees é waagwyiid dhōo, ngon aanàkabaakas, ekwyikwyen é waadus tó gwoo, kwyit é bōs, esa e mèbwala djas di tó gwoo ε waadheegel. 30 Tin, ndem ε Sænjelé Món Mot é waanyen tó gwoo. Membyak djas di kó bōs ε, ye aadi é, to etsim ne megwyee. Tin, be waabee Sænjelé Món Mot esul tó eguud tó gwoo ne bête ne mèbwala ne duma. 31 Boo tøj é waaloel. Tin, nyε waalwom efofop pe é edum e bōs djas, be neekeseeq bot djas Zeeb nazésé ɔ, kan yak edum e bōs, keyaka ne yak edum.» 32 «Nøoka etsoj ne kana le fiigh: dáa medii me le fiigh aadi, ye moo byet tó elæe e tak ε, eka moo baakwyil é tak ε, bi ne gu náá, mbæs mbu eezekunaa. 33 Ye è tye wat ne biyo, é sok bi aabee endem binek moo nyen ε, guka náá, ebula ε Sænjelé Món Mot moo é, ye eezekø. Ye aasael é deenek. 34 Me lee bin é etep e tseetse náá, bot ε membu mak aanàkwaagwyen djas esonok bak ààsael. 35 Gwoo ne bōs é waadhaa, ye é kabé mekpa ε Zeeb ɔ, ye aanàkwaadhaa.» 36 «Ye kabé dum ne dwoo ne ewala ε esesee binek aasael ε, ye tok

ne mot ngot di egu, ààkobe-beak efofop tō gwoo, dōo ne Mōn Zeeb pe ààgu dwoo tak. Ye é Sēeg nyē emet ε di gu. 37 Ebula ε Sēejelē Mōn Mot aadi é, dāa sa nasée é ghej Noe ε. 38 Eteε náá, é ghej tak, esok ne boo bhyoŋ ne zye, bot nadi é, tō memyaala, ede edee, ede bemenyok, eba boa, ekyeed mēsyes mōo é meba, kēkum dwoo Noe nani tō mesuwa ε. 39 Bot nabe é ààbis, kēkum dwoo boo bhyoŋ nazesilal bōo djas na “bhēee” ε. Ye aabaadi é, deeneck dwoo Sēejelē Mōn Mot aabula ε. 40 É ghej tak é di náá, bot ebá é waadi tō pyeeb. Ngot é waanɔrjaa, nwyak ngot é waalik. 41 Boa ebá é waadi edum bhūm tō bwak wat. Ngot é waanɔrjaa, nwyak ngot é waalik. 42 «Dika ne etsoj! Beeka mis eteε náá, bi ààgu dwoo Ghej'en aaboozye é. 43 Gwakeka sa me di eleε é, ye be náá, nakuma ndjaj̄ ɛpedi egū ewala ε pum mot djii aazyε zedjii tō ndjar'ε ɔo, pe nyē aanàkwaaadjá gó, éteρ nyē neelu mot djii yenok, nyē nāni tō ndjan'ε. 44 Ye é me di eleε bin náá, bi be é mis, nàpeebaka, eteε náá, Sēejelē Mōn Mot aatuula é é ewala bi aadi ààbwōod nyē ε.» 45 «Eze di mot-mesa me na sosoob ne etsoj? Ye é mot-mesa kukuma ye dje nyē mesa me ebaal ε beso ne edje be edee bōo é ewala be di egoka ne ede ε. 46 Menyō ne mot-mesa menok, ye be náá, kukuma ye aabula, nyē é zebela nyē, nyey esa mesa me menek ɔ. 47 Me lee bin é eteρ e tsεetse náá: kukuma yenok é waadjé mot-mesa menok esa be djas nyē baal. 48 Ye kabé náá, nyē é mbee mot-mesa di ààbe sosoob ne etsoj ɔo, nyē aake é náá. “Kukuma aanàkwaaebula.” 49 Deenek, nyē aadi é, ezuk beso di esa mesa be ne be nōo ɔ, ne ekedede be menyok be ne bot ε zegel menyel mōo tō menyok ɔ. 50 Tin, kukuma ye aabula ε é dwoo nyē aadi ebwaal náá, nyē aanàkwaazye ε. 51 Kukuma yenok é waaso mot-mesa menok. Da nyē é wa nyē é di mezuk, é di wat ne bot ε lwaεj. Bhii tak nyē é wus nyē pe kel pe bot ε di edje megwyē ne ekwaal ε metsok di ε.»

25 «Eni tō εyoy ε di tō gwoo é aadi é, dāa kana mēsyes kam nanɔo elama bōo, wyis, éteρ be neekeboma ne motom di ekwyel ebá ɔ. 2 Beten pak'ɔo nadi é, endjemet e mēsyes. Bak beten kadi é betsoj ε bōo boa. 3 Endjemet e mēsyes menok nanɔo yobo elama é, àànɔo ba mul, ne gu yii di tō elama é waasi. 4 Ye kabé bot ε nadi betsoj ɔ, bhii be nanɔo elama ε, ye nabé é be naató ne yak bim bēmul be nakwom ε. 5 Tin, motom kadi é, ààleetuula. Gó naazesa bōo mēsyes menok, wō gwaa, bōo djas zekpaa ne gó ndjaasi. 6 «É

di'enek, wō gwaa, boo tuud zokazegék kuku egha ε pum náá: “Beeka motom ebá! Kebomaka ne ne.” 7 Tin mēsyes kam menok é boozedjem, be moo tin ekoobal elama bōo. 8 Tin, mēsyes me nadi endjemet o naazeké ne betsoj náá: “Bi é ne ghwyil ebék bis ba mul me lama batsa, eteε náá, elama bis spedim.” 9 Mesyes me nadi betsoj o é boobaøza ne nōo náá: “Hooo, ààbe! Eteε náá, bim bis di ne ye ε, ye aanàkwaaadjala menabelka djas. Ye nyō é, bi kebom yeba tō edjando.” 10 Tin, endjemet e bōo mēsyes menok eezetó, kebom yobo bēmul. Bhii koy'ɔo, motom ebá eezekum, nyē zokanɔj é beten ε nadi betsoj ɔ. Nyē é boozeni ne nōo tō ndjaa nakoobelaa éteρ ebá ε. Bhii tak, be eezekooł ebé ε ndjaa ne engoj. 11 Bhii ba ewala kadhaj ε, bedhiiti bōo mēsyes menok eezebula, be moo tin etsim náá: “Ghej, Ghej diia bis ebé ε ndjaa!” 12 Motom ebá eezebøøza ne nōo náá: “Me lee bin ne tsεetse é náá, me ààgu bin.”» 13 Bhii tak, Yezu eebaazeké ne nōo náá: «Beeka mis, nàdjaka egj. Dika ne etsoj eteε náá, bi ààgu dwoo ne ewala ε tak.» 14 «Ye aadi é, dāa dhiiti motom nadi ekwyel etó medjoj, nyē é boozedjóo bot ε mesa me, da é lik be ne esa. 15 Nyē é boozenoø medhēeb me lōođ eten, dje mot mēken. Mot nabooøba ɔ, nyē kadje nyē é medhēeb me elōođ ebá. Mot nazyé bhii mot bħoøba ɔ, nyē kadje nyey é edhēeb lōođ wat. Nyē zokadje mot ne mot ε sa di edjala ne ghwyil'ε ε, bhii tak nyē eezetó ye. 16 Mot-mesa nabela medhēeb me lōođ eten eezetó, ye keliig membá ne lōođ'enek. Wō gwaa nyē baazebela medhēeb me lōođ eten ko yii nyē nadjeaa sok ε. 17 Ye é tyε wat ne mot nabela medhēeb membá ɔ, nyē nabaasa ye é dāa mot esok nasa ε. Wō gwaa, nyē baabelaa medhēeb me lōođ membá ko yii nyē nalikaa ne ye ε. 18 Mot nabela edhēeb ε lōođ wat ɔ, nyē naató kēpu bōs, da é nōo ye, syel ye pe si bōs. 19 «Bete ne mēlu bhii tak, kukuma bot ε mesa menok eezebula. Bhii tak nyē moo zedji be dāa be nadi ebe lōođ nyē nalik be ne ye ε bhii koy'ε. 20 Mot-mesa na medhēeb meten é boozelyaal ye medhēeb meten me nyē nabaabelaa ε. Nyey ne kukuma ye náá: “Ghej, wō nadje me é medhēeb me lōođ meten. Beea dhiiti medhēeb me lōođ meten me me baabelaa é.” 21 Kukuma ye é booke ne ne náá: “Enyøpe! Wō é mbee mot-mesa ne esosoob. Wō eesa mbee mesa ne sa dem. Mē waadjé wō yii di bu ε. Dha myaala é di wat ne nam.” 22 Mot-mesa nabela medhēeb me lōođ ebá ɔ, baazye ye. Nyey náá: “Ghej, wō nadje me é medhēeb me lōođ ebá. Mam eebaabelaa yak medhēeb membá ko tak. Beea ye.” 23

Tin, kukuma ye eezke ne ne náá: "Enyøepe! Wó é mbeé mot-mesa ne esosoob. Wó eesa mbeé mesa ne sa dem. Me waadje wó yii di bu ε. Dha myala é di wat ne nam." 24 «Bhii tak, mot nabela edheeb ε wat o, nyé eezzye é ye kókó. Nyé ne kukuma náá: "Ghej, me ne gu náá, wøy ne goo lo dhaa nyel. Wó dyeebakénoo edee é tó epyeeb ee wó di ààbè ε. Wó dyeebakébók bhum é, tó pyeeb wó nadi ààbè ε. 25 É tèp tak é me gwak bwoo. Me é booksyel lóod'ó tó bøs. Beea lóod'ó, noja." 26 É di'enek, kukuma ye é booboøza ne ne náá: "Mbee mot-mesa, tyaabøl. Wó ke é náá, wó ne gu náá, mam dyeebakénoo esa e dek é tó pyeeb me di ààmwam bhek ε. Me kebók bhum é tó pyeeb me nadi ààbè ε. 27 Gwaka me, wó di àànøo lóod'am, kewa tó eboo mendjaa me be di ebaal epata e bot ε, étep yé? Wøy spedi é, di tsoj mot o, pe bula me bula ε, me kazebela é dhiiti lóod eezekala ko yii me nalik ε. 28 Dekka nyé edheeb ε lóod'enek, da bi é dje mot di ne medheeb kam o. 29 Eteé náá, mot aadi ne ba bim sonok o, be waabil nyé dhiiti, étep ye neebu. Tin, mot aakadi toto ààbè ne sonok o, be waadék nyé døø ne eghutu-ghutu nyé lik ne ye ε. 30 Ye kabé mbee mot-mesa mak o, zyeegalka nyé pe kel, tó ghooghom, tó di megwyé ne di ekwaal ε metsok."» 31 «É sok Sæyøle Món Mot aazyé tó duma ye be ne efop be djas ε, nyé waazedisí kó bóó mékoozi me. 32 Membyak djas di kó bøs é waazeseëga sok bhwoob'ε, bhii tak nyé waawa membék pak bot dáa mbaalel mesaa di ewa mbék pak ebhata ne etaj ε. 33 Nyé waanëg ebhata pe mbo eghøj, etaan pe mbo emyel. 34 Tin, mékoozi waalee ne bot aadi pe mbo eghøj o náá: "Biyo, bot ε Saag'äm zeseë metel o, dhaka pe kak. Dhanika tó Æyøj ε Zeeb naloozeckoobal bin ye é sok nyé nadi ekus bos ε. 35 Eteé náá, za naasa me, bi naadje me edee. Me naagwak gwyés medii, bi naadje me medii. Me nadi é ndjoj, bi naamyaal me tó mendjaa men dáa mòn nyëg'en. 36 Me nadi é ben toto, bi naabé me. Me naabé, bi naagwom me. Me naani membok, bi naazyé zebée me." 37 «Deenek bot ε nake tó epiki o aabøøza ne ne náá: "Ghej! Yaa dwoo bis nabee wo ne za, da bis é dje wó edee? Yaa dwoo wó nadi ne gwyés medii, da bis é dje wó medii? 38 Yaa dwoo wó nadi ndjoj, da bis é dje wó di tó mendjaa mes? Yaa dwoo wó nadi ben toto, da bis é bet wó? 39 Yaa dwoo wó nadi ebé, da bis é zye, zegwyák wó? Yaa dwoo wó nadi é membok, da bis é zye zebée wó?" 40 Mékoozi kabøøza é náá: "Me lee bin é etep e tseetse náá, esok djas bi nadi ààsa esonok binek ne mot mesik tó bon nyaag'am ε, bi nadi ààsa ye e ne nam." 46 Be waatð, kebee mesuk na kom-kom. Ye kabé bot ε epiki o, be waabela tsik na kom-kom.» (aiónios g166)

mot mesik tó bøø nyaag'am ε, bi sa mbeé esa binek é ne nam." 41 «Bhii tak, kukuma é waake ne bot aadi pe mbo emyel o náá: "Duska me é mis. Tóka etsetaepé ne nam, biyo, bot ε Zeeb zelek ébiyoepé o. Tóka tó du di ààdim ε. Ye nakoobelaa é, étep Dim mot mékøj be ne efop be! (aiónios g166) 42 Eteé náá, me nabe é ne za, bi nabe é ààdjé me edee. Me naagwak gwyés medii, bi nabe é ààdjé me medii. 43 Me nadi é ndjoj, bi nabe é ààdjé me di tó mendjaa men. Me nadi é ben toto, bi nabe é ààbet me kaad. Me nadi ebé, bi nabe é ààgwom me. Me naani mbok, bi nabe é ààzegwyak me." 44 «Wó gwaa, be zebøøza náá: "Ghej, yaa dwoo bis nabee wo ne za, ne gwyés medii, ne neghu ndjoj? Yaa dwoo bis nabee wo ben toto, wøy ebé, neghu wøy é membok, da bis é kadi ààkyee wó?" 45 Kukuma é boozebøøza ne nòø náá: "Me lee bin é etep e tseetse náá, esok djas bi nadi ààsa esonok binek ne mot mesik tó bon nyaag'am ε, bi nadi ààsa ye e ne nam." 46 Be waatð, kebee mesuk na kom-kom. Ye kabé bot ε epiki o, be waabela tsik na kom-kom.» (aiónios g166)

26 Bhii Yezu nasalil melyo me djas ε, nyé naazeke ne bedjekel be náá: 2 «Bi ne gu náá, ye kalik é melu membá, etee náá, ebyøj ε Pak neesael. Sæyøle Món Mot é waaseebaa, étep nyé neekébemaa kó melaaba.» 3 Tin, eboo begħħa-Zeeb ne bepaa ε eYuda naazeseëga tó ndjaa mékoozi Kayif, mot nadi boo ghāa-Zeeb o. 4 Wó gwaa, boo djas zokazegwakel náá, be met Yezu tó syaab, bhii tak, da be é gó nyé. 5 Be nadi eke é náá: «Sa mena ààmetka nyé dwoo ebyøj ε Pak, é kaab náá, bot é zekkpaa elyem, da be é sa εzəm.» 6 Dáa Yezu nadi pe Bhetani tó ndjaj ε Simøj mot na ebé ε zezam ε, 7 wó gwaa, dhiiti moma zeni tó ndjaa tak zeza ne di Yezu nadi é. Nyé nadi é, ne beeb nasael ne ekok ε albat ε «tøø» ne menanas di ne boo metaj ε. Moma tak zokazeso menanas menek kó lo ε Yezu é sok be nadi kó mesa ε. 8 Dáa bedjekel be nabee deenek é, ye nabé é, ye nakpaa be elyem. Bøø náá: «Yak é yaa kwaambi puluk? 9 Enyø é náá, be bømsa menanas me tak ne boo metaj, da é nòø epata e tak, dje ne bedjel ε bot!» 10 Ye nabé é Yezu naagu sa be nadi enyinjela pak'øø ε. Nyé è boozek ne nòø náá: «Betka moma yak gwyem. Étep yé bi di εzəm nyé? Sa nyé sa kó esu ε lam ε, ye é enyøepe. 11 Ye be étep bedjel ε bot o, bi ne be nòø é aapaazodi melu djas ε é di wat. Ye kabé mam o, bi aanàdi sama ne nam melu djas. 12 Moma yak so me menanas é nyel'am é, étep nyé neekan

ekoobal nyel'am e dwoo medela mam. 13 Me lee bin é etep e tseetse náá, é edi djas Mbéé Bhaadal aadi egoolaa kó bos ε, tsejá moma yak sa ε waakaadaaa medhik ne medhik. Tin, bot ε waataala enem esa nyé sa kó esu ε lam ε.» 14 Tinaak, djekel ngot to bedjekel kam nebebá ε Yezu, nadi edjóoa Yudas Iskaliot ε, zokazetó pe daa eboo begħaa-Zeeb. 15 Nyé eezedji be náá: «Mam é ka bin Yezu oo, bi kadje me yé é di tak?» Tin, wo gwaa, bot ε tak zewyisal efalanga mekammel el epata, noo, laa, bhii tak be eezedje nyé. 16 Kana tin, Yudas nabe é, nyé moo saa mepek etep nyé neeka be Yezu. 17 É dwoo meken me ebyoŋ ε emapa ee di àawaaa leviid ε, bedjekel ε Yezu zedji nyé náá: «Wó kwyel náá, bis kekoobal wo di mena aadeka edee e ebyoŋ ε Pak wo é?» 18 Tin, Yezu é boozek ne noo náá: «Tóka pe del, pe daa dhiiti mot, da bi é lee nyé náá: "Lyoel ke é náá: Ewala ε lam eezekum. Mam ne bedjekel bam aade ebyoŋ ε Pak'ak ε pe to ndjaŋ'o."» 19 Tin, bedjekel é bookesa dáá Yezu nales be ε. Boɔ zokazekkoobal ne edjaab edee ebyoŋ ε Pak. 20 Dáá dwoo nakabe, ye moo bikoko ε, Yezu eezedisi ko mesa be ne bedjekel be kam nebebá. 21 Dáá be nadi kó mesa ede ε, Yezu é boozek náá: «Me lee bin é etep e tseetse náá, ngot pak'en é waaka me.» 22 Bedjekel djas moo tin ne ghoŋ to elyem, bhii tak, ngot-ngot moo tin eezedji nyé: «Għej, ye é mam é?» 23 Yezu eezebəoza ne noo náá: «Ye é mot duu mba to saan wat bis ne ne o aapaaka me. 24 Ye é tseetse, Senejel Món Mot é waagħye dáá ekwalya di elek kó esu ε le ε. Tinaak, boo għoŋ ne mot aakeka nyé é membo me mbee bot o. Ye nabe àagħoka náá, mot'enok byel!» 25 Yudas, mot nadi ekeka nyé għa o boodji náá: «Lyoel, ye kabé é mam é?» Yezu é boozebəoza ne ne náá: «Ye é wo emet ε ke deenek». 26 Dáá be nadi ede kó mesa ε, wo gwaa Yezu zenoo mapa. Nyé eezegħaapée Zeeb, bhii tak, nyé eezepiyak mapa tak, noo, dje bedjekel be. Nyey náá: «Nooka ye, da bi é de, etee náá, yak é nyel'am.» 27 Bhii tak, nyé eezenzoo beele nadi ne menyok me vin ta tak ε, nyé eezebazzegħaapée Zeeb, nyé eezek ne noo náá: «Nooka ye, da bi é de biyo djas, 28 etee náá, yak é għiġi yam. Ye é għiġi di edje bot ze εni to ebhej ε Zeeb ε, għiġi nasee kó esu ε bot eħbejre etep mesyem me bot neepelel ε. 29 Me lee bin é náá: kana dwoo pan mos'ak, me aanakabaade menyok me vin, kékum dwoo me aakabaakde menyok me na bes menabelka tó Eyoŋ ε Saag'am ε.» 30 Tin, wo gwaa be zeduwal Zeeb tó medjeeb. Bhii tak, be

eezenoo menyel, tó pe etsok ε pyeeb oliv. 31 Tin, Yezu zokake ne bedjekel be náá: «É pum'ak mos, biyo djas é waadħuugal me, etee náá, ekwyla lee náá: "Me waagó mbaalel eħbata. Tin, esaa djas é waawayeeza na għwiij."» 32 Yezu eebaazebil ekpa náá: «Bħii egom ε lam, me waatō, kewwood bin pe Għalile.» 33 Pyeεd zokake ne ne náá: «Ye be náá, bot djas é waakaab wo oo, mam aanakwaakaab wo.» 34 Tinaak, Yezu kabooza ne ne é náá: «Gwaka, me lee bin é etep e tseetse náá, é pum'ak mos, esok ne kuu ne kók, ye aabela é, wo ezelees ne bot esok elel náá, wo àġu me.» 35 Pyeεd eezebəoza ne Yezu náá: «Me tok ne ghwyil eke ne bot náá, me àġu wo, ye nakoozob esyee, me ċepmyaal náá, menabel bebá għwix.» É di'enek, ye nabe tin é, bedjekel djas moo ekpa wat. 36 Bhis yenek, Yezu be ne bedjekel be naazekum pe di di edjóoa Ghetsemani ε. É di tak, nyé é boozek ne noo náá: «Likeka wak. Me pookotiila poon, kedjaala Zeeb.» 37 Tin, nyé kanon é Pyeεd, ne bon Zebede bebá, tó ne noo. É di'enek, ye nabe é, kej ne għoġ moo sa nyé eħbejre to lyem. 38 Nyé eezek ne noo náá: «Sisim'am é to għoġ saasjanak náá me għwix. Likeka wak dikha ndjem sama ne nam. Nàdjaka egħi, djaalaka Zeeb.» 39 Bħii tak, nyé eezetiila batsa pe sok, zekwiyit meboj bhwoob si na «ghok», nyé moo tin edjaala ne Zeeb náá: «Saag'am, wó kwyel oo, wó é ne ghwyil edis beel mezuk mak sok bhwoob'am. Ye għoka é djas sael to ekkwosak ε l-o, àkakbe yam ekkwosak.» 40 Bħii tak, nyé eezesik, tó pe nyé lik bedjekel be bebel binok ε, nyé kazebela be é é gó. Nyé é boozek ne Pyeεd náá: «Deenek, bi eedja gó! Bi àapakodi-diak mis membek sama ne nam é ewala wat é?» 41 Dika ndjem, djaalaka Zeeb, etee náá, bi é zekkwyi tó meħbowal. Sisim é għiġi, tin, epuud ne bu elet.» 42 Yak kók, nyé eebaazesik pe pak nyé nadi sok ε, nyé kadjala é sok tak é dáak: «Saag'am, ye kosael náá, beel mezuk mak dħaa mam àħadd ye oo, ye għoka é náá, ekkwosak ε l-o sael.» 43 Yezu eebaazebula pe nyé nalik bedjekel be ε, nyé kabaazobela be é egħi, etee náá, mis mao nadi é edilepe. 44 Yak sok, Yezu eebaazek bε, zebaasik, nyé eezetseta ne noo. Ye nabe é, etó ε le tyee esok elel nyé nadi etetó keddjaala dáá nyé nadjedjaala sok ε. 45 Tin, Yezu eezebula pe bedjekel be nadi é, nyey ne noo náá: «Bi dinna ē gó? Bi ċepewala? Guka náá, ewala Senejel Món Mot aaseebaa é membo me bot ε mesyem ε eezedjala. 46 Wyelka, għeekha menyel, mena tóka, etee náá, mot ka me ē membo me bot binok oo, moo é ekunaaεpe ne nena.» 47 Yezu

dinaa ààpaakosilal elii deenek, Yudas, ngot tó bédjekel bë eezetuula ne boo edhuu ε bot ne epel ne ebbil e ele é membo. Eboo beghaa-Zeeb, ne bepaa ε eYuda é nalwom be. 48 Kabela tin é, Yudas, mot naka bë Yezu gha o naazelyaal bë geka, bë aagwyak Yezu ne ye ε: «Mot me aakebeedal o, ye é nyey, metka nyey.» 49 Batsa deenek, Yudas eezetuula, nyé eezetiila pë daa Yezu, nyé eezeké ne ne náá: «Më eeswos wò, Lyoell!» Bhii tak, nyé eezebeedal nyé. 50 É di tak, Yezu é boozéke ne ne náá: «Wen so'am! Lela esa sa wò zye zesa ε.» Bhii tak, bot ε nazye bë ne Yudas o è boozemet Yezu. 51 Tin, wò gwaa, ngot pak bot ε nadi bë ne Yezu o, zokawaal pel, tsaal dhiiti mot-mesa me boo ghaa-Zeeb elo. 52 Yezu eezeké ne mot'enok náá: «Nøja pel'ø, da wò é bulal to pep, etee náá, bot ε di egó besa bao bot ne epel o, bë aabaazogwyé é ne pel. 53 Wò ààgu náá, më é ne ghwyil edjoo Saag'am, nyé zekwyee më? É di tak wat, nyé é ne ghwyil edhis me edhuu ε esodja efopop ebuepe kum-kumak medhuu kam ne bebá. 54 Më sa deenek ø, etep ee di tó ekwyala aakasaal dáa? Etæe náá, ekwyala leë náá, ye goka é etep binek sael deenek.» 55 Bhii tak, Yezu eezeké ne edhuu ε bot náá: «Ye goka ne nen é náá, bi zye ne epel ne ebbil e ele étep bi neezemet me tyee náá, më é mot εzém é? Dhi melu djas me di ndiindil tó kok Ndjaa-ebuwa é lelyo, biyo ààmet me. 56 Esesee binek sael é, etæe náá, etep ee nakwyalaa tó mekana me Zeeb dum ne nam é neebela εsuk.» Tinaak, bédjekel djas é boo zeghuma ne ekaab tó yøo. 57 Bot ε namet Yezu o eezetø ne ne pë daa Kayif, mot nadi ko elo e beghaa-Zeeb o, é di beghaj ε mekana me etsi, ne bepaa ε eYuda nakeseega ε. 58 Pyeed nadi edu bë, nyey etsetaepé ne noo, batakeni tó ebeseε ne ndjar ε boo ghaa-Zeeb. Nyey zokani tó ebeseε, noo nyel, disi bë ne bot ε di ebaal ndjaa tak o, étep nyé neebée dáa tøp tak aake sik ε. 59 Eboo beghaa-Zeeb, ne bédhiiti bot ε boo kwan eYuda nadi esaa dhiiti esua-esua étep bë needje Yezu epéε ε esyee. 60 Ye nakoozodi náá, bot ebuepe naazezye zepit nyé ne etep esua-esua, tin, be nakadi é, ààbela sonok. É di tak, wò gwaa, bot ebá zokazye zepit nyé. 61 Boo náá: «Mot tak naake náá: "Më waabwak kok Ndjaa-ebuwa e Zeeb, da më é sum yé tó melu melel."» 62 Tin, boo ghaa-Zeeb eezewyel, zedji Yezu náá: «Tó mepita me bot bak zepit wò'aak, wò ààkatajal yo é?» 63 Yezu nabé é ààboøza nyé. Boo ghaa-Zeeb baazedji nyé náá: «Tuwala myon ne mesoñ mo ne din ε Zeeb. Læea bis tseetse tyee mwaado: Læea bis neghu wøy é di Mesia Món Zeeb!» 64 Tin, Yezu

eezeboøza náá: «Ye é wøy, wò emet é ke deenek! Më lee bin é náá, kana ewala mena dik'aak, bi é waabee Seeŋele Món Mot ndiindil pë kyee mbø egheŋ ε Zeeb mebwala. Bi é waabee nyé ezye kë eguuđ tó gwoo.» 65 É di'enek, wò gwaa, boo ghaa-Zeeb zenyaa ekaad bë, nyé é boozéke náá: «Nyé eelee Zeeb! Mena tokapé ne gwyés náá, mot zelëe mena sa nyé di esa e! Bi eegwak ebyas ee nyé byasal Zeeb ε. 66 Biyo kake dáa?» Boo djas eezeboøza náá: «Nyé é ne ndje, nyé goka é ne esyee.» 67 Bhii tak, bë eezesee nyé metel é bhwoob, bë moo tu nyé ne ekutupo. Bëdhiiti bot moo tin epak nyé mëbhëez. 68 Boo ne ne náá: «Narja! Wøy Mesia, ye é zemjak wò?» 69 Pyeed nadi é ndiindil pë kel to ebësëe. Dhiiti moma nadi esa mesa tó ndjaa boo ghaa-Zeeb o, zetiila pë daa le. Nyé é boozéke ne ne náá: «Wøy pe, wò nadi é, bi ne Yezu, mot Ghalile yenok.» 70 Wò gwaa, Pyeed zëswonal. Nyey náá: «Më ààgu sa wò di kwyel elii'enok.» 71 Bhii tak, Pyeed eezeswoola di tó peeb ebësëe, tó ketyaa pë eniel. Tin, wò gwaa, dhiiti moma mesa baazegwyak nyé. Moma tak eezëleë ne bot ε nadi tin o náá: «Mot'ak nadi é, bë ne Yezu, mot Nazaret.» 72 Tin, wò gwaa, Pyeed baazekela Yezu kela sis, nyé eetuwal myon ne mesoñ ne din ε Zeeb náá: «Me lee bin é tseetse náá, me ààgu mot'enok.» 73 Bhii tak, bot ε nadi é di'enek bë ne bë noo eezetiila pë Pyeed nadi é, bë eezeké ne ne náá: «Ye é tseetse! Wò é mot'ø, etæe náá, elii ε lo epelyaal pë kyee del wò dus ε.» 74 É di'enek, Pyeed eezëben gwood, kela. Nyé é bookalal: «Zeeb Mëkaake! Mam ààgu mot bi di eke'enok!» Batsa deenek, kuu εsok eezekok. 75 Tin, Pyeed eezetaala sa Yezu naæe nyé ε: «Esok ne kuu ne kok, ye aabelaa é, wò eezeswonal më esok eløl.» É di'enek, Pyeed eezewyis, tó, nyé moo tin edje ebuepe.

27 Tó ghooghom mëlem, eboo beghaa-Zeeb, ne bepaa ε eYuda zokazesëga. Tó zëëga tak, bë nagwakel é náá, bë neegó Yezu. 2 Bë eezemet nyé, kol nyé membo, zenoo nyé, tó ne ne pë daa Pilat mot nadi kukuma del o. 3 Dáa Yudas, mot naka nyé gha nagwak náá, Yezu eemetaa étep nyé neekégóaa ε, ye nabé é, nyé naadyebedje lyem mebë. Tin, nyé é bookanoø efalanga mekam-mëlel e epata ee eboo beghaa-Zeeb, ne bepaa ε eYuda nadje nyé ε, nyé eekebulal ye. 4 Nyé é boozëleë noo náá: «Më eekwyé ndje! Më eemyaal náá, më eeka mot baa gwyés nyé góaal!» Bot binok é boozëboøza ne ne náá: «Yenek ààkagwyák bisø, ye gwyák é wøy.» 5 Wò gwaa Yudas zokanoø epata binek,

mwas to Ndjaa-ebuwa. Bhii tak, nyε eezetó, ketijal kel é tsuŋ yeeda. 6 Bot ε nadi kɔ eboo beghaa-Zeeb ɔ é boozetek epata binek. Bɔɔ náá: «Etsi bina lεe é náá, mbi epata dáak ààgoka ne ebaakekwomaa tɔ di epata di ekwomaa to Ndjaa-ebuwa ε. Eteε náá, yenek moo é epata e ghiya.» 7 Bhii be nazegwakel ε, be é boozenoɔ epata binek, kɛbɔm pyeeb mæl mebhe me dyak. Be nabɔm ye é étep ye needi, di mevit me bedjor. 8 Étep tak ε, be naget pyeeb tak «pyeeb ghiya», kekum dɔɔ ne dwoo pan mos'ak. 9 Djas yenek nasael é dáa ngoolel-mækpa ε Zeeb Zelemi naleε é: «Be eenɔo bɔɔ efalanga mækam-mælel epata binek, metarj me bot ε Yisalaε nazetiŋal kɔ esu ε le ε. 10 Tin, be é boozenoɔ epata e tak, bɔm ye ne pyeeb ε mæl mebhe me dyak, dáa Ghεŋ naleε me ε.» 11 Yezu eezepéεaa pe daa kukuma. Pilat eezedji nyε náá: «Wɔ é mekoozi me eYuda?» Tin, Yezu eezebøɔza náá: «Woy, wɔ εmet eleeε!» 12 Bhii tak, dáa eboo beghaa-Zeeb, ne bepaa eYuda nakadi esu nyε zukamwaa ne etep ε, nyε nabε é ààbøɔza ne nɔɔ. 13 Pilat eezεke ne ne náá: «Wɔ ààgwak mepita me be di epit wɔ yenek é?» 14 Tinaak, Yezu kadi é ààbøɔza be εkpa wat. Kukuma naadyeebadjoka ne dáa Yezu nadi gwyem, ààbεe nuub ε. 15 Esok djas yii eYuda nadi ebebøl ebyor ε Pak ε, ekukuma bɔɔ nabebe é ne mæfulu me εpel ε mot membok ngot yii edhuu ε bot aasεe ε, da nyε é wyisela ε membok. 16 É di tak, tɔ membok, ye nabε é ne dhiiti ngék mot membok. Din ε le nabε é Yezu Bhaalabas. 17 Pilat é boozedji edhuu ε bot ε nadi tin o náá: «Bi kwyel náá, me bet bin ze? Yezu Bhaalabas “oooh” Yezu, mot di djóoa Klisto o?» 18 Tin, Pilat nadi egū náá, Yezu nametaa é, eteε náá, be nabε é ne mbee lyem ne ne. 19 Dáa Pilat nadi kɔ bób epéε be ε, myel zokadhis nyε bhaadal náá: «Sa wɔ ààsa mot epiki yenok εbiyo, eteε náá, me eedyeebazuk é pum'ak mos to dhyam kɔ esu ε le.» 20 É di'enek, eboo beghaa-Zeeb, ne bepaa ε eYuda moo tin ebetal edhuu ε bot, be lεe ne Pilat náá, nyε wyisal be Bhaalabas, da be é gó Yezu. 21 Wɔ gwaa, kukuma Pilat baazetjii be náá: «Tɔ bot ebá bak, bi kwyel náá, me bet bin nwyaa?» Edhuu ε bot binok kabulal é náá: «Bhaalabas.» 22 Pilat é boozebaadjii be náá: «Me sa dáa ne Yezu di djóoa Klisto ε?» Be kabøɔza ne ne náá: «Bema nyε kɔ melaabal!» 23 Pilat eebaadjii be náá: «Yaa etep εbiyo nyε sa?» Wɔ gwaa, be baazetsim εlyelepe: «Bema nyε kɔ melaabal!» 24 Dáa Pilat nabee náá, bot nadi enenal ε, nyε é boozenoɔ mædii, gwyii mæmbø me é mis edhuu ε bot binok, nyε é boozekε

ne nɔɔ náá: «Tεp εsyee ε mot'ak ààkagwyák me. Ye kagwyák é biyo be εmet!» 25 Edhuu ε bot ε nadi tin o zokazeboɔza náá: «Beta náá, esesεe binek djas kwye kɔ elo bis ne kɔ elo e bɔn bis!» 26 Tin, Pilat é boozewyisal be Bhaalabas, é di'enek nyε eezelwom be, be bi Yezu ne eghwyεs, bhii tak, nyε eezedje be Yezu, étep be neekεbem nyε kɔ melaaba. 27 Esodja ε Pilat zokató ne Yezu tɔ ebεsεe pe daa kukuma, é di'enek, be eezewa nyε kuku ebwak. 28 Be eezesɔ nyε kaad nyε nabot ε, bhii tak be eezebet nyε ndjookuwa na tɔobela. 29 Tin, be eezenoɔ lεe le megøk, pyeed nyε kɔtø mekoozi ne ye. Wɔ gwaa, be sɔm nyε ye ε lo, be eezesek nyε mɔo le ghwaazok é mbo eghεŋ be. Bhii tak, be eezekwyit meboj sok bhwoob'ε, be moo tin eduk nyε. Bɔɔ ne ne náá: «Bis eeswos wɔ, mekoozi me eYuda!» 30 Be moo tin esεe nyε metel é nyel. Be eezedek mɔo le ghwaazok nyε nadi ne ye é mbo ε, be eezemyak nyε ne ye é lo. 31 Bhii be nasalil eduk nyε εlyelepe ε, be é boozedis nyε ndjookuwa be nazebet nyε é, be eebaazebet nyε ekaad ee nyε nadi ne ye sok ε. Bhii tak be eezetó ne ne étep nyε neekεbemaa kɔ melaaba. 32 É għejn be nadi ewyis kɔ del ε, wɔ gwaa, be zeboma ne dhiiti mot del Silen. Din ε mot tak nabε é Simoŋ. Tin, esodja é boolwom nyε ne bħel náá: Nyε kwyee Yezu é εbep melaaba. 33 Tin, be eezekum é di be nadi edjoo: Ghologħota ε. Din ε tak kwyel εlεeε: «Di Bħobho Lo.» 34 É di'enek, be é boozedje Yezu mænyok puuza ne dhiiti sonok mænyan na gwyee-gwyee. Bhii nyε nabowal ε, nyε é boozpεe edε ye. 35 Bhii tak, be eezebem nyε kɔ melaaba. Bot ε nadi tin o é boozekaa ekaad be, bhii be nasa εgwyeeq étep be neesεe mot aanɔo ekaad e tak o. 36 Bhii tak, be eezedisi tin ebaal Yezu. 37 Be nabε é, be eekwyal kɔ lo'ε, kɔ eko ε melaaba mæsø me nyε nagħoaa étep tak ε. Ye nakwyalaa é náá: «Nwyak é Yezu, mekoozi me eYuda.» 38 Bedhiiti bot ε εzem ne etuub bebá naabemaa é yobø melaaba dwoo tak wat, ngot pe mbo eghεŋ ε Yezu, nwyak tak pe mbo εmyel ε le. 39 Bot ε nadi edhaa tin o, be nadi elee nyε, ne esyaal elo. 40 Bɔɔ ne ne náá: «Woy mot di ekwyel εwaaz kok Ndjaa-ebuwa, da bhii tak, wɔ é baawyer ye bhii mælu mælø, tsika nyel'ɔ wɔ εmet. Ye be náá, wɔ é Mon Zeeb ɔɔ, sula kɔ melaaba!» 41 Doo ne eboo beghaa-Zeeb, ne begħaj ε mekana me etsi, zenɔɔ bepaa ε eYuda moo tin eduk nyε. Bɔɔ ne ne náá: 42 «Nyε εpetsik bot ε sis, nyε tok ne ghwiil etsik nyel'ε nyε εmet! Ne tsætse náá, ye é nyεy é di mekoozi me Yisalaε é? Nyε pookokasul kɔ melaaba étep mena

needumka koj ne ne. **43** Nyē naadyeebadum koj'ē ne Zeeb, nyey batake náá: «Mē é Mōn Zeeb». Tin, ye be náá, Zeeb ne kwyel nyē oo, nyē katsik nyē é di'enek nenak!» **44** Bot ε εz̄em ε nadi mbema é mengwoob ε Yezu o, moo tin ebaalee nyē pe mēkpa me wat tyee bot ε esok nadi eleee nyē ε. **45** Dáa ye nakum kuku mwos ε, wo gwaa, egwyitok zegwyiidela ko eko ε bos djas, meghomla menek naaboya mewala melel. **46** Tin, é ghej ye nadhaa mewala melel bhii kuku mwos ε, wo gwaa, Yezu zebo boo tsim: Eli, Eli, lema sabatani? Ye kwyel elees é náá: «Zeeb Saag'am, Zeeb Saag'am! Étep yé wō bet me me emet deenek?» **47** Bedhiiti bot pak bot ε nadi tin o, zokagwak dáa Yezu natsim ε. Be é boozekē ne beso bōo náá: «Gwakeka! Nyē εpedjóo Eli!» **48** Tin, mot ngot pak'oo eezewyis kaab, kenoa pes kaad, zekol é bil le ghwaazok, duu tō menyok me na bwaaz-bwaaz, nyē eeseeb Yezu ye ε, nyē neede. **49** Tin, wo gwaa, bedhiiti bot zokake náá: «Bwooda, mena pookobeka neghu Eli é waazyε, zedis nyē é melaaba.» **50** Bhis yenek, wo gwaa, Yezu baazεbo boo tsim, bhii tak nyē z̄esil eswos. **51** É di'enek wat, wo gwaa, boo lembe nadi tō Di na Dēe ε Zeeb ε zokazenyε kuku tak kan pe eko kekum pe si. Bos dheegeel, mēkōk bel, **52** mevit diiel. Wō gwaa, bot ebuepe nagwyē bōo edum koj ne Zeeb o zokagom. **53** Bōo zokawayis tō mevit, bhis egom ε Yezu, bōo zokani tō Yeluzalem del ε na dēe, ye nabé é bot ebuepe nabee be. **54** Kukuma tō loog esodja ne esodja ee nadi tin ebaal Yezu o naabee dáa bōs nadheegel ε, dāo ne edjema djas nasael tin ε. Boo bwoo naazesa be elyelepe, be é boozekē náá: «Ts̄etse, nyē nabe é Mōn Zeeb.» **55** Bete ne boa nadi é tin, bōo ebee etsetaepe sa nasée ε. Boa tak nadidi é, be ne Yezu, kana pe Ghalile. Mesa mōo nabe é ekwyee ε Yezu. **56** Pak boa ε tak, ye nabe é: Maali, moma del Makdala, Maali nyēeg ε Zak be ne Zozef, zenoo nyēeg bōo Zebede. **57** Dáa ye nabé dwoo moo bikoko ε, dhiiti kuma mot del Alimate zokazyε, din ε le nabé é Zozef. Nyē nabaabe é ngot tō bedjekel ε Yezu. **58** Wō gwaa, nyē zokatō pe daa kukuma Pilat, kewaab muu ε Yezu. Tin, Pilat é booke náá, be dje nyē muu ε Yezu. **59** Tin, Zozef é boozenoa bes bheesa na puu, pil muu ε Yezu to tak. **60** Wō gwaa, nyē zokanoa muu tak, kewa ye to evit ε nyē nappak tō bat eko ε. Nyē é zokabijal boo eko ε be nasa étep be neediyal evit ε tak ne ye ε. Bhii tak, nyē eezenoa nyel, sik, tō pe ndjay'ε. **61** Tin, kabela é, Maali, moma del Makdala ne nwyak Maali nadi ebee di be nawa muu ε Yezu o. **62** Elu εwat bhii tak, ye nabé

é dwoo saba. Eboo beghaa-Zeeb ne eFalizye zokazetó keseega pe daa Pilat. **63** Bōo ne ne náá: «Gherj, ye be é bis eetaala náá, na għaa mēkōj menok, é għej nyē nadi, nyē dinaa ne tsik ε, ye nabé é, nyē naalee náá: «É għej me aagwyε ε, melu melel bhii tak, me wagom.» **64** Ye goka é, wō lwom bot náá, be kebaal evit melu melel, etee náá, bedjekel be é ne ghwyil eżedjji muu, tó ne ye, da be é kake náá: «Nyē eegom!» Tin, mēkōj menek é waabaagék dħħaa-dħanjak yii nabé sok ε.» **65** Pilat é booke ne nōo náá: «Beeka esodja étep ekebaal é. Tóka, kebaal evit dáa bi di ekwyel ε.» **66** Bhii tak, be eezetō, kekoobal dáa be aakebaal evit ε. Be é boopyet eko kó ebe ε evit ε tak elyelepe. Esodja é tak eezenoa menyel, disi tin é ngwoob evit.

28 Dáa dwoo saba nadhaq ε, kej tō melem me dwoo mēken me yenga, wō gwaa, Maali moma del Makdala, ne nwyak dhiiti Maali zetō, kċbee evit. **2** Dáa be katō é, be kaseka é, bōs moo dheegeel elyelepe. Fofop ε Għej ngot eedus pe tō gwoo, sul é bōs, nyē eezebijal boo eko k be nadiyal ebe ε evit ne ye ε. Bhii tak, nyē eezenoa nyel, disi kō eko k ε tak. **3** Nyē nadi é, ekasape dāa ngwyes bhi, ekaad be mepum dħaa nyel. **4** Tin, esodja ee nazebaal evit o, moo tin syeela ne bebebwal, be moo tin «gbegbagba» epwak ne bwoo, saa dáa be sa. **5** É di'enek, wo gwaa fofop zokake ne nōo náá: «Nàdika ne bwoo, me ne gu náá, bi saj é Yezu, mot nabemaa é melaaba o. **6** Nyē tokapε wak. Nyē eezegom dāa nyē nalee bin é għej nyē nadi, nyē dinaa ne nen é di wat ε. Dha beeka di be nakel muu'ε o. **7** Lelka, tóka, kellee ne bedjekel be náá: «Nyē eezegom! Nyē eetō, kebwood bin pe Għalile. Ye é penek ε bi aakeboma ne ne.» Bhaadal me kwyel me neelce bin ε, ye é yenek.» **8** É di tak wat, boa binok eezewyis tō evit, bōo zesum kaab. Tō elyem bōo, ye nabé é ne bwoo ne mēmyala elyelepe. Bōo zokasik kegoola lej pe daa bedjekel ε Yezu. **9** É di tak wat, Yezu zokazeboma ne boa binok. Nyē ne nōo náá: «Mē eeswos bin!» Tin, boa binok eezetiila pe dāa Yezu, be eezemet nyē é mēko, be moo tin ne eduwal nyē. **10** Yezu é booke ne nōo náá: «Sa bi àaudi ne bwoo. Kelleka ne bon nyaag'am náá, be tó pe Għalile. Ye é penek ε be aakebbee me.» **11** Boa binok dinaa é ze, bedhiiti bot tō esodja ee nanegħaa étep εbaal evit o eezekum pe del. Be moo tin elee eboo begħħa-Zeeb esesee ee nadhaa penek ε djas. **12** Bot ε nadi kō elo e begħħa-Zeeb o, ne bepaa eYuda zokasseeġa é kwan. Bhii be nazegwakel ε, wō gwaa, be dje esodja binok bête ne epata. **13** Be eezekē ne

noo náá: «Bi lε̥ bot ε náá: “Bédjekel bε eezyε é pum, zedjii muu mot'oo, bisó é egó.” **14** Tin, kukuma yen ε gwak oo, ye aanàkwaasa sonok, etε̥ náá, bis é waagu dáa bis aasil nyε lyem ε. Bis é waasa náá, bi nàbelə etε̥ pe di mesa men.» **15** Esodja é tak é boonoo epata é tak. Sika bε nakasik é, bε é bookesa dáa bε naleε̥ bε náá, bε sa ε. Deenek, ye nabε é menduk mε etε̥ binek naagék tō mεlō mε eYuda djas, kekum dwoo pan mos'ak. **16** Bédjekel bε kam ne ngot nalik o, nadi etó pe ze Ghalile, pe kō etsok ε Yezu nalyo bε ε. **17** Dáa bε nakum ε, bε eezebee nyε. Bhii tak bε moo tin eduwal nyε. Ye kabela tin é, bēdhiiti nadi é, ne meso tō elyem bōo. **18** Yezu é bootiila pe bε nadi é, nyε é booke ne noo náá: «Ye nabε é, Zeeb eedje mε eghε̥ ne mεbwala mε djas pe tō gwoo ne kō bōs. **19** Deenek, tóka pe daa bot ε membyak djas di kō eko ε bōs ε, da bi é kesa náá, bōo djas liigel, da bε é di bēdjekel bam. Duuka bε Zeeb ne din ε Sεeg, ne Mōn, ne Sisim na Dεε. **20** Lyoka bε, bε kēlooba ne esesee djas mε nalyaal bin ε. Tin, bi é waabee náá, mena waadika loog wat mēlu djas, kekum dwoo bōs'ak aabookesi ε.» (aiōn g165)

Malak

1 Eken ε Mbεε Bhaadal dum ne Yezu Klisto, Mɔn Zεeb.

2 Dáa ekwyala di elee tomekana me ngoolel-mekpa ε Zεeb Ezayi náá: «Mam Zεeb é waadhis ngoola-ngoola Yam pe sok bhwoob' o étep nye neekoobal wɔ meze. 3 Ye é gwood mot di etuud kɔ kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε. Nyε nakeke ne bot ε mbyak' ε é náá: «Koobalka meze ε Ghej! Tuuka nyε meze me na looba-loobal!» 4 Tin, Zaŋ Nduuel-bot eezεyε pe kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε, nyεy etuud náá: «Liigka elyem, da bi é keduwa Zεeb. Tin, Zεeb é waapel mesyem men.» 5 Tin, bot ε kyee dik Yude djas ne bot ε ghaada Yeluzalem loog wat, be eezetó pe daa le, kevaa mesyem mao é mis me bot, ne eduwa Zεeb tɔ dii Yulden. 6 Kaad Zaŋ nadi ebɔt ε nasael é, ne mya me boo yaaga kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε. Nyε nabe é ne bhete ket é kuu. Nyε nadede é etsemaaka ne ego. 7 Nyε nadi elyo medhuu me bot binok é náá: «Mot di ezyε bhii mam o, nyε eedhaa me ne mebwala. Mam aanàkwaakobela-belak duu emalal étep ekotii-tiiaak ekel e ekoko be. 8 Mam duu bin Zεeb é pe tɔ dii. Ye kabε nyε o, nyε aaduu bin Zεeb é tɔ Sisim na Dεε.» 9 Tin, tɔ melu menek, Yezu naazetus pe Nazalet, pe kyee dik Ghalile, nyε eezetó pe dii Yulden, étep nyε neekeduwa Zεeb pe daa Zaŋ. 10 É ghej nyε nadi ewyis to dii é, wɔ gwaa, gwoo zεbejel. Sisim na Dεε eezesul kɔ le tyee eghum. 11 Gwood wat zegék tɔ gwoo eke náá: «Wɔ é mɔn'am me dyeebakwyel o. Bum lyem'am é ne memyaala ebuepe kɔ esu ε lɔ.» 12 É di tak wat, Sisim Zεeb eezetó ne ne pe kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε. 13 Yezu naazesa tin pe kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε, melu mekammená. Satan naawa nyε tɔ mebhonal. Nyε nadi é tɔ bεtit ε dik. Efop nadi ezεkwye nyε. 14 Ba melu bhii tak, Zaŋ naazemetaa é mbok. Tin, ye nabe é, Yezu naazetó pe Ghalile egoola Mbεε Bhaadal Zεeb. Nyε náá: 15 «Ewala Zεeb nakek ε, ye eezekum! Eyoj ε Zεeb moo é skunaaεpe. Liigka elyem, myaalka Mbεε Bhaadal Zεeb.» 16 Yezu nadi eke mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato e Ghalile. Wɔ gwaa, nyε zεbee belael ε mewyet bebá, Simoŋ be ne dhyeeb Andele ela mewyet tɔ dii. 17 Yezu eezekne nɔo náá: «Duka me, me waasa náá, bi di belael ε mewyet étep emet ε bot.» 18 É di'enek wat, be eezedhuugal mewyet mao, étep edu Yezu. 19 Bhii Yezu nake ba «ziii» é, nyε eezeboma ne Zak be ne dhyeeb Zaŋ, bon Zεbede. Be nadi é, mendiindil tɔ eleed bɔo sela é εborj, bɔo

ekoobal mewyet mao. 20 Batsa deenek, Yezu eezedjoo be, wɔ gwaa, be zedhuugal seeg' o Zεbede ne bot ε mesa me tɔ eleed, du nyε. 21 Yezu be ne bedjekel be eezeni kɔ del Kapelnau dwoo saba. Wɔ gwaa be zeni to ndjaa mendjaala me eYuda. Nyε eezεben gwood elyo mekpa ε Zεeb. 22 Bot ε nadi egwak nyε o nadi edjoka kokɔ mbi yenek lyoa mekpa ε Zεeb. Etεe náá, nyε nalelyo é, ne eghεj, ààkabe dáa begħaj ε mekana me etsi ε Moiiz di eezεyε ne elelyaal be sok ε. 23 É di tak wat, to bot ε nadi tɔ ndjaa mendjaala me eYuda o, ye nabe é ne dhiiti mot mbee sisim nadi dhedhek nyε o. Wɔ gwaa, nyε zekyeeb náá: 24 «Haa! Mena é ne yaa tεp, Yezu, mot Nazalet? «Iyeee!» Wɔ zye é zetwak bis é? Mε ne gu náá, wɔy é Mot na Dεε Zεeb nadhis o.» 25 Wɔ gwaa, Yezu zebhem nyε elyelepe. Nyε náá: «Dia gwyem, wyisa tɔ nyel mot'ak!» 26 Mbee sisim zokazedheeg mot'enok elyelepe. Bhii tak, nyε eezεwyis tɔ le ne boo tsim. 27 Bot djas naadjoka elyelepe, bhii tak be moo djinel pak' o: «Nwyak é nwyaa kwaambi kokɔ lyoel di elyo ne eghεj djas'aak? Nyε é ne eghεj ne ghwyil ebatake ne embee esisim náá, be wyis, bɔo batagwak nyε, da é wyis!» 28 É di tak wat, dék din ε le zokake kɔ kyee dik Ghalile djas. 29 Wyisa Yezu nawyis tɔ ndjaa mendjaala me eYuda ε, be eezetó pe ndjanj ε Simoŋ ne Andele, be nabe é, be ne Zak zenoɔ Zaŋ. 30 Be kabela tin é, tsi ε Simoŋ yii moma «kpop» ne mekosa ndjaasi. Kuma nyε nakum ε, be eezεleε nyε. 31 Yezu zetiila pe daa le, bhii tak, nyε eezemalal kɔ le. Nyε eezemet nyε é mbo, wyle nyε. É di tak wat, mekosa eezesi tɔ le. Tin, tsi ε Simoŋ eezεwyel, nyε moo zεbe be. 32 Bikoko, dwoo eezesila, wɔ gwaa, bot ε del zokazye ne bot ε mebé membi ne membi, doo ne bot ε embee esisim nadi edhedhek o. 33 Bot ε mel djas zokazemaala é εbe ε ndjaa nyε nadi é. 34 Tin, Yezu naazetsik bεte ne membel membi ne membi nazye o, nyε naabaaso embee esisim tɔ bedhiiti. Tin, nyε nabe é ààbet náá, embee esisim gheelii, etεe náá, be nadi egwyák nyε. 35 Tɔ ghooghom mεlem me yak elu, Yezu eezkuud tɔ pe kyee bɔs besye di ààbe ne medii ε, étep ekedjaala Zεeb. 36 Simoŋ ne bot ε nadi be ne be nɔo o eezetó kesaa nyε. 37 Bhii be nakabela nyε ε, be eezεke ne ne náá: «Bot djas εpesaa wɔ.» 38 Nyε eezεbora ne nɔo náá: «Djhokaka pe yii mel etεe náá, ye goka é me kegoola mekpa ε Zεeb penek etεe náá, me nazye é étep tak.» 39 Bhii tak, Yezu zokake kɔ kyee dik Ghalile djas, egoola mekpa ε Zεeb tɔ mendjaala me mendjaala me eYuda ne εsø embee esisim tɔ bot. 40

Dhiiti mot nadi ne ebé ε zezam o, zokazetiila pe daa le, kwyit meboj si, zedjaala ne ne náá: «Me ne gu náá, wo é ne ghwyil etsik me, lyem' o é kwyel o, étep me neebula nyel dees.» 41 Wō gwaa, ghoj zemet Yezu elyelēpe. Nyε eezeseeb mbo, met nyε, nyε eezekē ne ne náá: «Me eekwyel! Tsaka.» 42 É di tak wat, ebé ε zezam zokasi é nyel mot'enok, nyε moo dees. 43 Bhii tak, Yezu é boozeswaal mot'enok é di tak wat. Tin, nyε é boozedul nyε melo elyelēpe. 44 Nyε eezekē ne ne náá: «Gwaka me εnyoεpe! Sa wo ààlεeε mot sa dhaa wak ε. Tó kelyaal nyel' o pe daa begħaa-Zeeb, da wō é kedje ebuwa e betit dāa Moiiz nake ε, étep elyaal ne bot náá, wo eetsak.» 45 Mot'enok eezetó, nyε ààpakadi gwyem. Nyε moo lεe ne bot egba ne egba sa dhaej ε. Ko esu ε tak, ye nabε é, ye naalyel ne Yezu nyε tuula ko del. Nyε nazokadi é pe to kyee bōs besye di ààbe ne medii ε. Bot nadi edus pe ekyee sis, zye pe daa le.

2 Ba melu bhii tak, Yezu eezebula pe Kapelnaum. Dáa bot nagwak náá, nyε é pe ndjaej ε, 2 wō gwaa zukamwaa ne mot zeseega ko εbesee. Mebu me bot saa-sarjak di esee metel. Bot kum-kumak pe εbe ε ndjaa. Tin, Yezu nabε é, elyo bot mekpa ε Zeeb. 3 Bédhiti bot zokazye ne mot ngot, nyε nabε é, nyε eezesoob ne ebé. Bot ená é nabyaal nyε ko mwaala. 4 Dáa edhuu ε bot nadi εbuepe, ààbe ne ze ekpaa étep be neekeneeg nyε si meko ε Yezu ε. Wō gwaa, bot binok zokazetuu elen ko mii ndjaa, be eezesil mwaala mot εbé ε tak. 5 Dáa Yezu nabee edum ε koj ε bot ε nazye ne mbel tak o, nyε é boozekē ne mot nazesoob o náá: «Món'am, mesyem mo eepelel.» 6 Bédhiti begħajj ε mekana me etsi ε Moiiz nadi mendiindil tin o, nabε é, be moo ne bete ne esiiza to elyem bōo. Bōo náá: 7 «Mot'ak lii deenek étep yé? Nyε εpebyasal Zeeb, etee náá, mot tok ne ghwyil epel mesyem me so mot, bhii Zeeb nyε εmet.» 8 É di tak wat, Yezu naagu esiiza bōo. Nyε é booke náá: «Étep yé bi di ne mbi yenek egeka? 9 Eye di elyel ne nen, eke é ne mbel náá: "Mesyem mo eepelel", "oooh" negħu eke é náá: "Wyeħla, għeċċa mwaala yo, da wō é kε"? 10 Ye goka é bi gu náá, Ssejjele Món Mot é ne ghwyil epel mesyem me bot ε bōo.» Bhii tak, nyε eezekē ne mot nadi sooba o náá: 11 «Me ke é náá: Wyela, norja mwaala yo, da wō é sik pe ndjaej' o!» 12 É di' enek wat, bot djas «dħuuu» ne mis é nyel'ε, mbel eezewyel, għeċċa mwaala ye, zenoo nyel tó. Bot djas naadyeebadjoka. Bhii tak, be moo duwal Zeeb é ekeke náá: «Mena dinaa ààpaabee koko yak sok!» 13

Yezu eebaazek mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato Għalile. Bot medħuu-medħuu nadi ezye pe daa le. Tin, nyε elelyo be mekpa ε Zeeb. 14 Dáa nyε nadi edhaej ε, nyε é boozbee Levi, mən Alfe, ndiindil é di mesa me. Nyε nadi é, nongħel epata e lapo. Yezu eezekē ne ne náá: «Dua me!» Tin, «ngħbat», Levi eezewyel, nyε eezedu nyε. 15 Bhii tak, Yezu eezetó, kede edee pe ndjaej ε Levi. É di tak, ye nabε é ne bete ne benoġel ε epata e lapo, ne bot ε mesyem, etee náá, kwaambibot binok nadi edudu nyε εbuepe. Doo ne bedjekel ε Yezu pe nadi é tin. 16 Begħajj ε mekana me etsi yii eFalizyε, nadi ebee dāa nyε nadi de edee é di wat, be ne bot ε mesyem ne benoġel ε epata e lapo ε. Be ε boozedji bedjekel be náá: «É tēp yé nyε di de edee é di wat be ne benoġel ε epata e lapo ne bot ε di ne mbee mefulu o?» 17 Yezu naagħwak dāa be nadi elii ε, nyε é boozekē ne noo náá: «Bot ε di menyel εnyoεpe o, tok ne gwyes ngwomel bot étep nyε neegwom be. Ye é membel ε di ne gwyes me gwoma me. Me nabε é ààzye zesaa bot ε epiki. Me nazye é zesaa bot ε di egħi náá, be é bot ε mesyem o.» 18 Dhiiti dwoo, bedjekel ε Zanj, be ne eFalizyε nadi etsi edee étep mendjaala. Tin, bot naazedji Yezu náá: «Étēp yé bedjekel ε Zanj ne yii eFalizyε di etsi edee, bōo kadi é, ààtsi?» 19 Wō gwaa, Yezu zokabooza ne noo náá: «Bi nakobee sok paa náá, beso ε mwaaz tsi edee é dwoo εbá, dhi be di loog wat ne mwaaz, mot paazyε, zeba moma o? Mam ààbee. 20 Èwala ε tak é waakum, é sok ye aadi náá, mwaaz mot zye zesa εbá o aadisaa tō lōo o. É di tak é be aatsi edee. 21 «Ye tok ne mot aanyaa pes bes kaad étep ekoobal bet kaad ne ye. Wō sa deenek o, é sok wō aagwyiż kaad tak ε, bes kaad ε waanyaa bet kaad, da é bek elen ε tak. 22 Ye tok ne mot aawa bes menyok tō bheeb na mwa, etee náá, ye wyil o, menyok é ne ghwyil é ebo bheeb, da mot é su menyok, su dōo ne bheeb. Ààbe! Ye ààgħo deenek etee náá, menyok me na bes goka é tō ebies e bheeb.» 23 Dhiiti dwoo saba, Yezu be ne bedjekel be nadi edhaa tō pyeeb koko mbi bhek bhusa di edjóoaa ble ε. Bōo kuku kyeed, bedjekel be nadi εbók meżzem me tak enjujal. 24 EFalizyε zekke ne ne náá: «Beeha etep ee be di esa dwoo saba ε, ye ààpadjea be ze náá, be sa deenek.» 25 Yezu eezebooza ne noo náá: «Bi dinaa ààpaalla dāa Dhavid nasa é sok be ne bot be nadi tō mezuk, ààbe ne sa dek ε? 26 Be naani tō ndjaaj Zeeb, tó, kede emapa ee nakajja Zeeb ye ε. È għej tak, ye é Abiyataad é nadi boo għaa-Zeeb. Ye nakoozodi náá, etsi lée é náá, mot di egoka ne ede

emapa binek o, ye é ghaa-Zeeb. Tin, məkoozi Dhavid naade ye, bhii tak, nyé naanoo yak kyee, dje bot ε nadi eggee ne ne o.» 27 Yezu zokabaazeke ne noo náá: «Zeeb nasa dwoo saba é, étep bot, ààkabe náá, nyé nasa mot é étep saba. 28 Étep tak é Sænjele Mən Mot é di kukuma dwoo saba.»

3 Bhii tak, Yezu eebaazesik to ndjaa mendjaala me eYuda. Tø tak, ye nadi é, ne dhiiti mot ngot ne mbo soobela. 2 Bot moo tinaak «dhuuu» ne mis é nyel ε Yezu egwyak neghu nyé waatsik nyé é dwoo saba, étep be neepit nyé. 3 Yezu eezéke ne mot na mbo soobela yenok náá: «Wyeła, dhal! Tyarja tetel kuku εbwak.» 4 Nyé eezedji edhuu ε bot ε nadi tin o: «Tø etsi, syé di egoka ne esael dwoo saba, enem esa "oooh" embee esesee?» Tin, bot djas moo tinaak «moo», ààbøøza nyé. 5 Yezu eezebulal mis, gwyák be ne εbuk to lyem, nyel tyak nyé «wøyøŋ» ne mbi yenek melyel me elyem me bot ε tak. Nyé eezéke ne mot tak náá: «Sæeba mbøø.» Nyé eezeseeb mbøøε, wø gwaa, mbøøε tak zésekkel bula εnyøøpe. 6 EFalizyc eezewyis tø ndjaa mendjaala me eYuda. Tin, be eezeseeega ne bot ε zæega məkoozi Elood. Be ne be noo é boozeni é boob, étep edjek dää be aasa étep be neegó nyé ε. 7 Yezu ne bedjekel be eezetø mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato Ghalile. Wø gwaa, zukamwaa ne mot zedu nyé. Bot ε tak nadudus é pe kyee dik Yude ne pe Ghalile, 8 del ε Yeluzalem, pe kyee dik Idhume, pe kyee dik yii kyiid dii Yulden, zenoo pe kyee dik Tiid ne Sidon. Be nadi ezye medhuu-medhuu etee náá, be nabø é egwak menduk me sa nyé nasa ε. 9 Dää nyé naadi etsik membel εbuepe ε, bedhiiti nasuu é, be ghaaga nyé é nyel, étep boø bermet neemet nyé ne membo mao, be neetsak. Tin, Yezu é boolee ne bedjekel be náá, be noo nyé dhiiti eleed étep nyé neenii to tak, é kaab náá, bot εzékebila nyé é nyel. 11 É sok bot ε embee esisim nadi edhedhek o, nadi ebee nyé ε, be nadi ekwyit məboø si, si məko me, é etsim náá: «Wø é Mən Zeeb!» 12 Yezu é bozelyak be εlyelepe náá, be nasa náá, bot gu mbi mot nyé nadi é. 13 Bhii tak, Yezu eezebyet kø etsok. Nyé eedjoo bot ε nyé nasée o, wø gwaa bot ε tak zokazye pe nyé nadi é. 14 Bhii tak, nyé eezetø to sama yoo bot ε lwoma kam ne bebá yii nyé aadi eggee ne noo ε, étep nyé neekyeed be, be kelyo bot məkpa ε Zeeb, 15 dø ne edje be eghen εsø embee esisim. 16 Beeka min me bedjekel kam ne bebá tak e: Simøj, mot Yezu naget Pyøed o, 17 Zak ne mən

nyøeg Zaŋ, bøø djas bon Zebede. Yezu naget be din ε «Bhoanelghes» ye kwyel elee é: bot ε di dää ndum bhi o. 18 Andele, Filip, Bhaatelemi, Matye, Toma, Zak mən Alfe, Tade, Simøj mot di to edhuu ε eZeløt o, 19 zenoo Yudas Iskaliøt, mot naka Yezu gha o. 20 Bhii tak, Yezu eezesik pe ndjaa. Wø gwaa zukamwaa ne mot zelwood kø εbesøe, ààbe ne dää be ne bedjekel be de edee. 21 Dää bot ε mebyel me nagwak deenek ε, wø gwaa, be ghec, tø, kesaa nyé, be neebula ne ne etee náá, to elo boø, be nadi egek ε náá: «Yezu εpebé myan.» 22 Begħajex məkana me etsi nadus pe Yeluzalem o, moo tin eke pak'øø náá: «Nwyak é leega ne Belzebul, kukuma embee esisim djas.» Boø náá: «Ye é kukuma embee esisim ε di edje koko yak mbi məbwala me nyé di eso embee esisim ne ye ε.» 23 È di'enek, Yezu eezedjøø be. Nyé eezelii ne noo to kana. Nyey náá: «Satan é ne ghwyil eso nyel'ε nyé emet é? 24 Ye be náá, mesa me bot ε eyon ε wat é εwaya pak'øø ø, eyon ε tak aanàkwaadi. 25 Baabela náá, bon bil wat ε di egena pak'øø ø, bil tak aanàkwaadi. 26 Ye kwyel elee náá, Satan é twak nyel'ε nyé emet ø, məbeka'enek to eyon ε le, tin, nyé aanàkwaabaabø ne ghwyil, øsi ε le'enek. 27 «Ye tok ne mot di ne ghwyil øni to ndjaa mot menyan, da é noo esa be, ye be náá, nyé dinaa ààpaamet nyé sok, da é køl nyé membo ne məko ø. Tin ε, nyé aadjala ne ønoø esa e ndjan'ε djas, da nyé é wyis, tø. 28 Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Mesyem me bot djas é ne ghwyil εpelaa, ye nakoozodi ebyas djas be byasal Zeeb ε ne mesyem mao djas. 29 Ye kabø náá, mot eebyasal Sisim na Døø ø, nyé aanàkwaapelaa, etee náá, yenek é syem na kom-kom.» (aiōn g165, aiōnios g166) 30 Yezu naliit ne noo deenek é, etee náá, be nadi eke náá: «Ye é mbee sisim ε di to le.» 31 Nyøeg ε Yezu ne bon nyøeg eezekum, be eezetyaa pe kel, ààni to ndjaa. Bhii tak, be eezelwom mot, nyé kédjøø Yezu. 32 Etee náá, zukamwaa ne mot nadi é mendiindil nyey kuku εbwak. Wø gwaa, be zeløe ne ne náá: «Nyoog ne bedhyeeb bo, zenoo bekel bo é pe kel. Be εpesaa wø.» 33 Tin, Yezu eezebøøza ne noo náá: «Nyaag'am é ze? Da bon nyaag'am é kabø beze?» 34 Wø gwaa nyé bulal mis, gwyák edhuu ε bot binok djas. Nyé é booke náá: «Beeka nyaag'am ne bon nyøeg bam di wak e. 35 Etee náá, mot di esa εkwosak ε Zeeb o, nyé é di mən nyaag'am, kel'am ne nyaag'am.»

4 Bhii tak, wø gwaa Yezu baazeni elyo bot mbaka-mbaka ne boo soob na djato-djato Ghalile. Wø gwaa

zukamwaa ne mot zeseega tin, nye é boozeni tó dhiiti eleed. Nyé eezenoo nyel, disi. Eleed nadi é to dii, bot kadi é pe kyiid é ngwoob dii. 2 Nyé naalyo be bête ne melyo tó ekana. Tó dhiiti kana, nyé naake ne noo náá: 3 «Gwakeka! Dhiiti dwoo mot ngot naató pe pyeob'ε, kesos bhek. 4 Dáa nyé nadi esos bhek ε, kyee bhek wat nakwyit é, é gba, wó gwaa, enen zokazyé, zede ye. 5 Yak kyee bhek kakwyit é, kó bat ekok. Ààkoboya deenek, mèbhék eezekwyl etcc náá, di tak nadi é, ne ba bim ebos. 6 Bhii tak, gwyees na “ghé-ghé” zekéesa kó mèbhék menek, wó gwaa djas zésyee etee náá, ekajal e tak nabe é ààni to bós edimepe. 7 Dhiiti kyee bhek nakwyit é to engwyinini. Engwyinini binek wyee, kala kó mbées mèbhék, ààbé ne dáa mèbhék wyee enyøepé. Mèbhék kadi é, ààwum. 8 Tin, dhiiti kyee bhek nakwyit kó mbées bós o, naakwyil enyøepé, wó gwaa, ye kwyil mezem. É kwos wat, bhum mekam-mèlél, é yak kwos bhum mekam-metén ne wat, é dhiiti kwos bhum dhet.» 9 Bhii tak, Yezu zéke ne noo náá: «Ye be náá, bi é ne melo me egwak o, gwakeka enyøepé!» 10 É sok be nadi be ne Yezu bós be emet ε, bot ε nadi egyptee ne Yezu o, zenoo bédjekel be kam ne bëbá, naazédjí nyé esuk ε ekana binek. 11 Wó gwaa, nyé zebóza ne noo náá: «Biyo, bi eeedjéaa etsón ego ε esuk ε Yeyo ε Zéeb. Ye kabé bëso bin o, be gwak ye ε tó ekana. 12 Deenek, “Be é ne ghwyil egwyák ne mis, ààbee. Be é ne ghwyil egwak ne melo, ààmet sa ye di ekwyel élée ε, é kaab náá, be é zékebulá dum koj ne Zéeb, da be é bela épelak ε Zéeb!”» 13 Bhii tak, nyé eebaazéke ne noo náá: «Bi ààtiibal esuk ε kana yak enyøepé? “Aah” bi aagwak esuk ε bak bedhiiti ekana dáa? Gwakeka esuk ε tak: 14 Sôsel mèbhék kesos é mèkpa ε Zéeb. 15 Bédhiiiti bot é dáa mèbhék me di é ngwoob egba é di mèkpa ε Zéeb kwyit o. Ne egwak ε be zogwak ε, Satan eeleezyé, zenoo be mèkpa me tak tó ebhum elyem bós. 16 Tin, ye é ne kyee bot ε di dáa mèbhék kwyit kó bat ekok o. Dáa be gwak mèkpa ε Zéeb ε, wó gwaa, be myaal ne memyaala djas. 17 Tin, be ààbet náá, mèkpa me tak gheeni be enyøepé tó ebhum elyem, be ààwa zii ebuepe. Tin, mezuk ne metiiga é tuula be kó esu ε mèkpa ε Zéeb o, éliig ε lóo Zéeb koj ààbóya. 18 Bédhiiiti tó lóo gwak mèkpa ε Zéeb é dáa kyee bhek nakwyit tó engwyinini ε. Ye é bot ε di egwak mèkpa ε Zéeb o, 19 tin, esiiiza esa e bós'ak, ewyeeb ε mëvu, ne egwyees e esonok mbes é di enyal mèkpa ε Zéeb tó elyem bós. Tin, ye kadi é, ààdje bhum. (aiōn g165) 20 Bédhiiiti bot kadi é dáa mèbhék me

kwyit kó mbées bós o. Ye é bot ε di egwak mèkpa ε Zéeb, myaal ye ne lyem wat, da be é ke dáa Zéeb di ekwyel ε. Tin, be waadje bhum ebuepe, yak mèkam-mèlél, yak tak mèkam-metén ne wat, yak dhet.» 21 Wó gwaa, Yezu baazéke ne noo náá: «Mot é ne ghwyil zye ne lama, da nyé é butal si bhwaas, neghu enoo yé, da é wa pe si goj e? Ye neegaa é pe kó tæeg, etsal é? 22 Ye tok ne sa esó aadi àànyen é mwos dwoo. Esa e meso djas aadi é, nyen é gwye. 23 Beeka melo min, ye be náá, bi é ne melo me egwak o, gwakeka enyøepé!» 24 Bhis yenek, Yezu baazéke ne noo náá: «Dika ne etsón dum ne étep djas me di elee bin ε! Dáa bi di edum koj ne Zéeb ε, é di tak wat, nyé waabil bin egú. Nyé aalwoodal bhwaj'en ε dáa bi di elwoodal bhwaa beso bin ε. Tin, nyé waalwoodal bin ye ebuepe. 25 Etée náá, ye é mot aadi ne ba bim sonok o, be aabil nyé dhiiti. Ye kabé mot di ààbé ne sonok o, nyé aanàkwaabela sonok. Ba bim nyé aadi ne ye ε, ye waadekaa djas.» 26 Wó gwaa, Yezu baazéke náá: «Beeka sa di enoyel ne Yeyo ε Zéeb ε: dhiiti mot zokakémwam mèbhék é bós. 27 Bhii tak, nyé eezesik. Nyé nakoozodja gó é pum, neghu nyé kadi é dwooz, mèbhék épékwyil ne ewyee tó pyeob. Nyey ààgu dáa di esées penek ε. 28 Kabela tin ε, mbées bós ε di esa náá, mèbhék menek kwyil ne ewyee enyøepé. Kan etuu ε bós, zye, kum le, bhii tak zedje mezem me na bes, batadjé bhum mèbhisa. 29 Tin, é di ye aakabe náá, bhisa eezesok ε, nyé kazyé é ne elando, zékan mesa me edis bhisa tak.» 30 Wó gwaa, Yezu baazéke náá: «Yeyo ε Zéeb aakoa ne yaa mbi sa? Tó yaa kana mena adjala ne etel Yeyo ε Zéeb? 31 Yeyo ε Zéeb é dáa bhek le di edje bhum di edjóoaa mutaad ε. É sok be di ebe ye tó bós ε, nyé eedhaa mèbhék djas kó bós ne metoool. 32 Tin, ye be náá, nyé eebéaa o, nyé waakwyil, mewyee me é dhaa ele ee di tó móo bok ε djas. Nyé waakwyil boo élée djala náá, enen lóo mek móo kó ebhuuz e tak.» 33 Deenek, ye é tó koko mbi ekana binek ε Yezu nadi lelyo bot. Nyé naleeleé be, yii baadjala ne emet esuk ε tak ε. 34 Nyé nabe é ààlii ne bot, ààbé ne kana tó sa nyé di ekwyel élée ε. Ye kabé é sok nyé nadi be ne bédjekel be, bós be emet ε, nyé nadi élée be mesuk me ekana binek djas. 35 Bikoko dwoo tak wat, Yezu eezéke ne bédjekel be náá: «Djhooseéka pe yii kyiid boo soob na djato-djato.» 36 Be eezelik edhuu ε bot binòk, bédjekel eezetó sama wat ne Yezu to boo eleed. Tin, bédhiiiti meleed nadi é, é ngwoob'oo. 37 Ààbóya deenek, kaseka é boo ghuu elyelépe eezékan, ghulal

tak eegħeet ebhyeeb ġie medii kċeċza ē leejed, leejed moo tin eni medii, kessa ye aalwood-lwooda. **38** Yezu, pe esik ē leejed, nyet nadi ē, ē go, lo kċi boola. Będżejek bę zokazetdjem nyet ne etsim. Bao náá: «Lyoel, mena ē di esikaa. Ye ààgwyák woy ē?» **39** Tin, Yezu eezedjem. Bhii tak, nyet eezelyak għuu. Nyey ne dii náá: «Sila ghulal'». Dia għwem!» ē d'ienek, għuu eezesila, bħwak moo tin «kup». **40** Bhii tak, Yezu eezek ne bedżejek bę náá: «Etter yé bi di ne kċej? Bi ààdum kox ne Zeeb ē?» **41** Ye nabex ē, bwoo naasa bęleyelepe, be moo djinjal pak'ō náá: «Nwyak ē nwyaa kwaambi mot di náá, dax ne għuun ne boo soob na djato-djato epegwak nyet'aak?»

5 Yezu be ne bedżejek bę eezesee pe yih kyiid boo soob na djato-djato Għalile tó pe kyee dik Ghadasa. **2** Dáá nyet nadi esul to leejed ε, kaseka ē dhiiti mot edus tó mervit, eżżejjet esaa tyee nyet aaboma ne ne. Embee esisim nadi edhekk mot tak. **3** Mot tak nadidi ē tó mervit. Nyet nabex ē ààbe ne mot aakwak emet nyet, etter be neekol nyet ne ekel e ghwooz. **4** Ettee náá, sok, ye nabex ē, nyet eewaaa meko ē mbwak ne ekolaa nyet memböe ne eghwooz, nyet zokabwak mbwak, dax ne bwak eghwooz. Ye tok ne mot aakwak emet nyet. **5** Mèlu djas, mwos ne pum nyet nadidi ē tó mervit ne kox metsok, t'sitsim ne ċbaal ε nyel' ε nyet emet ne məkkok. **6** Etsetaεpe nyet nadi ē, nyet eezebbee Yezu, wə gwaa, nyet sum kaab, zegħhaaga si, si meko me məboj si. **7** Nyet eezetsim bleyelepe náá: «Mə sa wə yé, Yezu, Mən Zeeb Mekake? Mə əpedjaala ne no ne din ε Zeeb, nàtwaka me!» **8** Nyet nadi eke deenek ē, ettee náá, ye nabex ē, Yezu naake náá: «Mbee sisim, wyisa tó mot'ak!» **9** Wə gwaa, Yezu zokazetdji nyet: «Din ε l-o ε yé?» Nyet eezebba za ne ne náá: «Din ε lam ē “Mekom-mekom” ettee náá, bis ne bu.» **10** Tin, nyet eezedjaala ne Yezu bleyelepe náá: «Nàso bis etsetaspe ne kyee dik'ak!» **11** ē di tak, ye nabex ē ne boo esaj ε begħwyee nadi egħo kox metsok menek ε. **12** Embee esisim eezedjaala ne Yezu, bao ne ne náá: «Kyeeda bis tó begħwyee bak. Léea náá, bis ni tó menyel moa!» **13** Yezu zokazemyaal be yē ε. Tin, wə gwaa, be zewyis tó mot'enok, ni tó esaj ε begħwyee binok. Be nadi ē, ebuep tyee begħwyee bəmil ebá. Bao djas zesul etsok pe be nadi ē, ne ekaab. Wə gwaa, be zegħes, kegħhaaga tó dii. Bao djas si na «bhixx». **14** Bot ε nadi ebee edjema binek djas ε, zokasik ne ekaab, kellese bot kox del ne tó epyeeb. Tin, wə gwaa, bętε ne bot zokazyet, zebbee sa

nasaεl ε. **15** Bę eezekum pe kyee Yezu nadi ε. Tin, bao zokazebbee mot embee esisim məkomm-məkomm nadi edhedhekk ε, ndiindil ne ekaad ē nyel. Nyet nabex ē nyet eż-żgħejje. Wə gwaa, bwoo żemmet bao djas. **16** Bot ε nabex edjema binek djas ε, moo tin ebarja bot dāa mot na embee esisim məkomm-məkomm natsak ε, ne dāa begħwyee nakegħhaaga tó dii ε. **17** Etter tak, bę ē boozedjaala ne Yezu, bao ne ne náá: «Dusa kox kyee dik'εs. Táa pe kyee sis.» **18** ē għej Yezu nadi eni tħalli bę leejed ε, wə gwaa mot embee esisim nadi edhedhekk ε zeke ne ne náá: «Mə kwyet ε, mə di sama wat ne no.» **19** Tin, ye kabe Yezu oħra, nyet nabex ààkwijet. Nyet ē booke ne ne náá: «Sika pe ndjan'», pe daa bot bao, da wə ē l-ee bę enem ne embiegħi sa dum ne tsik' ε, ne dāa nyet gek wə għoġi ε. **20** Mot'enok eezetό, nyet moo tin ekelekk kox eghażza kam nadi pe kyee dik'enek ε, dāá Yezu natsik nyet ε. Bot djas nadi egwak nyet ε naadyeebadjoka. **21** Yezu eezebula pe yih kyiid dii tħalli bę leejed, wə gwaa, zukamwaa ne mot baazeseegħa ē ngħoob' ε. Tin, nyet nadi ē, ē ngħoob boo soob na djato-djato. **22** ē d'ienek, ye nabex ē ne dhiiti kukuma ndjaa mendjaala mə eYuda, din ε le nabex ē Yayilus. Dáá nyet nabex Yezu ε, nyet eezekwiyit məboj si, si meko me **23** ē djaala ne ne, ē basal náá: «Mən esyes ε lam əpeb bleyelepe. Mendjaala mam ē náá, wə zygħek məmbo kox le etter nyet neetsak, da nyet ē baadi ne tsik kox bos!» **24** Yezu eezetό be ne ne, zukamwaa ne mot ē du nyet, bak ē tuma nyet ē nyel ne etiidal nyet. **25** Tħalli edhuu ε bot binok, ye nabex ē ne dhiiti moma għiġi nadi ekek kox nyet ē nyel boa, ààbe ne etsek ε, ebé ε tak naasa ne ne tyee membū kam ne ebá. **26** Ye nabela ē, nyet naazekk ne ebé ε tak tħalli mendjaala mə megħwoma ebuep, epata si nyet «pum», nyet àħàtsak. Yenek djas nakegħegħi nyet ebé ε għżeja. **27** Dāá moma yenok zegħwak menduk ε Yezu ε, nyet eezemni tħalli edhuu ε bot binok, nyet moo du Yezu bhii kox, nyet eezemmet kyee egho ε kaad ε Yezu wat **28** ettee náá, nyet nabex ē, nyet naake tħalli lyem' náá: «Mə zomet kaad' ε oo, mə əpet sak!» **29** Tin, metu nyet zomet ε, ē di tak wat, nyet eezebbee náá, nyet eetsak. Għiġi eezekat ekwyil nyet. Nyet moo ē ne nyel eż-żgħejje. **30** ē d'ienek wat, Yezu zegħi náá, dhiiti məbwalha eewyis tħalli. Nyet eezeliig tħalli edhuu ε bot binok, wə gwaa, nyet dji be náá: «Ezze met me ē kaad?» **31** Będżejek bę zokabba za ne ne náá: «Wə eebee yak kwaambi zukamwaa ne mot di etiidal wə'aak, bedhiiti ē tuma wə ē nyel'aak, da wə ē baadjid náá: “Ezze met me ē kaad?”» **32** Tin, Yezu eezeliig mis,

nye moo gwyák é ngwoob'ε, étèp nye neebée mot sa deeneek o. 33 Moma tak «gbegbagba» ne bwoo, étèp nye nadi egu sa nye nasa ε. Nyé eezékwyit mèboj si, si mèko ε Yezu, nyé eezemyaal. Bhii tak, nye eelée dáa ye nasael ε, djas. 34 Wō gwaa, Yezu zèbōza ne ne náá: «Eyes ε lam, èdum ε koj ε lō ne Zeeb eetsik wō. Tóá enyøere, wō eezetsak.» 35 Tinaak, Yezu dinaa elii, bot eezedus pē ndjaŋ ε kukuma ndjaa mendjaala me eYuda, zeleε Yayilus náá: «Eyes ε lō eezepcka, nàkabaadhek lyoel.» 36 Yezu nabe àabis sa be nadi elii ε. Nyé é boozéke ne kukuma ndjaa mendjaala náá: «Nàbem ba. Duma koj ne Zeeb!» 37 Tin, nye eezelu bot djas náá, be nàdu nye. Nyé nató é, be ne Pyeed, ne Zak be ne mòn nyeeeg Zaŋ. 38 Be eezekum pē daa kukuma ndjaa mendjaala me eYuda, bela tin bhwak metetel ne megwyé, ne etaŋal ne etsim. 39 Nyé eezeni tō ndjaa. Bhii tak, nye eezéke ne noo náá: «Yak é yaa kwaambi etap ne megwyé? Mòn àapagwyé. Nyé é, é go.» 40 Wō gwaa, bot go nye. Nye eezewyisal bot djas pē kel. Nye nakalik tō ndjaŋ é, be ne seeg, ne nyeeeg mòn, zenɔɔ bedjekel be. Be eezeni tō dheŋ mòn tak nadi ε. 41 Nyé eezemet nye é mbo, nyé é booke ne ne náá: «Talita kumi!» Ye kwyel elée é náá: «Mòn moma! Mè lœe wō é, wycla!» 42 É di tak wat, mòn moma yenɔ̄k eezewyel, nye moo ke. Nye nabe é ne membu tyee kam ne ebá. Tin, ye nabe é, bot naadyeebadjoka elyelépe. 43 Yezu eezelyak be náá, be nàlēe bot. Bhii tak nye é boowlom be náá, be dje mòn tak edee e dek.

6 Yezu eezedus pē nye nadi ε, nye eezetó sama wat be ne bedjekel be pe Nazaléet ghaada nye nawyee kō tak ε. 2 Dwoo saba, nye nadi elyo bot tō ndjaa mendjaala me eYuda. Zukamwaa ne mot nadi tin o naadyeebadjoka ebuepe. Bōo ekeke náá: «Yak é yaa kwaambi elyo ε bot? Eze dje nye mbi yak etsoj ne endem e mebwala me nye di ne ye'aak? 3 Ye tok nye di salpande, mòn Maali, mòn nyeeeg ε Zak be ne Yozes, ne Yude, zenɔɔ Simɔŋ é? Bekel tok wak mena ne be noo?» Yenek djas naasa náá, nye di tyee boo ebek dum ne noo. 4 Wō gwaa, Yezu zèbōza ne noo náá: «Ngoolel-mékpa ε Zeeb dyeebaduwalaá é, pē kyee sis, àabé pe kō del ε nye nabeyel kō tak ε, neghu tō ndjaŋ'ε ne tō bil'ε.» 5 Tin, nye nabe é àasa dhiiti ndem mebwala, bhii nye nazokel bedhiiti membel membo da be é tsak ε. 6 Nye nadi edjoka dáa bot ε del ε le nadi àadum koj ne ne ε. Bhii tak, Yezu naazéke elyo bot mékpa ε Zeeb kō mel me nadi é ngwoob del ε le ε. 7 Nye eezedjóo bedjekel be kam ne bebá, nye eezekyeed be bebá-bebá.

Wō gwaa, nye zedje be eghéj kō embee esisim. 8 Nyé eezedje be tsi náá: «Sa mot àànɔɔ sonok wat, nye neetó ne ye medjoŋ. Bi zotó é, ne sek. Sa mot àànɔɔ mapa, àànɔɔ ekoo, àànɔɔ-nɔŋjak meeaa tō mengwyé men. 9 Botka bémepapa. Sa mot àànɔɔ dhiiti kuwa étèp ekeswoola penek.» 10 Nyé eebaazéke ne noo náá: «Bi é kum dhiiti di o, dika to ndjaa bi aasulal ε. Dika é di'enek kékum dwoo bi aadus tin ε. 11 Bot e del εpée náá, bi nàsulal pē daa lō o, neghu be kapéegwak bin o, kpaaka yebo, da bi é kut be piib di é mèko min ε. Ye aadi é, tyee mwana étèp embee esesε bōo.» 12 Bédjekel eezetó, këgoola ne bot djas náá, be liig elyem. 13 Bōo zokasó bete ne embee esisim. Bete ne membel naatsak, bhii be nadi eloob be mul ε. 14 Ghuna ye nabe é, Mèkoozi Elood naagwak menduk ε Yezu etee náá, dék'ε nabe é, ye eezedjala mel djas. Bédhiiit bot nadi ekeke é náá: «Zaŋ Nduuel-bot naagwyé, gom. Étèp tak é nye di esa bete ne yenek endem e mebwala.» 15 Bak náá: «Ye é ngoolel-mékpa ε Zeeb, Eli!» Yak kyee bot náá: «Ye é ngoolel-mékpa ε Zeeb, dák dhiiti ngoolel-mékpa ε Zeeb na mwa!» 16 Dák Elood nagwak sa bot nadi elii-lii kō esu ε Yezu ε, nye é boozéke náá: «Ye be Zaŋ o, ye nabe é, me naazelwom náá, nye tsakaa, nyey é baagom!» 17 Ne tséetse ye nabe é, Elood naalwom náá, be met Zaŋ kol nye é membok kō esu ε Helodhiaad, mwaa tel, Filip, nye nadék o. 18 Etée náá, Zaŋ naake ne Elood náá: «Ye àágoka náá, wō dek mwaa mòn nyooog!» 19 Helodhiaad nadi ebhina Zaŋ elyelépe. Nye nadi esaa dáa nye aasa étèp nye neego nye. Tin, nye nabe é, àabéla ghwyil esa. 20 Elood nadi ekaab Zaŋ, etee náá, nye nadi egu náá, Zaŋ nadi é mot edee ne epiki. Nye nabe ààkwyel náá, nye góaa. Nye nadi ekwe-kwyel egwak melyo me ebuepe, ye nakoozodi náá, melyo me tak naadyeebadhedheeg nye mesel ebuepe. 21 Tinaak, dwoo ébyon ε Elood di eduwal dwoo ébyel ε le ε, ye nabe ne Helodhiaad é mbéé ewala étèp nye neesa sa lyem'ε nadi ekwo esa ε. Ye nabe é, Elood naadjóo bete ne ekukuma di esa mesa be ne noo o, ne ekukuma e esodja be, ne boo betsoj ε bot ε kyee dik Ghalile, be zéde pē daa le. 22 Tin, esyes ε Helodhiaad eezetuula kuku ebwak, tō koo ndjaa é di bot nadi ede o. Bhii tak, nye moo bol é mis ε Elood. Ye nabe é, Elood ne bedjoŋ be naadyeebamyala ne ko zeŋ tak ebuepe. Tinaak, Mèkoozi Elood é boozéke ne esyes ε moma tak náá: «Waaba sa lyem'ɔ kwyel ε, me waadje wō.» 23 Nye nake ne ne deeneek ε, ne tséetse ne lyem wat: «Mè eetuwal myoŋ ne mesoŋ mam! Sa wō

waawaab ε, me waadjε wο, ye nakoozodi pes εyoŋ ε lam.» **24** Esyes elenək eezewyis, kedji nyεeg: «Me waab yε?» Wο gwaa, nyεeg zεboøza náá: «Waaba lo ε Zaŋ Nduuel-bot.» **25** Esyes eezesik kaab pe daa Mekoozi Elood. Nyε eezekε ne ne náá: «Me kwyl ε, wo dje me nenak yak lo ε Zaŋ Nduuel-bot kela ko pet kongo na pyaazl!» **26** Wο gwaa, ye sa Mekoozi Elood nyel «wøyoy» ne ghoŋ. Tin nyε nabe ε ààbe ne dāa nyε pεε, etεε náá, nyε naazetuwal myoŋ ne meson me é mis me bedjor. **27** Tin, nyε eezelwom sodja di ebaal nyε o, nyε tsaal lo ε Zaŋ Nduuel-bot, da nyε ε zye ne yε. É di'enek, sodja é boozetó pe ndjaa membok, ketsaal lo ε Zaŋ Nduuel-bot. **28** Wο gwaa, nyε zye ne lo tak ko pet kongo, nyε eezedje esyes ε moma yenək, esyes ε tak ε boonoə yε, kedje ne nyεeg. **29** Dáa bedjekel ε Zaŋ nagwak deenek ε, be é boozenoə muu'ε, kedel. **30** Bhis εbulu ε lοø, bot ε lwoma eezeboma pe daa Yezu, be moo baŋa nyε esesee ee be nasa ε, ne melyo me be nadi elyo ε djas. **31** Tinaak, bot ε nadi ezye, ne bot ε nadi esik o naadyeebabu, ààbe ne ewala di náá, be ne bedjekel be de edee. Yezu é boozekε ne bedjekel be náá: «Djhooka, mena tóka pe kasak di etseta ne bot ε, étep mena neekewalaka batsa.» **32** Be eezetó tο eleed, bοø be emet, pe bot di ààbe ε. **33** Ghuna bot εbuεpe naabee ze be nadi etó ε. Tin, pe be nadi etó ε nadi eguaa, bhwak djas zεsum kaab é etó pe kyee Yezu ne bedjekel be nadi etó ε, bοø batakekum é di tak εsok ne Yezu be ne bedjekel be. **34** Dáa Yezu nasul tο eleed ε, nyε naabee edhuu ε bot binok, wο gwaa, ghoŋ zemet nyε elyelepe, etεε náá, be nadi ε, dāa mesaa me ebhata di ààbe ne mbaalel ε. Tin, nyε moo zelyo be kο εsu ε bete ne esonok. **35** Dáa be nabee náá, dwoo moo é bikoko ε, bedjekel be é boozetiila pe daa le. Bοø ne ne náá: «Dwoo eezeleega, tο kakoy'ak, ye tok ne del. **36** Swaala bot bak pe bοø mel ne pe to epet ee di é engwoob'aak, be neekebom edee e dekl!» **37** Tin, wο gwaa Yezu zεboøza ne nοø náá: «Djeka be edee biyo be emet!» Bhii tak be eezedji nyε náá: «Bis tok ne bete ne epata ee bis aabom emapa aadjala ne dek bot bak djas ε» **38** Nyε é boobaazeboøza ne nοø náá: «Bi é ne emapa edhen? Pookoegwyákeka.» Bhii be kakegwyák ε, be é boozelεs nyε náá: «Emapa eten ne besu εbá.» **39** Tin, Yezu é boozelεs bedjekel be náá, be dil bot djas mendiindil, mebwak ne mebwak kο ebes eka. **40** Wο gwaa, bot zedisi zεegə loog bot dhet, bak mækam-meten. **41** Bhii tak, Yezu eezenoə emapa ne besu binek, nyε eezeben mis pe εko, zεghaapee

Zεeb. Nyε eezepyak mapa, nοø, djε bedjekel be etεε náá, be needje bot ε be naneeq mendiindil o, dοø ne besu εbá be nadi ne yε ε. **42** Mot ne mot naade, djil. **43** Bedjekel bula ne mebhewhwak me emapa ne besu é nalik ε, sa ye aalwoodal mebhwaam kam ne ebá. **44** To bot ε nadε emapa ee nabilel'enek o, botom nadi ε, bemil eten. **45** Àakoboya bhii tak'enek, Yezu eezebesal bedjekel be, be ni to eleed, da be ε tsaal, tó pe yii kyiid boo soob, pe kyee ghaada Bhetsaida. É di tak wat, nyεy nyε emet eezeswaal zukamwaa ne bot binok, be sik pe yobø. **46** Bhii nyε nasalil εswaal be ε, nyε eezεbyet kο etsok, kedjaala Zεeb. **47** Dáa egwyitok nabe, ye moo gwiidela ε, eleed nabe ε ye moo kuku dii. Tin, Yezu nalik ε nyε emet pe kyiid. **48** Dáa nyε nabee náá, bedjekel be nadi ezuk é eduk, etεε náá, pup nadi bulal be pe bhis elyelepe ε. Tin, é pum dum ne melem, nyε é boozedu be ε ke kο dii ne meko, ye nabe ε, nyε naawaadhaa be. **49** Dáa be nabee nyε é ke kο dii ε, bedjekel nagu é náá, ye é dim. Be moo tin é tsim. **50** Etεε náá, dáa boo djas nabee nyε ε, bεbebwl naamet be. Batsa deenek, nyε moo lii ne nοø. Nyεy náá: «Dika ne meghaaz. Ye é mam! Nàdika ne bwoo.» **51** Bhii tak, nyε eezeni to eleed. Tin, pup eezetyala. Bο djas naadyeebadjoka elyelepe. **52** Ye nabe ε, bοø àànyo εmet εsuk ε mevyekεle me nasaal dum ne ebil ε emapa ε. Etεε náá, be nadi ε, ne elyem e meso. **53** Bhii be nasee dii ε, be eezesel é εboŋ ε Ghenezalet. **54** Dáa be nawyis tο eleed ε, ààkoboya deenek, bot eezegwyak Yezu. **55** Tin, bot eezetó kο msl djas, ne é di djas kenoə membøl. Be nadidi ebe-beεp be ε, ko emwaala, tó é di djas bot nagwak leŋ ekwyil ε le o. **56** É di djas be nadi etó ε, kο mel, kο eghaada ne epet, be nadi ezye ne membøl é di bot djas di esεegə o. Be nadi edjedjaala ne ne náá, nyε bet be, bοø be emet zokeekεeak εlo ε ndjookuwa yε pe si. Tin, bot djas namet nyε o, naatsak.

7 Dhiiti dwoo eFalizye ne begħaj ε mækana me etsi naadus pe Yeluzalem, bοø zokazeseega be ne Yezu, 2 ye nabe ε, be naabee bedhiiti bedjekel ε Yezu nadi ede edee, ààgwyii membø dāa etsi di elyaal ε. **3** Etεε náá, eFalizye ne bot ε mbyak eYuda djas nadi ebaal etsi e bebhhaab bοø nalik ε εbuεpe: be ààde edee, ààgwyii membø εnyøεpe. **4** Zenøø náá, be dus pe ndjando o, be aanàkwaad edee, ààgwyia. Be nadi eduwal bete ne bedhiiti etsi e mbyak'øø, dāa van mbi egwyii ebeεle, ne ba bοø mebhø me dyak, zenøø esaan. **5** Wο gwaa,

eFalizye ne beghaj ε mekana me etsi zedji Yezu náá: «Étep yé bedjekel bo di ààsa dáa etsi e bëbhaab binaka nalik ε, di elεε ε? Be de ààgwyii mëmbo mao!» 6 Yezu eezebøøza ne nöö náá: «Bi é bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Sa ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi nalee dum ne nen ε, nabe é tsætse. Gwakeka sa di kwyala ε: "Zeeb ke é náá, bot ε mbyak'ak duwal me é duwela mëkøn, elyem bao é pe kyee sis. 7 Zeeøa mendjaala mao, ye é yii toto é mis mam, etce náá, melyo me be di elyo é melyo me epuud."» 8 Bhii tak, Yezu baazeke náá: «Bi byen é etsi e Zeeb, da bi é kaduwal é, yii bot nalik bin ye ε. 9 «Bi eeedhuugal etsi e Zeeb elyeløpe, étep eduwal etsi e mbyak'en! 10 Bela náá, ye nabe é Moiiz eeke náá: "Dila soog ne nyooog" nye nabaake pe é náá: "Mot di ekal seeg ne nyeeø s, goka é ne góaa". 11 Ye kabø biyo s, bi leø bot ε náá, mot é ne ghwyil eke ne seeg ne nyeeø náá: "Beea esa ee me aadje wø ε. Me eekwom ye, me needje Zeeb ebuwa. Yenek leø é Koboøn." 12 Deenek, bi àabet náá, nye kwyeø seeg ne nyeeø. 13 Ye é deenek ε bi di ehoola mekpa ε Zeeb étep egoola etsi e mbyak'en. Zenøø bete ne mbi koko esonok ee di esael ε.» 14 Wø gwaa Yezu baazøjoo edhuu ε bot binøø djas. Nyey ne nöö náá: «Biyo djas, gwakeka me. Metka sa me di elii'aak: 15 Ye tok ne sa di ni to nuub mot di ne ghwyil ε pul edee e mot. Ye é sa di ewyis to le ε di esa náá, mot nadi døe. 16 [Gwakeka enyøpe, bi é di ne melø me egwak etep oo!]» 17 Dáa Yezu nadus tin ε, be eezeni to ndjaa etsetaepe ne edhuu ε bot, bedjekel be zokazedji nye sa esuk ε kana yenek nadi ekwyel elεε ε. 18 Nyø eezebøøza ne nöö náá: «Døø ne biyo, bi tok ne etsøø etiibal é? Bi ààgu náá, sa mot di ewa to nuube é, ye aanàkwaapul edee e mot e? 19 Esesee binek ààni to lyem; ye ni é to mo'ε. Bhii tak, nye kakesaaz ye ε to ebyeed.» To melyo menek Yezu nadi ekwyel elεε é náá, edee djas goka é ne edeø. 20 Bhii tak, nye eebaazeke náá: «Ye é sa di wyis to mot ε di pul edee e mot tak. 21 Eteø náá, mbee egeka dus é to lyem mot. Ye é esiiza ε di lwom bot náá, be sa epam, djii ne ego ε bot, 22 esa ε ezø, døøø epata, mbee lyem, mëkøn, mëba mbøø, ewyeeb ε esa e baa, ebyas, ebet, melyet. 23 Esesee binek djas, egeka tak dus é to elyem e bot. Ye é di esa náá, edee e mot pulel é mis ε Zeeb.» 24 Yezu zedus tin, to pe kyee dik eghaada Tiid. Nyø eezeni to dhiiti ndjaa, nye nabe é ààkwyel náá, bot gu náá, nye é tin. Ye nabe é ààdjala náá, mot dáa nyey di so. 25 Tin, ye nabe é ne dhiiti moma, mbee sisim nadi edhek mon esyes ε le ø. Dáa

nyø nagwak menduk ε Yezu ε, nyø eezøye kaab pe daa le, nyø zokazekwyit mëboø si, sok bhwoob'ε. 26 Moma tak nabe ààbe moma mbyak eYuda. Nyø nabyel é pe del ε Fenisi pe kyee dik Siili. Nyø eezedjaala ne Yezu náá, nyø so mbee sisim nadi to nyel mon'ε ø. 27 Tin, Yezu eezebøøza ne ne náá: «Beta, bøn pookode, djil. Eteø náá, mapa bøn goka é ne ede ε, ye àànyø, ye mwasaø, djøaa bøn bëbhøye.» 28 Wø gwaa moma yenøk baazepsal náá: «Gheø, wo é ne gham. Ye goka é wo gu náá, bao bebhøye di si mesa ø, be de é bøø eghutu-ghutu emapa ee bøn di kwyital é gheø be di ede kø mesa ε.» 29 Tin, Yezu eezeke ne moma yenø náá: «Wøy, moma, dum ne yala yo, sika pe ndjan'ø. Mbee sisim tak eezewyis to nyel esyes ε lo.» 30 Wø gwaa, nyø zesik pe ndjan'ε. Tin, nyø eekøbela mon'ε ndjaasi kø goj, mbee sisim eezewyis to le. 31 Bhii tak, Yezu eeedus pe kyee dik Tiid, zedhaa tø pe boo ghaada Sidøø, zetsaal yii kyee bøø medhik me eghaada kam, étep nyø neetø pe kyee boo soob na djato-djato Ghalile. 32 Wø gwaa, be zezyø nyø ne mot na endiila e melø, àànyø egø elii enyøpe. Be eezedjaala ne ne náá, nyø kel nyø mëmboø, nyø neetsak. 33 Tin, wø gwaa, Yezu zenøø mot tak, tiila ne ne ba etsetaepe ne edhuu ε bot. Bhii tak, nyø eezewa mot tak bhin to melø. Nyø eezesee metel, zemet nyø djem ne ye. 34 Bhii tak, nyø eezeben mis pe eko, nyø eezeso bhiyo. Nyey ne mot'enok náá: «Effatal!» Ye kwyel elεø náá: «Beñjelal!» 35 É di'enek wat, melø me mot tak eezebøøje; djem pe eezetijel. Nye moo elii enyøpe. 36 Yezu zeløø ne bot binøø djas náá, sa mot ààleøø mot ngøt sa sael wak ε, yenek nadhedhøeg bot ε dhøøøga. Lyaka nyø nadi é lelyak bot ε, nabebesal bot é beselak. 37 Bot naadyeebadjoka dhaa nyel. Boo náá: «Esa ee nyø di sa djas é enyøpe! Nyey batabøø melø me be na endiila e melø, ebubu bataliil!»

8 To melu menek, boo edhuu ε bot naabaazeseega é ngwoob ε Yezu. Dáa be nadi ààde ε, nyø é boozedjoo bedjekel be, nyey ne nöö náá: 2 «"Ha" kpaø-ghøø ne bot bak! Be moo mena ne be nöö mos é melu melel, be tokape ne edee e dek. 3 Me swaal be pe mendjaa mao to emø toto øø, be waazuk é ze. Eteø náá, mel me bedhiiti ne tseta.» 4 Bedjekel be eezebøøza ne ne náá: «Mena belaka edee ee bot bak djas aade djil ε paa, menabel é dika kuku kakøn'aak?» 5 Yezu eezedji be náá: «Bi é ne emapa edhen?» Tin, be eebaazeboøza ne Yezu náá: «Eten ne ebá.» 6 Tin, nyø é boozeløø ne

edhuu ε bot djas, be disi é bøs. Bhii tak, nye eezənøo emapa eten ne ebá binék, zeghaapøe Zeeb. Bhii tak, nye eezøyak yε ebil-ebil, zékanoø, dje bedjekel be, be neekaa bot djas. Bøø sa deenek. 7 Ye nabaadi é, ne ba bøø besu. Yezu eezənøo yε, ghaapøe Zeeb, bhii tak nye eedje bedjekel be, be kaa. 8 Mot ne mot nabø é nye naade, djil, bedjekel bula ne mebhuhhwak bëbhwaŋ eten ne ebá. 9 É di tak, bot nadi é, tyee bot bëmil ená. Bhii tak, Yezu zcsaal be, be sik pε mel møø. 10 É di'enek wat, nye eezeni to eleed be ne bedjekel be, zetó pε kyee dik Dalmanuta. 11 Tin, eFalizyε eezekum pe Yezu nadi é, be moo be meso, be ne be noø. Be nadikwyel elóø ε nye pε øko, da é bwood nye pε kiyε. Bøø ne ne náá, nye sa bedhiiti ndem mebwala me di edus to gwoo ε. 12 Tin, Yezu eezøyel nyel «wøyøŋ». Nye é boozøke náá: «É tøp yé bot ε melu mak di esaa endem e mebwala? Tseetse ne tseetse, me lœ bin ε náá: bi aanákwaabee!» 13 Yezu zodus é di'enek, ni to eleed, sœe dii, tó pε yii kyiid. 14 Ye nabø é, bedjekel eedjisa enøø emapa. Tin, to eleed be nazodi é, ne mapa wat ε djin. 15 Yezu eezedul be melø. Nyey ne noø náá: «Biyo bak! Bi é kobaka ne leviid eFalizyε ne leviid Elood.» 16 Bedjekel moo tin elii pak'øø náá: «Nye ke deenek é, etee náá, mena àápazyøka ne emapa!» 17 Dáá Yezu gwak deenek ε, nye eezedji be náá: «Bi gwye yé? Etæe náá, bi tok ne emapa? Bi dinaa àápasiiza enyøøpe? Bi tok ne etsoy é? 18 Bi é ne mis, bi àabeee? Bi é ne melø, bi àagwak é? Bi àataala? 19 É sok me napyak emapa eten dwoo tak, da é dje bot bëmil eten, bøø de, djil ε, bëbhwaŋ edhen nabwak ne betee ne ebil emapa to tak?» Wø gwaa be bøøza ne ne náá: «Kam ne ebá.» 20 Yezu eebaadjí náá: «É dwoo me nabaapyak emapa eten ne ebá, dje bot bëmil ená ε, bëbhwaŋ edhen nabwak ne betee ne ebil emapa to tak?» Bøø náá: «Ye nabwak é bëbhwaŋ eten ne ebá.» 21 Bhii tak, Yezu eezøke ne noø náá: «Bhis yenek bi àagu sa ye di kwyel lœee ε?» 22 Be eezekum pe Bhetsaida. Tin, be eezøyε Yezu ne mot edhim, bøø náá, nye met nye étep nye neetsik nye. 23 Yezu eezemet mot edhim binøk é mbø, tó ne ne ba etsetaøpe ne del. Nye eezesee metel, loob nye ye é mis. Bhii tak, nye eekel nye membo, nye eezedji nye náá: «Wø epebee sonok é?» 24 Mot edhim binøk eezeben mis pε øko. Nyey náá: «Mε epebee bot! Mε bee be é, dáá ele, be epekel!» 25 Yezu eebaazekel membo kø mis me mot tak. Bhii tak, nye moo zëbee enyøøpe, nye eezetsak. Tin, nye moo bee «popoopwon». 26 Bhii tak, Yezu eezøke ne ne, nye sik pε ndjaa, nye eezøke ne ne

náá: «Sa wø ààtuula kø del.» 27 Bhis'enek, Yezu be ne bedjekel be eezetó pε kyee mel me di é ngwoob kyee del Sezaade ε Filip ε. Ze ε ze dáá be nadi ke é, nye eezedji be náá: «Bot ke náá, mam é ze?» 28 Bøø náá: «Bedhiiti ke é náá, wø é Zaj Nduuel-bot. Bak náá: Wo é Eli. Ye kabø yak pak bot ø, bøø ke é náá, wø é ngot to bengoolel ε mækpa ε Zeeb.» 29 Yezu eezøke ne noø náá: «Ye kabø biyo ø, bi ke náá, mam é ze?» Pyeed eezøøza: «Wø é Mesia ε Zeeb nadhis ø.» 30 Deenek Yezu eezedul be melø elyelepø náá, sa be ààlæe bot. 31 Bhis'enek nye moo lyo bedjekel be náá: «Ye goka é Sœejøle Møn Mot zukaa øbuepe. Bøøaa ε eYuda, ne eboo begħaa-Zeeb, zenøø begħaj ε mækana me etsi é waabħina nye. Nye waagóaa. Melu melø bhis esyee ε le, nye waagom.» 32 Nye naleleø be etep binek djas é «mepyemø», ààsyel sonok wat. Dáá Pyeed nagwak deenek ε, nye eezedul nye é ngwoob. Nyey ne ne náá: «Nàke deenek.» 33 Bhii tak, Yezu zokazebulal mis, gwyák bedjekel be. Tin, nye eezøbiyo, zøke ne Pyeed náá: «Satan, dusa é mis mam etee náá, egeka bø tok egeka ε Zeeb. Ye é yii bot ε epuud!» 34 Bhii tak, wo gwaa, Yezu zedjøø edhuu ε bot, doø ne bedjekel be. Nyey ne noø náá: «Ye be náá, mot epekyøel edu me øø, nye kat ekwyøøg ε nyel'ε, nye bøp melaaba me, da nye é du me. 35 Etæe náá, mot é di esaa etsik ε nyel'ε øø, nye waasu ye. Ye kabø mot aamyaal esu é tsik'ε ko esu ε lam, ne kø esu ε Mbeε Bhaadal øø, nye waabela tsik. 36 Ye é tøtø ye, wø bela mevu me bøø'ak djas, da wø é su tsik na kom-kom? 37 Tøtø yaa mbi sa metaq etuud mot aadje étep wø neebøø tsik? 38 Mot é gwak sen ne nam, negħu ne mækpa mam, é mis me bot ε mesyem ne bot ε di àakaa Zeeb é melu me mena dika mos'aak øø, tin, Sœejøle Møn Mot é waadi ne sen ne ne é għej nyø aazyø zøega ne efofop be to duma Søeg ε.»

9 Wø gwaa Yezu baazøke náá: «Tseetse ne tseetse, me lœ bin é náá: Bedhiiti bot to sama bi di'aak aanákwaagwye, bøø àabeee dáá εyøø ε Zeeb aazyø ne egherj ε.» 2 Bhii ye nadħħa tyee melu meten ne wat ε, Yezu eezənøo Pyeed, ne Zak zenøø Zaj, nye zokazebjet ne noø kø boo etsok pε be nadi bøø be emet ε. Nye zokazewoola bhwoob é mis møø. 3 Ekaad be moo puu ekasøpe, mbi mækas me wat di àabeee ne mbi sonok gekaa ne ye pε kø bøø ε. 4 Batsa deenek, bedjekel kaseka é Eli be ne Moiiz moo lœe elej ne Yezu. 5 Wø gwaa, Pyeed zøke ne Yezu náá: «Lyoel, enyø náá, mena dika wak. Djħoosumka epet elø: wat yoø, yak ye Moiiz,

dhiiti wat ye Eli.» 6 Nyę nadi é, ààgu sa nyę nadi elii é, etee náá, bębebwl naadyebamet be ne bon nyęeg elyelępe. 7 Eguud zokazesul, wō gwaa, ye zekala kō lōo, butal be. Tō eguiid binek, wō gwaa dhiiti gwood zęgék, é ke náá: «Nwyak é mòn'am me dyeebakwyel o. Bi é gwak nyę!» 8 É di'enek wat, będjekel moo tin é gwyák é mengwoob mōo, be kadi é, ààkabaabee mot. Ye nazokalik é Yezu nyę emet. 9 Dáa be nadi ewyeed etsok ε, Yezu eezcke nc będjekel be náá: «Sa mot ààlęe mot sa bi bee ε, kana dwoo elak mos, keyaka ne dwoo Sęęjelę Mòn Mot aagom ε.» 10 Be naamet mękpa menek djas, be moo tin esos pak'ō náá: «Nyę kwyel eleę yé dum ne "egom bhis esyee"?» 11 Bhii tak, be eezedji Yezu náá: «Étep yé begħaj ε mēkana me etsi di eleę náá: ye goka é Eli pookonyel εzye esok?» 12 Nyę eezebööza ne nōo náá: «Tseetse, ye goka é náá, Eli pookozye esok étep nyę neezkoobal esesę djas. "Haa", étep yé ekwyala ε Zeeb di baaleę náá, ye goka, Sęęjelę Mòn Mot zukaa elyelępe, náá nyę waabhinaa? 13 Ye be mam oō, betka me lee bin náá: Eli eezeyε, kabela é, bot eesa nyę dáa be nakwos ε, dáa mēkpa ε Zeeb di ekwyala, dum ne ne ε.» 14 Dáa be nakakum é di będhiiti będjekel nalik o be kabela é, zukamwaa ne mot, ne begħaj ε mēkana me etsi kuku ēbwak é suu meso. 15 Beea bot nabee Yezu ε, ye nabę é, be naadyeebadjoka, be eezesum ekaab, be neeke swos nyę. 16 Yezu eezedji będjekel be náá: «Ye é meso me yé bi di esuu, bi ne be nōo?» 17 Wō gwaa mot ngot tō edhuu ε bot binak zeke ne ne náá: «Lyoel, me eezeyε ne mòn'am etee náá, mbee sisim ępedhek nyę, nyę ààlii. 18 Mbee sisim tak zogħee nyę é edi djas, ghęieg nyę é bōs, mewyil é nuub, mòn kwaal mētsok, mòn nyel kaada dáa muu. Me é booke ne będjekel bō náá, be sō mbee sisim tak. Be àapakwak ye.» 19 Tin, wō gwaa Yezu zeke ne nōo náá: «Bi é bot ε di ààdum koj ne Zeeb o! Mena kalikeka é di wat mēlu medhen? Ye kabaalik mēlu medhen me di egoka ne ęmaad e bin? Dhaaka me ne mòn'enok wak.» 20 Bhii tak, be eezeyε nyę ne mòn tak. Beea mbee sisim nabee Yezu ε, wō gwaa, nyę zedheeg mòn'enok elyelępe «buku-buku». Nyę eezegħaaga si, nyę moo boola si, medħeed ewyis é nuub. 21 Tin, Yezu eezedji sęeg mòn'enok náá: «Mòn'ak moo ne ębil ębék elak mos mēlu medhen?» Sęeg mòn ne ne náá: «Kana edħoma be, keyaka ne dwoo pan mos'ak. 22 É dhiiti tye, mbee sisim ępezyegal nyę to du, yak tye tō dii étep nyę neegwye. "Yaayee!" Geka bis għoñ, tsika bis, wō di ne ghwyil esa o!» 23 Wō gwaa

Yezu zebööza ne ne náá: «Étep yé wo ke náá: "Wō di ne ghwyil esa o." Ghuna ye é náá, mot ε dum koj ne Zeeb o, esa djas nyę aawaab ε, nyę waabel.» 24 É di'enek wat, sęeg mòn'enok eezetsim elyelępe. Nyę náá: «Mę eedum koj. Kwyeeia me etee náá, me neewa lyem tō ęmyaal ęnyęepel!» 25 Dáa Yezu nabee edħuu ε bot ezye ekaab pe kyee be nadi é, nyę eezebħem mbee sisim. Nyę ne ne náá: «Wō sisim di ediyal bot melo nc enuub o, ye é mam ε di eke ne nōo náá: Wyisa to nyel mòn'ak. Sa wō ààbaabula tō le!» 26 Wō gwaa, mbee sisim zebo boo tħsim, zedheeg mòn'enok elyelępe. É di tak, mbee sisim tak eezewyis, mòn tak moo tin dáa muu, sa náá, bot ε nadi tin o, ke náá: «Nyę eegwye!» 27 Tin, Yezu eezemet nyę é mbo, zewyel nyę, mòn tak eezetyaa tetel. 28 É sok Yezu nazeni to ndjaa be ne będjekel be bōo be emet ε, będjekel eezedji nyę náá: «Étep yé bis di ààkwak eso mbee sisim tak?» 29 Yezu eezebööza ne nōo náá: «Mbi esisim binek wyis é, ye é be náá, wō ne djaala Zeeb ebuepe o.» 30 Be eezedus tin, wō gwaa, be zetsaal kyee dik Għalile djas. Yezu nabee ààkwyel náá, bot gu pe nyę nadi ε. 31 Etee náá, nyę nadi elyo będjekel be. Nyę ne nōo náá: «Sęęjelę Mòn Mot é waakaa é membo me bot ε mesyem. Bhii tak, be waagó nyę. Melu mēl bhii tak, nyę waagom.» 32 Tin, będjekel nabę é, ààmet lo etep ee nyę nadi eleę be ε. Be nadi é, ne bwoo edji nyę etep binek djas. 33 Be eezekum pe Kapelnaum. Dáa be nadi tō ndjan ε, Yezu eezedji będjekel be náá: «Meso me yé bi di esuu ze ε ze?» 34 Bōo djas «kup», ààlii, bela tin náá, ze ε ze be nadi esuu meso dum ne etooba. 35 Tin, Yezu eezedisi, bhii tak, nyę eezedjoo będjekel be kam ne bębá. Nyę ne nōo náá: «Mot ε kwyel etooba o, ye goka é nyę di mot ēbħis tō beso djas. Nyę di mot-mesa me beso djas.» 36 Bhii tak nyę eezenzō dhiiti mōo dhyieeb, nęeg nyę kuku ēbwak ε lōo. Nyę eezbeedal nyę. Bhii tak, nyę eezek ne nōo náá: 37 «Mot aamyaal mōo dhyieeb dáak kō esu ε kwyel nyę di ne ye ne nam o, ye é mam me emet ε nyę myaal. Mot aamyaal me o, nyę ààpamyaal mam me emet. Nyę myaal é dōo ne mot nadħis me o.» 38 Zarj eezek ne Yezu náá: «Lyoel, bis eebee dhiiti mot eso embee esisim ne din ε lō. Bis eekoolyak nyę, etee náá, nyę ààkē lōoq wat mena ne be nōo.» 39 Tin, Yezu zebööza ne nōo náá: «Sa mot ààlyak nyę, etee náá, ye tok ne mot aasa endem e mebwala ne din ε lam é di'enek wat, da nyę é byak me. 40 Etee náá, mot é di ààbhina mena o, nyę é mot'ena. 41 Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Ne mot aazodje bin djeak

neghu beełe medii me wat etee náá, bi é bot ε Mesia o, nye waabela boo etuuđ.» 42 «Mot é di tyee boo ebełk étep ekoä tó mesyem ngot to bón di dum koj ne nam o, ye goka é náá, be tsel nye boo ekołk é tsuj, da be é lóo nye to dii meson. 43 Ye be náá, mbo'č di esa náá, wo kwyit melu djas to mesyem o, tsaala ye. Enyo náá, mot ni to tsik na kom-kom ne mbo tsaala. Ebiyo kabé é náá, wo di ne membó membá, da wo é su tsik, da wo é tó, kedyak to du na kom-kom. [(Geenna g1067) 44 Pe to di di náá, elum àagwye ε, é di di náá, ngel du àadim ε.] 45 Ye be náá, ko'č di esa náá, wo gheekwye-kwyē melu djas to mesyem o, ye goka é, wo tsaal ye. Enyo náá, mot ni to tsik na kom-kom ne ko tsaala. Ebiyo kabé é náá, wo di ne meko membá, da wo é su tsik, da wo é tó, kedyak to du na kom-kom. [(Geenna g1067) 47 Ye be náá, dis ε lo é di esa náá, wo gheekwye-kwyē melu djas to mesyem o, ye goka é, wo dis ye. Enyo náá, mot ni to Eyoj ε Zeeb ne dis wat. Ebiyo kabé é náá, wo di ne mis membá, da wo é su Eyoj ε Zeeb, da wo é tó, kedyak to du na kom-kom. (Geenna g1067) 48 Pe to di di náá, "elum àagwye é, é di di náá, ngel du àadim ε." 49 Tin, ye aadi ε, bot djas moo egwom zam du. 50 «Meson é mbée sonok. Ye be náá, meson moo é, àakagwom o, "haa" ye saaa dáa, étep ye neebaagwom? Dika ne meson to len, da bi é gwakel ne bot djas.»

10 Yezu eezetó pe kyee dik Yude, pe yii kyiid dii Yulden. Wo gwaa, zukamwaa ne mot baazeseęga tin, nye moo baazelyo be dáa nye nazeyε ne esesa sok ε. 2 Bedhiiti eFalizye eezetiila pe daa le, étep be neeloo nye pe eko, bwood nye pe kye. Be eezedji nye náá: «Etsi bina epemyal náá, mot pεe myel é?» 3 Yezu kabooza ne noo to kiya náá: «Moiiz nakodje bin yaa tsi?» 4 Be eezebooza ne ne náá: «Moiiz nake é náá, motom kwyalmekana me di lyaal náá, nye eepεe myel ε. Bhii tak, nye é ne ghwyil epεe myel.» 5 Deenek Yezu eezekne noo náá: «Moiiz nakwyal deenek é, étep'en etee náá, bi ne dyeebalyel elyem. 6 Mena bee é ghεj Zeeb nakus bøs o, "Nye nasaa é motom ne moma", ekwyala lee é deenek. 7 "Étep tak é di náá, motom é waalik seeg ne nyεeg, kesεega ne myel. 8 Bhii tak, bøø bebá kadi é, be moo mot ngot." Tin, be tokape bot ebá; be moo é mot ngot. 9 Tin, sa mot ngot àabø sa Zeeb seeg ε.» 10 É sok be nazeni tó ndjaj ε, wo gwaa bedjekel baazedji Yezu medjin dum ne tep tak. 11 Nye é boozebooza ne noo náá: «Mot é pεe myel, da nye é keba moma sis o, nye é mot mezo

etee náá, be ne moma megwyak dinaa mot ngot. 12 Tyee wat ne moma. Nye byen ngom, da nye é myaal etó, keba motom sis o, nye sa é zzo.» 13 Bot zokazye Yezu ne bøø dhyeeb étep nye neekel be membø. Tin, bedjekel eezebhəm be. 14 Dáa Yezu nabee deenek ε, lyem naakpaa nye. Bhii tak nye eezekne bedjekel be náá: «Betka bøø dhyeeb zye pe daa lam! Náluka be etee náá, Eyoj ε Zeeb é, étep bot ε di tyee bøø o. 15 Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: Mot ε di ààmyaal Eyoj ε Zeeb dáa mao dhyeeb o, nye aanàkwaani to tak.» 16 Bhii tak, nye eezegħeż mōn ngot, nye moo tin ekel membø kō bón binok, esee be metel. 17 Yezu gba ε gba, nyey kuku kyeed, dhiiti mot zokazye ne kaab, zekwyit meboj si, si meko me. Nyey ne ne náá: «Mbée lyoel, me goka ne esa dáa étep me neebela tsik na kom-kom?» (aiōnijs g166) 18 Yezu eezebooza ne ne náá: «Étep yé wo di edjoo me mbée lyoel? Ye tok ne mbée mot kō bø'sak bhii Zeeb nyey nye emet. 19 Wo ne gu etsi djas: "Sa wo àagó mot, sa wo àasa mezo, sa wo àadžii sa mot, sa wo àalεe elej etsal dum ne mot, sa wo àasa sa ebiyo ne mot, duwala soog ne nyooog."» 20 Mot'enok eezebooza ne ne náá: «Lyael, etsi binek djas me ne duwal ye, kana edhma bam, kékum dwoo pan mos'ak.» 21 Yezu eezegħwák nye ne lyem mékwyela. Nyey eezekne ne ne náá: «Ye zokalik wo é, wo sa sa wat: Tóa, kebomsa esa bø djas, da wo é noo epata e tak, dje bedjel ε bot, tin, wo waabela mevu tó gwoo, bhii tak da wo é zedu me.» 22 Dáa mot ekum'enok nagwak deenek ε, ye nabé é, mekpa menek naatek nye nyel «wøyøn». Nyey eezesik ne ebuk etee náá, nye nadi é, ne ekum ebuepe. 23 Bhii tak, Yezu eezeliig mis to ebwak, gwyák bedjekel be. Nyey ne noo náá: «Ekooła ne bekum ε bot, be ni to Eyoj ε Zeeb!» 24 Ye nabé é mekpa menek naadyeebadhek bedjekel be ebum elyem, bhii tak Yezu eebaazekne náá: «Bón bam, eni é tó Eyoj ε Zeeb, tok ebæ! 25 Eylel náá, boo yaaga bal, nye ni to ba mao elen ε dhøø, baalyel dhaa-dhanjak ne mot ekum, nye ni to Eyoj ε Zeeb.» 26 Bedjekel nadjodjoka yenek djas é djoka. Tin, be moo djin elyem, bhii tak Yezu eebaazekne náá: «Mot é tó Eyoj ε Zeeb, tok ebæ! 27 Eylel náá, boo yaaga bal, nye ni to ba mao elen ε dhøø, baalyel dhaa-dhanjak ne mot ekum, nye ni to Eyoj ε Zeeb.» 28 Bedjekel nadjodjoka yenek djas é djoka. Tin, be moo djin elyem, bhii tak Yezu eebaazekne náá: «Mot é tó Eyoj ε Zeeb, tok ebæ! 29 Eylel náá, boo yaaga bal, nye ni to ba mao elen ε dhøø, baalyel dhaa-dhanjak ne mot ekum, nye ni to Eyoj ε Zeeb.» 29 Yezu baazebooza náá: «Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Mot é bet seeg ne nyεeg, ne mōn nyεeg,

zenoō bōn be, ne bekel, zenoō mendjaa mε, ne epyeeb be étep'am, ne étep Mbeε Bhaadal ε Zeeb ɔɔ, 30 kana mos, nyε waabela mendjaa, bedhyeeb, bekel, bonyeeg, bōn ne epyeeb bēdhet ne bēdhet kō bōs. É di tak wat, nyε waade goo kō esu ε lam. Tō tsik aazyε bhis yak ε, nyε waabela tsik na kom-kom. (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Bela náá, bēte ne bot ε di mos ε loog esok ɔ, be aakaswaala bot ε ebhis, bot ε di mos pe loog ebhis ɔ, be aakaswaala é bot ε loog esok.» 32 Be nadi é é ze, bōo etó pe Yeluzalem. Yezu pe sok, bedjekel be pe bhis ne bēdhiiti bot ε nadi edu nyε ɔ. Kej nabe é ye moo sa be. Wo gwaa Yezu baazeseg bedjekel be kam ne bebá, nyε moo tin elee be sa aasaal dum ne ne ε. 33 Nyε eezelε be náá: «Gwakeka! Mena spetóka pe Yeluzalem pe Sεεjεle Mōn Mot aakaaa é membo me eboo beghaa-Zeeb ne beghaj ε mēkana me etsi ε. Be waapit nyε, bhii tak, be waadje nyε epéε e esyee. Nyε waadjeara é membo me bot ε di ààbē bot ε mbyak eYuda ɔ. 34 Bot binok é waaduk nyε, sεε nyε metel é mis, nyuu nyε ne eghwyεs, gó nyε. Melu mēlē bhis esyee ε le, nyε waagom.» 35 Wo gwaa Zak be ne mōn nyεeg Zaj, bon ε Zebēde, zokazetiila pe daa Yezu, bōo ne ne náá: «Lyoel, bis kwyel é náá, wo sa sa bis aadji wo nenak'aak.» 36 Nyε eezedji be: «Bi kwyel náá, me sa bin yé?» 37 Be eezebōza ne ne náá: «Bis kwyel é náá, é sok wo aadi tō duma yō ε, wo dje bis duma ε dje bis ghwyil edisi, ngöt pe mbo eghej bō, nwyak ngöt pe mbo emyel ε lo ε.» 38 Tin, Yezu zokazebōza ne nōo náá: «Bi ààgu sa bi di ewaab ε. Bi é ne ghwyil ekwak ede medii me mbi beeε mam aade ε neghu bi é ne ghwyil eduwa Zeeb kōkō mbi mam aaduwaa ε?» 39 Bōo ne Yezu náá: «Bis é waakkaw esa yε.» Bhii tak, Yezu zebaabōza ne nōo náá: «Ye é tseetse náá, bi é ne ghwyil ede tō beeε mezuk me me aade ε. Bi é ne ghwyil eduwa mezuk dāa mam aaduwaa ε. 40 Ye kabē dum ne tēp edisi pe mbo eghej bam neghu pe mbo emyel ε lam ɔ, ye tok mam di ne ghwyil edje bin edi e tak, etee náá, edi binek aadjeaa é, ne bot ε ye nazekoobela étep'ɔ ɔ.» 41 Dáa bedjekel kam nalik ε, nagwak deenek ε, ye nabé ε, ye naakpaa be elyem dum ne tēp Zak be ne Zaj nali ε. 42 Tin, Yezu zokazedjoo be. Bhii tak, nyε eezelε be náá: «Bi ne gu dāa bōs'ak di ε: Ye é bot ε di ebeea dāa ekukuma e membyak é di ezuk bot bōo. Eboo bot ε bōs'epenyal be ne meko mōo. 43 Ye ààgoka ne esael deenek pak'en. Ye goka é náá, mot di ekwyel edi kō elo beso pak'en ɔ, mot tak paakodi mot-mesa me beso. 44 Mot aakwyel edi pe sok beso ɔ, di kwom beso djas. 45 Étep

tak é di náá, Sεεjεle Mōn Mot nyε nyε emet nabe ààzyε, etee náá, bot neeedi bot ε mesa me. Nyε nazε é, zesa bot mesa, ne ezedje tsik'ε tyee etuud étep bot ebuepe.» 46 Be eezekum pe del ε Yeliko. Dáa Yezu nadi, nyε moo wyis be ne bedjekel be tin é, zukamwaa ne mot nadi edu be. Ye nabe é ne dhiiti mot na edhim ne engwyeebel, din ε le nabe Balatime. Nyε nabe é mōn ε Time. Nyε nadidi é ndiindil é ngwoob gba. 47 Dáa nyε nagwak náá, ye nabe é Yezu, mot Nazalct ε, wo gwaa, nyε zetsim náá: «Yezu, Mōn ε Dhavid, geka me ghoj!» 48 Bēte ne bot ε nadi tin ɔ moo tin ebiyo ne ne, ebhem nyε, étep nyε needi gwyem. Tin, nyε eebaazeloo gal gwood elyelepe: «Mōn ε Dhavid, geka me ghoj!» 49 É sok'ene, Yezu eezetyaa. Nyε ne bedjekel be náá: «Djóoka me nwyak.» Tin, be eezedjoo mot edhim binok. Bōo ne ne náá: «Wyela, sa megħaaz. Nyε é spēdżoo wō!» 50 Tin, «ngbat», Balatime eezewyel, mwas boo ndjookuwa yε, tō pe Yezu nadi é. 51 Deenek Yezu eezedji nyε náá: «Wo kwyel náá, me sa wo yé?» Mot edhim binok eezebōza ne ne náá: «Lyoel, me kwyel é náá, mis mam bejel!» 52 Yezu eezeket ne ne náá: «Tóa, emyaal ε lō eetsik wō.» É di'enek wat, mis me eezebejel. Bhii tak, nyε moo du Yezu é gba.

11 Dáa be nadi, be moo kunaa ne Yeluzalem ε, ye nabé é, be moo é ngwoob Bhetfaze ne Bhetani, mbakambaka ne etsok ε pyeeb oliv. Tin, Yezu eezelwom bedjekel bebebá. 2 Nyε ne nōo náá: «Tóka kō del di pe sok'ene. Tuula bi aatuula kō del ε, bi é waabee mōo swooz an tijela di náá, mot dinaa ààpaago kō le ɔ. Tiika nyε, da bi é zye me ne ne wak. 3 Mot é dji bin náá: «Bi tō ne ne wo ɔo?» Lekka nyε náá: «Ye é Għejj é di ne gwyes ne ne. Nyε waabul bin nwyak nenak.» 4 Bhii tak, be eezetō, be kabela é, mōo swooz an tijela é ebe ε ndjaa dhiiti mot. Wo gwaa, be zetii nyε, zesik ne ne pe Yezu nadi é. 5 Bēdhiiti bot ε nadi tin ɔ eezedji be étep yé be di etii mōo swooz an. 6 Wo gwaa, be zebōza ne nōo dāa Yezu nalee ne nōo ε. Tin, be eezebet be, be eetii mōo swooz an tak. 7 Bhii tak, be eezetō ne mōo swooz an tak pe Yezu nadi é, wo gwaa be zekel nyε endjookuwa bōo gba ε gba, bedhiiti kadja yobō é, ebhuuz e ele ee be nadi etsaal tō epyeeb ε. 8 Ngoy bot ε nadi pe sok ɔ, ne bot ε nadi pe bhis ɔ, moo tin edjeeb: «Hozana! Zeeb see mot zye ne din ε Għejj ɔ metel! 10 Zeeb goka é ne esee metel me kō Syonj ε di ezye yenek, syonj ε Dhavid seeg'enaka! Hozanna

ne Zeeb tō gwoo.» **11** Yezu eezəni tō Yeluzalem, nye eezetō pe kok Ndjaa-ebuwa. Bhii nye nakazegwyák é ngwoob'ε ε, nye eezəbee esesee ee nadi esee tō tak ε djas, nye eezənəo nyel, be ne bedjekel be kam ne bəbá dhaa yəbo, tō pe Bhetani, etee náá, ye nabe é dwoo eezesila. **12** Yak melem, é ghej be nadi edus pe Bhetani ε, wō gwaa za zemet Yezu. **13** Be dinaa etsetaape, wō gwaa, nye zəbee le fiigh ne bete ne eka. Tin, Yezu eezətiila si le tak neghu nye waabela bhum, étep nye neebók, de. Dáa nye nakakum si le ε, nye àapakabela sonok. Nye kabela é, eka ne eka, etee náá, ye mbu nye di edje bhum ε, nabe é, àadjala. **14** Tin, Yezu eezəke ne le tak náá: «Kan dwoo pan mos'ak, ye tok ne mot aabaadé bhum'!» Bedjekel be nabe é egwak etep binek djas. (*aiōn g165*) **15** Be eezəkum pe Yeluzalem. Wō gwaa be zeni to kok Ndjaa-ebuwa. Nye eezəni é sō bot ε nadi ebəmsa esa bəo ɔ, ne bot ε nadi ebəm-bəmok ɔ nadi tin ɔ. Nye eezəwaaz emesa be nadi eswoola epata kō tak ε, ne mebhóó me bot ε nadi ebəmsa meghum ɔ. **16** Yezu nabe é àabet náá, mot ngot dhaa ne sa wat to kok Ndjaa-ebuwa. **17** Bhii tak, nye moo lyo be náá: «Tō məkpa me Zeeb, ye tok kwyala náá: "Ndjan'am aadójooa é, ndjaa mendjaala me eYuda, étep bot ε membyak djas é?" Ye kabə biyɔ ɔ, bi eezesa náá, ye di zəega bot ε djii.» **18** Tin, wō gwaa etep binek djas kum tō məlō me eboo begħaa-Zeeb ne begħajj ε mekana me etsi. Be moo tin esaa dáa be aasa étep be neegó nye. Etee náá, be nadi é, ne bwoo dáa be nadi ebee dáa edħuu ε bot nadi eduwal melyo me ε. **19** Dáa dwoo nakabε ye eesila ε, wō gwaa be ne bedjekel be zokazewyis, tō. **20** Tō melem kεej dáa be nakadħhaa é ze'enek ε, be kabela é, le fiigh eezesyeet dōo ne ekajal. **21** Tin, Pyed eezətaala sa nasael koko é di'enek ε. Nyey ne Yezu náá: «Lyoel! Gwyáka le fiigh wo nalek koko ε. Ye eezesyeel!» **22** Yezu eezəbəoza ne bedjekel be náá: «Me lee bin é náá: Dumka koj ne Zeeb. **23** Tsseetse ne tsseetse, me lee bin é náá: Mot é ke ne etsok elak: "Għeexa nyel tin, dusa, keghaaga tō dii meson" ɔ, ye é be náá, mot tak tok ne meso tō lyem ɔ, nye dum koj ne Zeeb ɔ, djas nye aake ε, ye waasael étep'ε. **24** Étep tak é me di eke ne nen náá: É sok bi di edjaala étep ewaab sonok ε, dumka koj náá, bi eezebela, tinaak é bi aabelaa sa bi waab ε. **25** Tin, bi é di tetel étep mendjaala ɔ, wō siiza náá, wō é ne tēp ne mən nyoog ɔ, ye goka é wō pel nye etee náá, Səeg'en di tō gwoo ɔ neepel bin yəbo ebiyo bi sa ε. [**26** Ye be náá, bi àapapel bən nyeeg bin ɔ, Səeg'en di tō gwoo

ɔ, aanàkwaapel yəbo mesyem me bi sa ε.]» **27** Bhii tak, be eezəbulu pe Yeluzalem, dáa Yezu nadi edjaad tō kok Ndjaa-ebuwa ε, wō gwaa, begħajj ε mekana me etsi, ne bepaa ε eYuda, zənəo eboo begħaa-Zeeb, zokazye pe daa Yezu begħu. **28** Be nazye zedji Yezu é náá: «Ko eghenj e ze wō di esa esesee binek? Eżże dje wo eghenj esa deenek?» **29** Yezu eezəbəoza ne nōo náá: «Me pookodji bin kiya wat. Bi é bəoza me ɔ, ye é me kalċe bin kō eghenj e ze me di esa esesee bak. **30** Ye é eżże nadħis Zarj, nye zeduu bot Zeeb? Ye nabe é Zeeb "ohoo" ye nabe é mot? Bulalka me kiya yenek.» **31** Pak'ɔo be moo tin esos. Bəo náá: «Mena é keka nenak náá: "Ye é Zeeb" ɔ, nye waadjie mena náá: "Étep yé bi nadi àamyaal Zarj?" **32** "Haa" mena keka nenak náá: "Ye é mot é nalwom nye ɔ?"» Be nake deenek é, etee náá, be nadi ekaab edħuu ε bot, bela náá, bəo djas nadi eke é náá, Zarj nabe é tete ngoolel-mekpa ε Zeeb. **33** Be ē boozbəoza ne Yezu náá: «Bis àġu.» Tin, Yezu ē boozbəoza ne nōo náá: «Dōo ne mam pe, me aanàkwaalee bin kō eghenj e ze me di esa esesee bak.»

12 Bhii tak, Yezu zelii ne nōo tō kana náá: «Mot ngot naabε pyeeb vin. Nye zokapeeb pyeeb tak, tin, wō gwaa nye kpak tyee məo bwak tō əkok, edi be aadi esesyāl medii me bhūm vin tak ɔ. Bhii tak, nye eebaazesum ndjaa pe əko, étep bot aadi ebaal pyeeb ɔ. Bhii tak nye eezedjoo bot ε di egħi mesa me vin ɔ, da é dje be mesa me tak. Nye eezənəo nyel, tō medjor. **2** Mbu epyeeb e tak di ewum ε, ye eezedjala. Wō gwaa, nakuma pyeeb zokazelwom mot ngot di esa mesa pe daa le ɔ, pe dáa bot ε nye nalik ne pyeeb ɔ, étep be needje nye ye pak bhūm vin be nabela ε. **3** Wō gwaa, bot ε nalik ne pyeeb ɔ, zemmet mot tak, duma nye é nyel ne mebin. Bhii tak swaal nye membə tot. **4** Bhii mot sok, nakuma pyeeb eebaazelwom dhiiti mot di esa mesa pe daa le ɔ náá, nye tō pe daa lōo tō pyeeb, be eezenyuu nye é lo, nyek nye ċbuepe. **5** Yak koko tyee esok eləl. Nye eebaazelwom nwyak mot, bəo duma nye é nyel ne mebin, gó nye. Be nabaazosa ne bot ε nazye ebbis ɔ deenek, bedħiiti biaa, bak góaa. **6** Nye nabe é ne etsak ε mən'ε nye nadi ekwyel dhaa tye ɔ nalik ɔ. Nye eezelwom nye pe daa lōo ne egeka náá: «Be waadil nye, etee náá, ye é mən'ε met.» **7** Dáa bot é di esa mesa tō pyeeb'ε nabee mən'enək ε, bəo náá: «Yawee! Beeka mot aalik ne məvu mak djas ɔ! Djħookegħóka nye. Tin, məvu mak aadi é, yenabelka.» **8** Wō gwaa be zemmet nye, gó nye, mwas muu'ε bhii

pyeeb vin.» 9 Yezu eezedji be kiya náá: «É di'enek, nakuma pyeeb goka ne esa ye? Nyé waazyé, da nyé é gó bot ε nadi esa mesa to pyeeb o. Bhii tak, da nyé é nōo pyeeb, dje ne bot esis. 10 Bi nabé ààlaa mēkpa mak to ekwyala? "Ekok ε besumel mwas ε, moo é ekok di epyet ndjañ ε. 11 Ye é ne ghwyil ε Ghej ε nyé moo deenek. Ye tok tin mbyok é mis menaka?"» 12 Tinaak, begħaj ε mēkana me etsi, ne bepaa ε eYuda, zenoo eboo begħha-Zeeb, nadi esaa mpekk etep be neemet nyé. Tin, be nadi ekaab é edħuu ε bot, etee náá, be nabé é, egħi náá, Yezu naliex kana tak é, kô esu ε lōo. É di tak wat, be eezebet Yezu, tó yob. 13 Begħħaa-Zeeb zekyed bedhiiti eFalizy ne bedhiiti bot ε ziegħa mēkoozi Elood pe daa Yezu tyee mēbhawal, etep nyé neebela ndje kô mēkpa me εmet. 14 Be é boozek ne ne náá: «Lyoel, bis ne gu náá, etep ee wo di eleξ ε, ye é tsætse. Wo ààbem ba ne mot, etee náá, wox ààdyeebagħwýk sa bot di esa ε. Wo lyo é sa Zeeb kwyel ε, ne lyem epiki. Ta yo beea, ye goka é náá, bot tuud epata e lapo ne mēkoozi Sezaad é? Bis tuud "ohoo", bis nàtuud?» 15 Dáa Yezu nadi egħi mbee mēfulu me mēdjhāaz pe ċoko, bhimis pe si ε, nyé é boozebbażza ne nōo náá: «Etеп yé bi di ekwyel əwa me to mēbhawal? Dhaka me ne pata wat, etep me neebée.» 16 Be eezeyé nyé ne pata wat. Yezu eezedji be náá: «Kô syaa yak, ye é wak ċebħwoob ε ze? Ye é ekwyala e din ε ze ε di kô tak?» Bot binok eezebbażza ne ne náá: «Ye é ye mēkoozi Sezaad.» 17 Bhii tak, nyé eebaazebbażza ne nōo náá: «Djeka Sezaad sa di ye Sezaad ε, da bi é dje Zeeb sa di ye Zeeb ε.» Gwaka be nagħwak deenek ε, be eezedjoka nyé elyelepe. 18 Esadusee, bot ε nadi eke náá, bħis esyee, bot aanàkwaabaagom o, be eezeyé yob pe, pe daa Yezu, zedji nyé náá: 19 «Lyoel, mēkana me Moiiz lee é náá: "Ye be náá, mōn nyiegħi dhiiti mot eegħye, ààlik mōn o, ye goka é náá, mōn nyiegħi lik o, ba kus myel, etep nyé neekwyida mōn nyiegħi għwej ààlik bōn o".» 20 Beea: Tin, ye be náá, be nadi é bōn mō ngot beten ne bębá o. Mōn megħwyak eezeba, da għwyc, ààlik mōn. 21 Mot nabażżeha mōn megħwyak o, kanoo moma bhii konj'ε. Tin, nyé eebaakpaa ne mēsyeen, għwyc, ààlik bōn. Ye zokabaasael é tye wat ne mot nabażżeż bħis yenok o. 22 Tin, bōo djas beten ne bębá kadi é ààbya ne moma yenok. Bhii bōo djas, moma eebaazgħwyc ye pe. 23 É sok bot aagom bħis esyee ε, moma yenok aakadi mwaaz ze, to bōo beten ne bębá? Etet náá, bōo djas nabé é botom be.» 24 Yezu eezebbażza ne nōo náá: «Bi ààbee tin náá, bi eewo? Etet

náá, bi ààsiiza esnyøpe sa di kwyala ε, baanoo náá, bi ààġu ghwyil ε Zeeb. 25 Etet náá, é għej bot aagom bħis esyee ε, botom aanàkwaakaaba boa, boa pe ààkwaani meba, etet náá, bot djas aadi é, dáa efop to għwoo. 26 Dum ne tħep egom bħis esyee, bi naalaa to mēkana me Moiiz sa Zeeb naliex nyé dum ne tħep tak to le nagel, ààdyak ε: «Ye é mam, Zeeb ε Abalaam, Zeeb ε Izak, ne Zeeb ε Zakoob.» 27 Zeeb tok Zeeb bemyoñ. Nyé é Zeeb bot ε di ne tsik o. Bi spedjak ebuepe.» 28 Wo gwaa dhiiti għha mēkana me etsi ε Zeeb nadi egwak dáa Yezu nadi eliix ne bot binok ε, zokazettija pe daa Yezu, etet náá, nyé naabee náá, Yezu nabé é ne għam. Nyé é boozedji Yezu náá: «Tō etsi e Zeeb djas, yaa di dil dħaa beso?» 29 Yezu é boozebbażza ne ne náá: «Yii di dil ta beso é: "Gwaka, Yisalael, Għej Zeeb'enaka, ye tok ne dhiiti Zeeb bħis Għej. 30 Da wo é kwyel Għej Zeeb' o, ne lyem' o djas, ne sisim' o djas, ne esiiza bo djas, ne ghwyil' o djas."» 31 Beeka yii di du ye ε: «Kwyela so' o mot dáa wo di ekwyel nyel' o met ε.» Ye tok ne dhiiti etsi di edħha binok bębá ne medil.» 32 Ghaha-mēkana me etsi ε Zeeb' enok eezek ne ne náá: «Tsætse, lyo! Wo é lee tsætse náá, Zeeb é ngħot. Dhiiti Zeeb tok bhii konj'ε. 33 Etet náá, ekwyel ε nyé ne lyem' o djas, ne sisim' o djas, ne etselal ε lō djas, ne ghwyil' o djas, ne ebaakwyel ε so' o mot, dáa wo kwyel nyel' o met ε, ye eedħha ebuwa e betit, ne esa ee di ka jħalli Zeeb ε.» 34 Dáa Yezu nabee dáa mot'enok nabooza ne etsoj djas ε, nyé é boozellex ne ne náá: «Eyojn ε Zeeb ààtseta ne no.» Bhii tak bot nadi é, be moo kyee edji ε nyé ekiya. 35 Tin, Yezu epelyo bot tħok Ndjaa-ebuwa, nyé eezedji bot náá: «É tħep yé begħaj ε mēkana me etsi di eke náá, Mesiá é dha ε Dhavid? 36 Ye nabé é, Dhavid nyé εmet ne ghwyil ε Sisim na Daxx naake náá: "Għej Zeeb nake ne Għej'am ε náá: Dha disi pe mbo eghnej bam, kekum dwoo me aalwom bot ε mēbhuka mō, Be zedħħaa si meko mō ε."» 37 Dhavid nyé εmet naadjoo nyé "Għej". È yaa tye nyé aakabaadi dha'ε? Zukamwaa ne mot nadi tin o, nadi egwak Yezu ne mēmyaala tħolym. 38 Tō melyo me, nyé nakeke é náá: «Kyeeka begħaj ε mēkana me etsi, bot ε di ekwyel eke tħi bot ne eboo elħo na djaa-djaa ē elyaalaa mēnyel, etep be needuwalaa ne eswosaa é edi ee bot di esiegħa ebuepe o. 39 Be é bot ε di saa mēbhoo pe sok tħi mendjaa me mendjaala me eYuda ne mēbhoo me bedhil ε bot tħi edi e mēbyon o. 40 Bot ε di edek bekus ε boa esa tħi mendjaa ne mēkox, ekwyel ε be edul ε mendjaala "kpokolom". Epée bōo aadi é

elyelepe.» 41 Wō gwaa Yezu zedisi, ebōol sok bhwoob'ε étèp nyé neebbee dāá edhuu ε bot ε di zeduwal Zeeb ne esa bōo ε. Bete ne bot ε ekum nadi ewa epata ebuepe. 42 Wō gwaa dhiiti djel kus moma zokazye ye sok, zelóo ye to ebōol, nyé eezewa ye ba bōo efalanga ebá. 43 Dáá Yezu nabee deenenk ε, nyé é boozedjoo bedjekel beε. Nyey ne nōo náá: «Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: Djel kus moma yak eeloo to ebōol, dhaa yii bot djas lóo to ebōol elak ε. 44 Etee náá, bot ε lóo wak djas'aak, lóo é eghutu-ghutu. Ye kabe djel kus moma yak ε, nyé dje ekwom ε le djas.»

13 Dáá Yezu nadi ewyis to kok Ndjaa-ebuwa ε, dhiiti djekel'ε ngöt eezke ne ne náá: «Lyoel, gwyáka kóko yak mbi zumal ne mbi yakmekok ε!» 2 Yezu zebooza ne ne náá: «Wō eebee mbi eboo zumal mendjaa mak é? Tin, ye aanàkwaaboolik εkok ε wat kela kō sō, etee náá, djas aadi ε, bik, waazel, see é bōs.» 3 Yezu eezedisi kō etsok ε pyeeb oliv, pyeeb tak nadi egwyakel é, ne kok Ndjaa-ebuwa. Pyeed ne Zak, be ne Zanj, zenoo Andele zokazedji nyé é ngwoob náá: 4 «Leea bis, esesee binek aasaal den? Lyaala bis endem e mebwala me bis aagwyak náá, esesee binek moo kō ne eséε ε.» 5 Yezu eezeket ne nōo náá: «Dika ne etsoj, sa mot ààkōo bin. 6 Bete ne bot é waazye ne din ε lam. Be aake é náá: "Ye é mam é di Mesia!" Bot ε tak é waakwyital edum ε koj ne Zeeb yii bot ebuepe. 7 É sok bi aadi, bi moo gwak mēeb ne menduk me mēeb ε, sa mot ààbem ba, etee náá, ye nyō é náá, esesee binek sael. Yenek djas ààlēe náá, ye é esi ε bōs. 8 Yak mbyak é waakegħeε, zelumela deeb ne sō, yak εyoy ne yak sō εyoy. Ye bedhiiti edi kō bōs é waadheegel, za waani kō mel. Yenek djas é eken ε esuula εbya. 9 Ye kabe biyō be εmet ε, dika ne etsoj ne menyel min. Bi é waakepitaa pe daa betetep. Bi é waabiaa ne eghwyes to mendjaa me mendjaala me eYuda. Bi é waakepitaa pe daa ekukuma ne pe daa bermekoozi kō esu ε din ε lam, étèp be neebela gham kō len. 10 Tin, ye goka é náá, Mbęe Bhaadal pookogooolel sok kō bōs djas ne tō membyak djas. 11 É sok be aadi etó ne nen, be neekēka bin ε, sa mot ààbem ba ne dáá bi aaketajjal ε. Liika dáá Sisim aadjeed bin é di'enek wat ε. Etee náá, ye tok biyō aakabaalii tin. Ye é Sisim na Dée paalii é di'en. 12 Bōn mo ngöt é waagónel, besieg gó bōn bōo. Bōn ε waapit bəbyael bōo é esaa náá, be dje be mendje étèp be neegóoa. 13 Bot djas é waabhina bin étèp din ε lam. Ye é mot aamaad lyem kékum

mēsik ε, nyey é aapaabel tsik.» 14 «Bi é waabee mot di edjooaa "étèp ε εpes ne bwoo" ε. Bi é waabee nyé, nyé eezetyaa é di nabe náá, nyé aanàkwaadi sok ε. Bot ε di egū elaa mēkana ε, goka é ne egwak náá, bot aadi pe kyee dik Yude ε, kaab, tō pe kō mētsok. 15 Mot é di kō mii ndjar'ε é ewala elenek ε, sa nyé ààsul, étèp ekenoo dhiiti sonok tō ndjaa. 16 Mot aadi pe pyeeb é ewala elenek ε, sa nyé ààsik, kenoo ndjookuwa pe ndjar'ε. 17 Ha kpaa-ghoq ne boa aadi ne bōn é mbel dwoo tak ε! 18 Djaalaka Zeeb, etee náá, esonok binek nákum é mbu kwol. 19 Etee náá, mēlu menek aadi é, mēlu mē mezuk, mezuk mē wat di náá, ye dinaa ààpaakosee sok, kana dáá Zeeb nalookus bōs'ak ε, keyaka ne dwoo pan mos'ak. Ye aanàkwaadi pe ne dhiiti tak deenenk. 20 Għej spedi ààsa náá, mēlu me tak nàdyeebaboya ε, pe ye tok ne mot aatsak. Ye é kō esu ε bot ε nyé nazesée ε, mēlu me tak di ba bim deenenk. 21 Tin, mot é lee bin náá: "Mesia é wak" negħu nyé ke é náá: "Beeka nyé di poon'enek" ε, sa mot ààmyaal nyé, 22 etee náá, bermesia mē etsal ne bengooolel ε mekpa ε Zeeb yii mēkōj é waatuula ebuepe. Be waasa bermeyekle ne dhiiti endem mēbwala, étèp ekōo bot ε Zeeb nazesée ε. 23 Dika ne etsoj etee náá, mē eezedul bin melo.» 24 «Tin tō mēlu menek, bhii mēlu mē mezuk menek, gwyies é waagwyiid, dōo ne ngon pe moo ààkakas, 25 ekwyikwyen é waadus tō gwoo, bil, esa e mēyan djas di tō gwoo ε, ye waapulel. 26 «É di'enek, bot é waabee Senejel Mōn Mot etuula tō egħuud ne ghwyil ne duma djas. 27 Tin é, nyé aakalwom efop, be neekesieg bot ε Zeeb nazesée ε, pe tō etuma ená yii bōs, kana pe yak edum e bōs, keyaka ne pe yak edum.» 28 «Nōoħka etsoj ne kana yak, dum ne le fiigh. Ye be náá, elee be moo zebula ebes ε, eka moo baakwyil e tak ε, guka náá, mbu gwyies moo kunaa. 29 Ye é tyε wat ne biyō pe, é sok bi aabee endem binek moo nyen ε, guka náá, ēbula ε Senejel Mōn Mot moo zekunaa. Nyé moo é é ngwoob ebé ε ndjaa. 30 Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Bot ε kóko membu mak aanàkwaasi, esonok ee di eleeaa djas'aak, ààsael. 31 Gwoo ne bōs é waadhaa, ye kabe mekpa ε Zeeb ε, ye aanàkwaadhaa.» 32 «Dum ne dwoo, ne ewala ε esesee binek aasaal ε, ye tok ne mot ngöt di gu, efop tō gwoo ààgu, dōo ne Mōn ààgu dwoo tak. Ye é Seieg nyé εmet ε di egū. 33 Dika ne etsoj, nyanka mis. Djaalaka Zeeb etee náá, bi ààgu elu ne ewala esonok binek aasaal ε. 34 Ye aadi é, dáá mot di etó medjon, lik ndjar'ε. Da nyé é lik bot ε mesa mē

ebaal ndjaa. Tin, nyé eezekaa mot ne mot ye mesa me nyé aasa bhii kor'ε ε. Bhii tak, nyé kalee sangili di é εbe ε ndjan'ε o náá, nyé lik ebaal. 35 Nyanka mis, etee náá, bi ààgu dwoo nakuma ndjañ aabula é, neghu nyé aabula é, bikoko, neghu ye aadi é, kuku pum, neghu ye aadi é é bekuu ε sok, neghu ye aadi é tó melem. 36 Kyeeka, nyé è zekelbel bin zaka, biyo egó. 37 Etép ee me di elée bin'aak, me lee ye ε, ne bot djas: "Béeka mis."

14 Melu membá εsok ne ebyoŋ ε Pak ne yii be nadi ededé emapa ààbe ne leviid ε kan, eboo beghaa-Zeeb ne beghaaj εmekana me etsi nadi esaas mepek étep be neemet Yezu tyee syaab, étep be neegó nyé. 2 Be nadi eke é náá: «Ye ààgoka ne eséé è dwoo ε ebyoŋ, ekaab náá, ye è zekelus eghuub tó zukamwaa ne mot dwoo ebyoŋ.» 3 Dáa nyé nadi pe Bhetani tó ndjañ ε Simoŋ na ebé ε zezam ε, tin bōo kó mesa ede edee, wo gwaa, dhiiti moma zeni to ndjaa tak ne bēeb nasael ne ekok ε albat ε, «tōo» ne menanas na boo metanj. Menanas me tak nasael é, ne medii me dhiiti le na mbeε menuub di djóoa naad ε. Ye nabé é, ààpuuzaaa ne dhiiti sonok. Wo gwaa, moma tak zeko elas ε tak, so kó lo ε Yezu. 4 Bedhiiti bot ε nadi be ne be noo o, naadyeebabyen sa tak. Bhii tak, be moo nyiijela pak'oo: «Yak é yaa puluk menanas? 5 Ye waagoka é náá, be bōmsa menanas me tak ne epata mekammeten ne wat, da é noo epata e tak, dje bedjel ε bot!» Tin, be moo byak moma yenok εbiyoεpe. 6 Wo gwaa, Yezu zéke náá: «Betka moma yak gwyem. Étep yé bi di ezem nyé? Sa nyé sa kó esu ε lam ε, ye è enyøεpe. 7 Etee náá, bi ne bedjel ε bot é waadi melu djas é di wat. É sok djas bi aakwyel elyaal be ghwyikwyee ε, bi è nç ghwyil esa. Ye kabé mam o, bi aanàkwaakabaadi ne nam melu djas é di wat. 8 Moma yak eesa tsejna nyé sa ε: nyé eelooß me mul é nyel, mam dinaa ààgwyε, ekoobal ndela Yam. 9 Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Ko edi djas Mbéε Bhaadal aadi egooolaa kó bōs ε, tēp moma yak é waakaadaaa medhik ne medhik. Tin, bot é waataala menyó me mesa me.» 10 Judas Iskaliot, ngot tó bedjekel kam ne bēbá ε Yezu, naazetó pe daa eboo beghaa-Zeeb étep nyé neekeka Yezu. 11 Tin, ye nabé é eboo beghaa-Zeeb naadyeebamyaala é ghejε be nagwak lεj tak ε. Wo gwaa, be zékek Judas epata. È di'enek, Judas kadi tin é, nyé moo saa mepek étep nyé neeka be Yezu. 12 È dwoo meken me ebyoŋ ε emapa ààbe ne leviid, dwoo tak é bōn ε ebhata e Pak di etsakaa, bedjekel ε Yezu zéke ne ne náá: «Wo

kwyel náá, bis kekoobal wo di mena aadeka edee e ebyoŋ ε Pak wo é?» 13 Tin, Yezu é boozékyeed dhiiti bedjekel be bebá pe sok. Nyé ne noo náá: «Tóka pe del. Bi é waaboma ne dhiiti mot ebep bhe medii. Duka nyé. 14 È di nyé aadjel o, leeka nakuma ndjaa náá: "Lyoel ke é, bis dji náá, di bi ekoobal nyé ye ε étep nyé neezedé ebyoŋ ε Pak, be ne bedjekel be to tak é wo é?" 15 Tin, nyé waalyaal bin pe eko ε ndjaa, boo koo koobela ne esa djas tó tak. Tin ε, bi aasa esesεe e ebyoŋ ε Pak.» 16 Bedjekel eezetó pe del ε tak. Be kabela djas ε dáa Yezu nalee be ε. Bhii tak, be eezekan ekoobal ε ebyoŋ ε Pak. 17 Bikoko Yezu eezεzyε, nyé katuula loog wat ne bedjekel be kam ne bebá. 18 Dáa be nadi kó mesa ede ε, Yezu é boozéke náá: «Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá, ngot pak'en é waaka me. Ye è mot bis ne ne di duu mbo tó saan wat o.» 19 Bedjekel djas moo tin ne ghoŋ tó elyem, bhii tak, be è boozedji nyé ngot-ngot náá: «Ye è mam é?» 20 Yezu eezεbōoza ne noo náá: «Ye è mot ngot pak'en, to biyo kam ne bebá. Ye è mot di eduu mbo tó saan wat ne nam o. 21 Ye è tseetse náá, Seεyεle Món Mot ε waagwyε, dáa ekwyala di elée kó esu ε le ε. Tinaak, ha kpaa-ghoŋ ne mot aakeka nyé è membo me bēmbée ε bot o. Ye nabé ààgoka náá, mbi mot deenek byel-byelak!» 22 È ghejε be nadi ede ε, wo gwaa Yezu zenoo mapa, zeghaapee Zeeb to mendjaala. Bhii tak, nyé eezεpyak mapa, dje bedjekel be. Nyey ne noo náá: «Noočka ye. Bi è de etee náá, ye è nyel'am.» 23 Bhii tak, nyé eezenoß bēele nadi ne vin tó tak ε, baaghaapee Zeeb. Nyé eezedje bedjekel be, be de. Tin, bōo djas eezedé. 24 Nyey ne noo náá: «Yak é ghiya Yam, ghiya ebhej aasee étep bot ebuepe ε. 25 Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: Me aanàkwaabaade medii me bhum vin, kana mos, keyaka ne dwoo me aabaade dea sis tó εyoŋ ε Zeeb ε.» 26 Bhii tak, bōo zokazeduwal Zeeb ne medjeeb. Wo gwaa, be zetó pe Êtsok ε pyeeb oliv. 27 Yezu eezéke ne bedjekel be náá: «Biyo djas è waakaab me mos, etee náá, to mekana me Zeeb, ye kwyala náá: "Me waamyak mbaalel etaa, esaa djas è waawyεεza na gwyij."» 28 Tin, Yezu baabil náá: «Bhii me aagom ε, me waató kebwood bin pe sok, pe Ghalile.» 29 Pyeεd zokake ne ne náá: «Ye be náá, bot djas è waakaab wo o, mam aanàkwaakaab wo.» 30 Wo gwaa Yezu zebōoza ne ne náá: «Tseetse ne tseetse, me lee bin é náá: E pum'ak mos, esok ne bekuu ne kók esok ebá, ye aabela é, wo eezeswonal me esok elel.» 31 Pyeεd eezεben gwood, lee ne Yezu náá: «Me tok ne ghwyil εke ne bot náá, me ààgu wo. Ye be esyee oo, me

epemyaal náá, menabel bebá gwyε.» Tin, bédjekel djas nabe é ekpa ε wat. 32 Bhii tak, bε eezekum pe dhiiti mao sum di, din ε di tak nabe é Ghetesemani. Dáá bε nakum ε, Yezu é booke ne bédjekel be náá: «Dika si wak. Mε pookotiila poon, kεdjaala Zεeb.» 33 Tin, nyε kanɔj é Pyεed, ne Zak, zεnɔo Zaŋ, tó ne nɔo. Ye nabe é, keŋ ne bwoo moo sa nyε. 34 Nyε eezekε ne nɔo náá: «Sisim'am é tó ghoj, kana nenak, keyaka ne ewala esyee. Likeka wak, nádjaka go, djaalaka Zεeb.» 35 Bhii tak, nyε eezetiila ba etsetaεpe pe sok, zeduma mεboj si, nyε moo djaala ne Zεeb náá, Zεeb dis mezuk menek sok bhwoob'ε, nyε kwyεl o. 36 Nyε nadi eke é náá: «Bhaaba saag'am, mε ne gu náá, wo é ne ghwyil esa esonok djas. Disa pe sok bhwoob'am baka mezuk mak. Tin, ye goka é náá, ekwosak ε lɔ sael, ààkabε ekwosak ε lam.» 37 Bhii tak, nyε eezenɔo nyel, sik pe nyε nalik bédjekel be ε. Nyε kazebela é, bɔo é ego. Nyε é boozekε ne Pyεed náá: «Simɔŋ, wo eedja go! Wo ààpakodi mis membek ewala ε wat é? 38 Djemka, dika dwooz, djaalaka Zεeb, etεe náá, bi é zekεkyε to mεbhossal. Sisim é ne ghwyil elooba, kabela é náá, epuud ne sa elεtε.» 39 Nyε eebaasik pe kyee nyε nadi sok ε. Nyε eebaazεdjaala dáá nyε nadjaala Zεeb sok ε. 40 Yezu eebaazεbula pe nyε nalik bédjekel be ε. Nyε kabaazobela be é é ego, etεe náá, mis mao nadi é, edilepe. É di'enek, be moo «yooo», ààkabaabɔɔza ne Yezu. 41 Yezu baazεbula yak kokɔ tyee esok elel, bɔo é go. Nyε eezekε ne nɔo náá: «Bi dinaa edja go? Bi dinaa ewala? Ye eedjala! Ewala ε Sεεŋεlε Mɔn Mot moo zεseebaa é mεmbo me bot ε mesyem ε, ye eezedjala. 42 Wyelka, ghεeka mεnyel. Mena tóka, etεe náá, mot aaka me o moo zekunaa ne nena.» 43 Ye nabela é, Yezu dinaa elii, é di tak wat, Yudas, ngot tó bédjekel be kam ne bεbá eezεtuula ne edhuu ε bot ne epel ne ebhil e ele é mεmbo. Ye nabe é, eboo begħaa-Zεeb, ne begħaj ε mεkana mε etsi, zεnɔo bεpaa ε eYuda nalwom be o. 44 Kabela tin é náá, Yudas, mot naka be Yezu o, nabe é, nyε naalyaal be geka be nawaagħwyak Yezu ne ye ε. Nyε nabε é, nyε eezelεs ne nɔo náá: «Bi zobee é, mot me aakεbeedal o, ye é nyε. Metka nyε "gbak", da bi é tó ne ne.» 45 Dáá Yudas ne bot be natuula é, nyε eezetiila pe daa Yezu. Nyε eezekε ne ne náá: «Lyoell!» Bhii tak, nyε eezεbeedal nyε. 46 Bhii tak, bot ε nazye be ne Yudas o, be eezεmet nyε. 47 Tin, mot ngot tó bot ε nadi é di tak o, naazewaal pel tó pep, tsaal elo ε mot nadi esesa mesa pe daa boo għaa-Zεeb o. 48 Wo gwaa, Yezu zelii ne nɔo náá: «Mε kabε é mot εzεm

étep bi neezyε, zεmet mε ne epel ne ebhil e ele é? 49 Mε tok wak mεlu djas tó len elyo tó kok Ndjaa-ebuwa, bi nadi ààmet mε étep yé? Sa bi sa'aak, ye é etεe náá, etεp ee nakwyalaa tó mεkana mε Zεeb, dum ne nam ε neebela esuk.» 50 Tin, bédjekel djas eezegħuma ne ekaab «għbes», lik Yezu é mεmbo mε bot binok. 51 Dhiiti ngbaaz ngot nadi edu be pe bħis, zuka ne kaad nyε nabe ne ye é nyel ε, ye nabe é kaad esoa kɔ goj. Wo gwaa bot ε tak zesuu emet mao ngbaaz tak, 52 nyε eezekab, lik be kaad tak é mεmbo, nɔo nyel'ε, tó ben toto «syεε». 53 Be eezetó ne Yezu pe kɔ ebεsεe ndjaa boo għaa-Zεeb, pe di bħoma bot ε nadi kɔ elo e begħaa-Zεeb o, ne bεpaa ε eYuda, zεnɔo begħaj ε mεkana mε etsi. 54 Pyεed nadi edu-du nyε etsetaεpe, batakeni tó ebεsεe ε boo għaa-Zεeb. Nyε eezedisi egħol du, be ne bot ε nadi ebaal ndjaa tak o. 55 Eboo begħaa-Zεeb ne bedhiiti bot ε boo kwan eYuda nadi esaa embee etep di náá, ye é ne ghwyil edje Yezu ndje ε, etep be neegó nyε, be kadi é, ààbel a sonok. 56 Etεe náá, bot ebuepe nadi ezezyε, zεsu etep e mεkɔj kɔ esu ε le. Saabegħo kabe é náá, bɔo djas kadi é, ààbe lej wat. 57 Bedhiiti wyel, zokazye, zεsu nyε tēp. Bɔo náá: 58 «Bis naagħwak nyε eke náá: "Mε waabo kok Ndjaa-ebuwa bot nasum'aak. Bhii tak, me kasum é, dhiiti ndjaa sis. Zumal tak aabɔya mεlu mεlel. Yiizaag aanàkabaadi zumal mεmbo me bot."» 59 Ye kabela tin é, bεtε ne bot é napookoxye sok, zepit nyε o, nabε é ààbe ne tanjal wat. 60 Tin, boo għaa-Zεeb eezewyel kuku edhuu ε bot binok, zedji Yezu náá: «Tó mepita me bot bak zepit wo ε, wo ààkatajal yo él!» 61 Yezu zokadi é gwyem, ààlli. Boo għaa-Zεeb baazεdji nyε náá: «Ye woy é di Mesiā, Mɔn Zεeb see metel é?» 62 Tin, Yezu eezebɔɔza náá: «Hεεε, ye é mam. Bi é waabee Sεεŋεlε Mɔn Mot ndiindil pe mbɔ egherj mεbwala ε Zεeb, ezye tó egħiud tó għwoo.» 63 Tin, wo gwaa, boo għaa-Zεeb zenyaa ekaad be. Nyε eezekε náá: «Dum ne yak, menaka é ne gwyies náá, bot zεllee mena sa nyε di esa ε? 64 Bi eegħwak dáá nyε di ebyasal Zεeb el! Bi bee dáá?» Bɔo djas eezebɔɔza náá, nyε é ne ndje, nyε goka é ne esyee. 65 Bedhiiti bot moo tin esee Yezu metel é nyel. Be moo tin é zebutal nyε bhwoob, ne tu nyε ne ekuta. Bɔo ne ne náá: «Narjal! Eżże sa wō deenek!» Tin, bebaalel ε Ndjaa-ebuwa, moo tin epak nyε mεbħeez. 66 É ewala ε Pyεed nadi pe si kɔ ebεsεe ε, dhiiti moma nadi esa mesa tó ndjan ε boo għaa-Zεeb o zεzye tin. 67 Dáá nyε nabee Pyεed egħol du é di tak ε, nyε eezegħwyak Pyεed. Bhii tak, nyε eezekε ne ne náá: «Dɔo ne woy pe, wo

nagyegyee é, bi ne Yezu, mot Nazaret é?» **68** Wō gwaa Pyeed zekela. Nyey náá: «Mé ààgu sa wo di elii'enek. Mé àànyo egwak ye.» Bhii tak, Pyeed eezeswoola di, tó pe peeb ebésse, tó, ketyaa pe eniel. [Tin, wō gwaa kuu zekok.] **69** É di'enek, moma tak eebaazebé nyé, nyé moo tin elee bot ε nadi tin o, náá: «Mot tak é ngot to bédjekel be.» **70** Pyeed eebaazekela nyé, kela sis. Bhii tak, dōo ne bot ε nadi be ne be noo tin o, baazeke ne Pyeed náá: «Ye é tseetse! Wō é mot'oo etee náá, wō é mot kyee dik Ghalile.» **71** É di'enek, Pyeed to ekela tēp. Wō gwaa, nyé moo tin etsaal tsuj é mis ε Zeeb: «Zeeb pe éko! Mé ààgu mot bi di eke ne nam'enok.» **72** Batsa deenek, kuu eebaakok tyee koka esok ebá. Tin, wō gwaa Pyeed zetaala sa Yezu nalee nyé ε. «Esok ne bekkuu ne kók esok ebá, ye aakabela é, wo eezekela me esok elel.» Bhii tak, Pyeed eezekel ne egwyé yenek.

15 To melem keej, eboo beghaa-Zeeb, ne bēpaa eYuda, zenoa beghaaj ε mekana me etsi, naazeboma étep edjek tēp tak. Ye nabé é boo kwan eYuda. Bhii be namet Yezu ε, be é boo zekel nyé mēmbo. Bhii tak, be eezetó ne ne pe daa Kukuma Pilat. **2** Kuma be nakum ne Yezu ε, wō gwaa, Kukuma Pilat zedji nyé náá: «Ye é woy é di mekoozi me eYuda?» Yezu zebooza ne ne náá: «Héees ye é dāa woy wō emet ke'enek.» **3** Wō gwaa, eboo beghaa-Zeeb zesus nyé zukamwaa ne etep. **4** Tin, kukuma Pilat eebaazekel ne ne náá: «Wō ààkatajal é? Gwaka etep djas ee di ekeaa náá, ye é woy é di ekus ε.» **5** Yezu ààkoboóza nyé yenek. Wō gwaa, Pilat djoka nyé. **6** É ghej mebyor me ePak djas, Pilat nabebé é ne mefulu me epel mot membok ngot, da nyé é wyiselaané membok. Edhuu ε bot é naadi eséε, mot Pilat aawyisal é membok o. **7** É ghej tak, é membok, ye nabé é ne dhiiti mot ndiila. Din ε le nabe é Bhaalabas. Nyé nametaa é lōog wat, be ne bot ε nabe boo dho nagó mot ε. **8** Tin, edhuu ε bot ε nadi tin o, zokazebyet, tó pe daa mekoozi étep ekedji nyé náá, nyé sa, dāa nyé bela ne esesa sok ε, nyé bet mot membok ngot. **9** Dāa Kukuma Pilat nabee deenek ε, nyé eezebooza ne noo náá: «Bi kwyel é náá, me wyisal mekoozi me eYuda é?» **10** Etees náá, Pilat nadi egu náá, Yezu nawaaa é membok ε étep mbee lyem eboo beghaa-Zeeb. **11** É di'enek, eboo beghaa-Zeeb nabé é, be moo besal edhuu ε bot be lee ne Pilat náá, ye goka é, nyé wyisal be Bhaalabas. **12** Pilat eebaazekel ne noo náá: «Bi kwyel náá, me sa mot bi di edjoo mekoozi me eYuda o, dāa?» **13** Edhuu ε

bot eebaazetsim: «Bemka nyé é melaaba!» **14** Pilat eezedji be náá: «Yaa esesee ébiyo nyé sa?» Wō gwaa, be baazetsim elyelepe: «Bemka nyé é melaaba!» **15** Dáa ye nabé náá, Pilat nadi ekwyel edje be sa elyem bōo nadi ekwyel ε, nyé é boowyisal be Bhaalabas. Tin, bhii nyé nalwom náá, Yezu nyurja ne eghwyés ε, nyé é boodje be nya, étep be neekebem nyé é melaaba. **16** Esodja zokazetó ne Yezu kō ebésse ε bil e kukuma Pilat. Bhii tak, be eezedjoo edhuu ε esodja djas, zeseeg be. **17** Be eezebet Yezu ndjookuwa na töobelaa. Be eezepyeed nyé kel megók, som nyé ye ε é lo dāa koto mekoozi. **18** Be moo tin eswos nyé meswosel me meduka: «Mé eeswos wō, mekoozi me eYuda!» **19** Bhii tak, be moo nyuu nyé é lo ne le ghwaazok, esee nyé metel é mis, ekwyit meboj ne emalal sok bhwoob'ε. **20** Bhii be nazeduk nyé deenek ε, bōo zokazedis nyé ndjookuwa na töobelaa be nabet nyé ε, be eezebulal nyé ndjookuwa nyé nadi ne ye sok ε. Bhii tak, be eezewyis ne ne, étep be neekebem nyé é melaaba. **21** Wō gwaa, be zedje dhiiti mot nadi edus ye pe pyeeb o, nyé kwyee Yezu é ebep ε melaaba nyé aakébema ε tak ε, ne bhel. Din ε mot tak nabé é Simon, mot del ε di djóoa Silen ε. Nyé nabé é seeg ε Alekzandele ne Lufus. **22** Tin, be eezetó ne Yezu pe dhiiti di be nadi edjoo Ghologhota ε. Din ε tak kwyel elee «Di Bhoobo Lo». **23** Tin, be eezekwyel edje Yezu mén yok puuza ne dhiiti ngwyel be di djoo miid ε, Yezu eezepée ede. **24** Bhii tak, be eezebem nyé é melaaba. Bot ε nadi tin o, zokazekaa ekaad be, bhii be nazesa egwyeeq étep be neeséε mot aanoo kaad tak o. **25** Be nabem nyé é melaaba é, é ewala eten ne ená yii melem. **26** Ekwyala ee nadi elee esuk ε be nabem nyé é melaaba ε, nakwyel elee náá: «Nyé é mekoozi me eyuda.» **27** Be nabem nyé é melaaba é, ne bot ε djii bebá: ngot pe mbo e ghej; nwyak ngot pe mbo emyel. [**28** Deenek é esesee djas nadi kwyala ε, nabela esuk: «Be nabee nyé é tyé ngot ne bembee e bot.】 **29** Bot ε nadi edhaa tin o, nadi ego nyé, bōo esesyaa elo, edji náá: «Hee! Woy mot di náá, wō é ne ghwyil ewaaz kok Ndjaa-ebuwa, da wō é baasum to melu melo o, **30** tsika nyel'ō woy wo emet. Sula kō melaaba me wō di bema kō tak'enek!» **31** Tyé wat ne eboo beghaa-Zeeb ne beghaaj ε mekana me etsi moo tin ekwyii nyé náá: «Nyé épetsik bot, nyé tok ne ghwyil etsik nyel'ε nyé emet! **32** Mésia, mekoozi me bot ε myak Yisael, kasul kō melaaba be bem wō é tak ε, étep bis neebée, bhii tak, da bis é dum koj ne no!» Dōo ne bot ε nabemaa be ne be noo o,

nabaadi é, elee nyé. 33 Dáa ye nadhaa mewala mélél bhii kuku mwos ε, wó gwaa, egwyitok zegwyiidela kóeko ε bós djas, egwyitok élénék naaboya, kékum ewala élél yii bikoko. 34 Tin, é ewala ε tak wat, wó gwaa Yezu zébo tsim: Eloyi, Eloyi, lama sabatani? Ye kwyel élée é náá: «Zéeb saag'am, Zéeb Saag'am! Étér yé wó bet me mam me emet deenek?» 35 Dhiiti mot tó bot ε nadi tin o, zokagwak dáa Yezu nalii ε. Nyey ne beso náá: «Gwakeka! Nyé spedjóo Eli!» 36 Mot ngot pak'oo eezewyis kaab, kenoo pes kaad, kol e le ghwaazok, duu ye tó menyok me na bwaaz-bwaaz. Bhii tak, nyé eezeséeb Yezu ye ε, nyé neede. Wó gwaa nyé baake ne noo náá: «Betka, djhooka beeka neghu Eli é waazyé, zedis nyé é melaaba!» 37 Tin, bhii Yezu bo boo tsim ε, nyé naazesil eswos. 38 É di'enek wat, wó gwaa boo lembe na pip-pip nadi tó Di na Dée, di ebek dherj ne koo to Ndjaa-ebuwa o, zokanyeé kuku tak, kan pe éko, kékum pe si. 39 Dáa mot di kó lo esodja nadi pe sok bhwoob ε Yezu, nabee dáa Yezu nasil eswos deenek ε, nyé eezéke náá: «Ne tseetse, mot'ak nabe é Món ε Zéeb.» 40 Ye nabaabé pe é, ne boa nadi ebee etép binek etsetaape o. Boa ε tak nabe é: Maali, moma del ε Makdala, ne Maali, nyéeg ε Zak yii móo dhyieb be ne Yoses, zenoo Salome. 41 Ye nabe é, boa nadi egyee e loog ε Yezu o, ye é bao é nadi edjedjaabal Yezu é ghej be nadi pe kyee dik Ghalile o, zenoo bedhiiti bete ne boa nató pe Yeluzalem be ne be noo loog wat étér be neekwyi-kwyee nyé ne mesa o. 42 Dáa ye nabe náá, dwoo moo é bikoko ε, ye nagoka é náá, mot ne mot ke ékoobal ye esesée etées náá, mélém me nadi du dwoo tak ε, nabe é mélém me dwoo saba. 43 Tin, wó gwaa dhiiti mot, din ε le nabe é Zozef, nyé nadi é mot del Alimate. Nyé nadi é, ngot to bedhil ε bot ε boo kwan eYuda. Ye mafulu nabe é àadjala ne yii beso. Nyé nabe é ne ebwaalel ε ebee ε Eyoj ε Zéeb. Wó gwaa nyé zéto, kewaab muu ε Yezu pe daa Kukuma Pilat. 44 Tin, Pilat eezdjoka dáa Yezu naleegwyé kaab deenek ε. Bhii tak, nyé eezedjoo mot nadi kó elo e esodja be o, nyé é boozedje Zozef mot Alimate muu ε Yezu. 45 Bhis Zozef nakabom bheeza na puu ε, nyé é boozesil muu ε Yezu é melaaba. Bhii tak, nyé eezepil muu'ε tó bheeza tak. Tin, nyé eezenooyε, kewa to evit ε be nabwak to ékok ε. Bhii tak, be é boozédiyal ebe ε evit ε tak ne boo ékok ε be nakpak étér tak ε. 47 Ghuna Maali, moma

del ε Makdala, ne Maali, nyéeg ε Yoses, nadi ebee di be nawa muu ε Yezu ε.

16 Dáa dwoo saba nadhanj ε, wó gwaa Maali, moma del ε Makdala, ne Maali, nyéeg ε Zak, zenoo Salome zéto, kebóm bemul ε na mbéé meniuub étér be neekeloob ye é muu ε Yezu. 2 Tó ghooghom mélém dwoo mèken me yenga, be eezeghée menyel, zéto pe mevit. 3 Be moo tin elii pak'oo: «Be ze aakobijal mena ekok ε be diyal evit ne ye ε nenak é?» 4 Dáa be kabén mis, gwyák pe sok ε, be kabee é, boo ékok ε be nadiyal evit ne ye ε, ye eezebijelaa, ye moo é ngwoob evit. 5 Wó gwaa be zení tó evit, be kabee é, dhiiti móo ngbaaz ndiindil pe mbo eghenj ne kaad na puu é nyel. É di tak wat, bwoo eezemet be. 6 Móo ngbaaz tak é boozéke ne noo náá: «Sa mot ààbem ba! Bi saj é Yezu, mot Nazaret, nabemaa é melaaba o. Nyé eezegom! Nyé tokape wak. Beeka di be nakel nyé o. 7 Tóka, kélée ne bedjekel be ne Pyeed náá: «Nyé eetá, kebwood bin pe Ghalile. Ye é penek ε bi aakéboma ne ne dáa nyé naley bin ε.» 8 Bhii tak, be eezewyis tó evit, zésum kaab é gbakeba etées náá, bëbebwl naasa be. Wyisa be nawiyis tin ε, kaab wat, ààleye bot étér bwoo be nadi ne ye ε. 9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) [Yezu eezegom to mélém me elu éken e yenga, nyé nakan elyaal nyel'ε é ne Maali, moma del ε Makdala, moma nyé naso embee esisim eten ne ebá to le o. 10 Wó gwaa Maali tak kélée etép e tak ne bot ε nadi be ne Yezu o. Be nadi é, tó ghoj ne megwyé. 11 Tin, dáa be nadi egwak dáa Maali nadi eke náá: «Yezu é ne tsik! Më eebee nyé!» Bao djas nabe é ààmyaal nyé. 12 Bhis yenek, bot ebá nadi esik, tó pe del ε loo. Wó gwaa, Yezu zéboma ne noo é ze, nyé zokazetel nyel mbi tela sis. 13 Bedjekel binok bëbá zokabula, zéleye beso bao. Bao ààmyaal be yenek. 14 Bhii tak, wó gwaa nyé zetel nyel ne bedjekel kam ne ngot nalik ε, é sok be nadi kó mesa ede edee ε. Tin, nyé eezedul be melo náá: Be ààdum koj ne Zéeb. Doo ne elyel ε lo be di ne ye ε, ààmyaal sa bot ε nabee nyé, nyé eezegom o naley ε. 15 Bhii tak nyé eezelée ne noo náá: «Tóka kó bös djas, kegoolaka bot ε membyak djas Mbéé Bhaadal. 16 Mot é dum koj ne Zéeb, da nyé é duwa Zéeb o, mot tak é waabela tsik. Mot é pëë emyaal o, nyé waabela ndjé tó epéé. 17 Beeka endem e mebwala aalyaal náá, bak é bot ε di edum koj ne nam o: Ne din ε lam, be waaso embee esisim. Be waalii elii na bes. 18 Be waamet benyo ne membö. Neghu be de medii me

dho oo, ye aanàkwaasa be sonok. Be waakel membo
moo ko bot e mebé, bot e mebé tsak.» **19** Bhii Gherj
Yezu nazelii ne noo deenek ε, wo gwaa nyε zebyet to
gwoo. Penek, nyε é ndiindil pe mbø egherj ε Zeeb. **20**
Bhii tak, bødjekel naazetó medhik djas, kegoola Mbøe
Bhaadal. Gherj nadi é ne noo sama wat, ekwyi-kwyee
be to mesa. Endem e mebwala menek é nadi elyaal bot
ne tseetse náá, Zeeb é nadhis be.]

Luk

1 Boo-mot Teofil, dáa ye nabé náá, bot ebuepe naakwyel ekaada to mékana etep ee nadhaa pak'ená, **2** ne dáa bot ε nabee ne mis móo met tyee etep bak djas nadi esael nakaadaa bis é meken ε. Bot ε tak nabé É, be moo bot ε mesa ε Zeeb. **3** Bhii me nazedu etep tak kekum pe mesuk me tak ε, me é booke náá, ye goka é náá, mam pe, me kaada wo etep bak djas to ekwyala, wøy kukuma Teofil. **4** Me sa deenek É, etep wo neegu etsætse e melyo me wø nabela ε. **5** É ghej Elood nadi mekozi kó Yude ε, ye nabé é ne dhiiti ghaa-Zeeb, din ε le nabé é Zakali. Nye nadi é ngot to sama edhuu ε beghaa-Zeeb nadi to loog ε Abiya o. Myel nabé é dha ε boo ghaa-Zeeb Alon. Din ε le nabé é Elizabet. **6** Bøø djas bøbá nadi é bot ε epiki é mis ε Zeeb. Be nadi eduwal ne eke tyee etsi ne metij ε Ghej di elees ε enyøepe. **7** Saabegos kabé é náá, be nabé é ààbe ne mon. Elizabet nabé é kwyiid moma, nye nabé é ààbe ne ghwyil ebya etee náá, bøø djas nabé é, be moo betøa-bot. **8** Dhiiti dwoo, Zakali nadi esa mesa me yii ghaa-Zeeb to Ndjaa-ebuwa, etee náá, ye nabé é yøbo loog ε nadi to mesa é dwoo tak. **9** Be eezesa dhiiti egwyeeeg to εzel ε løø, dáa eboo beghaa-Zeeb nadi ezezye ne esa sok ε etep be neesée mot aani, to kédik bemul na mbøe menuub to Di na Dee ε Ghej ε. Zakali é nasécaa dwoo tak etep ekédik ménanas. **10** Edhuu ε bot djas naleelik ε pe kel edjaala é ewala ε ménanas na mbøe menuub nadi edika to Di na Dee ε. **11** Tin, dhiiti fofop ngot ε Ghej zokazetuula Zakali «zaka». Fofop tak eezetyaa tetel pe mbo eghøj mesa ebuwa di edika bemenanas ε. **12** Dáa Zakali nabee nye É, ye nabé é bwoo ne bebebwl naamet nye elyelepe. **13** É di'ene, fofop eezéke ne ne náá: «Nádi ne bwoo Zakali, etee náá, Zeeb eegwak mendaala mol Elizabet mwalo é waabela εbum. Nye waabya wo mon móo motom. Wo aaget mon tak ε Zarj. **14** Wo aadi é to boo mémyaala. Tin, bot ebuepe é waamyaala dum ne ebyel ε le. **15** Etæe náá, nye aadi é boo-mot é mis ε Ghej. Nye aanàde menyok me vin, ààde døø ne kwaambi bëdhiiti menyok me di edje elangi ε. Sisim na Dee é waalwood to le nye dinaa to mo nyeeeg. **16** Nye waasa náá, bon Yisalael ebuepe bula zedum koj ne Ghej Zeeb'øø. **17** Tin, nye waake sok bhwoob ε Ghej ne sisim ne eghøj ε ngoolel-mékpa ε Zeeb Eli, etep nye neebulal egwakel pak besæeg ne bon bøø. Ne εbaasa náá, bot ε di elyel elo o swoola mefulu etep be needi

bot ε etsoj ne epiki.» **18** Tin, Zakali eezéke ne fofop náá: «Mam aagu náá, etep ee wø di elees ε, ye é tsætse dáa? Etæe náá, me moo é tøa-mot. Mwalam pe moo é ye sil-moma.» **19** É di'ene, fofop é boozéboøza ne ne náá: «Din ε lam é Ghabhiliel. Ye é mam é dyeebadí sok bhwoob ε Zeeb etep elwomel be. Nye lwom me ε, me zelii ne nøø, me zelæe wo mbøe bhaadal'ene. **20** Deenek, wø ààpamyaal etep ee me lee wø ε, sonok be náá, etep tak ε waaséé é ewala ε Zeeb zekoobal ε. Etep tak é di náá, wo aadi é bubu. Wo aanàkwabaalii, kana dwoo mos kekum dwoo eseséé binek djas aasaal ε.» **21** É di'ene, bot ε nazyε mendjaala o nadi ebwood Zakali, bøø edjoka dáa nye nadi ebøya to sum Di na Dee ε Zeeb. **22** Tin, dáa nye nakawyis ε, nye nabé É, nye moo ààkabe ne tyee nye kalii ne nøø. Tin, bot eezégek náá, nye eebbee dhiiti djema mëbwala penek to sum Di na Dee ε Zeeb. É di'ene, nye nakalii-lii ne nøø ε ne egeka dáa bubu, etep nye nabé É, nye moo bubu. **23** Tin, dáa Zakali nasalil bim mélù me nye nagoka ne esa mesa me to Ndjaa-ebuwa ε Zeeb ε, nye eezesik pe del ε le. **24** Ba mélù bhii tak, Elizabet myel eezébelä εbum. Wo gwaa, nye zokazesøwa ne εbum ε tak tyee bengon eten. Nye nadi ekeke é náá: **25** «Bea sa Ghej sa dum ne nam ε, nye eemyaal edis ε me to esa ee nadi edje me sen é mis me bot ε.» **26** Bhii bengon eten ne wat yii εbum ε Elisabet, Zeeb eebaazédhis fofop Ghabhiliel pe del ε Nazaret, pe kyee dik Ghalile. **27** Nye nadhis fofop tak é pe daa móo moma ngot di ààgu botom o, din ε le nabé é Maali. Nye nadi É, ghoød motom ngot ne din ε Zozef. Zozef nabé É dha ε Mekozi Dhavid. **28** Fofop eezetuula nye, swos nye, nyey náá: «Dia to mémyaala, wo eeboma ne mbøe bhwoob ε Zeeb. Ghej é ne nøø loog.» **29** Maali moo tinaak «yooo», edjoka ne mbi yenek mékpa. Nye é boozedji esuk ε yenek mëswosel. **30** Fofop é bookake ne ne náá: «Maali, nàbem ba, etee náá, wo eeboma ne mbøe bhwoob ε Zeeb. **31** Wo waabela εbum. Wo waabya mon móo motom. Din ε wo aaget nye ε, ye aadi é Yezu. **32** Nye aaboodi é boo-mot, be aadjóo nye Mon Zeeb-Mekaake. Ghej Zeeb é waanæeg nye mekozi dáa Dhavid bhaab'e nadi É. **33** Deenek, nye aadi é mekozi kó mybak Yisalael kóm-kóm. Eyoj ε le aadi é ààbe ne esik.» (aión g165) **34** Maali eezéke ne fofop náá: «Yiizaag aasaal dáa? Mam é di ààgu botom'aak?» **35** Fofop eezéboøza ne ne náá: «Sisim na Dee é waazyø kó lo. Ghwyil ε Zeeb-Mekaake é waabutal wø. Etep tak ε mon na dee wø waabya o, nye aadjóoaa é Mon Zeeb.

36 Doo ne Elizabet mon nyoog é waabya ngbe mon motom, ye nakoozobe náá, nye é sil-moma. Nyey mot be nadi ekeke náá, nye é kwyiid o, ebum e le moo mos é ne bengon eten ne wat. **37** Etee náá, ye tok ne sa Zeeb aadi ààkwak.» **38** Tin, Maali zeboza ne ne náá: «Mam é mot-mesa e Ghej. Ye sael ne nam dáa mekpa mo di eke náá, ye sael ε.» Bhii tak, fofop eezetó ye. **39** Ààboya tó melu menek deenek, Maali eezeghee, tó kaab pe del e metsok nadi pe kyee dik Yude ε. **40** Nye eezeni tó ndjan e Zakali, bhii tak nye eezeswos Elizabet. **41** Dáa Elizabet nazogwak-gwakak meswosel e Maali ε, é di tak wat wó gwaa, mon zekuu nye to mo. Tin, wó gwaa Sisim na Dee zelwood tó le. **42** Nye eezetsim elyelepe náá: «Zeeb eesee wó metel dhaa boa djas kó bō's'ak! Deenek, eesee metel menek é doo ne kó mon wó aabya o. **43** Mam é Yam nwyaa dhiiti vaj moma, etee náá, nyeeg e Ghej'am zye pe daa lam? **44** Etee náá, ye be é, wó eebee náá, é sok me gwak meswosel mo ε, ye be é, mon eekuu me to mo ne memyaala. **45** Menyo ne no, etee náá, wó eemyaal náá, Ghej é waasa sa nye lee wó ε!» **46** É di'enek, Maali eezéke náá: «Me epeduwal Ghej ne lyem'am djas. **47** Sisim'am é pe tó boo memyaala kó esu e Zeeb metsik-bot mam. **48** Etee náá, nye eeliig mis me, gwyák mot-mesa me, mam ààkobe Yam mot stela e nyel. Ne tseetse, kana dwoo elak mos, membú ne mesee, bot aakadjó me é "moma Zeeb nazeseet metel o". **49** Etee náá, Zeeb Mekaake eesa eboo esonok tó lam. Nye é Zeeb na Dee. **50** Nye ne bu enem esa, melu ne mewala djas dum ne bot e di eduwal metij me o. **51** Nye eesa mesa me mebwala ne eghen be. Nye eetwak bot e di ne mebet tó elyem o. **52** Nye eedis bémkoозi kó mebhóó me mekoозi mao. Bhii tak, nye eedje bot e di ààbe ne ebet o, mebhóó me mekoозi. **53** Nye eedje mbée edee ne bot e nadi ne za o. Nye eeswaal bekum e bot membo me toto. **54** Nye nazye é zekwyee Yisalaэ, mot-mesa me. Nye ààdjisa elyal enem ne embée be **55** ne Abalaam be ne bedha be, kom-kom sii ne kom, dáa nye nakek bëbhaab binaka ε.» (*aión g165*) **56** Tin, Maali eezedi pe daa Elizabet tyee bengon el, bhii tak, nye eezesik pe del e le. **57** Ewala nabe náá, Elizabet é waabya ε, ye eezekum. Wó gwaa, nye zebya mon motom. **58** Beso bot e nadi ne mendjaa ekunaape ne ne o, ne bot e mebyel me zokazegwak náá, Ghej nabe é, nye naagek nye ghoj. Be ne be noo moo tin tó memyaala boo djas. **59** Dáa mon nabe, nye moo ne melu meten ne elel bhis ebyel e le ε, wó gwaa, be zetó étep ekeniigal nye beka. Be nakwyel eget nye e ne din

e seeg Zakali. **60** Tin, nyeg é boopée, nye é boozéke náá: «Ààbe! Din e le aadi é Zaj.» **61** É di'enek, wó gwaa be zeke ne ne náá: «Deenek, ye tok ne mot ngot tó bot bó nadi ne din e Zaj!» **62** Tin, tó egek e dáa ebubu di elii ε, be eezedji seeg mon, din e nye nakwyel eget mon'e ε. **63** Wó gwaa Zakali zokazewaab náá, be zye nye ne mao pet ebaya be di ezezye ne ekwyal kó tak ε. É di tak, wó gwaa, nye zokakwyal náá: «Ne tseetse, din e le é Zaj.» Tin, bō djas naazcedjoka ebuepe. **64** É di tak wat, wó gwaa, Zakali zebaakan elii enyöepe. Nye moo tin etsim elyelepe eduwal Zeeb. **65** É di'enek, bot djas nadi be ne be noo ε, be nadi é be moo ne bwoo, pe kó mel me nadi tó metsok me kyee dik Yude ε. Tin, bot nazokakeada e tep'enek. **66** Bot djas nadi egwak dáa tep tak nasaεl ε, be moo tin esiiza tó bhum elyem bō, edji náá: «Mon tak aadi ze?» Ye nabé é tseetse náá, ghwyil e Ghej nadi é tó le. **67** Zakali, seeg mon nabé é, nye eelwood ne Sisim na Dee. Wó gwaa, nye zokani egoola mekpa me Zeeb tó Sisim. Nye nadi ekeke é náá: **68** «Mena goka é ne esee Ghej Zeeb bot e Yisalaэ metel. Etee náá, nye eezekwyee bot e mbyak'ε, nye eepék be. **69** Nye eewyisal mena ghej mot, metsik-bot, pe tó bedha e mekoозi Dhavid mot-mesa me. **70** Ye é étep ee nye naloozelee tó enuub e bengoolé e mekpa me na edee ε. (*aión g165*) **71** Nye naakek mena tsik di epek mena é membó me bot e mebhuka mena ε, doo ne si meko me bot e di esa mena ebiyo o. **72** Nye naagék ghoj ne bëbhaab benaka. Nye nabé é ààdjisa ebhén e le na dee nye nalik ε. **73** Ne tseetse ye nabé é, Zeeb eetuwal myon ne mesoŋ me é mis me bhaab'ena Abalaam náá, **74** nye waazepek mena é membó me bot e mebhuka mena. Étep mena neesaka mesa me, ààbe ne bwoo tó ebum elyem bëna. **75** Etee náá, mena needika dee ne piki é mis me, é melu me tsik'ena djas. **76** Deenek, woy mon'am, wo aadi é, ngoolel-mekpa e Zeeb-Mekaake. Etee náá, woy é kwaake sok bhwoob e Ghej étep wo neekooabal meze me. **77** Etep wo neelees bot be náá, nye epezye zetsik be, da pel mesyem mao. **78** Tseetse, Zeeb'enabelka ne bu enem esa, ne kwyel. Dusa tó gwoo, nye eewyisal kó lena gwyé tyee wat ne mekas me gwyés di edjem tó melem ε. **79** Etee náá, nye neewyisal bot e di tó ghooghom, ne tó piyo esyee o, tó gwyé. Nye needjéed meko me kyeed mena pe ze egwyem.» **80** Dáa mon nadi ewyee ε, sisim ye nabaadi ewyee ebuepe. Nye nadidi é, to kyee dik besye di ààbe ne medii ε, kékum dwoo nye nazelyaal bot e Yisalaэ nyel ε.

2 É ghej tak, wō gwaa, Sezaad Oghust zokazelwom bot, be kwyal min me metaj me bot ε bōs djas. **2** Eken ε eleegā ne ekwyal ε min me bot nasael é ghej Kilinus nadi kukuma dik Siili ε. **3** Bot djas nadi etó kékwyekwyalaa min ε mot ne mot pe del ε le. **4** Zozef zokadus pe kyee dik Ghalile, pe ghaada Nazalet, nye neezetó pe kyee dik Yude, pe del ε Bheteleem, etee náá, nye nabe é dha ε Dhavid. **5** Nyε é bootó pe eleegā ne ekwyala e min be ne għođl' ε Maali. Maali nadi é ne ċbum. **6** Dáa be nakadi tin ε, wō gwaa, ewala ε nabe náá, Maali é waasyas ε zokazekum. **7** Nyε é boozebja mōn megwyak me. Tin, nyε é boozebet nyε eghođd, pil nyε tō bhelangiti, bhii tak nyε eezekel nyε ko mōo tēeg be nadi ekekkel edee e ebhata ε, etee náá, be nabe é àabla di tō ndjaa bedjon. **8** É kyee dik tak wat, ye nabe é ne bebaalel ε ebhata, be nadi é to bal ebaal esaj ε ebhata bōo é pum. **9** Wō gwaa, fofop ε Għejż zetuula be. Mekas ε Għejż naazekaal be «bwyyeee». Wō gwaa, bwoo zesa be ebuepe. **10** Tinaak, fofop eezelε be náá: «Nàbemka ba, etee náá, me zye ε, zegoola bin mbie bhaadal, yiċċi bot djas aamyaala ne ye ε. **11** É pum'ak mos, ko del ε Dhavid, metsik-bot eezebyel étep'en. Ye é Mesia, Għejż. **12** Beeka geħa bi aagwyak nyε ne ye ε: bi é waabela mōn tħoloo wola tō bhelangiti, ndjaasi ko mōo tēeg be di ekek edee e ebhata ε.» **13** É d'i enek wat, wō gwaa, bete ne efop zokadus tō gwoo, zeseegā ne fofop nadi tinaak sok o, be moo tin eduwal Zeeb, bōo náá: **14** «Duu ne Zeeb pe εko tō gwoo, tin, egwyem ko bōs dum ne bot ε nyε di ekwyel o!» **15** Dáa efop nalik be, sil pe to gwoo ε, bebaalel ε mesaa me ebhata zokazeke pak'oo náá: «Djhootóka pe Bheteleem. Ye għoka é náá, mena beeka sa tuula penek ε, sa Għejż lyaal menaka ε.» **16** Be eezegħej menyel tó, tin, be eezebelha Maali be ne Zozef, dōo ne mōn tħoloo ndjaasi ko mōo tēeg be nadi ekekkel edee e ebhata ε. **17** Dáa be nakabee nyε é, wō gwaa, be zelεs etep ee fofop'enek nalee be dum ne mōn tak ε. **18** É għejż bot djas nadi egwak mbi etep ee bebaalel ε mesaa me ebhata binek nadi elees ε, bot djas naadyeebadjoka. **19** Ye kabu Maali o, nyε nazobaal etep binek djas é to bum lyem'ε. Tin, nyε moo esiiza ebuepe. **20** Bhii tak, bebaalel ε mesaa me ebhata é boozesik. Be nadi eduwal Zeeb, etep endem ee be nazbee ε, ne yii be naziegwak ε, ne etep ee efop nalee, nabatasa. **21** Bhii melu meten ne elə mōn nabyel ε, wō gwaa, be zetó, keniigal nyε beka, tin, be eezegħet nyε din ε Yezu, din ε fofop nalee be, esok ne nyεeg ne bela ċbum ε. **22** Tin, ewala ε nabe náá,

Zozef be ne Maali kesa mżel me etsi ε Moiiz nadi elees etep εbyel ε mōn ε, ye eezedjala. Wō gwaa, be zetó ne mōn pe kok Ndjaa-ebuwa Yeluzalem etep ekelyaal Għejż mōn. **23** Etee náá, tō etsi ε Għejż, ye nabe é, ye eekwyalaa náá: «Mōn motom, yii megwyak aabyel o, nyε aadi é ngħe Għejż.» **24** Be nabaadi é, edje dōo ne dhiiti buwa yii etsi e tak wat di edji ε. Ye nabe é: «Meprek membá, negħu bōo megħum membá.» **25** Pe Yeluzalem, ye nadi é, ne dhiiti mot, din ε le nabe é Simey়o. Nyε nadi é, mot epiki, eduwal Zeeb. Nyε nadi ebwood mot aazetsik Yisalael o. Sisim na Dée nadi é ne ne loq. **26** Sisim na Dée naaloolee nyε náá, esok ne nyε ne gwye, nyε waabee Mesia Għejż aadhis o. **27** Wō gwaa, Sisim na Dée zedul Simey়o, nyε tó pe kok Ndjaa-ebuwa. Bebyael ε Yezu naazye ne mōn'oo etep εzesa nyε dáa mekpa me etsi di elees ε. **28** Simey়o é boobep mōn tō membo me. Bhii tak, nyε eezegħhaapee Zeeb. Nyε náá: **29** «Nenak, Għejż, beta kwom' o nyε gwye to egwyem, tyee wō nalee nyε ε. **30** Etee náá, mis mam eezebee tsik wō nadhis bis ye ε, **31** tsik wo nazekoobal etep membyak djas ε. **32** Ye é ngel aasa náá, membyak mesis gu wō ε. Ye é duu bot ε mbyak' o, Yisalael.» **33** Seeg ne nyεeg ε Yezu nabe é, edjoka dáa Simey়o nadi elii dum ne mōn'oo ε. **34** Simey়o é boozesee be metel, nyε ne Maali nyεeg náá: «Zeeb dħis mōn'ak ε, etep ekwyosal bot ebuepe ne ewwel bot ebuepe pe ko Yisalael. Nyε aadi é, ndem ngot ε Zeeb. Bot ebuepe é waasyala bhyeed kō lo'ε. **35** Tin, nyε waalyal popoopwon egeka ee di esyela tō eħbhum elyem e bot ebuepe ε. Ye kabu woy Maali o, mezuk ε waatuu wō lyem dáa pēl, ketuula pe yii kyee.» **36** Ye nabaabe é ne dhiiti ngoolel-mekpa ε Zeeb. Din ε le nabe é An. Nyε nabe é esyes ε Fanuel, mot mbyak ε Asseid. Nyε nabe é, nyε eezedyebageeb. Nyε nabe é, nyε naadi membu meten ne ebá, be ne ngom naba nyε, nyε dinaa àġu botom o. **37** Bhis esyee ε ngom, nyε nabe é àkkabaató eba, kékum membu mekammeten ne elə ne membu mená. Nyε nabe é àddus to kok Ndjaa-ebuwa. Nyε nadidi é, esa mesa me Zeeb mwos ne pum, ne etsi ε edee to mendjaala. **38** Wō gwaa, nyε zetuula dwoo tak wat, nyε moo tin eduwal Zeeb, bhii tak nyε moo elii ne bot ε nadi ebwood náá, Yeluzalem zepkej él ban o, dum ne mōn tħoloo. **39** Dáa seeg ne nyεeg ε Yezu nasilal esa esesee djas etsi ε Għejż nadi elees ε, be eezesik ne ne pe kyee dik Għalile pe del ε lōo Nazalet. **40** Tin, ye nabe é mōn eewyee ne ċbees ε mis, Zeeb naawa tō le etsorj ne enem ne embree be. **41**

Membu djas bəbyael ε Yezu nabε É, etetó pe Yeluzalem étəp ekebəl εbyoŋ ε Pak. 42 Dáa Yezu nabε nyε moo ne membū kam ne ebá ε, be É boozetó ne ne, dáa ye nadi ezezye ne esesee tō məfulu məo ε. 43 Dáa εbyoŋ nasi ε, be eezesik. Ghuna mən'oo Yezu naalik pe Yeluzalem, tinaak, bəbyael ε Yezu ààgu. 44 Bəo nadi egek ε náá, nyε É be ne bedhiiti bot tō zukamwaa ne bot ε nadi eke loog wat be ne be nəo o. Tin, bəo zokake muu dwoo. Wə gwaa, be zekan esaj ε nyε pak bən nyeeq bəo, ne beso bəo bot ε nadi É εbyoŋ be ne be nəo o. 45 Bəo ààbela nyε ε yenek. Be É boozesik pe Yeluzalem esaa nyε. 46 Tin, kuma ye nakum melu melel bəo esaa nyε ε, wə gwaa, be zebela nyε tō kok Ndjaa-ebuwa. Nyε nadi É, ndiindil, bəlyoel eewa nyε kuku εbwak, nyε egwak be, ne ebaadji be ekiya. 47 Bot djas nadi egwak nyε o, be nadi edjoka εbuepe ne kwaambi etsəŋ nyε nadi ne ye ε, ne dáa nyε nadi ebəoza ekiya bəo ε. 48 Dáa səeeg ne nyeeq nabee nyε ε, wə gwaa be zedjoka εbuepe. Nyeeq É boozekε ne ne náá: «Mən'am, étəp yé wo sa bis deenek? Bhum elyem e bis ne soog di É pe eko. Bis eesaa wə, saa saa.» 49 Nyε É boozebəoza ne nəo náá: «Bi saa me étəp yé? Bi ààgu náá, me É tō ndjaa saag'am, étəp esa mesa me?» 50 Kabela náá, be nabε É ààmet esuk ε sa nyε nadi elii ε. 51 Bhii tak, be eezesik ne ne pe Nazaret. Nyε nadi elooba ne nyeeq ne səeeg. Tin, nyeeq zokabaal etep binek djas tō lyem'ε. 52 Yezu moo tin ewyee ne tyε, ne etsəŋ, ne enem ne embəe É mis me Zeeb ne É mis me bot.

3 Ye nabe É, é sok Sezaad Tibeed nadi, nyε moo ne membū kam ne eten kə bōo ekukuma dik'ε ε, Poos Pilat nadi É kukuma Yude, Elood kadi É ekok kə Ghalile. Ye kabə mən nyeeq Filip o, nyε nadi É kukuma kyee dik Ituud, ne Talakonitid. Lizanyas nakabε ye ε kukuma kyee dik Abilen. 2 É ghej Anas ne Kayif nadi eboo begħħaa-Zeeb ε, ye nabe É Zeeb naalii ne Zaġ mən Zakali pe tō bal. 3 Zaġ zokazye kə mel me nadi pe kyee dik wat ne dii Yulden ε. Nyε natutuud É náá: «Liigka elyem, da bi É keduwa Zeeb. Tin, Zeeb É waapel mesyem men.» 4 É di'enek, etep ee nadi kwyala tō Mekana me ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi ε, ye naabela esuk. Ye nabe É náá: «Mot ngot epetuud tō bal: "Koobalka ze ε Ghċej, da bi É tuu nyε meze me na looba-looba! 5 Edi e na sebtee di pak metsok djas ε, ye waabimelaa. Metsok ne eghooda djas É waasilaa. Memboj djas di É ze ε, ye waasekaa. Meze me di, ye eezepulel ε, ye waakoobelaa. 6 Tin, bot djas É waabee tsik Zeeb aadjε ε."» 7 Medħuu me bot nadi ezye pe daa

Zaġ etee náá, Zaġ neezeduu be Zeeb. Zaġ zokake ne nəo náá: «Biyo megel mak, εze lyo bin náá, bi kaab εbuk ε Zeeb di ekunaa yenek? 8 Lyaalka ne esesee bin náá, ye É tsætse náá, bi eezeswoola etsik bin, da bi É bet eke biyo ne biyo náá: "Dhiiti sonok aanākwaasa mena, etee náá, Abalaam É bhaab'enaka." Betka me lée bin náá, Zeeb É ne ghwyil esa náá, məkok mak liiza, ye di bedha ε Abalaam. 9 Ye goka É bi É gu náá, zoj moo É neega É ebok ε le, étəp ye neetsaal ekajal e tak. Ele djas aadi ààdjə bhumi, goka É ne etsaalaa. Bhii tak, ye waakedikaa tō du.» 10 Wə gwaa bot moo tin edji nyε náá: «Bis goka ne esa dáa?» 11 Nyε É boozebəoza ne nəo náá: «Mot di ne ekuwa ebá o, goka É ne egwyena wat, dje mot di ààbe ne ye o. Bela náá, mot di ne edee e dek o, nyε kaa ne bot É di ààbe ne ye o.» 12 Benoġel ε epata e lapo zokabaazye yobø zeduwa Zeeb. Wə gwaa be dji Zaġ Nduuel-bot náá: «Lyoel, bis goka ne esa dáa?» 13 Nyε eezebəoza ne nəo náá: «Nawaabka bot epata e lapo dhaa yii kukuma di elεe náá, bi goka ne ewaab ε.» 14 Esodja zokabaadji yobø náá: «Ye kabə bis o, bis goka ne esa dáa?» Nyε eezebəoza ne nəo náá: «Sa mot ààbaanoo sa mot ne bhel, sa mot ààsu mot təp. Bi goka É ne ede ε efute e mesa min.» 15 Bot djas nadi ebwood ne εbwaalel djas. Bot djas nagek É náá, Zaġ nabε É Mesi. 16 Nyε eezekε ne bəo djas náá: «Mam duu bin Zeeb É tō medii. Ye kabə mot di ezye bhis'am o, nyε eedħħaa me ne məbwala ne ghwyil. Mam aanākwaakobela-belak duu emalal étəp ekoftiittak ekel e ekoko be. Nyey aaduu bin Zeeb É tō ghwyil Sisim na Dεe ne tō du. 17 Tō membəo me, nyε eemet zyaagal étəp nyε neewa mbék pak mbee bhumi ne mbəe bhumi. Tin, da nyε É wa mbəe bhumi kə taa. Ye kabə embee bhumi o, nyε kakemwas ye ε tō du na kom-kom.» 18 Zaġ naaleħe bot Mbεe Bhaadal ne bəte ne dhiiti bermelyo. Nyε nadi elyo be ne edje be ghwyil. 19 Wə gwaa, Zaġ zokazedul məkoozi Elood mələ kə esu ε Helodhiaad mwaa mən nyeeq nyε nadek o, doo ne étəp embee esesee nyε nadi esa ε djas. 20 Tin, Elood naabaazesa dhiiti mbee təp: nyε naawa Zaġ É mbok. 21 Bhii bot djas nazeduwa Zeeb ε, Yezu pe naazeduwa Zeeb. Nyε nadi edjaala, wə gwaa gwoo zebnejel. 22 Bhii tak, Sisim na Dεe eezesul kə lε tyee eghum. Wə gwaa, dhiiti gwood zokazegék tō gwoo náá: «Wə É mən'am me dyeebakwyel o. Me eedyeebamyaala ne no εbuepe.» 23 Yezu nabe É, nyε moo ne membū tyee məkam-mel el è sok nyε nakan mesa me ε, ne dáa bot nadi eke náá, nyε É mən Zozef ε. Zozef nadi É mən Eli.

24 Eli é mòn Mattat, Mattat nakadi é mòn Levi. Levi nabe é mòn Melki, Melki nakadi é mòn Zanayi, Zanayi nabe é mòn Zozef. **25** Zozef nakadi é mòn Mattatyá, Mattatyá nabe é mòn Amós. Amós é mòn Nawum. Seeg ε Nahum nabe é Esli, Esli é mòn Naghayi. **26** Naghayi nabe é mòn Maat. Mot nabya Maat ḥ nabe é Matatyas. Matatyas nabe é mòn Semeyi. Mot nabya Semeyi ḥ, nabe é Yosek. Yosek nabe é mòn Yoda. **27** Yoda nakadi é mòn Yoanan. Seeg ε Yoanan nabe é Lesa. Lesa nadi é mòn Zolobabel, Zolobabel nakadi é mòn Salatyel, Salatyel nabe é mòn Neeli. **28** Neeli nakadi é mòn Melki, Melki nadi é mòn Adhi, Adhi nakadi é mòn Kosam, Kosam nadi é mòn Elmadham. Elmadham nakadi é mòn Eed. **29** Mot nabya Eed ḥ, nabe é Zosue, Zosue nabe é mòn Eliezéed, Eliezéed kadi é mòn Yolim, Yolim nabe é mòn Matat. Matat kadi é mòn Levi. **30** Levi nabe é mòn Simeyøj, Simeyøj kadi é mòn Yuda. Yuda nabe é mòn Zozef, Zozef kadi é mòn Yonam, Yonam nabe é mòn Eliakim. **31** Eliakim nakadi é mòn Melea, Melea nabe é mòn Mena, Mena nakadi é mòn Matata. Seeg ε Matata nabe é Natan, Natan kadi é mòn Dhavid. **32** Dhavid nabe é mòn Yese, Yese kadi é mòn Obeed. Obeed nabe é mòn Bhooz, Bhooz kadi é mòn Sala. Sala nabe é mòn Naasøn. **33** Naasøn kadi é mòn Aminadaab, Aminadaab nabe é mòn Almin, Almin kadi é mòn Aalni. Aalni nabe é mòn Esløn, Esløn kadi é mòn Peleøz, Peleøz nabe é mòn Yuda. **34** Yuda nabe é mòn Zakøob, Zakøob nakadi é mòn Izak. Izak nabe é mòn Abalaam. Seeg ε Abalaam nabe é Teela, Teela nabe é mòn Nakøod. **35** Nakøod nabe é mòn Seluug, Seluug nabe é mòn Lewu, Lewu kadi é mòn Peleøg. Peleøg nabe é mòn Ebæed, Ebæeb nabe é mòn Sala. **36** Sala nabe é mòn Kenan, Kenan nabe é mòn Alpaksaad, Alpaksaad é mòn Sem, Sem é mòn Noe, Noe é mòn Lemek. **37** Lemek nabe é mòn Matusalem, Matusalem nabe é mòn Enøk. Enøk é mòn Yeleød, Yeleød nabe é mòn Malaleel. Malaleel nabe é mòn Kenan. **38** Tin, Kenan nabe é mòn Enøs, Enøs nakadi é mòn Set. Set kadi é mòn Adam, Adam é mòn Zeeb.

4 Dáa Yezu nabula pe dii Yulden ε, ye nabe é Sisim na
Dee moo tø le na «tøø», Sisim zedul nye tø bal, **2**
é di Dim motmekøj nakewa nye tø mebhowal ḥ. Ye
nabe é, nye naasa melu mèkam-mèná ààde edee. Bhii
tak za zokazesa nye. **3** Dim motmekøj eezøke ne ne
náá: «Neghu wo é Mòn Zeeb ḥ, kea ne ekok elak náá,
ye liigel, da ye é di mapa.» **4** Yezu eezøøza ne ne

náá: «Ekwyala ε Zeeb lee náá: "Tsik mot tok ne mapa
toto."» **5** Bhii tak, dim motmekøj eezøyet ne ne kò¹
dwol, wo gwaa nyε lyaal nyε tø ewala èwat meyoj
me di kò bøs ε, djas. **6** Satan ne ne náá: «Gwyáka, me
waadje wo eghen ne mekas me di to meyoj mak ε
djas. Etøe náá, ye naazedjeaa me. Me é ne ghwyil edje
ne mot me aakwos edje ḥ. **7** Ye be náá, wø eemyaal
ekwyit meboj mò si meko mam ḥ, me waadje wo
djas.» **8** Yezu eezøøza ne ne náá: «Ekwyala lee é
náá: "Ye é Ghej, Zeeb'ø é wø di egoka ne eduwal. Wo
zosa ε mesa me nyey nyε emet."» **9** Bhii tak, Dim mot
mekøj eebaazetó ne ne pe Yeluzalem, zegel nyε kò eko
ε kok Ndjaa-ebuwa. Nyey ne Yezu náá: «Ye be náá,
wø é Sæjøle Mòn Zeeb ḥ, tsela, da wø é keduma pe
si. **10** Deenek, etøe náá, ekwyala lee ε náá: "Zeeb é
waalee ne efop be náá, be baal wø." **11** Tin, baabela
náá: «Be waabep wo kò membo mòo, é kaab náá, kò'ø
ezekøbema èbek.» **12** Tin, Yezu eezøøza ne ne náá:
«Ekwyala baalee é náá: "Sa wø ààwa Ghej, Zeeb'ø tø
mèbhøwal."» **13** Bhii nyε nazewa Yezu tø mebhøwal
dáa nye nakwyel ε, Dim motmekøj eezøbet nye, nye
tø tøsetaøpe, kekum é dhiiti ewala aanyø ne ne ε. **14**
Yezu eezølik pe Ghalile, ghwyil Sisim na Dee tø le
«tøø». Duma ye zokake kò mel me nadi mbaka-mbaka
ne tin ε djas. **15** Tin, Yezu moo tin elyo bot mekpa ε
Zeeb tø mendjaa me mendjaala me eYuda. Bot ε nadi
egwak nye ḥ, naadyeebaduduwal nye. **16** Dhiiti dwoo
Yezu zetø pe Nazaret, é di nye nawyelaa ḥ. É dwoo
saba, nye eezeni tø ndjaa mendjaala me eYuda dáa
nye natawa ne esesa ε. Nyε é boowyel é mis me bot
étep elaj ε ekwyala ε Zeeb. **17** Bhii tak náá, be eezøje
nye mbwoob mekana me ngoolel-mekpa Ezayi, nye
eezøwiiz mekana me tak. Nyε kabela é di nakwyala
náá: **18** «Sisim ε Ghej é ne nam etøe náá, nye naadje me
ebotan, étep me neezøtuud bedjel ε bot mbeø bhaadal.
Nyε naadhis me, me zølee bot ε membok náá, be moo
é tiia. Me zølee be na edhim náá, be moo zenya sok.
Me zølee bot é di nyalaah ḥ, be neepøka. **19** Me zetuud
náá, mena moo é, é mewala me Ghej di zetsik bot be
ε.» **20** Bhii tak, Yezu eezøwol mekana, zedje ne mot
nakwokwom mbwoob mekana me tak ḥ, nye eezenø
nyel, disi. Bot djas nadi tø ndjaa mendjaala me eYuda
ḥ, moo tin «dhuuu», ne mis é nyel'ε. **21** É di'enek,
nye boozølee be náá: «Mos ekwyala ee bi zegwak ε,
eedjala.» **22** Boo djas nadi etanjøl étep'ε, be nadi edjoka
mbeø etep ee nye nadi eleø be ε. Be zokazedi náá: «Ye
tok mòn Zozef'aak é?» **23** Tin, Yezu eezøke ne noo náá:

«Tséetse náá, bi é waadje kana yak: "Ngwomel bot, tsika nyel'o woy wo é emet." Bi é waabaake ne nam náá: "Bis eegwak menduk me mesa me wo nasa pe del ε Kapelnaum ε. Baasa esa e tak wak kó ghaada yo met!"» 24 Bhii tak nyé eezebaabil náá: «Ne tséetse, me lee bin é náá, ye tok ne dhiiti ngoolel-mekpa ε Zéeb ààmyaalaa kó del ε le met. 25 Tséetse, me lee bin ε náá: É ghej ε ngoolel-mekpa ε Zéeb Eli, ye nabé é ne bête ne bekus ε boa to Yisalaεl, é sok ye nasa membu melel ne pes, bhi àànee ε, é sok boo pwom nasa kó del djas ε. 26 Zébelá náá, Zéeb nabé é ààkyeed Eli pe daa kus moma dik'ena. Nyé nazokyeed nyé é pe daa dhiiti kus moma, nadidi pe del ε Salepta o, pe kyee dik Sidon. 27 Ye nabaabe pe é, ne bot ε nadi ne ebé ε zezam o, ebuepe to Yisalaεl é ghej ε ngoolel-mekpa ε Zéeb Eliize. Zébelá náá, ye nabé ààbe ne mot ngot to sama yoo natsak, bhis Naaman, mot kyee dik Siili nyé emet.» 28 Tin, wo gwaa εbuk zemet bao djas to ndjaa mendjaala me eYuda, bhii be nazegwak deeneek ε. 29 Wo gwaa be zewyel, bhii tak be eezeawyis té ne Yezu edi sis ààbe kó del, pe kó nges boo etsok ε Nazalét nasumaa kó tak ε, étep be neekε zyeegal nyé, nyé neegees to toj. 30 Tin, Yezu zokazesyela to lóo, nöö nyel'ε, tó ye. 31 Dhiiti dwoo, Yezu naató pe Kapelnaum, del ε Ghalile. Nyey é lelyo bot mekpa ε Zéeb, dwoo saba. 32 Bot naadyeebadjodjoka dáa nyé nadi elelyo ε, etees náá, nyé nalelyo é ne eghej. 33 Tó ndjaa mendjaala me eYuda nadi é ne dhiiti mot nadi ne mbee sisim nadi edhedhek o. Mot'enok moo zetsim elyelépe. 34 Nyey náá: «Haa! Mena é ne yaa tēp, Yezu, mot Nazalét? Woy é mot na dee Zéeb nadhis o.» 35 Yezu eezebhém nyé elyelépe. Nyey náá: «Dia gwyem, wyisa to nyel mot'ak!» Mbee sisim zegheeg mot'enok si é mis me bot. Bhii tak, nyé eezeawyis to le, ààzuk nyé é dhiiti di. 36 Bot djas naadjoka elyelépe, be moo tin elelii pak'oo náá: «Yak é yaa kóko lii ne nwyak mot? Nyé é ne eghej ne ghwyil εbatake ne embee esisim náá, be wyis, bao é batawyis.» 37 Wo gwaa, dék din ε le zedjala kó kyee dik'enek djas. 38 Yezu eezeawyis to ndjaa mendjaala me eYuda, tó pe daa Simoj. Ghuna tsi ε Simoj yii moma nadi é ne mekosa ekparajepé. Be eezeke ne Yezu náá, nyé sa sonok étep'ε. 39 Nyé eezemalal é ngwoob'ε, tinaak nyé zébhém mekosa, nyé wyis. Wo gwaa, mekosa zewyis to le. E di tak wat, moma yenok eezewyel, nyé moo ebe be. 40 Kaséka é, é ebil ε dwoo ε, bot ε nadi ne membel membi-membi o,

naazyé ne nöö pe daa Yezu, nyé é bookel membó kó lóo. Bhii tak náá, be eezetsak. 41 Embee esisim nadi ewyis to bête ne membel, bao é tsitsim náá: «Wo é Món ε Zéeb!» Yezu é boozelyak be náá, be diyal enuub etees náá, be nadi egu náá, nyey é di Mesia. 42 Dáa melem nalem ε, Yezu eezedus to ghaada tó pe kyee di ààbe ne bot ε. Tin, zukamwaa ne mot moo zesaa nyé, wo gwaa, be zokazebela nyé. Ekwosak é lóo nabé é, be ne be nöö di é di wat, nyé nàkabaalik be. 43 Nyé eezeke ne nöö náá: «Ye goka é náá, me tó, kegoola mbée bhaadal dum ne Eyoj ε Zéeb pe bedhiiti eghaada esis, etees náá, me nadhisaa é, étep tak.» 44 Tin, nyé nadi egoola mekpa ε Zéeb to mendjaa me mendjaala me eYuda kyee dik Yude.

5 Dhiiti dwoo Yezu nadi é, é ngwoob boo soob na djato-djato Gheneεzalet. Tin, bot εbuepe eezesaala nyé é nyel pe kyee nyé nadi é, étep be neezegwak mekpa ε Zéeb. 2 Nyé eezebee é εboj ε dii, mleed membá yé zeseε, belael ε mewyet naasε étep egwyi mewyet mo. 3 Nyé eezeni to eleed wat. Yiizaag nabé é ye é Simoj. Nyé é booke ne nöö náá, be waatiila batsa ne εboj. Bhii tak nyé eezeno nyel, disi. Tin, nyé moo zelyo bot mekpa ε Zéeb. 4 Dáa Yezu nasalil elii ε, nyé é booke ne Simoj náá: «Tiila kuku dii, bhii tak, da bi é la mewyet men.» 5 Simoj é boozεbøoza ne ne náá: «Ghej, bis eegøol tu pum'ak djas mos, ààbela sonok. Tin, dum ne mekpa mo, me epela mewyet.» 6 Dáa be kala mewyet ε, wo gwaa be zemet besu εbuepe, mewyet moo moo saa ye neekε. 7 Be é boozedjoo beso bao nadi to dhiiti eleed o, be zekwyee be. Be é boozye. Bao bela besu, bhii tak, wo gwaa be zokazelwoodal mleed membá mo, mleed ekeε saa diida. 8 Dáa Simoj Pyeεd nabee deeneek ε, wo gwaa nyé zekwyit meboj si meko ε Yezu. Nyey ne ne náá: «Ghej, tóa yo etsetaεpe ne nam, etees náá, me é mot mesyem.» 9 Etées náá, ekeed naadyeebasá nyé ne bot ε nadi tin be ne be nöö o sama, dum ne yenek mbi bête ne besu ε be nagó ε. 10 Ekeed ε tak baazemet døo ne Zak ne Zaŋ bao Zebede bot ε be ne be nöö nadi o. É di'enek Yezu é booke ne Simoj náá: «Nàbem ba, etees náá, kana dwoo pan mos'ak, woy aakadi é lael mewyet étep emet bot.» 11 Bhii be nasel mleed é εboj ε, be eezedhugal esesε bao djas, be eezedu Yezu. 12 Yezu nadi é, kó dhiiti del, wo gwaa dhiiti mot nadi ne ebé ε zezam o, zetiila pe daa le, kwyit meboj, blhwoob si, zedjaala ne ne náá: «Ghej, lyem'o é kwyel oo, wo é ne ghwyil etsik me, da nyel'am é bula dæε.» 13 Yezu

eezeseeb mbo, met nyε. Nyε eezekε ne ne náá: «Mε eekwyel! Tsaka.» É di tak wat, zezam zokasi é nyel mot'enok. **14** Tin, nyε é boozedul nyε mεlø elyelepe náá: «Sa wø ààlεe mot sa dhaa wak ε. Tóa kelyaal nyel pe daa ghaa-Zεeb, da wø é kedje ebuwa e betit dáa Moiiz nake é. Etep náá, bε neetajal é di yen dum ne tsik wø zetsak ε.» **15** Tin, dék'ε, nabaazékala dhaa tye kø mεl djas, bot εbuepe nadi ezyε, zegwak melyo mε Zεeb ne zesaa tsik pe daa lε. **16** Yεzu nabε é etetó tø bal é edi di ààbe ne bot ø, étep nyε neekedjaala. **17** Dhiiti dwoo Yεzu nadi elyo bot mεkpa ε Zεeb, eFalizyε ne begħaj ε mēkana mε etsi nadus mεl ne mεl pe kyee dik Ghali, ne Yude, zenøø għada Yeluzalem ø nadi é tin mendiindil é gwoob Yεzu. Tin, ghwyil ε Għej Zεeb nadi é tø Yεzu étep nyε neetsik bot ε mεbέ. **18** Wø gwaa, bedhiiti bot zokazyε ne mot zesoob ne ebé ø, byaala kø mwaala. Bε nadi esaa dáa bε aaniigal nyε tø ndjaa étep ekeneg nyε si meko ε Yεzu. **19** Dáa bε nadi ààbe ne dáa bε sa ε, wø gwaa, bot binak zokazbyet kø mii ndjaa, tuu elen tø εbo, bε eezesil mbel'enok kø mwaala yε, kuku εbwak, zeza ne di Yεzu nadi ø. **20** Dáa Yεzu nabee edmum ε koj ε bot ε nazye ne mbel tak ø, nyε é boozekε ne mbel náá: «Møø so'am, mesyem mø eepel.» **21** Begħaj ε mēkana mε etsi ne eFalizyε moo tin ne bete ne esiiza tø elyem. Bøø náá: «Yenok εze di ebyasal Zεeb deenek? Nwyak mot di ne ghwyil εpel mesyem mε so mot, bħis Zεeb nyε emet?» **22** Dáa Yεzu naagu esiiza bøø ε, nyε é booke náá: «Étep ye bi di ne mbi yenek egeka? **23** Eyé di ààdyeebalyel nse, eke é náá: "Mesyem mø eepel" ooho, negħu eke é náá: "Wyela, da wø é ke?" **24** Ye goka é, bi gu náá: Ssejjele Møn Mot é ne ghwyil εpel mesyem mε bot kø bøø.» Bhii tak, nyε eezekε ne soobela mot'enok náá: «Mε ke é náá, wyela, nøja mwaala yø, da wø é sik pe ndjan'ø!» **25** É di'enek wat, bot djas «dhuuu», ne mis é nyel mbel, wø gwaa, nyε zewyel, għeex mwaala nyε nagħġeċċaa ne yε ε, zenøø nyel, tø pe ndjan'ε, nyε é duwal Zεeb. **26** Bot djas naadyebadjoka, bhii tak bε moo duwal Zεeb é ekeke náá: «Bis dinna ààpaabee koko yak sok!» **27** Bhii tak Yεzu zokazewijs, wø gwaa, nyε bee dhiiti nøjel epata e lapo, din ε le nabe é Levi, ndiindil é di mesa mε. Yεzu eezekε ne ne ε náá: «Dua mε!» **28** Ngħat, Levi eezewyεl, nyε eezelik esesee bε djas, du nyε. **29** Bhii tak, Levi eezesa εbjon tø ndjan'ε. Bete ne benożjal ε epata e lapo, ne bedhiiti bot εbuepe nadi é, løg wat bε ne bε nøø kø mesa. **30** eFalizyε ne begħaj ε mēkana mε etsi nadi bε ne bε nøø ε nadi elii

ebiyoεpe ne sa tak elyelepe. Bε é boozekε ne bedjekel bε náá: «Étep ye bi di ede é di wat bi ne benożjal ε epata e lapo ne bot ε di ne mbee dék ø?» **31** Yεzu é boozebbaøza ne nøø náá: «Bot ε di mēnyel εnyoεpe ø, tok ne għwixx ngwomel mot étep nyε neegwom bε. Ye é membel ε di ne għwixx miegħwoma mε. **32** Mε nabε é ààzyε, zesaa bot ε epiki. Mε nazye é, zesaa bot ε di gu náá, bε é bot ε mesyem ø, étep bε neeswoola mefulu møø.» **33** eFalizyε zokazdji Yεzu náá: «Bedjekel ε Zaj Nduuel-bot ne bedjekel bis ne tsi edee étep mendjaala esok ne esok. Étep yé bø bedjekel di ààtsi edee étep mendjaala?» **34** Wø gwaa, Yεzu zokabooza ne nøø náá: «Bi nakobee sok paa náá, besø ε mwaaz tsi edee dwoo εba, dhi bε di løg wat ne mwaaz, mot paazyε zeba moma ø? Mε ààbee deenek. **35** Tin, ewala ε tak é waakum, sø'øø mot zyxε zesa εba ø, nyε waadisa tø løø. É di tak é bε aatsi edee.» **36** Yεzu eebaazebbaøza bε tø kana náá: «Ye tok ne mot aanyaa kaad na bes étep ekoobal bet kaad ne ye. Ye sael deenek ø, pes bes kaad é waanyaa bet kaad, tin, pes bes kaad tok ne ghwyil elataa é bet kaad. **37** Ye tok ne mot aawa bes menyok tø ebheeb na mwa etse náá, yε wyl ø, menyok é ne ghwyil εbo ebheeb. Menyok waasee é bøø tin, bheeb waapulel. **38** Enyo náá, menyok mε bes waaa tø ebheeb na bes! **39** Ye tok ne mot aakwyel ede menyok mε bes, bħis nyε eezedε menyok mε na mwa ø. Ye dyeebakeaa ε náá: "Menyok mε na mwa ne nyø."»

6 Dhiiti dwoo saba Yεzu nadi edhaa tø pyeeb mεbhiek me di edjóoa ble ε. Bedjekel bε nadi ebók mεbhiek ne edjas yε to mεmbo møø, bhii tak, bε eezedε bhum tak. **2** Bedhiiti eFalizyε é boozekε ne Yεzu náá: «Étep yé bi di esa sa etsi di elyak dwoo saba ε?» **3** Yεzu eezebbaøza ne nøø náá: «Bi dinna ààpaalaa dáa Dhavid nasa é sok za nasa bε ne bot bε ε? **4** Bε naani to Ndjaa Zεeb, nyε zokano emapa ee nakajja Zεeb ε, ds, nøø yak pak, dje bot ε nadi egħie bε ne ne ø. Dhi bøø eezogu εnyoεpe náá, etsi lse náá, bot di egoka ne ede emapa binek é, yε é bøø bemet begħħaa-Zεeb.» **5** Yεzu zokabaazeke ne nøø náá: «Ssejjele Møn Mot é di kukuma dwoo saba.» **6** Dhiiti dwoo saba, Yεzu eezeni tø ndjaa mendjaala mε eYuda, nyε moo tin elyo bot mεkpa ε Zεeb. Tø tak nadi é ne dhiiti mot ngot ne mbo egħej soħbela. **7** eFalizyε ne begħaj ε mēkana mε etsi moo tinaak «dhuuu» ne mis é nyel ε Yεzu é għwixx negħu nyε waatsik nyε dwoo saba, étep εbela lo messø mε bε aapit nyε. **8** Tin, Yεzu nadi

egu egeka e ebum e elyem bao. Nyε eezekē ne mot na soobela mbo náá: «Wyel! Tyarja tetel tin kuku εbwak.» Wø gwaa, mot'enok eezewyεl, nyε eezetyaa tetel. 9 Nyε eezedji edhuu ε bot é nadi tin o náá: «Tø etsi, eyé di egoka ne esael dwoo saba, enem esa "ohoo" embee esesee? Etsik ε mot "ohoo", neghu εbet náá, nyε gwyε?» 10 Yezu eebulal mis gwyák be, bhii tak nyε eezekē ne mot tak náá: «Sæeba mbo'o.» Nyε eezeseeb mbo'e, ye eezesekel, bula enyøepe. 11 Wø gwaa begħajnej mekana mε etsi ne eFalizye zokazekpaa lyem εlyelepe, be moo tinaak esəs pak'oo, edjek tyee be aasa ko esu ε Yezu ε. 12 É għej tak, Yezu naazebjet kô etsok étter erek jaala Zeeb. Nyε naadjaala Zeeb tu pum tak djas. 13 Dáa mεlem nakalem ε, nyε eezedjóo bedjekel be. Bhii tak, nyε eezesee to sama yoo bot kam ne bebá, nyε nadjóo be «bot ε lwoma». 14 Min mao nabe É: Simon Yezu naget Pyeed o, zenoo mon nyεeg Andele, Zak ne Zar, Filip, Bhaatelemi, 15 Matye, Toma, Zak mao Alfe, zenoo Simon, mot di tø edhuu ε bot ε nadi djooaa eZelot o, 16 zenoo, Yuda mao Zak, be ne Yudas Iskaliot, mot aaka nyε o. 17 Yezu eezewyeeed etsok be ne be noo. Nyε eezetyaa é di na sibetee, é di bedhiiti bedjekel εbuepe nadi o. É di tak, ye nabaabé é ne zukamwaa ne mot. Bot ε tak naadudus é pε kyee dik Yude ne Yeluzalem, kô eghaada di é ngwoob boo dii meson ε, pε Tiid ne Sidon. 18 Be nazyeżiegwak embee melyo me Zeeb, døo ne zesaa tsik. Bot ε embee esisim nadi edhedhek o, nabe É, be naabela yobø tsik. 19 Bot nadi esuu É, be met nyε bao be emet, etee náá, dhiiti kwaambi mεbwala nadi ewyis to le, é tse-tsik bao djas. 20 Yezu eezegwiyák bedjekel be, nyey ne noo náá: «Menyo ne biyo, bedjel ε bot etee náá, Eyoj ε Zeeb é yibø. 21 Menyo ne biyo, bot ε di ne za nenak o, etee náá, bi é waade, djil. Menyo ne biyo, bot ε di edje nenak o, etee náá, bi ε waago.» 22 «Menyo ne biyo, bot ε di ebhina bin o, be so bin o, be lee bin, ne esaab ε dék ε len, kô esu ε Sænejele Møn Mot o. 23 É dwoo tak, myaalka, da bi é bol zej, etee náá, boo etuud bin é neega pε to gwoo. Bebħaab bao nasesa é deenek ne bengoolεl ε mekpa ε Zeeb.» 24 «Haa kpaa-ghoż ne biyo, békuma ε bot etee náá, bi nazebela yebø enem ne embee. 25 Kpaa-ghoż ne biyo, bot ε zedε, djil nenak o, etee náá, bi aadi é ne za. Haa kpaa-ghoż ne biyo, bot ε di ego nenak o, etee náá, bi aadi é dje.» 26 «Haa kpaa-ghoż ne biyo, ye be náá, bot djas speduwal bin o. Ye é deenek ε, bebħaab bao nadi eduwal bengoolεl ε mekpa ε Zeeb yii mekønj.» 27 Ye be biyo, bot ε di egwak me o,

me lεe bin ε náá: Kwyelka bot ε mεbhuka men. Saka enem esa ne bot é di ebhina bin o. 28 Sæeka bot ε di ekal bin o, metel. Da bi é baadjaala Zeeb étter bot é di esa bin εbiyo o. 29 Ye be, mot é nyuu wø bεez é emuk oo, baadje yak kyee emuk. Mot é noo wo ndjookuwa oo, beta nyε baanoo kuwa yo. 30 Gwyena ne mot ne mot di ewaab wø sonok o. Ye be mot eenoo seeyo oo, sa wø àakkabaadu. 31 Saka ne bot tyee bi di ekwyel náá, be sa ne nen ε. 32 Ye be náá, biyø zokwyel é bot ε di ekwyel bin oo, étter yé bi di ebun náá, bi djeaa bhoo? Døo ne bot ε mesyem zobaakwyel é, bot ε di ekwyel be o. 33 Ye be náá, biyø zosa enem esa ε, ne bot ε di esa bin enem esa oo, étter yé bi di ebun náá, bi djeaa bhoo? Døo ne bot ε mesyem baasaa deenek. 34 Ye be náá, bi ekola bot esonok ε é bwaal náá, be neebadje bin yobø oo, étter yé bi di ebun náá, bi djeaa bhoo? Døo ne bot ε mesyem baadjeel pak'oo ε fulu εkola, etee náá, be neebulela ye. 35 Ye be biyø o, ye goka É, bi kwyl bot ε mεbhuka men. Saka be enem esa. Gwyenaka ne bot esa bin, àabbwaal náá, be waabaabulal bin ye. Deenek Zeeb é waadje bin boo etuud. Bhii tak, bi é waadjooaa bøn Zeeb-Meħkaake, etee náá, nyε É Zeeb menyø ne bot ε lwalij, zεeg ne bembree ε bot. 36 Gekeka bot għoż, dāa Sæg'en di egek bin għoż ε. 37 «Sa bi ààdidi é pεs bot, deenek Zeeb aanàkwaapée bin. Sa bi ààdidi é kwyosal bot ndje sös, deenek Zeeb aanàkwaakwyosal bin ndje sös. Pelka bot εbiyo ε be di esa bin ε, deenek Zeeb é waapel bin. 38 Gwyenaka ne bot. Deenek Zeeb é waadje bin εbuepe, lwoodal. Zeeb é waaso tø boo bhwan' en bete ne bhumi, nyomelaa, dital-dital, "tøo" see. Hεej! Zeeb bee É dāa bi di elwoodal bhwaaw beso bin ε. Ye É deenek ε nyε aalwoodal yebø bhwaaw.» 39 Tin, Yezu eebaazlii ne noo pε tø kana náá: «Mot edhim tok ne ghwyil edul so mot edhim étter elyaal É nyε ze, deenek te? Be É sa deenek oo, bao djas bebá É waakedjoola tø guk. 40 Ye tok ne djekel di ne ghwyil edhaa sεeg mot di elyaal nyε mesa o. Tin, ye be náá, djekel di edjek mesa oo, nyε eezedjek enyøepe o, nyε aakaswaala É, nyε moo dāa sεeg mesa me. 41 Étter yé wø gwyák kwyεezyon di tø dis ε so mot, wo kadi É, ààbee pek le di tø dis ε lo ε? 42 Wø naakwaake ne so mot náá: "Møn so'am, beta, me dis mao kwyεezyon tø dis ε lo," dhi wøy di ààbee pek le di tø yo dis ε! Wøy mot medjhhaaz pε eko, bhimis pε si, pookodis sok pek le tø dis ε lo! Bhii tak É wø aanyaa sok, étter wø needis kwyεezyon di tø dis ε mao so ε. 43 «Mbeε le ààbya mbee bhumi. Tyee wat ne mbee le, ye aanàkwaabya

mbee bhum. 44 Le djas gwyakaa é, ne ebhum nye di edje ε. Bhum efiigh ààbókaa kó le megók. Baadi náá, bhum di saaa mén yok me vin ne ye é, ye ààbókaa tó engwyinini. 45 Mbé mot dyeebawyisal é embé etep di edus to di ekwom e di to lyeme ε, kadi é náá, mbee mot dyeebawyisal é embee etep mebiyo me di to mbee lyeme ε. Eteε náá, mékpa me mot dyeebawyisal tó nuube ε, ye é mékpa me zelwood to lyeme ε.» 46 «Étep yé bi di edjóo me “Ghej, Ghej”, da bi kadi é, ààsa dáa me ke ε? 47 Më paalyaal bin mbi mot zye p̄e daa lam é gwak mékpa mam, da nye é ke tyee tak o, di egoka ne edi ε: 48 Nyé é dáa mot nadi eesum ndjaa, nye é zeben epap e tak, zépu bós edimepe, tuula kó bat ekok o. Nyé nakaweyl epap é kó tak, tyee bhyon nakatuula ε, ebhyeeb ε medii me tak naanyuña é ndjan' enek, ààbik, etee náá, ndjaa naasumel ε enyøepe. 49 Deenek, mot maa-elō di gwak mékpa mam, nye kadi é, ààke tyee tak o, nye é dáa mot nasum ndjan' kó bós, ààpu edimepe, ààbe ghüs epap. Tyee bhyon nakatuula ε, ndjan' enek eezebik é di tak wat é “syeee”.

7 Bhii Yezu nasalil elii ne medhuu me bot ε nazemaala tin o, nye eezetó pe Kapelhaum. 2 Tin, dhiiti boo kukuma tó lóog esodja eLóm nadi é, ne dhiiti mot-mesa me ngot nye nadi ekwyel ebuepe o. Mot-mesa me tak nadi ebé ekpanjope, é siila ne esyee. 3 Dáa boo kukuma esodja tak nagwak menduk ε Yezu ε, nye é boolwom bedhiiti bepaa ε eYuda, be zedjóo Yezu étep nye neezetsik nye. 4 Be eezekum pe dáa Yezu. Be moo tin edjaala ne ne elyelépe. Bóo náá: «Mot tak goka é náá, wó kwyee nye. 5 Nyé ne kwyel bot ε mbyak'enaka. Ye nyey é nasum ndjaa mendjaala me eYuda yenaka.» 6 Tin, Yezu eezegħej nyel, tó be ne be noo. Be dinaa ààpaakotseta ne ndjaa deenek e, kukuma esodja eezelwom bess be, be lee nye náá: «Ghej, nàdhek nyel' o gwyes. Mam tok mbé mot étep wo neeni to ndjan' am. 7 Étep tak é mam nakuma nyel, di ààzye zelii ne no. Deenek, “iyeee!” Lóoa ekpa wat etee náá, mot-mesa mam neetsak. 8 Di me di'aak, me é ne ekukuma bam me di gwak esesee me aasa é ne no o. Pe si meko mam, me é ne esodja. Me ke ne ngot náá: “Tóak” o, nye epetó. Me ke ne nwyak náá: “Bulak” o, nye epebul. Tin, me ke ne mot-mesa mam: “Sa dáak” o, nye epeba. Tin, me ke ne mot-mesa mam:

“Sa dáak” o, nye epeba.» 9 Dáa Yezu nagwak ebóozza kukuma yenok ε, ye nabé é, nye naadyeebakwyel nye. Nyé é boo liig mis, nyey ne edhuu ε bot ε nadi egyee ne ne noo náá: «Me lee náá, me dinaa ààpaabee kwaambi yak

ebwaalel ne Zeeb sok, ye nakoozobe kó del ε Yisalaεl.» 10 Bot ε nalwomaa o, eezesik yobó pe dáa kukuma esodja, be kakebela mot-mesa nadi bé o, nye eezetsak. 11 Bhii tak, Yezu eezetó pe del ε di djóoa Nayin ε, bedjekel be ne medhuu me bot ε nadi egyptee ne ne o. 12 Dáa nye nadi, nye moo é ngwoob eniel ε del ε tak ε, bot ε del nadi ezye ne muu mot pe mevit étep ekedel nye. Ye nabé é etsak ε mon dhiiti kus moma. Bot ε del ε tak ebuepe nadi é, é ngwoob'ε. 13 Dáa Ghej nabee kus moma yenok ε, għoġ naasa nye ebuepe étep'ε. Nyé ē booke náá: «Nàdjel!» 14 Nyé eezetiila, wó gwaa nye met kes, bot ε nadi ebep kes o, eezetyaa. Yezu zeke náá: «Moo ngbaaz, me lee náá: Wyel!» 15 Mot nagwyε o eezegom, di ndiindil, nye moo tinaak elii. Yezu eezebulal nye é membø me nyeg. 16 Bot ε nadi tin o, naadjoka ebuepe. Be é boozeduwal Zeeb é ke náá: «Boo ngoolel-mékpa ε Zeeb eetuula pak'enaka. Deenek, Zeeb eezekwyee bot ε mbyak'el!» 17 Bot ε kyee dik Yude ne mel me mengwoob ne mengwoob nabé é, be naagwak menduk me sa Yezu nasa ε. 18 Bedjekel ε Zaj eezekaada Zaj etep binek djas. Zaj eezedjóo bedjekel ebá pak'oo. 19 Nyé eezelwom be pe dáa Yezu, étep edji Ghej náá: «Ye é wøy ε di Mesia nabé náá, nye epezye o, “ohoo” negħu ye baabwoodaa dhiiti baadi ezye o?» 20 Dáa be nakum pe Yezu nadi ε, be eezek ne ne náá: «Zaj Nduuel-bot lwom bis é, bis zedji wó náá: “Ye é wøy ε di Mesia nabé náá, nye epezye é, ‘ohoo’ negħu ye baabwoodaa dhiiti baadi ezye o?”» 21 É ewala ε tak wat, Yezu zokazetsik bete ne membel, bot ε nadi ne edjam o, ne bot ε embee esisim nadi edhedhekk o, dōo ne ebé ε mis me bot ε edhim. 22 Bhii tak Yezu eezebóozza ne engoola-ngoola ε Zaj náá: «Kebaajaka ne Zaj esesee bi bee ε, ne yii bi gwak ε. Bot ε edhim moo nyaasok, bot ε di ne edjam o moo ke enyøepe, bot ε nadi ne ebé ε zezam o, be eezetsak. Be na endiila e melo, moo gwak. Bot ε zegħwε o, be eezegom. Mbé Bhaadal epegoolel, kekum pe daa bedjel ε bot. 23 Menyó ne mot aadi ààdis ebwaalel ε le kó lam o!» 24 Bhis engoola-ngoola ε Zaj nasik ε, Yezu moo tin elii ne zukamwaa ne mot nadi tin o kó esu ε Zaj. Nyé nalee ne noo náá: «Bi naakebee yé pe to bal? Moo le ghwaazok é dheeġel ne pup é? Aàbe! 25 Haa eyé bi naakebee to bal? Mot ngot ne vanj mbi bhett é? Bi ne gu náá, bot ε dyeebabat evaq e ekaad o, ne bot ε di edi to ekum o, dyeebadi é to eboo mendjaa me bemekoozi. 26 Ha bi naakebee yé? Bi naakebee é ngoolel-mékpa ε Zeeb é? Ne tsheetse me lee bin náá, yii

bi nakebee ε, nyey eedhaa-dhaajaak ngoolel-mekpa ε Zeeb. 27 Etee náá, Zaj é mot ekwyala nalee náá: “Esok ne wo ne tó, me waalwom ngoola-ngoola yam, étep nyey neekekoobal wó meze.”» 28 Yezu eebaabil náá: «Me lee bin ε etseetse náá: Pe to bot ε di kó bō's'ak o djas, ye tok ne mot dhaa Zaj Nduuel-bot. Tin, ye guaa náá, tó bot djas di tó Σyoy ε Zeeb o, mot di mōo dhyeeb o di boo-mot ne ne. 29 «Bot ε mybyak Yisalael djas ne benojet ε epata e lapo naagwak nyey, bōo myaal náá, Zeeb é mot epiki. Bhii tak, bōo batazeduwa Zeeb pe daa Zaj. 30 Tin, eFalizye ne belyoel ε etsi ε Zeeb naabyen ekwosak ε Zeeb étep'oo, be naapēe náá, Zaj duu be Zeeb.» 31 Yezu eebaazeke náá: «Me gek bot ε melu mak ne beze? Be baakoa ne ze é? 32 Be é dāa zéega bōo dhyeeb mendiindil kó ebeseε ε bot djas di edi ε. Tin, ngot katsim é, lee ne bōo beso be náá: “Bis eebwom bin ngombi, bi ààpabōl. Bis eedjeeb bin medjeeb me esyee, bi ààpadjel!” 33 Etee náá, Zaj Nduuel-bot eezye. Nyey nabe ààde mapa, ààde menyok, bi kake ε náá: “Ye é elyeeb ε di esa nyey deeneek!” 34 Seenjele Món Mot eezye. Nyey spede ye edee ne menyok, bi kake ε náá: “Beeka nwyak é, mesa me é, ye é ede edee ne menyok. Nyey é mōo so benojet ε epata e lapo, ne bot ε di ne mbee tsik o!” 35 Tin, bot djas di myaal etsoy ε Zeeb o, be epegu náá, ye é epiki.» 36 Dhiiti mot Falizye zokazedjó Yezu, nyey zedē edee be ne. Wo gwaa, Yezu zetó pe daa le, nyey eezeno di kó mesa. 37 Pe kó del ε tak ye nabé é ne dhiiti moma nadi ne mbee dék o. Dáa nyey nagwak náá, Yezu nadi é, kó mesa pe daa mot Falizye ε, nyey eezetye ne bēeb nasaal ne ekok ε albat ε «təoo» ne menanas. 38 Nyey eezetyaa bhii koj ε Yezu, é dje si meko me. Nyey moo tin ebel meko ε Yezu ne mijal me. Tin, nyey moo surjal ye ne bhoo lo'ε, doo ne eboma nuub'ε é meko ε Yezu. Bhii tak nyey eezeso menanas kó meko me tak. 39 É ghej mot Falizye nadjóo Yezu náá, nyey zedē pe daa le ε, nabee deeneek ε, nyey moo tin elii tó lyem'ε náá: «Mot tak spedi é ngoolel-mekpa ε Zeeb oo, pe nyey eegu mbi moma met ny'eak. Pe nyey eegu náá, nyey é moma na mbee dék!» 40 Yezu eezekte ne mot Falizye yenok náá: «Simoj, me é ne sa wat me di kwyel elée wó.» Simoj eezekte ne ne náá: «Bela, liia lyoel.» 41 Yezu eezekte ne ne náá: «Mot ngot naakola bot ebá epata. Ngot nakola é, epata bemil eten, dhiiti tak epata bemil mēkam-meten. 42 Dáa bōo djas nadi ààbe ne ghwyil ebulal epata tak ε, nakuma epata é boopel kola bōo djas bebá. Pe to bot ebá binok ε aakwyel mot'enok

dhaa tyε?» 43 Simoj eezeböza náá: «Ye be mam o, me gek é náá, ye aadi é, mot nakola epata ebuepe o.» Yezu eezeböza ne ne náá: «Simoj, wo é ne gham.» 44 Bhii tak nyey eezeliig mis, gwyák moma tak. Nyey ne Simoj náá: «Wó eebee moma yak é? Me eeni to ndjan'o, wo ààpadje me medii me egwyii ε meko. Gwyáka! Nyey eegwyii me meko ne mijal me, bhii tak nyey eesunjal ye ne bhoo'e. 45 Wó ààpaboma nuub'ó é memuk mam. Ye kabé nyey o, dáa me looni wak mos ε, nyey ààpakan eboma nuub'ε é meko mam. 46 Wó ààpaloo'b me mul kó lo. Ye kabé nyey o, nyey eeloob me menanas é meko! 47 Étep tak é me di lee wó náá: Bete ne mesyem me eepel! Étep tak é nyey lyaal boo kwyel deeneek. Mot pelaa ba bim o, zobaalyaal é ba bim kwyel.» 48 Yezu é boozéke ne moma tak náá: «Mesyem mo, eepel!» 49 Bot ε be ne be noo nadi kó mesa o moo tin elii pak'oo náá: «Nwyak é nwyaa kwaambi mot di ne ghwyil εpel mesyem me bot'aak?» 50 Tin, Yezu eezekte ne moma yenok náá: «Emyaal ε ló eetsik wó. Táa tó egwyem.»

8 Bhii tak, Yezu eezetó kegoola bot Mbée Bhaadal ε Zeeb pe tó egħħada ne kó bōo mel, be ne bedjekel be kam ne bħbá, 2 zenoo bedhiiti boa nyey nawyisal embee esisim tó lóo o, ne bot nyey natsik be o. Ye nabe é Maali di djóoaa Maali mot del ε Makdala o, mot esisim eten ne ebá nasoaa tó le o, 3 Zan, mwaa Kuuza, ngot tó lōoġ ekukuma di sa mesa tó ndjaa mēkoozi Elood o, Suuzan, ne bete ne bedhiiti boa nadi ekwyee Yezu ne bedjekel be ne esa e bōo met. 4 Zukamwaa ne mot nadus mel ne mel o, naazesaala é bħaaz ε Yezu. Wo gwaa Yezu zekan kana yak: 5 «Dhiiti mot ngot zokazetó, kemwam mēbhék tó pyeb'ε. Tyee nyey nadi emwam ε, dhiiti kyee bhék eezekwyit é ze. Haa kpaa-ghoq ne bhék'ene, bhii tak, enen ε zedē ye. 6 Dhiiti kyee bhék kakwyit é, kó bōs di ne bat mekok ε. Tyee bhék'ene nakwyit ε, ye é boozesye, etee náá, é di tak, bōs nadi é għas. 7 Dhiiti yak kyee bhék kazekwyit é tó engwyinini. Bhék tak eezekwyil lōoġ wat ne engwyinini. Dikel engwyinini e tak eeboozegó ye. 8 Ghuna dhiiti kyee bhék naazekwyit é mbée bōs. Tyee ye nawyee ε, bhék ne bhék naadje bhum bedhet ebuepe.» Bhii Yezu nasilal kana yenek ε, nyey eezekte náá: «Gwakeka sniżżepe, bi é di ne melo étep egwak o.» 9 Bedjekel ε Yezu zokasedji nyey esuk ε kana tak. 10 Wó gwaa nyey zeböza ne noo náá: «Biyo, bi eeedjea etsoy ε egu esuk ε Σyoy ε Zeeb. Ye be beso bin o, be gwak ye ε tó ekana. Deenek, “Be é ne

ghwyil egwyák ne mis, ààbee. Be é ne ghwyil egwak ne melo, ààpiibal sa di kwyel elee ε.» 11 «Gwakeka esuk ε kana tak: Bhek é mekpa ε Zeeb. 12 Mebhek me nakwyit é ngwoob gba ε, ye é dáa bot ε di egwak mekpa ε Zeeb, da Dim Mot Mekon é zedis be ye to ebhum e elyem o, étep ekaab náá, be é zekedum koj ne Zeeb, da be é tsak. 13 Mebhek nakwyit ko bos di ne bat ekok é dáa bot ε di egwak mekpa ε Zeeb o, be dja ye ε ne memyaala. Ghuna be ààbet náá, ye tyaa "zik". Be dyeebamyaal ye ε, é ba moo ewala batsa, kaseka é, é di mebhodal aakatuula o, be eekat edum koj ne Zeeb. 14 Bhek nakwyit tó engwyinini ε, ye é dáa mbi bot ε di egwak mekpa ε Zeeb o, bhii tak, be kawak é tete ze ko esu ε embee esiiza, ne ekum e bøs'ak, ne menyo me tsik bos'ak. Be tok ne ghwyil edje tete ebhum. 15 Bhek kwyit ko mbee bøs kwyel elyaal ε, bot ε di egwak mekpa ε Zeeb, da be é wa lyem é ebaal ε ye, da be é ke mbeε kyeed, be aadje mbeε ebhum ε.» 16 «Mot é ne ghwyil etuub lama, da nye é butal ye ne mao bhe, neghu enoo ye, da wa pe si goj é? Ye neegaa é, pe ko teeg etee náá, bot ε di ni tó ndjan o, needi tó gwye. 17 Esa ee di to sò ε djas aadi é, wyis é gwye mwos dwoo. Esa e meso djas aadi é, nyen é gwye. 18 Dika ne etsoj dum ne etep djas bi di egwak ε! Etee náá, mot aadi ne ba bim sonok o, be waabil nye dhiiti. Tin, mot kwaadi ààbe ne sonok o, be aadis nye ba bim djas nye di ne ye ε.» 19 Nyeg ε Yezu ne bon nyeg zokazye, zebela Yezu. Be eezetyaa pe kel etee náá, ze edhaa étep be neekeboma ne Yezu nadi é, ekoalaape étep mebu me bot. 20 Deenek, be eezelε Yezu náá: «Nyoog ne bon nyooog é metetel pe kel, be epékwyel eboma ne no.» 21 Wø gwaa Yezu zebøza ne bot djas náá: «Nyaag'am ne mòn nyaag'am é bot ε di egwak mekpa ε Zeeb, da looba ne ye o.» 22 Dhiiti dwoo, Yezu eezeni tó boo eleed be ne bedjekel be. Bhii tak nye eezeké ne noo náá: «Djhooseeka, tó pe yii kyiid boo soob na djato-djato.» Bhii tak be eezetó. 23 Dáa be nadi eke tó eleed ε, gó eezebe Yezu. Kaseka é, boo ghuu elyelepe eezekan epupal ko dii. Mepupal me ghuu tak eegħeżebhyeeb ε medii kεeza é eleed, eleed moo tin eni medii. Medii me tak eke sa ye aalwoodal-lwoodelak eleed, be moo tin pak tsik ne esyee. 24 Bedjekel ε Yezu eezetiila pe daa le, be eeedjem nye ne etsim: «Għej, Għej, mena é di esik'aak!» Tin, Yezu eezedjem. Bhii tak, nye eezebhem għuu ne eħħyeeb. É di'enek, għuu eezesila, bħwak moo tin «kup». 25 Bhii tak, Yezu eezek ne bedjekel be náá: «Emyaal ε len é wo?» Ye nabε é boo bwoo

naamet be, be naadyeebadjoka dħaa nyel. Be moo tin edjinel pak'oo náá: «Nwyak é nwyaa kwaa mbi mot di náá, dōo ne għuu ne medii epegwak nyε?» 26 Yezu ne bedjekel be eezekum pe kyee dik Ghadasa di di egwyákel ne kyee dik Għalile ε. 27 Dáa Yezu nadi esul tó eleed ε, dhiiti mot dcl tak zokazye, zeboma ne ne. Mot tak nabε é ne embee esisim nadi dhedhek nyε ε. Nyε nabe é ààbe ne ekaad é nyel, ààkadidi tó ndjaa. Nyε nakadidi é tó mevit. 28 Dáa nyε nabee Yezu ε, wø gwaa nyε zebø tsim. Nyε eezekwyit mħeoq si meko me. Nyε eezebø tsim, nyey ne ne, náá: «Mena é ne yaa tēp, Yezu, Mòn Zeeb-Mekake? Mε expedjaala ne no, nàtwak me!» 29 Yezu eezek ne mbee sisim náá, nyε wyis tó le, etee náá, ye nabε é, mbee sisim tak eezeloobe di tó le. Nyε nadi é koola membo ne meko ne eghwooz étep nyε neemetaa é di wat. Mot tak nabebwak ye ε bwakak. Da mbee sisim tak é kazyegal nyε, kyeed nyε tó bal. 30 Yezu zokazdji nyε náá: «Din ε lo é eyé?» Nyε eezebøza ne ne náá: «Yam din é "Mekom-mekom", etee náá, bete ne embee sisim naani to le. 31 Tin, embee esisim nadi edjaala ne Yezu náá, nyε nàkyeed be tó guk di ààbe ne esik ε. (Abysos g12) 32 É di tak, ye nabε é ne boo esaj ε begħwyee nadi é egħo kɔ metsok menek o. Embee esisim eezedjaala ne Yezu, náá, nyε kyeed be tó menyel me begħwyee binok. Yezu zokamyaal be. 33 Tin, wø gwaa embee esisim zewwis tó mot'enok, ni to esaj ε begħwyee binok. Bøo djas eezesul ne ekaab pe be nadi kɔ ekkale etsok ε. Wø gwaa be zeges, kegħaaga tó dii, diida. Bøo djas si na «bħeeε». 34 Dáa bot ε nadi ebaal mesaa me begħwyee binok nabee edjema binek djas ε, be ē boozetsema ne ekaab, sik, keleeb bot kɔ eghaada ne kɔ bøo mel. 35 Bot zokawyis tó kεbee sa nasée ε. Be eezekum pe kyee Yezu nadi é. Tin, be eezebbee mot na embee esisim mekom-mekom nawyis tó le o, ndiindil é ngwoob ε Yezu, nyey ne ekaad é nyel. Nyey nyel eny়েৰে. Wø gwaa, bwoo zemmet bøo djas. 36 Bot ε nabee edjema binek djas o, moo tin eba ja dāa mot na embee esisim mekom-mekom natsak ε. 37 Tin, bot ε kyee dik'enek djas zokazdjaala ne Yezu náá, nyε dus kɔ kyee dik'oo, etee náá, ye naadyebakpaa be boo ekeed. Bhii tak, Yezu eezeni tó eleed, noo nyel'ε, sik. 38 Mot na embee esisim nawyis tó le o booke ne ne náá: «Mε kwyel é, mena gyieka l-oġġ wat.» Yezu é boozeswaal nyε. Nyε é booke ne ne náá: 39 «Sika pe ndjanj' o, da wø é keleeb enem ne embee Zeeb sa wø ε.» Mot'enok eezetó, nyε moo tin eketuud kɔ għadaa djas

dáa Yezu natsik nye é. 40 Dáa Yezu nabula pe yak kyiid dii ε, wo gwaa zukamwaa ne mot baazeboma ne ne, etεε náá, be nadi ebwood nye. 41 Dhiiti mot, din ε le nabe é Zayilus. Nye nadi é, kukuma ndjaa mendjaala me eYuda. Nye eezekwyit mēboj si mēko ε Yezu, é djaala ne ne, nye zyε pe ndjajε, 42 etεε náá, nye nabe é ne sim esyes ε le ngot, mōn membu kam ne ebá nadi ebé ekparajepe pak tsik ne esyee. Dáa Yezu nadi etó ε, zukamwaa ne mot nadi edu nye, bak eghuja nye é nyel, bak tak etiidal nye. 43 Ghuna to edhuu ε bot binok, ye nabe é ne dhiiti moma, ghiya nadi ekekkek nye é nyel boa, ààbe ne etsek o. Ebé ε tak naasa ne ne tyee membu kam ne ebá. Nye naasilal epata be djas to mendjaa me megwoma εbuepe, ebé ààsi. Ye nabe ààbe ne mot nakwak egwom ebé ε tak. 44 Nye eezedu Yezu bhii koj, zyε, zemet kyee egho ε kaad'ε wat. Mēta nye nazomet ε, é di tak wat, ghiya eezetsek. 45 Yezu eezedji náá: «Eze met me?» Wō gwaa bot djas kēla, Pyeed eezke náá: «Ghej, beeaa kwaambi zukamwaa ne mot di etiidal wō ekyee djas'aak.» 46 Deenek, Yezu eezke náá: «Tseetse mot eekwyet me, etεε náá, me eegwyak náá, dhiiti pes mebwala eewyis tō lam.» 47 Dáa moma tak nagu náá, nye eepanaa ε, moma tak eezetiila, nye moo pwak ne bwoo. Bhii tak, nye eezekwyit mēboj si, si mēko ε Yezu. Nye eezemyam é mis me bot djas, tin, nye moo elεε ne bot djas etεp yé nye namet kaad ε Yezu ε, ne dáa nye nakatsak é di tak wat ε. 48 Wō gwaa Yezu eezke ne ne náá: «Esyes ε lam, edum ε koj ε lō ne Zeeb eetsik wō. Tōa tō egwyem.» 49 Tinaak, Yezu dinaa elii, ngoola-ngoola ngot eezedus pe ndjaj ε kukuma ndjaa mendjaala me eYuda, zεlεeε nye náá: «Esyes ε lō eezepka. Nàkabaadhek lyoel.» 50 Yezu nabe ààbis sa be nadi elii ε. Nye é boozekε ne Zayilus náá: «Nàbem ba. Duma koj ne Zeeb, nye waatsak!» 51 Dáa nye nakum pe ndjaj ε, nye eezelu bot djas náá, be nāni to ndjaa. Nye nazomyaal é, bedjekel be, Pyeed, Zarj ne Zak, zenoo seeg ne nyεeg mōn. 52 Bot djas, metetel ne megwyε, ne etanjal ne etsim. É di'enek Yezu é booke ne nōo náá: «Nàdjeka. Mon ààpagwyε. Nye é é gó.» 53 Wō gwaa bot gō nye etεε náá, be nadi egu náá, mōn naazegwyε. 54 Nye eezemet mon é mōb, nye eezeben gwood. Nyey ne ne náá: «Mon'am, wyelal!» 55 É di tak wat, mōn'enok eezegom, nye eezewyεl. Bhii tak, nye é boowlom be náá, be dje mōn tak edee e dek. 56 Tin, ye nabe é, seeg ne nyεeg naadyeebadjoka elyelepe. Yezu eezelyak be náá, be nàlēe bot sa nasael ε.

9 Yezu eezeseeeg bedjekel be kam ne bēbá, nye eezedje be ghwyil ne egherj εssō embree esisim ne etsik ε bot ε mēbē. 2 Bhii tak nye eezelwom be, be kēgoola Mbēe Bhaadal Eyoj ε Zeeb, ne etsik ε membel. 3 Nye eezedje be etsi náá: «Sa mot àànōo sonok wat, nye neetō ne ye medjorj. Sa mot àànōo sek, àànōo εkoo, àànōo mapa, keyaka ne epata tō mengwyε men. Sa mot ààdi ne ekuwa ebá. 4 Tō edi djas bot aamyaal náá, bi sulal ε, dika tō ndjaa tak, kekum dwoo bi aadus tin ε. 5 Mel djas bot aapεε náá, bi nàsulal pe daa loo o, kpaaka yibō, da bi é kut be piib mēko men. Ye aadi é, tyee mwana étēp embree esesee bōo.» 6 Bedjekel eezetō pe mel djas, keleε bot Mbēe Bhaadal, ne etsik ε bete ne membel é edi djas. 7 Tin, Elood mot nadi mēkoozi kō kyee dik Ghalile o, naagwak menduk me etep binek djas. Nye nabe é ààkagu sa nye gek ε, etεε náá, bēdhiiti bot nadyeebake náá: «Zarj Nduuel-bot nagwyε o, naazegom.» 8 Bak náá: «Ye é ngoolel-mekpa ε Zeeb, Eli, eebaatuulal.» Yak kyee bot náá: «Ye é ngoolel-mekpa ε Zeeb na mwa, eezegom!» 9 Elood é boozekε náá: «Ye nabe é mam εmet naazelwom náá, be tsak Zarj Nduuel-bot. Ha yenok é nwyaa mot? Mot me di egwak bot é lii etεp bak ko εsu ε le'aak é ze?» Nye nadi esaa nye neebree Yezu. 10 Bot ε lwoma zokazebula pe daa Yezu, be moo tin é banja nye esesee ee be nasa ε. Yezu é boozedul bedjekel be, tō ne nōo é ngwoob dhiiti ghaada di edjooaa Bhētsaida ε. 11 Ghuna bot εbuepe naagu ze be nadi tō ε, be ε boozedul be. Yezu zokazeboma ne nōo. Bhii tak, nye moo tin é lyo be dum ne Eyoj ε Zeeb, ne etsik ε bot ε nadi kwos mētsika o. 12 Dáa dwoo nabe ye moo sila ε, bedjekel be kam ne bēbá é boozetila pe daa le. Bōo ne ne náá: «Swaala bot bak, be tō pe kō mel ne pe tō epet eedi pak ne wak ε, etεε náá, penek be waake bela di ndjok ne edee e dek, etεε náá, menaka wak é tō bal.» 13 É di'enek, Yezu eezebōoza ne nōo náá: «Djeka be edee biyo be εmet!» Be eezebaaake ne Yezu náá: «Bis zokalik é, ne emapa eten, zenoo besu εbá. Wō kwyel bilak é náá, bis keebōm edee ee bot bak djas ee?» 14 É di'enek, metaj me bot naakum tyee botom bēmil eten. Tin, Yezu é boozelεε bedjekel be náá: «Dhilka bot djas mendiindil, zεega bot mēkam-mētεε-tēn e di wat.» 15 Bedjekel é boozesa dáa Yezu nake ε. Be eezedil be si. 16 Bhii tak, Yezu zenoo emapa eten ne besu εbá binek, nye eezeben mis pe eko, zεghaapee Zeeb etεp edee binek. Nye eezepyak mapa, nōo, dje bedjekel be, be kaa bot djas. 17 Mot ne mot naade,

djil. Bédjekel zokabula ne mèbhwaam kam ne ebá yii mèbhbwak. **18** Dhiiti dwoo, dáa Yezu nadi é djaala ne Zeeb e dhiiti sum di ε, bedjekel nadi ε, be ne ne. Nyé eezeedji be náá: «Medhuu me bot ke náá, mam é ze?» **19** Be eezeboøza ne ne náá: «Bak ke é náá, wo é Zarj Nduuel-bot. Bédhiiiti náá, wo é ngoolel-mékpa ε Zeeb Eli. Bédhiiiti pe ka baake ε náá: Wo é ngot tó bengooolel-mékpa ε Zeeb ee na mwa zegom o.» **20** Yezu eezeedji be náá: «Ye kabé biyo o, bi ke náá, mam é ze?» Pyeëd eezeboøza ne ne náá: «Wo é Mesia Zeeb nadhis o.» **21** Yezu eezeedul be melo elyelépe, nyé eezeke ne noo náá, sa be ààllee bot. **22** Bhii tak nyé eebaazebil náá: «Ye goka é Sænjelé Món Mot zukaa ébuepe. Bepaa, ne eboo beghaa-Zeeb, zenoo beghaq e mekana me etsi é waabhina nyé. Nyé waagóaa. Melu melel bhis esyee ε le, nyé waagom.» **23** Bhii tak, Yezu eezelii ne boo djas náá: «Ye be náá, mot ngot epekyewl edu ε me o, nyé bet ekwyeeq ε nyel'ε, da nyé é bëp melaaba me melu djas, da nyé é du me. **24** Eteé náá, mot di ekwyel etsik nyel'ε oo, nyé aanàkwaabela tsik, mot é myaal esu ε tsik nyel'ε étep'am oo, nyé waabela tsik. **25** Mot ébela mevu me bos djas, da nyé é gel nyel'ε emet oo, neghu épul ε nyel oo, ye é teteé yé nyé sa? **26** Mot aagwak sen étep'am ne étep'mekpa mam o, tin, mam Sænjelé Món Mot é waagwak sen étep'e dwoo me aazyé tó duma Yam ε, ne tó duma Saag'am ne efop na dee ε. **27** Me lee bin ne tseetse náá: Tó sama bot ε di wak'aak, bedhiiti aanàkwaagwyé, boo ààbee Eyoj ε Zeeb.» **28** Ye naasa tyee yenga wat bhii nyé naalii deeneek ε, Yezu zenoo Pyeëd, ne Zarj, zenoo Zak, nyé eezebyet kó dhiiti etsok étep edjaala ne Zeeb. **29** Esok Yezu nadi edjaala ε, bhwoob'e zokaaaswoola; ekaad be moo puu, ékasépe dääa ngwyees bhi. **30** Kaseka tin ε, bot ebá é bhaaz'ε, boo elee elej ne Yezu. Ye nabe é Moiz be ne Eli. **31** Be eezeetuula kuku mëkas ε Zeeb. Be ne Yezu nadi elii dum ne tyee nyé aasilal lwomen'ε ε, ne dääa nyé aakegwyé pe Yeluzalem ε. **32** Tinaak, Pyeëd ne bot ε loog'ε eezeeduma tó gó, «syaaz». Dää be nakadjem ε, be eezebee mëkas ε Yezu ne bot ebá be ne be noo nadi o. **33** É di nabe náá, bot binok moo é lik Yezu o, Pyeëd eezeke ne ne náá: «Ghej, ye goka é náá, mena di wak. Djhoosumka epet elel: Wat yo, dhiiti yii Moiz, dhiiti kadi é yii Eli.» Tinaak, nyé nadi ε, ààgu sa nyé nadi eke ε. **34** É di nyé nadi elii deeneek o, eguud eezeesul, zëbutal be. Bédjekel é boozegwak bwoo é ebee dääa eguud di ebutal be ε. **35** Tó eguuud binek, gwood zokagék náá: «Nwyak é Món'am me

nazeto o. Gwakeka nyé.» **36** Bhii gwood nazégék ε, ye nakalik ε, Yezu nyé émet. Bédjekel é boozesyl tó tak, é ghej tak, be nabé è ààbaja bot etep ee be nabee ε. **37** É yak élou Yezu be ne bedjekel élou binok moo é sul etsok elenek, wo gwaa zukamwaa ne mot zëboma ne ne. **38** Tó edhuu ε bot binok, mot ngot moo tin etsim: «Lyoel, me épedjaala ne no, kela mis kó mòn'am. Ye é sim mòn'am! **39** Eteé náá, mbee sisim é met nyé o, é di tak wat nyé epekyeeb, bhii tak, ye é kadheeg nyé elyelépe, é di'enek mewyil moo tin ewyis é nuub mòn. Mbee sisim tak epezuk nyé elyelépe, edus ε le tin ne lyel. **40** Ye be ε, me eedjala ne bedjekel bo náá, be so mbee sisim tak. Be ààpakkaw yé.» **41** Yezu eezeke ne noo náá: «Embee bot, bot di ààdum koj ne Zeeb o! Melu medhen kalik ne nam é edi to len? Baabela náá, melu medhen me di egoka ne emaad bin? Dha me ne mòn'o wak.» **42** Dää moo tak nazokunaa ne Yezu ε, wo gwaa mbee sisim zegheeg nyé si. Bhii tak ye moo zedheeg mòn'enok elyelépe na «buku-kuku». Tin, Yezu eezebhém mbee sisim tak, mòn eezetsak. Bhii tak Yezu eezebulal nyé é membø me seeg. **43** Ye nabe ε bot naadyeebadjoka mebwala me Zeeb tin. Dää ye be náá, mot ne mot nabe ε, nyé dinaa adjoka ne esos etep djas Yezu nadi esa ε, Yezu é boolee ne bedjekel be náá: **44** «Béeka melo men enyøepe étep bi neebaal sa me aalee bin ε: Ye kalik é batsa Sænjelé Món Mot neekaaa é membø me bot.» **45** É di'enek, bedjekel nabe ε, ààmet lo tóp nyé nalee be ε, etee náá, esuk ε tak nadi be é syela étep be needi ààmet yé. Be nadi é ne bwoo edji ε Yezu tóp'enek. **46** Bédjekel moo tin ebe meso pak'oo étep be neegu tó sama yoo, eze di boo-mot. **47** Yezu eezegeu sa nadi edhaa pak'oo ε, wo gwaa nyé zenoo moo dhyeeb, neeg nyé é ngwoob'ε. **48** Nyey ne noo náá: «Mot é myaal mòn'ak kó esu ε kwyel nyé di ne ye ne nam o, nyé myaal é mam. Tin bela náá, mot é myaal me o, nyé myaal é, mot nadhis me o. Eteé náá, mot di mao dhyeeb pak biyo djas o, ye é nyey ε di boo mot.» **49** Zarj eezeke ne Yezu náá: «Ghej, bis eebee dhiiti mot eso embee esisim ne din ε lo. Bis eelyak nyé, etee náá, nyé ààke loog wat mena ne be noo.» **50** Tin, Yezu eezeboøza ne noo náá: «Sa mot ààlyak nyé, etee náá, mot di ààbhina bin o, yenok é mot'en.» **51** Dää élou ε nabe náá, nyé neebyet tó gwoo ε, nadi ye eezekekunaa ε, Yezu é boozeké ne lyeme wat náá: Nyé epetó pe Yeluzalem. **52** Nyé é bookyeed engoola-ngoola mebhadal pe sok. Engoola-ngoola eezeetó, be eezeni tó dhiiti del pe kyee dik Samali étep be neekoobal nyé

di, ne esesee djas. 53 Tin, bot ε del zokabyen náá, nyε násulal kó del ε tak, etεε náá, nyε nadi etó pe kyee dik Yeluzalem. 54 Dáá Zak ne Zanj bedjekel be nagwak deenek ε, be é boozuke náá: «Għej, wô epékwyel náá, bis djoo du, dus to gwoo étēp ye neezedik bε?» 55 Yezu eezeliig mis, bhem bε, Bhii tak, nyε moo edul be mεlo. 56 Be eezetó pe dhiiti del. 57 Yezu bε ne bot ε nadi egeej ne ne o gba-gba kuku kyeed, wô gwaa dhiiti mot zokake ne ne náá: «Mε epékwyel edu ε wô é di djas wa aató ε.» 58 Yezu zokazebba za ne ne náá: «Bebhek é ne eku, enen é ne mek. Kabela náá, Ssejhej Món Mot tok ne di nyε di edjaasi ne ewala ε.» 59 Nyε eezeket ne nwyak dhiiti mot náá: «Dua mε.» Mot'enok eezebba za ne ne náá: «Għej, pookobet mε, mε pookokedel sok saag'am.» 60 Yezu eezebba za ne ne náá: «Beta bot ε zegwye o be del myoġ mōo. Ye be wøy o, tóa, kelyaal bot Eyoj ε Zeeb.» 61 Nwyak dhiiti mot eebaake ye náá: «Għej, mε waadu wô. Pookobet náá, mε ke emwana ne bot ε mebyel mam.» 62 Yezu eezebba za ne ne náá: «Mot zemet awata, da nyε baake náá, nyε bulal mis, gwyák pe bhis o, yenok tak àapakoa ne Eyoj ε Zeeb.»

10 Bhii tak Għej eebaazejj bedjekel mēkam-metēn ne mēkam-membá ne ebá. Nyε eezelwom be bębá-bębá pe tō eghaada ne kó mel mε Yezu nabe náá, nyε aadhaq ε. 2 Nyε eezeket ne nōo náá: «Pyeeb ne bok. Bot ε mesa àabu. Ye goka é bi djaala náá, nakuma pyeeb nyε dhis bedhiiti bot ε mesa étēp be needis edee tō pyeeb. 3 Tóka! Mε kyeed bin tin é, dáa bōo ebhata tō eben. 4 Sa mot àànoo ngwyep epata, àànoo ċkoo, àànoo-nɔjek dōo ne mepapa. Sa mot ààbe tye étēp meswosel e ze. 5 Pe tō mendjaa mε bi aani ε, keka sok náá: "Betka náá, egwyem di to ndjan'ak!" 6 É di'enek, mot di ne egwyem o di tin o, egwyem bin é waakala kó le. Ye kabé náá, mot egwyem tok tin o, egwyem bin é waabula pe daa len. 7 Sulalka tō ndjaa mot egwyem é tak. Bi é djeaa medii ne edee o, da bi é de yε, etεε náá, mot-mesa goka é ne ebela etiud e mesa mε. Sa mot ààke mendjaa ne mendjaa. 8 Bi é ni kó del, da be é myaal bin o, dëka edee be aadjie bin ε. 9 Tsikeka bot ε mēbé di kó del ε tak o, da bi é lee bot ε del náá: "Eyoj ε Zeeb eezekunaa ne nen." 10 Pe kó bedhiiti mel mε bi aani, da bot é mel mε tak epree náá, bi násulal pe daa lōo ε, tóka kó ebesejj ε del, da bi é lee ne nōo náá: 11 "Bis epékut piib meko mes. Ye é piib del ε len zenaata bis é meko ε. Ye goka é náá, bi gu náá, Eyoj ε Zeeb moo é ekunaaεpe ne

nén." 12 Me lee bin ε tseetse náá: Dwoo Zeeb aazepéé bot ε, bot ε del elak é waapééaa é lyelepe dhaa bot ε del ε Sodóm.» 13 «Haa kpaa-ghoġ ne no, għada Koodzin! Haa kpaa-ghoġ ne no, għada Bhetsaida! Etεe náá, endem e mewbala me nasael pe yebu ɛpedi náá, ye nasael é pe għada Tiid ne pe Sidon o, pe bot ε mel menk eeloobot kaad ɛpum, pe be naazelobba mesii, pe be naalozzieliig ɛlyem bao. 14 Étēp tak é me di elce bin náá, dwoo bot aadi píċċaa é, yebu mepéea waadhaa yii Tiid ne Sidon ne melyel. 15 Kapelnaum!

Ye kabé wøy o, egeka bø é náá, wô é ne ghwyil ɛbyet, tó pe eko? Wô waasila pe si, batakekkum del ε myoġ me bot.» (Hadēs g86) 16 Nyε eebaazejj ne bedjekel be náá: «Mot aagwak bin o, nyε eegwak mε. Mot ε byen bin o, nyε byen é mam. Tin, mot ε byen mε o, nyε ɛbyen mot nadhis mε o.» 17 Bedjekel mēkam-metēn ne mēkam-membá ne ebá nalwomma o, be eezebula ne mēmyala djas. Bao ne Yezu náá: «Għej, dōo ne embee esisim ɛpegwak bis esok bis di elii ne nōo é ghwyil din ε lo ε!» 18 Yezu eezebba za ne nōo náá: «Mε di é, ebee Satan eedus pe eko sila pe kó bao tyee ngwyes bhi. 19 Gwakeka: Mε eedje bin eghej ɛkx kó bənij, ebaalwol, dōo ne ɛkx kó ghwyil mot mēbhuka men. Ye tok ne sa ye aasa bin. 20 Tin, nàmyaalaka, etεe náá: Embee esisim ɛpegwak bin. Bi goka ne emyaala é, ye be náá, min men é kwyala tō gwoo o.» 21 É għej tak, Yezu naazebela boo mēmyala Sisim na Dee nadje nyε é. Nyε eezettsim: «Hee Saag'am, Għej gwoo ne bao. Mε eegħaapre wô, étēp náá, wô eelyaal bao dhyieb esesee ee di esyela é mis mε betson ε bot ne bot ε metselā ε. Ne tseetse, Saag'am, wô ne kwyel náá, eesael deenek. 22 «Saag'am naadje mε esonok djas. Ye tok ne mot di egħi Món, ye di ààbe Ssejg o. Tin, mot aanàkwaagu náá, Ssejg eżże, ye di ààbe Món o, ne bot ε Món aakwyel ɛlyaal be nwyak o.» 23 Bhii tak Yezu eezeliig mis, gwyák bedjekel, nyey ne nōo, bao bemet náá: «Menyo ne biy়o, etεe náá, bi epebee sa bi di ebee'enek! 24 Etεe náá, me lee bin é tseetse náá, bete ne bengoolel ε mckpa ε Zeeb ne bemkoozi ebuepe nadi é, ne gwyes ɛbee esa ee bi di ebee'aak. Saabegos ne nōo é náá, be nabex é ààbee. Be nadi é ne gwyes ɛgwak sa bi di egwak mos'ak, saabegos ne nōo é náá, be nabex ààgħaw.» 25 Dhiiti lyoel etsi e Zeeb naazewyel, lii, étēp ebħowal ε Yezu. Nyε eezedji nyε náá: «Lyoel, me sa dáa étēp me neebela tsik na kom-kom?» (aiōnios g166) 26 Yezu kabba za ne ne náá: «Haa, yé nakwyalel tō mēkana mε etsi bina? Wô gwak dáa tō tak?» 27

Mot'enok zebooza náá: «“Wó goka é wó kwyel Ghej, Zeeb'ó ne lyem'ó djas, ne sisim'ó djas, ne ghwyil'ó djas, ne etselal ε lo djas.” Zenoo náá: “Wó goka é wó kwyel soó mot dáa wó di ekwyel nyel'ó met ε.”» 28 Yezu é bookake ne ne náá: «Wó é booza enyøepé. Sa deenek, wó neebela tsik na kom-kom.» 29 Ghuna ghaa mèkana me etsi ε Zeeb nakwyel é, nyé neebela gham. Nyé é boodji Yezu náá: «Só'am mot eze?» 30 Yezu kadje nyé kana é náá: «Dhiiti motom nadi edus pe Yeluzalem, eesul pe Yeliko. Wó gwaa bot ε djii zemet nyé, dumia nyé é nyel ne mèbin, bao zedek nyé esa be djas. Be eezekaab, lik nyé ekəo ne esye.» 31 Dhiiti ghaa-Zeeb nadi edhaa é ze'enek tyee zem-dhyee. É ghej nyé nabee mot'enok ε, nyé eezegwoob, tó ye. 32 Tyee wat ne dhiiti Levit eezekwyl é di'enek, bee mot mèpyorj, gwoob nyé, tó ye. 33 Tin, dhiiti mot del ε Samali nadi etó ye medjoj o nazekum é ngwoob mot mèpyorj menok. Dáa nyé nakabee nyé é, wó gwaa ghoj zemet nyé elyelépe. 34 Nyé eebaaztiila é bhaaz'ε, zeso nyé menyok ne mul to mèpyorj, zedjel nyé ye é. Bhii tak, nyé eezekel nyé ko yaaga ye, tó ne ne pe ndjaa bedjoj. Tin, nyé eezegwom nyé enyøepé. 35 Yii myen, mot del ε Samali yenok eezewyisal ghwooz epata medil ebá, zokadjé nakuma ndjaa bedjoj. Nyey ne ne náá: “Gwoma motom'ak. Epata djas ee wó aadi ebaawysal étep'ε ε, me waaboobulal wó ye é, dwoo me aabula ε.”» 36 Yezu eebaazedji náá: «Tó bao belel, εze koa ne edi é moó so mot bot ε djii namet o?» 37 Ghaa etsi zokabooza náá: «Ye é mot nagek nyé ghon o.» Yezu é booke ne ne náá: «Tóá, da wó é sa deenek.» 38 Dáa Yezu nadi é ze, be ne bedjekel be ε, wó gwaa be zokazeni to dhiiti del. To del ε tak ye nabe é ne dhiiti moma din ε le nabe é Maat. Nyé eezesulal pe daa lε. 39 Nyé nabe é ne dhyeeb, din ε le nabe é Maali. Maali tak nadi é si meko ε Ghej Yezu é gwak melyo me. 40 Ye kabela é náá, Maat nadi eghuula étep edjaab ε edee e bedjoj. Maat é boozye zéke ne Yezu náá: «Ghej, wó ààbee dáa dhyeeb'am dhuugal me ne bete ne yak mesa mam me emet'aak é? Leea nyé náá, nyé kwyee me.» 41 Ghej eezebooza ne ne náá: «Maat, Maat, wó epebem ba é etep e gwyes, lyem'ó əpesəs etep ebuepe yii toto. 42 Ye é ne sonok wat di ne boo metaj. Maali séé sa di ne boo metaj ε. Yiizaag é di náá, mot tok ne ghwyil ε dek nyé ye é.»

11 Dhiiti dwoo, Yezu nadi edjaala é dhiiti di. Dáa nyé nasilal ε, djekelε ngot eezekel nyé náá: «Ghej,

lyala bis edjaala Zeeb, dáa Zan nalyaal bedjekel be ε.» 2 Yezu eezekel ne noo náá: «Bi é di edjaala o, keka náá: «Zeeb Sæg'es, din ε lo di Dæs ye guaa. Eyoj ε lo zyε. 3 Djé bis elu ne elu edee di egoka ne nes ε. 4 Pela bis mesyem mes etee náá, biso əpepel bot ε nasa bis mèbiyo o. Sa wó ààbet bis to mèbhosal.”» 5 Yezu eezebaake ne noo náá: «Djhoopookogek tyee náá: mot ngot pak'en é ne so, nyé eezetó pe daa le kuku pum. Nyé eezekel ne ne náá: «So'am, djema! Kola me emapa elε, 6 etee náá, dhiiti só'am ngot nadi é mendjoj o, aloo ne tuula nenak pe daa lam. Me tok ne edee me dje nyé.» 7 Djhoopookogekka náá: «Só'e eezebooza ne ne to ndjarj'ε náá: «Beta me gwyem! Ebε ε ndjaa moo é kóøla ne engorj. Bis ne bón moo é 'kpop' mendjaa me si. Me aanàkwaawyel, zedje wó emapa é tak!” 8 Me lee bin ε tseetse náá, ye be náá, nyé di ààwyel zedje nyé é, ko esu ε eso ε be ne ne o, nyé waabatawyel, zedje nyé sa nyé sanj é, etee náá, so əpenaada əwaab, ààbe ne sen. 9 Ye be mam o, me kalee bin ε náá: Waabka, bi ε waadjeaa. Saaka, bi ε waabela. Diigka é εbe ε ndjaa, be waadji bin ye é. 10 Ye é deenek, mot aawaab o, nyé waadjeaa. Mot aasaj o, nyé waabela. Be dii ndjarj é, ne mot diig o. 11 «Ye be náá, dhiiti mot pak'en é sæg mən o, mən é waab su oo, nyé ne ghwyil edje mən nyó é di tak é? 12 Ye kabé náá, mən waab é eke oo, nyé é ne ghwyil edje nyé baaløl é di tak é? Ye aanàkwaasael. 13 Kwyii biyo, bembee ε bot bi di ε, bi ne gu edje embəe esonok ne bón bin, gwyasa ne Sæg'en di to gwoo o, nyé waadje Sisim na Dæs ne mot aawaab o.» 14 Dhiiti dwoo, Yezu nadi eso mbee sisim naneeq dhiiti mot bubu ε. Wó gwaa mbee sisim zokawyis to mot'enok, bubu mot'enok moo tin é lii. Tin, edhuu ε bot ε nadi tin o moo tin é djoka. 15 É di'enek, bot ε nadi tin o moo tin é ke pak'oo náá: «Ye é Belzebul, kukuma embee esisim, ε di edje koko yak mbi mèbwala me nyé di eso embee esisim ne ye é!» 16 Bedhiiti nadi ekwyel eloo ε nyé pe øko, da é bwood nyé pe kye. Be é boolee ne ne náá: «Sa bis dhiiti etseja mebwala di elyaal náá, Zeeb é nadhis wó el!» 17 Tin, Yezu nabe é, eegu egeka e elyem bao. Nyé é booke ne noo náá: «Eyoj ε di náá, mesa me bot ε tak əwaya pak'oo ε, eyojo ε tak aanàkwaadi. Bón bil wat tak ε waagonel pak'oo. 18 Ye be náá, Satan é di etwak nyel'ε nyé met oo, eyojo ε le aappyet dáa? Etee náá, bi ke é náá, me twak embee esisim ε ne ghwyil ε Belzebul dje me ε. 19 Ye be náá, me so embee esisim é ne ghwyil ε Belzebul oo, haa yebo bot aasø embee esisim ne yaa ghwyil?

Étep tak é di náá, bot bin bōo bemet aadi é betetep bin. 20 Ne tseetse me lee bin ε náá: Ye É ne ghwyil ε Zeeb ε me di eso embee esisim. Ye kwyel elyaal é náá: Yor ε Zeeb eezekum to len. 21 «Ye be náá, mot ghwyil di nemekoo me dēeb ε di ebaal ndjan'ε oo, esa be é waabaalaa enyøepe. 22 Ye kabe náá, dhiiti mot di dhaa nyé ne ghwyil eezye oo, nyé kwak ebhaad nyé si o, bhii tak, nyé kadek nyé mekoo me dēeb me nyé nadi ebe-bwaal ε. Tin, nyé kanoo esa be djas é kaa. 23 «Mot ε di ààdi bis ne ne o, nyé é mot mebhuka mam. Zenoo náá, mot di ààkwyee me ne eseeq o, waaz ε waaz'aak.» 24 «É sok mbee sisim di ewyis to nyel mot ε, ye dyeebawis é tó, to di di ààbe ne medii o, é kesaa di ye aakewala o. Ye di ààbela di oo, ye kake é náá: "Mé pookosik pe ndjan'am, ndjaa me nawyis to tak ε." 25 Tin, sika ye aakasik ε, ye kabela ndjaa tak é, toto, waabela, koabela. 26 É di'enek, ye kató, kenoo bedhiiti embee esisim eten ne ebá di edhaa ye ne embee mcsa o. Tin, bōo djas kazeni é to ndjaa be bela di edisi o. É di'enek, tsik mot'enok kazepulel dhaa-dhajak tyee nabé sok ε.» 27 Dáá Yezu nadi elii deeneek ε, dhiiti morma zokazeben gwood to edhuu ε bot, nyey ne ne náá: «Menyo ne moma nabé ebum ε lo o! Menyo ne mebel me wō nadee!» 28 Tin, Yezu eezeboooza ne ne náá: «Menyo ne nen, bot ε di egwak mekpa ε Zeeb, da bi é ke dáá Zeeb di ekwyel ε.» 29 Dáá medhuu me bot nadi esaala é ngwoob ε Yezu ε, nyé moo tin é ke náá: «Bot ε di kō bōs'ak mos'aak àànyo bot. Be epewaab dhiiti tseja mebwala me Zeeb. Be aanàkwaakobee dhiiti wat, ye di ààbe yii nabé ye é ngoolel-mekpa ε Zeeb Yonas o. 30 Deeneek, tyee wat Yonas nadi tseja é mis me bot ε ghaada Niniv ε, deeneek é Sænjele Món Mot aadi tseja étep bot ε di kō bōs'ak mos'ak. 31 É dwoo Zeeb aazepéé bot ε, moma di mekoozi kō mel me di pe kye bōs ε, waatyaa sok bhwoob bot ε melu mak. Tin, nyé waakwyesal be ndje sōs, etee náá, nyé naadus pe mesik me bōs, étep ezegwak mekpa me etsjø ε Salomøn. Ghuna yii di wak ε eedhaa-dhajak ye Salomøn. 32 É dwoo Zeeb aazepéé bot ε, bot ε del ε Niniv waatyaa sok bhwoob bot ε melu mak. Tin, be waazékwyesal be ndje sōs, etee náá, bot ε ghaada Niniv naazelig elyem bōo, bhii be nazegwak melyo ε Yonas ε. Ghuna yii di wak ε dhaa-dhajak ye Yonas!» 33 «Mot aanàkwaatuub lama, da nyé é butal ye si bwaa. Ye ààsaaa deeneek. Ye goka ne ekelaa é, pe kō tēeg, etee náá, bot djas aadi eni to ndjan o needi to gwye tak. 34 Mis mo é lambi nyel'o.

Mis mo é di enyaasok enyøepe oo, gua náá, nyel'o djas é to selele. Ye kabe náá, mis mo àànyaasok oo, nyel'o djas é to ghooghom. 35 Deeneek é, me di elee wō náá, wō di tsoj mot étep ebaal eselete di tō lo ε, é kaab náá, eselete bin ezekeliiza ghooghom. 36 Ye be náá, nyel'o djas é to selele, ààbe ne kyee nyel wat di to ghooghom oo, nyel'o djas aadi é, to gwye, dáá lambi di edje wō gwye ne mekas me ε.» 37 Dáá Yezu nasalil elii ε, dhiiti Falizye zokadjoo nyé, nyé zede pe ndjan'ε. Yezu zokani to ndjaa mot tak, noo nyel, disi kō mesa. 38 Falizye yenok zokadjoka dáá nyé nabee náá, Yezu nabé ààgwyii membō esok ne nyé ne de edee ε. 39 Tin, Ghej é booke ne Falizye yenok náá: «Beeka dáá biyo eFalizye di ε: Bi dyeebagwyii é ekoj e ebæle ne ekoj e esaan. Ye kabe to tak o, bi ne bu ekwosak ε djii ne embee elyem dhaa nyel. 40 Bi ààtselal, ye tok Zeeb mot nasa pe kel o naba ààsa to tak é? 41 Djeka bedjel ε bot esa eedi to ebæle ε, ne yii di to esaan bin ε. Deeneek é esonok djas aadi, dæs étep'en. 42 «Haa kpaa-ghoj ne biyo, eFalizye etee náá, bi epetuud Zeeb ne endiyal kam e nadjeebe ne aghomkoto, zenoo mewyee me di ebæaa to bok ε. Da bi é kapeeba é epiki ne kwyel ε Zeeb. Ghuna, sa be di egoka ne ewa lyem é tak é, ye é yenek, ààpeeba bedhiiti kalik ε. 43 «Haa kpaa-ghoj ne biyo, eFalizye etee náá, bi kwyel é, mebhoo me pe sok étep etela menyel to mendjaa me mendjaala me eYuda, bi ne kwyel bi swosaa ne duu kō mebesee. 44 Haa kpaa-ghoj ne biyo, etee náá, bi é dáá mevit me di ye moo ààkanyen ε. Mevit me bot di ke kō tak ààgu ε!» 45 Mot ngot to belyoel ε etsi e Zeeb zokadedji nyé náá: «Lyoel, dáá wō di elii deeneek'enek, wō lee tin é dōo ne biso!» 46 Yezu eezeboooza ne noo náá: «Kpaa-ghoj dōo ne biyo, belyoel ε etsi e Zeeb! Bi eperek kō ekoj e bot mekom me na dil-dil, da bi kadi é, ààkosæeb-sæebak djin wat étep ekwyee be é ebep dil-dil mekom me tak. 47 Haa kpaa-ghoj ne nen, etee náá, bi epesum mevit me bengoolel ε mekpa ε Zeeb, bengoolel ε mekpa ε Zeeb bëbhaab bin nagó ε! 48 Deeneek, bi kwyel elyaal ε náá, bi eemyaal embee esesee bëbhaab bin, etee náá, be naagó bengoolel ε mekpa ε Zeeb, ye é biyo ε kadi esum mevit mo! 49 Kō esu ε tak ε Zeeb to etsjø be, nake náá: "Mé waakyeed be bengoolel ε mekpa ε Zeeb ne bot ε lwoma, be waagó bedhiiti, da be é wa bedhiiti to tsik mezuk." 50 Kana ekus ε bōs, bëte ne bengoolel ε mekpa ε Zeeb naadyeebagóaa, étep tak é di náá, esesee binek djas kwyel kō elo e koko bot ε di kō bōs dwoo mos'ak. 51 Kana dwoo esyee ε Abhel, keyaka ne ye

Zakali, mot nagóaa pak mesa ebuwa, bε di eka ebuwa ɔ, ne Di na Dεε ε Gheŋ, ne tseetse me lee bin é náá, esesee binek djas kwyε kō elo e kōkō bot ε di kō bōs dwoo mos'ak. 52 «Haa kpaa-ghoŋ ne nen, biyo, belyoel ε etsi ε Zεeb, etee náá, bi eezediyal ze di etó ne bot pe daa Zεeb ε. Biyo bemet bi ààpake é ze tak. Tin, bi εpela bot ε di ekwyel εdhaa é ze tak ɔ, ze.» 53 Dáá Yezu nawyis to ndjan'enek ε, eFalizyε ne begħajj ε mekana me etsi moo tin ne mebhuk tħażżej. Bhii tak bε moo tin edji nye bete ne ekiya dum ne bete ne etep. 54 É di'enek, bε nadi eloo nye pe eko, da bwood nye pe kye etep bε neebela mekpa me be aapit nye ne ye ε.

12 É għej tak, bot eezeseeġa é di tak. Mεbu me bot sa náá, bedhiiti nyalel pak'oo. Tin, Yezu eezek ne bedjekel bε náá: «Esok ne esonok djas, ye goka é náá, bi kyee leviid eFalizyε. Ye kwyel elyaal é, mfulu mao yii medjhhaaz pe eko bhimis pe si. 2 Esesee djas di esyela ε, ye waawyis é gwye, etep ee nadi tħo so ε, ye waaguua ne bot djas. 3 Étəp tak é di náá, etep djas bi aadi elii tħo għoogħom ε, ye aadi egék é gwye mwos dwoo. Sa bi nanyiijelaa tħo elo pe tħo dherj ε, ye aadi é moo tuuđa kō emi i mendjaa.» 4 «Biyo beso bam, me lee bin é náá, nàkaabka bot ε di egó tsik epuud ɔ, bhii tak, be kadi é àħsa dhiiti sonok. 5 Mε paakolyaal bin sa bot di egoka ne ekaab dhaa nyel ε. Bi goka ne kaab é Zεeb, mot di náá, bħis esyee, nye é ne ghwyil ekemwas bin tħo du na kom-kom ɔ. Ne tseetse, me lee bin ε náá, ye é nyey ε bi di egoka ne ekaab! (Geenna g1067) 6 Bot djas ne gu náá, boo enen eten dyeebabomsaa é ne epata ebá. Kabela náá, ye tok ne sa Zεeb adjisa é mis mε. 7 Deenek, bħoo elo bin é elarja, sa mot àħdi ne bwoo, etee náá, é mis ε Zεeb, bi é ne boo metarj, dhaa enen!» 8 «Mε lee bin é náá, mot aamyam popoopwon é mis me bot djas náá, nye é djekel'am ɔ, Sεejele Món Mot pe é waamyam nye é mis me efofop ε Zεeb. 9 Tin, Mot ε kela popoopwon é mis me bot djas náá, nye tok djekel'am ɔ, mam pe, me waakela nye é mis me efofop ε Zεeb. 10 Ye be náá, dhiiti mot eeloo mbeeb ċkpa ne Sεejele Món Mot ɔ, mot tak é ne ghwyil ċbeli spelak. Ye kabe náá, mot eebyasal Sisim na Dεε ɔ, yenok aanàkwaabeli spelak. 11 «É sok be aató ne nen sok bhwoob betetep, to mendjaa me mendjajla me eYuda ne pe daa ekukuma ne bemekozi ε, sa mot àħbem ba dum ne dáá bi aatajal ne mekpa me bi aaloo ε. 12 Etee náá, é di'enek wat Sisim na Dεε waalyo bin dáá bi di egoka ne etaħjal ε.» 13 Mot ngot tħodhuu ε

bot ε nadi tin o zokazek ne Yezu náá: «Lyoel! Lεea ne mōn nyaag' am náá, bis kaa esa ee seeg'les nalik ε.» 14 Yezu eezebbaza ne ne náá: «Mao so'am, eze neeg me tetep dum ne etep bin, dōo ne etep ekaa esa ee seeg'en nalik bin ne ye ε?» 15 Bhii tak nyε eezek ne noo náá: «Bi é kobaka ne dōo mevu, etee náá, tsik mot tok etep mevu. Ye nakoozobé náá, nyε é kum mot.» 16 Tin, nyε é boozellex bε kana yak: «Dhiiti kum mot nadi é ne medhik me nadi sa náá, nyε gó bhek ħbupe ε. 17 Nyε moo tin é siiza. Nyε náá: "Mε sa dáá etee náá, me tok ne bete ne e di etep me neekwom edee me gó tħo pyeeb'am ε?" 18 Bhii tak nyε eezek náá: "Beeā dáá me aasa ε: me waawaaz etaa bam, da me é lóo bε na bok-bok. Tin, da me é wa edee bam ne mevu mam djas." 19 Bhii tak me ka ke ne nyel'am ε náá: "Mao so'am, e di deenek, wo moo é ne mevu ħbupe, yii aadjala etep membū ħbupe ε. Wo é ne ghwyil eka wala. Dεa edee ne medii. Dia tħo me myaala." 20 Tin, Zεeb zokazek ne ne: "Woy mot di àħbe ne lyem'aak! E pum'ak mos me epeno tsiko. Deenek, esesee ee wo kwom ε, eze aabe ye?» 21 Yezu eebaazeke náá: «Ye aadi é, deenek dum ne bot ε di saa mevu me menyel mao εmet. Da é mis me Zεeb be é kadi ε, àħbe bekuma ε bot.» 22 Yezu zekke bhii tak ne bedjekel náá: «Étəp tak é me di ke náá: Nàbemka ba etep edee bi di ne gwyies tak etep tsiken ε, ne etep eduuba ekaad ee bi di egoka ne ebot ε. 23 Etee náá, tsik eedħħaa edee ne menyok. Nyel eedħħaa ekaad ne boo metarj. 24 Beeka enen ee di dżiooa kolbo enek: Be àħbe epyeeb, àħbok edee ee di wum tħo epyeeb ε. Be tok ne edi ħkwom edee to bhwaan ne kō etaa. Dhi tin, Zεeb é dee bel Biyo, bi dhaa enen ne boo metarj. 25 Eze pak'en di ne ghwyil ċbil ba melu kō melu me tsik'ε ne esiiza be? 26 «Ye be náá, bi tok ne ghwyil ċkwak esa ba sa dem ɔ, etep yé bi di bem ba kō esu ε yii ka likenek? 27 Pookogħwyákeka dáá mezem di wyee to medhik ε: Be àħsa mesa. Be àħlat ekaad. Tin, ye goka é, me lee bin náá, ye nakoobe Salomon ne bete ne duu, nye nabe é àħbe ne mbees kaad nanyo dhaa wat tħo kōkō mezem menek. 28 Kwyii Zεeb di e bet eka e medhik, da djeamen ye é nojja, dikaa tħo du, gwyasa ne biyo! Zεeb tok ne ghwyil esa deenek dum ne nen ε? Dáá bi di náá, bi tok ne boo emyal ne ne ε! 29 Nà dhekeka menyel min etep esesaa edee ne medii me bi aade ε. 30 Ye é bot ε bōs'ak ε di pée Zεeb ɔ, di ne egwyies esala binek. Guka náá, Sεeg'en ne gu egwyies bin. 31 Pookosaaka esok Syoj ε Zεeb. Bhii tak, nyε waadjie bin yii ka lik ε.» 32 «Mao esaa é Zεeb,

nàbem ba, etee náá, Sëeg'en kwyel é, nyé needje bin Ëyoŋ ε le. 33 Bomsaka ekum bin. Sa bi aabela ε, bi kaakaj é ne bedjel ε bot. Saka mengwyé me epata ee di ye ààgwyé é. Kwomka ekum bin pe dák Zeeb. Penek, bot ε djii aanàkwaani, kedjii ye. Beses aanàkwaagoo ye. 34 Bi sa deenek etee náá, e di mot di kwom esa be ε, lyeme di é tak.» 35 «Dika ne ekaad e mesa min, ne elambi etuuba. 36 Dika dák bot ε mesa di bwood kukuma yobo ε, etee náá, esok nyé aabula këbeeb moma ε, nyé diig εbe ε ndjaj ε, be neeleedii. 37 Menyø ne bot ε mesa aadi é nyan ε mis ε, é ghej kukuma yobo aatuula ε. Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: kukuma nyé emet é waabot ekaad e mesa me, da bhii tak nyé é dil be kó mesa, da nyé é dje be edee. 38 Nyé é bulu kuku egha ε pum ε, neghu kabé pum eezeliig ε, da nyé é bela be e mis membek ε, menyø ne noo ebuepe! 39 «Gwakeka sa me di lee ε: Ye be náá, nakuma ndjaj εpedi é di é gu ewala ε pum mot djii aazyε, zedjii to ndjaj'ε ε, pe nyé aanàkwaabet nyé, nyé zeni to ndjaj'ε. 40 Biyo pe nyanka mis, etee náá, Sëejele Mon Mot Aatuula e ewala bi aadi ààbwood nyé é.» 41 Tin, Pyeed eezedji nyé náá: «Ghej, wo lee kana yak é, étep biso be emet “ohoo” étep bot djas?» 42 Wo gwaa Ghej zebaoza ne ne náá: «Nwyak mot-mesa di sosoob ne etsoj ee? Beea kukuma ngöt zokazelée mot-mesa me náá, nyé baal ndjaj'ε. Bhii tak, da nyé é dje bedhiiti bot ε mesa yobo edee e tete ewala. 43 Menyø ne mot-mesa menök, kukuma ye é bulu zebela nyé, nyey é sa mesa me tak ε. 44 Tseetse ne tseetse, me lee bin ε, náá: Kukuma ε waadje mot-mesa menök esa be djas, nyé baal. 45 Mot-mesa menök ε ka ke náá: “Kukuma aanàkwaaleebula.” Bhii tak nyé moo duma botom ne boa ε di sa mesa tin ε ne mebin e menyel. Di nyé di de edee ne kuka ye menyok. 46 Tin, kukuma ye aabula é, e dwoo ne ewala mot-mesa menök aadi pel náá, nyé aanàkwaazyé dwoo tak ε. Nyé waaso mot-mesa menok, da nyé é lyaal nyé kyet dák bot ε di ààdum koi ne Zeeb ε. 47 «Mot-mesa me di gu sa lyem kukuma ye di kwyel ε, da nyé é kadi é, ààsa ε, nyé waabiaa ne ghwyés ebuepe. 48 Ye kabe náá, mot di ààgu èkwosak ε kukuma ye di sa esonok binek ε, ye mebin aadi é, ba bim eghwyés. Mot ε djeaa bête ne esa ε, pe dák mot tak ye aabaawaabaa é ebuepe; pe dák mot be aakwom daa le ebuepe ε, pe daa le, be aabaaazowaab ε ebuepe kedhaa dhajaa bim be nakwom ε.» 49 «Më nazye, zetuub du kó bøs. Më kwyel é náá, pe du tak kaa di moo tuuba! 50 Ye goka é náá, më duwa koko

mbi eduwa Zeeb sis. Me εpebwood eduwa Zeeb tak ne lyem pe eko, lyem'am é pe eko kēkum dwoo eduwa Zeeb elenek aazyé. 51 «Bi gek é náá, me nazye kō bōs é, étep egwyem ne egwakel tō bot e? Aābe! Me lee bin é náá: me nazye, zebek ne wa eghuub pak bot. 52 Kana dwoo pan mos'ak, bot eten di tō mēbyel me wat o, waabeka. Bot eləl waapek bot εbá. Bot εbá waawaya ne bak beləl. 53 Sseeg ε waabhina mōn'ε; mōn bhina sseeg. Nyeeq bhina mōn'ε mōm moma; mōn mōm moma bhina nyeeq. Bheebel moma bhina nakōla; nakōla bhina bheebel moma.» 54 Yezu nadi baake ne medhuu me bot náá: «Esok bi di baabee eguuud é keghhee pe εbil ε dwoo ε, e di tak wat, bi dyeebake ε náá: "Bhi ε waanee." Ye é waabataswaala ε nee. 55 Ye ka be, esok bi bee pup εpeke ghee pe kyε bōs ε, bi dyeebake ε náá: "Gwyees ε waakas mos εbuere." Ye aabataswaala deenek. 56 Bot ε medjhaaaz pe eko, bhimis pe si, bi é ne ghwyil esiiza εnyoεpe endem di kō bōs ε, ne ekyee e bōs ne gwoo. Ha, étep yé bi di ààgu sa εwala mena dik'ak, di ekwyel εlεε ε?» 57 «Étep yé biyō be εmet di ààgu εpεé náá: "Yak é mbée sonok"? 58 Ye be náá, wō εpeke tarjal bi ne mot o, bi ne mot tak é di εdjaad ze wat o, étep etó pe baake pée bin o, sa meghaaz bi gwakel e di bi dinaa e ze'enenk esok. Deenek wo waalu náá, mot bi ne ne di ne tēp o nàdul wō sok bhwoob betetep. Bhii tak betetep eezedje wō e mēmbō me esodja, da wō é metaa e mbok. 59 Me lee wō náá, wō aanàkwaawis tin, ààtuud sa mot wō nabe ε, dōo ne bēna-tseetsa.»

13 Eghen tak, bedhiiti bot zokazye, zelée Yezu dáa
mekoozi Pilat nagó bot ε Ghalile esok be nadi dje
Zeeb ebuwa e betit ε. **2** Yezu É booboøza ne nœu náá:
«Bi gek bilak É náá, bot ε Ghalile binok góaa deenenk É,
etee náá, be nadi É bot ε mesyem, dhaa bot ε Ghalile
djas e? Aàbe! **3** Betka, me lee bin náá: Bi ε di ààliig
elyem o, biyo djas pe ε waagwyé dák bot binok. **4** Tin,
bot kam ne eten ne bælæl vyeegvyyæg ndjaa Silowe
nagó, esok ye nabik ε, bi ke bilak ε náá: Be nadi egu
esuk ε tæp dhaa bot ε Yeluzalem e? Aàbe! **5** Betka,
me lee bin náá: Bi ε di ààliig elyem o, biyo djas pe ε
waagwyé dák bot binok.» **6** Bhi tak Yezu eezelii ne
nœu tø kana náá: «Mot ngot nadi É, ne le fiigh tø pyeob
vin ye, nye zokazesaa ebók ε bhumi, nye kadi É, ààbela
sonok. **7** Nye eezeké ne mot di baal pyeob vin tak ø:
“Beea, e moo mos É, membu melel me di zye, zesaa
ebók ε bhumi le fiigh’ak. Me ààbela. Tsaala ye, etee

náá, ye ààgoka ne enoo yenek boo di tin gwyes.” 8 Tin, mot di baal pyeeb vin tak e zebóoza ne ne náá: “Ghej, pookobaabet nye mbu yak. Mε waapu guk e mengwoob. Bhii tak da me é wa eka ne ezeeza, ye needje nye ghwyil esam. 9 Deenek ye é ne ghwyil ewum e mbu di zye yenek. Nye di, ààka wum o, da wo é ka tsaal ye.” 10 Dhiiti dwoo saba, Yezu nadi lyo botmekpa ε Zeeb to ndjaa mendjaala me eYuda. 11 Dhiiti mbel moma nadi é, to ndjaa tak. Kana membu kam ne eten ne elel ye nabe é dhiiti mbee sisim naazenyak nye koj. Nye nabe é ààbè ne ghwyil esek ε kojε. 12 Dáá Yezu nabee moma tak ε, nye eezedjóo nye. Bhii tak nye eezeké ne ne náá: «Wô é pekel to ebé ε lo.» 13 Nye eezekel membø kø le, e di tak wat koj eezekel nye. Moma tak moo tin é duwal Zeeb. 14 Tin, ye nabe é kukuma ndjaa mendjaala me eYuda naadyeebakpaa lyem dum ne dáá Yezu natsik mot dwoo saba ε. Kukuma tak é booke ne édhuu ε bot náá: «Bot é ne melu meten ne wat bot di sa mesa ε. Dhaaka zetsikaa é, e melu menek, ààkabe dwoo saba.» 15 Ghej zokazeboza ne ne náá: «Bi é bot ε medjhaaz pe éko, bhimis pe si. Dwoo saba mot ne mot aadi etii ngombe neghu an ye étep ekedje be edee ne medii, etsal é? 16 Moma yak é ngot to bedha ε Abalaam. Tin, kabela náá, Satan naazelookol nye. Nye moo mos é ne membu kam ne eten ne elel. Ye ààgoka náá, nye tsikaa e dwoo saba?» 17 Boøza Yezu nabooza deenek ε, ye nasa mot ε nadi bhina nye o, boo sen. Ye kabé medhuu me bot djas nadi tinaak o, bøø be naadyeebamyalaal ne eseset e duu djas nasee tin ε. 18 Yezu eebaazéke náá: «Eyoj ε Zeeb ko køa ne yak mbi sa? Me goka ne egek ye ne yaa sonok? 19 Eyoj ε Zeeb é dáá bhek na sike-sike di ee djóoa mutaad ε. É sok mot di nøo ye kebe ye to bok ε, tin, bhek epekwyl, wyee zye boo le, enen lóo mek moø ko elee e tak.» 20 Yezu zokabaazéke ne nøo náá: «Me koogek bin Eyoj ε Zeeb ne yak sonok? 21 Eyoj ε Zeeb nojel é ne met moma di wa to boo édham ε tsim nye di pul étep nye neesa mapa ne ye. Ba éwala bhii tak, tsim'enek djas aadi é, eezeghamta.» 22 Yezu nadi é dhaa eghaada ne ko mel é lyo botmekpa ε Zeeb, nye eetó pe Yeluzalem. 23 Dhiiti mot eezedji nye náá: «Ghej, Zeeb aazo tsik é ba bim bot ee?» Yezu zebóoza náá: 24 «Lyalka ghwyil étep bi neeni to ebé ε ndjaa na maad-maad, etee náá, me lee bin é tseetse náá, bot ebuepe ε waagek eni penek, be aanàkwaakwak eni. 25 Esok kukuma ndjaa aawyel ε, nye waakol ebé ε ndjaa ne engor. Tin, biyø, bi ε waalik pe kel. Bhii tak, bi ε

waazuk e diig ebé ε ndjaa, é ke náá: “Ghej! Diia bis ndjaa!” Nye ka boøza ne nen ε náá: “Mε ààgu, pe bi dus ε!” 26 Deenek bi aaka boøza ne ne náá: “Mena naadeka edee ne medii e di wat. Wø nadi lyo mekpa ε Zeeb e egba e ghaada yis.” 27 Nye aabaazoke ne nøo náá: “Mε ààgu pe bi dus ε. Duska e mis mam, biyø djas, bot ε di sa embee esa o.” 28 Ye é deenek ε bi aadje megwyε, ne èkwaal ε mëtsok, etee náá, bi ε waabee Abalaam, Izak, Zakoø, zenø bengooolel ε mekpa ε Zeeb penek to Eyoj ε Zeeb. Ye kabé biyø o, bi aadi é mwassa pe kel. 29 Bot ε waadus pe édjem ε dwoo ne pe ebil ε dwoo, bedhiiti dus pe kye bøø ne èko ε bøø. Be waazedisí kø mesa wat to Eyoj ε Zeeb. 30 Tin, guka náá, bete ne bot ε di mos pe loøg ebhis o, be aaswaala bot ε loøg esok, bot ε di mos e loøg esok o be aakaswaala bot ebhis.» 31 Edi tak wat, bedhiiti eFalizye eezezye, zellee nye náá: «Dusa kø del ε les. Tøa pe kyee sis, etee náá, mekoozi Elood épesaa nye neezuk wø.» 32 Yezu eezebóoza ne nøo náá: «Tøka, kellee bøbhøk binok náá: “Mε épeso melyeeb, me épetsik membel dwoo mos ne djemen. Bøegel é me aasilal mesa mam.” 33 Ye goka é náá, me kemos, djemen ne bøegel, etee náá, ye àànyo náá, ngoolel-mekpa ε Zeeb gwye etsetaepe ne ghaada Yeluzalem. 34 «Yeluzalem! Yeluzalem! Wøy mot di gó bengooolel ε mekpa ε Zeeb o, wøy mot di gó bot ε Zeeb di dhis wø bak, ne mekok o. E sok edhen me di kwyel eseg bot ε di kø del ε lo dáá nabwa-kuu di seeg bøø be si mebhap me ε, biyø ààkwyel! 35 Deenek, gua náá, ndjan'ën ε waalik wum! Ne tseetse, me lee bin ε náá: Bi aanàkabaabee me, kana dwoo pan mos'ak, keyaka ne dwoo bi aake ε náá: “Zeeb see metel me kø mot aazye ne din ε Ghej o!”»

14 Dhiiti dwoo saba Yezu zokazetó pe dáá dhiiti kukuma eFalizye ngot étep ekede. Bot ε nadi é di tak moo tin «dhuuu» ne mis é nyel ε Yezu. 2 Dhiiti mot eezetyaa tetel sok bhwoob'ε, mot tak nabe é, nye eezebeyal nyel ne ebé. 3 È di'enek, Yezu zeké ne belyoel ε etsi ε Zeeb ne eFalizye náá: «Etsi bina nedje mena ze étep etsik ε bot dwoo saba?» 4 Be moo tin «gwyem», ààbóoza. Bhii tak, Yezu eezemet mot ebé elenak, nye eezetsik nye, bhii tak, nye eezeswaal nye. 5 Nye eezeké ne nøo náá: «Ye be náá, ngot pak'en é ne mon'ε, neghu ngombe ye ges ε to guk o, nye aanàkwaaleeké wyisal nye kaab, ye nàkwyii zo di dwoo saba?» 6 Be nabe é, ààbè ne ekpa ebóoza ne ne kiya tak. 7 Yezu eezebée dáá bot ε nadjóoaa o, nadi

esaa É, edisi kó mebhóó me di pë sok ε. Deenek nyé É boozelée kana yak étep bot djas: 8 «Mot ε djoo wó e εbyoŋ ε εbá o, sa wó ààsuu edi kó mebhóó me di pë sok ε, e kaab náá: neghu ye nabé É, bë eedjoo dhiiti dhil mot, dhaa wóy o. 9 E kaab náá, mot djoo biyo bëbá o, ezekeke ne nō náá: "Djea nyé di'ak." Tin, sen-ε-sen, wo moo tin é sik, kesaa ekedisí kó boo εbhis. 10 E nyó É náá, wo É djooaa e εbyoŋ o, wo goka É ne edi É, kó boo di pë bhis ε, etee náá, esok nakuma εbyoŋ aatuula ε, nyé waake ne nō náá: "Sóam, wyela, dha zedisi kó boo di pë sok ε." Deenek ε waabela duu e mis me bot ε bi ne be nōo aadi kó mesa o. 11 Mot ε di ekwyel eghée nyel ne εbet o, nyé waasilaa, mot ε di esil nyel, nyé É di ààbë ne εbet o, nyé waabena.» 12 Tin, Yezu eezéke ne mot nadjoo nyé o náá: «Wó É di edje bot edee É mwos, neghu yii bikoko o, sa wó ààdjoo bòò beso bò, bòn nyoog, bot ε mëbyel mò, békuma ε bot bi ne be nōo di di e di wat o, e kaab náá, bë ezechdjoó wó dhiiti dwoo. Tin, e kaab bë ezechbhalal yii woy nanyel edjoo bë sok ε. 13 E nyó É, wó djoo εbyoŋ o, wo goka ne edjoo É, bëdjal ε bot, bena-etiyoŋ, eboka, ne be na edhim. 14 Ményo ne nō e di'enek, etee náá, bë tok ne ghwyil εbulal wó ye ε. Zeeb É waabulal wó ye É ghej bot ε epiki aagom tó esyee ε.» 15 Bhis be nazegwak étep binék djas ε, mot ngot pak bot ε nadi É de be ne Yezu kó mesa o zokake náá: "Ményo ne mot aadé edee tó Eyoŋ ε Zeeb o!" 16 Yezu eezelée nyé kana yak: "Dhiiti mot naazedjoo εbyoŋ. Nyé eezedjoo bot εbuεpe. 17 Esok εwala edé edee nadjala ε, nyé eezelwom mot-mesa me, nyé ke εdjoo bot, mot-mesa eezéke ne nōo náá: "Dha dëka, etee náá, edee ezebee." 18 «Tin, é εwala nakoobela étep dek ε, bot ε nadjooaa o, moo tin, mot ne mot É dje ye gham εpreeba. Mot esok eezéke ne mot-mesa náá: "Mé eebòm pyeeb na bes. E goka, mé tó, ke ebee ye. Pela me, mòn nyéeg." 19 Nwyak mot náá: "Ye nabé É, mé eebòm engombe kam: Edjas e tén, ne eswooz e tén. Mé pookokégwyaala meghwyil mòo. Pela me, mòn nyéeg." 20 Nwyak tak zézye ye. Nyey náá: "Mé aloo ne bee bghòdam. Étep tak É di náá, mé tok ne ghwyil etó." 21 Mot mesa menok eezesik pë dáa kukuma ye, keleé nyé dáa bot binòk djas lée ε. Nakuma ndjarj eezékpaa lyem elyelepé. Nyé É booke ne mot-mesa me náá: "Lela, Tóá kó mebeséé me del ne kó egba. Tóá, kedjoo bëdjal ε bot, eboka e bot, be na edjam, ne be na edhim. Dha me ne nōo wak." 22 Bhii tak, mot-mesa eezelée ne kukuma ye náá: "Ghej, sa wó lwom náá, mé sa ε, eeesael. Ka bela ε náá, e di dinaa tak to

ndjaa." 23 Tin, kukuma eezéke ne mot-mesa me náá: "Tóá egba ne egba, ne kó bòò mel pë ze epyeeb. Mot ne mot wó aaboma ne nō o, besela nyé, nyé zye. Etée náá, me kwyel É, ndjarj'am lwood." 24 Ne tséetse me lee bin ε náá: "To bot djas me nadjoo sok o, e tok ne mot aade edee e εbyoŋ ε lam!" 25 Zukamwaa ne mot nadi eke lòog wat be ne Yezu. Yezu zokazelig mis. Bhii tak, nyé eezéke ne nōo náá: 26 «Mot ε kwyel edu me o, ye goka É nyé byen seeg ne nyéeg, myel ne bòn, bòn nyéeg ne bekél. Nyé goka É ne εbyen-byenaa tsik'ë emet. Ye di ààdi deenek o, nyé aanàkwaa kwak edí djekelam. 27 Mot ε di ààbëp melaaba me, da bhii tak nyé É du me o, yenok tok ne ghwyil edí djekelam. 28 Mot ngot pak'en ε kwyel esum boo ndjaa na vyéegvyéeg o, ye goka É nyé pookodisi, étep éval neghu metaj me nyé goka ne ewyisal étep esum ndjaa tak ε, waadjala. 29 E kaab náá, nyé É zékekan mesa, da nyé É sik e ze. Tin, ekpaa-gon ε bee deenek o, bë ezechego nyé. 30 Bot neekeke náá: "Mot tak eekan esum ndjaa enyéepé. Nyé ààpakakwak esil zumal." 31 «Ye É tyee wat ne dhiiti mèkoozi di kwyel eke lumela dëeb, bë ne nwyak dhiiti mèkoozi o. Ye goka É nyé pookodisi sok étep edjek neghu, ne esodja bëmil kam, nyé É ne ghwyil èkwak élumela dëeb ne sò mot zeké gheé ne esodja bëmil mèkam-membá o. 32 Ye be náá, nyé aanàkwaa kwak o, nyé waakyeed engoola-ngoola ne mèbhàadal pë daa sò mèkoozi, nyé dinaa etsetaepé étep edji nyé sa nyé di kwyel ε, etee náá, egwyem needi pak'ò o ε.» 33 Deenek bhii tak Yezu eebaazbil ekpa náá: «E tok ne mot ngot pak'en aakwak edí djekelam, nyé di ààbët esa bë djas o.» 34 «Mèson É mbëe sonok. Ye be náá, mèson moo É, ààkagwom o, ye saa dáá étep ye neebaabula egwomepe? 35 Ye aanàka baako val sonok, ye nàkwyi be étep ekoobal ε bòò neghu étep èmwas kò èkwiyid. Yenek kagoka É ne èmwasa-a-mwasak pë kel. Gwakeka neghu bi É ne melo me egwak o.»

15 Bénojel ε epata e lapo, be ne bot ε mbee dék naazéseséega e bhaaz ε Yezu étep eze gwak nyé. 2 EFalizye be ne begharj ε mèkana me etsi ε Zeeb nadi É so-sòs pak'ò. Bòò náá: «Ezaaba ε mot'ak É dòò ne embee bot. Nyé epede be ne be nōo e di wat.» 3 Deenek, Yezu É boolee be kana yak náá: 4 «Dhiiti motom pak'en ε di ne ebbata dhet o, ngot ε wo o, nyey kum ebbata ka bet dhiiti ebbata mèkam-meten ne ená ne ebbata eten ne ená lik o, tò bal, kesaa yii wo o sarja, këbatabelaa nyé. 5 Ye be, nyé eebela nyé

၁။ nyę waamyaala, da nyę é ka kel nyę é, ko mëbyak më, ၆ bula pe del, djoo beso ne bōn nyeeeg, zelēe be náá: “Më eebatabela bhata yam nawo ၁။ Dhaaka mena myaalaka.” ၇ Ye é tyę wat ne biyə pe. Më lee bin náá: Ye waadi ne boo mëmyaala to gwoo étep mot mesyem ngot naliig elyem ၂။ dhaa bot mëkam-meten ne ená ne bot eten ne ená epiki, di ààbe ne gwyes eliig elyem bōo.” ၈ «Neghu, ye be náá, dhiiti moma naadi ne epata kam yii ghwooz na boo metaj, ye be náá, wat eediib ၃။ nyę waatá, ketuub lambi, da nyę é kewaabul ndjan’ë, bhii tak da nyę é saa tityok-tityok ne lyem wat, batake bela ye. ၉ Ye be nyę eebela ye ၅။ nyę waadjóo beso boa ne bot e be ne be noo di di elet mendjaa wat ၁။ náá: “Më eebatabela pata yam nadiib ၆။ ε, dhaaka zemyaala ne nam sama.” ၁၀ Ye é tyę wat ne biyə pe. Më lee bin náá: Efofop e Zeeb ε waadi to mëmyaala étep mot mesyem ngot aaliig lyem ၁၁။ . ၁၁ Ye Yezu ka baazeke náá: «Dhiiti motom nadi é ne bōo botom εbá. ၁၂ Ye é dhyeeb tak kazyε, ke ne seeg náá: “Saag’am, dje me yam ckeε lyak di náá, me waaboobela é, ne djheed.” E di tak é, seeg’o nazeka ekum be, pak bōo bebá. ၁၃ Ye zekpaa ba melu bhii tak, ye é dhyeeb ka zenoo ye kyee náá, bōmsa ye, noo epata e tak, tó ne ye pe dhiiti dik etsetaepe. Penek, wō gwaa nyę kebøya to medjemel, zesaab elyak be. ၁၄ Bhis nyę nakazesaab esa be djas ε, boo pwom naazetuula pe dik tak. Nyę nakadi é, nyę moo tō edjel. ၁၅ Nyę é boozetó, keni mesa pe dāa dhiiti mot dik tak. Mot’enök é bookyeed nyę kebaal engulu to pyeeb ε. ၁၆ Nyę nadi é, ne gwyes ede bhumi le kalubye engulu nadi é dede ε, ye naka saa é, ne nyę ààbe ne mot dje nyę ye ε. ၁၇ É di’eneb, nyę moo tin “ziibilii” é siiza étep nyel’ë. Nyey náá: “Bot ε di sa mesa pe daa saag’am ၂၁။ , djas ε lōo εpede edee kat, dhi mam eegwyę ne za wak. ၁၈ Më paakosik pe daa saag’am, kellee nyę náá: Saag’am ee! Më naasa mesyem sok bhwoob ε Zeeb, baasa ne no. ၁၉ Më ààpakaabagoka náá, me djooaa mōn’o. Nōrja me tyee wat dāa bot ε mesa mō.” ၂၀ Nyę eezesik pe daa seeg, «Dāa nyę nadi, nyę dinaa ba etsetaepe ne ndjan’ë, seeg eezcbee mōn, nyę é boo gek nyę ghor. Seeg eezetó kaab, këbhoma ne ne, nyę eezbeedal nyę. ၂၁ Mōn eezeké ne seeg náá: “Saag’am, me nasa mesyem sok bhwoob ε Zeeb, baasa ne no. Më ààbaagoka náá, me djooaa mōn’o.” ၂၂ Wō gwaa seeg zeké ne bot ε mesa me náá: “Lelka εzye me ne kaad na nyenyø-nyø. Betka nyę ye ε. Sōmka nyę ghwooz e djin. Betka nyę mepapa. ၂၃ Ke metka mōo ngombé mena nawyel ၂၅။ , da bi é gó nyę, mena neesaka εbyoŋ, ၂၄ etee náá, mōn’am

nadi é, nyę eezegwyę; nyę eegom. Nyę nadi é, nyę eewo; nyę eebatabela.” Mbęe εbyoŋ é boozekan. ၂၅ «Esok tak, mōn megwyak me nadi é, pe epyeeb. Dāa nyę ka bula ε, nyę moo kunaa ne ndjan’ë, nyę ka gwak é dhok ε tap, kul ne ghom, ne mēbol. ၂၆ Nyę eezedjóo dhiiti kwom, zedji nyę náá: “Yenek é yaa?” ၂၇ Ye é kwomenök ka bōoza ne ne náá: “Boo-mot, dhyeebo eebula. E di tak ε, soog é boogó mōo ngombé mena nawyelka ၂၇။ , etee náá, mōn eebula nyel εnyøcepe.” ၂၈ Mōn megwyak é boobela εbuk, nyę eeezyen eni-niaa tō ndjaa. Ye é seeg kawyis kēdjaala ne ne étep nyę neeni tō ndjaa. ၂၉ Wō gwaa mōn zebōoza ne seeg náá: “Gwaka, mē moo é ne zukamwaa ne membu me di sa wō mesa tyee kwom ε. Mē ààbyen dhiiti lwomelo wat. Wō bee ၂၉။ , wo dināa ààpaakodje me djeak ba mōo ngombé étep me neesa εbyoŋ, bis ne beso bam. ၃၀ Beea, e di mōn’o nwyak ka bula ၂၁။ , nyey mot naasaab elyak bō djas ne boa mēzo ၂၁။ , étep’ë, wō eebatalwom náá, be gó nyę mōo ngombé mena nawyel ၂၁။ .” ၃၁ Ye é seeg ka lee nyę náá: “Mōn’am ee! Menabel é di melu djas. Mē bee é náá, esa ee me di ne ye djas ε, ye é yo. ၃၂ Mena goka é ne esa tete εbyoŋ, da mena é myala, etee náá, dhyeebo nwyak nadi é, nyę eezegwyę; nyę eegom. Nyę nadi é, nyę eewo ze; mos nyę eebelaa.”»

16 Yezu eezeké ne bedjekel be náá: «Dhiiti kum mot nadi é, ne ndombé. Bot eezelée kum mot’enök náá, ndombé ye εpesaab nyę esa. ၁ Kukuma ye eezedjóo nyę, bhii tak nyę eezeké ne ne náá: “Më εpedyeebagwak embee menduk dum ne din ε lō. Pokobaja me dāa wō di baal esa bam ε, etee náá, wō aanàkabaadi ndombe yam.” ၃ Ndombé eezeké to lyeme met náá: “Më sa dāa, dāa di náá, kukuma yam moo zedek εbaalel ε esa be e membo mam’ak. Mam é di ààbe ne ghwiyl mesa me epyeeb bak. Ebeeak ne sa mam sen. ၄ Më ne gu dāa me aasa étep bot neemyaal me tō mendjaa mōo bhis kukuma yam aadis me e mesa ε.” ၅ Tin, nyey zokazedjóo mot ne mot nadi kola kukuma ye sonok ၂၁။ . Nyę eezeké ne mot esok náá: “Wō ၂၁။ ne kola kukuma yam edhen?” ၆ Nyę eezebōoza náá: “Etendo bemul me bhumi oliv dhet.” Ndombé zeké ne mot’enök náá: “Lela edisi, ba mëkana mō, kwyala to tak mëkam-meten.” ၇ Bhis yenok nyę eebaake ne nyaa tak náá: “Ha wøy, wō é ne kola kukuma yam edhen?” Mot tak eezebōoza náá: “Eghuude mëbhisa dhet”. Ndombé zeké ne mot’enök náá: “Lela edisi, ba mëkana mō. Kwyala mëkam-meten ne mëkam-melēl.” ၈ Tin,

kukuma zokazeduwal mbee ndombé yenok dum ne mesa me etsoj nyé sa ne bot étep nyé needi àabyenaa bhis nyé aasooa é mesa ε. Etee náá, bot ε bō's'ak ne gu ekwyee pak'oo dhaa dharjaa bot ε di ke tó gwye ε.» (aión g165) 9 Yezu eebaazebil náá: «Deenek mam lee bin ε náá: Beyaka εsó ne mevu me di kóo bot kó bō's'ak ε. Etee náá, e di mevu menek aadi náá, ye tokape ε, Zeeb ε waamyaal náá, bi di tó ndjaj'ε di na kom-kom. (aiónios g166) 10 Mot di sosoob tó esa ee dem ε, mot tak ε waadi pe sosoob tó eboo esa. Mot aadi ààdi sosoob tó esa ee dem ε, nyé aanàkwaadi sosoob tó eboo esonok. 11 Ye be náá, bi nabe ààgu edi sosoob o ne dáa bi nadi é be mevu memekdij kó bō's'ak ε, εze aadi ne ebwaalel ne nen, da be é dje bin tete mevu? 12 Ye be náá, bi nabe ààgu edi sosoob dum ne esa e bōo beso bin ε, εze aadje bin embéesa esa ee nazekoobela bin ye é? 13 «E tok ne mot-mesa ngot aasa mesa me ekukuma ebá. Deenek nyé waabhinha ngot da nyé é kwyel nwyak; neghu nyé waake kwyel esa mesa me ngot, da nyé é byen yii nwyak mot. Bi tok ne ghwyil esa e di wat mesa me Zeeb ne mesa me epata.» 14 EFalizye naagwak etep ee Yezu nadi lii ε djas. Be é boozeni ego nyé etee náá, elyem bōo naadyebakwyel epata dhaa nyel. 15 Yezu eezébōza ne nōo náá: «Bi é bot ε di tela menyel e mis me bot náá, bi é bot ε epiki. Guka náá, Zeeb ne gu ebhum elyem bin. Etee náá, esa ee bot di bee náá, ye é eboo esonok ε, Zeeb bee e náá, ye é etep ε gwyes e mis me. 16 «Ewala ε etsi ε Moiiz ne ekwyala e bengoolel ε mēkpa ε Zeeb naboya, kesik é ghej ε Zar nduuvel-bot. Kana membu me tak, Mbees Bhaadal Σyōn ε Zeeb epeleel, mot ne mot goka é nyé sa ye meghaaz étep εbela di tó tak. 17 Ye nakoozobe náá, gwoo ne bōs é ne ghwyil εsi yobø, ààbe ne tēp. Ye kabe mēkpa me etsi ε, ye aanàkwaakodisa-disak ba mōo εkye wat tó tak. 18 «Motom djas aabyen myel, da nyé é keba dhiiti moma sis ε, motom tak sa é εzø. Tin, motom aaba moma nazepereaa e ebá ε, sa pe é, εzø.» 19 «Ye nabe é ne dhiiti mot ekum. Mot ekum tak nabe-bót é mbees ekaad bēna-eboo-metaj. Nyé nadidi ε to mbees wolo ndjaa ne tó mevu. Nyé de-de é mbees edee bekuma ε bot ne boo metaj dáa bot ε di tó mebyoj ε melu djas. 20 Sok εniel ε ndjaj'ε, ye nabe é ne dhiiti djel mot nadi é dje-dja si tin ε. Din ε mot tak nabe é Lazaad. Nyé nabe é ne mepyoj "kpheej" ε nyel djas. 21 Djel mot'enok nabe é ne gwyes ε dede bōo eghutu-ghutu edee nadi é kwyit e mesa mot ekum enok. Tin, bela náá, bēbhye nadi εzyε, zewyiiz mepyoj me. 22 Tin, djel mot eezékpa

ne mesyee, gwye. Efop zokazenoo nyé, keneeg nyé é bhaaz ε Abalaam. Mot ekum zokabaazgwye ε, nyé zokadelaa. 23 Nye nadi ezuk εbuepe kó del ε bot ε nazegwye ε. Nye é boo zében mis, nyé kabee ne etseta ε, Abalaam zenoo Lazaad e bhaaz'ε. (Hadés g86) 24 Bhii tak nyé eezebootsim: “Tata Abalaam! Geka me għoñ. Lwoma Lazaad nyé duu djin tó medii, bhii tak da nyé é zetolal me etó ε tak ko djem. Etee náá, me εpezuk εbuepe ne megoo me du'ak.” 25 Tin, Abalaam eezébōza ne ne náá: “Mən'am, taala náá, wo naabela bete ne ekum esok wō nabé, wō dināa ne tsik ε. Ye kabé Lazaad ε, nyé nabé é mot mezuk. E di nyé di wak'ak, nyé εpebelia ye menyo. Ye kabé woy ε, wo moo é tó mezuk. 26 Baabela náá, ye é ne boo guk na diidim pak'enaka. Deenek bot aakwyel etsel, étep εzyε penek ε, nyé aanàkwak etsaal dwoob. Baabela náá, bot aadi ee kwyel εdhaa, tó pe yii kyee ε, aanàkwaakwak pe.” 27 Mot ekum zokazeke náá: “Tata, me waab ne no náá, wō kyeed Lazaad tó ndjaa saag'am, 28 penek, me é ne bedhyeeb eten. Nyé ke edul be melo e kaab náá, be εzékεzε pē yak di mezuk.” 29 Abalaam eezébōza ne ne náá: “Bōo penek, be é ne etsi ε Moiiz ne bengoolel ε mēkpa ε Zeeb étep edul ε be melo. Be gwak melyo mōo.” 30 Mot ekum zéke náá: “Tata Abalaam, yenek djas aanàkwaadjala! E nyó é náá, mot dus tó bot ε nazegwye ε, da nyé é kelii ne nō oo, tin é be aaswoola mēfulu mōo ne tseetse.” 31 Deenek Abalaam eebaazeké ne ne náá: “Be é di ààkwyel egwak Moiiz ne bengoolel ε mēkpa ε Zeeb ε, be aanàkwaakomyaal mot ye nákoo zo di mot dus tó bot ε nazegwye ε.”

17 Yezu eezéke ne bedjekel be náá: «Ye é tseetse náá, ye waadi ne mēbek me di náá, mot aanàkwaagwoob ε, mēbek me tak ε waasa náá, bot sa mesyem. Tin, saabegos é náá, ha kpaa-ghorj ne mot aaka mēbek menek ε. 2 Ne mbi mot deenek ye goka é náá, be tsel nyé boo εkok e tsur, da be é lóo nyé tó boo dii meson. Ye àànyo náá, nyé kwyosal ngot tó bōo di dum koj ne nam ε tó mesyem. 3 Nyanka mis. «Mən nyoog ε syem ne no oo, djóoa nyé, da wō é dul nyé melo ne lyem wat. Tin, nyé liig lyem oo, pela nyé. 4 Nyé sa wō é embee esa dwoo wat esok eten ne ebá, nyé bubula esok djas, étep εzéke ne no náá: “Pela me! Me eegu ebiyo ε lam” oo, da wō é pel nyé.» 5 Bot ε lwoma eezéke ne Għej náá: «Bila bis ċedum ε koj ne Zeeb.» 6 Deenek, Għej eezébōza ne nōo náá: «Bi é pe di é di, é dum ε koj ne nam εbuepe dáa mōo ndu

le mutaad የ, pe bi ε waake ne etsok elak náá: "Disa ekaŋal bō wak. Tóá, kēbe nyel' የ to dii meson", nye waasa sa ekwosak ε lo kwyel ε.» 7 «Djhooka, pookogek dáá: Wō di ne mot-mesa me di bē wō epyeeb neghu εbaal ε wō esaa ε etaj የ, esok wō di é bee mot tak é bula pe ndjaa bhis mesa ε, wō ne ke ne ne náá: "Lela εzye zedi kō mesa wō neede ee"? Aàbe! 8 Me bee é náá, nye waake ne ne náá: "Djaaba me edee, bhii tak da wō é kegwyia, da wō é swoola ekaad. Bhii tak da wō é zelaa me edee, me neede. Bhis mam aasilal ede edee ne medii ε, wōyé é ne ghwyl eka de yo." 9 Nye tok ne tep eghaapee mot-mesa me etee náá, nye eesa mesa me kukuma ye lwom nye é. Ye tok deeneek ee? 10 Ye é tyee wat ne biyo pe. Esok bi aadi náá, bi eezesa mesa me bi lwomaa náá, bi sa ε, keka náá: "Bis tok van bot ε mesa. Bis zo sa é, yii lwoma náá, bis sa ε." 11 Dáá Yezu nadi etó pe Yeluzalem ε, nye nadhaj ε mbaka-mbaka é kpal pak kyee del ε Samali ne Ghalile. 12 Dáá nye natuula kō εbesee ε del ε, wō gwaa bot ε ebé ε zezam kam zokazeboma ne ne. Be eezetyaa tetel ba etsetaεpe ne ne. 13 Be moo tin é tsim náá: «Hyee Yezu, Gheŋ! Geka bis ghor!» 14 Dáá Yezu nabee bē ε, nye é booke ne nōo náá: «Tóka kelyaal menyel men pe daa beghaa-Zeeb.» Dáá be nadi bē dinaa etó-tóak ε, bē naazetsak. 15 Mot ngot pak'oo zokabula pe bhis, é eduwal ε Zeeb ne etsim. 16 Nye eezeduma sok bhwoob ε Yezu mēboj si, nye eezeghaapee Yezu. Ye kabela é náá, mot tak nabe é mot del Samali. 17 Yezu eezke náá: «Bōo bot kam djas eetsak, etsal é? Haa bak bot beten ne bená moo wo? 18 Ye tok ne mot ngot pak'oo taala εbula étep εzeghaapee Zeeb, ye di ààbē ndjor'ak nye emet የ?» 19 Bhii tak Yezu eezke ne ne náá: «Wyela, da wō é nōo nyel' የ tó. Emyaal ε lo eetsik wō!» 20 EFalizye zokazedi Yezu náá: «Eyoŋ ε Zeeb aazyε den?» Yezu eezebozoa ne nōo náá: «Eyoŋ ε Zeeb aanàkwaazyε, mis me bot djas bē. 21 Bot ε waake ne nen náá: "Beeka, ye é wak," neghu "Beeka ye di poon'enek!" E nyo é, bi gu náá, Eyoŋ ε Zeeb é e di bi di'enek.» 22 Bhii tak nye eezke nc bedjekel náá: «Ewala εpezyε, ewala bi aadi ne gwyes εbee Sεŋjele Mōn Mot, ye nàkoo zo be beeaa ba dwoo wat ε. E ewala tak bi aanàkwaabee nye. 23 Be waalee bin náá: "Nye é wak," neghu náá, "Nye é poon." Deenek, sa mot ààtō. Sa mot ààdu ne kaab. 24 Dáá ngwyes bhi di kas tō gwoo ε, dje gwye tō gwoo djas ε, ye aadi é deeneek e dwoo Sεŋjele Mōn Mot. 25 Esok ne etep binek ne sεε, ye goka é náá, Sεŋjele Mōn Mot pookozuk εbuepe, da bot é di kō bōs'ak mos'aak ε

pookoswonal nye. 26 Dáá ye nasael é gheŋ ε Noe ε, ye aabaazosael deeneek e dwoo Sεŋjele Mōn Mot. 27 Eghen tak bot nadi ede edee ne de menyok. Be nadi eba meba ne ekedje bōo bōo é meba, keyaka ne dwoo Noe nani to boo eleed ε. Bhii tak, boo bhyoj nazye, wō gwaa ye zedesal bōo djas, bōo djas gwyε. 28 Ye aadi é, tyee é gheŋ ε Lōt. Eghen tak, bot nadi ede edee ne de menyok. Be nadi ebomsa esa bōo ne bom yii beso bōo. Be nadi ebc epyeeb ne esum ε mendjaa. 29 Tin, dwoo Lōt nadus kō del ε Sodom ε, ye nabe é Zeeb naakwyital bhi ma du, ne pup na góo-góo kō del, bot djas zokagwyε. 30 Ye aabaazosael ε deeneek é dwoo Sεŋjele Mōn Mot aalyaal nye e mis me bot ε. 31 «E dwoo tak, mot aadi e di di pe ko tō ndjaj'ε, da nye é ka lik esa be pe si to ndjaj' የ, nye tok ne ghwyl εbaasul étep εzenoø esa ee nye lik pe si ε. Tyee wat ne mot aadi to pyeeb የ: Nye aanàkwaabaabela ghwyl esik pe ndjaj'ε. 32 Taalaka sa nasee ne mwaa Lōt ε! 33 Mot aasuu ekwyeeε ε tsik'ε የ, nye waasu tsik'ε. Mot aakwyel esu tsik'ε የ, waabaal tsik'ε. 34 Me lee bin é tsεetse náá, e pum tak, bot εbá waadjaasi goj wat. Ngot ε waanɔjaa; nwyak ngot likaa. 35 Boa εbá aadi é, é dum tō bwak wat. Ngot ε waanɔjaa; nwyak ngot likaa. [36 Bot εbá ε waadi to pyeeb. Ngot ε waanɔjaa; nwyak ngot likaa.]» 37 Bedjekel be zokazedi nye náá: «Gheŋ, étep binek djas aasael pe yaa sum di?» Wō gwaa nye zebooza ne nōo náá: «Esok bi aadi é bee mēbek é kii tō gwoo ε, keka náá, muu tit é tin.»

18 Bhii tak Yezu eebaazelii ne nōo tō kana yak étep nye neelyo bē náá, bē goka é náá, bē gheedjaala melu djas, ààbula bhis. 2 Nye eezke náá: «Pe kō dhiiti ghaada wat, ye nabe é ne dhiiti tetep ngot nadi náá, étep ε Zeeb, ààgwyak nye የ. Nye nabe é ààkobem ba ne mot. 3 Kō del ε tak, ye nabe é ne dhiiti kus moma nadi é pyap εzye pe dāa tetep tak é zekke ne ne náá: "Péea me tēp bis di ne ye bis ne bot bak'aak," etee náá, nye nadi é gu náá, nye é ne gham. 4 E meken, tetep nadi byen. Deenek nye eezke tō lyeme náá: "Ye kō bē náá, me ààkaab Zeeb የ, baadi náá, mam ààbis bot የ, 5 dāa ye di náá, kus moma yak epemyel me ε, ye goka é me pée tēp'ε étep nye neekat εpyap wak."» 6 Bhii tak Gheŋ eezebaabil náá: «Gwakeka dāa mbee tetep tak nalii ε. 7 Tin, Zeeb tok ne ghwyl εkwyee bot ε nye nazeséε የ, bot ε tak ε di ewaab esonok pe daa le mwos ne pum የ. Nye aanàkwaakwyee bē? 8 Me lee bin ε tsεetse náá: Nye waalel εkwyee bin kaab dum ne ghamen. Tin, esok Sεŋjele Mōn Mot aazyε é,

nye waazebela bot ε di dum koj ne Zeeb o kɔ bɔ's'ak ee?» 9 Yezu eebaazelε kana ko esu ε bot ε di bun náá, be é bot ε epiki, da be é kadyamal é bɔn nyεeg bɔo o. Nyε eezεke ne nɔo náá: 10 «Bot εbá naazebyet pe kok Ndjaa-ebuwa kεdjaala; ngöt nadi é Falizye, dhiiti kadi é nɔŋel epata e lapo. 11 Falizye eezεtyaa e ye di, nye moo djaala náá: "Hee, Zeeb! Mε eeduwal wɔ, etεε náá, me tok dáa bεdhiiti bot: be é bot ε djii, embee bot, bot ε mezo. Mε εpeduwal wɔ, etεε náá, me tok dáa nɔŋel epata e lapo di'ak. 12 Mam tsi edee é, esok ebá to yenga wat. Mε ne dje wɔ endiyal kam bam." 13 Nɔŋel epata e lapo natyaa ye é ba etsetaεpe. Nyε àabén mis pe εko. Nyε eekεl mεmbo kɔ lo. Nyε náá: "Iyeee, Zeeb, wɔy àákogek me ghoj e? Mam mot mesyem."» 14 Yezu é boozεke náá: «Nɔŋel epata e lapo naka sik é, Zeeb eezεpel mesyem mε, ààbε Falizye. Étep tak é di náá, mot ε għeex nyel o, Zeeb ε waasiil nyε. Mot ε siila o, Zeeb é bin nyε.» 15 Bot naazyε ne bɔo tɔlɔo bɔo pe dáa Yezu étεp nyε neekεl mεmbo kɔ lo. Tyee bεdjekel nakabee deenek ε, be naazebhem be. 16 Tin, Yezu eezεke náá, bɔo tɔlɔo tiila pe nyε nadi é: «Betka bɔo dhyieeb be zye pe daa lam. Sa bi ààlu be, etεε náá, Eyoj ε Zeeb é yii bot ε di dáa bɔo dhyieeb o. 17 Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: Mot ε di ààmyaal Eyoj ε Zeeb dáa mɔo dhyieeb o, nyε aanàkwaani to tak.» 18 Dhiiti kukuma eYuda ngöt zokazεdji Yezu náá: «Mbees lyoel, me goka ne esa dáa étεp mε neebela tsik na kɔm-kɔm?» (aiōnios g166) 19 Yezu eezεbɔɔza ne ne náá: «Étep yé wɔ di djoo me mbεes lyoel? Ye tok ne mbεes mot kɔ bɔ's'ak bhis Zeeb nyε nyε εmet. 20 Wɔ ne gu etsi djas: "Sa wɔ ààsa mezo. Sa wɔ ààgó mot. Sa wɔ ààdjjii sa mot. Sa wɔ ààlεe elej e etsal dum ne sɔ mot. Duwala soog ne nyooq."» 21 Mot'enok eezεbɔɔza ne ne náá: «Etsi binek djas mε ne duwal ye, kana edħoma bam, kεkum dwoo pan mos'ak.» 22 Bhis Yezu nagwak nyε é, nyε eezεke ne ne náá: «E zokalik é wɔ sa sa wat: kεbomsa esa bɔ djas, da wɔ é nɔo epata e tak, dje bεdjel ε bot. Tin, wo waabelə mεvu tɔ gwoo, bhii tak da wɔ é zedu me.» 23 Dáa mot mεvu menok nagwak deenek ε, ye nabe é mεkpa menek naatek nyε nyel na woyoj, etεε náá, nyε nadi é, ne mεvu εbuεpe. 24 Dáa Yezu nabee náá, lyem mot mεvu menok nabe é, ye naakpaŋ ε, nyε é boozεke náá: «E kɔola ne bot ε di ne ekum o, be ni tɔ Eyoj ε Zeeb! 25 Elyel náá, boo yaaga kyee bɔs besyε di ààbε ne medii ε dhaa tɔ ba mɔo elen ε dhɔo, baadhaa-dhaṛja melyel ne mot mεvu étεp nyε neeni tɔ Eyoj ε Zeeb.» 26 Bot ε nadi gwak

nyε moo tin é ke pak'ɔo náá: «Yε be deenek o, εze aabela tsik?» 27 Yezu eezεbɔɔza ne nɔo náá: «Sa di náá, bot aanàkwak ε, Zeeb aanàkwaakat ye.» 28 Wɔ gwaa Pyεed ke náá: «Gwyáka, bis eeezεt djas étεp edu ε wɔ.» 29 Yezu é boolee be náá: «Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá: Mot ε bet ndjanj'ε, negħu myel, negħu bɔn nyεeg, negħu seeg, ne nyεeg, nyε baabet bɔo be étεp ε Eyoj ε Zeeb o, 30 nyε waabelə bεtε ne bot binok é mewala mak. Dɔo ne tɔ tsik aazyε bħis'aak, nyε waabelə tsik na kɔm-kɔm.» (aiōn g165, aiōnios g166) 31 Dhiiti dwoo, Yezu zokanɔo bεdjekel kam ne bεbá, e bħaaz ε. Nyε ne nɔo náá: «Gwakekal! Mena moo tó pe Yeluzalem. Penek ε ye aadjala djas bengoolel ε mεkpa ε Zeeb nazekwyal dum ne Sεeħejel Mɔn Mot ε. 32 Nyε waaseebaa é mεmbo me bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o. Bot binok aadek nyε, lee nyε, ne esee é nyε metel. 33 Be waanyuu nyε ne eghwyεs. Bhii tak, be waagó nyε. Melu mεləl bhii tak, nyε waagom.» 34 Ghuna bεdjekel kadi é, ààgu sa wat tɔ etεp ee nyε nadi é ke ε. Ye nadi ne nɔo syela. Be nadi é, ààgu sa Yezu naliij ε. 35 Dáa Yezu nabe náá, be moo kunaa ne Yeliko ε, ghuna dhiiti mot na edhim nadi é, ndiindil e ngwoob gba. Nyε nadi é, mot engwyeebel. 36 Nyε eezεgwak etap ε zukamwaa ne mot eezyε pe kyee nyε nadi é, wɔ gwaa nyε zedji sa nadi dhaṛj ε. 37 Be zεlεε nyε náá: «Ye é Yezu, mot Nazalet, ε di dhaa tin.» 38 Wɔ gwaa nyε zetsim náá: «Yezu, Mɔo Dhavid, geka mε ghoj!» 39 Bεtεe ne bot ε nadi kεpε sok o moo tin é bħem nyε, ne é lyak nyε, étεp nyε needi gwyem. Tin, nyε eebaazeloogal gwood εlyelepe: «Mɔo Dhavid, geka mε ghoj!» 40 Yezu eezεtyaa. Bhii tak, nyε eezεlwom náá, be zye ne ne daa le. Dáa mot edhim binok natiila pe Yezu nadi é, Yezu eezεdji nyε náá: 41 «Wɔ kwyel náá, me sa wɔ yé?» Mot edhim binok eezεbɔɔza ne ne náá: «Għej, me kwyel ε náá, mis mam baabεjel!» 42 Yezu zεke ne ne náá: «Beea, εmyaal ē lɔ eetsik wɔ.» 43 É di'enek wat, mis mε eezεbεjel. Bhii tak, nyε moo du Yezu é duwal Zeeb. Dáa edħuu ε bot ε nadi tinaak o djas nabee deenek ε, bɔo djas naduwal Zeeb.

19 Bhis nyε natuula kɔ del ε Yeliko, Yezu eezεkpaa tó pe yii kyee del. 2 Kɔ del ε tak, ye nabe é ne dhiiti mot, din ε le nabe é Zasye. Nyε nadi é, kukuma bεnøjel ε epata ee elapo, nyε nadi é, mot ekum. 3 Nyε nadi esuu εbee Yezu, saabegos kabé é náá, nyε nadi é ewulalepe. Nyε nabe é ààbε ne tyee nyε bee Yezu, etεε náá, bot nadi é εbuεpe. 4 Tin, nyε é boozεwyis kaab

tō pe sok kego kō mōo le sikomood, etee náá, Yezu ε dhaa tin oó, nyε neebree nyε. 5 Dáa Yezu nakum é di'enek ε, nyε zében mis pe eko, nyε é boolee ne Zasye náá: «Lela esul Zasye, etee náá, ye goka é náá, mos, me sulal to ndjaŋ'ɔ.» 6 Tin, wō gwaa Zasye zesul kō le kaab ε kaab. Bhii tak, nyε eekedisi be ne Yezu tō ndjaŋ'ε ne mémyaala εbuepe tō lyem. 7 Dáa bot nabee deenenk ε, bot naadyeebalii ebiyoepē kō esu ε Yezu étep tak. Be nadi ekeke ε náá: «Mot tak eetó, kedi to ndjaa mot na mbee dék!» 8 Zasye eezewyεl sok bhwoob ε Yezu, nyε eezεke, ne ne náá: «Għej, gwaka. Mε waakaa mewu mam ekyee ebá. Kyee wat mε waadje bedjel ε bot, yε be náá, mε naanoo epata e mot, dhaa yii me nawaagoka ne enoj ε, mε waabulal nyε metaj me menoj é esok ená.» 9 Tin, Yezu eezεke ne ne náá: «Dwoo pan mos'ak, tsik eeni tō ndjaŋ'ak, etee náá, wøy pe é dha ε Abalaam. 10 Etee náá, Ssejjele Món Mot nazye ε, zesaa ne tsik bot djas nazewo ze o.» 11 Yezu eebaazleε dhiiti kana dum ne bot ε nadi é gwak nyε o. Nyε nadi ε, nyε eezekunaa ne Yeluzalem. Bot nadi é gek é náá, Eyoŋ ε Zeeb eezeko ne stuula. 12 Tin, Yezu eezεke ne noo náá: «Mot ngot nabyel du wat ne bekuma ε bot o zokazetó medjon pe dhiiti del etsetaεpe ne del ε le étep nyε neeke djeara boo məkoozi. Bhii tak nyε zebula pe del ε le. 13 Esok ne nyε ne tó, nyε eezedjoo bot ε mesa me kam, lik be mot ne mot edheeb ε lōd wat nadi ne boo metaj ε. Bhii tak nyε eezεke ne noo náá: "Likeka é liig membō ne epata bak, kekum dwoo me aaboo bul ε." 14 Tin, kaa bela náá, bot ε del ε le nadi bhina nyε. Wō gwaa be zelwom bot nyey ààgu, étep bot ε tak neeke lee náá: "Bis ààpakyel náá, mot'enok di məkoozi mis." 15 Saabegos ne noo, ye naka swaala náá, be naabatadje nyε boo məkoozi. Bhii tak nyε eezesik pe del ε le. Dáa nyε nakakum ε, wō gwaa nyε zedjoo bot ε mesa me nyε nadje be epata o, étep nyε needji be bim epata ee nakala kō yii nyε nalik be ne yε étep eliig ε membō ε. 16 Mot esok eezεzyε, nyey ne ne náá: "Kukuma, mε eebela medheeb me lōd kam kō yii wō nalik mε ne yε ε." 17 Məkoozi eezεboozza ne ne náá: "Enyøepel Wō é mbée mot-mesa. Dáa ye di náá, wō ke tō etsoj dum ne bōo esonok ε, mε eedil wō kō bōó məkoozi mε let eghaada kam." 18 Mot nadi du bhis koj mot esok o eezεzyε yε. Nyε eezεke ne kukuma yε náá: "Kukuma, mε eebela medheeb me lōd meten kō yii wō nalik mε ne yε ε." 19 Məkoozi eezεboozza ne ne náá: "Enyøepel wøy, mε eedil wō kō bōó məkoozi mε let

egħaada eten." 20 Nwyak dhiiti mot-mesa eezεzyε. Nyε eezεke ne kukuma yε náá: "Kukuma, beea edheeb ε lōd wō nalik mε ne yε ε. Mε ààpabe. Mε kwom yε syela tō pes kaad. 21 Etee náá, mε di ε, ne bwoo ne no. Wøy é mot ngot di náá, wō é ne biyo dhaa tyε. Wō ne dyeebanoo dōo ne sa di náá, wō ààpawkom ε. Wō ne tó tō epyeeb ε baa, kenoa edee bōo, ààbe náá, wøy é nabε yε." 22 É di'enek, kukuma yε booboøza ne ne náá: "Mbee mot-mesa, beta náá, mε pée wō ne məkpa mō emet. Wō nadi egū náá, mam dyeebabók esa ee dék é tō epyeeb mε di ààbe ε. 23 Ha wō di àànoo epata bam, kewa tō eboo mendjaa mε di ebaal epata ee bot ε, étep yε? Pe bula mε bula ε, mε eezebelaa, mε zebela bədhiiti epata eezekala kō yii mε nalik ε." 24 Bhii tak nyε eezεke ne bot ε nadi tin o náá: "Dekeka nyε edheeb ε lōd ee nyε di ne yε enek, da bi é dje mot bela kam kō yii mε nadje nyε ε." 25 Bot ε tak eezεboozza ne kukuma tak náá: "Kukuma, nyey moo é ne medheeb me lōd kam!" 26 Kukuma eebaazebøozza náá: "Mε lee bin ε náá, yε é pe dáa bot djas aadi ne batsa o be aabil étep ye neebu. Tin, mot aakadi toto ààbe ne sonok o, be waadek nyε dōo ne eghutu-ghutu nyε lik ne yε ε. 27 Ye kabε bot ε di bhina mε o, bot ε nadi ààkwyel náá, mε di məkoozi o, dhaaka ne noo wak, da bi é tsak be e mis mam." 28 Bhis be nali deenek ε, Yezu eezebyet tō pe Yeluzalem. Nyey pe sok lōg medhuu mε bot. 29 Dáa be nadi, be moo é kunaa ne mel mε Bhetfaze ne Bhetani ε, e ngwoob Etsox ε pyeeb oliv. Tin, Yezu eezelwom bedjekel be bebá. 30 Nyey ne noo náá: "Tóka kō del ε di pe sok enek. Tuula bi aatuula kō del ε, bi é waabee mōo swooz an tijela, nyε nabe é, nyε di náá, mot diniaa ààpaago kō le o. Tiika nyε, da bi é zye me ne ne wak. 31 Mot é dji bin náá: "Bi tii nyε étep yε o?" Leeķa nyε náá: "Ye é Għej ē di ne gwyes tak." 32 Bhii tak, bot ε nalwomaa o eezetó, be kakabeli esonok djas é dáa Yezu nazolee sε. 33 Dáa be nakadi etii mōo swooz an tak ε, be nakuma tak eezedji be náá: "Bi tii mōo swooz an étep yε?" 34 Wō gwaa be zebøozza ne noo náá: "Ye é għej ē di ne gwyes tak." 35 Be eezetii mōo swooz an tak. Tin, be eezetó ne ne pe daa Yezu. Bhii tak be eezedja endjookuwa bōo kō koj mōo swooz an tak. Tin, be eezegel Yezu kō le. 36 Dáa be nadi bōo eke, be moo tin edja endjookuwa bōo għa ε għa. 37 Dáa be nadi, be moo kunaa ne Yeluzalem ε, be nadħaj é pe ze di esul Etsox ε pyeeb oliv ε, medhuu mε bedjekel moo tin eduwal Zeeb elyelope dum ne endem e məbwala mε be

nadi ebee ε. 38 Be nakeke é náá: «Zeeb see Mekoozi me di ezye ne din ε Gherj o metel. Egwyem to gwoo dão ne duma ne Zeeb!» 39 Bedhiiti eFalizye nadi tó medhuu me bot binok o zokake ne Yezu náá: «Lyoel, lyaka bedjekel bo náá, be di gwyem.» 40 Yezu eezeboøza ne noo náá: «Beeka, me lee bin náá, bao be diyal enuub bao di gwyem o, mekok ε waatsim e dioø.» 41 Dáá Yezu nakum e bhaaz ghaada ε, beea nyε nabee Yeluzalem ε, Yezu zokadje ko esu ε del ε tak. 42 Nyey náá: «Ye pe be é di náá, dão ne woy pe epegu dwoo elak mos dáá ye di egoka ne esaa étep εbelə egwyem o. Saabegos ne ye kasa étep náá, nenak e moo é syela e mis mao. 43 Etee náá, melu me bot ε di bhina wo o, aasum boo peeb étep εzelumela ne no epezye. Be waakaal wo kuku εbwak. Bhii tak, be é kemaado tó dhiiti tuma. 44 Be waasii wo, bi ne bot bao. Be aanàkwaalik wo εkok εwat kela ko so, etee náá, wo nabe é àässiiza εwala Zeeb nazekwyee wo ε.» 45 Wo gwaa Yezu zení tó kok Ndjaa-ebuwa, nyε eezeni é so bot ε nadi bomsa esa bao tó tak o. 46 Nyey ne bot ε tak náá: «Pe to ekwyala Zeeb lee ε náá: "Ndjan'am aadjóoa é ndjaa mendjaala me eYuda." Ye kabe biyo o, bi zeliig ye, ye di zeega bot ε djii.» 47 Melu djas Yezu nadi lelyo bot tó kok Ndjaa-ebuwa. Tin, eboo beghaa-Zeeb, ne beghar εmekana me etsi, zenoo bedhil ε bot ε del nadi esaa dáá be sa étep be neegó Yezu. 48 Deenek be nabe é àägu dáá be nawaa di ye goka ne esa ε. Etee náá, bot djas nadi kwyel εgwak melyo me εbuepe.

20 Dhiiti dwoo, Yezu nadi dje bot melyo tó kok Ndjaa-ebuwa. Nyε nadi lee be Mbεe Bhaadal ε Zeeb. Eboo beghaa-Zeeb, ne beghar εmekana me etsi, zenoo bepaas ε eYuda, zokaztuula é di'enek. 2 Be eezedji Yezu náá: «Ko eghεj ze wo di esa etep binek? Eze dje wo ghwyil esa deenek?» 3 Yezu eezeboøza ne noo náá: «Mε pookodji bin kiya wat. Bi ε baoza me o, ye é me ka lee bin étep yé me di ne ghwyil esa esesee bak. 4 Eze nadhis Zanj, nyε zeduu bot Zeeb? Ye nabe é Zeeb ohoo ye nabe é mot?» 5 É di'enek, be moo tin é, sós pak'oo. Bao náá: «Mena ε ke nenak náá: "Ye é Zeeb" o, nyε é waadji mena náá: "Étep yé bi nadi àämyaal Zanj?"» 6 Mena ε ka keka náá: «Ye é bot ε nadhis nyj o, medhuu me bot bak djas é waasaa egó mena ne mekok. Etee náá, bao djas ne myaal náá, Zanj nabe é ngoolel-mekpa ε Zeeb.» 7 Be é boozebøøza ne Yezu náá: «Bisø àägu mot nalwom nyε náá, nyε zeduu bot Zeeb o.» 8 Tin, Yezu é boozebøøza ne noo náá: «Doo ne mam pe mam aanàkwaalee bin ko eghεj e ze me di

esa esesee bak o.» 9 Bhii tak, Yezu zelii ne edhuu ε bot binok tó kana náá: «Dhiiti mot ngöt naabe pyeeb ekel e di dje bhum vin ε. Bhii tak, nyε eezekola ye ne bot ε di gu mesa me vin o étep be neesa mesa tó tak. Nyε eezenoa nyel, tó medjor, kεbøya pe dhiiti del. 10 Tin, ye wum o, da nyε é lwom dhiiti mot-mesa me étep be dje nyε ye bim to yii be aabela ε. Mbu epyeeb e tak di wum ε, eezekum. Wo gwaa nakuma pyeeb zokazelwom mot ngöt di sa mesa daa le o pe dáá bot ε nyε nalik ne pyeebe o, étep be needje nyε ye pak vin be bela ε. É di'enek, wo gwaa bot ε nalik ne pyeeb o met mot tak, duma nyε e nyel ne mebin, bhii tak swaal nyε membo toto. 11 Bhis mot sok, nakuma pyeeb baazelwom dhiiti mot di esa mesa pe daa le o, nyε eezetó pe daa lōo to pyeeb, be eezenyuu nyε, zenyek nyε εbiyoεpe. 12 Yak koko tyee esok elel, nakuma pyeeb eebaazelwom nwyak mot, bao duma nyε e nyel ne mebin, wus nyε pe kel. 13 Nakuma pyeeb eezedji náá: «Mε sa dáá? Mε aaka kyeed é, sim mon'am ngöt mc dyeebakwyel o. Tin, me bee ε náá, be waakaab nyε.» 14 Dáá bot ε di sa mesa tó pyeebe nabee mon'enok ε, bao náá: «Yawee! Beeka mot aalik ne mevu mak djas o! Dhaaka, mena góka nyε. Tin, mevu mak aadi é, yenabækla.» 15 Wo gwaa be zemet nyε, mwas nyε bhis pyeeb vin, gó nyε.» Tin, Yezu eezedji be náá: «É di'enek, nakuma pyeeb goka ne esa yé? Nyε eebil náá: 16 Nyε waazye, da nyε é gó bot ε nadi sa mesa tó pyeebe o. Bhii tak da nyε é noo pyeeb, dje ne bot esis.» Bhis bot nagwak deenek ε, be é boozke náá: «Àäbe! Yenek aanàkwaasael.» 17 Bhii tak Yezu eezeliig mis, gwyák be. Nyey ne noo náá: «Mekpa me di kwyala tó mekana'aak kwyel εlee yé "Εkok ee bezumel mwas ε, moo é εkok di epyet ndjanj ε?" 18 Mot aaduma kó εkok ε tak o, nyε waabik ekyes ekyes. Ye kabe náá, εkok ε ka kwyit kó mot o, yenok mot aatwaalel é twaalela.» 19 Tin, beghar εmekana me etsi, ne eboo beghaa-Zeeb nadi esaa mepek étep be neemet Yezu e di tak wat. Etee náá, be nabe é, é gu náá, Yezu nalee kana tak é, kó esu ε lōo. Tin, be nadi kaab é edhuu ε bot ε nadi tin o. 20 Be moo tin ebøjal Yezu. É di'enek, wo gwaa, be zedhis bedhiiti bot ε nadi sa mepek náá, be é bedhil ε bot o. Bot ε tak nazyε é étep eze lōo Yezu pe eko, da é bwood nyε pe kye ne dhiiti vaj kiya, étep be neebela lo meso me di kwyosal nyε ndje sós e mis me kukuma del o. 21 Be é boozke ne ne náá: «Lyoel, bis ne gu náá, etep ee wo di lee ε, ye é tseetse. Woy àäpée tēp mot djhak. Woy lyo ε, sa Zeeb kwyel ε, ne lyem epiki. 22 Tinaak, leeε

bis, etsi leē é náá, epata e lapo tuudaa é ne Sezaad ee?» 23 Tin, Yezu eezegu mepek mōo. Bhii tak nyé é booke ne nōo náá: 24 «Dhaaka me ne falanga wat, étep me neebree. Be eezeyé nyé ne falanga wat. Yezu eezedji be náá: bhwoob di sóna ko falanga yak ε wak bhwoob ze? Ye é ekwyala din ε eze di ko tak?» Bot binok eezebóoza ne ne náá: «Ye é bhwoob ne din ε Sezaad.» 25 Bhii tak, Yezu eebaazebóoza ne nōo náá: «Djeka Sezaad sa di ye Sezaad ε; da bi é dje Zeeb sa di ye Zeeb ε.» 26 Kóko eyala ε Yezu nayala ε, nabe é, ye naalyel ne nōo náá, be bela mes̄ me nyé aabela ndjé e tak ε. Etē náá, gwaka be nagwak deenek ε, ye nabe é be nadiaa djoka nyé elyelepe, tin, be eezedi gwyem. 27 Bédhiiti bot to lōg eSadusee zokazyé pe dáa Yezu zedji nyé dhiiti kiya. ESadusee, bot ε nadi eke náá, bhis esyee, mot aanákwaabaagom o, 28 bōo ne Yezu náá: «Lyoel, mekana me Moiiz leē náá: «Ye be náá, mōn nyéeg dhiiti mot ε gwyε, ààlik mōn o, ye goka é náá, mōn nyéeg lik o, ba kus myel étep nyé neekwyida mōn nyéeg gwyε ààlik bōn o.» 29 Ghuna to mo bot binok, be nabe é beten ne bebá. Mōn megwyak zeba, nyé eezekpaa ne mesyee, gwyε, nyé ààpakalik mōn. 30 Mot naboōba mōn megwyak o, nyé eeba kus. 31 Tin, nyé eebaakpaa ne mesyee, gwyε, ààlik bōn. Bhii tak, nwyak tak eebaazenō moma tak, ye zokabaasael é tyee wat ne bot ε naba moma tak sok o, zenoō zwaabel lōg. É di'enek, bōo djas beten ne bebá kadi ε, ààbya ne moma yenok. 32 Bhis bōo djas, moma eezebaagwyε ye pe. 33 Esok bot aagom bhis esyee ε, moma yenok aakadi mwaa ze to bōo beten ne bebá? Etē náá, bōo djas nabe é botom be.» 34 Yezu eezebóoza ne nōo náá: «Meba é, étep botom ne boa di kō bōs'ak mos'aak. (aiōn g165) 35 Tin, guka náá: Botom ne boa aabela mbyok egom bhis esyee, da be é kedi pe kyee dik na bes o, be aakadi é, botom ne boa di ààbael o. (aiōn g165) 36 Be aanákwaakaabagyε, be aakadi é dáa efopof. Be é bōo Zeeb, etē náá, be eezedhaa esyee, kēbela tsik. 37 Moiiz naaleē popoopwon náá: Bot ε nazegwyε o waagom. Nyé naaleē deenek é to ekwyala ee di kaada tēp ekpak nadi é gel ààdyak ε. Nyé nadjoō Gherj é: «Zeeb ε Abalaam, ye Izak, ne ye Zakoob.» 38 Yezu naabil náá: «Zeeb tok Zeeb bot ε zegwyε o. Nyé é Zeeb bot ε di ne tsik o, etē náá, ye é, étep ε ε, bot djas di ne tsik.» 39 Wō gwaa bedhiiti beghaa mekana me etsi nadi tin o zokake ne Yezu náá: «Lyoel, wō eedyeebalii enyoepe.» 40 Deenek, be nabe é ààbe ne ghwyil edji nyé bedhiiti mekiya. 41 Tin, Yezu eezeké ne nōo náá:

«Dum ne yé bot di ke náá, Mësia é dha ε Dhavid? 42 Etē náá, ye é Dhavid nyé emet ε naaleē to Mekana me Medjeeb náá: «Ghej Zeeb nake ne Ghej'am ε náá: Dha disi pe mbo eghen̄ bam. 43 Me waaneeq bot ε mebhuka mō be di esa ee mebō mō aanyal ε.» 44 Ye be náá, Dhavid nyé emet naadjoō nyé «Gherj o, ha e yaa tyé Mësia aakabaadi dha ε Dhavid?» 45 Dáa zukamwaa ne mot nadi tin ε nadi é gwak nyé é, Yezu eezeké ne bedjekel be náá: 46 «Kyeka b̄cghaj ε mekana me etsi, bot ε di kwyel ε ke to bot ne ewolo ekaad naboo metañ é elyaala menyel étep be needuwala ne swosaa é edi ee bot di seega εbuepe o. Be dyeebakwyel edi é ko mebhóó me di pe esok ε to mendjaa me mendjaala me eYuda ne to e di e mebyonj. 47 Bōo dyeebadi é dek bekus ε boa esa to mendjaa mōo. Tō mekoj mōo, be ne kwyel edul ε mendjaala na kpokolom. Epée bōo aadi é, elyelepe.»

21 Yezu zokazeben lo, nyé moo tin é bee dáa bekum ε bot nadi ezeduwal Zeeb ne epata to ebōōl ε, naneēga ko εbesee ε kok Ndjaa-ebuwa étep tak ε. 2 Nyé eezebée dhiiti djel kus moma eezyε, zeloō ye to ebōōl. Tin, nyé eezewa ye bōo efalanga ebá, ààkokoka-koka ne pata mot bōm sonok wat ε. 3 Dáa Yezu nabee deenek ε, nyé é booke náá: «Tseetse ne tseetse, me lée bin ε náá: Djel kus moma yak eeloō to ebōōl dhaa yii bot djas lōō to ebōōl elak ε. 4 Etē náá, bot ε dje wak djas'aak, dje é eghutu-ghutu. Ye kabe djel kus moma o, nyé dje εkwom ε le djas.» 5 Bédhiiti bot nadi esos dum ne zumal kok Ndjaa-ebuwa, dáa ye nasumel ne mbēē mekok ε, zenoō esa e bot nakadjé Zeeb ε. Tin, Yezu eezeké náá: 6 «Dwoo εpezyε, dwoo ye aabe náá, ye ààka baalik é di'ak εkok εwat kela ko sō εkok to ndjaa bi di bee'enek; etē náá, djas aadi é, bik, waazel, see e bōs.» 7 Bédjekel be eezedji Yezu náá: «Lyoel! Léea bis, eseseē binek ε aasael den. Lyaala bis endem e bis aagwyak náá, eseseē binek moo ko ne eseē ε.» 8 Nyé eezebóoza náá: «Tselalka, nàbetka náá, be kōo bin etē náá, bot εbuepe waazezyε ne din ε lam. Mot ne mot ε waaleē náá: «Ye é mam ε di Mësia.» Be aake náá: «Elu ε tak eeedjala.» Sa bi ààdu be. 9 Esok bi aadi bi moo gwak lej meēb, ne εbyen ne lek ekukuma ε napwakeka, ye goka é yenek ko sē esok, guka náá, yenek aanákwaaleedi esi ε bōs.» 10 Yezu baazeke náá: «Mbyak ngot ε waalumela deeb ne dhiiti dhaad mbyak. Eyoy εwat ε waalumela deeb ne dhiiti eyoy. 11 Bōs ε waaboo dheegelel elyelepe. Edi-

ne-edi, pwom ne gum, bot djas ε waagwak bwoo e di baabee edjema ne epela tō gwoo o. 12 «Esok ne esesεε binek ne sael, bi ε waake metaa, bi ε waake waaa tō tsik mezuk, bi ε waakekaaa étep be neekε pέē bin to mendjaa me mendjaala me eYuda, bi ε waake metaa e membok, bi ε waake pέēaa dάā bemekoozi ne ekukuma kō esu ε lam. 13 Yenek djas aasaal étep bi neebela ze ekeleε bot sa bi di gu dum ne nam ε. 14 Tin, guka náá, bi di ne lyem wat, sa mot aabem ba ne dάā bi aaketajal ε. 15 Mam me emet, me waadje binmekpa ne etsoj. Tin, bot ε bi aadi ne tēp ne nōo aanàkwakwak ekwyesal ε bin, ne dupal mekpa min. 16 Bot aaka bin o ye aadi é, beseeε bin, ne benyeeε bin, zenoo bōn nyeeε bin, ne beso bin dōo ne bot ε mebyel min. Betee ne bot pak'en ε waadiyalaa e membok me na kom-kom. 17 «Bot djas ε waabhina bin kō esu ε lam. 18 Tin, ye aanàkwadi ne ko bhoo wat e elo bin aako diib. 19 Go pyetka pe yebo kyee εlyelepe, etee náá, deeneek é bi aatsik menyel min.» 20 «Esok bi aabee náá, medhuu me esodja eezekaal Yeluzalem. Tin, bi é ne ghwyil eka gu náá: Ye ka lik é batsa Yeluzalem neewaazel! 21 É di'enek, bot aadi pe kyee dik Yude o, goka é, ne kaab tó tō metsok. Bot aadi kō ghaada Yeluzalem o, goka é ne edus tin, tó etsetaepe. Bot aadi pe tō epet e εwala elenek o, àagoka ne sik, tó pe tō ghaada. 22 Etee náá, ye aadi é, dwoo Zeeb aazepéε bot ε, ye é dwoo ekwyala djas aabela mesuk me tak. 23 Ha kpaa-ghoŋ dwoo tak ne boa aadi ne mebum o, ne bot aadi ne bōn e mebel o. Etee náá, boo mezuk ε waadi dwoo tak kō bōs. Bot εbuepe waagu εbuk ε Zeeb kō ghaada tak. 24 Bot ε tak ε waagóaa ne epel. Bedhiiti ε naametaa, tóaa ne nōo tyee ekwom kō mel djas. Tin, Yeluzalem ε waazenyalaa ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Be waasa deeneek, kékum dwoo Zeeb nadje be é aaboo si ε.» 25 «Bot ε waabee edjema ne epela tō gwyes, tō ngon, tō ekwyikwyen. Pe si, membayk djas ε waadi ne boo ba ne kej, di be aagwak ghuu ne εbee boo mebhyeeb tō boo dii meson o. 26 Dwoo ne ngon ne ekwyikwyen ε waadheegel ne ghwyil ε Zeeb. Bhii tak, bete ne bot ε waagwyε ne bwoo esiza e etep aaboo tuula kō bōs djas ε. 27 É di'enek, be waabee Sεεjεle Mon Mot é zye tō eguud. Nyε waazyε ne ghwyil ne mekas me djas. 28 Dwoo etep binek ε aakan ε, tyaaka, pyetka pe yebo kyee, etee náá, Zeeb moo zepéε bin e ekwom.» 29 Bhii tak Yezu eezelεe be kana yak: «Pokobeka mbek le fiigh ne bedhiiti ele djas. 30 É sok bi di bee náá, eka e bes moo kan εkwyil

e tak ε, guka náá, mbu ele di wum ε moo eezekunaa. 31 Tye wat ne biyo pe, esok bi aabee endem binek moo nyen ε, guka náá, Σεyοj ε Ζεεb moo é ye zekunaa. 32 Tsεetse ne tsεetse, me lee bin ε náá: Bot ε koko membu mak aanàkwasi, esonok ee me di eleε djas ε, ààsael.» 33 Yezu naake náá: «Gwoo ne bōs ε waasi, ghuna yam mekpa aanàkwasi.» 34 «Bi é gheedi ne etson, sa bi ààpul ebhum e elyem bin gwyes, ne dek menyok e mebyoŋ, dōo ne étep εwyiib esa e bōs'ak. Deeneek, dwoo Zeeb aazyε zepéε bot ε, ye aatuula bin é zaka. 35 Ye aazyε dάā εwyet. Ye deeneek é ye aatuula bot ε bōs djas zaka. 36 Nyanka mis. Gheedjaalaka Zeeb melu djas. Deeneek é bi aabela ghwyil emaad ε lyem dum ne etep ee di zye yenek. Da bi é tyaa tetel sok bhwoob Sεεjεle Mōn Mot.» 37 É mwos Yezu nadi elelyo bot pe tō kok Ndjaa-ebuwa, é pum nyε katetó, kεdja si ε ko etsok e pyeeb oliv. 38 Tin, to bemelem djas bot ε del ka zye tō kok Ndjaa-ebuwa, zegwak nyε é lelyo melyo me Zeeb.

22 Ebyoŋ ε emapa di ààbe ne leviid, di djóoa Pak ε, nabε é eezekunaa. 2 Eboo begħħaa-Zeeb ne begħan ε mekħana me etsi nadi esaa mepekk étep be neemet Yezu etee náá, be neegó nyε. Tin, be nadi ekaab zukamwaa ne mot nadi tin o. 3 Tin, Satan eezeni tō bum lyem ε Yudas Iskaliot nadi ngot tō bedjekel ε Yezu o. 4 Yudas nazetó pe dάā eboo begħaa-Zeeb ne bot ε di kō elo e bebaalel ε kok Ndjaa-ebuwa o, étep nyε neekεka be Yezu. 5 Tin, bot ε di kō elo e begħħaa-Zeeb o naadyeebamyala. Wō gwaa be zekk Yudas epata. 6 Yudas eezemyaal, nyε moo tin é saa mepekk me nyε kabε Yezu għa tō syaab e kaab náá, medhuu me bot εzegu. 7 E dwoo εbyoŋ ε emapa di ààbe ne leviid ε, dwoo bōo ebħata e Pak di tsakaa ε, eezekum. 8 Yezu eezekyeed Pyeεed be ne Zaj pe sok. Nyε ne nōo náá: «Tόka, kekoħbalka mena edee e εbyoŋ ε Pak.» 9 Tin, be eezedji Yezu náá: «Wō kwyel náá, bis kekoħbal wō di mena aadeka edee e εbyoŋ ε Pak wo?» 10 Yezu eezebbaaza ne nōo náá: «Gwakeka, esok bi aakum kō del ε, bi ε waaboma ne dhiiti mot ne bhe medii kō lo. Duka nyε. 11 E di nyε aadjel o, lεeka nakuma ndjaa náá: "Lyoel ke é, bis dji wō náá, ndjaa nyε aade εbyoŋ ε Pak tō tak be ne bedjekel be ε, wo ee?" 12 Tin, nyε waalyaal bin pe ēko e ndjaa boo dħejx koobelaa ne esa djas tō tak. Tin é bi aasa esesεε e εbyoŋ ε Pak.» 13 Bedjekel eezetó pe del ε tak. Be ka bela djas ε dάā Yezu naleyε be ε. Bhii tak, be eezeni é ekoobal εbyoŋ ε Pak.

14 Dáa ewala tak nakadjala ε, Yezu eezedi kó mesa be ne bot ε lwoma. 15 Nyε eezéke ne nōo náá: «Mε be é me eedyeebakwyεl náá, mena deka εbyoŋ ε Pak'ak é di wat, esok ne náá, me zuk! 16 Eteε náá, ye goka é me lee bin náá, me aanàkabaade εbyoŋ elak, kana mos, keyaka ne dwoo εsuk ε tak aabela lo tó εyoŋ ε Zeeb ε. Tin, me waabaade.» 17 Nyε eezēnōo beeεle nadi ne vin tó tak ε. Bhii tak, nyε eezeghaapeε Zeeb, nyε eezéke ne nōo náá: «Nōo ka beeεle vin'ak. Kaaka ye pak'en, da bi é de, 18 eteε náá, egoka é, me lee bin, náá, kana mos, keyaka ne dwoo εyoŋ ε Zeeb aazyε ε, me aanàkabaade menyok me vin.» 19 Bhii tak nyε eezēnōo mapa, baazeghaapeε Zeeb tó mendjaala, bhii tak, nyε eezépyak ye, nōo ye, dje bedjekel be. Nyε ne nōo náá: «Yak é nyel'am zekaaa ko esu ε len ε, gheesesaka deenek étep bi neetetaala mε.» 20 Nyε eebaazedje be beeεle tak wat bhis dek. Nyε ne nōo náá: «Beeεle yak ε beeεle εbhεŋ ε na bes ne Zeeb, εbhεŋ ε kwyalel ne ghiya Yam see ko esu ε len ε. 21 Tin, guka náá, mot aaka me ε wak, bis ne ne é ko mesa yak! 22 Ye é tseεtse náá, Sεεŋεle Mōn Mot ε waagwyε, dáa Zeeb nazekoobale ε. Tinaak, ha kpaa-ghor ne mot aakeka nyε o!» 23 Tin, bedjekel moo tin é djinel pak'oo náá, nwyak mot pak'oo aakeka Yezu. 24 Bedjekel ε Yezu moo tin é be meso pak'oo, eteε náá, be nadi kwyel egū náá, εze di dhil mot pak'oo. 25 Yezu eezēbōza ne nōo náá: «Bεmekoozi mε bos'ak di àákwyel Zeeb o djas epeke tyee wakoko kó lōo. Bot ε di nyal be o djooaa é, bot ε enem esa. 26 Tin, yebø ye àágoka ne edi é deenek. Eteε náá, pe yibø, mot di boo-mot o, goka ne di tó beso é, dáa mōo dhyeeb. Deenek, mot ε kwyel edi dhil mot o, goka é ne di mot-mesa me bōo beso. 27 Eteε náá, εze di boo-mot? Ye é mot di kó mesa o, ohoo mot di be beso o? Ye é mot di kó mesa o, etsal e? Beeka mam é tó len tyee mot di sa bin mesa o! 28 Bi é bot ε nadi mēlu djas e ngwoobam tó mbee mebhōwal o. 29 Tye wat ne dáa Saag'am nadje me εyoŋ ε le ε, tye tak wat me εpedje bin εyoŋ ε tak. 30 Bi ε waade edee ne medii kó mesa Yam, tó εyoŋ ε lam. Bi ε waadi kó mebhōó me mēkoozi mam étep bi neepéé membyak kam ne ebá Yisalael.» 31 Yezu eezéke náá: «Simøy, Simøy, gwak! Satan be é, nyε eebela ze étep εsyaal ε wō dáa bhum di syaalaa tó zyaagal étep edis ezeεza ε. 32 Tin, ye be é, me eedjaala étep o, e kaab náá, edum ε wō di dum kor ne Zeeb εzékewyii. Tin, bula wō aabula daa lam ε, djeaa bōn nyoog ghwyil.» 33 Pyεed eezéke ne Yezu náá: «Ghej, e di mε di'ak, me eezemyaal etó membok, neghu εsyee

menabel.» 34 Wō gwaa Yezu zebōza ne ne náá: «Beta me lee wo, Pyεed, sa di tsεetse ε: E pum'ak mos, esok ne bekuu ne kók esok ebá, ye aabela wóó zeswonal me esok elel.» 35 Bhii tak Yezu eezéke ne nōo náá: «Esok me nalwom bin bi kε esa mesa, toto ààbe ne ekpa, ààñōo ngwyε epata, ààñōo ekoko, ye nabe é sa wat nasu bin e?» Bōo náá: «Ààbe. Bis nabe é ààsu sa wat.» 36 Deenek nyε eezéke ne nōo náá: «Nenak e tokape deenek, ye moo é náá, ye goka é náá, mot di ne ngwyε epata be o, nōo ye. Tye wat ne mot di ne kpa o, nōo kpaε, dōo ne mot di ààbe ne pel o, goka é ne εbōmsa ndjookuwa ye étep ekebōm pel. 37 Eteε náá, ne tsεetse betka me lee bin náá, ye goka é náá, etep ee ekwyala nalee ko esu ε lam náá: «Nyε nalajaa tó lōōg bot ε na mbee mesa.» Ne tsεetse etep ee naliiel ko esu ε lam ε, goka é ye see.» 38 Bhii tak bedjekel eezéke ne ne náá: «Ghej, beeal Bis é ne epel ebá.» Yezu eezéke ne nōo náá: «Yenek, eedjala.» 39 Yezu eezewyis. Nyε eezetó pe kó εtsok ε pyeeb oliv, dáa nyε nabela ne esesa sok ε. Bedjekel be zokadu nyε. 40 Bhis be nakum e di tak ε, Yezu ε boo ke ne bedjekel be náá: «Djaalaka Zeeb étep bi εzékewyε e mebhōwal.» 41 Bhii tak nyε eezetiila ba zii tyee wusa pwak, nyε eezekwyit meboj si, nyε moo djaala. 42 Nyε nadi é keke tó mendjaala mε náá: «Saag'am, wō kwyel o, wō é ne ghwyil edis beeεle mezuk mak sok bhwoob'am. Ye nākoo zo di, ye goka é náá, εkwosak ε lo sael, ààkabe Yam.» [43 Tin, wō gwaa fofop ngöt zokadus tó gwoo, zedje nyε meghaaz mε emaad. 44 Yezu tó bebebwl ne bwoo, nyε eebaazēnenal nyel tó mendjaala. Ediidyok moo tin é pak nyε e nyel, é see e bōs dáa metó me ghiya.] 45 Bhis nyε nazedjaala ε, nyε eezewyel, sik pe kyee bedjekel be nadi é. Nyε ka kεbela be bōo djas mendjaa mε si é egó ne kwyesa ghoŋ nazekwyesa be tó elyem ε. 46 Nyε eezéke ne nōo náá: «Étep yé bi di edja gó? Wyelka, da bi é djaala étep ekaab náá, bi εzékewyee e mebhōwal.» 47 Ye nabelaa é Yezu dinaa elii, tin, Yudas, ngöt tó bedjekel be, eezetiila ne edhuu ε bot. Bhii tak, Yudas eezetiila pe dái Yezu étep nyε neebederal nyε. 48 Tinaak Yezu zokaaake ne ne náá: «Yudas, ye é ne mebeedela menek ε wō dika Sεεŋεle Mōn Mot e?» 49 Dáa bot ε nadi gyee ne Yezu o nabee sa nadi kwyel εsaεl é di'enek ε, be é boozedji nyε náá: «Ghej, wō εpekwyel náá, bis lum be ne epel e?» 50 Ngöt pak'oo zokakwyal mot-mesa me boo għaa-Zeeb, zetsaal nyε εlo pe kyee mbo ε għej. 51 Tin, Yezu é booke ne nōo náá: «Betka, eedjala.» Bhii tak Yezu eezemet εlo mot

tak, pyoŋ tak eezegel. 52 Bhii tak, Yezu eezake ne eboo begħha-Zeeb, ne bebaalel ε kok Ndjaa-ebuwa zenoo bepaa ε eYuda zye, zemet nyε o. Nyε náá: «Bi zye ne epel ne eghwyes é, e ke é náá, bi zemet é mot djii? 53 Bi ε bee o, melu djas, me nadi é, ne nen to kok Ndjaa-ebuwa. Bi nabé é àħħasa náá, bi met me. Ghuna yak ewala é yib⁹, yii ghwyil ε egwyitok.» 54 Dáa be namet Yezu ε, be eezetó ne ne pe ndjan⁹ ε boo għħaa-Zeeb. Kaa bela tin, Pyeед é du be pe bħis koj, ba etsetaεpe ne noo. 55 Ye nabé é be naapaada du kuku ċbesse peeb. Tin, Pyeед zokazediti é gool du be ne bot ε nadi tin o. 56 Dhiiti moma nadi é sa mesa to ndjaa boo għħaa-Zeeb o zokazebee nyε ndiindil egool du. Moma tak zegħwiyak nyε «kprees», nyey ne ne náá: «Mot tak pe nadi é, be ne Yezu!» 57 W⁹ gwaa; Pyeед zeswonal, nyε náá: «Mam àġġu nyε.» 58 Ba mao ewala bhii tak, dhiiti mot-mesa eebaazegħwyak nyε. Mot tak ne Pyeед náá: «Doo ne woy pe, w⁹ é mot'oo.» Tin, Pyeед eezebbażza ne mot tak náá: «Àabc. Ye tok mam.» 59 Tyee ba ewala wat bhii tak, dhiiti baazek ne ghwyil djas náá: «Ye é tsætse náá, mot tak nadi é, be ne ne, etee náá, nyε é mot kyee dik Għalile.» 60 Tin, Pyeед eezebażza náá: «Me àġġu sa w⁹ di kwyel elii enek.» É di'enek, Pyeед dinaa é lii deenek, kuu eezekok. 61 Għej zokaliig mis, għwiyak Pyeед bhii tak mis mao eezeboma. É di'enek, Pyeед eezetaala sa Għej nalee nyε é: «Esok ne kuu ne kок mos, ye aabela ε w⁹ eezewonal me esok el.» 62 Tin, Pyeед eezewyis, tó, nyε moo tin é djii ċbuepe. 63 Bot ε nadi baal Yezu o moo tin é duk nyε. Bhii tak be eezenuu nyε ne eghwyes. 64 Be eezebutale kaad ko mis. Bhii tak, be moo dji nyε náá: «Narjal! Eze nyuu w⁹?» 65 Tin, be naalee nyε ċbuepe. 66 Tó melem kċejn, bepaa ε eYuda, be ne eboo begħha-Zeeb, zenoo begħajnej ε mekana me etsi eezesegħa. Be eezetel Yezu kuku boo kwan ekukuma eYuda, e di etep dii p̄eaa wo. 67 Tin, be eezedji nyε náá: «Ye be náá, w⁹ é Mesia o, leea bis!» Yezu eezebbażza ne noo náá: «Me lée bin náá, me é Mesia o, bi aanàkwaamyaal me. 68 Me ko dji bin kiya o, bi aanàkwaabbażza me. Bi nakoodi àħmyaal, me speleċ bin náá, 69 kan e dwoo elak mos, Ssejjele Mōn Mot aadi é ndiindil, tó di dék ε Zeeb na għħa Ghwyil.» 70 E tyε enek, bao djas zedji Yezu náá: «W⁹ é Mōn Zeeb e?» Yezu zebożza ne noo náá: «Ye é dáa bi zo ke enek. Ye é mam.» 71 Be kaa tsim ε náá: «Mena tokape ne għwixx ne mot aapit nyε o. Ne tsætse menabel be emet eegwak mekpa me nuube.»

23 Bot ε seega djas eezewyel, bhii tak beeżetó ne ne pe dāa kukuma Pilat. 2 Tin, be moo tinaak è su nyε etep. Boo náá: «Bis bela mot tak é, é besal bot ε mbyak es be kus eghuub. Nyε epelu bot náá, be nàdje epata e lapo ne Sezaad. Nyε ke é náá, ye é nyey e di Mesia, e kwyel elee é: «mekoozi».» 3 Kukuma Pilat eezezdi nyε náá: «Way é di mekoozi me eYuda?» Yezu eezebbażza ne ne náá: «Ye é dáa way w⁹ omet ke enek.» 4 Bhii tak Mekoozi Pilat eke ne eboo begħha-Zeeb, ne edhuu ε bot nadi tin o náá: «Mam àġġabbee tēp me di egoka ne ċkwyosal mot tak ndje sós ne ye é.» 5 Tin, be eebaazeben gwood, tsim elyelepe náá: «Nyε epebesal bot, be kus eghuub ne koko mbi melyo me. Nyε nakan ne ye é, pe kyee dik Għalile. Nyε eezetuula ne ye ko Yude. Ye é nyε moo ne ye mos wak'ak.» 6 Dáa mekoozi Pilat nagħwak mekpa menek ε, nyε é boodji náá: «Mot tak é mot Għalile?» 7 Tin, be eezelis nyε náá, Yezu nadus é pe kyee dik Elood, nadi kok kó tak ε. Deenek nyε eezkyeed nyε pe dāa Elood. Ze bela náá, ye nabé é mekoozi Elood naazye, zekwyeeg ba melu tin tó Yeluzalem. 8 Mekoozi Elood naadyebamyaala ċbuepe dāa nyε nabee Yezu ε. Ettee náá, ye nabé é, nyε naadyeebagħwak menduk ε Yezu. Nyε nadi esaa ċboma ne ne. Nyε nadi suu é náá, Yezu sa dhiiti ndem mewħala e mis me, nyε neebbee. 9 Tin, nyε eezezdi Yezu bete ne medjin, Yezu kadi é, «għwym» àħħożza. 10 Eboo begħha-Zeeb ne begħajnej ε mekana me etsi nadi é, tin, be nadi é su etep e mepita ċbuepe kó lo ε Yezu. 11 Mekoozi Elood be ne esodja be zokaduk nyε, go nyε. Be nabee nyε é tyee ba vaj put mot deenek. Bhii tak be eezebet nyε mbeex wolo kaad, bhii tak be eezewwal nyε pe dāa kukuma Pilat. 12 Mekoozi Elood be ne kukuma Pilat nabe sok é, àġġawkel. Dwoo ε tak é be nakan egħawkel pak'oo. 13 Kukuma Pilat eezeboma e boob be ne eboo begħha-Zeeb, ne ekukuma eYuda, zenoo bedhiiti bot ε del, 14 nyε eezek ne noo náá: «Bi zye me ne mot tak é, etee náá, nyε epebesal bot be kus eghuub. Deenek ye be é me eedji ye tażjal e mis min wak, ka bela náá, mam àġġabbee embee etep ee bi żepit nyε etep tak ε. 15 Mekoozi Elood nabe é àħħela nyε ne ndje sós etep tak é nyε naswaal nyε wak. Deenek mot tak àġġasa dhiiti tēp mena di egoka ne egħo ε nyε ko esu ε tak ε. 16 Etsep tak é di náá, me waalwom náá, be nyuu nyε ne meka. Bhii tak da me é bet nyε.» [17 Eghej məbyoġ me ePak djas, mekoozi Pilat nabe é ne ezel ε wijsal mot membok ngħot.] 18 W⁹ gwaa bao djas zokazetsim náá: «Góa nyε, da w⁹ é bet bis Bhaalabas.»

19 Ze bela náá, Bhaalabas naametaa é, étep nye nagó mot esok bot ε mbyak'ε nabe boo dho ne eLóm ε. **20** Dáa Pilat nakwyel εbet ε Yezu ε, nye eebaazedji edhuu ε bot. **21** Deenek bot djas zetsim elyelēpe náá: «Bema nye e melaaba! Bema nye e melaaba!» **22** Pilat zokazebaadjí be tyee djia esok elel, nye náá: «Mot tak sa yaa εbiyo ee? Me àapabee ghamen bi di é ke náá, nye góaa ε. Étep tak é me ke náá, be nyuu nye ne eghwyεs, da be é bet nye.» **23** Ghuna bot nadi ebosal ne etsim elyelēpe náá, nye bema e melaaba. Etsim bōo naadhaa Pilat. **24** Deenek Pilat zokazetsaal tep dhen náá, ye kaa sael dáa edhuu ε bot kwyel ε. **25** Tin, kukuma Pilat eezewyisal mot bōo nadi kwyel náá, nye wyisal o. Mot tak nametaa é, etee náá, nye naabe boo dho, mot zokagwyε e dho tak. **26** Dáa be nadi tó ne Yezu ε, wō gwaa be zeboma ne Simoj mot del ε Silen. Nyε nadi é dus ye ε pe pyeεb. Esodja zokamet nye, zedje nye melaaba nye kwyee Yezu e εbep ε ye pe bhis kon ε Yezu. **27** Zukamwaa ne mot medhuu-medhuu nadi edu be, zenoo boa é dje megwyε ne etaŋal ko esu ε le. **28** Tin, Yezu zokazeliig mis, gwyák be. Nyey ne noo náá: «Boa ε Yeluzalem, nádjeka ko esu e lam! Bi goka ne εdje ε étep'en ne étep bōo bin! **29** Dáa di náá, εwala mot aake náá: «Menyo ne boa di náá, be aanàkwaabya o, ne bekwyiid ε boa, zenoo boa di àagu dáa mōn di djeaa εbel ε!» moo é, ye eezekunaa, ne tseetse. **30** É di'enek, bot ε waake ne metsok náá: «Dha dumaka ko les!» Ne eghooda náá: «Dha syelka bis!» **31** Etes náá, kwyii le bes saaa deenek, gwyazaaz ne syeela le? Be aakasa dáa ne ye?» **32** Esodja baazetó ne botom εbá, bembree ε bot, be neegó be, be ne Yezu loog wat. **33** Eghej be nakum e di be di djoo «Bhobho Lo» ε, esodja zokazebem Yezu e melaaba, ne bembree ε bot εbá, nwyak pe mbō e ghej, dhiiti pe mbō emyel. **34** Yezu é boozekte náá: «Pela be, Saag'am, etee náá, be àagu sa be di sa ε.» Be eezekaa ekaad be, bhis be nazesa egwyeeeg ε. **35** Medhuu me bot nadi é, tin é bee. Ekukuma e eYuda moo é go ne duk é nye. Bōo náá: «Nye naatsik bot ssis. Nye kaa tsik nyel'ε emet, ye be náá, nye é Mésia Zeeb nató o!» **36** Doo ne esodja pe nadi ego ne eduk ε nye. Be zokaziila, wō gwaa be dje nye menyok me na bwaaz-bwaaz. **37** Bōo ne ne náá: «Ye be náá, wō é mēkoozi me eYuda o, tsika nyel'ε woy wō emet!» **38** Pe eko ε melaaba ε Yezu, ye nabe é, be naabek mōo pes le kwyala ko tak náá: «Mēkoozi me eYuda é nwyak.» **39** Tō bembree ε bot εbá nabemaa e melaaba o, ngot naabyasal Yezu. Nyey ne ne ε náá:

«Wō paalee náá, wō é Mésia. Deenek, tsika nyel'ε to esyee, da wō é baatsik biso.» **40** Tinaak dhiiti mbee mot naadjé so mēbe. Nyey náá: «Wō ààkaab Zeeb e, é di wō di ezuk dáa nyey'aak? **41** Yenabel mezuk e goka, etee náá, mena gwyε é, étep embee esesee bena. Ghuna mot tak nabe é ààsa εbiyo.» **42** Bhii tak, nye eebaazeke náá: «Yezu, sa wō ààdjisa me, dwoo wō aaboozye dáa mēkoozi to εyoye lō ε.» **43** Yezu eezeboøza ne ne náá: «Tseetse ne tseetse, me leε bin ε náá: Mos wō aadi é ne nam to del ε memyaala.» **44** Dáa dwoo nadi e moo kuku mwos ε, wō gwaa egwyitok zegwyiidela ko dik djas, kekum dwoo e leega. **45** Ka seka é, boo kaad na pip-pip di é bek Dhej na Dee ne boo koo, to kok Ndjaa-ebuwa o eezenyee kuku tak. **46** Yezu zokazetsim elyelēpe, nye náá: «Saag'am, me eenoo sisimam, wa to membo mō.» Bhis nye nalii mēkpa menek ε, nye eezesil eswos. **47** Dáa kukuma lōog esodja nabee etep binek ε, nye naaduwal Zeeb. Nyey náá: «Me bee é náá, mot tak nabe é ààgu tēp.» **48** Medhuu me bot ε nazye, zebee etep ee nadi see ε di tak o, naabee esesee binek djas. Bhii tak be eezesik, membo ko elo, ne ghoj to elyem bōo. **49** Beso ε Yezu djas ne boa nadus be ne be noo pe kyee dik Ghalile o, nadi é, ba etsetaεpe é bee esa ee nadi see ε djas. **50** Ye nabe é ne dhiiti mot, din ε le Zozef. Nyε nadi é, mot del ε Alimate dhiiti ghaada eYuda. Nyε nabe é tētē mot, epiki. Nyε nadi ebwood náá, εyoye Zeeb zye, ye nàkwyii zo di náá, nye nabe é mot ngot to bot boob ekukuma e eYuda. Nyε nabe é ààmyaal egeka bōo, ne esesel bōo. **52** Nyε é boozetó pe dáa Pilat kewaab muu ε Yezu. **53** Bhii tak, Zozef zokasil muu ε Yezu e melaaba, zewol nye to bheeza na puu, zeneeg nye to evit ε bes, yii nakpaka to gho εkok ε. **54** Ye nabe é dwoo ekoobal esonok étep dwoo saba. Tin, nabe é saba moo aakan. **55** Boa nadus be ne Yezu pe kyee dik Ghalile o eezetó loog wat be ne Zozef. Bōo zokabee evit ε Yezu ne dáa be naneg muue to tak ε. **56** Bhii tak be eezesik pe ghaada kekoobal bēmul, ne bēmenanas étep eke lōob muu ε Yezu. Dwoo saba be eezewala dáa etsi di é leε.

24 Kεej to mēlem me yenga boa zetó pe evit. Be nató ε ne bēmul ne bēmenanas be nasa ε. **2** Be ka bee tin é, εkok ε nadila evit ne ye ε moo é mbiijela etsetaεpe ne evit. **3** Dáa be ka ni to evit ε, be nabe é ààkabela muu ε Ghej Yezu. **4** Esiiza bōo nadi é ye moo mbes. É di'enek, botom bēbá eezetuula be, ne ekaad e na kas-kas. **5** Boa é boosil mis pe si ne bwoo.

Botom binok eezcke ne noo náá: «Étep yé bi di saa tó myoj mot di náá, nyé é ne tsik ε? 6 Nyé tokape wak; nyé eezegom. Siizaka sa nyé nalee bin esok bi ne noo nadi pe Ghalile ε: 7 “Ye goka é náá, bot ε mesyem met Señele Mon Mot, bem nyé e melaaba. Bhis melu méləl, ye goka é náá, nyé gom.”» 8 Tin, be eetaala sa Yezu nalii ne noo ε. 9 Bhii tak be eezedus pe mevit, sik pe del, kebaja bedjekel kam ne ngot nalik o zenoo bak bedhiiti bedjekel. 10 Bot ε tak nabe é Maali moma del ε Makdala, Zan zenoo Maali, nyéeg ε Zak. Bedhiiti boa nadi be ne be noo o, nabaazo zelée bot ε lwoma etep binek ε tyé wat ne bot ε nazelée sok o. 11 Deenek, be nabe é àadyebamyaal tēp tak, bōo nadi gek é náá, etep ee boa binok nadi lee be ε, nabe é etsal. 12 Tin, Pyeed zokazewyel «piya», sum kaab, tó pe evit. Kuma nyé nakum e di tak ε, nyé eezemalal, gwýák tó evit, àabee muu. Nyé nazobee ε ekaad e na puu be napil nyé tó tak ε. Bhii tak nyé eezeno nyel, sik pe ndjaa é djoka kókó mbi sa nyé bee ε. 13 E dwoo tak wat, bedjekel nadi etó pe del ε Emayus, del ε tak na tseta ne Yeluzalem tyee ba mewala membá goj meko. 14 Bot ε tak nadi sós etep djas ee nadhaj ε. 15 Dáá be nadi kuku kyeed é etanjal ne esos ε, wo gwaa, Yezu nyé emet zokazetiila pe yoo, nyé eezeni e loog'oo. Be moo tin é késama wat. 16 Be nadi bee nyé. Tin, ye nabe é ne sa wat nadipal be mis étep be needi àagwyak nyé é. 17 É di'enek, Yezu eezedji be náá: «Eyé bi di sós biyo, é kegba-a-gba?» É di'enek, be eezetyaa, menyel e teka ne eghor tó elyem. 18 Ngot pak'oo, mot nadi djóoa Keleopat o zokazke ne ne náá: «Pe ko del ε Yeluzalem djas, mot di àagu etep ee see penek tó tsil melu mak é woy wo emet!» 19 Yezu eezedji be náá: «Ha yé see penek?» Be eezebóza ne ne náá: «Sa nasee dum ne Yezu mot del ε Nazaret ε! Nyé nabe é ngoolel-mekpa ε Zeeb ngot ne mebwala ebuepe. Nyé naalyaal ye to koko mesa me, ne etep ee nyé nadi lelili é mis ε Zeeb ne e mis me bot djas ε. 20 Bot ε di ko elo eboo beghhaa-Zeeb bina o, ne ekukuma bina naaka nyé étep be neepéé Yezu epéé e esye, da bhii tak, nyé é ke ebemaa ε, é melaaba. 21 Bis nadi é, ne ebwaalel náá, nyé nabe é mot nawaazépek Yisalael e bħel o. Saabegos é náá, ye moo mos é melu méləl etep binek djas nazesee. 22 Bedhiiti boa tó edhuu elis eediaadjoka bis. Ye é tseetse náá, ye be é be eetó pe evit tó ghooghom melem. 23 Deenek, be be àabee muue. Bhii tak be eezelée bis náá, ye be é, Zeeb eebee be mis me bee efop. Efop tak e tak lee be náá, Yezu é ne tsik! 24 Bedhiiti pak'es zokatō

pe evit, be ka bela esonok é dáá boa binok nazolee. Tin, Yezu ne Yezu nyé emet é di náá, be nabe é àabeba nyé.» 25 Bhis yenek Yezu eebóza ne noo náá: «Bi tok ne etsoj, etee náá, elyel ε bin ne emyaal etep djas ee bengoolel ε mekpa ε Zeeb nakwyal ε! 26 Ye nabe é àagoka náá, Mesia zuk. Bhii tak é nyé aaka ni to duma yε?» 27 Bhii tak nyé moo tin é lee be etep ee naleel dum ne ne to ekwyala ε djas. Nyé nakan é, to etsi ε Moiiz, zenoo yii ekwyala me bedhiiti bengoolel ε mekpa ε Zeeb. 28 Dáá be nabe, be moo kunaa ne del ε be nadi é tó ε, Yezu eezesa tyee náá, nyé nadi dhaa yε. 29 Tin, be eezebree nyé. Bōo ne ne náá: «Pokosulal menabelka wak, etee náá, dwoo eezesila. Egwyitok moo aagwyiidela.» Tin, nyé eezemyaal esulal e di wat be ne be noo. 30 Deenek, be eezedisi e mesa be ne be noo, bhii tak nyé eezeno tsim mapa, nyé eezeghaapεε Zeeb, nyé eezepyak, noo yε dje be. 31 É di'enek, mis mōo eezbejel, bhii tak be eezegwyak nyé. Tin, wo gwaa nyé zediib be e mis. 32 Be moo tin é sós pak'oo náá: «Elyem be mena àadi dak esok nyé di é lī ne nena gba-gba ε, esok nyé di kaada mena sa ekwyala nadi é lee ε?» 33 É di'enek wat, wo gwaa be zewyel «ngbat». Be eezesik pe Yeluzalem, be eezebela bedjekel kam ne ngot e di wat be ne bedhiiti bot ε loog'oo. 34 Bōo é keke náá: «Ye é tseetse náá: Għej eegom tó esye! Simoj be é, nyé eebbee nyé!» 35 Tin, bōo be emet eezeni é bħajra be dāá ye nadhaa ne noo pe be nadus ε, ne dāá be nakagwyák Yezu esok nyé napyak mapa ε. 36 Dwoo tak wat, bikoko, dāá bedjekel nadi be dinaa é sós pak'oo ε, Yezu nyé emet eezetuula tó lōo. Nyey ne noo náá: «Zeeb dje bin egwyem!» 37 Bedjekel djas moo pwak, be moo é ne bwoo. Ne tseetse, be nagu ε náá, be eebbee dim, ghuna ye é Yezu. 38 Yezu ka ke ne noo ε náá: «Étep yé bi di pwak? Étep yé bi di ne meso? 39 Gwyákeka meeze mam, ne meko mam. Ne tseetse ye é mam. Bwooka me, da bi é gwýák me. Dim tok ne epuud ne egwyes dāá mam, dāá bi di bee'aak.» 40 Nyé eezek ne noo deenek. Bhii tak, nyé eezelyaal be membo ne meko me. 41 Dáá be nadi be dinaa àanyo emyaal náá, Yezu eegom ε, tin, Yezu eezedji be náá: «Bi é ne edee e dek wak ee?» 42 Tin, be eezedje nyé pes su ndika. 43 Wo gwaa Yezu zenoo ye náá, de e mis mōo. 44 Bhii tak nyé eezek ne noo náá: «É sok me nadi menabelka dinaa é di wat ε, me nabe é, me naalee bin náá: “Etep ee di kwyala kō esu ε lam to etsi ε Moiiz, ne to Mekana me bengoolel ε mekpa ε Zeeb ne tó bermekana me Medjeb ε waasael djas.”» 45 Yezu

é boozedje bε etsoj étεp bε neegwak sa nakwyalaa ε.
46 Nyε ne noo náá: «Beeka sa ze kwyalel é: Ye goka é Mesia zuk, da nyε é gom bhis mεlu mεlεl. **47** Ye goka é náá, bi tuud bot ne din ε le pe dáa bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o djas, kan pe Yeluzalem náá, bot liig elyem. Tin, Zeeb ε waapel mesyem mōo. **48** Biyo ε kwaa di betyaases esee ee bi zebee ε djas. **49** Bhii tak, mam εmet ε waadhis sa Saag'am nakek ε. Ye kabε biyo bε εmet o, dika tø ghaada, étεp ebwood náá, Zeeb dje bin ghwyil aadus tø gwoo ε.» **50** Bhii tak, Yezu ε zewyis, bε ne bedjekel bε, kø ghaada, nyε eezetó e ngwoob del ε Bhetani. É di'enek, nyε é boo bin membo pε eko, zeseε bε metel. **51** Esok nyε nadi é see bε metel ε, nyε eezεbεka ne noo, byet tø gwoo. **52** É di'enek, bedjekel é booduwal nyε, bulu, zye pe Yeluzalem tø boo memyaala. **53** Bε naaka didi é tø kok Ndjaa-ebuwa mεlu djas, étεp εduwal ε Zeeb.

Zanj

1 «Too» e meken me esonok djas, Mekpa nabe ε e moo tak. Ye nabe ε be ne Zeeb, Ye nabe ε Zeeb. **2** Ye ε tseetse náá, e meken «too», Mekpa nadi é, é di wat be ne Zeeb. **3** Esonok djas di kō bōs ε, nakusel ε ne Mekpa. Ye tok ne sa wat kō bōs'ak Mekpa nadi ààkus. **4** Tsik nadus ε pe to le. Deenek, tsik tak naasa náá, bot djas nyen popoopwon to gwye. **5** Gwyes epkas, dje boo gwye e di meghomla nadi é. Tin, meghomla kadi ε ààkwak esaab ye. **6** Ye nabe ε ne dhiiti mot Zeeb nadhis o. Din ε mot tak nabe ε Zanj. **7** Nyε nazye ε tyee tyaases etep εzelyo bot dum ne gwye. Eteε náá, bot djas needum koj ne Zeeb kō esu ε le. **8** Zanj nyey nyε emet nabe ààbe gwye tak. Deenek, nyε nazye ε tyee tyaases etep εzelyo bot dum ne gwye tak. **9** Mekpa me tak nabe ε sim gwye na tseetse. Ye nabe ε tete gwye di dje bot djas eselete ε. Ye nazye kō bōs ε, ye neezedje bot gwye. **10** Deenek, Mekpa naazye pe kō bōs, ye ε nyey ε nakus bōs. Tin, bot ε bōs'ak ààpakamyaal nyε. **11** Mekpa naazye to bot ε mbyak'ε. Ye ka bela náá, bot ε mbyak'ε naabyen emyaal ε nyε. **12** É di'enek, bot djas aamyaal nyε o, bot aadum koj ne ne o, Mekpa aadje be ghwyil edi ε boo Zeeb. **13** Deenek, bot ε tak waabyel. Be aanàkwaabyel byela ghiya. Ààbe byela di dus to gwyes epuuε. Ààkobaabe bea byela ne ekwosak ε mot. Ye ε εbyel ε byelaa ne ekwosak ε Zeeb ε. **14** Mekpa nadi e moo mot. Mot tak naazebe di to lena. Mena naabeeka mekas me, ye ε mekas me seεjεle sim Mōn di bela ne Sεeg ε. Lwoodela ne enem ne embεe ε Zeeb ne etseetse. **15** Zanj naakan edi ε tyee tyaases etep εlyo bot dum ne ne. Nyε nadi e tuud náá: «Ye ε kō esu ε le ε me nadi keke náá: “Mot di zye bhis mam o, nyε eedhaa me. Eteε náá, esok ne mam ne byel, nyε nadi ε tak.”» **16** Ne tseetse náá, mena naabelaka bēte ne ekum be. Nyε naakel kō lena enem ne embεe be yak kō yii. **17** Ye ε tseetse náá, Zeeb naadje mena etsi ne Moiiz. Deenek, Zeeb ka baadhis mena enem ne embεe ne etseetse ne Yezu Klisto. **18** Ye tok ne mot ngot nabee Zeeb sok. Seεjεle sim mōn'ε emet, nyey mot di Zeeb o, nyε die e di wat be ne Sεeg. Ye ε Mōn ε di lyaal bot Sεeg. **19** EYuda e ghaada Yeluzalem naalwom bedhiiti begħħaa-Zeeb ne bedhiiti bot ε di sa mesa to kok Ndjaa-ebuwa. Bot ε tak ε naake ε dji Zanj Nduuel-bot náá: «Woy ε yo ze ee?» **20** Nyε naazelεe be ne etseetse náá: «Ààbe, mam tok Mesia.» **21** Bhii tak, be eezedji nyε náá: «Bha woy ε

ze? Wō é ngoolel-mekpa ε Zeeb Eli?» Nyε eezεbøøza ne noo náá: «Ààbe! Me ε tok Eli.» Be eebaazεdji nyε náá: «Ye ε woy ε di ngoolel-mekpa ε Zeeb di bwooda ε?» Nyε eebaazεbøøza ne noo náá: «Ààbe.» **22** É di'enek, be eezedji nyε náá: «Ah woy ε ze? Eteε náá, bis ε sikø o, bis neekelεe bot ε dhis bis o. Woy nakuma nyel ke náá, wō ε ze?» **23** Nyε eezεbøøza náá: «Me ε gwood mot di tuud pe kyee bōs besye di ààbe ne medii ε náá: “Koobalka meze ε Ghεj, ye di looba-looba!”» Dáá ye di kwyala to mekana me ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi ε. **24** Tin, bot ε nalwomaa pe daa Zanj o, nabe ε bot ε edhuu ε eFalizye. **25** Deenek, be eebaazεdji nyε náá: «Etep yé wō di duu bot Zeeb, ye be náá, woy tok Mesia, ààbe Eli, ààbaabe dhiiti ngoolel-mekpa ε Zeeb o?» **26** Zanj eezεbøøza ne noo náá: «Mam duu bin Zeeb ε, pe to medii. Tin, to edhuu ε len, ye ε ne mot ngot bi di ààgu o. **27** Mot di zye bhis'am o, nyε eedhaa me ne mebwala. Mam aanàkwaakobela-belak duu emalal etep ekotii-tiak ekel e ekoko be.» **28** Etep bak djas see tin ε, pe għada Bhetani, pe yii kiid dii Yulden. Ye ε pe kyee Zanj Nduuel-bot nadi duu bot Zeeb ε. **29** To yak melem, Zanj ka bee ε Yezu ε zye pe daa le. Tin, Zanj eezek náá: «Beeka mōo bhata Zeeb e. Ye ε nyey ε di dis mesyem me bot ε bōs djas. **30** Ye ε dum ne ne me nalee náá: “Mot di zye bhis konjamo o, nyε eedhaa me. Eteε náá, esok ne mam ne zye, nyε nadi ε tak.” **31** Mam nabe ààdi ε gu náá, nyε Mesia. Tin, mam nazye, zeduu bot Zeeb to medii é. Etep me neelyaal bot ε Yisalael nya.» **32** Zanj boo zekaada sa nyε nabee ε. Nyey náá: «Me eebee Sisim Zeeb é dus to gwoo sul pe si dáa eghum, bhii tak Sisim tak eezetyaa kō le. **33** Kekum dwoo elak mos, mam nabe ààdi gu náá, nyε é Mesia. É di'enek, ye ε mot ε nadhis me náá, me zeduu bot Zeeb to medii o nalii ne nam. Nyε naake ne nam ε náá: “wō waabee Sisim é dus to gwoo sul zedi kō mot. Bhii tak Sisim tak ε zetyaa kō le. Ye ε nyey ε aapaduu bot Zeeb ne Sisim na Dεe.” **34** Mam eebee ye ne mis mam met. Etep tak ε me di baha bin ye é. Ye ε mot tak, nyε é Mōn Zeeb.» **35** Yak elu bhii tak, Zanj dināa é di'enek wat, be ne bedjekel be bebá. **36** Dáá nyε nabee Yezu é dhaj ε, nyε eezek nε bedjekel be náá: «Beeka mot di mōo bhata ε Zeeb o!» **37** Bedjekel be bebá eezegwak deenek, wō gwaa be zedu Yezu. **38** Wō gwaa Yezu zeliig mis, gwyák pe bhis, dáá nyε nabee náá bedjekel binok nadi du nyε é, nyε é booke ne noo náá: «Bi saa yé?» Be eezεbøøza ne ne náá: «Labhi! Wō dyeebadi paa?» Labhi kwyel εlεe ε: Lyoel. **39** Yezu eezεbøøza

ne noo náá: «Dhaaka etep bi neezébee.» Bhii tak be eezedu nyé, be eezetó, kebee sum di Yezu nadidi o. Tin, bot binok zokaadi be ne Yezu e di wat dwoo tak. Ye nabé é dwoo eezeleega moo tyee ewala ená. **40** Andele, dhyeeb e Simoj Pyeed, nabé ε mot ngot pak bedjekel ebá binok nagwak lii ε Zaj, da bhii tak be é du Yezu ε. **41** Andele nakleeboma é ne tel Simoj. Nyé é boolee nyé náá: «Bis eebela Mesia!» Nyé nadi eke deenek ε etee náá, din ε Mesia kwyel elε: Klisto. **42** Bhii tak nyé eezedul nyé pe dää Yezu. Dää Yezu nabee nyé, nyé é booke ne ne náá: «Wō ε Simoj, mōo Zaj. Wō aakadójooaa ε Kefas.» E kwyel elεs é: Pyeed. **43** E yak dhiiti dwoo, Yezu nadi kwyel etó pe kyee dik Ghalile. Tin, nyé eezeboma ne dhiiti mot di djóoaa Filip ε. Nyey ne ne náá: «Dua me!» **44** Filip nadi é, mot Bhetsaida, ghaada ε Andele be ne Pyeed. **45** Filip eezeckaada etep binek ne mōo sō Natanael. Nyey ne ne náá: «Bis eebela mot Moiiz nakwyal dum ne ne tōmekana me etsi o. Ye é mot bengooel ε mckpa ε Zeeb nabaalii ko esu ε le o. Yezu mot del ε Nazaret, mōo Zozef.» **46** Natanael eezeke ne ne náá: «Tete sonok ε ne ghwyil ε tuula pe Nazaret e?» Filip é boobooza ne ne náá: «Dha, wō neezébee.» **47** Dää Yezu nakabee Natanael é zye pe daa le ε, nyé é booke ne ne náá: «Ne tséetse beeka mot del Yisalaél di ààgu mēkōj o.» **48** Natanael eezedji náá: «Wō gu me dää?» Tin, Yezu eezebooza ne ne náá: «Esok ne náá, Filip djóo wō, e be é, me zebee wō. Wō di é, pe si le di dje bhum fiigh ε.» **49** Natanael eezebooza, nyey ne ne náá: «Labhi! Wō é Mōn Zeeb! Wō é mēkoozi me Yisalaél!» **50** Yezu eebaazéboza ne ne náá: «Wō dum koj ne nam é, etee náá, me eelée wō náá: "Me be é, me eebee wō é gherj wō di si le fiigh ε." Wō waabee esonok dhaa yii wō di ebee'aak.» **51** Yezu eebaazélee nyé náá: «Tséetse ne tséetse me lee bin etep e tséetse náá: bi ε waabee gwoo diia, efopof Zeeb é byet ne sul ko Sēyèle Mōn Mot.»

2 Melu melel bhii tak, ye nabé ε ne ebá pe del ε Kanan, pe kyee dik Ghalile. Nyéeg ε Yezu nadi é tin. **2** Ye nabé ε Yezu be ne bedjekel be naadjóoaa pe ebá ε tak. **3** Dää menyok nabé náá, ye naawyii ε, nyéeg ε Yezu é booke ne Yezu náá: «Be tokape ne menyok.» **4** Tin, Yezu é boozéboza ne nyéeg náá: «Wéé moma, yenabel meso ε ye e tēp'ak? Éwala ε lam dinaa ààpaakum.» **5** Deenek nyéeg eezeke ne bot ε mesa náá: «Saka sa djas nyé aalee bin náá, bi sa ε.» **6** Ghuna e di'enek, ye nabé ε ne mēbhe me mēkok eten ne wat. Mēbhe me tak nadi

tin ε etee náá, eYuda neesa mezel me edis edhuuda ne ye dää etsi ε Moiiz nallee be ε. Mēbhe me tak ε ne ghwyil εnōo bheeb medii mekam-mēten ne elēl neghu dhet ne mekam-mēmbá etee náá, ye neelwood. **7** Tin, Yezu eezeke ne noo náá: «Lwoodalka mēbhe menek ne medii.» Wō gwaa be zelwoodal, kum pe ka. **8** Bhii tak Yezu eezeke ne noo náá: «Daaka ye batsa, da bi ekedje mot di lii etep e ebyoŋ o, étep nyé neebowal.» Be eezetó nc ye daa mot tak. **9** Dää mot tak nabowal medii me zeliigel moo menyok ε, nyé nadi é ààgu pe menyok me tak nadus ε. Etee náá, ye nazobé ε bot ε mesa me nalwoodal mēbhe o bōo be emet ε nadi gu pe kyee ye nadus ε. Mot'enok é boodjoo motom nadi é ba o. **10** Nyé é booke ne ne náá: «E mebyoŋ, bot djas dyeebadje sok ε, tete menyok na nyeenyonyo. Da bhii tak, yii di ààdyeebanyo ε, ka djeaa ε bhis bot ε di, be moo to elangi o. Ghuna wo be ε wo eekwom mbēe menyok étep ye needeaa nenak ebhis.» **11** Yenek nabé ε ndem mebwala yii esok Yezu nasa pe del ε Kanan pe kyee dik Ghalile. Deenek ε Yezu nalyaal duma nyé nadi ne ye é. É di'enek, ye nabé ε, bedjekel be nadum kojo o ne ne. **12** Bhis yenek, nyé eezetó pe ghaada Kapelnaum be ne nyéeg, ne mōn nyéeg zenōo bedjekel be. Be naadhaa ba bim melu penek. **13** Ebyoŋ ε Pak eYuda nabé é ye moo kunaa, Yezu eezetó pe Yeluzalem. **14** Nyé kazebela tō kok Ndjaa-ebuwa ε, bot ε nadi bōmsa engombé, etaa, ne mēghum, dōo ne bot ε nadi swoola epata o mendiindil ko emesa bōo. **15** Tin, Yezu eezeböö ghwyes ne ekel, nyé é boo zeso bōo djas tō kok Ndjaa-ebuwa, dōo ne etaa ne engombé bōo. Nyé eezemwas epata ne ewaaz emesa e bot ε nadi bōmsa mēghum o náá: «Diska esa bak wak! Nà liigka ndjaa Saag'am náá, ye didi zéega bot ε di bōmsa esa o.» **17** Tin, bedjekel be eetaala náá, ekwyala lee náá: «Mēkwyela me me di ne ye dum ne ndjarj'o ε, epegoo me tō lyem dää du.» **18** Eukuma eYuda eezeke ne ne náá: «Yaa koko ndem mebwala wō aatel bis, étep bis neemyaal náá, wō ε ne ghwyil esa dää wō di esa'aak?» **19** Tin, Yezu eezebooza náá: «Bwakeka Ndjaa-ebuwa yak, bhii tak, tō melu melel, me waabaawyel ye.» **20** Tin, eYuda eezeewonal, bōo ne ne náá: «Daawee? Sonok étep εsum ε Ndjaa-ebuwa yak, ye nabé é, ye naaboya membu mekam-mēná ne eten ne wat. Wōy lee náá, wō ε ne ghwyil εsum ye to melu melel!» **21** Ghuna Ndjaa-ebuwa Yezu nadi lii ε, nabé é nyel'ε met. **22** Bhis egom Yezu, bedjekel be naazetaala sa nyé nake ε. É di'enek, be naazemyaal e

etep ee nadi kwyala to m̄ekana me Zeeb ε, ne etep ee Yezu nadi lee be ε. 23 E sok Yezu nadi, nyε dinaa pe Yeluzalem ε, e bwoj ε Pak, bot ebuepe naadyeebadum koj ne din ε le. Eteε náá, be nadi bebee endem e m̄ebwala me nyε nadi sesa ε. 24 Tin, Yezu nabe ààbe ne ebwaalel ne noo. Eteε náá, nyε nadi gu bōo djas. 25 Bela náá, nyε nabe ààbe ne gwyees náá, mot zelze nyε sa bot binok di ε, eteε náá, nyε nadi gu sa nadi to lyem mot ne mot ε.

3 Tō sama eFalizye, ye nabe é ne dhiiti mot, din ε le nabe é Nikodhem. Nyε nadi é, ngot pe tō ekukuma eYuda. 2 Wo gwaa nyε zokazzye pe daa Yezu e pum. Nyε eezεke ne ne náá: «Labhi, bis ne gu náá, Zeeb ε nadhis wo pe daa les etep wo neezelyo bis. Eteε náá, mot tok ne ghwyil esa endem e m̄ebwala me wo di sa yenek, ye di ààbe náá, Zeeb ε ne ne sama o.» 3 Yezu eezεbōza ne ne náá: «Tseetse ne tsheetse, me lee wo ε náá: Mot ε di ààbyel byela na bes o aanàkwaabee Eyoj ε Zeeb.» 4 Nikodhem eezεke ne ne náá: «Mot waabaabyel-byelak na bes dāa, mot moo ye paa-mot? Nyε é ne ghwyil é baani to mo nyεeg, da nyε é baabyel byela sis e?» 5 Yezu eezεbōza náá: «Tseetse ne tsheetse, me lee wo ε náá: mot ε di ààbyel ne medii ne Sisim na Dēe byela sis o, nyε aanàkwaabee Eyoj ε Zeeb. 6 Mot ε byel, byela to epuud o, nyε é mot epuud. Mot ε byel, byela to Sisim na Dēe o, nyε é mot sisim. 7 Nà djoka, eteε náá, me eekte ne no náá, “Bi goka ne ebyel ε, byela na bes.” 8 Pup kee ze nye di kwyel ε. Tin, woy εpegwak ghuula tak. Deenek, kabela ε náá, wo ààgu pe ye dus ε, ne pe ye di tō ε. Ye dyeebadi ε, tyee wat ne bot ε zebyel to Sisim ε Zeeb.» 9 Nikodhem eezεke ne ne náá: «Yenek aasael dāa?» 10 Yezu eezεbōza ne ne náá: «Woy é boo lyoel ko Yisalael. Wo ààgu etep binek e? 11 Tseetse ne tsheetse, me lee wo ε náá, bis dyeebalee ε etep ee bis di gu ε. Bis banja bot ε etep ee bis nabee ne mis mis ε. Tin, biyο, bi ààmyaal etep ee bis di lee bin ε. 12 Bi ε di ààmyaal me, esok me di lyo bin etep e bōs ε. Ha bi aamyaal dāa, ye be náá, me moo lee bin etep ee di to gwoo ε? 13 Ye tok ne mot aabyet ni to gwoo ye di ààbe mot nadus to gwoo o. Mot tak ε, Seεjεle Mōn Mot. 14 Deenek ε di náá, dāa Moiiz nadi nyε dinaa to kyee bōs besye di ààbe ne medii ε, nyε naatsel nyο e le. Tin, nyε eezeben ye pe eko. Tyε wat, ye goka é náá, Seεjεle Mōn Mot tselaa e le. 15 Eteε náá, deenek ε, mot kwaadum koj ne ne o, nyε aabela tsik na kōm-kōm. (aiōnios g166) 16 «Zeeb naadyeebakwyel bot ko bōs. Ye é nyε nadhis sejεle mōn'ε met. Eteε náá, mot

kwaadum koj ne ne o needi ààgwyε. Nyε goka nyε bela tsik na kōm-kōm. (aiōnios g166) 17 Eteε náá, Zeeb nabe ààdhis Mōn'ε ko bōs etep εpée ε bot. Nyε nadhis Mōn'ε etep bot ε bōs neebela tsik ko esu ε le. 18 Mot aadum koj ne ne o, yenok mot aanàkwaakwyeselaa ndje sōs. Tin, mot aadi ààdum koj ne ne o, yenok eezelookwyeselaa ndje sōs. Nyε aapeεaa, eteε náá, nyε nabe é, nyε eepεε edum ε koj ne Mōn Zeeb. 19 «Beeka dāa Zeeb aapée bot ε. Mekas naazye ko bōs. Tin, bot ε bōs kakwyel yōbō ebuepe ε ghooghom dhaa mēkas. Eteε náá, be nadi é bot ε embee mesa. 20 Bot djas di sa embee mesa o, be ààkwyel mēkas. Deenek, mot tak ààkwyel etó pe gwyε di ε. Eteε náá nyε εpekaab náá, embee etep be ezekenyen na “ngbelele” emis me bot. 21 Tin, mot di eke dāa etseetse di lee ε, nyε εpetiila to ngel gwyε. Eteε náá, mesa me nyε di sa sama ne Zeeb ε neenyen popoopwon emis me bot djas.» 22 Bhii tak, Yezu eezetó pe kyee dik Yude be ne bedjekel be. Be eezεbe di penek. Tin, nyε nadi eduu bot Zeeb. 23 É ghej tak, pe del ε Enon e ngwoob del Salim, Zaj nabaadi pe ε, eduu bot Zeeb penek eteε náá, pe kyee dik tak nabe é ne medhii ebuepe. Tin, bot ebuepe nadi ezyε, zeduwa Zeeb. 24 Etеп binek djas nasε, Zaj dinaa ààkōola e mbok. 25 Tin, bedhiiti bedjekel ε Zaj nadi é be meso be ne dhiiti mot dhaad mbyak eYuda. Mot tak nadi lii e dum ne dāa mot di egoka ne esa etep nyε needis edhuud da bula dēe e mis ε Zeeb. 26 Wo gwaa be zokazye pe daa Zaj, be eezεke ne ne náá: «Labhi, é sok mena nadika pe yii kyiid dii yulden ε, ye nabe é, wo naalii ne ne nes ko esu ε mot ngot. Beeal! Mot tak εpeduu bot Zeeb, deenek bot djas ka tō ε penek pe daa le.» 27 Zaj eezεbōza ne noo náá: «Dhiiti mot tok ne ghwyil ebela duu sis, bhis yii Zeeb zedje nyε é. 28 Biyo be εmet nadi é tak, esok me nalee náá: “Mē tok Mesia ε. Mam ε mot Zeeb nanyel edhis esok ne ne o.” 29 Mot di nakuma moma ba o, ye ngom. Tin, mōo sō motom ba moma o di é di'nenk é gwak gwoodε o. Nyε é to memyaala ebuepe dāa nyε gwak gwood motom ba o. Tyε wat memyaala menek ε me memyaala mam. Memyaala me tak eebela esuk. 30 Ye goka é náá, duma ε Yezu byet εbyet ne εbyet, da yam ε sila. 31 «Mot dus pe eko o, nyε eedhaa bot djas. Mot di ko bōs ε mot bōs, nyε lii ε, etep e bōs. Deenek ε, di náá, mot dus pe eko o, nyε eedha bot djas. 32 Nyε ne dyeebalee bot esesε ee nyε di bee ε, yii nye di gwak ε. Tin, bot ààkwyel emyaal etep ee nyε di lii ne noo ε. 33 Mot di myaal etep ee nyε di lee ε, baamyaal ε náá, ye ne

tsæetse náá, Zeeb lee ε etseetse. 34 Etee náá, mot Zeeb lwom o, dyeebalii ε etep ε Zeeb. Etee náá, Zeeb naadje nyε ghwyil Sisim na Dee djas. 35 «Seeg ne kwyel Món. Étep tak ε nyε nadje nyε eghej ne ghwyil kó esonok djas. 36 Mot ε dum koj ne Món o, yenok ε waabela tsik na kom-kom. Tin, mot di ààdum koj Món o, yenok aanàkwaabela tsik na kom-kom. Deenek, εbuk ε Zeeb ε pe kó le.» (aiōnios g166)

4 Bot εbuepe nadi esaa náá, Yezu duu be Zeeb. Tin, Yezu nyε emet nabε ààdi duu bot ε tak Zeeb. Ye nabε é bédjekel be é nadi duu bot Zeeb. Eghej sama bot ε eFalizyε nagwak náá, Yezu nadi duu bot εbuepe dhaa Zaŋ ε, wó gwaan be zesa mbee lyem. 3 Eghej Yezu nagwak bot é lii deenek ε, nyε naazéodus pe kyee dik Yude, nyε é zokazésik pe kyee dik Ghalile. 4 É di'enek, ye nazogoka ε nyε dhaa pe ze kyee dik Samali. 5 Nyε eezekum ε ngwoob dhiiti ghaada nadi djóoaa Siikaad pe kyee dik tak ε. Ghaada tak nabε é e ngwoob pyeeb ε Zakoob nadje mon Zozef ε. 6 E di tak, ye nabε é ne guk medii ε Zakoob. Dáá nabela náá, Yezu nabε é nyε eezewak ne kyeed ε. É di'enek, nyε eezenoɔ nyel disi ε ngwoob guk medii. Ye nabε é dwoo moo tyee kuku gwoo. 7 Bédjekel eezetó pe del kesaa edee. Bhii tak, dhiiti moma Samali eezeyε zedaa medii. Wó gwaan Yezu zokazewaab medii ne ne. Nyε náá: «Dje me medii me dek.» 9 Moma tak eezebøøza ne ne náá, «Wó ε mot dhaad mbyak eYuda. Ekan dáá, étep wo neewaab medii ne mam moma dhaad mbyak Samali?» Tinaak, nyε nake deenek ε etee náá, bot ε mbyak eYuda ààgwakel ne bot ε mbyak Samali. 10 É di'enek, Yezu é boozebøøza ne ne náá: «Wó εpedi é di gu sa Zeeb aadjε wó ε. Wó ε pe baadi gu mot di ke ne no náá: "Dje me medii, me dek" o. Pe wóy ε waab medii ne ne. É di'enek, nyε waadje wó medii me di dje tsik ε.» 11 Moma yenok eezek: «Ghej! Wo tok ne sanoy ee wó aadaa medii ne ye. Guk ne dim. Ha wó aabela medii me di dje tsik wó? 12 «Wó kwyel elee náá, wó é boomot, dhaa bhaabes Zakoob mot nadje bis guk medii me tak o? Tin, ye nabε é, nyε eede medii me tak nyey nyε emet, zenoo bao be, ne mesaa me betit ε nyε nadi wyel ε?» 13 Tin, Yezu eezebøøza ne ne náá: «Bot djas aade medii mak o, be waabaabela gwyes ede medii. 14 Tin, mot aade medii me me aadjε nyε o, mot tak aanàkwaabaagwak gwyes medii. Etee náá, medii me mam aadjε nyε é waaliigel tó le saoø medii na kom-kom ee di ààgel ε.» (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Moma yenok

ezeke ne ne náá: «Ghej, dje me medii me tak. Dje me étep me needi ààbaagwak gwyes medii, me needi ààbaazezyε zedaa medii wak.» 16 Yezu eeke ne moma tak náá: «Tóá, kédjoo ngom' o, da bi ε bula wak.» 17 Tin, moma yenok eezebøøza náá: «Me tok ne ngom.» É di'enek, Yezu é bookazeke ne ne náá: «Wó ε ne gham ne eke ε náá, wó tok ne ngom. 18 Etee náá, wó naaba botom eten. Motom wo di ne ne yenok tok ngomo. É di'enek, wó beeε wó eeleε sa di náá, ye é tseetse ε.» 19 Moma yenok eezek ne Yezu náá: «Ghej, me bee eke ε náá, wó ε ngoolel-mekpa ε Zeeb. 20 Bébhaab bis, bot ε Samali naduwal Zeeb ε kó etsok ε elak. Ye kabε biyo eYuda o, bi ke ε náá: "Di di egoka ne edjaalaas Zeeb ε pe Yeluzalem."» 21 Yezu eezebøøza ne ne náá: «Wéε moma, myaala sa me di elee'sak. Ewala epezyε, ewala di náá, bot aanàbaakeduwal Zeeb Seeg pe kó etsok ε elak neghu pe Yeluzalem. 22 Biyo bot ε Samali, bi dyeebaduwal ε Zeeb bi di ààgu ε. Ye kabε biso eYuda o, bis duwal ε Zeeb bis di gu ε. Etee náá, tsik ε étep biso eYuda. 23 Tin, guka náá, ewala epezyε, ewala ε tak eezekum, ewala betete beduwalel aaduwal Seeg pe to sisim ne to etseetse ε. Etee náá, binok ε betete beduwalel ε Zeeb di kwyel o. 24 Etee náá, Zeeb ε sisim. Étep tak ε di enyo náá, bot ε di duwal nyε o, duwal nyε pe to sisim ne to etseetse ε.» 25 Moma eebaazeke ne Yezu náá: «Me ne gu náá, Mesia di djóoaa "Klisto" o waazyε. E sok nyε aazyε é, nyε waazelε bis esa binek djas.» 26 Tin, Yezu eezek ne ne náá: «Mam, mot di elii ne no'aak, ye é mam ε di Mesia.» 27 É di'enek, bédjekel be eezetuula. Be moo tin é djoka etee náá, be naazebela Yezu é lii ne moma tak. Tin, mot ngöt pak'oo nabε ààdji náá: «Wó saa ye?» Neghu: «Kó esu ε ye wó di lii bi ne moma yak?» 28 Bhii tak, moma tak zélik bhe edaa medii me, nyε eezenoɔ nyel'e sik pe ghaada. Nyε moo tin é ke ne bot náá: 29 «Dha beeka dhiiti mot eeleε me etep ee me nadi esa djas ε. Me bee ε náá, mot tak ε di Mesial» 30 Bot ε ghaada tak eezegħej, tó kēbee Yezu pe nyε nadi é. 31 É di'enek, bédjekel be eezebesal nyε náá, nyε dc edee. Baø náá: «Labhi, dea edee!» 32 Tin, nyε eezek ne noø náá: «Me εpede mbi edee ee di náá, bi ààgu ε.» 33 Tin, bédjekel moo tin é djinel pak'oo náá: «Dhiiti mot be é nyε eezeyε nyε ne edee bhis koy'ená?» 34 É di'enek, Yezu eezebøøza ne noø náá: «Edée bam ε esa ε mesa me Zeeb. Nyε é nadhis me náá, me sa mesa me kekum esik ε tak. 35 Biyo be emet bi ne dyeebakan kana yak: "Ye ka lik ε bengon ená, étep eke dis edee ee ze kwak

tō epyeeb ε.” Mam ka lēe bin ε náá: benka mis min, da bi ε gwyák mebhék min, ye eezesok, etee náá, ye neekedisaas tō epyeeb. **36** Mot di sa mesa me edis edee tō pyeeb o, ne bela ye etuuđ djala ne mesa me nyε sa ε. Nyε εpesεeg mebhék. Mebhék me tak ε, bot djas aabelaa tsik na kóm-kóm o. Deenek etee náá, mot di be bhék o ne mot di dis edee tō pyeeb o neemyaalaa bōo djas. (aiónios g166) **37** É di'enek, kana di ke náá: “Dhiiti mot epebe bhék; nwyak tak εzc bók bhum tak ε.” Ye é tseetse. **38** Etee náá, me eelwom bin, bi tó ke edis mebhék, tó e di di náá, bi nabé ààbe mebhék me tak ε. Bédhii bot ε nazesa mesa. Biyo ka be é bot ε zye zede edee mesa me mezuk mao ε.” **39** Betee ne bot ε Samali yii del elenek naadyeebadum koj ne Yezu ebuepe. Be namyaal nyε é kō esu etep moma yenok nalee be ε. Eghej nyε nadi eke náá: «Dha beeka dhiiti motom eelεe me etep ee me di sa djas ε.” **40** Bhii tak, dáá bot ε Samali nazebela Yezu tin ε, be eezekē ne ne náá: «Nákabaadhaa. Zoka di wak.” Tin, Nyε eezedja melu membá be ne be noo. **41** Tin, bête ne bot naazedum koj ne Zeeb ebuepe, kō esu ε mekpa me. **42** Tin, be é boozekē ne moma yenok náá: «E di mena kadi wak nenak'aak, bis ààpadum koj ne ne etee náá, wo nalee bis. Bis ka myaal ε, etee náá, bis eegwak biso be emet. Bis eegu náá, ye é tseetse náá, nyε é metsik-bot, kō bōs.” **43** Bhis melu membá menek, Yezu eezedus ko del ε tak, nyε eezesik pe kyee dik Ghalile. **44** Nyε nadi esa deenek é, etee náá, nyey nyε emet naalee náá: «Ngoollel-mskpa ε Zeeb ààduwalaa kō del ε nyε nabeyel ε.” **45** Dáá nyε nakum pe Ghalile, bot ε kyee dik tak naabe nyε enyøere. Be naabee sa nyε nasa tō ebyoŋ pe Yeluzalem ε. Etep tak ε, be nadi myaala ne Yezu ebuepe. **46** Bhii tak Nyε eezesik pe ghaada Kana pe kyee dik Ghalile. Kana ε ghaada nyε naliig medii moo menyok ε. Pe ghaada Kapelnaum, ye nabé é ne dhiiti boo kukuma esodja ε mekoozi. Món'e nadi bέ. **47** Nyε nagwak náá, ye nabé é Yezu eezedus pe kyee dik Yude tó pe Ghalile. Nyε eezetó pe daa lε. Nyε eezedjaala ne ne náá: «Geka me ghor! Dha! Món'am epebé ekpanjepe. Nyε moo é pak esyee ne tsik. Dha tsik nyε.” **48** Yezu eezebóoza ne ne náá: «Bi ε di ààbee endem e mebwala ne mevyekelə o, bi aanàkwadum koj ne nam.” **49** Kukuma tak eezekē ne Yezu náá: «Ghej, lela εzye pe daa lam étep món'am εzékewyε.” **50** Yezu eezekē ne ne náá: «Sika pe ndjan'ō. Món'o eetsak.” Tin, mot'enok eezemyaal sa Yezu nalee nyε é. Nyε eezetó. **51** Dáá nyε nadi, nyε dinaa e ze ε, wo gwaa bot ε mesa me zeboma

ne ne, be eezelεe nyε náá: «Món'o ε nyel εnyøere ne tsik.” **52** Tin, nyε eezedji bot ε mesa me náá: «Nyε tsak e yaa εwala?” Be eezebóoza náá: «Koko e εwala esok bhis εwala ε dwoo di tyaa tō gwoo ε, mekosa nasi nyε.” **53** Tin, kukuma tak eezegwyak náá, ye nabé é e εwala Yezu nake ne ne náá: «Món'o ε ne tsik” ε. Tin, nyε eezedum koj ne Zeeb, be ne bot ε mebyel me djas. **54** Yenek nabé é ndem mebwala yii esok ebá Yezu nasa bhis nyε nadus pe Yude tó pe kyee dik Ghalile ε.

5 Bhii tak, ye nabé é ne dhiiti ebyoŋ ε eYuda. Tin, Yezu é boobyet tó pe Yeluzalem. **2** Pe Yeluzalem, e ngwoob εbεe nadi djóoa «eniel bhata» ε, ye nabé é ne dhiiti boo tok egwyia nadi djóoa tō lii ebhele, Betesdha ε. E di tak, ye nabé é ne bōo mebhāaz meten. **3** Tō mebhāaz me tak, ye nabé é ne bete ne membel mendjaamesi. Bot ε mebhé me tak nabé é, bot ε edhim, be na edjam, bot ε menyel nazesoob be o. **5** É di'enek, ye nabé é ne dhiiti mot nazebøya ne εbé ε nyel nazesoab o membu mekam-meləl ne membu meten ne eləl. **6** Dáá Yezu nabee nyε ndjaasi ε, ne dáá nyε nagu náá, nyε eeloozeboya ne εbé ε tak ε. Nyε é boozedji nyε náá: «Wō εpekwyel etsak ε?” **7** Tin, mot εbé elenok eezebóoza ne ne náá: «Ghej, me tok ne mot gheeg me tō boo tok egwyia bhis medii aadheegel ε. E sok djas me di saa náá, me tó keghaaga ε, ye dyeebabela ε mot sis eezeghaaga esok ne nam.” **8** É di'enek, Yezu eezekē ne ne náá: «Wyela, nøja mwaala yo, da wō ε ke.” **9** É di'enek, mot yenok eezetsak. Nyε eezegħeas mwaala ye, nyε moo ke. Tin, etep binek nasee ε dwoo saba. **10** Bhii tak, ekukuma eYuda eezekē ne mot natsikaa o náá: «Wō aagoka ne eghħeas mwaala yo mos. Etee náá, mos ε dwoo saba.” **11** Nyε eezebóoza ne noo náá: «Mot tsik me o lée ne nam ε náá: “Għeexa mwaala yo, da wō ε ke!”” **12** Be eezedji nyε náá: «Yenok ε nyøaa mot lée wō náá: “Għeexa mwaala yo, da wō ε ke?”” **13** Tin, mot natsikaa o nabé ààgyawak mot natsik nyε é. Etee náá, ye nabé é, Yezu naazesyela tō edhuu nadi é di'enek o. **14** Ba mewala bhii tak, Yezu eezeboma ne ne to kok Ndjaa-ebuwa. Nyε eezekē ne ne náá: «Beea! Wō eezetsak. Sa wō ààbaasa mesyem e kaab náá, dhiiti mbee sonok εzékebaabela wō.” **15** Tin, mot yenok eezetó, wo gwaa nyε kelees ne eYuda náá, ye é Yezu ε natsik nyε. **16** Etep tak ε, eYuda nadi esaa dáá be sa etep be neetiig Yezu. Be nakwyel esa deenek ε etee náá, Yezu natsik mot yenok ε dwoo saba. **17** Deenek, Yezu eezebóoza ne noo náá: «Melu djas, Saag'am εpesa mesa, dōo ne mam pe, me εpesa mesa.” **18** Kō esu ε

etep binek, ekukuma eYuda nadi esaa dáa sa étep be neegó nyé. Be nadi sa deenek ε etee náá, Yezu nabé é àádi ne duu ne dwoo saba. Nyé baadi ke ε náá, Zeeb ε Seegε met. Nyé nabaakeke ε náá, nyé tye wat ne Zeeb. 19 Yezu eezelii ne noo náá: «Tseetse ne tseetse me lee bin ε etep tseetse náá: Món tok ne ghwyil esa dhiiti sonok ne ekwosak ε le. Nyé dyeebabee ε mesa me Seeg di zye ne sa sok ε. Tin, nyé zokasaa deenek. Sa Seeg di sa ε, Món pe ne sa ye. 20 Bela náá, Seeg ne kwyel Món. Tin, nyé é boo di eelyaal nyé esesee djas nyé di sa ε. Tin, nyé waalyaal nyé eboo esonok dhaa yii bi di bee'aak, etee náá, bi needjoka ebuepe. 21 Etee náá, Seeg ne gomal bot to esyee, da dje be tsik na kom-kom. Deenek ε di náá, Món'ε pe ne dje tsik ne mot nyé aakwyel o. 22 Seeg àapéε bot, etep nyé naadjé Món eghen ε epée ε bot. 23 Ye nagoka ε deenek, bot djas needuwal Món, dáa Món di duwal Seeg ε. Etee náá, Saag'am ε nadhis mam món'ε. Mot di àáduwal món'ε o, nyé àáduwal Seeg. 24 «Tseetse ne tseetse me lee bin etep tseetse náá: Mot di gwak melyo mam, da nyé é dum koy ne mot nadhis me o, nyé waabela tsik na kom-kom. Tin, yenok aanàkwaapéεaa, deenek, nyé eezedus to esyee, ni pe to tsik. (aiōnios g166) 25 Tseetse ne tseetse, me lee bin ε náá, ewala εpezyε, ewala ε tak eezekum: ewala bot ε nazegwyε o aagwak gwood ε Món Zeeb. Tin, bot djas aagwak gwood tak o be waabela tsik. 26 Ye waasee etee náá, tyee wat ne dáa Seeg di ne tsik ε, deenek, Zeeb eedje mam món pe ghwyil ε dje tsik. 27 Deenek, Zeeb naadjé nyé eghen εpée ε bot, etee náá, nyé ε Seenjele Món Mot. 28 Sa mot àádjoka. Etee náá, ewala bot ε nazegwyε o εpezyε, ewala di náá, be aagwak gwood ε. 29 Bhii tak be waawyis to mèvit mōo. Bot ε nasa enem esa o, be waagom to esyee etep edi to tsik. Tin, bot ne sa embee mesa o waagom etep be neezekwyeselaa ndje sōs. 30 «Mam tok ne ghwyil esa esonok dáa lyem'am di kwos ε. Me pée ε, dáa Saag'am di lee náá, me pée ε. É di'enek, epée ε me aapéε bot ε, ye waadie, to epiki, etee náá, mam àássaa ekwosak ε lam. Me saa ε ekwosak ε mot nalwom me o. 31 «Me lee bin sa me di gu ko esu ε lam o, bot aanàkwaamyaal sa me aalee ε. 32 Ye é dhiiti mot ε di lee bot etep ee me di sa ε. Tin, me ne gu náá, etep ee nyé di lee bot ko esu ε lam ε tseetse. 33 Ye nabe é, bi naalwom bengoolεmekpa men pe daa Zaj. Tin nyé naalee bin etep ee etseetse dum ne nam. 34 Ye be mam o, me tok ne gwyees náá, mot lee bot sa me di é, ne esa ee me di sa ε. Tin, me lii etep bak ε,

étep bi neetsak. 35 Zaj nabe é dáa lambi di tuabel, da ye é wa bot djas to eselete gwyε ε. Deenek bi nabé é bi eemyala ba ewala wat to eselete gwyε ye. 36 «Guka náá, mam ε ne boo lej ε ekaada dhaa Zaj. Etee náá, mesa me Saag'am dje me náá me sa ε, ye é mesa me tak ε di lyaal bot, mot me di ε. Ye é di lyaal bot náá, Saag'am ε nadhis me. 37 Deenek, Saag'am, mot nalwom me o, nyé nyé emet di kem ne elyaal ε bot kokə mbi mot me di ε. Bi dinaa àapaakogwak-gwakak gwood'ε. Bi dinaa àapaakobee-beeak bhwoob'ε. 38 Bi ààgwakmekpa me, étep tak ε bi di àádum koy ne mot nyé nadhis o. 39 «Bi εpewa lyem to edjek εmekana me Zeeb. Bi bwaal ε náá, to εwa ε zii ε medjek me bi di djek ε, bi ε waabela tsik na kom-kom. Tin, guka náá, ekwyala binek ε di lii ne elee ne bot, mot me di ε, ne mesa mam. (aiōnios g166) 40 Sonok náá, etep binek djas nabe é tseetse. Bi kadi ε, ààkwyel εzye pe daa lam, etep bi neebela tsik! 41 «Mam aanàssaa náá, bot dje me duu. 42 Tin, me ne gu náá, kwyel Zeeb tok to elyem bin. 43 Saag'am ε nalwom me, etep me zesa mesa me ne eghen be. Bi kadi ε, ààmyaal me. Tin, dhiiti mot ε zye ne ghwyil ε met o, bi ε waamyaal nyé. 44 Biyo di náá, mot ne mot san é ye duu nyé emet yenek. Bi àássaa duu di dus pe daa Zeeb nyey nyé emet ε. Bi aakwak edum koy ne nam dáa? 45 «Sa mot ààgek náá, mam ε waakepit bin pe dáa Saag'am. Mot aakepit bin o, ye aadi é Moiiz, mot bi nawa ebwaalel elen kō le o. 46 É di'enek, guka náá, bi εpedi é, di myaal Moiiz o, pe bi myaal me etee náá, Moiiz nakwyal ε ko esu ε lam. 47 Tin, bi ε di ààmyaal sa Moiiz nakwyal o, ha bi aamyaal melyo mam dáa?»

6 Bhii tak, Yezu eezetó pe yii kyeed boo soob na djato-djato kyee dik Ghalile. Boo soob tak baadjooaa ε Tibeliaad. 2 Wō gwaa zukamwaa ne mot zedu nyé, etee náá, be nadi ebee endem e mebwala me nyé nadi é sa ne etsik ε membel ε. 3 Tin, Yezu eezebyet kō etsok. Bhii tak nyé eezenoɔ nyel disi be ne bedjekel be. 4 Eghen tak, ye nabe é dwoo Pak, εbyoŋ ε eYuda. 5 Dáa Yezu nabén mis bee náá, bot medhuu medhuu nadi zye pe pak nyé nadi é. Nyé é boozekε ne Filip náá: «Mena kəbəm emapa etep bot bak needε ε paa?» 6 Nyé nake ne Filip deenek é, etep nyé neebée dáa nyé aasa ε. Etee náá, nyey nyé emet nadi gu dáa nyé aasa étep be needε ε. 7 Filip eezəboozá náá: «Ne edeniye bedhet ebá bis tok ne ghwyil εbəm emapa aadjala ne dek bot bak djas ε.» 8 Mot ngot to bedjekel be, ye din ε

nabes Andele. Nyet nadi é dhyeeb ε Simoj Pyed, nyey zokazeke ne Yezu náá: 9 «Tó sama bot ε di wak'ak, ye é ne moa ngbaaz ngot di ne emapa eten, zenoo bao besu ε ebá. Yenek aakosa yé ne zukamwaa ne mot ε di wak'ak?» 10 Tin, Yezu eezake náá: «Dhilka be si mendiindil.» E di tak, ye nabes, ne meso-megwyii, εbuεpe ee bot aadi ko tak ε. Tin, be eezenoa menyel, disi. Bot ε nadi tin o nabes tyee botom bemil eten. 11 Bhii tak, wo gwaa Yezu zenoo mapa, ghaapee Zeeb. Nyet eezenoa dje be, be kaa bot binok ye é. Bhii tak nyet eebazenoo besu, nyet eebaadjie be, be kaa bot binok ye é. Bot djas naade dáa elyem bao kwyel ε. 12 Dáa bot nadē djil ε, nyet é booke ne bedjekel be náá: «Bulaka ne epes ee lik ε, e kaab náá, ye é zekepulel.» 13 Tin, bedjekel eezeni é tek ebhil e tak. Wo gwaa be zokazelwoodal mebhwaam kam ne ebá ne mebhuhhwak me emapa eten ne besu ebá bot nakat ede ε. 14 Dáa bot nabee endem e mebwala me Yezu nasa ε. Wo gwaa be zeke náá: «Ne tseetse, nwyak ε ngoolel-mekpa ε Zeeb nakekaa náá, nyet waazy ko bos'ak o.» 15 Tin, Yezu naazegu náá, be nadi suu εzemet nyet ne ghwyil, étep edil ε nyet ko boo mekoozi ne bhel ε. Nyet é boo zekaab byet ko etsok, nyet nyet εmet. 16 Dáa dwoo nabes é moo sila ε, bedjekel be eezeweed tó pe εboj ε boo soob na djato-djato. 17 Bhii tak be eezeni to boo eleed. Tin, be moo tsaal dii tó pe yii kyiid pe kyee Kapelnaum. Ye nabes, egwyitok eezegwyiidela. Yezu nadi é, nyet dinaa àazebela be. 18 Tin, boo ghuu moo tin é pupal, bhuungee moo tin é ghees medii elyelspe. 19 Bhis be naduk tyee enej eten ε, be ka bee ε Yezu é keko dii. Nyet é zye pe kyee be nadi tó eleed ε. Ye nabes bwoo ne bebebwal naamet bao djas. 20 Tin, Yezu é boozke ne noo náá: «Ye é mam, nàbemka ba!» 21 Be nadi kwyel εniigal nyet tó boo eleed tak. Edi tak wat, eleed eezekum e εboj ε be nadi kwyel εsε ε. 22 Edhuu ε bot ε nalik pe yii kyiid boo soob na djato-djato o. Yak dwoo bhii tak, be eezabee náá, ye nazokalik e εboj ε eleed wat. Be nadi gu náá, Yezu nabes àatò tó eleed wat be ne bedjekel be. Be nató ε bao be εmet. 23 Bedhiiti eleed nadi dus pe ghaada Tibeliaad. Ye eezekum pe pak be nadi de emapa bhis mendjaala me Ghej naghaapee Zeeb ε. 24 Eghej medhhuu me bot binok nabee náá, Yezu ne bedjekel be nabes àabé tin ε. Be é boozeni tó meléed kesaa Yezu bao be εmet pe kyee dik Kapelnaum. 25 Be naazeboma ne Yezu pe nyet nadi pe yii kyiid boo soob na djato-djato ε. Be eezedji nyet náá: «Labhi, wo ka leezye kak é yaa εwala?» 26

Tin, Yezu eezebooza náá: «Tseetse ne tseetse me lée bin etep e tseetse náá: Bi àasaa me etee náá, bi naabee endem e mebwala mam. Bi saa me ε, etee náá, ye nabes bi naade emapa, bi naadgil εnyøepe. 27 Nà saka mesa étep εsaj ε edee ee di náá, ye waapuel ε. Saka mesa étep εbela edee di bøya ε. Edree di dje tsik na kom-kom ε, edee ee Seenjele Món Mot aadje bin ε. Etet náá, Zeeb Seeg nyet nyet εmet naadje nyet ze esa mesa me nyet di sa yenek.» (aiōnios g166) 28 Be eezake ne Yezu náá: «Bis goka ne esa dáa étep bis neesa etep Zeeb di kwyel ε?» 29 Tin, Yezu eezebooza náá: «Sa Zeeb di kwyel ε, ye é náá, bi dum koj ne mot nyet nadhis o.» 30 Bot binok eezake ne Yezu náá: «Lyaala bis dhiiti ndem mebwala. Tin, bis ε waadum koj ne no. Yaa embes mesa me yé wo di sa? 31 Bébhaab binaka naade emapa ee nadus tó gwoo ε. Bao tó kyee bos besye di àabé ne medii ε dáa nakwyalel náá: «Zeeb naadje be emapa ee nadus tó gwoo ε.» 32 Yezu eezebooza náá: «Tseetse ne tseetse me lée bin etep e tseetse náá: Ye tok Moiz nadje bin mapa nadus pe tó gwoo ε. Ye é Saag'am ε di dje bin tete mapa di dus pe tó gwoo ε. 33 Etet náá, mapa Zeeb di dje bot ε, ye é mapa di dus pe eko ε. Ye é di dje tsik ne bot ε bos djas.» 34 Tin, be é boozke ne ne náá: «Ghej, gheedjedje bis mapa tak melu djas!» 35 Yezu eezebaa ke ne noo náá: «Ye é mam ε di mapa di dje tsik ε. Mot aazye pe daa lam o, nyet aanakwaabaagwak za. Deenek, mot aadum koj ne nam o, nyet aanakwaabaagwak gwyies medii. 36 Tin, me lée bin ε náá, bi eebee me, saabegøs kabø é náá, bi àadum koj ne nam. 37 Bot djas ee Saag'am di dje me o, be waazye pe daa lam. Deenek, mam, me àanakwaaso mot aazye pe daa lam o. 38 Ne tseetse, me nabes àadus pe tó gwoo, sul ko bos étep esa εkwosak ε lam. Tseetse, me nadus pe eko sul ko bos ε, étep esa εkwosak ε Saag'am mot nadhis me o. 39 Tinaak, εkwosak ε mot nadhis me o náá: sa me àadiibal mot ngot, pak bot ε nyet nadje me o. εkwosak ε le ε náá, me gomal bot bhis εsyee e dwoo mesik. 40 Etet náá, εkwosak ε Saag'am ε náá, mot ne mot aabee Món o, da bhii tak nyet é dum koj ne ne o. Mot tak ε waabeltsik na kom-kom. Tin, me waagomal nyet bhis εsyee ε le e dwoo mesik.» (aiōnios g166) 41 Tin, eYuda moo enyiilja pak'ø dum ne ne. Etet náá, nyet naake náá: «Mapa nadus pe eko, sul ko bos ε, ye é mam.» 42 Tin, be eebaazebil náá: «Mot'ak tok Yezu mòn Zozef mot mena di eguka seeg ne nyeg o? Ko esu ε ye nyet di ke nenak náá: me nadus ε pe eko, sul ko bos?» 43

Yezu eezebəoza ne nōo náá: «Nà nyiijlaka pak'en! 44 Eteet náá, mot tok ne ghwyil ezye pe daa lam. Mot zye pe daa lam ε, ye be náá, mot nalwom me o, eedhis nye pe daa lam o. Me waagomal nye bis esyee ε le e dwoo mesik. 45 To mēkana me bengoolel ε mēkpa ε Zeeb, ekwyala lee náá: "Zeeb ε waalyo bot ε bōs djas." Tinaak bot aagwak Sēeg, da be é myaal melyo me o, be é waazye pe daa lam. 46 Ye kwyel ellee náá, ye tok ne dhiiti mot zebee Sēeg. Mot zebee Sēeg o, ye é mot nadus pe daa Zeeb o. Ye é, nye é zebee Sēeg. 47 «Me lee bin etep e tseetse náá: mot ε dum koj ne nam o, nye waabela tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 48 Ye é mam ε di mapa tsik. 49 Be sēeg bin naade mapa nadus to gwoo ε bōs to bal. Saabegos é náá, be naagwyε. 50 Tin, mot aade mapa dus pe to gwoo sul ko bōs o, mot tak aanàkwaagwyε. 51 Ye é mam ε di mapa di dje tsik ne bot ε. Mapa tak nadus pe to gwoo, sul ko bōs. Mot ε de mapa tak o, nye epebela tsik na kom-kom. Tinaak, mapa me aadje ε, ye é epuud e nyel'am. Me waadje epuud e nyel'am étep etsik ε bot ε bōs.» (aiōn g165) 52 Dáá be nagwak deenek ε, eYuda eezebe mēso pak'oo elyelēpe. Be nadi keke ε náá: «Mot tak aasa dáá, étep nye needje mena nyel'ε, mena needeka?» 53 Yezu eezebəoza náá: «Gwakeka enyøere sa me di lee bin'aak. Bi ε di àade epuud e nyel ne ghiya ε Sēejele Mōn Mot o, bi tok ne tsik to len. 54 Mot aade epuud e nyel ne ghiya yam o, mot tak ε waabela tsik na kom-kom. Tin, me waagomal nye bhis esyee ε le e dwoo mesik. (aiōnios g166) 55 Eteet náá, me lee bin ε náá, ye é tseetse náá, epuud e nyel ε mbēe edee, da ghiya yam kadi ε, mbēe menyok. 56 Mot ε de epuud e nyel'am, ne ghiya yam o, bis ne yenok aakadi é, mot ngot. Nyey to lam, mam to le. 57 Me ε ne tsik ε ko esu ε Saag'am mot nadhis me o. Nye é di ne tsik. Tyε wat, mot aade me o, aadi ne tsik ko esu ε lam. 58 Beeka mapa dus pe eko, sul ko bōs ε. Nye tok dáá mapa nakwyit to gwoo beseeq bin nadε ε. Eteet náá, bhis be nadε ye é, be naagwyε. Ye kabε yak mapa yam o, mot ε de ye o, nye epebela tsik na kom-kom.» (aiōn g165) 59 Etep binek djas naliiel ε, to melyo me Yezu nalyo bot to ndjaa mendjaala me eYuda pe Kapelnauμ ε. 60 Bhis bete ne bedjekel nazegwak etep ee Yezu nadi lii ε, wō gwaa be zeké náá: «Melyo me ne lyel. Nyaa mot aakwaagwak ye?» 61 Dáá Yezu nye emet nagu náá, bedjekel be nadi lii εbiyoεpe dum ne melyo me nye nalyo ε. Nye é boodji be náá: «Ha etep ye, melyo mam di kpaa bin to lyem? 62 Bha bi ε bee Sēejele Mōn Mot é byet to gwoo pe

kyee nye nadi sok ε, bi aasa dáá? 63 Ye é Sisim Zeeb ε di dje tsik. Epuud e mot àaval dhiiti sonok. Etep ee me di lee bin ε, ye é etep e Sisim. Ye é etep di dje bot tsik ε. 64 Tin, pak'en, ye é ne bedhiiti bot ε di àadum koj ne nam o.» Yezu nake deenek ε etee náá, nye nadi gu bot aaboodi àadum koj ne ne o. Nyε nabaadigu mot aakeka nye gha o. 65 Nyε eebaazebil εkpa náá: «Etep tak ε me di lee bin náá: "Mot tok ne ghwyil ezye pe daa lam, Saag'am ààmyaal náá, nye zye."» 66 Kana dwoo tak, bete ne bedjekel zokazedus yō bo. Be eezekat eggee ne Yezu lōog. 67 Tin, Yezu é booke ne bedjekel be kam ne bebá náá: «Biyo, bi ààkwyel εkaab ε me?» 68 É di'enek, Simoñ Pyeed eezebəoza náá: «Ghej, bis aató paa? Woy ε di ne mēkpa me di dje tsik na kom-kom ε. (aiōnios g166) 69 Biso, bis eedum koj ne nō. Tin, bis ne gu náá, woy ε di Mot na Dēe Zeeb nadhis o.» 70 É di'enek, wō gwaa Yezu zebəoza ne nō náá: «Ye é mam ε nasée bin, biyo bot ε lōog kam ne bebá. Deenek, mot ngot to sama yen ε ne elyeeb.» 71 Nye naliit deenek ε ne Yudas, mōo Simoñ Iskaliot. Eteet náá, nye ε kwaakeka nye gha. Ye nakozodi náá, nye nadi é ngot to sama bedjekel kam ne bebá.

7 Bhii tak, Yezu eezedjaad to kyee dik Ghalile. Nye nabεe ààkwyel eggee pe kyee dik Yude. Eteet náá, bot ε eYuda nadi kwyel egó ε nye. 2 Ghuna melu me εbyoŋ ε eYuda nadi djóoaa εbyoŋ ε epet ε, nabεe ye eezekunaa. 3 Tin, bōn nyεeg ε Yezu eezekε ne ne náá: «Dusa wak, da wō ε tō pe kyee dik Yude etee náá, bedjekel bō neebée mesa me wō di sa ε. 4 Mot ε kwyel egunel o, nye aanàkwaasa mesa me so. Dáá di náá, wō εpesa eboo étep ε, wō goka é wō lyaal nyel e mis me bot ε bōs.» 5 Be nadi lii deenek ε etee náá, dōo ne bōn nyεeg nabεe ààdi dum koj ne ne. 6 Yezu eebəoza ne nōo náá: «Yam εwala dinaa ààpaadjala, yebo ε dinaa, melu djas ε, mbēe mewala etep'en. 7 Biyo, bot ε bōs'ak tok ne ghwyil εbhina bin. Ye kabε mam o, bot εpebhinaa me. Eteet náá, me εpelees bot náá, mesa me be di sa ε, ye àànyo. 8 Biyo, bi ε ne ghwyil etó εkəbəl εbyoŋ. Ye kabε mam o, e εwala εlak, mam aanàkwaatō. Eteet náá, tete εwala me di egoka ne etó ε dinaa ààpaakum.» 9 Bhis nye nazelii ne nōo deenek ε, nye eezelik ye pe Ghalile. 10 Tin, dáá nabela náá, bōn nyεeg nabεe, be eezetó pe εbyoŋ ε. Wō gwaa Yezu zetó ye pe pe εbyoŋ ε tak tyee syaab, bot ààgu. 11 Tin, ta εbyoŋ, eYuda moo tin ε saa nye. Bōo náá: «Nye é wo?» 12 To medhuu me bot ε nadi tin o, ye nabεe ne

bot ε nadi lii kō esu ε le ɔ. Bak bot náá: «Nye é mbeε mot.» Bédhiiiti náá: «Nye É epeful bot elo ne melyo me.» 13 Ye tok ne mot nadi lii kō esu ε le emis me bot. Eteε náá, be nadi kaab ekukuma eYuda. 14 Dáa ebyoŋ nabe ε moo kuku tak ε, Yezu eezetó to kok Ndjaa-ebuwa. É di'enek, nye moo tin é lyo bot. 15 Tin, eYuda moo é djoka. Bøo náá: «Nye gu ekwyala ε Zeeb dáa, nyej ààbè náá, nye naake djek medjek?» 16 Tin, Yezu eezebøøza ne nœo náá: «E tok mam nakus melyo me me di elyo'aak. Ye é mot nadhis me ɔ di nakuma tak. 17 Mot di ne lyem esa mesa me Zeeb ε waagu neghu náá, melyo mam ε yii Zeeb ɔ. Nye waabaagu neghu melyo me tak dus ε pe daa lam. 18 Mot di elii dum ne nyel'ε emet ɔɔ, nye saj é duu étep nyel'ε emet. Tin, mot di esaa duu mot nadhis nye ɔ, yenok lee etep ε tseetse. Yenok mot tok ne etsal to le. 19 Moiiz nabee ààdje bin etsi? Tin, e tok ne mot ngot pak'en di kedaa etsi ε tak di lee ε. Étep ye bi di kwyel egó ε me?» 20 Medhhu me bot ε nadi tin ɔ zokazebøøza náá: «Wø ε ne elyeeb to lø! Eze di saj egó ε wø?» 21 É di'enek, Yezu eezeké ne nœo náá: «Me eesa ndem mebwala me ngot wak, bi nabee biyo djas naadjoka. 22 Moiiz naadjé bin ze eniigal bøo bin beka. Ne tseetse, ye tok náá, Moiiz ε nakus beka tak. Ye nadus ε pe daa bøbhaab bin. Døo ne dwoo saba bi epeymaal eniigal bøo bin beka. 23 Bi sa deenek ε, eteε náá, etsi ε Moiiz ezechekataa eduwala. Dwoo saba bi epeniigal bøo bin beka. Ha etep ye bi di biyo ne nam eteε náá, me eetsik mot ε dwoo saba? 24 Nà mwaa pécka etep dáa biyo di bee ne mis ε. Péeka dáa di egoka to epiki ε.» 25 Bédhiiiti bot pak bot ε ghaada ε Yeluzalem moo tin é ke náá: «Mot tak tok mot ekukuma bis di saj egó ε nye ɔ? 26 Beeka nye epli ε mis me bot djas, ààbè ne mot lyak nye. E kwyel eleε ε náá, ekukuma bina eemyaal náá, ye é tseetse náá, nye É Mesia? 27 Zo bela náá, nwyak mot tak bis ne gu pe nye dus ε. Ye kabé Mesia ɔ, mot aanàkwaagu pe pak nye waadus ε.» 28 É di'enek, dáa Yezu nadi é lyo bot to kok Ndjaa-ebuwa ε, nye naazeben gwood, ke náá: «Ne tseetse bi ne gu me, bi ne baagu pe kyee me nadus ε. Deenek guka náá, me nabé ààzye ne ekwosak ε lam met. Tin, mot nadhis me ɔ, ye goka é náá bi myaal nye. Eteε náá, nye É mot etseetse. Saabegos kabé É, bi ààgu nye. 29 Me ne gu nye, eteε náá, me nadus ε pe daa le. Nye É nadhis me.» 30 Tin, bot moo saa mepék me emet ε Yezu. E sok yenek, e tok ne mot nàwaamet nye. Eteε náá, ewala ε nakoobelaa étep emet ε nye nabee,

e dinaa ààkum. 31 Bot εbuεpe to medhhu me bot ε nadi tin ɔ, naadyebedum koj ne ne. Bøo náá: «E ghej Mesia aazye É, nye waasa eboo endem mebwala dhaa mot tak e?» 32 Wø gwaa eFalizye zokagwak dáa bot nadi é lii deenek pak'ɔɔ, dum ne Yezu ε. Tin, eboo begħaa-Zeeb ne eFalizye eezekyeed esodja di baal kok Ndjaa-ebuwa ε, be zemet nye. 33 Tin, Yezu eezeké ne nœo náá: «Me dinaa wak menabelka ba bim bøo melu, bhii tak, da me ε sik pe daa mot nadhis me ɔ. 34 Bi ε waasaa me, ka bela náá, bi aanàkwaabela me. Eteε náá, bi tok ne ghwyil εzye pe pak me aadi É.» 35 É di'enek, eYuda moo tin é djinel pak'ɔɔ náá: «Nye aatō paa? Pe di náá, mena aanàkwaabela nye É? Nye aatō ε pe daa eYuda ee di, e di wat ne bot ε mbyak eGħelk e? Étep ε baakelyo bot ε yiizaag dhaad mbyak e? 36 Esuk ε mēkpa nye di ke náá: «Bi ε waasaa me, ka bela náá, bi aanàkwaabela me.» Nye naabaake náá: «Bi tok ne ghwyil etó pe kyee me di tó ε.» Ye kwyel eleε ye?» 37 Dwoo mesik me ebyoŋ, dwoo nabe ne boo metar ε, Yezu tetel, wø gwaa nye zokabaazeben gwood, e ke náá: «Mot ε di ne gwyes medii ɔ, nye zye pe daa lam, nye neezede medii. 38 Mot ε dum koj ne nam ɔ, “etok medii me di dje tsik ε waawo to le”, dáa ekwyala di lee ε.» 39 Yezu nadi eke deenek ε, étep Sisim ε Zeeb. Bot ε di dum koj ne Yezu ɔ waabela Sisim tak. Tin, ye nabee Sisim na Døe dinaa ààzye. Eteε náá, Yezu nabee, nye dinaa ààpaasik to gwoo étep εbelaa duu ε Zeeb Seeg. 40 Dáa medhhu me bot nadi gwak etep binek ε, be ε boozke náá: «Ye é tseetse náá, mot tak ε ngoolel-mēkpa ε Zeeb!» 41 Bak bot náá: «Ye É Mesia.» Bédhiiiti kake ε tyee sis náá: «Mesia tok ne ghwyil edus pe kyee dik Għalile! 42 Tinaak, mena dyeebalaaka to ekwyala e mekana me Zeeb náá: “Mesia dus ε to bøo bedha ε mēkoozi Dhavid. Mesia aadus ε pe Bheteleem, del ε Dhavid.”» 43 Tin, kō esu ε le, ye nabee zyaala naani to bot εbuεpe. 44 Bédhiiiti bot, pak bot ε nadhisaa ε, nadi kwyel ε náá, be met nye. Tin, ye tok ne mot namet nye. 45 É di'enek, bot ε di baal kok Ndjaa-ebuwa ɔ eezenɔɔ menyel sik pe daa eboo begħaa-Zeeb ne eFalizye nadi É. Dáa be nakakum ε, ekukuma eezedji bebaalel náá: «Bi di ààzye ne ne étep ye?» 46 Bebaalel binok eezebøøza náá: «Bis dinaa ààpaabee mot di elii dáa mot yenok!» 47 EFalizye eezebøøza ne bot binok náá: «Bis bee ε náá, biyo pe, bi eezemyaal mēkøj me! 48 Ye É ne dhiiti kukuma, negħu dhiiti Falizye, di dum koj ne ne? 49 Eteε náá, medhhu me bot ε di ààduwal etsi ε Moiiz ɔ, ye é bot ε zelekaa εbiyoεpe ɔ!» 50 Tin,

din ε ngot tō loog'ō nabee Nikodhem. Ye é Nikodhem tak ε nazyε sok wat tō ghooghom zemo ne Yezu. Nyε nadi é ngot tō sama eFalizye. Nyε eezekε ne beso náá: **51** «Etsi bina lee náá, mot ε ne ghwyil emetaa, bot dinaa ààgwak tarjale, bi dinaa ààgu mbee mesa me mot tak sa ε?» **52** Tin, bot ε sama ye eezekε ne ne náá: «Woy pe, wo ε mot Ghalile? Lanja ekwyalα enyøεpe. Wø aabee náá, ekwyalα lee náá: Ngoolel-mekpa ε Zeeb tok ne ghwyil etuula dus pe Ghalile.» [**53** Bhii tak, mot ne mot eezesik pe ndjan'ε.

8 Yezu eezetó pe etsok pyeob oliv. **2** Kεεŋ tō melem, nyε eebaazesik pe kok Ndjaa-ebuwa. Tin, bot ebuepe eezeyε pe daa le. Nyε eezenoo nyel disi, nyε moo tin é lyo bot. **3** É di'enek, begħaj ε mekana me etsi, ne eFalizye eezeyε nyε ne dhiiti moma ngot nabelaa é sa εzo o. Be eezeneeg nyε kuku εbwak, **4** be eezekε ne Yezu náá: «Lyoel, bis met moma yak ε, nyε é sa εzo. **5** Tō etsi ε Moiiz ye lee náá, ye goka é náá, moma yak góaa ne mekok. Ye kabε woy o, wø ke náá, be sa moma yak dáa?» **6** Be nadi eke deenek ε, étep elóo ε nyε pe ēko, da bwood nyε pe kyε. Etee náá, bhii tak be neekepit nyε. É di'enek, Yezu eezesil mis si, nyε moo é kwyal ε bøs ne djin. **7** Dáa begħaj ε mekana me etsi, ne eFalizye nadi belal nyε ne medjin ε, nyε é boo bin lo, gwyák be. Bhii tak, nyε eezekε ne noo náá: «Pak biyo djas di tin yenek, mot di náá, nyε dinaa ààpaasa mesyem o, kan ε wus moma yak ēkok esok!» **8** Bhii tak nyε eebaazemalal, tin nyε eebaakan ēkwyal ε bøs. **9** Dáa be nagwak deenek ε, tin, «kili», mot ne mot naazeliig mis sik: kan ne bøpaa, zenoo mengbaaz ne bøo dhyeeb. Bhii tak, Yezu nazokalik ε bøo bebá, be ne moma nadi tetel sok bhwoob'ε o. **10** Dáa Yezu nakaben lo bhii tak, nyε eezekε ne moma tak náá: «Wee moma, bot ε zepit wø moo wo ε? Ye tok ne mot baadi e dje wø ndje?» **11** Moma tak eezebøoza náá: «Aàbe, Ghεj! Mot ààpakyewsal me ndje søs.» Deenek Yezu é boozekε ne ne náá: «Døo ne mam pe, me ààpatil wø ebhete. Tøa yo, sa wø ààbaasa mesyem.»] **12** Bhii tak, Yezu eebaazeli ne medhuu me bot ε nadi tin o náá: «Ye é mam ε di gwye ngel di kas ko bot ε bøs djas. Mot aadu me o, nyε aanàkwaabaake tō ghooghom. Nyε waabela gwye ngel di dje tsik ε.» **13** EFalizye eezedji nyε náá: «Wø lee etep e nyel'ø woy wø emet o, ye kwyel elees ε náá, etep wø di lee ε, tok ne ghwyil emyaalaa.» **14** Tin, Yezu eezebøoza ne noo náá: «Ye kobe náá, me epelees etep e nyel'am mam emet o, etep me di lee ε, ye é

tseetse. Etee náá, me ne gu pe pak me dus ε, ne pe pak me di tó ε. Deenek, biyo, bi ààgu pe pak me nadus ε, ne pe pak me di tó ε. **15** Bi pée me ε ne etsor ee bi di pée bot ε bøs ε. Mam ààpée bot. **16** Guka náá, mam ε pée bot o, epée bam aadi é, tete mepéea. Etee náá, to epée bam, me tok mam me emet. Me pée bot ε, bis ne Saag'am, mot nadhis me o. **17** Tō etsi bin, ye é kwyala náá, bot εbá ε di kaada tøp tyee wat o, tøp tak ε tseetse. **18** Ye é mam nakuma nyel ε di lee bin etep bam. Døo ne Saag'am, mot nadhis me o, epebaalyaal etep bam.» **19** Tin, wø gwaa eFalizye zedji nyε náá: «Soog ε wo?» Yezu eezebøoza náá: «Bi ààgu me. Bi ààbaagu pe Saag'am. Bi εpedi é di, é gu me o, pe bi ne gu pe Saag'am.» **20** Yezu nadi é dje bot melyo deenek ε, nyε to kok Ndjaa-ebuwa. Nyε nadi é ne ngwoob εbøøl ε bot nawewa epata ee be nadii zye, zepék Zeeb ne ye é. Tin, Yezu nabε ààmetaa etee náá, swala nabε náá, nyε naametaa ε, nabεe ye dinaa ààkum. **21** Yezu eebaazekε ne noo náá: «Me waatø, bi ε waasaa me. Tin, bi ε waagwyε to esyem bin. Bi aanàkum pe pak me aatø ε.» **22** Tin, eYuda eezedjin pak'ø náá: «Nyε aatø bilak ε, keyeeda, etee náá, nyε ke ε náá: «Bi tok ne ghwyil etó pe pak mam aatø ε.» **23** É di'enek, Yezu eezebøoza ne noo náá: «Biyø, bi ε bot ε si; mam ε mot pe ēko. Bi ε bot ε bøs'ak, mam tok mot bøs'ak. **24** Etep tak ε me ke ne nen náá, bi aagwyε to mesyem min. Tseetse bi aagwyε to mesyem min, bi ε di ààmyaal náá: «Ye é mam ε di mot me di lee náá, ye é mam o.» **25** EFalizye zokabaazedji Yezu náá: «Woy é yo ze?» Yezu eezebøoza náá: «Me ε mot me nanyel elees bin e meken me melyo mam ε. **26** Me be é me eekooli bete ne etep kø esu ε lin, ne yii εpée bin. Deenek, mot nalwom me o lee etep ee tseetse, etep ee me nadjek dáa le ε, me εpegoola ye ne bot kø bøs.» **27** Egħej nyε nadi lii deenek ε, bot nabεe ààsiiza náá, nyε nadi lii ε, dum ne Søeg. **28** É di'enek, Yezu eezekε ne noo náá: «Esok bi aakan εben Søejele Møn Mot ε, é di'enek bi ε waagwyak náá, etep me nalees é ye é tseetse. Bi ε waagu náá, mam ε di mot me di lee náá, «ye é mam» o. Bi ε waagu náá, mam ààsa esonok ne ēkwosak ε lyem'am. Me lee ε etep ee Saag'am nalyo me ε. **29** Mot nalwom me o, nyε é loog wat bis ne ne. Nyε ààpabet me mam emet, etee náá, me dyeebasa é, esa ee lyem'ε di ekwyel ε.» **30** Dáa Yezu nadi lii deenek ε, bot ebuepe naadum koj ne ne. **31** Tin, Yezu eezekε ne eYuda nadum koj ne ne o náá: «Bi ε ke tō esosoob dáa mekpa mam di kwyel o, bi ε bedjekel bam ne tseetse. **32** Etep

tak ε di náá, bi ε waagu etseetse, bhii tak, etseetse waapek bin tó ekwom.» 33 Be eezebóoza náá: «Bis ε bōo bedha ε Abalaam, bis dinaa àapaakodi ekwom e mot dhiiti dwoo. Etép ye wō di ke náá: «Bi ε waapekaa tó ekwom?» 34 Tin, Yezu eezebóoza ne nōo náá, «Ne tséetse me lee bin ε náá: bot djas di sa mesyem o, be ε ekwom e mesyem. 35 Deenek, ye ε tséetse náá, mōn ε di mot mebyel na kōm-kom, ààkabe kwom. Mot di kwom o, tok ne ghwyl ε liiza mot mebyel na tséetse. (aiōn g165) 36 É di'enek, ye be náá, mōn eepek wō tó ekwom o, wō moo ε péka ne tséetse. 37 Mē ne gu náá, bi ε bōo bedha ε Abalaam. Ha etép ye bi di saj egó ε me? Ye é etee náá, bi ààmyaal etép ee me di lee bin ε. 38 Mam lee bin ε etép ee me nabee pē daa Saag'am ε. Ye kabé biyo o, bi sa ε etép seeg'en nalyaal bin ε.» 39 Wō gwaa be baazebóoza ne Yezu: «Yiso seeg ε Abalaam.» Deenek, Yezu eezeké ne nōo náá: «Bi εpedi ε bōo ε Abalaam etseetse o, pe bi sa etép ε dāa nyε. 40 Mē eelee bin etsctse ee Zeeb nalyaal me ε. Tin, bi kakwyel ε egó ε me. Abalaam nabee ààsa deenek. 41 Biyo, bi sa ε mesa me wat bi ne seeg'en.» Be eezebaayala ne Yezu náá: «Bis tok bōo mbel, bis ε bōo du etee náá, Seeg'es ε Zeeb nyε εmet.» 42 Yezu eebaazebóoza ne nōo náá: «Zeeb εpedi Seeg'en o, pe bi εpedikwyel me. Etee náá, Zeeb ε nadhis me. Mē di wak ε di ε Zeeb. Mē nabee ààzye kō ekwosak ε lam. Ye é Zeeb ε nadhis me. 43 Etép ye bi di ààgwak etép ee me di lee bin ε? Ye é, etee náá, bi tok ne ghwyl egwak etep bam. 44 Deenek seeg'en ε Dim mot mekoj. Tin, bi dyeebasa ε, mesa me seeg'en di kwyel ε. Nyε nadi é, mot egó ε bot, kana bōs nanyelaa ε. Nyε dinaa ààpaakoke tó etseetse etee náá, etseetse tok tó le. E sok nyε di, nyε moo lee elej etsal ε, nyε lee ye é ne lyem wat. Etee náá, nyε é mot etsal, nyε é seeg mekoj. 45 Tin, ye kabé mam o, me dyeebalee etép ee di tséetse ε. Etép tak ε bi di ààmyaal me. 46 Tō lōog'en, εze aaben djin náá, me eesa mesyem? Ha ye kabé náá, me eelee etép ee di náá, ye é etseetse o, etép ye bi di ààmyaal me? 47 Mot di mot Zeeb o ne gwak mekpa ε Zeeb. Tin, dāa bi di ààgwak mekpa mam ε, ye lyaal ε náá, bi tok bot ε nadus pē dāa Zeeb o.» 48 Tinaak eYuda zokazéke ne Yezu náá: «Bis ε ne gham ne eke ε náá, wō ε mot Samali, wō ε ne elyeeb tō lo.» 49 Yezu eezebóoza ne nōo náá: «Ààbe! Mē tok ne elyeeb. Mē kwyel ε edje duu ne edil ε Saag'am. Ka bela náá, biyo, bi ààkwyel edil me ne edje me duu. 50 Mam ààsaa duu kō esu ε lam met. Etee náá, ye é ne mot ngot di saa duu'am.

Nyε é di pée bot tó epiki. 51 Tséetse me lee bin etép e tséetse é náá: mot di eke dāa mekpa mam di eelee o, nyε aanàkwaagwyε.» (aiōn g165) 52 EYuda eebaazéke ne ne náá: «Tin, bis eemya tseetse náá, ye é mbee sisim é di dhek wō! Eteet náá, Abalaam naazegwyε. Bengoolel ε mekpa ε Zeeb naabaazegwyε yōbō pe. Bōo djas naazegwyε, wō kabaake é náá: «Mot di eke dāa mekpa mam di eelee o, nyε aanàkwaagwyε.» (aiōn g165) 53 Abalaam, seeg'es, naazegwyε. Wō kwyel eelee náá, wō é boo-mot ne ne? Bengoolel ε mekpa ε Zeeb naabaazegwyε yōbō. Wō gek náá, wō é ze?» 54 Tin, Yezu eezebóoza ne nōo náá: «Ye be náá, me duwal nyel'am mam emet o, yenek duu tak ààval sonok wat. Mot di dje me duu o, ye é Saag'am. Bi dyeebake kō esu ε le náá: «Nyε é Zeebes». 55 Ghuna bi ààgu nyε. Tin, bela náá, mam ne gu nyε. Mē é pe ke náá: «Mē ààgu nyε» o, pe me é mot etsal dāa biyo. Tin, ye tok deenek, etee náá, mam ne gu nyε, etep tak ε me di eke dāa mekpa me di lyo ε. 56 Abalaam seeg'en naamyaala, etee náá, nyε nadi bwood dwoo ezyε ε lam. Nye naabee, bhii tak, lyeme naadyebamyala εbuεpe.» 57 Tin, eYuda eebaazéke ne Yezu náá: «Wō dinaa ààpaakokum-kumak membū mekam-metēn. Wō lee ε náá, wō naabee Abalaam e?» 58 Yezu eezebóoza ne nōo náá: «Iyoo» me lee bin etep tseetse náá, esok ne Abalaam ne byel, me ε tak.» 59 É di'enek, be ε boozetek mekok etep εwus ε Yezu. Nyε eezesōwa, bhii tak nyε eezewyis to kok Ndjaa-ebuwa tyee syaab.

9 Dáa nyε nadi tó gba-gba ε, Yezu eezebée mot ngot nadi ne εbé ε edhim kana dwoo mebyel me o. 2 Wō gwaa bedjekel be zokazéji nyε náá: «Labhi, ha etép ye mot tak nabyel ne ebé ε edhim? Ye é etép mesyem me met ohoo etee náá, seeg ne nyεeg naasyem?» 3 Yezu eezebóoza náá: «E tok tēp mesyem me seeg ne nyεeg, neghu yii bot be. Nyε bē edhim ε, etee náá, mesa me mebwala me Zeeb neewyis kel kō esu ε le. 4 E sok di náá, ye dinaa e mwos dwoo ε, ye goka é mena saká mesa me mot nadhis me o. Pum moo é ekunaaεpe, esok ye aadi náá, mot aanàkwaabaakwak esa mesa ε. 5 E sok me di, me dinaa kō bōs'ak ε, me ε mot di dje gwye kō bōs o.» 6 Bhis nyε nazelii deenek ε, Yezu eezesē metel e bōs. Bhii tak nyε eezepul bōs ne ye, nōo bhōtō tak, zelōob emis me mot edhim yenok. 7 Bhii tak, Yezu eezeké ne ne náá: «Tōa kégwyii mis pē tok medii Silowe.» Ekpa ε Silowe kwyel eelee ε «Mot lwoma». Tin, mot edhim yenok eezesōwa nyel, tō, kégwyii mis. Dáa nyε nasilal ε, nyε eezesik. Dáa

nye nabula ε, ye nabεε, nye moo tin é bee εnyøεpe. 8 Bot ε be ne be nɔɔ nadidi é let mendjaa wat sok ɔ, ne bot ε nadi ebee dáa nye nadi sok é bɔɔ esa ne bot ε. Bot ε tak zeni é zedjinel pak'ɔɔ náá: «Ye tok mot nadidi ndiindil é ngwoob gba ebɔɔ esa ne bot'aak e?» 9 Tin, bak bot náá: «Hεεε ye é nyey.» Yak kyee bot náá: «Àabe! Ye tok nyey. Be noŋjel É noŋjela.» Tin, mot'enok eezekε ne nɔɔ náá: «Ye é mam.» 10 Tin, bε eezedji nye náá: «Ha mis mə ka bεŋjel dáa?» 11 Mot'enok eezebøøza ne nɔɔ náá: «Mot di djøoa Yεzu nɔk é sεe metel é bøs. Bhii tak nye eezenɔø bhøtø tak, loøb me ye é mis. Bhii tak, nye eezekε ne nam náá: "Tøa, kegwyii mis pε tø tok medii Silowe." É di'enek, mε eezetø kegwyii mis. Tin, mε moo bee εnyøεpel» 12 Bε eebaazεdji nye náá: «Mot tak moo wo?» Tin, nye eezebøøza náá: «Mam ààgu.» 13 Tin, bε eezεzye ne mot nadi sok ne ebé ε edhim ɔ, pε daa eFalizyε. 14 Yεzu nasa bhøtø, tsik nye ne ye é dwoo saba. 15 Etep tak é eFalizyε pε yøbø kyee nabaadji nye dum ne sa naseε etεp mis me neebεŋjel ε. Deenek, nye é boozεbøøza ne nɔɔ náá: «Nye eeløbø mε ebhøtø é mis. Bhii tak, mε eetø, kegwyii mis. Tin, mε moo nenak é, é bee εnyøεpe.» 16 Bεdhiiti bot pak eFalizyε moo tin é ke pak'ɔɔ náá: «Mot sa kwaambi etεp dáak ɔ tok lwomaε Zεeb. Eteε náá, nye ààduwal etsi Zεeb dum ne dwoo saba.» Yak kyee bot pak'ɔɔ náá: «Mot mesyem tok ne ghwyil esa endem e mebwala mak.» Tin, eFalizyε moo tin é, bε eezεyala pak'ɔɔ dum ne tep tak. 17 Wø gwaa eFalizyε tak baazεdji mot edhim natsak ɔ náá: «Mba woy wø emet, wo ke dáa dum ne mot be é mis mo ɔ?» É di'enek, nye eezebøøza náá: «Nye é ngoolel-mækpa ε Zεeb.» 18 Bela tin náá, ekukuma eYuda nabεε ààkwyl emyaal náá, nye nadi sok é, ne edhim, mos nye moo nyaa-sok. Etep tak é bε nabaadal sεeg ne nyεeg mot tak náá, bε zyε. 19 Eteε náá, bε neezedji bε. Tin, bε eezedji be náá: «Ye é tseetse náá, nw�ak é mɔn'en e? Ye é tseetse náá, nye nadi sok é, nye byel ε ne ebεε edhim e? Ye sa dáa, etεe náá, nenak, mis mε nyaa-sok?» 20 Sεeg ne nyεeg eezebøøza náá: «Bis eegwyak náá, ye é mɔn'es. Nye nabyel é ne ebé ε edhim. 21 Nenak nye moo bee εnyøεpe. Tin, dáa nye tsak ε, mot tsik nye ɔ di náá, bis ààgu yiso. Djika nye nyε emet. Eteε náá, nye moo é ne membu di náá, nye é ne ghwyil elεε bin nye emet dáa e sael ε!» 22 Sεeg ne nyεeg nalii deenek é, etεe náá, bε nadi kaab ekukuma eYuda. Eteε náá, bε nadi egu náá, mot aake náá, Yεzu É Mεsia ɔ, mot tak ε waasøaa tø ndjaa mendjaala mε eYuda. 23

Ye é, étep tak ε sεeg ne nyεeg nake náá: «Nye moo é ne membu di náá, nye é ne ghwyil elεε bin nye emet dáa e sael. Djika nye, nyε nyε emet!» 24 Wø gwaa eFalizyε zokabaadjøo mot edhim natsak ɔ, djøoa sis. Bε eebaazεke ne ne náá: «Lεea bis ne tseetse emis ε Zεeb, etεe náá, bis ne gu náá, mot yenok ε mot mesyem.» 25 Nye eezebøøza ne nɔɔ náá: «Mam ààgu yam, neghu nye é mot mesyem ɔ. Mam gu ε sa wat náá: Mε nadi é ne edhim. Nenak, mε moo bee εnyøεpe.» 26 EFalizyε eezedji nye náá: «Nye sa wo ye? Nye tsik mis mø dάa?» 27 Mot yenok eebaazεbøøza ne nɔɔ náá: «Mε eezeleε bin, bi ààkwyl egwak. Etεp ye bi di kwyel náá, mε baabasal bin ye esok ebá? Mε bee ε náá, bi εpekwyl náá, bi di bεdjekel bε!» 28 Tin, bε eezεlee nye, bε eezekε ne ne náá: «Ye é wøy ε di djekel mot tak, etεe náá, bisø ε bεdjekel ε Moiiz. 29 Bisø ne gu náá, Zεeb naalii ne Moiiz. Ye kabε nyε ɔ, bis ààgu nye, ààbaagu pe pε kyee nye nadus ε!» 30 Mot edhim natskaa ɔ, zokabaake ne nɔɔ náá: «Beeka, sa mε di djoka ye é yenek: Bi ààbaagu pε kyee nye nadus ε, dhi biyo é bee náá, nye é tsik mε. Ye é mε di bee εnyøεpe'aak. 31 Bela náá, mena ne guka náá, Zεeb ààgwak bot ε mesyem. Nye dyeebagwak ε bot ε di duwal nye ne esa εkwosak ε le ɔ. 32 Kana bøs nalookusel, mena dinaa ààpaagwak sok náá, dhiiti mot εpεtsik mis mε mot nabyel ne ebé ε edhim ɔ. (aiōn g165) 33 Mot'ak εpedi é ààdus pε daa Zεeb ɔ, pe nye aanàkwaasa etεp e mebwala mε nye di esa'aak.» 34 EFalizyε eezekε ne mot yenok náá: «Kana dwoo mebyel mø, keyaka ne dwoo pan mos'aak, wøy ε "top" to mesyem. Da mbi mot dáa wøy ε zelyo bis ε?» Bhis nye nake deenek ε, wø gwaa bε zeso nye tø ndjaa mendjaala mε eYuda. 35 Dáa Yεzu nagwak náá, eFalizyε naasø mot yenok tø ndjaa mendjaala mε eYuda ε, nye é boo zeboma ne ne. Nye eezedji nye náá: «Wø ne εdum koj ne Seεŋjεle Møn Mot e?» 36 Tin, mot yenok eezebøøza ne Yεzu náá: «Lεea mε, Gheŋj, ye é εzε, étep mε needum koj ne ne.» 37 Yεzu eezebøøza ne ne náá, «Wø εpεbee nye, etεe náá, nyε ε di sok bhwoob'ɔ, nye é di lii ne no nemak'aak.» 38 Tin, mot yenok eezebøøza náá: «Gheŋj, mε eedum koj ne no!» Bhii tak, nye eezεkwyit meboj si sok bhwoob ε Yεzu, étep εduwal nye. 39 Yεzu eezεbil εkpa náá: «Mε nazye kø bøs'ak ε, etεe náá, bot neezεpεaa. Eteε náá, mis mε bot ε edhim neebεŋjel. Eteε náá, bot ε nadi nyaa sok ɔ, neebela edhim.» 40 Bεdhiiti eFalizyε nadi e bhaaz'ε ɔ, naagwak dáa nye nalii deenek ε. Wø gwaa bε zedji nye náá: «Bot ε edhim tak ε døø ne bisø ε?» 41 Yεzu

eezebōoza ne nōo náá: «Bi εpedi é bot ε edhim o, pe bi ààpasa mesyem. Dáa bi di ke náá: “Bis εpebee” ε, étēp tak ε bi di tō ndje sōs dáa bot ε mesyem.»

10 Yezu eezeké náá: «Mε lεe bin ε etεp e tsεetse náá:

Mot ε di ààni tō beeба ebhata pe εniel o, nyc tsel peeb tselak e dhiiti di o, yenøk mot ε mot djii. Nyε é mot ebhooba. 2 Deenek, mot di ni pe εbe ε beeба ebhata o, nyε ε di mbaalel ebhata. 3 É di' enek, mot di baal beeба ebhata ε waadi nyε εbe ε beeба. Tin, ebhata ε waagwak gwoode, bhii tak nyε ka djóo be, ngoøngot ne min moø. Bhii tak nyε é wyisal be pe kel. 4 Bhis nyε aazewyisal bōø djas pe kel ε, nyε kake é pe sok. Ebhata é du nyε pe bhis, etεe náá, be ne gu gwoode. 5 Tin, ebhata tok ne ghwyil edu ndjoø mot. Deenek, ye be náá, be ààgu mot tak o, be waakaab nyε, tó εtsetæpe, etεe náá, be ààgu gwoode.» 6 E sok Yezu zεleε be kana ε, bot ε nadi gwak nyε o, nabεe àànyø emet esuk ε kana tak. 7 Yezu eebaazeke náá: «Mε lεe bin ε etεp e tsεetse náá: Ye é mam ε di εbe ε eniel beeба ebhata. 8 Bot djas nazye esok ne nam o, nabεe bot ε djii, bot ε εzεm. Deenek, ebhata nabεe ààgwak be. 9 Ye é mam ε di εbe ε ndjaa. Mot aadhaa pe daa lam etεp nyε neeni o, nyε waabela tsik. Nyε é ne ghwyil eni ne ewis dáa nyε kwyel ε. Nyε waabela edee e dek. 10 Etεe náá, mot djii zye é etεp εze djii, ne zegó, ne saab. Mam nazye etεe náá, bot neebela tsik, be neebela esa djas di egoka ne nōo etεp be needi to mbεe tsik ε. 11 «Ye é mam ε di mbεe mbaalel ebhata. Mbεe mbaalel ka nyel'ε gha ko esu ε ebhata be. 12 Mot nojaa e mesa me εbaal ε ebhata, etεp nyε neetuudaa ne epata o. Ye tok nyε di mbaalel ebhata. Etεe náá, ebhata tok ye. Nyε bee ben é zye o, nyε é ne ghwyil edhuugal esaа ε ebhata da nyε kpaa ne ekaab. É di' enek, ben ε waaghagaа esaа ebhata binok e nyel, nōo be, de be ne etwak ε be. 13 Beeka, ye seε deenek ε, etεe náá, mot tak sa mesa ε, etεp nyε neetuudaa. Nyε ààbem ba ne tεp ebhata. 14 «Ye é mam ε di mbεe mbaalel ebhata. Etεe náá, me ne gu ebhata bam; ebhata bam pe ne gu ε me. 15 Tyee wat ne dáa Saag'am di gu me ε; mam pe ne gu Saag'am. Deenek ε me di gwyena tsik'am ko esu ε ebhata bam. 16 Mε ε ne bedhiiti ebhata di náá, be dinaa ààpaani to beeба ε. Ye goka é náá, me ke εnøo be, etεp εdjeed ε be. Be é waagwak gwoodam. Bhii tak be waazyø bōø be εmet zεsεega ne bōø be sō bōø, si meko me mbaalel ngøt. 17 «Saag'am dyebakwyεl me ε etεe náá, me waagel nyel'am, bhii tak da me ε

baabulal ye. 18 Mot tok ne ghwyil εnøo tsik'am. Ye é mam me εmet ε di gwyena ye ne εkwosak ε lyem'am. Me ε ne ghwyil εdje ye. Me ε ne ghwyil ε εbaanøo. Ye é ne egheø εsaag'am ε me nasa deenek.» 19 Mekpa menek naabaazewa mebekε elyeløpe pak eYuda. 20 Kyee wat eYuda náá: «Mot tak ε ne εlyeeb tō le! Nyε é mot melyet! Etεp ye bi di gwak etεp be?» 21 Yak kyee náá: «Mot di ne εlyeeb tō le o, tok ne ghwyil εlii dáa nyε di lii'aak. εlyeeb ε ne ghwyil etsik mot edhim nyε nyaa sok e?» 22 Ye nabεe, e mbu kwol, pe Yeluzalem be nadi ebøl εbyøj ε be nadi taala dwoo Ndjaa-ebuwa nadiaa ε. 23 Yezu nadi duula si bhaaz me kok Ndjaa-ebuwa nagetaa din ε «bhaaz ε Salomøj» ε. 24 Tin, wō gwaa eYuda zεsεega e ngwoobe, be é boozedji nyε náá: «Wō kwyel ε náá, bis di ebhwood kekum yaa εwala? Neghu wō ε Mesia o, lεea bis εnyøepe, etεp bis neegwak.» 25 Yezu eezebōoza ne nōo náá: «Mε nabεe, me εezeleε bin, bi ààkwyel εdum ε koj ne nam. Sonok esa e mebwala me me di sa ne din ε Saag'am ε ye εpetarjal me. 26 Tin, bi di ààdum koj ne nam ε etεe náá, bi tok tō εsaa ε ebhata bam. 27 εsaa ε ebhata bam ne gwak gwoodam; me ne gu be. Etεp tak ε be di du me. 28 Mε εpedje be tsik na kōm-kōm, be aanàkwaadiib dhiiti dwoo. Mot tok ne ghwyil dek me ba. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Sa Saag'am nadje me ε, eedhaa esonok djas. Etεp tak ε di náá, dhiiti mot tok ne ghwyil εdék sa tak to mbø Saag'am. 30 Mam ne Saag'am, bis ε mot ngøt.» 31 Tin, wō gwaa eYuda baazetek mèkok etεp be neegó nyε ne ye. 32 É di' enek, Yezu eezeké ne nōo náá: «Mε eedyebazelyaal bin embεe mesa me Saag'am. To mesa menek djas, ko esu ε yaa mesa me me sa etεp me goka ne egóaa ne mèkok?» 33 Tin, eYuda eezebōoza ne ne náá: «Bis ààsaŋ egó ε wō ne mèkok etεp mbεe mesa. Bis aasaaŋ ego ε wō etεe náá, wō εpebyasal Zεeb! Dhi wøy di mot, wō kwyel εlyaal bot ε náá, wō ε Zεeb!» 34 É di' enek, Yezu é boozebōoza ne nōo náá: «To etsi bin, ekwyala ke ε náá: «Mε ke ε náá, bi ε bezeεb.» 35 Mena ne guka náá, mena tokeka ne ghwyil edis sa zeekwyala ε. Deenek, Zεeb djóo bot ε di gwak mèkpa me ne bot ε di myaal ye o, “bezeεb”. 36 Ye kabε mam o, Saag'am naazetό me, bhii tak Nyε eezelwom me ko bøs. Etεp ye bi di ke náá, me eelee Zεeb, etεe náá, me eeleε náá: «Mε ε Møn Zεeb?» e? 37 Ye be náá, mesa me me di sa ε, tok mesa me Saag'am o. Ye é deenek ε bi aadi ààdum koj ne nam. 38 Ye kozobε náá, bi ààdum koj ne nam o. Dumka koj dum ne endem e mebwala me me di sa ε. Etεp bi neegu gua wat náá: Saag'am ε

tō lam; deenek mam ε tō le.» 39 Tin, be nabaadiε, é saa dáa be met nye. Nye naadus be e mēmbō. 40 Bhii tak Yezu eebaazetó pe yii kyiid dii Yulden, e di Zaj Nduuel-bot nadi é duu bot Zeεb sok o. Nye eekedi ba melu penek. 41 Tin, wo gwaa medhoo me bot zokazye pe nye nadi é. Bot ε tak eezekē ne ne náá: «Zaj nabee àasa dhiiti ndem mēbwala me wat. Beeka náá, etep djas nye di leε dum ne mot tak ε djas ε tseetse.» 42 É di'enek, bot ebuepe naazedum koj ne Yezu.

11 Dhiiti mot ngöt din ε le nabee Lazaad, zokazebé.

Nye nadidi ε kō ghaada di djóoa Bhetani ε, del ε Maali be ne mon nyeeeg Maat. 2 Maali ε moma naso elas menanas ko mēko ε Ghej Yezu o, da bhii tak nye é zesusjal ne bhooe o. Ye é dhem, Lazaad ε nadi be. 3 Boa binok bebá ε, zokazelwom mot, nye leε ne Yezu náá: «Ghej, sōo wo di kwyel o εpebe.» 4 Dáa Yezu nagwak bhaadal tak ε, nye é booke náá: «Lazaad εpebe. Ebé ε tak tok etep nye neegwyε. Deenek ε, etee náá, dék ε Zeεb neenyen emis me bot. Deenek ε etee náá, Mon Zeεb neebaabela dék é mis me bot, dum ne tep tak.» 5 Bela tin náá, Yezu naadyeebakwyε Maali, ne Maat zenjō dhemjō Lazaad. 6 Ghuna dáa nye nagwak bhaadal náá Lazaad εpebé ε, nye naabaadjaasi melu mēmbá bhii tak kō del ε nye nadi é, nye àatō. 7 Bhii tak nye eezekē ne bedjekel be náá: «Djhooka sikeka pe kyee dik Yude.» 8 Tin, bedjekel eezekē ne ne náá: «Labhi, be aaloo ne saj egó ε wo ne mēkok penek koko-ε-koko. Mos wo baakwyel ε, etó penek e?» 9 É di'enek, Yezu eezebōza ne noo náá: «Mwos wat ε mewala kam ne ebá. Mot ε ke tō gwye mwos o, nye aanàkwaabema εbek. Etee náá, nye εpebee gwye enyoepe. 10 Tin, mot ε keepum o, nye waabema εbek. Etee náá, nye tok ne sa aasa náá, nye bee ze εnyoepe.» 11 Bhis Yezu nake deenek ε, nye é boo baakel náá: «Moo sō yena Lazaad eedhaa gó. Me εpetó, kēdjem nye.» 12 Bedjekel eezebōza náá: «Ghej, ye be náá, nye eedja gó o, nye waatsak.» 13 Yezu nadi lii deenek ε, etep esyee ε Lazaad. Bedjekel be nagu ε náá, nye nadi lii ε, dum ne tete go. 14 Tin, Yezu é boozelε be mēpyemε ààsyeeba náá: «Lazaad eegwyε. 15 Me εpemyala etee náá, me beε ààdi penek. Ye waasa náá, bi dum koj ne nam. Tin, djhokaka pe kyee nye di ε.» 16 Tin, Toma nagetaa din ε «Ewas» o, eezekē ne bak bedhiiti bedjekel náá: «Djhootóka, ye be esyee o, be gó menabelka djas.» 17 Dáa Yezu nakum ε, Nye eegwak náá, Lazaad moo ne ediyo mos ε melu mená. 18 Tinaak, neŋ pak del Bhetani ne Yeluzalem nabee tyee ekilometele elel. 19 É

di'enek, bete ne eYuda nabee, be eezye pe daa Maali ne Maat etep ezedje be ghwyil kō esyee ε dhem'oo. 20 Dáa Maat nagwak náá, Yezu eetuula ε, wo gwaa nye zetó, keboma ne ne. Tin, Maali eezelik ye ndiidil pe ndjaa. 21 Maat eezekē ne Yezu náá: «Ghej, wo εpedi wak o, pe dhem'am ààpagwyε. 22 Deenek, me ne gu náá, dōo ne nenak, esonok djas waawaab ne Zeεb ε, nye waadje wo.» 23 Tin, Yezu zebōza náá: «Dhemε ε waagom to esyee.» 24 Maat eezebōza náá: «Me ne gu náá, nye waagom to esyee e dwoo mesik, esok bot djas aazegom to esyee ε.» 25 Yezu zokabaazebōza náá: «Ye é mam ε di egomel ε bot ε nagwyε o. Mam ε di tsik. Mot ε dum koj ne nam o, nye waabela tsik, ye nàkozodi náá, nye naazegwyε. 26 Tin, mot di ne tsik, e dum koj ne nam o, nye aanàkwaagwyε. Wo eemyaal e?» (aiōn g165) 27 Maat eezemyaal náá: «Iyoo Ghej. Me ne gu náá, wo ε Mesia, Mon Zeεb. Wo ε di mot Zeεb nakek náá, nye εpezye kō bos o.» 28 Bhis mēkpa menek, Maat eezesik pe ndjaa kēdjō mōn nyeeeg Maali. Tin, nye eezemyerjal nye to elo náá: «Lyoel eetuula, nye ke ε náá, wo keboma ne ne.» 29 Dáa Maali nagwak deenek ε, nye eezewyel «ngbat», noo nyel, tō pe pak Yezu nadi é. 30 Ghuna Yezu nabee, nye dinaa ààkotuula-tuula kō del ε tak. Nye nabee nye dinaa e di be ne Maat naboma o. 31 EYuda naazemō ne Maali to ndjaa etep edje nye ghwyil kō esyee. Dáa be nabee nye nawyel deenek «ngbat», wyis pe kel ε, be eezedu nye. Etee náá, be nagek ε náá, nye nató ε pe evit kēdje. 32 Bhii tak, Maali zékum pe Yezu nadi é. Dáa nye nabee nye é, nye eezeghaaga si mēko me. Nyey ne Yezu náá: «Ghej, wo εpedi wak o, pe dhemam ààpagwyε.» 33 Yezu nabee nye, be ne bot ε nadu nye edje. Tin, ye naazesa nye ghoj dhaa nyel. 34 É di'enek, nye eezedji be náá: «Bi kēneeg muu ε paa?» Be eezebōza ne ne náá: «Ghej, dha, wo neezebée.» 35 Tin, Yezu eezedje. 36 Deenek, eYuda eezekē náá: «Beeka dáa nye nadi kwyel nye ε!» 37 Tin, bedhiiti bot pak eYuda binok moo tin é ke náá: «Nye mot di ebεe bot ε edhim mis o, nye be é ààkwak elu náá, Lazaad nàgwyε?» 38 Ye eezebaasa Yezu boo ghoj to lyem, bhii tak nye eezetó pe evit. Ye nabee to gho εkok kpaka. Evit ε tak nadidi aalaa ε ne boo εkok na bōk-bōk. 39 Tin, Yezu eezekē ne noo náá: «Diska εkok!» Wo gwaa Maat, kēl mot nagwyε o, zeposal náá: «Ghej, nye moo mos ε ne melu mená bhis nye nazedelaa ε. Nye é ne ghwyil eka nuub εlyelepe.» 40 Yezu eezebōza ne ne náá: «Me be é ààlēeε wo náá, wo dum koj ne nam o, wo waabee duma ε

Zeeb e?» 41 Bhii tak, be eezedis ekok nadi é ebe ε evit ε. É di'enek, Yezu eezeben mis pe εko, wō gwaa nyε ke náá: «Saag'am, ghaapεε etεε náá, wō eegwak mε. 42 Me ne gu náá, wō eeloozyε ne εgwak ε mε, Tinaak, me lii deenek ε, etεε náá, medhuu me bot ε di wak'ak neemyaal náá, woy ε nadhis mε.» 43 Dáá nyε nazεke deenek ε, wō gwaa Yezu zebam elyelεpe náá: «Lazaad, wyisa!» 44 Tin, mot nagwyε o eezewyis tō evit. Nyε eezewyis ne membo ne meko ewola ne epes ekaad nyε napilaa to tak ε. Doo ne bhoob dipela ne epes ekaad e tak. Bhii tak, Yezu eezeke ne nōo náá: «Tiika nyε epes ekaad binek e nyel nyε neeke εnyøεpe. Da bi ε bet nyε, nyε tó.» 45 EYuda εbuepe tō sama bot ε nazye, zemø ne Maali tō esyee o nabee edjema mebwala me Yezu nasa ε. Wō gwaa be zokazedium koj ne ne. 46 Tinaak, bedhiiti bot tō sama eYuda tak eezeztó, pe daa eFalizye. Be eekelεε be etεp djas ee nasael ε. 47 Tin, wō gwaa eboo beghaa-Zeeb ne eFalizye zokazeseεga tō boo kwan eYuda. Bōo náá: «Mena saka dáá? Mot tak dinaa, esa betε ne eboo endem e mebwala yenek! 48 Mena betka nyε, nyε gheesa endem e mebwala menek o, bot djas ε waadum koj ne ne. Tin, ekukuma eLom waazewaaz Ndjaa-ebuwa lena ne dhaad mbyak yena.» 49 Mot ngöt pak'oo, din ε le nabee Kayif. Nyε nabee boo ghaa-Zeeb e mbu tak. Nyε eezeke ne nōo náá: «Bi àatiibal εnyøεpe! 50 Bi àágu sa di nyø ne nena ε? Ye goka é mot ngöt gwye etεp bot ε mbyak yena. Deenek ε di náá, bot ε mbyak yena djas aanàkwaaεyeεza.» 51 Ghuna nyε nabee àádi è ke deenek ne etselal ε lε emet. Ye nabela ε náá, nyey ε nadi boo ghaa-Zeeb e mbu tak. Nyε nadi lε etεp binek ne ghwyil ε Zeeb náá, Yezu ε waagwyε kō esu ε bot ε mbyak eYuda. 52 Tin suk esyee ε Yezu tak nabee àábe etεp eYuda bōo be met. Ye nabee dōo ne etεp esεeg e nyel wat bōo Zeeb djas zewyεεza «lapa-lapa» kō bos o. 53 Kana dwoo tak, ekukuma eYuda naamyam egó ε Yezu. 54 Etεp tak ε Yezu nakat εduula emis eYuda. Tin, nyε eezeztó pe dhiiti del e ngwoob bal. Din ε del ε tak nabee Efalayim. Penek ε nyε nakekwεeg ba mel be ne bedjekel be. 55 Ye nabee, εbony ε eYuda di djóoaa «Pak» eezeckunaa. Bot εbuepe nadi dus pe mel mōo, tō pe ghaada Yeluzalem. Be nató ε etεp be neekedis edhuud esok ne dwoo εbony kum. Be neezesa edjema etsi nadi lε etεp mot needi dēe ε. 56 É di'enek, be moo tin é saa Yezu, àábee nyε. Be moo tin tō kok Ndjaa-ebuwa é djinela pak'oo náá: «Bi ke ε náá, nyε é ne ghwyil εzyε e εbony εlak mos e?» 57 Ka bela náá,

eboo beghaa-Zeeb ne eFalizye naazedje εlee náá, mot ε bee Yezu o, da nyε é zεleεε be. Etεe náá, be nadi saj emet ε nyε.

12 Melu meten ne wat εsok ne dwoo εbony ε Pak kum, Yezu eezeztó pe Bhetani, del ε Lazaad mot nagwyε da nyε é gomal nyε o. 2 Tin, be eezedjaab edee etεε Yezu. Maat ε nadi sa mesa me εkεka edee. Tō bot ε nadi kō mesa ne Yezu o, ye nabee ne Lazaad. 3 Wō gwaa Maali zokanoo pes litele menanas na boo metan nadi djóoaa naad ε. Nyε eezeke εlas ε tak, so kō meko ε Yezu. Bhii tak nyε moo surjal ye ne bhoo lo'e. Tin, menuub me menanas menek zokadjala ndjaa djas. 4 Mot ngöt tō bedjekel ε Yezu, Yudas Iskaliot, mot aakeka Yezu o, eezeke náá: 5 «Etεp ye mena di àábomsa menanas me tak ε ne boo metan? Da nōo epata mekam-meten ne wat tak, dje ne bedjel ε bot.» 6 Nyε nabee àáke deenek, etεε náá, nyε nadi gek bedjel ε bot għoġ. Nyε nadi eke deenek ε, etεε náá, nyε nadi é mot djii. Nyε ε nadi met kola epata. Nyε nadi djii epata ee bot nadi wa tō tak ε. 7 Tin, Yezu é booboza ne nōo náá: «Betka moma yak gwyem, etεε náá, nyε nakwom menanas menek ε etεp dwoo medela mam. 8 Etεε náá, bi ne bedjel ε bot ε waadi e di wat melu djas. Ye kabε mam o, bi aanàkwaaabi ne nam melu djas.» 9 Betεε ne medhuu me eYuda zokazegwak náá, Yezu nadi é pe Bhetani. Be naazetó, be nabee àáto etεp εkεboma ne Yezu nyε nyε emet. Be nabaatό ε, etεp εkεbee Lazaad, mot Yezu nagomal o. 10 Tin, eboo beghaa-Zeeb zokabaagwakel náá, ye goka é be gó dōo ne Lazaad. 11 Etεε náá, ye é kō esu ε le ε eYuda εbuepe nadi dus tō edhuu ε lōo etεp edum ε koj ne Yezu. 12 Tō yii melem, zukamwaa ne mot nazye etεp εbony ε Pak o zokagwak náá, Yezu nadi zyε pe Yeluzalem. 13 Wō gwaa bōo djas zokawis ne membo me mēbhi e membo. Be eezedus kō għada, etεp εkεboma ne Yezu. Be nadi tsim náá: «Duu ne Zeeb! Zeeb goka é ne esεε mot di zyε ne din ε Għej o metel. Zeeb sse mbeε metel pe kō Mekoozi me Yisalael!» 14 Tin, Yezu eezebelaa mōo swooz an. Nyε eezezidi kō lε dáá εkwyala e mekana me Zeeb di lεe ε: 15 «Nàbem ba, wō, esyees ε għada Siġġ! Beea, mekoozi mo epezyε, ndiindil kō mōo swooz an.» 16 É di'enek, bedjekel be nabé è àányo etiibal etεp binek. É sok Zeeb aaniigal Yezu tō dék ε, tin be waazetaala náá, εkwyala naazelεε etεp binek kō esu ε le. Tin, be naasa esa ee nagoka ne esael dum ne ne ε. 17 Bot ε nadi lōoġ wat be ne Yezu esok nyε nadjóo Lazaad

wyis tə evit, da nye é gomal nye o. Bot ε tak moo tin é ləe bot esesε djas nadhaŋ ε. 18 Etep tak ε medhhu me bot nazyε, zeboma ne ne. Bot naagwak náá, nye naasa ndem e mēbwala menek. 19 Tin, eFalizye moo sōs pak'ə náá: «Bot eebee náá, bot tokape ne ghwyil ebaasa dhiiti sonok e. Eteε náá, bot djas moo é bhis konje!» 20 Bedhiiti bot ε mybak eGhelek, nadi é to sama bot ε nazyε pe Yeluzalem zeduwal Zeeb tə ebyoŋ o. 21 Tin, be eezetiila pe daa Filip mot del Bhetsaida pe kyee dik Ghalile. Boo ne ne náá: «Ghej, bis epekwyl ebee Yezu.» 22 Tin, Filip eekelε Andele, bhii tak bōo djas bēbā eezetó, kεlεs Yezu. 23 É di'enek, Yezu zebooza ne noo náá: «Ewala ε Zeeb aadjε Seεŋεle Mən Mot duu ε, eezedjala. 24 Me ləe bin ε etep e tseetse, ndu bhisa dyeebadi wat ε, ye dinaa ààbeaa. Ye be náá ye eewaaa tə bōs tyee mot di delaa ε, ye waawyis, da dje bhum ebuepe. 25 Mot di kwyel tsik'ε o, nye waasuy ε. Tin, mot ε kwyel Zeeb dhaa dáa nye di kwyel tsik'ε kō bōs'ak o, mot yenok ε waabaal tsik'ε. Nye waadi e di wat be ne Zeeb kōm-kōm. (aiōnios g166) 26 Mot ε di kwyel esa mesa mam o, ye goka é náá, mot tak du me. Deenek ε di náá, mot-mesa mam aadi é, e di me di o. Deenek ε Saag'am aadjε duu ne mot di sa mesa mam o.» 27 «É di mena kadi wak nenak'aak, lo'am moo é zem-zem ne bête ne esiiiza ebuepe. Ye goka é me ke dáa? Me ke náá: "Saag'am, peka me e sa di kwyel εzyε me e nyel e ewala εlak nenak"? Tin, ye é, étep sa di kwyel ε sael me e nyel e ewala εlak ε me nazyε. 28 Saag'am, djea din ε lə duu!» É di'enek, wō gwaagwood wat zebam tə gwoo náá: «Me naaloozedje ye duu. Me epebaadjε ye duu djea sis.» 29 Edhuu ε bot ε nadi tin, nakwak gwood tak o, moo tin é ke náá: «Ye é ndum bhi!» Bak bot náá: «Ye é dhiiti fofop ngöt elii ne Yezu!» 30 É di'enek, Yezu eezekε ne noo náá: «Gwood yenek àapagék étep'am. Gwood tak gék ε étep'en. 31 Mena mooka é ewala bot ε bōs'ak aapéεaa ε. Deenek, mēkoozi me bot ε bōs'ak moo zəsəaa. 32 Tin, esok mam aadus kō bōs, benaa ε, me waadul bot ε bōs djas pe daa lam.» 33 Tə mēkpa menek, Yezu nadi ləe ε koko esyee nabε náá, nye waagwye é. 34 Tin, medhhu me bot binok eezekε ne ne náá: «Bis djek təmekana me etsi bis ε náá, Mesia aadi é ne tsik na kōm-kōm. Ha étep ye wo ke náá, "Seεŋεle Mən Mot aadus kō bōs, da nye é benaa pe εko"? Yenok "Seεŋεle Mən Mot" é ze?» (aiōn g165) 35 Yezu eezebooza ne noo náá: «Gwyε ngel dinaa pak'en, étep ba mōo ewala batsa. Kεka e di bi dinaa tə gwyε ngel yenek, e kaab náá, egwyitok

ezekεbelə bin zaka. Eteε náá, mot di kε to egwyitok o, ààgu ze nye di tō ε. 36 Dumka koj ne gwyε ngel esok bi dinaa bi ne be noo e di wat yenek. Eteε náá, bi needi bōo gwyε ngel.» Bhis nye nalii ne noo deenek ε, Yezu eezenoɔ nyel, tō, kesəwa etsetaepe ne noo. 37 Bela náá, ye é tseetse náá, nye naasa bete ne endem e mēbwala emis mōo, be nabεs ààdum koj ne ne. 38 Deenek ε, etep e ngoolel-mēkpa ε Zeeb Ezayi naalee ε, neebela esuk. Nye nake ε náá: «Ghej, eze myaal bhaadal yena? Ghej lyaal ze ghwyile?» 39 Ngoolel-mēkpa ε Zeeb Ezayi naalee ε etep ee bot bak aadi ààdum koj ne Zeeb ε: 40 «Zeeb naadjε be mis me edhim. Nye naadiyal etsoj bōo, etεs náá, mis mōo needi àànyaa sok. Náá, etsoj bōo aanàkwaadjε ghwyil εmet etep djas me nasa ne noo ε. Be é ne ghwyil eliig mis gwyák Zeeb bula pe daa lam étep me neetsik be.» 41 Ngoolel-mēkpa ε Zeeb Ezayi nake deenek ε, etεs náá, nye nabεs, nye eebee dék ε Yezu. Étep tak ε nye nadi é lii kō esu ε Mesia. 42 Ghuna tə sama ekukuma eYuda, bete ne bedhiiti nadi edum koj ne Yezu. Tin, dáa be nadi é kaab náá, eFalizye é zekεsə be tə mendjaa me mendjaala me eYuda ε. Be nabεs ààdi lyaal εmyaal ε lōo popoopwon. 43 Deenek etεs náá, be naadyeebadje náá, bot duwal be ebuepe, dhaa dhaarja duu Zeeb di dje bot ε. 44 Yezu eezeben gwood, é ke náá: «Mot ε dum koj ne nam o, nye ààpadum koj ne nam, mam me εmet. Nye baadum koj ε ne mot lwom me o. 45 Mot ε bee me o, nye eebee mot lwom me o. 46 Mam zye kō bōs ε dáa gwyε ngel. Deenek etεs náá, mot aadum koj ne nam o needi ààdi to ghooghom. 47 «Mot di gwak mēlyo mam. Da nye é di, ààke dáa mēkpa me tak di kwos ε, ye tok mam di kwyesal nye ndje sōs. Eteε náá, me nazyε, zetsik bot ε bōs. Me nabεs ààzyε, zepéε bot ε bōs'ak. 48 Mot ε byen εmyaal ε me o, nye é pεs εmyaal mēkpa mam o, nye eebela lo meso me nye aapéεaa dum ne tak ε. Ye é mēlyo me me di lyo ε, paakwyesal nye ndje sōs e dwoō Zeeb aapéε bot ε bōs ε. 49 É di'enek, me aanàkwaallī kō ekwosak ε lam. Eteε náá, Saag'am mot nadhis me o, nabεs, nye eedje me elee dum ne mēkpa me me di egoka ne ləe ε, ne etep me goka ne elyo ε. 50 Deenek ε me di ne gu náá, metij me nye di dje bot ε, dje ε tsik na kōm-kōm. Etep tak ε di náá, etep ee me di ləe bin ε, me dyeebalee dáa Saag'am nalwom me ləe ε.» (aiōnios g166)

13 Ye nabεs e ges εbyoŋ ε Pak. Yezu nadi gu náá, ewala ε le nabεs, eezekum. Ewala nye aadus kō

bos, tó pe daa S^eeg tó gwoo ε. Nyε naadyeebakwyel b^ao bess^o be di ko bos ε. Nyε naakwyel be kekum mesik. 2 Yezu be ne bedjekel be nadi d^ee edee bikoko. Ye nabεε, Dim mot m^ekōj eezewa t^o lyem ε Yudas Iskaliot, m^ao Simo^j, gwyes eke seeb ε Yezu. 3 Tin, Yezu nadi gu náá, Z^eeb ε nadhis nyε. Nyε nawaabaazosik ε pe daa lε. Yezu ne gu deenek eηyøεpe. Nyε ne baagu náá, S^eeg naadje nyε eghεj k^o esa e b^as djas. 4 B^ao é de k^o mesa, w^o gwaa Yezu z^ewyl «ngbat». Nyε eezedis kuwa é nyel. Bhii tak nyε eezeno^o pes kaad pil e kuu d^aá dhut. 5 Bhii tak nyε eezeso medii t^o kongo (silba). Tin, nyε eezeni, e egwyii ε bedjekel be meko. Nyε eezeno^o pes kaad nyε napil e kuu d^aá dhut ε, nyε moo tin é sujal be meko ne ye. 6 D^aá nyε nakum pe d^aá Simo^j di baadjóoaa Pyeεd ε, w^o gwaa nyε zeke ne ne náá: «Ghej, w^o kwyel ε, w^o neegwyii me meko?» 7 Yezu eezebøøza ne ne náá: «Sa m^e di sa nenak'aak, w^o aanàkwaalee ny^o emet esuk ε tak. W^o aaboomet esuk ε tak ε ebhis.» 8 Tin, Pyeεd eezebøøza náá: «Àabε, w^oy tok ne ghwyil egwyii me mekol!» É di'enek, Yezu eezebøøza ne ne náá: «M^e di ààgwyii w^o meko o, w^o tok mot'am.» (aiōn g165) 9 Tin, Simo^j Pyeεd eezekne ne ne náá: «Yε be deenek o, Ghej, nàgwyii me meko ne meko. Zo ka gwyii me d^ao ne membø ne lo!» 10 Yezu eebaazebøøza náá: «Mot di náá, nyε eezegwyia o, nyε tokape ne gwyes egwyia, bhis nyε gwyiaa meko ε. Biyo, m^enyel min djas moo é d^eε. Tin, ye é ne mot ng^ot to len di ààbε d^eε.» 11 Yezu nadi gu, mot waakeka nyε o. Et^ep tak ε nyε nake náá: «Etok biyo djas di d^eε.» 12 Bhis nyε nazesisal ε gwyii ε be meko ε, Yezu eezeno^o kuwa ye s^am e nyel. Nyε eebula z^edisi e ngwoob mesa. Tin, nyε eezebaake ne no^onáá: «Bi eemet esuk ε sa m^e sa bin ε? 13 Bi dyeebadjóo me «Lyoel» ne «Ghej». Bi ε ne gham et^ee náá, m^e ε ye. 14 Yε be náá, mam Ghej, Lyoel'en, m^e eegwyii bin meko o, ye goka é náá, bi gwyii meko me beso bin pak'en. 15 M^e lyaal bin tin ε, d^aá bi di egoka ne ebe b^aon nyεeg bin pak'en ε. 16 M^e eelεe bin étep e tseetse náá, etok ne mot-mesa ng^ot di dhaa kukuma ye. Zebaan^onáá, etok ne ngoolangoola di dhaa mot nalwom nyε o. 17 Tin nenak yak, bi eezegu deenek, bi aadi to m^emyala ε bi ε di sa d^aá m^e lyaal bin ε. 18 «M^e ààlⁱi deenek ne biyo djas. M^e lii ε ne bot ε me zeséε o. Tin, ye goka é náá, m^ekpa m^e Z^eeb di lee náá: «Mot bis ne ne nadi pyaala epes e tsim o, nyε eeliig me ekon ε wak» neebela esuk. 19 Esok ne et^ep bak ne sael, me eezepoonyel el^ee bin. Et^ee náá, esok esesee tak aazesael ε, bi neemyaal náá:

“M^e ε m^esia.” 20 M^e lee bin étep e tseetse náá, mot aamyaal mot mam dhis o, myaal ε d^ao ne nam. Tin, mot aamyaal m^e o, myaal ε mot dhis m^e o.» 21 Bhis Yezu nazelii deenek ε, ye nabεε, ghoj naazemet nyε ebuepe. Nyε é booke náá: «M^e lee bin et^ep e tseetse náá, mot ng^ot pak'en ε waakeka m^e gha.» 22 Bedjekel moo tin «ziibili» é gwyakel pak'ø, ààgu mot nyε nadi eke deenek k^o esu ε le o. 23 Ng^ot to bedjekel, mot Yezu nadi é kwyel ebuepe o, nadisi ε, e ngwoob ε Yezu. 24 Simo^j Pyeεd eezetut nyε dis, étep nyε needji Yezu mot nyε nadi é lii deenek k^o esu ε le o. 25 Tin, djekel yenøk é zesi lo, kel k^o bet ε Yezu. Bhii tak nyε eezedji nyε náá: «Ghej, mot tak é ze?» 26 É di'enek, Yezu eezebøøza ne ne náá: «M^e εpeduu pes mapa t^o saan. Mot me aadje nyε pes mapa tak o, mot tak ε nøk.» Bhii tak Yezu eezeno^o pes mapa, duu to saan, nyε eezeno^o ye, d^eje Yudas Iskaliot, m^ao Simo^j. 27 D^aá Yudas nan^o pes mapa tak, de ε, e di tak wat, Satan eezeni t^o le. Yezu eezekne ne ne náá: «Sa w^o di kwyel esa ε, lela esa ye!» 28 T^o sama bot nadi k^o mesa ε, mot ng^ot pak'ø nabεε ààmet esuk ε et^ep é nyε nadi lii deenek ε. 29 D^aá nabela náá, Yudas ε nadi é met kola epata ε. Beso nagu ε náá, Yezu naalwom nyε, nyε k^eebøm dhiiti esa ee be nadi ne gwyes tak et^ep ebyo^j ε. Neghu be keedje dhiiti esonoy ne bedjel ε bot. 30 Tin, Yudas eezeno^o pes mapa yenek z^ewyl «ngbat», nyε eezewyis t^o. Ye nabεε egwyitok eezegwyiidela. 31 Bhis Yudas nakawyis ε, Yezu eezekne náá: «É di mena kadi wak nenak'aak, dék ε S^eejele M^on Mot eezenyen. Tin, d^ao ne dék ε Z^eeb eenyen t^o le. 32 [Yε be náá, S^eejele M^on Mot eedual Z^eeb o,] ye ka lik ε batsa, Z^eeb nyε emet ε waalyaal e mis me bot duu S^eejele M^on Mot di ne ye é. 33 B^ao bam, me ka lik ne nen mos ε ba b^ao m^elu batsa. Bi ε waasaa me. D^aá me nalee ne eYuda ε, ye é me baadi eleε ne nen'aak. Bi tok ne ghwyil εzye pe pak me di t^o ε. 34 «Ye é m^e di d^eje bin et^eij ε na bes náá: Kwyelaka pak'en. Ye goka bi kwyela pak'en d^aá me nakwyel bin ε. 35 Bi ε kwyela pak'en o. Deenek ε, bot aagu náá, bi ε bedjekel bam.» 36 Simo^j Pyeεd zokazedji Yezu náá: «Ghej, w^o t^o paa?» Yezu eezebøøza ne ne náá: «Nenak yak, w^o tok ne ghwyil edu me pe pak me di t^o ε. Deenek, w^o waaboodu me.» 37 Tin, Pyeεd eezekne ne ne náá: «Ghej, étep yé me di ààgoka ne edu ε w^o nenak? É di me di'ak, m^e eezemyam edje tsik'am é di yøl!» 38 Yezu eezedji ne náá: «W^o eezemyam edje tsikø k^o esu ε lam e? Tin,

beta me lëe wō tseetse náá, esok ne bekuu ne kók, ye aaka bela, wō eezeswonal me tyee esok elel.»

14 Yezu eezeké ne noo náá: «Sa mot ààbem ba.

Dumka koj ne Zeeb, da bi ε baadum koj ne nam. 2 Medhej ne bu tō ndjaa Saag'am. Ye é pe diε, ààbè tak o, pe me eelε bin. Étep tak ε me di tō étep ekekoobal bin di ee bi aakedi ε. 3 Bhis etó ε lam kekoobal bin e di ε, me aakazyé zesa bin étep bi needi e ngwoobam. Bi needi e di mam aadi o. 4 Bi ne gu ze di dul bot pe pak me di ε.» 5 Tin, Toma eezeké ne ne náá: «Ghej, bis ààgu pe pak wō di tō ε. Bis aagu ze dáa?» 6 Yezu eezebóza ne ne náá: «Ye é mam ε di ze. Me ε etseetse, ne tsik. Mot tok ne ghwyil etó pe dáa Saag'am, nyε di ààdhaa pe daa lam o. 7 Dáa ye di náá, bi ne gu me ε, bi ne baagu pe Saag'am. Deenek, di mena kadi nenak'aak, bi ne gu nyε etee náá, bi eebee nyε.» 8 Tin, Filip eezeké ne ne náá: «Ghej! Lyaala bis Soog, Tin, elyem ε waasila bis.» 9 É di' enek, Yezu eezebóza náá: «Mena eezeboya melu εbuεpe e di wat, wō dinaa ààpaagu me, Filip? Mot zebee me o, nyε eezebee Saag'am. Étep ye wō di baake náá: "Lyaala bis Soog"? 10 Wō ààmyaal náá, me é pe tō Saag'am, dáa Saag'am baadi tō lam ε? Etep ee me di elεe ne biyø djas'aak, ye ààdus pe daa lam. Ye é Saag'am, mot di tō lam o, di sa náá, esesee binek djas sael. 11 Myalka me esok me di ke náá, me é tō Saag'am, Saag'am é pe tō lam pe. Ye be náá, bi ààmyaal o, zomyaalka, etee náá, bi εpebee endem e mèbwala mam. 12 «Me lëe bin ε, ye è tseetse náá, mot ε dum kojje ne nam o, nyε waasa endem e mèbwala. Nyε waasa eboo endem e mèbwala etee náá, me εpetó pe daa Saag'am. 13 Tin, me waasa esa ee djas bi aawaab ne din ε lam ε. Étep náá, Mon neelyaal bot duu ε Sæeg. 14 Bi ε waab sonok ne din ε lam o, me waasa sa tak.» 15 «Ye be náá, bi ne kwyel me o, keka dáa metij mam di lyaal ε. 16 Me waawaab ne Saag'am nyε dhis bin dhiiti mot étep nyε neezékem bin. Etee náá, nyε needi sama wat ne nen kom-kom. (aiōn g165) 17 Mot tak ε Sisim etseetse. Tinaak, bot ε bø's'ak aanàkwaabela Sisim tak. Etee náá, be tok ne ghwyil εbee nyε, be tok ne ghwyil εgwyak nyε. Ye kabé biyø o, bi é waagwyak nyε etee náá, nyε é ne nen sama. Nyε é tō len. 18 «Mam aanàkwaalik bin biyø be emet tyee bøø nyel. Me waabula pe daa len. 19 Ye ka lik ε batsa etee náá, bot ε bø's'ak needi ààbaabee me. Ye kabé biyø o, bi ε waabebee me. Etee náá, me ε ne tsik, døø ne biyø pe, bi ε waadi ne tsik. 20 Dwoo tak bi

ε waasiiza εnyøεpe náá, bis ne Saag'am ε mot ngot. Dáa biyø baadi mot ngot ne nam ε, mam ε mot ngot ne nen. 21 «Mot di emet metij mam, da nyε é ke dáa ekwosak ε tak di elεe ε, mot di ekwyel mam ε nòk. Saag'am aakwyel nyε. Mam pe, me waakwyel nyε. Me waalyaal nyε nyel'am.» 22 Yudas, ààkabé Yudas Iskaliot, zokazéke ne ne náá: «Ghej, étep ye wo aalyaal biso nyel'o, da wō ε kaadi, ààlyaal bot ε bos di ààmyaal wō ε?» 23 Tin, Yezu eezebóza ne ne náá: «Mot di kwyel me o, nyε waake dáa me di lëe ε. Tin, Saag'am ε waakwyel nyε. Bis ne Saag'am ε waazye pe daa le, bis aadi ne ne ε sama. 24 Mot di ààkwyel me o, nyε ààke dáa mèkpa mam di lëe ε. Bela náá, etep ee me di lii ne nen ε ààdus pe daa lam. Ye dus ε pe dáa Saag'am, mot nadhis me o. 25 Me be é, me eelε bin etep binek, esok mena dika e di wat ε. 26 Mot-Meghem aazye. Ye é nyε é di Sisim na Dεε ee Saag'am aadhis ne din ε lam ε, étep nyε neelyaal bin esonok djas. Nyε waasa náá, bi siiza etep djas me nadi lelε bin ε. 27 «Me lik bin ε, egwyem. Ye é egwyem bam ε me di edje bin. Mam ààpadje bin ye dáa bot ε bø's'ak di dje ε. Sa mot ààbem ba. Sa mot ààdi ne bwoo. 28 Bi eegwak dáa me ke náá: "Me εpetó, me waabula pak'en". Bi ε kwyel me o, bi ε waadi tō memyaala étep me ke náá, me εpetó pe daa Saag'am ε. Etee náá, Saag'am eedhaa me boo dhanya. 29 Me eezeleε bin ye é nenak, esok ne esesee bak djas ne sael. E sok esonok binek djas aazye, bi ε waadum koj ne nam. 30 Me aanàkwaabaalii εbuεpe ne nen etee náá, mbee mèkoozi me bø's'ak moo aazye. Nyε tok ne ghwyil esa me dhiiti sonok. 31 Tin, ye goka é náá, bot ε bø's'ak gu náá, me ne kwyel Saag'am. Deenek, me sa mesa mam ε, dáa Saag'am nalwom me náá, me sa ε. Wyelka. Djhooduska wak.»

15 «Ye é mam ε di tete le vin. Saag'am ε nakuma pyeeb tak. 2 Nyε waatsaal elεe djas di dus e kuuam di ààdje bhum ε. Tinaak, elεe di dje bhumi ε, nyε ka koobala ye é koobela, etee náá, ye needje bete ne bhumi. 3 Bi moo mos ε bot ε na dëe dáa le zekoobela ε dum ne melyo me me dje bin ε. 4 Dika mot ngot ne nam, dáa me di mot ngot bis ne Saag'am ε. Lëe le tok ne ghwyil εbya bhumi, ye é di àànaata e kuu le o. Tyee wat ne nen, bi tok ne ghwyil εbya bhumi, bi ε di, ààdi ne nam sama wat o. 5 «Ye é mam ε di le vin, biyø ε elεe. Mot ε di tō lam o, mot edi ne nam sama wat o. Nyε waabya bete ne bhumi, etee náá, ye tok ne sa bi aasa, mam ààbè tak. 6 Mot ε di ààdi

tō lam o, nyē waamwasaa pe kel dāa esōsela elēe e le. Dāa ye aade náá, bē eezesōs ε, nyē waatekaa da sēega ne bēdhiiti esōsela elēe e le da bē kedikaa tō du. 7 Bi ε be di tō lam o, da mēkpa mam ε di tō len o. Waabka esesēe djas bi aadi ne gwyēs tak ε, deenek bi ε waabela ye. 8 Eghēj bi aadje bēte ne bhum ε, ye waalyaal ne bot náá, bi ε bēdjekel bam. Deenek ε, bi ε waadjē Saag'am boo duu. 9 Mē ne kwyēl bin dāa Saag'am di kwyēl me ε. Dika tō kwyēlam. 10 Bi ε duwal metij mam o. Bi ε waadi tō kwyēlam, dāa mam naduwal metij me Saag'am ε, me ē boodi tō kwyēle ε. 11 «Mē lēe bin etēp binek ε, etēe náá, mēmyaala mam needi mēmyaala men. Da mēmyaala men ε di yiitseētse ne lyem wat. 12 Beeka yam etij e: Gheekwyi-kwyēlaka pak'en. Kwyēlaka pak'en dāa me ē boozye ne ekwyēl bin ε. 13 Mēkwyēla me na bōk-bōk mot di egoka ne elyaal ε, ye ē edje nyel'ε met etēp beso. 14 Bi ε di sa etēp ee me di kwyēl náá bi sa ε, deenek ε bi ε waadi beso bam. 15 Tin, me aanākwaabaadjōo bin bot ε mesa, etēe náá, mot-mesa ààgu sa kukuma ye di sa ε. Me djōo bin ε beso bam, etēe náá, me eezelyo bin esa ee Saag'am nalyo me ε djas. 16 Ye tok biyō natō me. Ye ē mam ε natō bin. Mē eedje bin lwomel bi tō, bi keedje bhum. Bi keedje bhum aadi bēte ne melu ε. Deenek ε Saag'am ε waadjē bin esonok djas bi aawaab pe daa le ne din ε lam ε. 17 Mē dje bin metij menek ε, etēe náá, bi gheekwyi-kwyēla pak'en.» 18 «Ye be náá, bot ε bōs'ak epebhina bin o, guka náá, bē naalozebhina me esok ne biyō. 19 Bi spēdi bot ε bōs'ak o, pe bot ε bōs'ak epekwēl bin, dāa bot bōo. Tin, ye nabēe, mam eesēe bin, me eebēk bin ne bot ε bōs'ak. Deenek bi tokape bot ε bōs'ak. Etēp tak ε, bot ε bōs'ak di bhina bin. 20 Gheetaaalaka sa me nalee bin ε: "Mot-mesa tok ne ghwyil edhaa kukuma ye." Etēe náá, ye be náá, bot naatiigal me o, guka náá, be waatiigal bin pe. Ye be náá, be naawa elyem tō melyo mam o, bē waabaawa elyem tō melyo min pe. 21 Tinaak, be aasa bin etēp binek djas ε etēp'am, etēe náá, be aagu mot nadhis me o. 22 Mē spēdi ààzye, etēp ezelii ne noo etēp bak o, pe be tok kwyē ndje sos. Tin, dāa be di náá, bē naazegwak me ε, e tokape ne mot aapel mesyem mōo. 23 «Mot di bhina me o, nyē eebaabhina dōo ne Saag'am. 24 Ye ē pe die náá, me nabēe ààsa endem e mebwala di náá, dhiiti mot dinaa ààpaakosa sok ē mis mōo ε, e di'enek, pe be tok ne mesyem. Tin, e dwoo pan mos'ak, bē eezebee endem e mebwala me me nasa ε, bhii tak be ē kadi ebhina bis ne Saag'am. 25

Tin, etēp binek sael ε etēe náá, esa ee di kwyala to mēkana me etsi ε, neebela esuk ε tak. Ye ē kwyala náá: "Bē eebhina me, ààbe ne lo tēp." 26 «Mot-meghem ε epezye. Ye ē Sisim etseētse Saag'am aadhis ε. Sisim tak aadus ε pe daa Saag'am, me waadis bin ye ē. Nyē waalyaal bin etseētse dum ne mbi mot me di ε. 27 Tin, dōo ne biyo pe, bi ε waalee bot esa ee bi di gu kō esu ε lam ε. Etēe náá, mena ē boolōođ ne egyptee sama wat, kana mēken me mesa mam.»

16 «Mē lēe bin etēp bak djas ε, etēe náá, bi needi ààkat edum ε kojen ne nam. 2 Bi ε waasooa tō mendjaa me mendjaala me eYuda. Deenek, ewala waazye. Ewala di náá bot aadi gó bin ε, bē waake náá, ye deenek ε be di sa mesa me Zeeb. 3 Bē aasa deenek ε, etēe náá, bē nabēe ààgu Saag'am, ààgu dōo ne nam. 4 Tin, me lēe bin etēp binek ε, etēe náá, esok ewala ε tak aakum ε, bi neegheesiiza náá, ye nabēe me eezeloolεe bin.» «Mē nadi ààlee lēe bin ye esok ε, etēe náá, mena nadika ε mena dinaa e di wat. 5 Nenak, me moo tō pe daa mot nadhis me o. Tin, ye tok ne mot pak'en aabaadjī me náá: "Wō tō paa?" 6 Deenek, elyem bin eelwood ne ghoj, kō esu ε etēp me di lēe bin'aak. 7 Ghuna me lēe bin ε tseētse náá, kō esu ε len, enyo ε náá, me tō. Etēe náá, me ε di ààtō o, Mot-Meghemēn di egoka ne ezye o, nyē aanākwaabaazye pe daa len. Tin, me tō o, me spēdhis bin nwyak. 8 Tin, esok nyē aazye ē, nyē waalyaal bot ε di kō bōs'ak o, edjak ε lōo kō esu ε mesyem mōo. Nyē waalyaal bot ε di kō bōs'ak o, edjak ε lōo kō esu ε epiki e Zeeb, zenōo dāa Zeeb aapēe be ε. 9 Mesyem me bot ε bōs ε náá, bot epebyen edum koj ne nam. 10 Ye be dum ne epiki e Zeeb o, bot ε tō edjak, etēe náá, me spētō pe daa Saag'am. Tin, bi aanākabaabee me. 11 Ye kabē dum ne daa Zeeb aapēe o, bot ε tō edjak, etēe náá, Zeeb eezepēe mekoozi me bot ε bōs'ak. 12 «Mē dinaa ne bēte ne etēp ee me aalee bin, saabegos ē náá, bi tok ne ghwyil etiibal ye nenak. 13 E sok Sisim etseētse aazye ē, nyē waadjēed bin tō etseētse djas. Nyē aanākwaali nē nen kō esu ε le emet. Nyē aalee bin ε etēp ee nyē nagwak ε. Nyē waalee bin etēp ee di zyε pe sok ε. 14 Nyē waaduwal me etēe náá, nyē waabela etēp ee me di ne ye ē djas. Bhii tak, nyē ka zyε, zebaja bin ye ē. 15 Etēp e Saag'am djas ε etēp bam. Kō esu ε tak ε, me di ke náá, Sisim na tseētse waanōo mēkpa mam da nyē ē eezegoola bin ye ē.» 16 «Ye ka lik ε ba ewala, bi aanābaabee me. Tin, ba ewala batsa bhii tak, bi ε waabaabee me.» 17 Bēdhiiti bot tō sama bēdjekel, bē zokazējinel pak'o

náá: «Nyε dyeebakwyel ɿleeε yé, esok nyε di ke náá: “Ye ka lik ε ba ɉwala, bi aanàbaabee me. Bhis ba ɉwala, bi ε waabaabee me”. Doo ne esok nyε di ke náá: “Me εpetó pe daa Saag'am”? 18 “Ba ɉwala batsa” nyε di lee wak ε, ye kwyel elyaal yé? Mena ààmεtka ɻsuk ε sa nyε di lee mena ε.» 19 Tinaak, Yezu eezegu náá, be naadi kwyel edji nyε bedhiiti etep. Wø gwak nyε zeke ne noo náá: «Me eelée bin náá: “Ye ka lik ε ba bim ɉwala, bi aanàbaabee me.” Ye é dum ne tak ε bi di djinel pak'en e? 20 Me lee bin ε etep e tseetse náá, bi ε waadje megwyε, bi waadi tó mezuk. É di'enek, bot ε bø's'ak aadi é, to memyaala ebuepe. Bi aadi é, to ghøj. Tin, ghojen ε waaliiza memyaala. 21 «Esok moma di kebya ε, nyε bya tó mezuk nemekpa. Etee náá, ɉwala ε mezuk me dyeebadí é, eeedjala. Tin, ye é kabé náá, mñ eebjel o, nyε eedjisa mezuk menek. Nyε moo to memyaala etee náá, dhiiti mot na bes eezye kø bø's'ak. 22 Tyee wat ne nen, é di mena mooka nenak'aak, bi é to ghøj ne mezuk. Tin, me waabaaboma ne nen. Tin, elyem bin aadi é, to memyaala. É di'enek, e tokape ne mot aadis memyaala menek to elyem bin. 23 «Esok yε aade náá, elu ε tak eekum ε, bi aanàkwaabaadji mam kiya dum ne dhiiti tøp. Me lee bin etep e tseetse náá: Saag'am ε waadje bin esesee djas bi aawaab ne din ε lam ε. 24 Ke yaka ne dwoo pan mos'ak, bi dinaa ààpaawaab sonok ne din ε lam. Tin, waabka, bi ε waadjeaa. Deenek memyaala min ε waadi tete memyaala ne lyem wat.» 25 «Me lee bin etep bak djas ε, to ekana. ɉwala me aadi ààka baalii ne nen to ekana epezye. Tin e di me aazeleε bin etep mepyeεme dum ne Saag'am. 26 Dwoo tak, bi ε waab esonok ne Saag'am ne din ε lam. Tin, me ààpaleε bin náá, me waadjaala ne Saag'am kø esu ε len. 27 Me aanàdjaala ne Saag'am etep'en, etee náá, nyε emet ne kwyel bin. Nyε kwyel bin ε, etee náá, bi ne kwyel me. Ye é, etee náá, bi ne myaal náá, me nadus ε pe daa Zeeb. 28 Me nadus ε pe daa Saag'am, bhii tak me eezeyε kø bø's'ak. Nenak, me moo zedus kø bø's'ak, etep esik pe daa Saag'am.» 29 Tin, wø gwaa bedjekel be zeke ne ne náá: «Beea! Nenak wø moo lii mepyeεme, ààbø to ekana. 30 Deenek, ye di mena kadi wak nenak'aak, bis ne gu náá, wo ne gu djas. Tin, wø tok ne gwyεs εbwood náá, bis dji wø dhiiti tøp. Etøp tak ε bis di myaal náá, wo nadus é pe daa Zeeb.» 31 Tin, Yezu eezεbøza ne noo náá: «É di'enek, bi moo myaal e? 32 Deenek, beeka ɉwala epezye, ɉwala ε tak eezeyε. ɉwala ε biyo djas aawyεεza na “gwyεerj” ε, mot ne mot ε waasik pe

daa le. Bi ε waalik me mam me emet ε. “Ààbø”, e tok tseetse náá, me ààlik ε mam me emet etee náá, bis ne Saag'am é aapaadi. 33 Me lee bin etep bak djas ε, etep bi needi tø egwyem. Tin, bi ε di tø egwakel ne nam pak'en o, bi ε waazukaa ne etiigaa kø bø's'ak. Tin, saka meghaaz, etee náá, me naazekwak etep e bø's'ak djas.»

17 Bhis nyε zelii deenek ε, Yezu eezεben mis pe øko, nyε eezeké náá: «Saag'am, ɉwala ε tak eeedjala. Djøa Mñ'ø duu etee náá, Mñ'ø needje wø duu. 2 Wøy naadje nyε egherj kø bot ε bøs djas etep nyε needje bot ε wø nadje nyε o, tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 3 Tsik na kom-kom ε náá, bot gu wø, wøy Zeeb etseetse, Zeeb ngöt, døø ne egū ε Yezu Klisto, mot wø nadhis o. (aiōnios g166) 4 Me eelyaal duma yø kø bøs. Me esa mesa me wø nälwom me náá, me zesa ε. 5 Nenak, Saag'am, dje me sok bhwoob'ø duma me nadi ne ye esok me nadi e ngwoobo ε, esok ne bøs ne kusel. 6 «Me eelyaal wø ne bot ε wø nasee tø sama bot bøs, da wø é dje me bak o. Be nabee bot bø, wø naadje me bak. Tin, ye nabee bot ε tak eegwak mekpa mo. 7 Nenak be eezegu náá, esonok djas wø nadje me ε nadus ε pe daa lo. 8 Etee náá, me eezelεs mekpa me wø nadje me ε. Tin, be naamyaal yε, be eegu náá, tseetse me nadus ε pe daa lo. Tin, be eemyaal náá, wøy ε nadhis me. 9 «Me djaala ne no ε, kø esu ε loo. Me ààdjaala ne no kø esu ε bot ε bø's'ak. Ye é, etep bot ε wø nadje me ε, etee náá, be é bø. 10 Tin, bot djas me di ne no oo, be é bø. Deenek bot bø djas ε bot bam. Tin, be naadje me duu. 11 «Me tokape kø bøs. Tin, ye kabé bøø o, be é kø bøs. Ye be mam o, me εpetó pe daa lo. Saag'am na Dee, baala be tø ghwyil din ε lo, ghwyil mebwala me wø nadje me ε, etee náá, be needi mot ngöt dää wøy ne mam di mot ngöt ε. 12 E sok bis ne be noo nadi, bis dinaa e di wat ε, me nadi baal be ne ghwyil mebwala me din ε lo. Ghwyil mebwala me wø nadje me ε. Me nabebaal be é ne ye. Ye tok ne mot ngöt diib tø loo, bhis mot nabe náá, nyε waadiib, etee náá, ekwyala e mekana me Zeeb, neebela ɻsuk ε. 13 «Deenek, nenak me moo zyε pe daa lo. Me lii etep bak ε esok me di, me dinaa kø bøs ε. Etee náá, bøø be εmet needi ne memyaala mam, da be é di ne memyaala yii tseetse ne lyem wat. 14 Me naadje be mekpa mo. Tin, bot ε bøs epebhina be. Etee náá, bedjekel bam tok bot ε bø's'ak, dää mam di ààdi mot bø's'ak ε. 15 Me ààpawaab náá, wø dis be kø bø's'ak. Tin, me kwyel ε, wø baal be ne Mbee mot. 16 Be tok bot ε bø's'ak, dää mam pe di ààdi mot bø's'ak ε.

17 Lyaala be etseetse, be needi bot bo ne lyem wat. Mekpa mo e di etseetse. 18 Me eelwom be pe ko bøs, døa woy nalwom me ko bøs e. 19 Me eedje wo tsik'am djas ko esu e loo. Etee náá, bøo pe be needi bot bo na dee ne tseetse. 20 «Mendjaala mam tok étep bøo be emet. Me djaala e døo ne étep bot e aadi gwak melyo mo o, da be é dum koy ne nam o. 21 Mendjaala mam e náá, bøo djas di mot ngot. Saag'am, be di mot ngot ne nena døa wo di pe to lam, mam to lo e. Be di mot ngot etee náá, bot e bøs neemyaal náá, ye é woy e nadhis me. 22 «Me eedje be duu wo nadje me e, etee náá, be needi mot ngot døa mena di mot ngot e. 23 Me eebe di to loo, woy to lam. Deenek e be aakwak edi enyøepe mot ngot. Ye é deenek e, bot e bøs'ak aagu náá, woy e nadhis me. Wo ne kwyel be døa wo di kwyel me e. 24 «Saag'am, wo naadjé me bak. Ekwosak e lam e náá, be di bis ne noo e di me aadi é, etep be neebée duu'am. Ye é duu wo nadje me e. Etee náá, wo nakwyel me e esok ne bøs ne kusel. 25 Saag'am, wo mot epiki. Bot e bøs'ak nabee ààgu wo, ye é kabé mam o, mam naagu wo. Deenek, bedjekel bam bak eegu náá, ye é woy e nadhis me. 26 Me naazalyaal be din e lo. Tin, me waabaalyaal be ye, etee náá, be neekwyela pak'oo døa wo di kwyel me e. Deenek, da mam e di to elyem bøo.»

18 Bhis nye nazelii deenek e, Yezu be ne bedjekel be eezetó pe yii kyiid dii Sedelon. E di tak ye naabee ne dhiiti bok. Wo gwaa nye zeni to tak, be ne bedjekel be. 2 Tin, Yudas, mot naka nye o, nadi egu di tak etee náá, Yezu be ne bedjekel be nadi ezezye sok zeseega é di tak. 3 Deenek, Yudas zokazetó pe bok tak, be ne edhuu e esodja. To sama esodja tak, ye nabé é ne bebaalel e kok Ndjaa-ebuwa, ee eboo beghaa-Zeeb nalwom o, zenoo bot edhuu e eFalizye. Bot binok djas nadi é ne meko, ne etwol ne elambi e membø. 4 Tin, døa Yezu nadi gu sa nadi kwyel esee dum ne ne e, wo gwaa nye zetiila pe kyee be nadi é. Tin, nye eezedji be náá: «Bi saa ze?» 5 É di'enek, wo gwaa be zebøoza ne ne náá: «Yezu mot Nazalet.» Tin, Yezu eezekke ne noo náá: «Ye é mam.» Yudas mot naka be nwyak o nadi é tin, be ne be noo. 6 Døa Yezu nake ne noo náá: «Ye é mam» e, wo gwaa be bula pe bhis, zeghaaga si. 7 Wo gwaa Yezu baadji be yak sok náá: «Bi saa ze e?» Be eebaazeboøza náá: «Yezu mot Nazalet.» 8 Tin, Yezu eezekke ne noo náá: «Ye be é me eezelëe bin náá, ye é mam. Ye be náá, bi saj e mam o, betka bot esis be to yøbo.» 9 Ny'e nake deenek e, etee náá, etep ee nye

nalee náá: «Saag'am, me ààpadiibal mot ngot to bot e wo nadje me o» neebela mesuk. 10 Simoj Pyeed nabee ne pel. Tin, nye eezewaal ye to pep, nye eezekwyal mot-mesa me boo ghaa-Zeeb. Wo gwaa nye zetsaal nye elo pe kyee mbo e ghøj. Din e mot-mesa me tak nabee Markus. 11 É di'enek, Yezu eezekke ne Pyeed náá: «Bulela pelo to pep! Wo ke e náá, me aanàkwaade beelee mezuk me Saag'am zedje me e?» 12 Deenek, edhuu e esodja ne mot nadi ko elo bøo o, zenoo bebaalel e e kukuma eYuda, zokazemet Yezu. Be eezekol nye membø ne ekel. 13 Bhii tak be eezetó ne ne sok pe daa Han. Anas nabee seeg e mwaa Kayif, mot nadi boo ghaa-Zeeb e mbu tak o. 14 Ghuna, Kayif nadje melyo menek ne ekukuma eYuda, náá: «E nyø náá, mot ngot gwyé ko esu e bot djas.» 15 Simoj Pyeed be ne dhiiti djekel nadi du Yezu pe bhis. Tin, dhiiti djekel'enok nadi gunel ne boo ghaa-Zeeb. Deenek, ye naasa náá, nye ni to kok ndjaaj e boo ghaa-Zeeb loog wat be ne Yezu. 16 Tin, Pyeed zokazelik pe kel, e ngwoob eniel. Tin, wo gwaa dhiiti djekel nadi gunel ne boo ghaa-Zeeb o zewyis, to, keli ne moma mesa nadi baal eniel o. Bhii tak, be eezeniigal nye. 17 Moma nadi baal eniel tak eezekke ne Pyeed náá: «Døo ne woy pe, wo nadi é ngot to sama bedjekel e mot yenok e?» Wo gwaa Pyeed zeswonal. Nyey náá: «Ààbe! Me ààgunel ne ne.» 18 Døa egwyiyo nadi pupal ebuepe e. Wo gwaa bot e mesa ne bebaalel e kok Ndjaa-ebuwa zokazepaada du. Be moo tin é gool bøo djas. Døo ne Pyeed pe nadi é tin, be ne be noo é gool du. 19 Tin, boo ghaa-Zeeb eezedji Yezu medjin dum ne bedjekel be ne dum ne melyo me nye di lyo e. 20 É di'enek, Yezu eezebøoza ne ne náá: «Mam naleyo e, popoopwon emis me bot djas, ààbe to syaab. Me naleyo e, to mendjaa me mendjaala me eYuda ne to kok Ndjaa-ebuwa, e di e eYuda djas nadidi é sesæga o. Ye tok ne tep me nallii to syaab. 21 Etep yé wo di dji me yenek medjin? Djia bot e nadi gwak me o etep ee me nadi lelees be e. Bøo, be ne gu enyøepe sa me nadi é lee be e.» 22 Døa Yezu nabøoza deenek e, wo gwaa mot ngot to bebaalel e kok Ndjaa-ebuwa nadi tin o zokazenyuu nye beez. Nyey ne Yezu náá: «Be lii ne boo ghaa-Zeeb e deenek e?» 23 Yezu eezebøoza ne ne náá: «Ye be náá, me eelii ebiyoere o, lyaala me tep ebiyo e tak. Ye kabé náá, me eelii etseetse o, ha wo ka myak me etep yé?» 24 Tin, Anas eezekyeed Yezu pe døa Kayif boo ghaa-Zeeb, membø ekøla. 25 E ewala elenek djas Simoj Pyeed nadi é tin to ebesee e kok ndjaaj e boo ghaa-Zeeb é gool du. Wo gwaa be zedji nye

náá: «Doo ne woy pe, wo tok ngot to bedjekel ε mot tak ε?» É di'enek, Pyeed zeswonal, nyey náá: «Ààbe! Mam ààgyee bis ne ne.» 26 Tin, mot ngot to sama bot ε mesa ε boo ghaa-Zeeb, mot nadi byel ne mot Pyeed natsaal elo ε. Nyε eezekε ne Pyeed náá: «Wo ke é náá, me be é ààbee wo mbembε to bok é?» 27 Tin, Pyeed eebaazewonal nyε swonela sis. Deenek, e di tak wat kuu eezekok. 28 Tin, be eezedus ne Yezu pe daa Kayif, tó ne ne pe ndjay ε dhiiti kukuma eLom. Ye nabεt to mεlem kεεŋ. Tin, ekukuma eYuda nabεt ààni yobo pe daa kukuma eLom. Be NASA deenek ε étep be nadi kaab náá, be ezekepul etsi bōo. Étep be neede edee e εbyoy ε Pak. 29 Étep tak ε, Pilat nazeboma ne noo pe kel. Tin, nyε é boozedji be náá: «Lo mes̄ me bi zepit mot tak ε yé?» 30 Tin, be eezebööza ne ne náá: «Nyε é pe di ε, ààdi mbee mot o, pe bis ààpazye ne ne pe daa lo.» 31 Tin, wo gwaa Pilat zebööza ne noo náá: «Ye be deenek o, nooka nyε, da bi ε kepée nyε dáa etsi bin di lεs ε.» É di'enek, eYuda eezebööza náá: «Bisə eYuda, bis tok ne egheŋ edje mot epéε e esyee.» 32 Ye nasεt deenek ε etεε náá,mekpa me Yezu nales dum ne koko mbi esyee ε nyε aagwyε é, neebela εsuk. 33 Tin, Pilat eezeni to ndjay ε, bhii tak, nyε eezedjóo Yezu. Nyε eezedji nyε náá: «Wo εmekoozi me eYuda?» 34 Deenek, Yezu eezebööza ne ne náá: «Ye é esiiza bō met ε di ke náá, wo dji me deenek ohoo? Wo dji deenek ε, etεε náá, bot ε sis εlεeε wo deenek kō esu ε lam?» 35 Tin, Pilat eezebööza náá: «Wo bee me mot dhaad mybak eYuda? Bot ε dhaad mybak o ne ebao beghaa-Zeeb ε zepit wo pe daa lam. Wo sa yé?» 36 É di'enek, Yezu eezebööza ne ne náá: «εyoj ε lam tok yii bō's'ak. εyoj ε lam εpedi é di yii bō's'ak o, pe bot ε di baal me o eelumla dεeb ne nen. E kaab náá, eYuda ezekelet me, keka me e membō me ekukuma bōo. Ààbe! Ye tok deenek, εyoj ε lam tok εyoj ε bō's'ak.» 37 Tin, Pilat eebaazedji nyε náá: «Deenek, ye kwyel εlεeε náá, wo é mekoozi?» É di'enek, Yezu eebaazebööza náá: «Woy wo emet eke náá, me ε mekoozi. Me eezebyel, tin, me nazye kō bōs ε etcp me neezebaŋa bot sa etseetse di ε. Mot di myaal etseetse o, ne gwak etεε ee me di lii ε.» 38 É di'enek Pilat eezedji náá: «Etseetse kwyel εlεeε yé?» Bhis nyε nadji nyε deenek ε, Pilat eebaazessik, keboma ne eYuda pe kel. Nyε eezekε ne noo náá: «Mam ààbee lo mes̄ me me di egoka ne epéε mot tak epéε e esyee dum ne tak ε.» 39 Tin, dāa bi di náá: «Bi ne gu dāa mena di zyεka ne esesa sok. E mebyoy me ePak djas ε, me ne dyeebapel bin mot membok ngot. Bi kwyel ε

náá, me pel mekoozi me eYuda?» 40 Be eezebööza ne Pilat ne etsim náá: «Oo! Ààbe nyε! Bis kwyl ε náá, wo wyisal Bhaalabas!» Ghuna Bhaalabas nabεt mot εzεm ne ebhooba.

19 Deenek, Pilat eezelwom náá, be noo Yezu. Da be é nyuu nyε ne eghwyεs. 2 Tin, wo gwaa esodja zokazesa kōtō ne kel megok, som Yezu ye é e lo. Be eezebet nyε ndjookuwa na toobelaa. 3 Be moo tin é tiila sok bhwoob'ε. Be ka tin ε, é swos nyε meswosel me meduka náá: «Me eeswos wo, mekoozi me eYuda!» Ne εpak nyε mebhεεz. 4 Tin, Pilat eebaazewyis pe kel wyisa sis. Nyε eezekε ne edhuu ε bot náá: «Gwakeka, me εpezyε ne ne wak étep bi neegu náá, me ààpabela lo mes̄ me di egoka ne edje mot tak epéε e esyee dum ne tak ε.» 5 Tin, Yezu eezewyis, nyε eeböt kōtō megok ne ndjookuwa na toobelaa e nyel. Tin, Pilat eezekε náá: «Beeka mot tak e!» 6 Tin, ebao beghaa-Zeeb ne bebaalel ε kok Ndjaa-ebuwa nabee nyε é. Wo gwaa be zetsim náá: «Bemka nyε e melaaba! Bemka nyε e melaaba!» É di'enek, Pilat eezekε ne noo náá: «Ke bemka nyε e melaaba, biyo be εmet. Etεε náá, to yam beea, mam ààbee lo mes̄ me di egoka ne edje mot tak epéε e esyee dum ne tak ε.» 7 É di'enek, eYuda eezekε ne ne náá: «Bis ε ne etsi, dum ne etsi tak, nyε goka é ne esyee. Etεε náá, nyε ke ε náá, nyε ε Mon Zeeb.» 8 Dāa Pilat nagwak elii bot binok ε, bwoo nabaazesa nyε εbuepe. 9 Nyε eezesik to ndjaa, bhii tak, nyε eezedji Yezu náá: «Wo dus paa?» Tin, Yezu nabεt, ààbōöza ne ne. 10 Pilat eezekε ne ne náá: «Wo ààkwyl εbōöza e medjin mam e? Wo ààgu náá, me ε ne ghwyil εbet wo, doo ne ghwyil εlwom náá, be bem wo e melaaba?» 11 Yezu eezebööza ne ne náá: «Wo tok ne dhiiti ghwyil wat kō lam, bhis yii Zeeb nadje wo ε. Étep tak ε di náá, mot zεseeb me e membō mo ε, nyε é ne boo ndje dhaa dhaŋa yo.» 12 É di'enek, Pilat nabεt, nyε moo saa mepek etεε nyε bet Yezu. Tin, eYuda eebaazeni é tsim náá: «Wo εbet mot yenok o, wo tok so ε Sezaad boo mekoozi. Etεε náá, mot ε ke wak náá, nyε mekoozi o, yenok ε mot mebhuka me Sezaad!» 13 Dāa Pilat nagwak mekpa menek ε, nyε é boozewyisal Yezu pe kel. Bhii tak nyε eezedisi kō boo betetep e di be nadi é džōo tō lii ebhele: «Ghabata» ε. Ye ε di εbesεt di náá, mekok ε djaa si é bōs o. 14 Ye nabεt e ges dwoo saba εbyoy ε Pak, ye moo to tyee εwala kuku mwos. Tin, Pilat eezekε ne eYuda náá: «Beeka mekoozi min e!» 15 É di'enek bōo djas eezetsim εlyelepe náá: «Góa nyε!

Góá nye! Bema nye e melaaba!» Pilat eezedji be náá: «Bi kwyel ε náá, me bem mekoozi min e melaaba?» Eboo beghaa-Zeeb eezebóoza náá: «Bis tok ne dhiiti mekoozi bhis mekoozi Sezaad!» 16 Tin, Pilat eezeka be Yezu étep be neekébem nye e melaaba. Be eezetó ne Yezu. 17 Tin, Yezu nye emet eezebep melaaba me étep εwyis kó del. Da nye ε tó pe dhiiti di be nadi djoo to lii ebhele «Ghologhotá» ε. Ye kwyel εlεε ε: «Di Bhabho Lo». 18 E di tak ε esodja nabem Yezu e melaaba. E εwala ε tak wat, be zokabaabem bedhiiti bot εbá e melaaba, nwyak pe yak kyee, nwyaa ngot pe yii kyee. Yezu nadi ε, kuku tak. 19 Tin, Pilat zokalwom náá, be nōo mōo pet εbaya, da be ε tsel kó melaaba me tak. Kó mōo pet εbaya ε tak be nakwyal ε náá: «Yezu, mot Nazaret, mekoozi me eYuda.» 20 Bεtεeε ne eYuda naalaa ekwyala e tak etεe náá, di be nabem Yezu e melaaba ε, nabee, e ngwoob del. Deenek, ekwyala e tak nabee to lii ebhele, ne to lii eLom, dōo ne to lii eGħelek. 21 Tin, wō gwaa eboo begħaa-Zeeb zokazcke ne Pilat náá: «Ye be ààgoka náá, wō kwyal náá: «Mekoozi me eYuda.» Tin, wō goka ne εkwyal ε náá: «Mot tak ke ε náá: Me ε mekoozi me eYuda.» 22 Pilat eezebóoza ne nōo náá: «Sa me zeekwyal ε, ye lik ε kwyala.» 23 Dáá esodja nasilal ebem Yezu e melaaba ε, be eezenoa ekaad be, wō gwaa be zekaa ye ekyee ená, mot ne mot ne ye kyee. Be zokabaazenoa lōbø ye nadi lata ne kel wat kana pe si kékum pe eko ε. 24 Tin, esodja moo tin ε ke pak'oo náá: «Sa mena àànyaka lōbø yak. Deenek djhooka sa ka egwyieg étep mena neeguka mot aanoo ye ε.» Ye ε deenek ε, mēkpa me Zeeb di lεe náá: «Be naakaa ekaad bam. Be naasa egwyieg étep εnōo kaadam» naabela esuk. Beeka dāá esodja nasa enek. 25 Nyεeg ε Yezu nabee tin titel, e ngwoob melaaba, be ε mōn nyεeg, zēnōo Maali mwaan Keleopas, dōo ne Maali, moma del ε Makdala. 26 Yezu eezebée nyεeg, tin, djekel nye nadieebakwyel ε e ngwoobε. Nyε ε boozek ne nyεeg náá: «Nyaag'am, beea mōn'ε.» 27 Bhii tak nye eezekε ne djekel tak náá: «Beea nyooog ε.» Tin, kana εwala elenek, djekel yenok eezenoa nye, tó, kedi e di wat be ne ne. 28 Bhis etep binik, dāá Yezu nadi ε gu náá, etep djas nabee, ye naazesaε ε. Nyε eezekε, etεe náá, esesee ee nadi ekwyala ε djas neebela mesuk. Ye na be ε ye eekwyala náá: «Me ε ne gwyies medii.» 29 E di tak, ye nabee ne bhe ne menyok me na bwaaz-bwaaz to tak «tħoo». Tin, wō gwaa esodja zokaduu pes menyuku to menyok me tak, be eezekol e lεe mōo le. Bhii tak be eezeseeb ye pe pak nuub ε Yezu.

30 Yezu eezedje menyok me na bwaaz-bwaaz menek, bhii tak nye zekε náá: «Djas eedjal!» È di'enek, nye eezesil lo si. Bhii tak, nye eezesil eswos. 31 Ye nabee, e ges dwoo saba. Ekukuma eYuda nabε ààkwyl náá, emuu di ko melaaba e dwoo saba. Bela náá, ye nabee boo saba. Tin, be ε boozekε ne Pilat náá, nye lwom bot, be kεebwak meko me bot ε nadi e melaaba ε, da be ε dis emuu boo. 32 Tin, esodja naazεzye zebwak be meko me bot cbá nabemaa e melaaba lōg wat ne Yezu ε. 33 Dáá be nakazye étep εzebwak ye Yezu ε, be ka bee ε, nye eezegwye. Étep tak ε be nadi ààbwak nye meko. 34 Tin, wo gwaa sodja ngot zokazelum nye ne εkoo e bhaaz. Wō gwaa, għiġi ne medii zokazewyis e sum di tak. 35 Mot nabee ne mis me dāá étep bak djas nadi sεe ε di kaada etep bak. Etεp ee nye di lεe wak ε, ye ε etep etseetse. Nyε ne gu náá, nye lεe ε etep etseetse. Nyε lεe bin ε, etεe náá, biy়o pe, bi neemyaal. 36 Etεp bak djas nasaεl ε, etεe náá, sa nakwyala to mēkana me Zeeb náá: «Nyε aanākwaabwakaa gwyies wat ε» neebela esuk. 37 E dhiiti di, mēkana me Zeeb baalee ε náá: «Be waabee mot be lum nye e bhaaz ε.» 38 Bhii tak, Zozef mot del Alimate eezewaab ne Pilat náá, nye dje nye ze étep εnōo muu ε Yezu nye neekedel. Zozef nabee djekel ε Yezu to syaab, etεe náá, nye nadi kaab ekukuma eYuda. Pilat zokamyaal, bhii tak, nye eezetó, kēnōo muu ε Yezu. 39 Nikodhem, mot nató kēboma ne Yezu dhiiti dwoo e pum ε, zokazye. Nyε nazye ε ne epuuza bemenanas ekilo mēkam-mēl el yii nasaεl ne miid ne aloe ε. 40 Tin, boo bεbá eezenoa muu ε Yezu. Wō gwaa be zepil ye to epes bheeza, ne esoso mēnanas menek e tak. EYuda dyeebazeyε ne esesa deenek, esok be di ekedel mot ε. 41 E ngwoob di be nawa Yezu e melaaba ε, ye nabee ne bok wat tin. Tō bok tak, ye nabee ne evit ε na bes nadi náá, be dinaa ààpaawa mot to tak sok ε. 42 Dáá nadi náá, ye nabee e ges dwoo saba eYuda ε, ne dāá ye nabela náá, evit nadi ε ēkunaaεpε ε. Etεe tak ε, be zokaneeg muu ε Yezu to tak.

20 Kεej to għoqghom melem me dwoo yenga, Maali moma del Makdala eezetó pe evit. Nyε kabee ε, evit moo mbek, boo εkok ε nadi eyalaa evit ne ye ε, moo mbijela e ngwoob ε evit. 2 Nyε eezesum kaab, tó, keleeb Simon Pyeεd ne dhiiti djekel ε Yezu nadi kwyel εbuepε ε. Tin, nyε eezelεe be náá: «Be eedis muu ε Għej tó evit ε lε. Bis ààgu pe kyee be kēnεeg nyε ε.» 3 Tin, Pyeεd be ne dhiiti djekel eezenoa menyel tó pe evit ε tak. 4 Boo djas bεbá eezesum kaab. Dáá be nadi kaab ε, dhiiti djekel yenok naadhaa Pyeεd ne kaab,

nye eezekum pe evit esok. 5 Tin, nye eezemalal gwyák to evit, nye kabee ε bao epes e kaad be nadjel Yezu nyel ne ye ε, neega si. Nye kadi ε, àani tó evit. 6 Simoj Pyeed mot nadi du nye pe bhis'ε eebaazekum ye. Wo gwaa nye zeni to evit, nye kabee ε bao epes e kaad be nadjel nye nyel ne ye ε, neega si. 7 Doo ne bhee be nabutal lo ε Yezu ne ye ε. Bhee tak nabee àadi e di wat ne bao epes e kaad be nadjel nye nyel ne ye ε. Bhee nadi ε, pila e dhiiti di. 8 Tin, djekel naleedum esok o, zokazeni to evit. Dáa nye nabee deenek ε, nye eezedium koj ne Yezu. 9 Tin, kekum ewala elenek, bedjekel ε tak nabee be dinaa ààmet esuk ε ekwalya e Zeeb di ke náá, Yezu nawaadie gom to esyee ε. 10 Bhii tak, bedjekel binokbebá eezesik, tó pe ndjañ o. 11 Maali nadi é tetel pe kel e ngwoob evit, nye yé dje. Dáa nye nadi é dje ε, wo gwaa nye malal gwyák to evit. 12 Nye kabee ε, efofop ebá ne ekaad e na puu e menyel, bao mendiindil e di be naneeε muu ε Yezu o. Ngot pe kyee be naneeε lo ε Yezu ε, nwyak ngot pe kyee meko. 13 É di'enek, efofop eezedji nye náá: «Wo dje yé?» Nye eezebóøza ne nōo náá: «Bé eedis Ghej'am. Me ààgu pe be keneεg nyε ε.» 14 Dáa nye naliι deenek ε, nye eezeliig mis, nye eebee Yezu tinaak tetel. Tin, Maali nabee ààgu náá, ye nabee Yezu. 15 Wo gwaa Yezu zedji náá: «Wεε moma, wo dje yé? Wo saa ze?» Nye nagu ε náá, ye nabee mot-mesa me bok. Etép tak ε nye nabooøza ne ne náá: «Ye be náá, woy ε dis nye o, leea me pe wo keneεg nyε ε, me neetó, kenoø nyε.» 16 Tin, Yezu eezekne ne: «Maalil!» Nye eezeliigel, gwyák pe Yezu nadi ε. Bhii tak, nye eezelii ne ne to dhaad lii ebhele náá: «Rab hunil!» Ye kwyεl εlεε ε: «Lyoel». 17 Yezu eezekne ne ne náá: «Nà met me etee náá, me dinaa paa byet pe daa Saag'am. Deenek, Tóa, keleε ne bón nyεeg bam náá, me epebyet pe daa Saag'am, baadi pe Seeg'en o; pe daa Zeεbam, baadi pe Zeeben o.» 18 É di'enek, Maali moma del Makdala eezesik, tó pe bedjekel nadi ε. Nye eekelε be náá: «Me eebee Ghej!» Bhii tak, nye moo eleε be etep ee nye naleε nyε ε. 19 Ye nazobe ε dwoo yenga tak wat bikoko, bedjekel nadi ε bao djas e di wat to dhiiti ndjaa. Ye nabee, be eekooø εbe ε ndjaa ghiij, etee náá, be di kaab ekukuma e Yuda. Yezu zεzyε, nye eezetyaa tetel kuku εbwak ε lóø. Nye ne nōo náá: «Egyem di ne nen!» 20 Tin, dáa nye nasilal eke ne nōo deenek ε, nye moo tin é lyaal be ebam e membó me ne yii bhaaz'ε. É di'enek, elyem bedjekel nalwood ne memyaala dáa be nabee Ghej ε. 21 Yezu eebaazcke ne nōo náá: «Egyem di ne nen!

Dáa Saag'am nalwom me ε, mam pe me eelwom bin.» 22 Bhis mèkpa menek, Yezu eezewuubal kó lóø, nye ne nōo náá: «Nooaka Sisim na Dee! 23 Bot ε bi aapel mesyem mao ε, mesyem mao waapelel. Bot ε bi aapeε εpel ε mesyem mao ε, mesyem mao aanàkwaaapelel.» 24 Ghuna ngot tó bedjekel kam ne bebá, Toma mot nagetaa din ε «Ewas» o, nabε ààdi tak é ghej Yezu nazyε ε. 25 Tin, bedhiiit bedjekel zokazeε nye náá: «Bis eebee Ghej!» Wo gwaa Toma zebóøza ne nōo náá: «Me ε di ààbee ebam mεpyoŋ me epoñdi tó membó me o. Me di ààwa djin tó ebam mεpyoŋ me tak o. Me di ààwa mbó tó bam be natuu nye ekøø é ebhaaz o. Ye di ààbe deenek o, me tok ne ghwyil emyaal.» 26 Yenga wat bhii tak, bedjekel nabaadie zεeg e di wat to ndjaa. Toma nadi é tin, be ne be nōo. Mebe me ndjaa nadi ekøøla ghiij. Tin, Yezu eezeyε, nye eezetyaa tetel kuku εbwak ε lóø. Nye ne nōo náá: «Egyem di ne nen!» 27 Bhii tak, nye eezekne Toma náá: «Wa djino wak, da wo ε bee membó mam. Seeba mbó o, da wo ε zewa tó ebhaaz bam. Kata εswonal, da wo ε dum koj ne Zeεb!» 28 Tin, Toma eezebóøza náá: «Ghej'am, Zeεbam.» 29 É di'enek, Yezu eezekne ne ne náá: «Wo dum kojø ne nam ε, etee náá, wo eebee me? Enyo ne bot ε di dum kojø ne nam, bao ààbee me!» 30 Yezu naasa dhiiti bete ne endem e mebwala e mis me bedjekel be. Endem e mebwala ngot di náá, etok kwyala, to mekana mak ε. 31 Yak tak nakwyala ε, etep bi neemyaal náá, Yezu ε Mesia Món Zeεb. Tin, bi ε dum koj ne ne deenek o, bi ε waabela tsik na kom-kom ne din ε le.

21 Bhis ba melu, Yezu baaztel nyel tela sis ne bedjekel be e eboj ε dii Tibeliaad. Beeka dáa ye nadhaj ε. 2 Simoj Pyeed, ne Toma nadi djóooa «Ewas» o, zenoø Natanael mot ghaada Kana, pe kyee dik Ghalile. Baazenoø bón ε Zeεbede bebá, ne bedhiiit bedjekel bebá, be nadi ε sama wat. 3 Simoj Pyeed eezekne ne nōo náá: «Me erpetó keloo ngwyep.» Be eezebóøza ne ne náá, «Djhookaka.» Tin, be eezewyis, zení to boo eleed. Deenek, e pum yenek djas be nabee ààkobelə sonok. 4 E melem keej, Yezu eezetyaa e ngwoob dii tak. Tin, bedjekel naabee nye, ààgu náá, ye ε Yezu. 5 Nye eezekne nōo náá: «Ehe biyø mengbaaz, bi tok ne ba besu?» Be eezebóøza ne ne náá: «Ohoo, bis tok ne ye hoo.» 6 Nye eezekne nōo náá: «Laka εwyet pe kyee mbó eghεj e boo eleed bin, bi ε waabela.» Tin, be eezelaa ε yenek, wo gwaa be zebela bete ne

besu. Mebu me tak ààdjala ne dää be aakwak eghee ye. 7 Djekel Yezu nadi é kwyel ebuepe o, zokake ne Pyeed náá: «Ye É Ghej!» Dää Simoj Pyeed nagwak mëkpa me náá: «Ye É Ghej!» Nyé eezéköl ndjookuwa ye e kuu, etee náá, ye nabé é, nyé naadis ndjookuwa étep ela ewyet. Bhii tak nyé eezeghaaga tó dii. 8 Bedhiiti bedjekel eezebula tó boo eleed bao é dul ewyet «töö» ne besu tó tak. Be nabees ààdyeebatseta ne eboj be nadi é tyee emtelle bedhet ebá ne eboj. 9 Dää be nazese ne eleed e bøs ε, be ka seká e du ne su ko tak, zenoo mapa. 10 Yezu eezeké ne nöö náá: «Dhaaka ne bedhiiti besu e bi gó ε.» 11 Tin, Simoj Pyeed eezego tó eleed. Nyé eezedul ewyet e nazelwood ne besu ε, pe kyiid. Deenek, tó ewyet, ye nabees ne eboo besu dhet nemekam-meten ne elel. Tin, ne eboo besu binek, ewyet nabees àànyee. 12 Bhii tak, Yezu eezeké ne bedjekel náá: «Dha deka!» Tin, tó bedjekel, ye nabé ààbe ne mot ngöt nabees nuube, dji náá: «Wø É ze?» Etee náá, bao djas nadi gu náá, ye nabees Ghej. 13 Yezu eeztila. Wø gwaa nyé zenoo mapa, kaa be ye é. Bhii tak nyé eebaazeno su, kaa be ye é. 14 Yenek tak nabees tyee esok elel ee nyé nalyaal bedjekel be nyel, bhis Zeeb nagomal tó esyee nyé é. 15 Bhis be nasalil ede edee ε, Yezu eezeké ne Simoj Pyeed náá: «Simoj mao Zaj, wø ne kwyel me dhaa bak bot e?» Simoj eezebööza náá: «Héee, Ghej, wø wø emet ne gu náá, me ne kwyel wø.» Tin, Yezu eezelëe ne ne náá: «Wyeela bao ebhata bam.» 16 Nyé eebaazéji djia sis tyee esok ebá: «Simoj, mao Zaj, wø ne kwyel me?» Tin, Pyeed eezebööza ne ne náá: «Héee, Ghej, wø ne gu djas. Wø ne gu náá, me ne kwyel wø!» Yezu eebaazebööza ne ne náá: «Baala etaabam.» 17 Nyé eebaazéji djia sis tyee esok elel náá: «Simoj, mao Zaj, wø ne kwyel me?» Tin, lyem nabees, ye kpaa Simoj ne dää nyé nabaadjí medjin me tak djia sis náá: «Simoj, mao Zaj, wø ne kwyel me?» Tin, Pyeed eezebööza ne ne náá: «Ghej, wø ne gu djas, wø ne gu náá, me ne kwyel wø!» Yezu eebaazebööza ne ne náá: «Wyeela etaabam. 18 Më lëe wø ye tsëetse: Eghej wø nadi, wø dinaa ngbaaz ε, wø nakokol bhete yø e kuu ε wø wø emet. Wø natetó ε pe lyemo nadi kwos etó ε. Tin, eghej ye ààkabe náá, wø eezeghee ε, wø aazokaseseb ε membo, da mot sis ε kol wø bhete. Da nyé é tó ne no pe lyemo aadi ààkwos etó ε.» 19 Ne mëkpa menek, Yezu nadi é lyaal ε dää esyee ε Pyeed aadi é, dää esyee ε le aadje Zeeb duu ε. Bhii tak, Yezu eezeké ne ne náá: «Dua me!» 20 Pyeed eezeliig mis, nyé eezabee djekel ε Yezu nadi é kwyel ebuepe o. Djekel

tak ε mot namalal pe daa Yezu esok be nadi é ede edee ε. Da nyé zedji Yezu náá: «Ghej, εze aakeka wø gha?» 21 Tin, beea Pyeed nabee nyé é, nyé eezedji Yezu náá: «Ha nyey, Ghej, eyé aasa nyey?» 22 Yezu eezebööza náá: «Më kwyel náá, nyé di ne tsik keyaka ne dwoo me waabula o, ye gwyák wø wo? Wø, dua me!» 23 Tin, lej tak eezeké pak bot ε nadi dum koj ne Zeeb o náá, djekel yenök aanàkwaagwyé. Ghuna Yezu nabees ààke ne Pyeed náá: «Nye aanàkwaagwyé.» Nyey nake ε náá: «Më kwyel náá, nyé di ne tsik, keyaka ne dwoo me waabula ε, ye gwyák wø wo?» 24 Ye é djekel tak nyé emet ε di kaada étep ee nyé bee ε. Nyé é boo wa ye tó ekwyala. Deenek, mena ne guka náá, étep ee nyé di lëe ε, ye é tsëetse. 25 Yezu naabaasa bedhiiti bete neesonok. Ye é pe be ε, be kwyal djas to bemekana o. Më bee é náá, pe bøs djas aanàkwaakdjalak étep eneeg ε bemekana me tak.

Mesa

1 Wen so'am Teofil, tō mēkana mam yii esok, me naakaada etep ee Yezu nasa ε, ne melyo me nyē nalyo djas e mēken «tōo» ε, 2 zekum dwoo Zeeb naben nyē tō tō gwoo ε. Esok ne nyē nabyet tō tō gwoo, ye nabεe nyē eelik bot ε lwoma melyo ne ghwyil Sisim na Dēe. 3 Eteε náá, bhis esyee ε le, nyē nadidi ε é lelyaal be nyel, etep be neemyaal náá, ne tseetse nyē é ne tsik. Melu mēkam-mená, nyē nadi é lelyaal be nyel, nyē nadi é lii ne noo kō esu ε Yoyon ε Zeeb. 4 Dhiiti dwoo nyē nadi é de edee loog wat be ne be noo, nyē eezekē ne noo náá: «Sa mot àatseta ne ghaada Yeluzalem. Bwoodka sa Saag'am nakek ε, sa me nalee bin ε. 5 Eteε náá, Zaŋ Nduuel-bot naduu bot Zeeb é tō medii, gos ε náá, to kil melu me di zye yenek, biyo aaduwa Zeeb ε tō Sisim na Dēe.» 6 Deenek, bot ε nasεega e di wat be ne Yezu o ε boozedji nyē náá: «Ghej, ye é é ewala elak é wo aagomal εyon ε Yisalael ee?» 7 Yezu eezεbōza náá: «Dum ne tēp ewala ne dwoo əlenek àagwyák biyo, etee náá, Saag'am ε nazekoobal yenek ne ghwyil ε. 8 Ye kabé biyo, bi é waabela boo ghwyil esok Sisim na Dēe aasul kō lin ε bi aadi é betyaases bam pe Yeluzalem, pe kyee dik Yude ne Samali kēkum pe mesik me bōs.» 9 Bhis Yezu nake deenek ε, nyē eezεbyet tō tō gwoo, bō djas é bee, wō gwaa eguud zokazedipal nyē é mis mōo. 10 Dáa be nadi gwyák tō gwoo esok Yezu nadi é byet ε, e di tak bot ebá ne ekaad ee na puu eezetuuula be, 11 be eezekē ne noo náá: «Bot ε Ghalile, etep yé bi di gwyε é gwyák tō gwoo? Yezu yenok mot Zeeb zedis nyē pak'en bin nyē tō tō gwoo o, nyē aabaazobula ε dhatyee bi bee nyē é byet enek.» 12 Bot ε lwoma eezesik pe Yeluzalem, dusa pe etsok ε pyeeb Oliv. Ətsok ε tak natseta ne ghaada é tyee pes ewala ewat é kyeed meko. 13 Dáa be nakum pe Yeluzalem ε, be eezēni to dhiiti dhei nadi pe əko é, ye nabεe e di be nadi zyezye ne esεega sok ε. Ye nabεe Pyeεd, Zaŋ, Zak, Andele, Filip ne Toma, zenoo Bhaatelemi, ne Matye, Zak mōo Alfe, Simoŋ mot di tō edhuu ε bot ε nadi djōoaa eZelot o, zenoo Yudas, mōo Zak. 14 Bōo djas, be nabe ε ne mēfulu me esesεega é zεega mendjaala be ne boa, ne Maali nyēeg ε Yezu, zenoo bōn nyēeg ε Yezu esok ne esok. 15 Dwoo wat wō gwaa bot ε nadi dum koj ne Zeeb o zokazεεga e di wat, metaj me bot ε tak nabe tyee bot dhet ne mēkam-membá. Wō gwaa Pyeεd zetiaa tetel kuku εbwak ε lōo, nyē eezekē náá: 16 «Bōn ε

nyēeg bam, ye be é ye eegoka náá, sa Sisim na Dēe naloolee to ekwyalā e Zeeb ε sēe. Pe tō nuub ε Dhavid, nyē naaloolii dum ne Yudas náá. Ye é Yudas ε nadul bot ε nazemet Yezu o. 17 Nyē nadi é ngot tō loog'εs bot ε lwoma, nyē nabεe nyē eebela ye kyee ekees to lwomel bis nalwomaa ε. 18 Deenek, ne epata ee be nadje nyē etep nyē nazekε seeb Yezu ε, nyē naabōm pyeeb. Nyē nabεe nyē eeduma si ne eghet é bōs, mo tii nyē, mendja djas pe kel. 19 Bot ε Yeluzalem djas naagwak tēp tak, e di tak ε be naget pyeeb tak to lii'oo ε "Akēldama". Ye kwyel əleε é "pyeeb ghiya".» 20 «Tinaak, beeka sa di kwyala to mēkana me mējeb ε: "Ndjanj'ε goka ne elik é wum; sa dhiiti mot àalik to tak." Ye nabaakwyalel é náá: "Da dhiiti mot ε zedjila nyē to mesa me." 21 «É goka ne εnɔjaa ε, mot ngot to sama bot ε nadi é gyee mena ne be noo esok mena nadi é kēka melu djas mena ne Ghej Yezu ε: 22 kēkan dwoo Zaŋ naduu nyē Zeeb ε, keyaka ne dwoo Zeeb nadis nyē pak'enaka é. Mot tak aakadi é tiaa-ses mena be noo, etep kēbaya ne bot náá, Yezu naazegom bhis esyee ε le.» 23 Tin, be eezelyaal be bot ebá: Ye nabεe Zozef. Dhiiti din ε le nabεe Bhaalsabhas, nyē nabaadi é djōoaa é Justus. Ze noo Mathias. 24 Bhii tak bot ε nadi dum koj ne Zeeb o zokazεεga, be moo tin é djaala náá: «Ghej, woy mot di é gu ebum elyem e bot o. Lyaala bis mot wō tō tō sama bot ebá bak o, 25 etep nyē needi ngot tō sama bot ε lwoma, e di mesa ε Yudas mot lik bhis tō e di di egoka ne ne o.» 26 Tin, wō gwaa be zesa dhiiti egwyee, egwyee e tak ka sēe é Mathias. Mathias ε boozeni tō sama bot ε lwoma kam ne ngot.

2 Dáa dwoo Pōtekot nakakum é, bot ε nadi é dum koj ne Zeeb o nadi é é zεega sum wat. 2 Ka sēka tō gwoo ε, dhiiti mewujal dāa ghuu na lyelyel eezelwoodal ndjaa djas be nadi tō tak ε. 3 Tin, be eezεbee esonok eezεtyaa kō elo bōo tyee mengel me du. Bhii tak wō gwaa ngel tak zokazεbēka bōo epes-epes, kyee waawat eeketyaa kō lo mot ngoongot. 4 Bōo djas naalwood ne Sisim na Dēe. Bhii tak be moo tin é lii membyak mesis. Dáa Sisim ε nadi é dje be ghwyil elii ε. 5 Tin, é ghej tak, bot ε mbyak eYuda nambeε elyem di kō mel djas di kō bōs o nadi é tin kō ghaada Yeluzalem. 6 Dáa be nagwak etap əlenek ε, bōo djas zokasum ekaab zεesεga e di wat. Be moo tin é djoka εbuεpe etee náá, mot ne mot nadi gwak bot ε nadi dum koj ne Zeeb o é lii tō membyak mōo met. 7 Be naadyeebadjoka εbuεpe,

bœ̄ náá: «Bot ε di lii'aak tok bot ε del ε Ghalile? 8 Ye sa dáa náá, mot ne mot pak'ena gwak sa be di é lii ε to dhaad mbyak'ε? 9 Pak'ena wak ye é ne bot ε dus pe del ε Paltes, del ε Medes, zenɔ̄o del ε Elam. Bedhiiti bot dus ε pe Meezopotami pe kyee dik Yude, pe del ε Kapados, ne Poj pe kyee dik Azia, 10 pe Filji, ne pe Panfili zenɔ̄o pe Ezipte ne é ngwoob ghaada Sylen pe Libi. Ye nabε̄ ε ne bot ε nadus pe del ε Lom o. 11 Bedhiiti nabε̄ bot ε mbyak eYuda, bak bedhiiti nabε̄ bot ε nazemyaal edjaala Zeeb eYuda o, bedhiiti tak nabε̄ ε bot ε ghola Klet, ne bot ε dik Alaabi. Bisø̄ djas é pe gwak pe to membyak mis dáa be di lee embε̄ ne eboo esesε̄ Zeeb di sa ε!» 12 Bœ̄ djas naadiaadjoka dhaa tye, be moo tin «yoo» ààbē ne dáa be sa, be moo tin é djinel pak'ɔ̄o náá: «Yak tak kwyel elε̄e yé?» 13 Tin, bedhiiti bot nadi é go be, bœ̄ náá: «Elangi e menyok ε di sa be!» 14 Tin Pyeed eezetyaa tetel be ne bak bedjekel kam ne ngöt, nyε̄ moo tin é tuud ne medhuu me bot elyelepe náá: «Bœ̄ ε nyε̄eg bam eYuda, zenɔ̄o biyø̄ bot ε di dwoo'lak mos kœ̄ Yeluzalem o, egoka bi met esuk ε sa di é sée ε. Gwakeka enyø̄epε̄ sa me di kwyel elε̄e bin ε. 15 Bot bak tok to elangi e menyok dáa bi di gek to elyem bin ε, etε̄e náá, mena dinaaka é é ewala eten ne ená yii melem. 16 É di'enek guka náá sa ngoolel-mekpa ε Zeeb Joel naleēe ε moo zesael. Nyε̄ nabε̄ nyε̄ ekek náá: 17 «Zeeb naake náá: Tœ̄ melu me esik, me waadje bot djas Sisim yam. Bœ̄ bin, bœ̄ botom ne bœ̄n boa be aadi é é ngoolel-mekpa ε Zeeb, mengbaaz ε waakan εbee etep tyee to medhyam tin betāa-bot ε waadjem medhyam. 18 Tseetse ne tseetse to melu menek, me waadje Sisim yam ne bot ε mesa mam yii botom ne yii boa, be waalii dáa bengoolε̄ mekpa ε Zeeb. 19 Me waasa esa e mebwala pe eko to gwoo, ne endem pe si kœ̄ bœ̄s: ghiya, du, eguud ne eguluk. 20 Gwyε̄ ε waaghomela, ngon ε waate zoor dáa ghiya, esok ne, dwoo ε Ghej zyε̄, boo dwoo duma. 21 Tin mot ne mot aadjaala ne din ε Ghej o waatsak.» 22 «Bot ε dhaad mbyak Yisael, gwakeka sa me di elii'aak: Zeeb naalyaal bin eghε̄ dum ne mbi mot Yezu mot Nazalet, etε̄e náá, nyε̄ naalyaal ghwyil ne eghε̄ be to eboo endem ne esesε̄ é mebwala membi ne membi, nyε̄ nasa ε, biyø̄ be εmet ne gu yε̄. 23 Bi nabε̄ bii seeb mot tak é membø̄ me bot ε di ààgu Zeeb o. Be naagó nyε̄ mbema é melaaba, etep binek djas naseē dáa Zeeb naloozekε̄ ne elε̄e ε. 24 Tin Zeeb nagomal nyε̄ bhis esyee, nyε̄ naapek nyε̄ to mezuk me esyee, etε̄e náá, ye nabε̄ ààdjala náá, esyee di ne eghε̄ kœ̄ le.

25 Beeka dáa mekoozi Dhavid naake kœ̄ esu ε le: «Me nadi é bebee Ghej sok bhwoob'am, nyε̄ é ngwoobam é kaab náá, me zekewpok ne bwoo. 26 É tep tak di náá, lyem'am é tœ̄ boo duu, mekpa menuubam eelwood ne boo memyaala, nyel'am ε to boo ebwaalel. 27 Etēe náá, Ghej, wo tok ne ghwyil elik me kœ̄ del ε bot ε zegwyε̄ o, wo tok ne ghwyil εbet náá, mam mot edeē ε Zeeb me syep to evit. (Hadēs g86) 28 Wœ̄ eelyaal me ze di dul bot pe tsik ε, wo é pe dje me memyaala é mis mœ̄.» 29 «Bœ̄ ε nyε̄eg bam, betka me lee bin popoopwon dum ne bhaab'ena Dhavid, nyε̄ naagwyε̄, bhii tak nyε̄ naadelaa. Evit ε le ε tak dœ̄o ne dwoo pan mos'ak, wak ekunaaepe. 30 Dáa nyε̄ nadi náá nyε̄ ngoolel-mekpa ε Zeeb ε, ne dáa Zeeb nakε̄ ne tuwal myon ne mesoŋ me náá, ngöt to bedha be é waadjila kœ̄ boo mekoozi me ε. 31 Dhavid nabε̄, nyε̄ eegu sa nawaasael ε. Tin, ye nabε̄ nyε̄ eeleē bot dum ne egom ε Mesia bis esyee, etep tak é nyε̄ nake náá: «Nyε̄ nabε̄ ààdhugela to del ε bot ε nazegwyε̄ o, tin, muue nabε̄, ààsyep to evit.» (Hadēs g86) 32 Zeeb eegomal Yezu me di lii kœ̄ esu ε le'aak bis esyee. Bisø̄ djas ε betyaases etep tak. 33 Nyε̄ naadjea boo duu pe mbo eghε̄ ε Ghej, nyε̄ naabela Sisim na Deē Zeeb nakε̄ ε. Bhii tak nyε̄ eelwoodal bis ne ye: yenek ε etep ee bi di bee ne egwak, mos enek. 34 Bela náá, Dhavid nyε̄ emet nabe aabyet to gwoo, tin, ye nabε̄ nyε̄ ekek náá: «Ghej Zeeb naake ne Ghej'am náá: Dha disi pe mbo eghε̄ bam. 35 Me waalwom bot ε mebhuka mo lwoma bhel náá, be zeē dhaa si meko mœ̄.» 36 «É goka é náá, bot ε mbyak Yisael djas gu enyø̄epε̄ náá: Yezu bi nabem nyε̄ é melaaba o, ye é nyε̄ ε, Zeeb sa ne ne mos Ghej ne Mesial!» 37 Bot ε nadi e di tak o naadyeebadjoka mbi yenek koko mekpa. Be boozedji Pyeed be ne bedhiiti bot ε lwoma náá: «Mœ̄n nyε̄eg, bis goka ne esa dáa?» 38 Pyeed zebœ̄za ne noo náá: «Mot ne mot to len, liigka elyem, da bi ε duwa Zeeb ne din ε Yezu Klisto etε̄e náá, mesyem min neepelaa. Bhii tak bi ε waabelia ekek ε Zeeb, Sisim na Deē. 39 Tin, Zeeb nakε̄ etep bak é kœ̄ esu ε len, ne bœ̄ bin, zenɔ̄o bot ε dii kœ̄ mel me dii ctsetaepε̄ ε, bot djas Ghej Zeeb'ena aadjóo o.» 40 Pyeed naalii ne noo bete ne etep, etep be neemyaal ne etep εdje be ghwyil. Nyε̄ nadi é ke ne noo ε náá: «Myaalka tsik etep bi εmet needi ààkyee é laab bot ε di mos'aak, be eezewo ze!» 41 Ye nabε̄, bot εbuepε̄ tœ̄ sama yœ̄ naamyaal melyo ε Pyeed, wo gwaa be zokaduwa Zeeb. Dwoo tak, bot εkesa ye aasa bemil elε̄l naabaazebilel kœ̄ sama bot ε nazedum koj ne Zeeb sok o. 42 Bœ̄ djas naadiaawazii

tō egwak ε melyo me bot ε lwoma nadi lyo be ε. Be nadi é tō boo megwakel pak'oo, be nadi é dē edee é e di wat, ne edjaala Zeeb. 43 Mot ne mot nabé é kaab Zeeb elyelépe. Tin dum ne bot ε lwoma, Zeeb nadi sa bête ne endem e mebwala. 44 Bot ε nadi é dum koj ne Zeeb o nadi é lyem wat tō megwakel. Be nadi é kekaa pak'oo esa djas be nadi ne ye é. 45 Be nadi bebomsa esa ne ekum bōo. Bhii tak, epata ee be aabela ε, be ka kaa ye é pak'oo, é ebee ekwosak ε mot ne mot. 46 Melu djas, ne be nadi eseega to kok Ndjaa-ebuwa e Zeeb ε. Be nadi é dede edee bōo ε e di wat tō mendjaa mōo, tin be nadi é dē é ne boo memyaala to elyem, ààbe ne lyem ebet. 47 Be nadi é duwal Zeeb to medjeeb, tin, bot nadi kwyel be ebuepe. Tin melu djas, Għej nadi bil tō edhuu ε lōo, bot ε nyε nadi é tsiko o.

3 Dhiiti dwoo, Pyeēd be ne Zaj zokazebyet pe kok Ndjaa-ebuwa étep ekedjaala, ye nabéé é ewala elel yii bikoko. 2 É ngwoob eniel ε di djóoaa «ebe ε ndjaa na nyċċonyo ε», e di tak ye nabéé ne dhiiti mot boka kana edħoma be. Melu djas bot nadi eghex nyε, zemak nyε tin, étep nyε neezewaab epata pē dāa bot ε nadi é zye pe kok Ndjaa-ebuwa. 3 Dāa nyε nabee Pyeēd be ne Zaj é kwyel eni to kok Ndjaa-ebuwa ε, nyε eezewaab be epata. 4 É di'enek, Pyeēd be ne Zaj zegwýak nyε «kprεε», bhii tak Pyeēd eezekie ne ne náá: «Għwyáka bis.» 5 Tin mot'enok eezegwýak be «kprεε», etee náá, to lyeme, nyε nadi é gek ε náá, be waadje nyε sonok. 6 É di'enek, Pyeēd ε booke ne ne náá: «Me tok ne epata, ààkobe ne lōaad, sa me di ne ye é, me pe dje wō: ne din ε Yezu Klisto mot Nazaret, wyela da wō é ke!» 7 Bhii tak nyε eezemet nyε pē mbo e għej, nyε eezekyeen nyε é swyel. E di tak wat, meko ne metti me meko me mot'enok eezelyel. 8 Vasaka, e di tak wat, nyε eezetyaa tetel, nyε moo tin é keenek, bhii tak nyε eezeni lōoq wat be ne bot ε lwoma pē tō kok Ndjaa-ebuwa, nyey é kene meko me, é tsel ne eduwal e Zeeb. 9 Bot djas nadi tin o naabee nyε é kene eduwal e Zeeb to medjeeb. 10 Dāa be nagwýak náá, ye nabéé mot nadyeebadidi ndiindel é «ebe ε ndjaa na nyċċonyo» yii kok Ndjaa-ebuwa étep ewaab epata o, tin bōo djas naabela bebebwal ne edjoka ebuepe dum ne sa nasee ne boka mot'enok ε. 11 Dāa mot'enok nanaata Pyeēd ne Zaj ε, bot djas to edjoka be nadi é djoka ε. Wō gwaa be zokazye kaab pē pak be nadi ε, ye nabéé di meħhaaz me nadi é djóoaa «meħhaaz ε Salomōj» ε. 12 Dāa Pyeēd nabee deenek ε, nyε é booke ne edu é

bot binok náá: «Bōn ε nyeeq bam bot ε Yisalael, étep yé bi di djoka tsik mot tak tsak ε deenek? É tēp yé bi di għwyák tyee náá, bis tsik mot tak é ne ghwyiles met negħu etee náá, bis ċepsa zii étep edu ε Zeeb? Ye tok deenek! 13 Ye é Zeeb ε Abalaam, Zeeb e Izak ne Zakħob, Zeeb bebbhaab binaka eleyaal duu mot-mesa me, Yezu. Biyo be ċernet bi naseeb nyε é membə me ekukuma, ne swonal nyε é mis me Pilat, ka bela náá, Pilat naakwyel cbet nyε. 14 Biyo bi naabyen mot na dēe, na epiki, biyo nakwyel ε náá, Pilat bet mot di é gó bot o. 15 Deenek, bi naagó mot di nakuma tsik o. Tin, bħis etep binek djas, Zeeb naagomal nyε to esyee, bis é betyaasés étep tak. 16 Ye é kō̄ esu ε mebwala me din ε Yezu, dum ne edum ε koj ne ne ε bulal ghwyil mot bi di bee ne ċeġu'aak. Ye é edum ε koj ne Yezu ε sa náá, nyε bela tsik nyel djas bi di é bee'ene. 17 «Bela náá, bōn nyeeq bam, me ne gu ċenjixx náá, biyo ne ekukuma bin nasa deenek é, etee náá, bi ε tō boo edjak dum ne Yezu. 18 Ye é deenek ε Zeeb kwyel eleyaal esuk ε etep ee nyε nalookeet tō enuub e bengoolel ε mēkpa ε Zeeb djas ε. Nyε nabéé nyε eellex náá, Mesia me ē waazuk. 19 Swoolaka mafulu min, da bi ε dum koj ne Zeeb etee náá, nyε needis mesyem min. 20 Deenek bhii tak, Għej ε waazedje bin ewala ε bi aawala ε. Tin, bi ε waabee Mesia nyε naloozettó kō̄ esu ε len ε: Yezu. 21 Nenak yak, é gokaa náá, Yezu pookodi pē eko kekkum melu me ye aadi náá, esonok djas ε waabula bes dāa Zeeb naloozel tō enuub e bengoolel ε mēkpa me ε. (aiōn għiex) 22 Ye nabéé Moiiz naake náá: «Għen Zeeben waadħis bin ngoolel-mēkpa ε Zeeb dāa mam. Nyε aadi é mot dhaad mbyak en, da bi é gwak etep ee nyε aalee bin ε djas. 23 Mot djas aadi àġġawak etep ee ngoolel-mēkpa ε Zeeb tak o, nyε waasaa tō sama bot ε mbyak, bhii tak nyε waagħoaa.» 24 «Tō bengoolel ε mēkpa ε Zeeb djas, kana Samyel, keyaka ne bot ε nakazyeb bhis kojje o, ye nabéé be naalii ne nen dum ne melu mak. 25 Etep ee Zeeb nakek bin tō nuub bengoolel ε mēkpa ε Zeeb ε nabéé yib. Bi é ne yebo d tō eħbnej ε Zeeb nakwyala be ne bebbhaab bin. Nyε naake ne Abalaam náá: «Me waasée mebyel djas kō̄ bōs djas metel kō̄ lo ε bedha bō.» 26 É tēp tak ε di náá, Zeeb napoo lee edħis mot-mesa me sok ε kō̄ esu ε len, nyε napoo lee dħis nyε étep nyε neezeset bin metel, ne esa náá, mot neeliig koj ne embee mafulu me.»

4 Bela tin náá, Pyeēd ne Zaj nadi é lii ne zukawwa ne mot nadi tin o. Wō gwaa begħha-Zeeb, ekukuma

bebaalel ε kok Ndjaa-ebuwa, zenoo bot ε edhuu ε eSadusee zokazye pe kyee be nadi é. 2 Elyem naadyeebakpaa be etee náá, be nábe ààkwyle náá, Pyeed ne Zaj Bot ε Lwoma bebá gheelelyo bot to melyo moó náá, Yezu Klisto mot nagwyε o eezegom. Be nadi sa deenek ε etee náá, be nadi eke ε náá, bot ε zegwyε o ne ghwyil egom bhis esyee. 3 Tin be boo zemet Pyeed ne Zaj zewa be embok. Wō gwaa be zokazdjek be tin kekum melem etee náá, be namet be é bikoko. 4 Bela náá, bete ne bot ε nagwak mēkpa me bot ε lwoma o, ye nabee be eedum koj ne ne. Metaj me bot ε tak nabilel, kum tyee bot bēmil eten. 5 Yii myen tak, ekukuma eYuda, bepaa, zenoo beghañ ε mēkana me etsi, zokazseega pe del ε Yeluzalem. 6 Bot ε nadi to zéega tak o nabe ε Andele, Anas boo għaa-Zeeb, Kayif, Zarj, Alekzandel zeno bot ε mebyel ε boo għaa-Zeeb djas. 7 Be eezetel be metetel sok bhwoob' o, tin, be eezedji be náá: «Bi sa esesee bak ne yaa mebwala, ne din ε ze?» 8 Tin, Pyeed ezelwood ne Sisim na Dεe, nye booke ne noo náá: «Ekukuma e dhaad mbyak ne bepaa eYuda: 9 Be dji bis medjin mak mos ε, étep enem esa ee bis sa ne boka mot ε. Be dji bis ε náá, mot'ak tsak dák? 10 Enyøεpe, ye goka é bi gu náá, biy়o djas, dāo ne bot ε Yisael, ye be náá, mot'ak eetyaa tetel ne nyel enyøεpe é mis men o, ye é ne ghwyil din ε Yezu Klisto mot Nazaret, mot bi nabem é melaaba, da Zeeb ε gomal nye bhis esyee o. 11 Yezu mot Ekyala and Zeeb di lee tseetse náá: «Ekok ee bezumel mwas ε, moo é ekok di epyet ndjan ε.» 12 «Tsil belaa é, to din ε Yezu Klisto nye emet. Dhiiti mot Zeeb nadhis kō bōs'ak náá, nye neetsik mena o, tok.» 13 Dáa be nabee eghnej ε Pyeed ne Zaj ε, bot ε zéega boo kwan eYuda naadjoka. Be naadjoka etee náá, ye be é be eesiiza náá, be nabee mbi varj bot ε nadi ààtō medjek o. Be nadi gu náá, be nadi gyee sama wat ne Yezu. 14 Tin, be nadi é bee mot natsak ε tetel é ngwoob o, be nábe ààkabe ne ekpa ε syala. 15 Be eezek ne noo náá, be wyis to ndjaa epée. Be moo tin é sōs pak' o. 16 Be nadi keke ε náá: «Mena aasaka ne bot bak dák? Eteet náá, bot del ε Yeluzalem djas ne gu pupwoopwon náá, ndem mebwala mak sael ε ne noo, mena tok ne ghwyil eswonal. 17 Tin, ye ààgoka náá, menduk me tēp'ak gek to mēlo me bot bak djas. Mena ε waalyak be ne mēbhema náá, be nábaalii ne bot kō esu ε din ε Yezu.» 18 Be eezedjoo be, bhii tak be eezelyak be elyelepe náá, be nábaalii neghu elyo ε bot ne din ε Yezu. 19 Tin, Pyeed ne Zaj eezebbaiza ne

noo náá: «Peeka biy়o be emet neghu ye é enyøεpe é mis me Zeeb náá, be looba ne nen neghu be looba ne Zeeb. 20 Yeka be bisso o, bis tok ne ghwyil ε byen elii dum ne sa bis nabee ne mis ne egwak ne melo ε.» 21 Bot ε boo kwan eebaazebhem be, bhii tak be eezebet be. Be nábaabe ne tye be aazuk be, etee náá, edhuu ε bot djas nadi duwal Zeeb kō esu ε etep ee nasael ε. 22 Mot natsak ne mebwala ε Zeeb o nabe ε ne membū mēkam-mená kedhaa. 23 Dáa be nabet be é, Pyeed be ne Zaj eezetó pe pak edhuu ε beso bōs nadi ε. Be moo tin é barja be etep djas eboo begħaa-Zeeb ne bepaa eYuda nalee ε. 24 Bhis be nazegwak etep binex djas ε, bōs djas eezegwakel, tin, be eezedjaala Zeeb náá: «Zeeb Mekaake, ye é woy ε nakus gwoo ne bōs, ne boo dii meson zenoo esonok djas di to tak ε. 25 Ye é woy ε di náá, ne ghwyil Sisim na Dεe wo naasa náá, Dhavid bhaabes mot-mesa mo naake náá: “Bhwak ε pe kuu, ye é etep ye? Bot ε membyak spedi bhoob yii toto. 26 Bemekoozi me bōs eezekomsa etep eke lumla dēeb, eboo ekukuma eezeseeega. Be seega ε be neekie lumla dēeb ne Għej ne mēkoozi me nye nadje ebotan o.” 27 Ye é tseetse náá, Elood ne Pōo Pilat eezeseega kō del ε elak be ne ekukuma e membyak mesis, zenoo bot ε Yisael be neegena ne mot-mesa mo na Dεe Yezu, mot wo nazedje ebotan o. 28 Tin, bee sa esonok djas wo naloogek ne ekwosak ε lō ε. 29 È di'enek, Għej, beea mis kō mebhema mo, tin da wo é dje bot ε mesa mo ze ĝoolia mēkpa mo, ne boo ċbwaalel. 30 Seeba mbo o, etee náá, bot neetsak, endem e mebwala neesee ne din ε mot-mesa mo na Dεe Yezu.» 31 Dáa be nasalil edjaala ε, di be naseeega o zokazekku, wō gwaa Sisim na Dεe zokalwood to lō. Bhii tak be eezeni é ġoola mēkpa me Zeeb ne ċbwaalel djas. 32 Edhuu ε bot djas nadi dum koj ne Zeeb o, nadi é to egwakel enyøεpe, to elyem ne esisim. È tok ne mot ngot pak' o nadi é ke náá, esa be ε yii nyey nye emet. Esa ee be nadi ne ye é nabee ε yii bōs djas. 33 Ye é ne boo mebwala ε bot ε lwoma nadi é lee bot dák Għej Yezu nagom, tin, Zeeb nadje bōs djas bete ne enem ne embes be. 34 Ye tok ne mot ngot pak' o, nasu sa mot di egoka ne edi ne ye é tēp tsik' ε. Deenek, bot ε nadi ne epyeeb negħu mendjar o nadi bōmsa ye, 35 bhii tak da be é zye ne epata ee be bela ε, zedje bot ε lwoma. Bhii tak, be ka kaa epata e tak ε ne mot ne mot é ċbeebekwosak ε mot di ne ye é. 36 Djhoogek nye ne Zorż mot di Levit o mot ghola Siipele, mot bot ε lwoma naget din ε Bhaalnabhas o. Din ε tak kwyel elies ε: «Mot di dje

ghwyil ne meghaaz o». 37 Nye naabomsa pyeebe, bhii tak nye eezenoa epata, zedje bot ε lwoma.

5 Tin, dhiiti motom din ε le nabε ε Ananias, din ε myel nabεe Safiida, naazegwakel étep ebomsa beedok nadi yo bo ε. 2 Nye eezenoa kyee pata wat syel, yak kyee nye boo kedje bot ε lwoma. Myel nadi é gu. 3 Tin, Pyeed eezekε ne ne náá: «Ananias étep ye Satan zeni wó tó lyem deenek? Wó koo Sisim na Dεε, wó syel kyee pata wat ee wó bomsa beedoké étep' o met. 4 Esok ne wó ne bomsa ye, ye nadi é yo. Bhii wó kazeboomsa ye ε, epata be é yo, etsal e? Ha étep ye wó sa mbi yenek esesε? Wó ààpako bot, wó koo é Zεeb.» 5 Gwaka nye nagwakmekpa menek ε, Ananias eezeduma si é bøs, nye eezegwyε. Tin bwoo naazemet bot djas nagwak menduk me tøp tak o εbuεpe. 6 Mengbaaz ε boo zepil muue tø bheeza, bhii tak be eezetó ne muue kedel. 7 Ba mewala mæl nadhaa bhii tak, mwaa Ananias zekum, ààgu sa see sok ε. 8 Pyeed eezedji nye náá: «Lεεa me, ye be é bii bomsa beedoken ne metaj mak o?» Nye eezebøoza: «Hεεε ye ne metaj menek ε bis bomsa ye.» 9 É di'enek, Pyeed ε boo ke náá: «Bi sa dáa étep bi neegwakel étep ebowl Sisim ε Gherj? Gwyáka, bot ε kedel ngomo o moo é εbe ε ndjaa, be waabaabep muuo tó ne ye.» 10 E di tak wat, nye zεghaaga si, si mæko me bot ε lwoma, nye eezegwyε. Mengbaaz me nadus ndela o eezekum, be ka bela nye é muu. Tin, be eezegheε nye, be eezetó kedel nye é ngwoob di be nadel ngom o. 11 Bot ε zεegā mendjaala djas ne bot ε nagwak menduk me tak o, naabela boo bwoo. 12 Betee ne endem e mæbwala nadi see tø medhuu me bot dum ne bot ε lwoma. Bot djas nadi dum koj ne Gherj o zokaseεga pe tø bhaaz ε Salomoj di tø s̄besεe Ndjaa-ebuwa ε. 13 Bot εbuεpe nabi ààkadjheebal eke é loog' o, ye nakoozodi náá, bot nadi kwyel be εbuεpe. 14 Botom ne boa aluu naaluu nadi dum koj ne Gherj o naazeni tø loog' o εbuεpe. 15 Tin bot zokakegheε membæl zεnenεeg be é ngwoob egba, kɔ emwaala ne kɔ bhumi. Be nasa deenek ε etee náá, esok Pyeed aadharj ε, sisim ye neegheebutal be. 16 Bedhiiti medhuu me bot naazedu pe mel me nadi é mengwoob me Yeluzalem ε. Bøø zokazyε ne membæl ne bot ε embee esisim nadi dhedhek o. Bøø djas zokatsak. 17 Dáa be nabee edjema binek ε, boo għaa-Zεeb ne bot ε loog' ε, bot ε tak nabε ε bot ε zεegā eSaduseε, wó gwaa be zokazekpaa elyem εbuεpe dum ne bot ε lwoma binøk. Be boozekε náá: «Egoka ε,

mena lyak ka tøp'ak.» 18 Be eezemet bot ε lwoma, bhii tak be eezekøol be é membok. 19 Tin, é pum, wó gwaa fofop ε Għej zokaziedi εbe ε ndjaa membok, bhii tak nye eezewyisal bot ε lwoma, nye eezekε ne nōo náá: 20 «Tóka pe to kok Ndjaa-ebuwa, lækka bot etep djas di dum ne tsik na bes ε.» 21 Bot ε lwoma eezegwak fofop tak. Tø għoħġhom melem be eezetó pe kok Ndjaa-ebuwa, tin, be zeni é lyo bot melyo mao. Boo għaa-Zεeb, ne bot ε loog' ε be boo zeseeg bepaa ε dhaad mbyak eYuda étep be neeboma é boo kwan. É di'enek, be zelwom bebaalel be ke eno bot ε lwoma pe ndjaa membok. 22 Tin dáa bebaalel tak nakakum ε, be ààpakabela be tø dħej tak. É di'enek, be eezesik pe boo kwan, bee kċelεe be náá: 23 «Bis bela ε ndjaa membok ndiila εnyoεpe, bebaalel tin, é e di bøø, é mebe ε ndjaa. Tin, kadi ε, bis ààpabee mot tin to tak.» 24 Dáa be nagwak deenek ε, kukuma bebaalel ε kok ndjaa-ebuwa ne eboo begħhaa-Zεeb o naadha be ghwyil, be moo tin é s̄os dum ne sa see ne bot ε lwoma ε. 25 É di'enek, dhiiti mot eezetuula, nye eezelεe be náá: «Gwakka! Bot ε bi nakøol é membok ε pe to kok Ndjaa-ebuwa é lyo bot melyo mao.» 26 Bhii tak, kukuma bebaalel eezetó be ne bot, étep be neekenoa bot ε lwoma bula ne nōo. Tin be nalii ne nōo medjemedje ààbe ne bel é kaab naabot del eżekewus be ne mèkok. 27 Bhis be naka bula ne nōo ε, be eezeppe be sok bhwoob boo kwan eYuda. Tin, boo għaa-Zεeb moo tin é til be ne edje be tøp. 28 Nye eezekε ne nōo náá: «Bis di ε bis eezelu bin elyelpe náá, bi nàbaalyo bot dum ne din ε mot'enok. Ghuna bhis batasa náá melyo men qedjal kɔ għada Yeluzalem djas. Bi kwyel ε esaa náá, embee ebaka esyee ε mot tak kwyel kɔ elo bis?» 29 Pyeed be ne bedhiiti bot ε lwoma ε zεbbøoza náá: «Egokka ne egwakka ze, bot ohoo Zεeb? 30 Zεeb beħhaab binaka eegomal Yezu bi nagó nye bema kɔ melaaba o. 31 Zεeb eetel nye tetel pe mbo egħej be, nye eedje nye dék étep mèkoozi ne Tsika-bot. Nye nasa deenek ε, étep edje bot ε mbyak Yisalael εpiedd étep be neeswoola mefulu mao, be neebela ċpelak ε mesyem mao. 32 Bis é betyaasas etep binek djas. Biso ne Sisim na Dεε Zεeb nadje bot ε di gwak nye o.» 33 Wó gwaa εbuk baazesa bot ε boo kwan eYuda εbuεpe bhis be nazegwakmekpa menek ε. Tin, għwyes egó ε bot ε lwoma nasa be. 34 Bela náá, to edhuu ε loo ye nabεε ne dhiiti Falizye din ε le nabεe Għamalyel, nye nadi é għha mēkana me etsi ε Moiiz, bot nadi duwal nye εbuεpe. Wó gwaa nye zewyel tyaa kuku εbwak ε

zæega bot ε boo kwan, nyε eezéke náá be wyisal bot ε lwoma pε kel ba mao pes εwala. **35** Bhii tak nyε eezéke ne bot ε kwan náá: «Bot ε Yisalaεl, bi é kobaka ne sa bi aasa ne bot bak ε. **36** Ye dinaa àappaakobøya, wak koko ε koko ye nabε ε Tedas natuula náá, nyey ε ye kuma mot. Ye nabε botom tyee metaj bedhet ε nànaadu nyε. Bela naanye naagøaa, bhii tak, bot ε nadu nyε o naawyeεza bøø djas, tin zæega tak naazegwyε. **37** Bhis nycy, esok eleega ε metaj me bot, Yudas mot Ghalile naazesøeg zukaa mwaa ne mot naadu nyε. Tin, nyε naabaagøaa ye pe, é di'enek bot djas nadu nyε o naazewyeεza gwyiij. **38** Nenak me ka lee bin ε náá, sa mot ààka baabis be. Betka be, be tó, etεε náá, ye be náá, esuk ε egwyes bøø neghu mesa mao dus ε ne bøø be εmet o, ye waasi. **39** Neghu Zæeb ε di esuk ε tak ne tsεetse o, bi tok ne ghwyil ε lyak ye. Nà gheeg ka menyel étep ebowlal ε Zæeb.» Tin, bot boo kwan eezemyaal etep ee Ghamalyel nalee ε. **40** Tin, be boo zebaazdøjo bot ε lwoma, be eezenyuu be ne eghwyes. Bhii tak be eezelyak be náá be nàbaalyo bot dum ne din ε Yezu, tin be eezebet be. **41** Bot ε lwoma eezedus e di kwan é yenek, ne memyaala etεε náá, Zæeb eebee náá, be é bot di egoka ne zukaa kø esu ε din ε Yezu ε. **42** Tin melu djas tø kok Ndjaa-ebuwa ne mendjaa ne mendjaa, bot ε lwoma nadi tó ne ε goola Mbøø Bhaadal ε Yezu Mesia.

6 Eghεj tak, bela náá, metaj me bedjekel nabεε ye eebaazebilel εbuepe. Eyuda ee di lii, lii eGhelek o nabεε be tarjal dum ne bot ε nadi elii ebhele o. Be nadi eke ε náá, yo bo bekus ε boa nàbe ààdi kwyegaa melu djas é gherj be nadi kecaa edee ε. **2** Bot ε lwoma kam ne bebá boo zeseeg bedjekel djas, be é boozekε ne noø náá: «Ye ààgoka náá, bis bet egoola mækpa me Zæeb, étep eke kaa edee. **3** Deenek, bøn nyεeg, seøka pak'en bot eten ne bebá di sosoob ne epiki ε, bot ε di, “tøø” ne Sisim na Døø ne etsøø o. Da mena ε dje be mesa me tak. **4** Tinaak, bis o aakadi é é sa mesa me mendjala ne egoola Mbøø Bhaadal.» **5** Bot ε zæega djas naamyaal egeka e tak. É di'enek, be é boo zeseeg Etien mot nadi ne boo edum koj εbuepe ne Zæeb zenøø Sisim na Døø o. Ye nabε ne Filip, Polokøød ne Nikanøød, Timøø, Palmenas, ne Nikolas mot del ε Antioø, mot namyaal edjala Zæeb eYuda o. **6** Bhii tak be eezelyaal be ne bot ε lwoma, tin be eezedjala Zæeb ne εkel ε be mæbo. **7** Tin, mækpa me Zæeb nadi goolel εbuepe. Metaj me bedjekel nadi bilel, εbilel ne εbilel

pe Yeluzalem. Deenek, betε ne begħaa-Zæeb nadi dum ekoj ne Yezu. **8** Etien tøø ne ghwyil enem ne embεe ε Zæeb, ne mæbwala, nyε naadi esa betε ne endem e mæbwala εbuepe tø bot ε mbyak. **9** Tin bedhiiti bot ε ndjaa mendjala me eYuda zokazebjen lek'ε. Bot ε tak nabε é kyee wat bot mao ndjaa mendjala nadi djøøaa «ekwom pøka» ye nabεε eYuda e kyee dik Silen ne Alekzandili, yak kyee eYuda kyee dik Silisi ne pε pes dik kyee Azia. Be moo tin é suu meso ne Etien. **10** Tin be nàbaawkaw nyε, etεε náá, nyε naleliiε ne etsøø ee Sisim na Døø nadi é dje nyε é. **11** Tin, wø gwaa be zedje bot epata étep be neekie náá: «Bis eegwak nyε é lóo mækpa me mælee dum ne Moiiz ne Zæeb!» **12** Tin be eezeni é besal medħhuu me bot, bøpaa ne begħaj ε mækana me etsi. É di'enek be eezemet Etien, bhii tak be eezetøø ne ne pε zæega boo kwan eYuda. **13** Wø gwaa be zokabaazyøe ne etiaa-ses e etsal binøø. Be eezéke náá: «Mot'ak ààkat enyek ε kok Ndjaa-ebuwa na døø yena, døø ne etsi ε Moiiz! **14** Bis eegwak nyε é ke náá, Yezu mot Nazalø tak ε waabwak kok Ndjaa-ebuwa, da nyε é swoola etsi ε Moiiz nalik mena ye é.» **15** Bot djas nadi mendiindil tø ndjaa e di kwan o moo tin dhuu ne mis é nyel ε Etien, tin be eezebbee náá, bhwoob'ε nabε ε moo tye wat ne yii fofop.

7 Boo ghaa-Zæeb eezedji nyε náá: «Etεε ee be di lii kø esu ε lo'aak é tsεetse?» **2** Etien eezebøøza náá: «Bøn ε nyεeg bam ne besøeg bam, gwakeka me! Zæeb duu naatel bhaab'enaka Abalaam nyel esok nyε nadi pε kyee dik Meezopotami ε, esok ne nyε ke é di pε del ε Alan. **3** É di'enek, nyε naake ne ne náá: “Dusa kyee dik'ø, beta bot ε mebyel mæ, da wø é tø pε kyee dik me aalyaal wø ε.” **4** Tin Abalaam ε boozedus kø kyee dik eKaldeø, nyε eezetøø kedi pε kyee del ε Alan. Tinaak, bhis esyee ε seøeg, Zæeb eezedis nyε kø kyee del ε Alan tøø ne ne pε bi kadi mos'aak. **5** Bela náá, Zæeb nàbe ààdjø nyε pes bøø, ààkobø mæø pes εbø ε beedok wat. Tin bela náá, Zæeb naazekø náá, nyε waadjø nyε kyee dik, bedha be é waalik ne ye bhis kojø. Bela náá, é gherj tak nabεε Abalaam di náá, ààkobø bea ne mən. **6** Beeka etep ee Zæeb nalee ε: “Bedha bøø aadi é kø medhik me mædjon, e di be aadi ekwom o, e di be aatiiga membu bedhet-εná ε. **7** Tin, me waapøø medhik me be aadi é ekwom é tak ε. Bhii tak, be waadus e di'enek, be waake seøga é mendjala al di'ak.” **8** Deenek, Zæeb naagwakel ne Abalaam étep εkwyal εbhεjø, ndem tak ε beka. Ye é kø lo mesø me

tak ε Abalaam naniigal Izak mòn'ε beka é εlu ε eten ne elεl bhis mebyel me, tyε wat ne dáa Izak naniigal Zakoob mòn'ε beka ε, Zakoob zokaniigal bao be bot ε di beseeg ε bebhaab membyak kam ne ebá Yisalael ε beka. 9 «Bebhaab ε tak nadi é ne mebhuka ne Zozef. Tin, be é boo zebomsa nyε étep nyε needi kwom pe Ezipte. Tin pe, Zeeb nabee ne ne loog. 10 Nyε nadi pek nyε tø mezuk me djas, nyε naadjε Jozef etsøj, nyε naasa náá, nyε dje djøj é mis me Falaon, məkoozi me Ezipte. Nyε naazεdje Zozef boo ekukuma kø kyee dik Ezipte, ne tø ndjaa məkoozi me djas. 11 Wø gwaa pwom zeni kø kyee dik Ezipte djas ne Kanan: ye nabee boo mezuk. Tinbebhaab binaka nabaabe ne edee e dek. 12 Dáa Zakoob nagwak náá, edee nabε ε pe Ezipte ε, nyε boowlom bebhaab bina é koko esok. 13 Dáa be nabaat Tóa tyee Tóa esok ebá ε, Zozef ε boo tel bøn nyεeg nyel. É di'enek ε məkoozi me dik Ezipte nazegu bot ε mebyel Zozef. 14 Tin, Zozef eezelwom bot be ke enøo Zakoob seeg, zenøo bot ε mebyel me djas. Ye na be bot məkam-məten ne ebá ne bot eten. 15 Tin, Zakoob ε boozetó pe Ezipte pe paa nyε naake gwyε é, zenøo bedhiiti bebhaab bena. 16 Be naanøo myoŋ me bot bøo, tø ne ye pe del ε Sisem. Be boo kedel be tø evit ε Abalaam nabøm ne epata é membø me bøo Amød pe Sisem ε. 17 «Dáa ye nabε náá, εwala ε Zeeb nadi kwyel esa sa nyε naake Abalaam ε, ye nabε é Zeeb eebil metøj me bot, bot bina moo εbuepe kø Ezipte. 18 Tin, dhiiti məkoozi mesis nadi ààgu Zozef ø eezenoø boo məkoozi kø Ezipte. 19 Məkoozi me tak naakøo bot ε mbyak ená. Nyε naazuk bebhaab bina é εlwom be ne bhel náá, be bet bøo etøloø étep be neegwye. 20 Eghej tak ε Moiiz nabyel, nyε nadi é nem møo motom Zeeb nakwøl ø. Nyε naabaalaa bøngøn eløl tø ndjaa seeg. 21 E sok nyε naalikaa ε, ye nabε ε esyes ε məkoozi me dik Ezipte naatek nyε, nyε é boo zewyel nyε dáa mòn'ε met. 22 Tin, Moiiz nadjek egø ne etsøj e bøs bot ε Ezipte, ye naasa náá, nyε di mot mbyok dum ne elii be ne esesøe be. 23 Dáa nyε nadi nyε moo ne membø məkam-məná ε, Moiiz ε boozcke náá, é gokaa ε náá, pookotó kεbee bøn nyεeg bot dhaad mbyak Yisalael. 24 Tin wø gwaa nyε zebøe dhiiti mot kyee dik Ezipte é zuk ngot tø loø. Nyε é zekem mot nadi zukaa wø, é ghøm tak, nyε eezegø mot døl ε Ezipte tak. 25 Nyε nadi é gek náá, bøn nyεeg bot ε Yisalael nadi gu náá, ye nabε ε dum ne ne ε, Zeeb naawaaa pek be ekwom. Tin, kaa bela ε náá, be nàbaagu. 26 Yii myen tak, nyε eezebaatø pe dáa loø, nyε ka bela ε bot ε Yisalael bebá

é duu pak'øø, nyε é boo zøsuu εbee be, nyε neebulal egwakel pak ø. Nyε náá: "Bewen, bi ε bon nyεeg, étep ye bi di genel pak'en?" 27 Tin, mot nadi zuk møø so eezeløø Moiiz mbee məkpa, nyε náá: "Eze dje wø boo ekukuma wø ne di tetep kø les? 28 Wø kwyel ε wo neegø me dáa wø nagó mot Ezipte koko ε?" 29 Dáa Moiiz nagwak məkpa menek ε, nyε boo zekaab kedi pe kyee dik Madian. Penek ε nyε naabya bøø ba. 30 «Membø məkam-məná bhii tak, pe tø kyee bøs besyε di ààbe ne medii ε é ngwoob etsøk ε Sinayi, fofop ngot zokatuula Moiiz pe tø ngel du tø ekpak. 31 Nyε naadjøka ε εbee mbi yenek mevyøkele me nyε natelaa ε. Tin, esok nyε nadi sa étep nyε neebee εnyøepe é ngwoob ε, wø gwaa nyε zokazegwak gwood ε ghej é ke náá: 32 "Ye é mam Zeeb bebhaab bøø, Zeeb ε Abalaam, Zeeb ε Izak ne Zakoob." Gbegbaagba ne bwøo, nyε nabiø ààkadjheebal egwyák pe yiizaag. 33 Tin, Ghej eezøke ne ne náá: "Disa məpapa mø, etεø náá, di wø di'aak é di na Døø. 34 Mee bee dáa be di zuk bot ε mbyak'am pe kyee dik Ezipte ε, me eegwak etsim bøø, é di'enek ε me zyε zøpek be. Deenek, Tóa, me kwyel ε me lwom wø pe dik Ezipte." 35 «Ye é Moiiz tak ε bot ε Yisalael nabyen, é lóo məkpa náá: "Eze dje wø boo ekukuma, ne wø di tetep kø les?" Zeeb eedhis nyε tyee kukuma ne pekel-bot, Zeeb dum ne fofop nalyaal nyε nyel to gel ekpak. 36 Ye é Moiiz ε nawyisal bøø Yisalael kø dik Ezipte, ne endem e məbwala me nyε nadi sa kø dik tak ε, pe boo Dii Mesøn na Tøøbelaa, ne tø kyee bøs besyε di ààbe ne medii ε tø membø məkam-məná. 37 Ye é Moiiz tak ε nabaake ne bøø Yisalael náá, "Zeeb ε waadhis bin ngoolel-məkpa me dáa mam, nyε aadi é mot dhaad mbyak en." 38 Baabela náá, é sok bon Yisalael nadi esøega to kyee bøs besyε di ààbe ne medii ε, ye é nyε é nadi tyaa pak bebhaab binaka ne fofop nadi elii ne ne pe kø etsøk ε Sinayi ε. Nyε naabela məkpa me tsik ε Zeeb, étep nyε neezegoola mena ye ε. 39 Tin, ye ka bela náá bebhaab bina nàbaagwak nyε. Be naabyen nyε, dáa be ka kwyel ε esik pe Ezipte ε. 40 Be naalec ne Aløn náá: "Sa bis bezzeb di kesok bhwoob'es ε, etεø náá, bis ààgu sa sœø ne Moiiz mot wyisal bis to Ezipte ø." 41 Tin, wø gwaa be zelul møø ngom ngømbe ε di zeeb, bhii tak be eezegø zeeb tak buwa. Tin, be eezebøø εbøø ne memyaala εbuepe dum ne sa be nalul bøø be emet é. 42 É di'enek, Zeeb eezeliig be konj, nyε eezøbet be be duwal ekwyikwyen to gwøo. Etep tak sael ε dáa di kwyala tø məkana me bengooele ε məkpa ε Zeeb náá: "Bot ε dhaad mbyak eYuda, ye é

mam ε bi nadje ebuwa é betit ne bedhiiti mbi ebuwa, é membu mēkam-mēná mena nadika to kyee bōs besye di ààbe ne medii ε. 43 Ààbe! Gunaa, bi naabep pet ε zeeb Molok, ne ekpaka-kpaka kwyikwyen zeeben Lefan! Bezeeb binok, bi nakpak be étep bi needuwal be. É tep tak ε di náá, Me waakyeed bin dhaa ghaada Bhabhilən.” 44 «Pe to bal, bebhaab binaka nadi é ne pet na Dée ε Zeeb be nawa εbup ε mēkana di lii etep ee εbhej ε. Ye nasael ε dáa Zeeb ne lée Moiz ε, etee náá, nyε naake ne Moiz náá, nyε zoo sum ε ezel wat ne yii nyε nabee ε. 45 Deenek ε pet na Dée ε Zeeb tak nalik ne bebhaab bina ne bot naka du yōbō bhis o. Ye nabe ε Zozuwe dulel loog'ō be ne bot be naadék mēdhik me bot ε membyak me Zeeb nadi é sō bekum ε tak ko esu ε lō. Pet na Dée ε Zeeb tak nadi kékum esok Dhavid nadi mēkoozi ε. 46 Tin, Dhavid naabela mbēe bhwoob emis ε Zeeb. Nyε é boo zewaab náá, Zeeb gek nyε goj étep nyε neesum ndjaa Zeeb bedha ε Zakoob. 47 Tin, Salomən naka sum nyε ndjaa. 48 Bela náá, Zeeb Mekaake ààdi to mendjaa me Zumal bot. Dáa ngoolel-mēkpa ε Zeeb nalee náá: 49 “Eko ε, boo mēkoozi me, Għej lée ε deenek, bōs ε, di mēbō me di nyal o. Ye é yaa kwaambi ndjaa biy়o aakosum me ye é? É yaa di me aakwak ε di? 50 Ye tok mam nasa ye ne mēbō mam met e?” 51 «Biy়o bot ε maa-elo, bot ε di náá, elyem ne melo men eezediyalet dum ne ndjóoel ε Zeeb di djóo bin ε. Bi ε ne maa-elo dum ne Sisim na Dée! Bi ε dáa bebhaab bin! 52 Baa bengoolet ε mēkpa me Zeeb bebhaab bin nadi ààtiigal? Be naagó bot ε nazye ne bhaadal náá, Mot Epiki ngot εpezye ε. Ye é nyε ε bi naka nyε, ne egó ε nyε. 53 Biy়o bot ε efop nadje etsi ε Zeeb o, bi nábaaduwal yel!» 54 Dáa bot ε boo kwan eYuda nagwak deenek ε, be naazekpaa lyem, ne ēkwaal ε metsok ko lo ε Etien. 55 Tin, nyε «tħoo» ne Sisim na Dée to le, nyε eezében mis pe eko, gwyák to gwoo. É di'enek nyε eezebbee mēkas ε Zeeb, zenəo Yezu Klisto tetel pe mbo egħej ε Zeeb. 56 Tin, Etien eeké náá: «Me εpebee gwoo mbek, Ssejjele Mən Mot tetel pe mbo egħej ε Zeeb.» 57 Be eezetsim elyelpe, bħi tak be eezediyalet mēlo, bo djas eewyis kaab, zeduma nyε é nyel. 58 Be eezetó ne ne pe bħis del, tin, be moo zebyaal nyε ne mēkok étep be neegó nyε. Wō gwaa b̄etyaases zokadje ekaad bōo ne dhiiti mao ngħaaz din ε le nabe ε Sol, nyε baal be ye. 59 E sok be nadi é wus nyε ne mēkok ε, Etien nadi ye é é djaala náá: «Għej Yezu, nojha sisim yam!» 60 Bħi tak, nyε eezekwye mbejn si, nyε eezetsim elyelpe náá: «Għej, nākela

syem'ak kō lōo!» Bhis nyε nake deenek ε, nyε eezesil eswos.

8 Sol naamyaal esyee ε Etien. É dwoo tak wat ε mezuk me bot ε zeega mendjaala Yeluzalem nakan. Bot djas nadi dum koj ne Zeeb o naazewyεza tó pe kyee dik Yude, ne pe Samali. Tin bot ε lwoma ε nazokalik. 2 Besosoob é boonoo muu ε Etien kēdel, wo gwaa be zedje nyε ebuepe. 3 Sol nadi sa mēghażz étep eke waaz eżżeġa mendjaala. Bhii tak, nyε nadi tó mendjaa ne mendja kemet botom ne boa nadi dum koj ne Zeeb o, é kokċel be é mbok. 4 Bot ε nawyεza o djas, nadi kēmel ε mel kiegħola Mbęe Bhaadal. 5 Filip eezetó pe boo del ε Samali, tin, nyε eezeni é lyo bot ε del dum ne Mesia. 6 Bot ε del djas nadi gwak etep ee Filip nalee be é ne lyem wat, tō mēdjek ne ε bee ε endem e mēbwala nyε di sa ε. 7 Deenek, embee esisim nadi wijs tō membek élbo ε boo etsim. Tin, dōo ne bete ne bot ε nazesoob o ne bot edjam nadi tsak. 8 Deenek, bot naadyeebamyaala εbuepe kō del ε tak. 9 Dhiiti mot din ε le nabe Simoż, nyε naaloobe di sok kō del ε tak. Nyε nasa mēvyekele bot ε del Samali nadi djodjoka ε. Nyε nadi kwyel elyaal ε naanye é ye ngek mot. 10 Tin, mengbaaz djas ne eboo bot, nadi duwal nyε εbuepe. Be nadi eke ε náá: «Mot'ak ε ne mēbwala ε Zeeb, yii di djóoaa “boo mēbwala ε”.» 11 Be nadi gwak nyε εbuepe, etee náá, nyε eeloozye ne sa náá, bot għeedjoka mesa me mēvyekele me. 12 Tin, dáa be namyaal Mbęe Bhaadal Filip nadi lée be dum ne εyōn ε Zeeb ne dum ne Yezu Klisto ε. Tin, be naazeduwa Zeeb botom ne boa. 13 Dōo ne Simoż nyε emet naadum koj ne Zeeb. Nyε pe zokaduwa Zeeb, nyε nadi é ngwoob ε Filip, nyε nabee ε djodjoka εbuepe esok nyε nadi é bee endem e mēbwala me nadi é sael ε. 14 Dáa bot ε lwoma nakum pe Yeluzalem ε, be eezegwak náá, bot ε Samali naazemyaal mēkpa me Zeeb, é di'enek be é boozekyeed be Pyeend be ne Zaj. 15 Dáa be nakakum pe Samali ε, wo gwaa be zedjaala bot ε nazedum koj Zeeb o Zeeb, étep be neebela Sisim na Dée. 16 Be nadjaala deenek ε etee náá, Sisim na Dée nabe ε, nyε dinaa ko sul-sulak kō mot ngħot. Be zo duwa Zeeb ε tō medii ne din ε Għej Yezu. 17 Tin, Pyeend be Zaj eezekel be membo, be eezebela Sisim na Dée. 18 Dáa Simoż nabee náá, bot ε di dum koj ne Zeeb o naadjea Sisim na Dée esok bot ε lwoma nakel be membo ε, nyε eezedje Pyeend ne Zaj epata. 19 Nyε náá: «Djeka dōo ne mam pe mēbwala me tak, etee náá,

bot ε me aagheekel membo ko loo o neebela Sisim na Dεε.» 20 Tin, Pyeεed eezeboøza ne ne náá: «Beta náá, woy ne epata bo bi pulel, etee náá, wo gek ε náá, ekeε ε Zeeb bømaa ε ne epata! 21 Wø tok ne ekeε waako bela belaa di to tep'ak, etee náá lyemo tok piki é mis me Zeeb. 22 Deenek swoola embee esiiza bo, da wø é djaala Ghej, neghu nyε é ne ghwyil epel wø étep mbi esiiza bo binek. 23 Etee náá, me eebee náá, lyemo ε “tøø” ne embee esesεε, e di'enek, wø moo é kwom mesyem.» 24 Tin, Simøj eezeke ne Pyeεed be Zaŋ náá: «Biyo be εmet djaalaka Ghej étep'am, etee náá, sa bi ke ε needi ààsael ne nam.» 25 Bhis be nazebaŋa bot etep binek dum ne Yezu, é elyo ε bot nemekpa ε Ghej ε, tin bot ε lwoma binokbebá eezezik pe Yeluzalem. Ze ε ze be nadi goola Mbøe Bhaadal pe ko bete ne mel me Samali. 26 Dhiitifofop ε Ghej eezeke ne Filip náá: «Wyla da wø é tó pe kye bos, pe ze di dus pe Yeluzalem é tó pe del ε Ghaaza ε, ze di dhaa to bal.» 27 E di tak wat, Filip eezeqhez nyel tó. Tin, é ze, dhiiti mot eezezuula, mot tak nabe mot di ààbe ne ghwyil ebá o, yii dik Etsopi. Nyε nabe ε boo kukuma, mesa me nabεε, εbaal epata ne esa djas ε Kandase, moma di mekoозi me Etsopi o. Nyε nazye pe Yeluzalem ε zeduwal Zeeb. 28 Tin, nyε nadi sik pe del ε le. Nyε nadi é ndiindel ko mbem me yaaga di dul ε, nyε nadi laa mekana me ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi. 29 Tin, Sisim na Dεε eezeke ne Filip náá: «Tóa pe paa mbem diak.» 30 Tin, Filip eezeđø kaab pe mot tak nadi ε, nyε ka gwak ε mot'enok é laa mekana me ngoolel-mekpa ε Zeeb Ezayi. Filip eezeđø nyε náá: «Wø ne gu sa mekpa me wø di laj'enek di kwyel εlεε?» 31 Mot'enok eezeboøza náá: «Me aagu ye dāa, mot ε di ààlyaal me o?» Tin, neezedjøo Filip nyε zedisi é ngwoobe ko mbem. 32 Pes di Ekwyala ε Zeeb nyε nadi elaj ε na be é yak: «Nyε nadi é dāa mōo taa di tóaa ne ne ketsakaa ε, dāa mōo bhata di ààtsim sok bhwoob bot ε di tsik nyε mya o. Nyey nuub mediba. 33 Nyε naadhuselaa, ààbe ne mot kem nyε. εze aakwak elii ne bedha be? Etee náá, be naatsaal melu me tsik'ε ko bøs.» 34 Tin, kukuma yenok ε boozke ne Filip náá: «Me pe djaala ne no, lεea me, ko esu εze ngoolel-mekpa ε Zeeb di lii deenek? Nyε lii ε ko esu ε le met hoo ko esu ε mot sis?» 35 É di'enek, Filip eekan elii ne ne dum ne pes mekpa me Ekwyala ε Zeeb nyε laj ε, nyε moo tin é lεε nyε Mbøe Bhaadal ε Yezu. 36 Be eezeqoola tó, ze be nadi é tó yobo ε, wø gwaa bekum é dhiiti di nadi ne dii ε. Kukuma yenok eezeke náá: «Beea medii, εyé di lu náá, me duwa Zeeb?» [37 Filip

eezeke ne ne náá: «Wø myaal ne lyemo djas o, wø é ne ghwyil ε duwa Zeeb.» Tin, mot'enok eezeboøza náá: «Mee myaal náá, Yezu ε Møn Zeeb.»] 38 Tin, nyε eezeke náá, yaaga tyaa, bhii tak, be ne Filip eezešul to dii, wø gwaa nyε zeduu nyε Zeeb. 39 Dáa be naka see to dii É, Sisim ε Ghej eezeđøs Filip é mis me kukuma tak, nyε moo tin, ààkabee Filip. É di'enek nyε eezekpaa tó ye pe paa nyε nadi é tó ε, ne boo memyaala. 40 Filip ka ketuula ye é pe del ε di djøoaa Azøt o, nyε moo tin é tó kegoola Mbøe Bhaadal, mel ne mel djas. Nyε nadi dhaj ε kékum pe ghaada Seezale.

9 Eghεj tak, mesa ε Sol nabe ε etiig ne ewun ε egó ε bedjekel ε Ghej. Wø gwaa nyε zetó kebee boo ghaa-Zeeb, 2 bhii tak nyε eezewaab mekana me di edje nyε ze, nyε neekεbee mendjaa me mendjaala me eYuda di pe ghaada Dhamas ε. Nyε nasa deenek ε neghu nyε waabelo boa ne botom ε di du Ze ε Ghej étep nyε neemet be, da nyε é sik ne nøo pe Yeluzalem. 3 Dáa nyε nadi nyε diniaa é ze é etó ε, nyε nadi é nyε moo kunaa ne ghaada ε, kaseka ε, dhiiti ngel eezeđus to gwoo, yee zekaal nyε. 4 Wø gwaa nyε zeduma si, bhii tak nyε eezeqvak gwood wat é ke ne ne náá: «Sol, Sol, étep ye wø di tiig me?» 5 Nyε eezeđøj náá: «Wø é ze, Ghej?» Tin gwood yenek eezeboøza náá: «Ye é mam Yezu wø di tiig o. 6 Deenek, wyela, da wø é ni to ghaada, tin be waalee wø sa wø di egoka ne esa ε.» 7 Bot ε nadi kesama wat ne Sol o zokazetyaa, ààlkøo ekpa ε wat. Be nadi gwak gwood, tin ààbee mot. 8 Tin Sol eewyel, nyε eezebε mis, ka bela ε náá, nyε ààkabee. Be eezeemet nyε é mbo tó ne ne pe Dhamas. 9 Melu melel naadhaa nyε, nyε ààkabee, tin nyε nadi é ààde edee ne medii. 10 Pe ko ghaada Dhamas, ye nabe ε ne dhiiti djekel ngøt din ε le nabεε Ananias. Ghej zokazetuula nyε to sisim, nyey ne ne náá: «Ananias!» Nyε eezeboøza náá: «Beea me Ghej.» 11 Ghej eezeke ne ne náá: «Tóa nenak yak pe gba di djøoaa “piki ε”. Pe to ndjaj ε Yudas, djia dhiiti mot del ε Talase, din ε le ε Sol. E di mena di nenak'aak nyε é pe djaala Zeeb. 12 Tin, to dyam'ε nyε eebee dhiiti mot ngøt din ε le ε Ananias é ni to ndjaa étep ekel nyε membo, mis me neebεjel-berjela sis.» 13 Ananias eezeboøza náá: «Ghej, bot εbuεpe eedyebalii ne nam ko esu ε mot'ak, dum ne bete ne embee etep é nyε di sa, ne Bot bo na Dεε pe Yeluzalem ε. 14 Deenek, nyε zye wak é ne eghεj boo ghaa-Zeeb nadje nyε é étep εmet bot djas di edjaala ne din ε lo ε.» 15 Tin, Ghej ε booke ne ne

náá: «Tóá, etee náá, me eetó mot tak étep nyé neetó këgoola din ε lam pe daa bot ε membyak mesis ne bemekoozi mao, zenoob bot ε mbyak Yisalael. **16** Mam me emet me waalyaal nyé mezuk djas nyé aazuk ko esu ε din ε lam ε.» **17** Tin, Ananias eezetó. Nyé eezeni tó ndjaa tak, bhii tak nyé eezekel Söl membo, nyé eezek ne ne náá: «Söl, mao nyaag'am, Ghej Yezu mot tel wo nyel é gba pe ze wo di zye é, lwom me, étep wo neebaazbee beea sis da wo lwoodel ne Sisim na Dée.» **18** E di tak wat, dhiiti mbi esonok tyee epapa eezekwyit é mis me Söl, tin, nyé moo tin ε é baazenyasok. Nyé eezewyel é yenek, nyé eezeduwa Zeeb. **19** Bhii tak nyé eezede edee, nyé eezebela ghwyil. Söl zokazekpaa ba melu e di wat be ne bedjekel ε nadi pe Dhamas o. **20** Àakoboya deenek, nyé moo tin é goola mëkpa ε Zeeb pe tó mendjaa me mendjaala me eYuda náá, Yezu ε Mon Zeeb. **21** Bot ε nadi gwak nyé o djas nadi djoka, tin, be é boo di é dji náá: «Ye tok mot'ak nadi tiig elylelepe bot ε nadi tuwal din ε Yezu o pe Yeluzalem e? Wo ke ε náá, nyé aazyε wak ε étep ezemet be nyé neesik ne noo pe dáa boo beghaa-Zeeb.» **22** Tin, melu djas, egū ε Söl nadi é ghεe ne ghεe to mbi melyo me nyé nadi lyo ε. Eyuda ee nadidi pe Dhamas o, nabé ààkabaabe ne ekpa ε bulal nyé esok ne nadi é pes mesuk me di lyaal náá, Yezu ε Mesia ε. **23** Ba melu bhii tak, wo gwaa eYuda djas zokagwakel étep be neegó Söl. **24** Tin, Söl eezegu boob'o. Be nadi ebaal ebe ε eniel ε ghaada mwos ne pum, étep be neegó nyé. **25** Tin, é pum, wo gwaa bedjekel be zokano nyé, tó ne ne, étep ekwyeeeg nyé pe yii kyee peeb ghaada to djhan. **26** Dáa nyé na kum pe Yeluzalem ε, wo gwaa Söl zokazegek eseegea be ne bedjekel. Bao djas nadi é ne bwoo, etee náá, be nàbaadi myaal enyoepe náá, nyé nadi é djekel ne tsëtse. **27** Tin, Bhaalnabhas ε boozeno nyé, tó ne ne pe dáa bot ε lwoma. Nyé eezebaaja be dáa Söl naboma ne Ghej é ze ε, ne dáa Ghej nalii ne ne ε. Nyé eebaazelee be mbi mëghaaz me Söl nadi lyo bot ne din ε Yezu pe Dhamas ε. **28** Kana ewala elenek, Söl ε boo zedi be ne be noo. Nyé nadi ekepe to Yeluzalem djas, é goola Mbée Bhaadal ne ebwaalel djas ne din ε Ghej. **29** Nyé nadi é lii ne eYuda e di lii, lii Ghelek o, nyé nadi suu meso be ne be noo, ghurna bao nadi esaa egó ε nyé. **30** Dáa bon nyeeeg nagwak náá, be nadi kwyel egó nyé é, be eezetó ne Söl pe ghaada Seezale, étep be neekékyeed nyé pe ghaada Talase. **31** Zeega bot ε mendjaala nadi é tó egwyem ko kyee dik Yude, Ghalile ne Samali djas. Be nadi é be eezelyel tó edum ε

koj ne Zeeb, be nadi é tó tsik egwak ε Ghej. Zeega bot ε mendjaala nadi é bok ebok ne ebok, etee náá, Sisim na Dée nadi kwyee be. **32** Pyeed mot nadi ko kyee dik tak djas o zokazetó dhiiti dwoo pe dáa bot ε di dum koj ne Zeeb o, nadidi pe del ε Lidha ε. **33** Wo gwaa nyé zebela dhiiti motom din é le nabee Enee. Nyé nabé ε nyé eesa membu meten ne elel ndjaasi, etee náá, ye nabé ε nyé eezesoob. **34** Pyeed eezek ne ne náá: «Enee, Yezu Klisto eetsik wo! Wyela da wo é koobal goyo.» Ka seká ε, Enee eezewyel. **35** Bot ε ghaada Lidha djas ne bot ε kyee bøs besye di ààbe ne medii ε Saalon naabee nyé, wo gwaa be zokaliig elyem du Ghej. **36** Pe kó del ε Jafa ye na be é ne dhiiti moma nadi dum koj ne Zeeb o, din ε le nabee «Tabita» din ε tak kwyel elees ε «Dolkas», esuk ε tak lee «kwyee». Melu djas mesa me nabee, esa enim é sa, ne ekwyee ε bedjel ε bot. **37** Eghei tak wo gwaa nyé zebé, bhii tak, nyé eezegwyε. Bhis be nagwyii muu ε, wo gwaa be keneeg ye to dey, pe eko to ndjaa. **38** Bedjekel ε nadi pe Jafa o naagwak náá, Pyeed nadi é pe Lidha, ye nadi é ekunaaεpe ne Jafa. Be eezekyeed bot ebá ne bhaadal yak: «Bis eedjaala ne no, lela ezye kaab pe yeso.» **39** E di tak wat Pyeed eezeghee nyel tó be ne be noo. Dáa be nakum ε, be eezedul nyé to dey, pe eko to ndjaa. Be kus ε boa djas eezetiila pe dáa le ne megwyε, be moo tin é liial nyé ekuwa ne endjookuwa ee Tabita nalat esok nyé nadi nyé dinaa ne tsik ε. **40** Pyeed eezewyisal bot djas pe kel, e di'enek, nyé eezekwyit meboj si é djaala. Bhii tak, nyé eezeliigel pe muu nadi ε, nyé eezek náá: «Tabita wyela!» Nyé eezebé mis, tin, dáa nyé na bee Pyeed ε nyé eezeno nyel disi. **41** Pyeed eezemet nyé é mbø étep ekyye nyé, nyé neewyel. Bhii tak, nyé eezedjoo bot ε di dum koj ne Zeeb o ne bekus ε boa, nyé eezetel be nyaa nyey ne tsik. **42** Wo gwaa bot ε ghaada Jafa djas zokagwak menduk me tak, tin, bot ebuepe naazendum koj ne Ghej. **43** Pyeed zokadi ko Jafa bete ne melu pe dáa dhiiti mot nadi sa mesa me ekwood é betit o. Din ε mot tak nabé ε Simoy.

10 Pe ghaada Seezale, ye nabé ε ne dhiiti mot din ε le nabé ε Koödney, nyé nadi é kukuma to loog esodja bot ε Lom di djóoaa: «Mwaka esodja Itali». **2** Mot tak nabé ε sosoob døo ne bot ε mebyel me djas. Nyé nadi zezye zeega mendjaala bot nadi duwal Zeeb é tak ε. Nyé nadi kwyi-kwyee bedjel ε bot yii bot ε mbyak eYuda ne lyem wat, nyé naad jedjaala Zeeb é mewala djas. **3** Bhis kuku dwoo é ewala ε elel, wo gwaa nyé

zokazebee to sisim. Nye naabeee popoopwon fofop ε Zeeb ngot é zeni pe dák le, nye ne ne náá: «Koödney!» 4 Nye eezegwyák fofop ne lyem bwoo, bhii tak nye eeke ne ne náá: «Eyé Ghej?» Fofop eezebóza ne ε náá: «Zeeb eegwak mendjaala mō, ne ghwyikwyee wo di kwyee bedjel ε bot ε, nye àapadjisa wō. 5 Tinaak, kyeeda bot pe Jafa be neeké djóo dhiiti mot ne din ε Simoñ, mot nagetaa Pyeed o. 6 Nye di ε pe dák dhiiti mot di sa mesa me ekwood betit ε, din ε le Simoñ, ndjan'ε é eboj ε boo dii meson.» 7 Dák fofop nadi é lii ne ne ε nató ε, Koödney eezedjóo bot ε mesa me bebá, ne ngot pak esodja eedii sa mesa pe daa le o, mot nadi sosoob o. 8 Nye eezebaşa be etep ee nadhanj ε djas, bhii tak nye eezelwom be pe Jafa. 9 Djemen tak, bōo é ze, be moo kunaa ne Jafa. Pyeed eezebyet kō eko ε ndjaa, kuku mwos kedjaala Zeeb. 10 Tin, za eezesa nyε. Dák be nadi é djaab nyε edee ε, nye eezedjem dyam. 11 Nye eezebée gwoo é bejel, dhiiti sonok é sul: siaa tak dák boo poba meta é megho me tak ená, esul é bōs. 12 Tō tak ye nabεε ne betit é di kēkō mēko mēná o, betit ε di ne epapa o, ne membi me enen djas. 13 Dhiiti gwood é zeke ne ne náá: «Wyela, Pyeed, góa da wō é de!» 14 Tin, Pyeed eezebóza náá: «Ohoo ààbe! Ghej, etee náá, me dinaa ààpaakode sok esa e tsi ne esee mendi.» 15 Gwood'enek eebaazegek, é ke náá: «Nàbeeaa sa mendi sa Zeeb ke náá ye é deε ε.» 16 Ye see deeneek tyee esok elεl, bhii tak, siaa tak eezebyet to gwoo. 17 Tin, Pyeed moo zedji sa dyam tak nadi kwyel elεs ε. Ghuna, é ewala ε tak ε, bot ε Koödney nalwom o nadi dji bot etep ε gu ndjaa Simoñ nadi to tak ε. Ye ka bela ε be moo é sniel ε peeb. 18 Be eezedjóo, bhii tak be eezedji náá: «Simoñ, mot nagetaa Pyeed o die wak ee?» 19 Ye na bela Pyeed dinaa kuku esiza dum ne dyam nyε nadjem ε. É di'enek Sisim na Dεe eezekε ne ne náá: «Gwaka, bot elεl ε pesaa wō. 20 Wyela, sula da wō é tō bi ne be noo sama ààbis sonok, etee náá, mam ε lwom be.» 21 Pyeed eezesul pe bot ε tak nadi ε, nye eezekε ne noo náá: «Mot bi di saj o ye é mam. Bi zye etep ye?» 22 Be eezebóza náá: «Ye é Koödney, kukuma to loog esodja eLom ε lwom bis. Nye é mot epiki, nye ne duwal Zeeb zebela náá, eYuda djas ne kwyel nyε. Fofop ε Zeeb ngot lwom nyε é, nye lee wō náá, "wō tō pe dák le etep wo neeké lee nye lej wo di ne ye é."» 23 Tin, Pyeed eezeniigal be to ndjaa, bhii tak nye eezedje be ε di é mendjek. Tō mēlem, be eezetō be be noo, bedhiiti bot ε Jafa zokakeyed be. 24 Bhis elu ε tak, be eezekum pe Seezale. Koödney nadi bwood nyε be ne

bot ε mebyel me djas, ne beso be nye nadjoo o. 25 Dák Pyeed nadi nye moo kwyel ε ni ε, Koödney eezeboma ne ne. Tin, nye eezemal si, etep nye neeswos nye ne duu. 26 Tin, Pyeed eezewyel nye, bhii tak, nye eezekε ne ne náá: «Wyela, etee náá, mam pe me ε mot dák wøy.» 27 Tin, bōo kuku elej be ne Koödney, nye eezeni pe to ndjaa, e di zukamwaa ne mot nazeseega o. 28 É di'enek, nye eezekε ne noo náá: «Bi ne gu náá, mot dhaad mbyak eYuda ààgoka ne ebeya eso, neghu, etó to mendjaa me bot ε membyak mesis. Deeneek, Zeeb eelyo me náá, ye ààgoka náá, me bee mot dák mot mendi, neghu dák mot di ààgoka ne Tóa pe dák le o. 29 É tēp tak ε di náá, dák bi djóo me ε, me é boozye ààbyen. Me kwyel ε me gu tēp bi djóo me kō esu ε tak ε.» 30 Koödney eezebóza náá: «E moo mos ε ne melu melel, é ewala ε elak wat, é mewala mēlel bii kuku dwoo, me nadi é djaala Zeeb pe ndjan'am. Ka sekā e di tak wat ε, dhiiti mot ne ekaad é na kas-kas eezetuula sok bhwoob'am. 31 Tin, nye eezekε ne nam náá: «Koödney, Zeeb eegwak mendjaala mō, nye esiza ghwyikwyee yō dum ne bedjel ε bot. 32 Kyeeda bot pe Jafa, etep be neekedjóo Simoñ Pyeed. Nye di ε pe dák dhiiti mot din ε le Simoñ, nye sa ε mesa me ekwood betit, ndjan'ε é eboj ε boo dii meson.» 33 E di tak wat ε me lwom bot be ke esaa wō, tin, wóó myaal ezyε. Nenak, biso djas bis ε wak é mis me Zeeb, etep bis neegwak etep ee Ghej lwom wō, wō zye zelē bis ε.» 34 Pyeed eezekan elii nyε náá: «Nenak me eezegu ne tseetse náá, Zeeb kwyeg bot djas é tye wat. 35 Deeneek, nye kwyel ε bot djas, ye nakozo zo be bot ε membyak me sis, zuka ne tak ε náá, mot di é duwal nyε, ne eke to epiki. 36 Tin, Zeeb naakyeed bhaadal le pe dák bot ε mbyak Yisalaε. Mbeε Bhaadal tak ε egwyem ne Yezu Klisto mot di Ghej bot djas o. 37 Bi ne gu sa napoo dhaa sok pe Ghalile ε, bhii tak pe ko Yude djas, Zarj natuud náá, "duwaka Zeeb". 38 Bi ne gu dák nyε naasée Yezu mot Nazaret ne ghwyil Sisim na Dεe ε. Bi ne baagu dák Yezu nadi kēkō bōs é esa enem esa, ne etsik ε bot djas ε nadi si bħel ε dim mot mēkōj o. Etēe náá, Zeeb nadi gyee ne ne loog wat. 39 Tin, bis ε betyaases etep ee nyε nasa pe kyee dik eYuda ne pe Yeluzalem ε. Be nagó bema kō melaaba. 40 Deeneek, Zeeb eebulal nye tsik ε elu ε elεl bħis esyee. Nyee dje nyε ghwyil elyaal nyel, 41 ààkabε ne bot djas, nye nazo lyaal é ne biso bot ε Zeeb naloozesee bis, bis di betyaases o. Bis naadee edee ne medii ε di wat, bħis Zeeb nagomal nyε bħis esyee ε. 42 Nye lwom bis ε, bis

goola Mbëe Bhaadal pe dää bot ε membyak, ne elyaal náá, ye é nyey ε di mot Zeeb nasee étep nyé neepéε, bot ε di ne tsik ne bot ε nazegwyé o. 43 Bengooolel ε mëkpa ε Zeeb djas naalii kɔ̄ esu ε le, bɔ̄o náá, mot aadum kon ne ne o waabela epelak ε mesyem me, ne ghwyil din ε le.» 44 Bela tin Pyeed dinaa é lii, Sisim na Dëe eezesul kɔ̄ bot ε nadi gwak etep ee nyé nadi lii ε djas. 45 Bot ε di dum kon ne Zeeb o yii dhaad mbyak eYuda nazyé be ne Pyeed o, naadiaadjoka ebuepe. Etees náá, be nabee náá, Sisim na Dëe Zeeb nadje ε naasul dø̄ ne kɔ̄ bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. 46 Etees náá, be nadi gwak be é lii membyak mesis, ne eduwal ε menyo ε Zeeb. Tin, Pyeed ε boozéké náá: 47 «Mena ε ne ghwyil lu bot bak nenak náá, be naduwa Zeeb tɔ̄ medii, dää be di náá, bee bela Sisim na Dëe dáa menabelka ε?» 48 Tin, wɔ̄ gwaa nyé zelwom náá, be duu be Zeeb ne din ε Yezu Klisto. Bhii tak be eezek ne ne náá, nyé kwyees ba mélù be ne be noo.

11 Bot ε lwoma ne bōn nyεeg bōo nadi pe Yude
naazegwak náá, bot ε di ààbē bot ε mbyak eYuda
o naamyaal pemekpa me Zeeb. **2** Dáa Pyεed nasik pe
Yeluzalem ε, eYuda ee nadi dum koy ne Zeeb o moo
tin é byak nyε. **3** Bōo náá: «Wō eeeni to ndjaa ezibo, wo
eekēdē edee bi ne be nōo!» **4** Tin, Pyεed ε boo zebajā
be medjēmedjē etep ee nadhaj ε djas. Nye nälse é náá:
5 «Mε di ε pe tō ghaada Jafa, mε nadi é djaala, e di tak
mε eezedjem dhyam. Mε bee ε dhiiti sonok é sul pe
kyee mε nadi ε. Ye nabé sonok é nōjel ne boo poba,
meta é megho me tak ená, é dus tō gwoo sul é bōs é
bhaasam. **6** Mε eezegwyák to tak “piii”, me kabee ε,
betit di ke ne meko mená o, betit ε dik, ne betit ε di ne
epapa o, zenoō enen. **7** Wō gwaa me zegwak gwood
wat é ke ne nam náá: “Wyela, Pyεed, góa da wo é de!”
8 Tin, mε eezebōoza náá: “Ohoo ààbē! Għejj, etee náá,
mε dinaa àapakaode sok sa etsi eYuda di lu ε, dōo ne
esee mendi dinaa àapakaake tō nuub'am.” **9** Tinaak,
gwood'enek eebaazegék, é ke tō gwoo náá: “Nàbeeza
sa mendi sa Zeeb ke náá, ye tok ne mendi ε.” **10** Ye
sée deenek tyee esok elēl, bhii tak siaa tak eezbyet
tō gwoo. **11** Tin, é ewala tak wat, wo gwaa bot elēl
zokazékum pe ndjaa me nadi ε. Be nadus ε pe ghaada
Seezale, be nadi esaa pe mε nadi e di ε. **12** Sisim na
Dee eezeket ne nam náá, mε tō bis ne noo àabbem ba.
Deenek, bōn nyεeg bam beten ne wat mε zye ne noo
wak'ak ε kεkyeed mε pe Seezale. Bisō djas bis be é bis
eeni tō ndjan ε Kaoħdnej. **13** Kaoħdnej eezkaada bis

dáa nye nabee fofof eetyaa tetel to ndjar'ε, é lee ne ne náá: "Kyeeda bot pe Jafa, étep be ke edjoo Simon Pyeed. 14 Mot tak ε waalee wo mepka me di náá, woy ne bot ε mebyel mo djas ε waabelas tsik ne ye É." 15 Tin, dáa me nadi me moo kan elii ε, wó gwaa Sisim na Dee zesul ko loo, dáa ye nasul koo les é meken ε. 16 Tin, me eezetaala sa Ghej nalee É: "Zaj naduu bot Zeeb ε to medii, ye kabé biyo ḥ, bi aaduwaa Zeeb ε to Sisim na Dee." 17 Deenek ε Zeeb nadje be mbi ekek ε tak wat nye nadjeka mena, é gher mena namyaalka Ghej Yezu Klisto ε. Mam nadi ze, étep me neebé meso ne Zeeb?» 18 Bhis be nagwak etep binek djas ε, elyem bōo djas eezesila, be moo tin é duwal Zeeb é eke náá: «Ye é tseetse náá, Zeeb eebaadjé pe bot ε dii ààbe bot ε mbyak eYuda ḥ, ghwyil ε swoola mefulu moo, ne yii ḥabela tete tsik.» 19 Tsik mezuk nasee é ghej Etien na góoa ε naasa náá, bot ε nadi dum koi ne Zeeb ḥ wyeeza. Be naató batakekum pe kyee dik Fenisi, pe gholá Siipele, ne pe boo ghaada Antios. Bela náá, be nazo gegoola mekpa me Zeeb ε pe dáa bot ε mbyak eYuda. 20 Bela tin náá, bedhiiti bot ε nadi é dum koi ne Zeeb ḥ yii Siipele ne Silen ḥ naató pe Antios. Be naalii ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ḥ, é goola be Mbé Bhaadal ε Ghej Yezu. 21 Ghwyil ε Ghej nadi é ne nōo loog wat, é sa náá, zukamwaa ne mot naaswoola mefulu moo ne edum ne Ghej. 22 Ye nabé bot ε zéega mendjaala Yeluzalem naagwak menduk me tak. Be é boozelwom Bhaalnabhas pe Antios. 23 Dáa nye nakum ε, tin, nye eezebee dáa Zeeb nazeseε bot ε di é dum koi ne Zeeb ḥ metel ε, nye eezemyaala. Bhii tak, nye eezedje be meghaaaz me ewa lyem étep be neewa zii edu ε Ghej to esosoob. 24 Bhalnabas nadi é mbé mot. Sisim na Dee ne edum ε koi ne Zeeb «tōo» to le. Tin, wó gwaa zukamwaa ne mot zokamaal edu ε Ghej. 25 Bhii tak Bhalnabas eezetó pe del ε Talase kesaa Sol. 26 Bhis nye nakabela nye É, nye ε bootó ne ne pe Antios. Tin, bōo bebá naazédhaa tu mbu to zéega mendjaala me tak, e di'enek, be naalyo bot ebuepe dum ne edum ε koi ne Zeeb. Ye É ka ghaada Antios ε bot ε lwoma nakan edjooaa sok «eKelety». 27 Eghej tak, ye nabé ε, bengoolé ε mekpa ε Zeeb naazesus pe Yeluzalem tó pe Antios. 28 Dhiiti pak'oo, din ε le nabé ε Aghabis, Sisim na Dee é pem nye, nye eezeni é lee náá, boo za moo aatuula ko bos djas. Bela náá, mbi za tak naasee esok Kolood nadi mekoозi me Lom ε. 29 Tin, bedjekel eezegwakel náá, mot ne mot ε waadje ye ba bim nye aabela ε, étep ekvee bon nyeeeg bōo nadi pe Yude ḥ. 30

Be nasaa ε deenek, wo gwaa be zokakyeed esa binek pe dāa bepaa ε eYuda, é membō ε Bhaalnabhas be ne Sol.

12 Eghen tak, mekoozi Elood Aghilipa moo tin é tiigal bedhiiti bot ε zeega mendjaala. **2** Nyε zokalwom be gó Zak mən nyεeg ε Zaj ne pel. **3** Deenek, dāa nyε nabee náá, eYuda naakwyel ye é, nyε eezelwom be met Pyεed é ghen ebyoŋ ε emapa ee di àawaaa leviid ε. **4** Elood eezelwom náá, be met nyε, da be kooj nyε é membok. Tin, nyε é boodje mesa me ebaal ε nyε ne medhuu mená esodja, é edhuu ε wat, ye nabε ε ne esodja ená. Nyε nadi é gek ε náá, nyε neepéé nyε emis me bot bhis ebyoŋ ε Pak. **5** Tin, Pyεed nadi é kooja tə ndjaa membok, deenek bot ε zeega mendjaala nadi wa zii tə edjaala ε Zeeb kə esu ε le elyelere. **6** Bela náá, dāa Elood nadi kwyel εpree nyε é mis me bot ε, é pum Pyεed nadi ego pak esodja ebá. Nyε nabee kooja ne ekel and ghwooz ebá. Bebaalel ε ndjaa membok nadi é tin é sum and di bao, é ebée ndjaa membok. **7** Kasēka ε dhiiti fofof ε Ghen ngot eezetuula tin, to deij moo tin «buweee» ne mekas. Tin, fofof eezekwyet nyε é bhaaz, nyε eezedjem nyε, nyε ne ne náá: «Lela ε djem, wylel!» Tin, wo gwaa ekel eghwooz nyε nakolaan ne ye é membō ε zokakyit. **8** Tin, fofof eezekye ne ne náá: «Bota bhete yo, da wo é kə ekel e mepapa mo.» Pyεed eezegwak nyε, bhii tak fofof eebaazebil náá: «Bota ndjookuwa yo da wo é du me.» **9** Wo gwaa Pyεed zewyis tə membok, nyε moo tin é du fofof. Nyε nabe àagek náá, etep ee fofof nadi sa ε nabee etep é tseetse. Nyε nagu ε náá, nyε to dyam. **10** Be eezedhaa sum di bebaalel yii meken, bhii tak yii bhooba, be eezekum pe ebée membok nasaal ne ghwooz ε. Ebé ε tak tuula ε ko ebeseε ε del. Ebé ε tak zokazediil nyε emet é mis mao. Be eezewyis, tin, be eezetiila é gba, e di tak wat kasēka ε fofof eezediib nyε é mis. **11** Tin, Pyεed eezesiiza sa naseε ε enyoεpe, nyε é boozeké náá: «Wak nenak me moo bee náá, ye é tseetse. Ghen eedhis fofope, nyε eepék me é ghwyil ε Elood, ne mezuk me bot ε mybak eYuda di kwyel náá, me bee ε.» **12** Dāa nyε nazegwyak di nyε nadi ε, nyε é boozetó pe ndjaŋ ε Maali, nyεeg ε Zaj mot tak nagetaa ε «Malak» o. Tin, bete ne bot naaseεga etep edjaala Zeeb. **13** Pyεed eezediig é ebé ε ndjaa, tin, moma mesa ngot eezeyε, etep nyε neezedii ndjaa. Din ε moma tak nabe ε Lood. **14** Nyε eezegwyak gwood ε Pyεed, nyε moo tin tə memyaala. Ye waagoka náá, nyε kaa dii ndjaa, nyε ka sik ε kaab kellee bot tə ndjaa náá, Pyεed ε pe kel. **15** Be eezebøza ne ne náá:

«Woɔ pe lyet!» Tin, nyε eezebasal náá, ye é tseetse. É di'enek be eezeké náá: «Ye ε fofop'ε.» **16** Tinaak, Pyεed kuku ediig ε yenek, dāa be nakazedii ndjaŋ ε, be eezebi nyε, be naadiaadjoka ebuepe. **17** Nyε eezelyak be ne mbo náá, be di gwyem. Bhii tak, nyε eezeni é lee be dāa Ghen nawyisal nyε é membok ε. Nyee baazeke náá: «Leeka Zak ne bedhiiti bon nyεeg bina sa dhanj ε.» Bhii tak nyε eezewyis tó pe kyee sis. **18** Dāa melem nakalem ε, esodja moo tin zeezem pak'ɔ. Be nadi é djinel pe pak Pyεed nató ε. **19** Elood eezelwom bot náá, be kenoj nyε, tin, be àapakabela nyε. Be eezedji bebaalel ε ndjaa membok, tin, nyε boodje be elee náá, be gó be. Bhii tak, Elood eezetó pe kyee dik Yude, pe Seezale penek nyε naasa ba bim melu. **20** Elood naadyeebakpaa lyem ne bot Tiid ne Sidon. Tin, bot ε tak ε boo zegwakel náá, be tó pe dāa le. Ye nabε ε bee gwakel ne Balastus. Nyε nadi é kukuma di é sa mesa to ndjaŋ mēkoozi o. Tin, be eezetó kellee ne Elood náá, egwakel bula be ne bot ε eghaada e tak etee náá, edee ee bot binok nadi dede ε nadudus ε pe mel ε Elood. **21** Dāa ye nakum dwoo tak ε, Elood eezebot kaad mēkoozi me, nyε eezedisi kə boo mēkoozi me. Tin, nyε eezeni é lii ne noo é mis me medhuu me bot. **22** Medhuu me bot binok eezetsim náá, «Ye zeeb ε di lii, àakabe mot!» **23** Tin, e di tak wat, wo gwaa fofof ngot ε Ghen zokazedje Elood baka, etee náá, nyε naakwyel enoo duu di ye é Zeeb ε. Elum zokazede nyε nyel, nyε batagwyε. **24** Ghuna, mekpa ε Zeeb nadi é goola, egoolel ne egoolel. **25** Ye kabε Bhaalnabhas be ne Sol o, bhis be nasalil lwomelo pe Yeluzalem ε, be eezesik, tin, be ka tó ε ne Zaj mot nagetaa din ε Malak o.

13 Pe to zeega mendjaala Antios ye nabe é ne bengoolel ε mekpa ε Zeeb, ne belyoel, ye nabe é: Bhaalnabhas, Simeyoy mot nagetaa ne din ε na «dhao mot» o, Lusius mot del ε Silen, Manaen so ε Elood kana edhoma, zenoo Sol. Eghen tak, Elood ε nadi kooj kooj Ghalile. **2** Dhiiti dwoo, é ghen be nadi to mendjaala ne to etsi edee etep mendjaala ε, Sisim na Dēe eezekye ne noo náá: «Séeka me Bhaalnabhas be ne Sol, etep be neekesa mesa me me nadjoo be etep tak ε.» **3** É di'enek, bhis be nazedjaala ne etsi edee etep mendjaala ε, be eezekel be membō, bhii tak be eezebet be, be tó. **4** Dāa Sisim na Dēe nalwom be ε, be eezetó pe ebor Seleesi, pe be nazeni to boo eleed etep be neetó pe gholo Siipele. **5** Dāa be na kum pe del ε Salamin ε, be eezeni é goola mekpa ε Zeeb to

mendjaa me mendjaala me eYuda. Be nadi é be ne Zaj Malak étep nyé neegheekwyi-kwyee be. 6 Be naazeké kó pes ghola tak djas kékum pe del ε Pafos. Penek be eezeboma ne dhiiti mot mesimba me elyeeb, din ε le ε Baad-Yezu, mot dhaad mbyak eYuda nadi eke náá, nyé é ngoolel-mékpa ε Zeeb o. 7 Nyé naddi é pe dáa kukuma del, din ε le ε Seedgyus Polus, nyé nadi é mot etselal. Wo gwaa mot tak zedjoo Bhaalnabhas be ne Sôl, etee náá, nyé nadi kwyel egwak mékpa ε Zeeb. 8 Tin, to dhaad mbyak eghelék, Elimas kwyel ε le ε: «Mot mesimba me elyeeb». Nyé eezéni é suu meso ne nôo, nyé moo tin é saa náá, kukuma nàdum korj ne Zeeb. 9 Tin, Sôl mot nabaadi é djóoa Pol o, moo tin «tôoo» ne Sisim na Dëe, nyé eezegwyák nyé «kpëee». 10 Bhii tak, nyé eezéke náá: «Mot mékøj ne embee esa, mao dim mot mékøj, mot byen embees esesee! Wo aanàkwaaboo kat elet ε meze ε Ghëj el! 11 Nenak, gwaka: Ghëj ε waadjé wo baka, wo waabe edhim, wo aanàkabaabee mekas me gwyees é ba bim melu.» E di tak wat, mis ε Elimas eezedipel, nyé moo tin to ghooghom: Nyee moo tin bako-bako é liigel é gwyák é mengwoob djas, nyé nadi esaa mot, étep nyé neemet nyé é mbo, étep ε lyaal ε nyé ze. 12 Dáa kukuma nabee sa nadhaj ε, nyé eezédu mokon ne Zeeb, etee náá, ye nabee melyo naadyeebakwyesa nyé to lyem ebuepe. 13 Pol be ne bot ε sama ye eezéni to boo eleed pe Pafos, bhii tak be eezetó pe Panfili kó ghaada Peëdje. É di'enek, Zaj Malak ε boo zelik be, sik pe Yeluzalem. 14 Be eezedus Peëdje, goola tó pe Pisidi kó ghaada Antios. Dwoo saba, be naazeni to ndjaa mendjaala me eYuda, be eezeno menyel disi. 15 Bhis be laa to mekana me etsi ne yii bengoolel ε mékpa ε Zeeb ε, ekukuma e ndjaa mendjaala me eYuda é boolwom bot be, be lëe ne nôo náá: «Bøn ε nyëeg, bi ε di ne etep elii ne bot ε zëega étep ye needje be meghaaz ne zii o, bi ε ne ghwyil ε lii nenak.» 16 Tin, wo gwaa Pol zewyel, nyé eezesa dhiiti tseja ne mbo be di gwyem, nyé eezéke náá: «Biyo bot ε Yisael, ne biyo bot ε zye é mendjaala mena zedjaalaka Zeeb'ak gwakeka me! 17 Zeeb bot ε mbyak Yisael naató bebhääb bena. Nyé naasa náá, metaj me bot byet esok be nadi é medjor pe Ezipte ε. Bhii tak, nyé naazewyisal be kó kyee dik tak ne ghwyil mebwala. 18 Nyé naadiaamaad ebus bao membu mékam-mená bao to bal. 19 Bhii tak, nyé eezesilal bot ε membyak mëten ne ebá pe kyee dik Kana “bëëe”. Nyé eezeno medhik me tak dje ne bot ε mbyak'ε be di bekum ε tak. 20 Deenek ye naasa

tyee membu bedhet-ëná ne membu mékam-mëten. «Bhii tak nyé eezedje bebhääb bina betetep kékum é ghëj membu ε ngoolel-mékpa ε Zeeb Samyel. 21 Bhii tak, be eezewaab náá, Zeeb dje be mekoozi. Tin, nyé é boozedje be Sôl mao Kis mot dhaad mbyak'ε Bëëzame. Sôl tak naadi kukuma yôo membu mékam-mená. 22 Bhis nyé naka zëbyen Sôl ε, Zeeb é boozedje be Dhavid, nyé di mekoozi mao. Nyé nabee nyé eeké kó esu ε le náá: “Mee bela Dhavid mao Yese, mot tak ε mot lyem'am kwyel o. Nyé waasa esa ee lyem'am di kwyel ε djas.” 23 Ngot to bedha ε Dhavid nabé Yezu, mot Zeeb nanëeg nyé dáa metsik-bot étep dhaad mbyak Yisael, dáa nyé nakek ε. 24 Esok ne Yezu ne zye, ye nabee Zaj naagoola mékpa ε Zeeb ne membyak djas yii Yisael, etee náá, be neeliig elyem boo da be duwa Zeeb. 25 Egħej Zaj nadi nyé moo pe esik ε mesa me ε, ye nabé ε nyé naake náá: “Bi gek náá, mam é ze? Mam tok mot bi di bwood o. Tin, gwakeka: Nyé epezye bħis korjam, bela tin náá, me tok ne ghwyil ε bela duu etii-tiak ekel é ekoko é meko me.” 26 «Mon nyëeg, biyo bedha ε Abalaam, ne biyo bot ε zye wak étep ε zedjaala Zeeb o: Ye é kó esu elenaka ε bhaadal étep tsik enek nadi esaa. 27 Ne tseetse, bot ε del ε Yeluzalem ne ekukuma bao nabaa gu mbi mot Yezu nadi ε. Bela náá, be àànyo egwak mékpa ε Zeeb di lanjaa dwoo esaba djas ε. Tin, be naadjé Yezu epée é esyee, etee náá, mékpa menek neebela mesuk. 28 Baabela náá, be nàbè ààbela meso me nyé pëeaa epée é esyee tēp tak ε, be naake ne Pilat náá, nyé gó nyé. 29 Bhis be nazesa etep djas ekwyala ε Zeeb nalee kó esu ε le ε, be eezesil nyé kó melaaba, bhii tak, bee keneeg nyé to evit. 30 Wo gwaa Zeeb zegomal nyé.» 31 Melu ebuepe Yezu nadi elyaal bot ε nadi egyptee ne ne o nyel, dusa pe Għalile etó pe Yeluzalem. Bot ε tak moo mos ε betyaases é mis me bot ε mbyak Yisael. 32 Bisò be ēmet, bis epeżegoola bin Mbøe Bhaadal. Mbøe Bhaadal tak ε sa Zeeb nakek bebhääb binaka ε. 33 Nyé nasa deenek ε kó esu ε lena bedha boo, nyé naagomal Yezu bhis esyee. Ekwyala lëe ε to mekana me Medjebel elanel ebá ε náá: «Ye é woy ε di mən'am, kana dwoo pan mos'ak me Soog.» 34 Zeeb nabee ε nyé eelëe náá, nyé waagomal nyé bhis esyee, étep nyé needi ààsik keb. Nyé nake ε náá: «Me waasee bin tete metel me edee, yii etseetse me nakek Dhavid ε.» 35 «É tēp tak ε nyé di baalee to dhiiti ekwyala náá: “Wo aanàkwaabet náá mot'o na Dëe kesyep to evit.” 36 Egħej ε Dhavid, ye nabee nyé naasa etep ee Zeeb nadi kwyel ε. Bhis nyé naka gwyę,

nye nake delaa ε é ngwoob bəbhaab bε, ye nabε ε nye naabø. 37 Ghuna, mot Zeeb nagomal o nàbε ààbø. 38 Bon nyεeg, egoka ε bi gu náá: ye é kɔ̄ esu ε Yezu ε naleεaa epelak ε mesyem min. Ye é kɔ̄ esu ε le di náá, bot djas aadum koj ne ne o waapekel to bhel mesyem djas. Mεpekel me tak tok ne ghwyil ε belel tø eduwal etsi ε Moiiz. 40 Beeka mis, etεes náá, etεep ee bengoolel ε mεrka ε Zeeb nakwyal ε needi ààsael ne biyø be emet. 41 “Beeka biyø bot ε ebet! Djokaka, da bi ε dus me emis, etεes náá, e melu me tsiken, me waasa dhiiti dem di náá, mot ε kaada bin ye o, bi aanàkwaamyaal ε!” 42 Dáá Pyεed be ne Bhalnabas nawyis to ndjaa mendjaala ε, be eezekε ne noo náá, be baabula yii saba poon étep be neebaazelyo be mεkpa me tak wat. 43 Bhis zεegα tak, bεte ne eYuda ne bot ε nazemyaal edjaala Zeeb eYuda o zokazedu Pøl be ne Bhaalnabhas. Be nadi lii ne noo, ne edje be meghaaz me edi besosoob si esεea metel ε Zeeb. 44 Dáá ye nakum yak dwoo saba ε, wø gwaa bot tyee, ye aasa-saa bot ε del djas zεseega, étep be neezεgwak mεkpa ε Ghej. 45 Dáá eYuda nabee medhhuu me bot binøk ε, ye nakpaa be elyem. Be moo tin í let etεep ee Pøl nadi lii ε, tin, be eezelée nyε. 46 Pøl be ne Bhaalnabhas eezelée be ne lyem wat náá: «Ye be é ye eegoka náá, mεkpa ε Zeeb pookoko goolaa sok pe dáá len. Dáá di náá, bi epebyen ye é, ne dáá bi di bee náá, tsik na kɔ̄m-kɔ̄m tok dhiiti varj sonok é mis min ε, hakiba, bis ka tø pe dáá bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda o. (aiōnios g166) 47 Beeka dáá Ghej nake ne nes ε, “Mee nεeg wø dáá ngel étep membyak djas, étep wø neetó be ne tsik kεkum pe edum e bø!” » 48 Dáá bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o nagwak deenek ε, be naamyaala. Bhii tak be moo tin é duwal mεkpa ε Ghej. Tin, bot djas nazeseaa étep be neebela tsik na kɔ̄m-kɔ̄m o eezeliig elyem be moo du Zeeb. (aiōnios g166) 49 Mεkpa ε Ghej nadi goola egoolel ne egoolel kɔ̄ kyee dik'enek djas. 50 Tin, eYuda eezebesal bedhil ε boa di békum o nadi duwal Zeeb o, ne bedhil ε botom ε ghaada, étep be neewa Pøl be ne Bhaalnabhas to tsik mezuk. Bhii tak, be eezeso be kɔ̄ kyee dik'ø o. 51 Bot ebá binøk ε boo zεkut epiib é mεko mao étep edul ε be mεlo, bhii tak be eezetó pe del ε ikoniøm. 52 Ye kabε bedjekel pe be nadi pe Antøs o, be nadi é to boo mεmyala ne Sisim na Døe to løo na «tøøø».

14 Pøl be ne Bhalnabas naabaazeni tø ndjaa mendjaala me eYuda, tin, melyo me be nadi lyo bot ε naasa náá, bεte ne bot ε mbyak eYuda ne

bot ε nadi ààbε bot ε mbyak eYuda o, dum koj ne Zeeb. 2 Tin, bot ε mbyak eYuda nabyen edu ε Zeeb o zokaful bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o elo, étep be neebhina bon nyεeg bøo. 3 Deenek, Pøl be ne Bhalnabas naadi melu εbuepe pe del ε ikoniøm. Be nadi elii-lii ε ne eghεj djas, zenøo εbwaalel ne Ghej. Ghej nadi dje be ghwyil esa endem e mεbwala, deenek, étep elyaal etsεetse etεep ee be nadi lyo be dum ne mbøe lyem enem esa e Zeeb ε. 4 Tin, bot ε del zokazebøka: edhuu ε wat kyee bot nadi du eYuda o, yak edhuu kabε ε bot ε nadi du bot ε lwoma o. 5 Bot ε mbyak eYuda, ne bot ε di ààbε bot ε mbyak eYuda o, ne be mεkoozi mao nadi gwakel étep be neezuk Pøl be ne Bhalnabas da be é gó be ne mεkok. 6 Dáá bot ebá tak nagwak ε, wø gwaa, be zεkaab tø pe mel me Liste ne Døleeb, eghaada é kyee dik Likoni, ne mel me di é mengwoob ε. 7 Kø mel me tak, be eezeni é baagoola Mbøe Bhaadal. 8 Pe kø ghaada Liste, ye nabε ne dhiiti mot nadi ààbε ne ghwyil ε tyaa tetel o, etεes náá, mεko me nadi esøobela. Nye nadi é boka kana edhøma be, nye nabε ààbε ne ghwyil εke. 9 Nye nadi gwak etεep ee Pøl nadi lii ε. Tin Pøl eezεgwýák nye «piii», nye eezεbee náá, edum ε koj ε le ne Zeeb ε waasa náá, mot tak bela tsik. 10 Nye eezeben gwood, zεke ne ne náá: «Wyela, tyara tetel ne mεko mao met!» Vasaka mot'enøk eezetyaa tetel, ne mεko me, nye moo tin é ke. 11 Dáá medhhuu me bot nabee sa Pøl nasa ε, be eezetsim tø dhaad mbyak o, din ε lii tak ε Likoni, bøo náá: «Bezεeb eenoø menyel me bot, tin, bee sul pe pak mena dika ε!» 12 Wø gwaa be zεget Bhaalnabhas din ε «Zees», be ka get Pøl ε «Heedmes», etεes náá, Pøl nadi é ngoola-ngoola. 13 Ndjaa zeeb ε Zees nadi é eniel ε del. Wø gwaa ghaa-zeeb ε Zees zokazye ne engombøe ee be nazekomsa ne epyeeda e mεzøm me ele be napyeed ε, é εbøe ndjaa zeeb tak. Be nasa deenek ε étep be needje Pøl be ne Bhalnabas ebuwa. 14 Tin, dáá bot ε lwoma binøk bεbá nagwak menduk me tak ε, be eezenyaa ekaad bøo. Bhii tak, be eezelø eni tø edhuu ε bot é tuud náá: 15 «Bewen, bi sa deenek étep ye? Bis ε bot, dáá biyø. Bis zεgoola bin ε Mbøe Bhaadal, bis ke ne nen ε naabi bet eduwal ekpaka-kpaka ne elula-lula ye tok dhiiti varj sonok. Duka Zeeb di ne tsik o, mot nakus gwoo ne bøs, boo dii mesøn ne esa ee di to tak ε djas. 16 É membu me nadhøj'enek, ye nabε nye nabet náá, membyak ne membyak sa esa ee elyem bøo di kwyel ε. 17 Bela náá, nye nadi é nye-nyen tø bot ne enem esa nye di sa ε. Nyεy to gwoo, nye εpedis bin bεbhi, étep

ye neesa náá, bhek ne bhek kwyil é ye mbu, nyé pe dje bin edee, ne elwoodal elyem bin ne mémayaala.» 18 Be nagu zo lii deenek, ye nabé ε eleyelepe ne bot ε lwoma be lyak édhuu bot binok be nàdjé be buwa. 19 Bhii tak, eYuda eezézye pe Antios é Pisidi ne pe Ikoniom, tin, elii be nalii ne medhuu me bot ε naasa náá, be kwyel be. Wø gwaa Pøl zewusaa ne mèkok étep nyé neegóaa, bhii tak be eezéwyisal nyé ko døl, be nadi gek ε náá, nyé eezegwyε. 20 Tin, dáa bot ε di edum koj ne Zeeb ø nazéséega é ngwoob'ε, nyé eezéwyel, bhii tak nyé eezesik tø ghaada. Djemen tak, nyé eezetø pe del di djøoaa Deleeb be ne Bhaalnabhas. 21 Pol be ne Bhaalnabhas nadi goola Mbøe Bhaadal pe ko døl ε Deleeb. Tin, be naabela bedjekel ebuepe. Bhii tak, be eezesik pe Liste, pe Ikoniom pe Antios kyee Pisidi. 22 Be nadi dje ghwyil ne bot ε namyaal ε du Zeeb ø, be nadi dje be meghaaz me ewa zii tø edum ε koj ne Zeeb, be nadi eke ε náá: «Mena goka ka ε ne kpaa tø boo tsik mezuk étep mena neenika tø Eyoy ε Zeeb.» 23 Pe tø mendjaa me mendjaala djas, be nadi see bepaa. Deenek bhis mendjaala ne etsi edee étep mendjaala, be nadi dje be ebotan e Ghej be nadum koj ne ne ø. 24 Be eezedhaa Pisidi kekum pe kyee dik Panfili. 25 Be naagoola Møkpa me Zeeb pe ghaada Pøedje, bhii tak, be eezetø pe ghaada Atali. 26 Dusa tin, be eezenoø mèsuwa tø pe Antios pe kyee Siili, ghaada be nadje be ebotan ε Zeeb étep lwomel be nagoka ne sa ε. 27 Dáa be nakakum pe Antios ε, be é boo zeseeg bot ε zègga mendjaala me tak djas. É di'enek, be boo zebaja be esesee djas Zeeb nasa ne noø ε, ne dáa Zeeb nadje pe bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda ø ghwyil edum koj ne Zeeb ε. 28 Deenek, Pøl be ne Bhalnabas naadi ba mèlu ebuepe be ne bedjekel ε del ε Antios.

15 Bedhiiti bot naazesus pe kyee dik Yude, tø pe Antios, tin, be moo tin é lyo bøn nyéeg náá: «Bi ε di ààsa beka, dáa etsi ε Moiiz di lëe, bi aanàkwaabela tsik.» 2 Pøl be ne Bhalnabas zokazebela boo zyaala dum ne tøp tak, be é boo zegwakel náá, Pøl be ne Bhaalnabhas, ne bedhiiti bot ε del ε Antios, waatø pe Yeluzalem étep ekekoabal etep é tak be ne bot ε lwoma ne bepaa. 3 Wø gwaa bot ε zègga mendjaala moø zedje be esa djas nadi egoka étep etø medjor ne ye ε, be eezeghée tø, be eezedhaa kyee dik Fenisi ne Samali, bøø é banja bot dáa bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda ø nazeliig elyem, du Ghej ε. Bhaadal tak nadieebadje boo mémayaala ne bøn nyéeg djas. 4 Dáa

be nakakum pe Yeluzalem ε, be eezesulal pe dáa bot ε zègga mendjaala, bot ε lwoma ne bepaa naazeswos be ne me myaala. Be é boo zebaja be etep ee Zeeb nadi sesa ne bot dum ne noø ε. 5 Tin, bedhiiti bot tø sama édhuu eFalizye nazedum koj ne Zeeb ø e boozewyel, be eezeké náá: «Egoka náá, bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda nadum koj ne Zeeb ø, niigelaa beka. Bhii tak, da bi è lëe be náá, be duwal etsi ε Moiiz.» 6 Tin, bot ε lwoma ne bepaa zokazeseega étep edjek tøp tak. 7 Bhis be nazesoø tøp tak ebuepe ε, Pyøed é zenøø lii nyey náá: «Bøn ε nyéeg, bi ne gu náá, Zeeb naalootø me pak'en étep me neegoola Mbøe Bhaadal pe dáa bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda ø be neegwak, bhii tak da be é dum koj ne Zeeb. 8 Deenek, Zeeb mot di gu elyem ee bot ø eelyaal náá, nyé eemyaal be, nyé eedje be Sisim na Dee dáa menabelka. 9 Nyé nabé ààwa mbeø pak mena ne noøø: dáa di náá, be eezedum koj ne Zeeb ε, nyé eezegwyi elyem bøø. 10 Ha étep ye nenak bi di é be meso ne Zeeb? Tin, bi epeewaab waaba bhel ne bot ε di dum koj ne Zeeb ø náá, be bøp kom na dil-dil di náá, ye nakoozobø bisø, neghu bebhaab bin nabé ààbe ne ghwyil ebep-bepak! 11 Ye goka é mena myalka náá, mena belaka tsik ε ko esu ε mbøe lyem ε Ghej Yezu, tyee wat ne noøø.» 12 Tin, bot ε zègga djas moo tin kup, bhii tak be moo tin é gwak Bhaalnabhas be ne Pøl nadi banja be endem ne etep ee mèbwala ε Zeeb nasa ne noøø esok be nadi pe dáa bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda ø. 13 Dáa be nasalil ε lii ε, Zak eezéwyel, bhii tak nyé eezeké náá: «Bøn ε nyéeg, gwakeka me! 14 Simeyøø eebanja mena dáa Zeeb nalookan ékwyyee bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda é mèken ε, étep nyé neesee tø loø dhaad mbyak aadi ye ε. 15 Deenek, etep ee bengooolel ε mèkpa me Zeeb djas epenøjel ne yak, etee náá, Ekwyala lëe ε náá: 16 «Ghej lëe náá, bhis yenek, me waabula, étep ε baazesusum ndjajø ε Dhavid nazebik ε, me waawayel embikela epap é tak, me waabulal ye piki. 17 Tin, bot ε membyak djas ε waasaa Ghej, ne tsætse, bot ε membyak djas me nadjøø náá, be di bam ø, sa Ghej nalee ε yenek, 18 nyey mot naloozeløø bot egeka be ø.» » (aiøn g165) 19 Wo gwaa Zak baazebil náá, me bee ε náá: «Mena tok ka ne ghwyil ε saa etep ne bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda ø, di liig elyem du Zeeb ø. 20 Deenek, djhookwyalka bemekana étep élëe be náá, be nàdë betit tsakaa étep edje bezeeb ε bot di kpak ne eluel é ebuwa. Be kyee mezo, be nàdë betit góaa ne bhiyo, be nàdë ghiya. 21 Etëe náá, kana é ghej bebhaab bot εpelyo bot etsi

ε Moiiz pe kō eghaada ne eghaada, ye εpelajaa tō mendjaa me mendjaala é melu me saba djas.» 22 Tin, bot ε lwoma, ne bəpaa, zənəo bot ε zəeġa mendjaala zokagwakel náá, be see bedhiiti bot pak o, be neelwom be pe Antios loog wat ne Pol ne Bhaalnabhas. Tin, wo gwaa be zokazesee, Yude dhiiti din ε le nabaadi pe é Balsabas, zənəo Silas. Bot ebá tak nabee to sama bot ε nadi é kō elo ee bot ε zəeġa o. 23 Bees booke ne noo náá, be tō ne məkana di lee náá: «Bot ε lwoma, ne bəpaa, bon nyeeeg bin eeswos bon nyeeeg bəo di àādi bot ε mbyak eYuda o di kō ghaada Antios, pe kyee dik Siili, dəo ne pe Silisi ε. 24 Bis eegwak náá, bedhiiti bot ε dus pe del ε les eezem bin ne epul ε bin esiiiza ne etep ee be di lee ε. Bisə àāpalwom be, be zee lii ne nen dum ne etep binek. 25 É tēp tak bisə djas gwakel náá, bis see bot ε bis aadhis o. Bot ε tak neezekyeed Pol be ne Bhaalnabhas besə bena. 26 Bot ε nawaagel mənyel kō esu ε din ε Għej'ena Yezu Klisto o. 27 Bis eedhis bin Yude be ne Silas be neezelε bin ne enuub bəo emet, etep é bis kwyal wak ε. 28 Ye é náá, bisə ne Sisim na Dəe nabee ε bis eegwakel náá, bis aanàaabil bin dhiiti kōm na dil-dil bhis mesa mak di ne eboo megham ε: 29 nàdeka betit ε tsakaa etep edje bezeeb ε bot zekpak ne elul ε ebuwa, nàdeka għiġi, àāde epuud é tit góaa ne bħiyo o, sa bi àāsa mezo. Bi ε sa deenek o, ye aadi é enyøere. Dika enyøere!» 30 Deenek, be eezebet bot ε be nalwom o, bot ε tak eezetó pe Antios. Tin, be eezeseg bot ε zəeġa mendjaala. Bhii tak, be eezedje bəmekana. 31 Wō gwaa be zəlaa ye, məkana me tak naadjie be ghwyil be moo tin ne məmyaal. 32 Dáá Yude be ne Silas nadi bəengoolel ε məkpa ε Zeeb bəo be emet ε, be naazelii ne bon nyeeeg bəo ebuepe etep edje be ghwyil ne meghaaz tō edum ε koj ne Zeeb. 33 Bhis be nadhaa ba bim mewala e di tak ε, bon nyeeeg bəo eezemwana ne noo be sik to egwyem pe dāá bot ε nalwom be o. [34 Tin, Silas ε booke ye náá, nyé lik tinaak.] 35 Bela tin náá, Pol be ne Bhaalnabhas eezek pe Antios. Be ne bedhiiti bot, be nadi é lyo bot ne egoola məkpa ε Għej. 36 Ba mewala bhii tak, Pol eezeke ne Bhaalnabhas náá: «Djħoosik kəgħwyák bon nyeeeg bina pe kō eghaada djas mena nagħoola məkpa ε Għej ε, mena neekebee dāá be di penek ε.» 37 Bhaalnabhas nakwyel ε, be tō loog wat be ne Zaġ mot nagetta din ε Malak o. 38 Tin, Pol nàbe àākwyel geka tak, etee náá, ye nabee nyé naabet be esok be nadi pe kyee dik Panfili ε, nyé naka be àātō be ne noo pe ze lwomel. 39 É di'enek, ye nabee ε be naabela boo

zyala, batasa náá, be bəka. Tin, Bhaalnabhas eezenoo Malak, be eezeni tō mesuwa, tō be ne ne pe għola Siipele, 40 Pol eezenoo ye Silas tō ne ne, bhis bən nyeeeg bəo nazewa be é məmbə ε Għej tō mendjaala ε. 41 Pol eezebkpa kō mel me Siili ne Silisi é edje meghaaz ne ghwyil ε edum ε konj ne Zeeb tō eżżeġa mendjaala.

16 Pol eezebkum pe del ε Delieeb, ne pe għaada Liste.

Tin ye nabee ε ne dhiiti mot nadi é dum koj ne Zeeb o, din ε le nabee ε Timote, nyé nabee ε məo dhiiti moma eYuda nadi dum koj ne Zeeb o, seeg nabee ε mot dhaad mbyak eGħelek. 2 Bon nyeeeg nadi e di pe Liste ne pe ikoniom o nadi é ne mbee tarjal dum ne Timote. 3 Pol eezesee nyé etep nyé neegħiee ne ne. Tin, nyé eezeniigal nyé beka, etep bot ε mbyak eYuda ee nadi kō kyee medhik menek ε. Nyé nasa deenek ε etee náá, bot djas nadi gu náá, seeg nadi é mot dhaad mbyak eGħelek. 4 Pe kō eghaada ee be nadi é dhañ ε, be nadi barja bot ε di du Zeeb o etep é be ne bot ε lwoma ne bəpaa naake lii pe Yeluzalem ε, da be é baalee be náá, be kedeenek. 5 Bot ε zəeġa mendjaala nadi bela ghwyil tō edum ε konj ne Zeeb, metar me bot nadi bilel ċabilel ne ċabilel. 6 Sisim na Dəe eezelu be náá, be nàkqoola məkpa ε Zeeb pe kyee dik Azia, be eezedhaa kyee dik Fliji ne Għalati. 7 Dáá be nakum é ngwoob pes dik Misi ε, be eezebela ċkwosak ε etó pe pes dik Bħitini. Tin, Sisim ε Yezu naazelyak be. 8 Be eezekpa pe Misi, zetó pe ċboj ε Toloas. 9 É pum, wo gwaa Pol zedjem dyam. Nyé eezebbee dhiiti mot kyee dik Masedwan, tetel é djaala ne ne náá: «Dħanha pe kyee dik Masedwan, da zekyee bis!» 10 Àāboba bhis dyam enek, bis eezesaj etó pe kyee dik Masedwan, etee náá, bis nabee ε bis eebee tseetse náá, Zeeb nabee nyé eedjóo bis náá, bis kē ċgoola Mbexx Bħaadal pe dāá bot ε kyee dik tak. 11 Bis eezedus pe boo għaada Toloas tō eleed tō pe għola ε Somatalas bhii tak, é yak ċlu pe għaada ε Neapolis. 12 Bhis tin, bis eezetó pe Filip, għaada məken pes dik Masedwan, għaada eLom nasum ε, bis naadhaa məlu ebuepe kō għaada tak. 13 É dwoo saba, bis eezewijs kō għaada tō pe ċboj, pe bis nadi gek náá, bis ε ne ghwyil ε bela sum di mendjaala eYuda. Bis eezenoo menyel disi, bhii tak bis moo lii ne boa ε naseġga tin o. 14 Tō boa ε tak, din ε ngħot nadi é Lydi, nyé nadus ε pe għaada Tyatiid nyé nadi ebomsa etina ekaad é be na nyօonyo, na medii me na tħobbelaa, nyé nadi kwyl Zeeb ebuepe. Nyé nadi gwak, Għej naabee nyé məlo etep nyé neegħwak ne

emetmekpa me Pol nadi lii ε εnyøεpe. 15 Wø gwaa nyε zeduwa Zeeb be ne bot ε mebyel me, bhii tak nyε eezedjoo bis pe dää le nyε náá: «Bi ε myaal ne tsætse náá, me eemyaal Ghej o, da dika pe daa lam.» Nyε eezesa náá, bis myaal. 16 Dhiiti dwoo, dää bis nadi tó pe sum di mendjaala me tak ε, wø gwaa dhiiti kwom moma mesa zokazye zeboma ne nes. Pe to le, ye nabε ε ne sisim bhom nadi sa náá, nyε gheenaa bot eghaa etcp e di zyc pe sok ε. Nyε nadi bela bekum be bete ne epata to εnaj ε eghaa be. 17 Tin, nyε eezeni é du bisaabao Pol, nyε é tsim náá: «Bot bak ε bot ε mesa ε Zeeb Mekaake! Be tó kellee bot ze di dje tsik ε!» 18 Nyε naasesa deenek mélubuepe. Bhii tak, ye nabε ε Pol naazebiyo. Wø gwaa nyε zeliig mis, nyε ne mbee sisim náá: «Ne din ε Yezu Klisto me lee wø, wyisa to le!» Tin, e di tak wat sisim eezewyis. 19 Dää bekum be nabee náá, εbwaalel ε εbela epata bao kó esu ε le eedus ε, be boozemet Pol be ne Silas tó ne nōo kó εbesee ε bot djas kó boo ghaada, sok bhwoob ekukuma e ghaada tak. 20 Be eezetó ne nōo pe dää betetep eLøm, bao ne nōo náá: «Bot bak ε pe kus εzεm kó ghaada yena. Be é bot ε mbyak eYuda, 21 be εpelyo bot mezəl me di náá menabel eLøm tok ka ne ghwyil edu ne esa ε ye é.» 22 Tin, dø ne medhuu me bot zokazebyen be. Betetep ε boozekte náá, be so Pol ne Silas ekaad é nyel, be eezelwom náá, be nyuu be ne eghwyes. 23 Bhis be nasalil εnyuu be ne eghwyes esok ne esok ε, be boo zekooł be to membok, be eezelεe ne baalel ndjaa membok me tak náá, be baal be εnyøεpe 24 Dää mbaalel tak nagwak dää betetep nalii ε, bebaalel ε ndjaa membok ε boo kewa be tó dhiiti dej pe esik tó membok bhii tak be eezewa be meko tó embwak. 25 Ye moo tila ne kuku pum, Pol be ne Silas nadi é djaala ne εduwal Zeeb dum ne mbεes esesee be, tin, bedhiiti bot ε membok nadi gwak be. 26 É di'enek wat, wø gwaa bøs zekuu εlyelepe, epap ε ndjaa membok kuu. Mεbe me ndjaa membok djas zokabεrjel, e di tak wat, eghwooz e bot ε membok nakol be ne ye é zokatiiel. 27 Mbaalel ndjaa membok eezedjem é yenek, dää nyε nabee náá, εbe ε ndjaa membok nadi é mbek ε, nyε boo waal pele etep nyε neegó nyel. Nyε nasa deenek ε etεs náá, to egeka be, nyε nadi eke ε náá, bot ε membok eezekaab. 28 Tin, Pol eezetsim ne ghwyile djas náá: «Nà zuka nyel' o, bisø djas ε wak!» 29 Tin, mbaalel ndjaa membok eezewaab náá, be tuub twol. Bhii tak, nyε eezewyis kaab ni tó dhey tak nyε é gbakeba ne bwooo, nyε zeduma meboj si meko ε Pol ne Silas. 30

Tin, nyε eezewyisal be. Bhii tak, nyε eezedji be náá: «Bot, me goka ne sa dää etep me neebela tsik?» 31 Be eezebøøza náá: «Duma koj ne Ghej Yezu, tin, wo waabela tsik wøy ne bot ε mebyel mø.» 32 É di'enek, be é boo zegoola nyε ne bot ε ndjan'ε Mekpa ε Ghej. 33 É εwala ε tak wat, mbaalel ndjaa membok eezetó ne nōo é pum kεgywii ne gwom be mεpyoŋ. E di tak wat nyε eezeduwa Zeeb be ne bot ε ndjan'ε djas. 34 Nyε eezbyet ne Pol be ne Silas pe ndjan'ε. Bhii tak, nyε eezedje be edee e dek. Mot tak ne bot ε mebyel me djas nadi é tó memyaala etεs náá, be naadum koj ne Zeeb. 35 Dää melem nakalem ε, betetep eLøm eezelwom bot, etep εkelee ne mbaalel ndjaa membok náá: «Betka bot binøk.» 36 Mbaalel ndjaa membok eezelεe Pol náá: «Betetep eedhis bhaadal náá, bi wyisela. Deenek bi ε ne ghwyil ε ka wyis da bi ε tó tó egwyem.» 37 Pol eezebøøza ne bot ε nalwomaa ε náá: «Bee lwom náá, bis nyujaa ne eghwyes é mis me bot djas, di bis di bot ε del eLøm. Bhii tak, bee køol bis é membok, bisø ààpεεaa dää ye di egoka ne εsaεl ε. Deenek, sa be di kwyel esa nenak ε εwyisal ε bis tyee syaab e! Ha be deenek e! Ye goka é be zee wyisal bis bao be εmet.» 38 Bot binøk eezesik kelee etep binek dää betetep e dhaad mbyak eLøm. Dää be nagwak náá, be é bot ε del eLøm ε, ye nabεe bwooo naasa be. 39 Tin, be boo zewaab εpelak pe dää løø, bhii tak be eezewyisal be ε mbok, be eezedjaala ne nōo náá, be dus kó ghaada. 40 Dää be nawyis é membok ε, be eezetó pe dää Lydi. Bhis be nazeboma ne bøn nyεeg bao, ne εdje be megħaaz ne ghwyil tó edu ε Zeeb ε, be eezenoø menyel tó.

17 Be eezedhaa pe eghaada Anfipolis ne Apoloni, tin, be eezekum pe ghaada Tesalonik pe eYuda nadi ne ndjaa mendjaala ε. 2 Dää nyε nabela ne sesa sok tó mefulu me ε, Pol zetó é esaba é lel tó mendjaa me mendjaala me eYuda, be nadi lii dum ne Ekwyalia ε Zeeb, be ne bot ε nadi tin o. 3 Nyε nadi lyo ne εlyaal be ze di lee náá, ye nabε ε náá, Mesia ε waazukaa, ne náá, nyε waagom bis εsyee. Nyε nadi eke ne nōo ε náá: «Ye é Yezu me di lii ne nen kó esu ε le'aak ε di Mesia.» 4 Bedhiiti bot tó sama bot ε nadi tin ε naamyaal etep é tak, be ε boozedu Pol ne Silas. Døø ne bete ne bot ε mbyak eGħelék é nadi duwal Zeeb o naazsesega ne nōo, zenoø bete ne bedhiiti bedhil ε boa. 5 Tin, eYuda naazekpaa lyem, wø gwaa be zeseeg bedhiiti ewo é mengbaaz be nabela é gba ε, be boo zekus eghuub tó edhuu ε bot ε nadi tin o. Wø gwaa

be zekus ezem ko ghaada be eezetó pe ndjan ε Zason kesaa be étep be neemet Pöl ne Silas be neezye ne noo é mis me medhuu me bot. **6** Dáa be nadi ààbela be ε, be ε boozemet Zason be ne bedhiiti bón nyeeeg, tó ne noo pe dáa ekukuma é ghaada. Be moo tin é tsim náá: «Bot bak ε pe zém dik djas, deenek, nenak bee kezye ne ye wak! **7** Zason eemyaal náá, bot ε tak sulal pe dáa le! Bot ε tak djas ààsa dáa etsi ε kukuma di lee ε, etee náá, be ke ε náá, ye é ne dhiiti mkozi mesis, din ε le Yezu.» **8** Etep binet naadjie ekukuma ne medhuu me bot ε ghaada bwoo. **9** Bot ε tak naasa náá, Zason be ne bón nyeeeg zedje boo etuud dáa ekukuma étep be neebetaa. **10** Dáa egwyitok nagwyiidela ekeletye é bookyeed Pöl be ne Silas be tó pe del ε Bheede. Dáa be nakum ε, be eezetó pe ndjaa mendjaala me eYuda. **11** Beezaag nábe ààbe ne embee elyem dáa bot ε Tesalonik. Be naagwakmekpa ε Zeeb ne mbeeyem. Melu djas be nadi seega étep edjekmekpa ε Zeeb ne efial ε etseetse é etep ee Pöl nadi lii ε. **12** Ye é kó esu ε tak ε bete ne bot pak o nabee be moo dum koj ne Zeeb, dão ne tó sama bot ε mbyak eGhelek, bedhil ε boa ne bottom ebuepe namyaal ε du ε Zeeb. **13** Dáa bedhiiti eYuda é del Tesalonik nagwak náá, Pöl nabaadi goola mokpa ε Zeeb pe Bheede ε, be eezeyezekus eghuub, ne ezem to medhuu me bot. **14** Bon nyeeeg eezekyeed Pöl kaab ε kaab pe ze boo dii meson. Tin, Silas be ne Timote eezelik pe Bheede. **15** Bot ε nake kyeed Pöl o zokató ne ne kékum pe ghaada Aten. Bhii tak, be eezlee sik yobo pe Bheede ne bebhadaal ε Pöl nakyeed Silas be ne Timote ε, nyé nake ne noo ε náá, be lel eke baake boma ne noo. **16** Dáa Pöl nadi bwood be pe Aten ε, wo gwaa goj zemet nyé elyelepe dáa nyé naabee del «tōo» ne bezeeb ε elula-lula ε. **17** Nyé moo tin é lii tó ndjaa mendjaala be ne eYuda ne bot ε nadi duwal Zeeb o, dão ne kó ebeseε, e di bot djas di di. Melu djas nyé nadi é lii ne bot ε nyé nadi boma ne ne o. **18** Bedhiiti belyoel ε nadi djóoa «bot ε Epikyiid o» ne bot nadi é djóoa «bot ε Zenoy o» zokazelii ne ne. Bedhiiti eezedji nyé náá: «Mot etap elak kwyeleleε ye?» Bedhiiti náá, «Ye di ekeε náá, nyé epelyo bot bezeeb sis.» Be nake deenek ε etee náá, be nádi gwak Pöl é goola mokpa me Zeeb kó esu ε Yezu ne étep egom ε le e bis esyee. **19** Be eezeno nyé, tó ne ne pe sum di zeega be di edjoo «Elopaaj» ε. Tin, be eezekie ne ne náá: «Bis ε ne ghwyil egu melyo me na bes wo di ke ε. **20** Wo o pe lyaal bis etep ee na bes, bis kwyel ε náá, bis gu mesuk me tak.» **21** Ye goka

é wo é gu náá, bot ε ghaada Aten djas ne bedjon ε nadidi be ne be noo o naadhaa mewala mao ε sós ne egwak etep é na bes é tak. **22** É di'enek, Pöl tetel kuku ebwak ε zeega pe «Elopaaj», nyé eezekie náá: «Bot ε ghaada Aten, me eebee náá, bi ne dyebaduwal bezeεb ebuepe embii djas. **23** Deenek, esok me di keko ghaada yen ε, me di ε é bee mesa ε bezeεb ε elula-lula bi di duwal ε, me eebee dão ne mao di na dæ wat é tak kwyala náá: «Ye é yii mao zeeb ngot bot di ààgu ε.» É di'enek, ye é yii bi di duwal ààgu ε, me zye zelyaal bin nwyak. **24** Zeeb mot nakus bos ne esesee ε djas ε, Ghej gwoo ne bos. Nyey ààdi tó mendjaa me bot dii sum ne membo mao ε. **25** Nyé tok pe ne gwyes náá, be kyee nyé neghu be dje nyé yak sonok, etee náá, nyey ε di dje bot djas tsik, eswos ne esonok djas ka lik ε. **26** Ke kan ne mot ngot, nyé naasa membyak djas, bhii tak nyé eezedje mot ne mot ye di ko bos. Nyé naakoobal kó esu ε lóo membu ne mesik ne metsek me medhik me be nagoka ne edi kó tak ε. **27** Nyé nasa deenek ε, étep be neesaa nyé ye nakozo zo lyel, neghu be ne ghwyil ε batabela nyé. Ne tsætse, Zeeb ààtseta ne mot ngoøngot pak'ena, **28** etee náá: «Ye é kó esu ε le ε mena dika ne tsik, mena di kuuka, mena dika.» Ye é etep ee bedhiiti besajel ε esesa bin nazolee ε: «Menaka é bon be pe.» **29** Dáa ye di náá, menaka é bon be ε, mena tokeka ne ghwyil egék náá, Zeeb é dáa sonok lulaa ne lóoad, ne ghwooz di saaa epata ne ye é, neghu ne ekok ε mot di sa ne egeka ne etson be ε. **30** Ghuna, Zeeb ààka bis etep ee nasee sok ne bot nadi tó edjak o, deenek nena nyé spedjoo bot djas pe e di é be di ε, be swoola mefulu mao. **31** Etee náá, nyé naazekoobal elu ε nyé aazepée bot e bōs djas, epée ε epiki ε, ne mot nyé nazese ε. Nyee dje bot djas ndem, esok nyé nagomal nyé pak myoŋ ε!» **32** Dáa be nagwak Pöl é lii dum ne egom bhis esyee ε, bedhiiti eezeduk nyé, bak tak eezekie náá: «Bis ε waaka boo gwak wo kó esu ε tak dhiiti dwoo.» **33** É di'enek ε Pöl nazelik be. **34** Ye ka belaa tin ε náá, bedhiiti bot naazeni zeega yoo, bōo dum koj ne Zeeb. Tó sama bot ε tak, ye nabε ε, Denis mot zeega boo kwan nadi pe Elopaaj o, dhiiti moma din ε le é Damalis, ne bak bedhiiti bot.

18 Bhis yenek, Pöl eezetó pe ghaada Aten bhii tak nyé eezetó pe ghaada Koolęt. **2** Wó gwaa, nyé zeboma ne dhiiti mot dhaad mbyak eYuda, din ε mot tak nabε Akilas, nyé nabyel ε pe kyee dik Pøy. Nyé nabε ε nyé dinaa ààbøya ne dus ε pe kyee dik Itali

be ne myel, Pilisil, etee náá, Kolod mekoozi me Lom naalee ne bot e mbyak eYuda djas náá, be dus kó ghaada Lom. Tin, Pol zokató keboma ne noo. **3** Dáa nye nadi mot-mesa me wat be ne be noo ε, mesa mao nadi é esa epet ne eket e betit. Nyé eezesulal pe dáa loo, étep nyé neesa mesa. **4** É emwoos me esaba djas, Pol nadi elii to ndjaa mendjaala me eYuda, nyé nadi elyo bot, é sa náá, bot e mbyak eYuda ne eGhelyek myaal. **5** Dáa Silas be nc Timote nadus pe dik Masedwan ε, tin, Pol eezedje lyeme djas é lyo bot mckpa me Zeeb. Nyé naalyaal eYuda náá, Yezu ε Mesia. **6** Tin, wo gwaa eYuda zebe meso ne εlee ε nyé. É di'ene, nyé eezekut be piib ekaad be bhii tak, nyé eezekne ne noo náá: «Bi ε diib o, mebe me tak ε kó elo bin met. Yenek ààkagwyák mam. É ewala ε elak, me aakató ε pe dáa bot e membyak mesis.» **7** Nyé eezedus tin, to pe daa dhiiti mot din ε le nabé é Titus Yustus, mot tak nadi eduwal Zeeb, ndjag'ε nadi é ngwoob ndjaa mendjaala me eYuda. **8** Kilipus kukuma ndjaa mendjaala me eYuda zokamyaal Ghej, be ne bot e mebyel me djas. Wo gwaa bete ne bot e ghaada Kolet nadi é gwak Pol o zokazendum koj ne Zeeb, bhii tak, bao keduwa Zeeb. **9** É dhiiti pum, Pol zokazedjem dhyam, to dhyam tak, Ghej naalee nyé náá: «Nabem ba, gheelii, sa wo ààdiyal nuub, **10** etee náá, me ε ne no sama, mot tok ne ghwyil εzuk wo, etee náá, bot εbuepe to ghaada yak ε bot bam.» **11** Pol zokazedi ko Kolet tyee mbu wat ne pes, nyé nadii lyo bot djas mckpa me Zeeb. **12** É membu me Ghaliōn nadi kukuma dik Akayi ε, eYuda zokazewakel ko esu ε Pol étep elu mesa ε me. Wo gwaa be zetó ne ne sok bhwoob kukuma tak, **13** bao náá: «Mot tak εpeful bot lo náá, be duwal Zeeb dhiiti mbi duuela sis ààbe dáa etsi bi nadi lyo o!» **14** Dáa Pol nawaadi é kwyel elii ε, Ghaliōn eezebooza ne eYuda náá: «Ye be náá, nyé gó ε mot o, neghu nyé sa eboo embee étep o, ye é me ka noo nyel disi étep me neegwak bin, biyo eYuda. **15** Dáa di náá, ye é esuu ε meso dum nemekpa ne min, zenoo etsi bin met ε, yenek gwyák ε biyo be emet. Mee pec edi tetep mbi etep deenen!» **16** Tin, nyé é boozeswaal be sok bhwoob zéega betetep. **17** Tin, wo gwaa bao djas zemet Sosten mot nadi kukuma ndjaa mendjaala me eYuda o zeduma nyé é nyel é mis me bot e zéega betetep. É di'ene, Ghaliōn na be ààkobis ye. **18** Pol eebaazehaa ba bim mēlu εbuepe pe del ε Kolet. Tin, nyé zelik bon nyéeg, nyé eeni to boo eleed to pe dik Siili be ne Pilisil ne Akilas. Ye nabé ε, nyé eezewaadal lo εboj esok nyé

nadi pe del ε saakele ε, etee náá, ye nabé ε nyé eesa ekek ne Zeeb. **19** Wo gwaa, be zekum pe ghaada Efēez. Tin, nyé eezelik Pilisil be ne Akilas. Bhii tak nyé eezetó pe ndjaa mendjaala me eYuda, tin nyé eezemá be ne eYuda. **20** Be eezekne ne ne náá, nyé di be ne be noo ba melu, tin, nyé na be ààkwyel. **21** Nyé eezelik, be nyey ne noo náá: «Zeeb ε kwyel o, me waaboo baazyé pe daa len.» Tin, nyé eezedus pe Efēez to mesuwa. **22** Bhis nyé nadus pe ghaada Seezale ε, nyé eezetó sok pe Yeluzalem étep nyé neekε swos bot ε zéega mendjaala. Bhii tak, nyé eezetó pe ghaada Antios. **23** Nyé eezekwyεeg ba melu penek, bhii tak nyé eezesik. Nyé eezedhaa, pe medhik me Ghalati, bhii tak pe Filiji é edje-dje bedjekel djas meghaaz to edum ε kon ne Zeeb. **24** Eghej tak, dhiiti mot dhaad mbyak eYuda din ε le nabé Apolos, nyé nabyel é pe ghaada Alekzandili, naazekum pe ghaada Efēez. Nyé nadi é tsoj mot to lii, nyé nadi é gu Ekwyala e Zeeb εnyøepe. **25** Nyé naadiaadjek eke to mckpa me Ghej, tin, nyey é wa zii εbuepe. Nyé nadi goola, ne elyo ε bot ne lyem wat etep e di dum ne Yezu ε. Ye ka bela ε náá, nyé nazodi é gu ε eduwa ε Zeeb ε Zar. **26** Nyé eezeni é lii ne bot ne εbwaalel djas to ndjaa mendjaala me eYuda. Bhis be nasalil egwak etep ee nyé nadi é lii ε, Pilisil be ne Akilas eezenzoo nyé, to ne ne loog wat, étep be neekε pes egū ε le dum ne meze ε Zeeb εnyøepe. **27** Bhii tak, Apolos eezegwak gwyés é etó pe dik Akayi. Bon nyéeg zokadje nyé ghwyil ne meghaaz, tin, be eezekwyal bedjekel ε nadi pe kyee dik tak o mēkana, étep be neemyaal náá, nyé sulal daa lo ne mbée lyem. Dáa nyé nakakum é, nyé nadyebakwyee bot ε nadum koj ne Zeeb o, ne enem ne embes e Zeeb. **28** Etee náá, é mis me bot djas, nyé nadi é lyaal popoopwon náá, eYuda eezewo ze. Nyé nadi lyaal be to Ekwyala e Zeeb náá, Yezu ε Mesia.

19 Dáa Apolos nadi pe Kolet ε, Pol nadi dhaa pe mel ε metsok pe kyee dik Azia, bhii tak, nyé eezekum pe ghaada Efēez. Nyé eezebela ba bim bedjekel tin, **2** nyé eezedji be náá: «Ye nabé bi naabela Sisim na Dēs esok bi nadum koj ne Zeeb ε?» Be eezebooza ne ne náá: «Bis dinaa ààpakogwak-gwakak bot é lii-liak dum ne Sisim na Dēs.» **3** Tin, Pol eezedji be náá: «Bi duwa Zeeb yaa kwaambi eduwa?» Be eezebooza náá: «Eduwa Zeeb ε Zar.» **4** Pol eezekne ne noo náá: «Zar naduu ε bot ε namyaal εswoola mēfulu o. Nyé nadi eke ne bot ε mbyak Yisalaél náá, be dum koj ne mot

di zye bhis nyey o, mot tak nabə ε Yezu.» 5 Bhis be nazegwak etep binek djas ε, be eezeduwa Zeeb ne din ε Ghej Yezu. 6 Bhii tak, Pol eezekel be membo tin, be eezebelaa Sisim na Dεe. Be moo tin elii tə elii membyak mesis ne egooala bebhaadal ε Zeeb dje be ε. 7 Bot ε tak nadi é bot kam ne bebá. 8 É bengən elel, Pol nadi etó pe ndjaa mendjaala me eYuda, tin, nyé naalelii ne ebwaalel djas. Nyé nalelii ne noo é dum ε Syon ε Zeeb, nyé nadi sa náá, bot ε nadi gwak nyé o myaal nyé. 9 Deenek, bedhiiti bete ne bot nadiaa sa maa-elə, boo byen emyaal, be moo tin é sa abhusu dum ne meze ε Ghej é mis me medhuu me bot. Deenek, Pol eezedus tin lik be. Nyé eezetó be ne bedjekel be, tin, nyé nadi lyo be melu djas tə ndjaa melyo ε dhiiti mot din ε le ε Tilanus. 10 Deenek, ye naaboya membú membá, ye nasa náá, bot ε mbyak eYuda ne bot ε membyak mesis nadi pe kyee dik Azia o djas, gwak mēkpa ε Ghej. 11 Zeeb nadi sa eboo endem e mebwala ne Pol. 12 Etep tak ε bot nadi tó pe dāa bot ε mēbē ne epes e kaad, ne ekaad ee Pol namet ε, neghu yii nakee-kea é nyel'ε ε. Deenek, be nadi bela tsik, embee esisim nadi wysis to loo o. 13 Bédhiiiti eYuda ee nadi é kēmel ε mel keso embee esisim tə bot ε mēbē o, nagek esa ye ne din ε Ghej Yezu. Deenek, be nakeke ne embee esisim náá: «Me ləe bin ε náá, bi wysis ne din ε Yezu Pol di goola mēkpa me o.» 14 Ye é deenek ε bōo ten ne bebá boo għaa-Zeeb nadi dżóoa Seeva nadi é sa. 15 Tin, dhiiti dwoo, wō gwaa mbee sisim zebċoza ne noo náá: «Me ne gu Yezu, me ne baagu pe Pol. Ye kabə biyo, biyo é beżə?» 16 É di'enek, wō gwaa mot nadi ne mbee sisim o zegħhee be, dāa nyé nadi ne ghwyil dhaa be é, wō gwaa nyé zeduma be é menyel ne mebin ne ebħooba djas. Be nadus tə ndjaŋ'ε tin ε ne ekaab bin toto, ne mepyoj é menyel kpej. 17 Bot ε del ε Efēez, bot ε mbyak eYuda ne bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda o, zokagwak tēp tak, wō gwaa boo bwoo zemmet be. Tin, be naazebela boo duu dum ne din ε Ghej Yezu. 18 Bete ne bot tə sama bot ε namyaal Zeeb o nadi ezye zveaa é mis me bot djas embee esesεt be nadi sa ε. 19 Beteε ne bot tə sama bot ε nadi sa etep ee mevyekele me mesimba o, zokazye ne bermekana me tak, zedik ye emis me bot djas. Dáa be nalaa metaj me bermekana me tak ε, ye naasa tyee bəmil mēkam-metēn metaj me eghwooz ee di saaa epata ne ye é. 20 Ye é deenek ε ye nadi náá, dum ne ghwyil ε Ghej, Mbeġ Bhaadal nadi goolel, kaab ne mebwala. 21 Bhis etep binek, Pol eezemyaal etsaal kyee dik Masedwan ne Gheləs é etó

pe Yeluzalem, dāa Sisim nalee nyé é. Nyey náá: «Bhii me aakum ε, egoka ε me dhaa kəbee del ε eLəm.» 22 Tin, nyé eezekyed bot ε nadi kwyi-kwyee nyé obebá pe Masedwan, ye nabə Timote be ne Edast. Tin, nyé zokazeklik ba məlu pe kyee dik Azia. 23 Egher tak, ye nabə ε boo eghuub naazeni kō għada Efēez dum ne edu ε meze ε Ghej. 24 Wō gwaa dhiiti mot eswom din ε le nabə ε Demetyus, nyé nadi é luləl mewvunga. Nyé nadi é lul esonok ne mbi eghwooz djas ee di saaa epata ne ye é, yii mōo ndjaa zeeb Aletemis, etee náá, ye nadi dje beswom ε bot bete ne epata. 25 Nyé é boo zeseeg bot ε tak, ne bot ε mesa mōo nadi nōjel ne mesa me tak ε, nyé eezeket ne noo náá: «Bewen, bi ne gu náá, ye é mesa mak ε di djeħka mena ekum. 26 Deenek, bi epegwak negħu ċbee sa di sse: Pol tak lée bot ε náá, beżżeeb ε bot di kpak ne membə ε, tok betete beżżeeb. Nyee batasa náá, ye nasik ne bot ċbużeppi e di wak kō Efēez o ye dōo ne bot ε mel me di pe kyee dik Azia djas o myaal etep be. 27 Etep binek ε sa náá, mesa mena gwye, deenek, mesa mena waabyenaa e di tak, bot ε waabħina ndjaa zeeb moma Aletemis. Tin, bot waadis duu boo zeeb Aletemis nyey nyé smet. Bela náá, zeeb moma yak epeduwala kō kyee dik Azia djas ne kō eko ε bōs djas.» 28 Dāa bot ε nazye tin o nagwak deenek ε, be boozekpaa elyem ċbużeppi, be moo tin é tsmi náá: «Aletemis yii bot ε Efēez ne bōk!» 29 Tin, εzəm enni kō għada djas. Wō gwaa be zemmet Ghayus be ne Aalistaalak bot ba del ε Masedwan ε nadi djee be ne Pol é medjor o. Tin, zukamwaa ne mot'ēnok eezetó ne noo kaab pe ċbwak ε boo ziegħa. 30 É di'enek, Pol nadi kwyel eni nyé neeket lyal nyel pe zukamwaa ne mot naseega ε. Tin, bedjekel eezelu nyé. 31 Bédhiiiti ekukuma e kyee dik Azia nadi beso be o zokadhis nyé menduk me tak wat náá, nyé nātō pe ċbwak ε boo ziegħa tak. 32 É di'enek tə medhuu me bot binok, ye nabə é ne boo zyaala. Bédhiiiti nadi tsmi sa sis, bak tak yəbō sa sis, bak bedhiiti bot pak o nabaa di é gu meso me tēp be naseega kō esu ε tak ε. 33 Wō gwaa bedhiiti eYuda tə medhuu me bot binok zokazbesal dhiiti mot din ε le nabə ε Alekzandele pe sok. Tin, be eezebajja nyé lo tēp, é di'enek Alekzandele eezeben mbo étəp nyé neelii, nyé neelεt lo meso. 34 Tin, dāa bot nagwyák náá, nyé nadi é mot dhaad mbyak eYuda ε, bōs djas ε boo zebu boo tsim wat, ye naaboya tyee mewħala membá bōs é tsim náá: «Bōk-bōk ε di Aletemis bot ε del ε Efēez!» 35 Tin, dhiiti kukuma ngot e għada eezesil be elyem nyey náá: «Bot ε del ε Efēez, bot

djas negu náá, ghaada di ebaal ndjaa boo zeeb moma Aletemis, dão ne sa nakpakaan ne ekok yii di nöjel ne ébhwoob e le nadus to gwoo ε. 36 Ye tok ne mot aaswonal yε. Deenek bi goka é ne esil elyem, násaka etep dáa bot ε di àadi ne esiiza. 37 Bi zye wak ε ne bot ε wat di náá, be ààpadjii esa ee di to mendjaa me zeeb, baabela náá, be ààpalee Zeeb'ena yii moma. 38 Ye be náá, Demetyus be ne sama beswom ε bot ε ne tep be di egoka ne epit mot'ak kó esu ε tak o, ye é ne mendjaa me etep di pééaa ε ne betetep ε tak. Ye é penek ε be di egoka ne éképit. 39 Tin, ye be náá, bi dinaa ne dhiiti tep bi di baakwyel ε lii o mena waaka liika pe zéega di egoka ne eliaa etep ee di dum ne etsi bina ε. 40 Etee náá, mena ne ghwyl edjóoa bot ε di kus eghuub o dum ne sa sée mos ε. Bela náá, mena tok ka ne megham me mena aadjeka é mbi yak zéega, be ko dji esuk ε tak o, ye tok ne mot aabarja bot enyøepe lo tép aani bot to elyem enyøepe ε.» 41 Bhis nye naliis deenek ε, wó gwaa, nye zeswaal zukamwaa ne mot nadi tin o.

20 Dáa eghuub nasi ε, Pøl eezeseeeg bedjekel, nye eezeni é edje be meghaaz me ewa zii to edum koj ne Zeeb. Bhii tak nye eezemwana ne noo, deenek, nye eezenoo nyel tó pe dik Masedwan. **2** Nyé eezekpaa kó pes dik tak, tin, nye eebaazedje bon nyeeq di penek o ghywil ε wa zii to edu ε Zeeb. Bhii tak, nye eezetó pe kyee dik Ghèles **3** pe nye nasa bengon elcl ε. Nyé nawaakwyel etó pe dik Siili to mesuwa, dáa nye naka gwak náá, eYuda ε é boob kó esu ε le ε. Nyé é boozeké náá, egoka nye sik pe ze Masedwan. **4** Tin, Sopateed, mao Pyiidus mot del ε Bheede, zokató sama wat ne ne, zenoo Aalistaalak ne Sekundus mot ghaada Tesalonik, Ghayus mot del ε Delleeb, ne Timote, ne Tsisik zenoo Tolofim mot kyee dik Azia. **5** Boo djas nalee to esok, wo gwaa be kebwood bis pe ghaada Toloas. **6** Yeka be bis o, bis nadus pe ghaada Filip to mesuwa e bhis ebyon ε emapa ee di áàwaaa leviid. Tin, mèlu meten bhii tak, bis ε boo keboma ne noo pe Toloas, é di'enek bis naadi yenga wat. **7** È elu ε eten ne wat é yenga, bis naazeboma étep bis neede edee ε Ghej. Tin, Pøl eezeni elii ne bot e zëega dáa ye nadi náá, nye nadi kwyel nye aadhaa djemen tak ε, nye é boozedul elii kékum kuku egha ε pum. **8** Pe to dhej bis naseega to tak pe kyes pe eko, ye nabé ε ne elambi ebuepe. **9** Dhiiti mao ngbaaz ne din ε Etik nadi é ndiindel kó ka fenetèle. Wo gwaa nye zeni é go syaaz esok Pøl nadi é lii ε, go nye nadja ε naasa náá, nye batadus pe vyeegvyeeg di ne nadi kó

ges ε dumā si. Wō gwaa bε zokazegħħej nyc, nyc nadi ē nyc eezegħwye. 10 Tin, Pol eezesul, nyc eezemalal kō le, bhii tak nyc eezebep nyc kō membo me, nyey náá: «Na bemka ken: nyc ne tsik!» 11 Bhii tak nyc eezebaabyet, nyc eezenoa mapa, pyak ye, tin nyc eezenoa de. Bhis nyc naka baalii ebuepe, kekum elyamel a məleml ε, nyc boozekpaa ne ze tó. 12 Tin bε eezetó ne mao ngbazazenok nyey nyel εnyøerep nyc ne tsik. Ye nabes ye nadje bot djas boo megħhaaz me ēdu ε Zeeb. 13 Bis eetó esok étep ekeni tō mesuwa me nató pe Asos pe kyee bis nawaakenoo Pol ε, etee náá, nyey nakwyel etó o ne me meko. 14 Dáa nyc naka boma ne nes pe Asos ε, bis eezenoa nyc tō mesuwa étep bis neetó pe del ε Mitilén. 15 Dusa bis nadus tin ε, bis eezesik, tin, djemen tak bis eezekum pe Siyo. Bhis djemen tak bis eekum pe Samo, tin, emyen tak bis eezekum pe Mile. 16 Pol nabes àakkwyel etyaa pe Efiez ē kaab nyc zekbøya kō kyee dik Azia, nyc nadi tó kaab ekaab ē suu náá, dwoo Poteħot neekebelha nyc, nyey pe Yeluzalem. 17 Pe Pol nadi pe Mile ε, nyc eezekyeed mot ne bhaadal pe Efiez, be ke edjóo bepaa ε zeeġa mendjaala. 18 Dáa bε nakakum pe dáa le ε, nyc eezek ne náá: «Bi ne gu mafu l me nadi ē gyee ne ye pak'en kana dwoo me nakum pe kyee dik Azia ε. 19 Mε naasa mesa ε Għej ààbe ne ebet, tō għoż ne mezuk dum ne bħoob mbee lyem bot ε mbyak eYuda nadi ne ye ne nam ε. 20 Bi ne gu náá, etok ne dhiiti mbie tħep me nasyel ellie bin. Mε naazegoola ne elyo ε bin dum ne etep djas ē mebesse ne tħo mendjaa men. 21 Mε naadul bot ε mbyak eYuda ne bot ε mbyak eGħelek melo náá, be liig elyem du Zeeb da be ē dum koj ne Għej'ena Yezu. 22 E di mena kadika wak nenak'aak, me moo tó pe Yeluzalem, dáa Sisim na Dée lwom me ne bħel náá, me sa ε, tin, me àaku sa di bwood me pe sok ε. 23 Sa me di gu ε náá, kō eghaada djas, Sisim na Dée nadi lee me náá, membok ne mezuk epebwood me. 24 Bela náá, tsik'am met tok ne boo metaj ē mis mam. Yii di ne boo metaj ε, etó kekum pe esik ε lwomel, ne esilal ε bim mesa me Għej Yezu nadje me ε: Egħola ε Mbeġ Bħaadal yii enem ne embie e Zeeb. 25 «Mee dħha tħo sama yen ē egħola Mbeġ Bħaadal Īyon ε Zeeb, tin, me ne gu naaetok ne mot aakabaabee me tħo sama yin. 26 Ē tħep tak ε me di lee ne nen mos náá, me esosoob: mot ngot pak'en ε ka wo ze o, yenek àakkagħwyák me. 27 Ettee náá, me eezelyaal bin egeka ε Zeeb djas ààsyl sa wat. 28 Bi ē konyan mis kō biy়o be ēmet, ne kō esaa ε Sisim na Dée dje bin bi baal ε. Bi ε ko baal zeeġa

mendjaala Zeeb nabom ne ghiya mōn'ē met ε. 29 Me ne gu náá, bhis me aatō ε bot ε di nōjel ne eben ḥ waazeni pak'en, tin, be aanàkwaagek esaa ghoj. 30 Tin, dōo ne tō sama yin, bot ε waani é lee elej é etsal étep bedhiiti bot ε di dum koy ne Zeeb o ne du be. 31 Beeka mis, da bi ε taala náá, to membu melel mwos ne pum, me nabe àakat edul ε bin melo, ye nakoozodi ne mijal é mis. 32 «Nenak me εpedje bin é membo me Zeeb, ne bhaadal mbec bhwoob'ε. Nye é ne ghwyil ε sa náá, bi wyee tō edum ε koy ne Zeeb ne edje bin esesee djas nye nakwom étep bot be ε. 33 Me nabe àasaa epata, ààbe eloaad, ààbe ekaad e bot. 34 Biyo be εmet ne gu náá, me nadi sa mesa ne me mbo mam met étep me neebela esee bis ne bot ε di gyee ne nam aadi ne gwyees tak ε. 35 Me nabe ε me eelyaal bin naaegoka bi sa mesa étep bi neekwyee bedjel ε bot. Bi baatala etep ee Gherj Yezu nyey εmet nake náá: "Egwyena ne mot eedhaa edjeaa sonok ne menyō!" » 36 Bhis yenek, Pol eezekwyit meboj si be ne be nōo, be eezeni ε djaala. 37 Bao djas moo tin é dji, bhii tak, be eezebeedal nye to membō mōo be neemwana ne ne. 38 Be nadi é ne boo goj to elyem etee náá, Pol naake náá, be aanàka baaboma. Bhii tak be eezetō kemwana ne ne pe mesuwa.

21 Bhis bis ne be nōo nabe ka ε, bis eezeni to mesuwa tō pe gholo Koos. Djemen tak, bis eezekum pe gholo Lood, dusa bis nadus tin ε bis eezetō pe εboj Patala. 2 Dáa bis nabela mesuwa é tsaal to pe Fenisi ε, bis eezeni tō mesuwa me tak, bis eezetō. 3 Dáa bis nadi, bis moo pe kyee kye bos é ngwoob gholo Siipele ε, bis eezedhaa pe paa kye gholo tak étep bis neetō pe dik Siili, bis eezetō pe ghaada Tiid pe kyee be nadi kekeesa ee nadi tō mesuwa ε. 4 Bis eezeboma ne bot ε di dum koy ne Zeeb o, bis eezedhaa yenga wat tin bis ne be nōo. Dáa ye nabe náá, Sisim na Dee naazedul be melo ε, be é boo zelu Pol náá, nye na tō pe Yeluzalem. 5 Tin, dáa yenga tak nadhaej ε, bis eezenoa menyel dhaa. Wō gwaa be zemwana ne nes pe esik ε del, bao ne bel bao, zenoo bao bao. Tin, bis eezekwyit meboj si é εboj ε boo dii meson, bis moo tin é djaala Zeeb. 6 Deenek, dáa bis ne be nōo nasilal emwana ε, bis eezeni tō mesuwa, e di'enek, be eezesik pe mendjaa mōo. 7 Bis nasilal goj medjoj mes ε, ko boo dii meson bhis bis nadusa pe Tiid tō pe εboj Potolemayis ε. Bhis bis nasilal eswos bōn nyey bis di ko ghaada tak ε, bis eezekwyeyg elu ε wat bis ne nōo. 8 Djemen tak bis

eezesik, bis eezetō pe ghaada Seezale. É di'enek, bis eezesulal pe ndjanj ε Filip, lyoel mekpa me Zeeb e di bis nadja si o. Nye nabe ε ngöt to bot ε ten ne bebá be nasee pe Yeluzalem o. 9 Nye nabeε ne esyes e bao boa ená, be nadi gegoola mebhadal me Zeeb nadi dje be ε. 10 Bis nabe bis moo ne bete ne melu tin, é ghøj dhiiti ngoolel-mekpa ε Zeeb ne din ε Aghabis nazedus pe Yude, zye. 11 Nye eezeyε pe dáa les, nye eezenoa bhete ε Pol, kol meko me ne membō me, bhii tak, nye náá: «Beeka sa Sisim na Dee lee ε: Nakuma bhete yak ε waakolaa ne ekel dáak ne eYuda, pe Yeluzalem, bhii tak, nye waakaa é membo me bot ε membyak mesis.» 12 Bhis bis nagwak etep binek ε, wo gwaa bis djas ne bōn nyey bis é del ε Seezale zokazéjaala ne Pol náá, nye na tō pe Yeluzalem. 13 Tin, nye eezebooza náá: «É tēp ye bi di edji ne esa náá, bi dje me lyem bwoo? Mam eezemyaal ne lyem'am, ye nakoozobe ekolaa ne ekel, neghu ye kabε esyee pe Yeluzalem kō esu ε din ε Gherj Yezu.» 14 Dáa bis nadi ààkwak elu ε nye ε, bis nabe ààbaanenal nyel, bis é booke náá: «Ekwasok ε Gherj sael!» 15 Dáa bis naka dhaa ba melu é di'enek ε, bis eezekarjal esa, bhii tak, bis eezetō pe Yeluzalem. 16 Bedjekel ε nadi pe Seezale ε zokakékyeed bis, bao kekyeed bis pe ndjaa dhiiti mot bis nawaasulal pe dáa le o. Din ε mot tak nabe Menason, mot Siipele, nye nadi é tō sama bedjekel ε meken. 17 Dáa bis nakum pe Yeluzalem ε, bōn nyey bis zokazeboma ne nes ne memyaala djas. 18 É djemen tak, bis ne Pol eezetō pe dáa Zak, pe paa bepaa ε zeega mendjaala naseega ε. 19 Tin, Pol eezeswos be, bhii tak, nye eezeni é barja be etep é Zeeb nasa pe dáa bot ε membyak mesis ε waa-wat. 20 Bhis be nazegwak nye é, be eezeduwal Zeeb. É di'enek, be eezek ne Pol náá: «Mōn ε nyey wō eebee dáa eYuda bəmil ne bəmil moo mos é dum koy ne Zeeb, elyem bao djas ne dyeebakwyesa to etsi. 21 Ghuna, beeka sa bis nalee be kō esu ε lo ε: wō pe lyo bot ε mbyak eYuda djas ee di di e di wat be ne bot ε membyak mesis o náá, é nyo ε be byen etsi ε Moiiz. Wō ne lee be náá, be kat enigal bōn bao beka, dōo ne ekat ε du ε mezel me eYuda. 22 Bis sa dáa? Be waagu ne tsseetse náá, wō eezekum. 23 Deenek, sa sa bis lee wō ε. Menaka wak é ne botom bená zesilal ε sa ekek ne Zeeb o. 24 Nōrja be, da bi ε kewgyia edhuud be ne be nōo, bhii tak da wō é kedje be efute ee di egoka ε, étep be neetsik be lo. Deenek, bot djas neegu náá, etep ee bot nadi lee dum ne ne ε nabee etep ee mekoy, deenek dōo ne wøy pe wō ne duwal etsi ε Moiiz. 25 Ye

kabé bot ε membyak mesis di dum koj ne Zeeb o, to mekana me bis nakwyalá ε, ye nabé ε bis naalee be egeka bis djas. Ye nabé náá: be ààgoka ne ede betit ε kaa bëzëeb ε elula-lula ne ekpaka-kpaka buwa ε, ne ghiya ne epuud e betit ε góaa ne bhiyo ε, zenoo náá, sa bi ààsa mezø.» 26 Tin, Pol eezetó be ne bot ena binøk, to yak dwoo tak, bee tó kesa mezel esela etsi. Bhii tak be eezetó pe kok Ndjaa-ebuwa etep ekelée dwoo mezel esela etsi aasi ε, ye dwoo tak ε be di egoka ne gó ebuwa ko esu ε ngöt-ngöt pak'oo ε. 27 Ye nabé ε mélù meten ne ebá moo ko ne kum, wó gwaa eYuda e kyee dik Azia zokazyé zébee Pøl pe to kok Ndjaa-ebuwa. Wó gwaa be zéful edhuu ε bot ε nadi tin o elo. Bhii tak, be eezemet Pøl, 28 bøo é tsim náá: «Bot ε Yisalael, dhaaka zékwyee bis! Beeka mot di lyo bot djas é e di djas mbee melyo dum ne Yisalael, ne etsi ε Moiiz, zenoo dum ne kok Ndjaa-ebuwa o. Deenek, nyε eezebataniigal bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda o to Di na Dee. Tin, nyε eezeesaab Di na Dee tak!» 29 Be nalií deenek ε etee náá, ye nabé be naabee Tolofim mot del Efëez be Pøl pe to ghaada. Be nagu ε náá, Pøl naaniigal nyε to kok Ndjaa-ebuwa. 30 Eghuub ε tak eezedjala ko ghaada djas, bhwak moo tin metetel ne ekaab, e di djas é tó pe Pøl nadi ε. Be eezemet Pøl, be eezewyisal nyε to kok Ndjaa-ebuwa, bhii tak be eezediyal mebe me kok Ndjaa-ebuwa. 31 Dáá be nadi é kwyel egó Pøl ε, ye nabé menduk me ezem ε nadi see pe Yeluzalem ε naagek pe dáá komanda mwaka esodja eløm. 32 E di tak wat, nyε eezenøo bedhiiti ekukuma loøg esodja, ne bedhiiti esodja é pe si, be eezewyis kaab tó pe kyee edhuu ε bot nadi ε. Dáá be nabé komanda esodja ne bedhiiti esodja ε, be é boo zekat ε bi ε Pøl. 33 Tin, komanda esodja eezetiila pe dáá le, nyε zelwom náá, be met nyε, nyε ezelwom náá, be kol nyε ne ekel é ghwooz ebá. Bhii tak, nyε eezedji nyε náá: «Wøy εze, wó sa ye?» 34 Tin, pe to edu ε bot, bedhiiti bot nadi tsim ε sa sis, bak tak dhiiti tep sis. Tin, ye nabé yee lyel náá, komanda met sa wat to εzem ε tak. Nyε é booke náá, be tó ne Pøl pe mbwak. 35 Dáá Pøl nakum ko egoel ε ndjan ε, esodja ee naghwyil eezeghée nyε é ekaab elyel ε kuukuu medhuu me bot, 36 etee náá, bot djas nadi du nyε bøo é tsitsim náá: «Góa nyel!» 37 Eghøj be nadi kwyel eniigal Pøl tó mbwak ε, nyε zéke ne komanda náá: «Mε ε ne ghwyil ε lii e?» Tin, komanda esodja eezedji nyε náá: «Wø ne gu elii dhaad mbyak eGhelek e?» 38 Deenek wó tok mot dik Ezipte nazékus eghuub wak kpaambel da nyε zetó ne bot ε di

gu elumela dæb ø bemil εna tó kyee bøs besye di ààbe ne medii ε o?» 39 Tin, Pol eezebøøza náá: «Mam ε mot dhaad mbyak eYuda, me nabyel ε pe ghaada Talase pe kyee dik Silisi ndiel kó dhiiti boo ghaada di ne boo ngek ε. Me met wø ebøj, beta náá, me lii ne bot bak.» 40 É di'enek, komanda eezedje nyε ze εlii. Tin, Pol eezetyaa tetel kó ebyetel, nyε eezepyap edhuu ε bot binøk mbo be di gwyem etep be neegwak nyε. Bøo djas eezedi gwyem, tin nyε moo lii ne noø tó lii ebhele.

22 «Bøn ε nyεeg bam ne besεeg bam, gwak ka sa me di lee bin nenak dum ne yam tajal ε.» 2 Dáá be nadi gwak nyε nadi é lii tó lii ebhele ε, be eebaazedi gwyem εnyøεpe, tin, Pøl eezéke náá: 3 «Mε ε mot dhaad mbyak eYuda, me nabyel ε pe Talase pe kyee dik Silisi, deenek me nawyilaa ε wak kó Yeluzalem. Deenek, lyoel yam nabé Ghamalyel, nyε ε nalyaal me náá, me tiibal εnyøεpe etsi bebhaab benaka. Mε nabé é me naakwyel mesa me Zeeb dhaa nyel dáá biyo djas di ekwyel mos'aak. 4 Mε naawa bot ε nadi é du meze ε Ghej o to tsik mezuk batake gó be góa. Mee met boa ne botom wa be é membok. 5 Boo ghaa-zeeb ne bot ε kwan bepaa ε ne ghwyil ε di betyaases náá, etep ee me di lee ε tseetse. Ye nabé ε be naadjé me mekana me etó pe dáá bon nyεeg bam yii del ε Dhamas, deenek me naató pe ghaada tak. Mε nadi kwyel keemet bot ε tak, etep me neetó ne noø pe Yeluzalem, be neeke waaa é mezuk.» 6 «Mε nadi é gba-gba me moo kunaa ne del ε Dhamas, ye nabé ε ye moo kunaa ne kuku mwos. Mε ka seká tin ε, boo ngel é dus tó gwoo, mèkas me tak eezékaal me. 7 Tin, me eezeduma si, e di tak me ka gwak ε dhiiti gwood é ke ne nam náá: «Søl, Søl, etep ye wø di tiig me?» 8 Tin, me eezedji náá: «Wøy é ze, Ghej?» Gwood'enek eezebøøza náá: «Ye é mam Yezu mot Nazaret, wø di tiig ε.» 9 Bot ε nadi gyee ne nam o naabee ngel, saabegøs kabé é náá, be na be ààgwak gwood mot nadi lii ne nam o. 10 Tin, me eezedji náá: «Mε goka ne sa dáá, Ghej?» É di'enek, Ghej eezéke ne nam náá: «Wyela, Tøa pe ghaada Dhamas. Ye é penek ε be aalee wø esa ee Zeeb ke náá, wø sa ε.» 11 Dáá ye nabé náá, mèkas me ngel tak naadipal me mis ε, bot ε nadi gyee ne nam o ε boo zemet me é mbo, be é boozetó ne nam pe ghaada Dhamas. 12 «Kø del ε tak ye nabé ε ne dhiiti mot din ε le nabé Ananias, mot epiki ne esosoob tó etsi bena. Bot ε dhaad mbyak eYuda é Dhamas djas nadi duwal nyε εbuepe. 13 Nyε eezeboma ne nam, nyε eezetyaa é ngwoobam, nyε eezéke ne nam náá: «Søl, moø nyaag'am, mis mo bejøll!» E di tak

wat, mis mam eezebula é bee enyøepé, bhii tak me eezebree nyé. **14** Deenek nyé eezebaakel náá: “Zeeb bëbhaab binaka naazesee wó étep wo neegu ekwosak ε le, wo neebree sim Mot Epiki da wó é gwak gwoode met, **15** etee náá, wo needi tyaaesee, étep wo neegoola ne bot djas sa wó bee ε ne yii wó gwak ε. **16** Tin, nenak wó ka baabwood ye? Wyela, keduwa Zeeb ne egwyii ε mesyem mō, é edjoo ε din ε le.” **17** «Mee zësik pe Yeluzalem. Dáá me nadi é djaala Zeeb pe tó kok Ndjaa-ebuwa ε, wo gwaa me zëbee tyee tó dhyam. **18** Tin, me eezebree Gherj, nyey ne nam náá: “Lela εdus ko Yeluzalem, etee náá, bot ε del ε tak aanàkwaamyaal etep ee waalee be kó esu ε lam ε.” **19** Me eezebööza náá: “Gherj, be negu náá, me nadi tetó tó mendjaa me mendjaala me eYuda étep ekemet bot, wa be embok ne ebi ε bot ε nadi dum koj ne nöö. **20** Tin, é gherj be nagó Etién tyaaesee ε, mam pe me nadi ε e di tak. Me naakem bot ε nagó nyö o, me naabaal ekaad bøö.” **21** Tin, Gherj eezke ne nam náá: “Tóá, etee náá, me waakyeed wo etsetaepe, pe daa bot ε membyak mesis!” **22** Edhuu ε bot binok zokagwak Pol këkum e di'ene. Bhii tak, bøö djas eezeni é tsim náá: «Nyé góá, mbi mot dáak ààgoka ne di ne tsik kó bø's'ak!» **23** Be nadi tsim, ne enyarj ε ekaad bøö, é ghees piib wus pe eko. **24** Tin, komanda eLom eezelwom náá, be niigal Pol tó ebësëe ndjaa esodja, da be é nyuu nyé ne eghwyees étep nyé neetanjal ne bhel. Nyé nasa deenek ε étep be neegu lo meso me medhuu me bot nadi tsim deenek kó esu ε le ε. **25** Tin, dáá be naköl nyé étep be neenyuu nyé É, Pol ekee ne dhiiti kukuma tó lög esodja ee nadi tin o náá: «Bi ε ne gham ebi ε mot dik eLom di náá, nyé dinaa ààpaapëeaa ε, dáá metij me eLom di lee ε?» **26** Dáá kukuma esodja tak nagwak mëkpa menek ε, nyé é bootó këdul komanda melo: «Nyee zeke ne ne náá, wó kwyel esa ye? Mot'ak ε mao dik eLom!» **27** Tin, komanda eezeyé pe paa Pol nadi ε, nyé eezedji nyé náá: «Leea me, ye é tseetse náá, wó é mao del ε eLom?» Pol eezemyaal náá: «Iyoo». **28** Tin, komanda esodja eezke náá: «Mam naadjé boo metaj me epata étep me needi mao del ε eLom.» Pol eezebööza ne ne náá: «Yam ε yii mbyela mao.» **29** È di tak wat bot ε nadi ekwyel ebi nyé étep be neebesal nyé, nyé lii ne bhel eezebula pe bhis etsetaepe ne ne. Tin, komanda esodja naazegwak bwoo dáá nyé nagu náá, Pol nabe é mon ε del ε eLom, bela náá, nyé naazelwom náá, nyé kòlaa ne eghwooz ε. **30** Komanda esodja nadi kwyel egü enyøepé lo meso me eYuda nadi

pit Pol ε. È tep tak ε di náá, é djemen yii elu ε tak, nyé eezelwom náá, be tii nyé ekel eghwooz nyé nakolaan ne ye É. Nyé eezedjoo eboo beghaa-Zeeb, zenoo bot ε boo kwan betetep eYuda. Bhii tak, nyé eezeyé ne Pol, tin, nyé eezereesaa é mis mao.

23 Pol eezegwyák bot ε zëega boo kwan eYuda «kpëeε», nyé eezke náá: «Bón ε nyëeg yé ne lyem'am selele ε me sa mesa me Zeeb këkum dwoo pan mos'ak.» **2** Dhiiti boo ghaa-Zeeb Ananias eezelwom bot ε nadi e ngwoob ε Pol o náá, be nyuu nyé e nuub. **3** Tin, Pol eezke ne ne náá: «Ye É Zeeb é aapaamyak wó, biy় epap ee zeljobaa epyaab o, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si! Wó di tin ε étep wo neepëe me dum ne etsi ε Moiiz, bela náá, wóy ààduwal etsi tak, etee náá, wo eelwom náá be myak me!» **4** Bot ε nadi é ngwoob ε Pol o é zeke ne ne náá: «Wó lee ε boo ghaa-Zeeb ε!» **5** Pol eezebööza náá: «Bón ε nyëeg, me be ààgu náá, ye be é boo ghaa-zeeb. Etée náá, Ekwyalá lee ε náá: “Sa wó aalii ebyøepe ne dhiiti kukuma bot ε mbyak en!”» **6** Pol nadi é gu náá, tó zëega boo kwan eYuda tak, ye nabëe, kyee wat eSadusee yak kyee eFalizye. Etep tak ε nyé natsim elyelépe kuku ebwak ε ló náá: «Bón ε nyëeg, me ε Falizye, mot nabya me o nyé Falizye. Me ε ne ebwaalel náá, Zeeb ε waagomal bot bhis esyee, etep tak bi di pëe me.» **7** Dáá nyé nazosilal ε lii deenek ε, eFalizye be ne eSadusee «tomboooo» ne ewo pak'oo, tin, zëega eebeka. **8** Deenek, be nadi suu meso ε etee náá, eSadusee ke ε náá, egom bis esyee tok, efofop tok, sisim tok. Ye kabé eFalizye o, bøö ne myaal yøbo náá, esonok binek djas tsëetse. **9** Bot djas moo tin é tsim elyelépe, tin, bedhiiti begħaj ε mëkana me etsi, bot ε nadi bot ε sama eFalizye o e zewyel, be eezëbyen lek tak elyelépe, bøö náá: «Bis ààpabee dhiiti tēp ebiyo tó mot'ak. Dhiiti sisim negħu dhiiti fofop eelii bilaa ne ne!» **10** Dáá ye nadi náá, ewo nadi bøk, ebøk ne ebøk daa tye É, wó gwaa komanda zebela bwoo é kaab náá, be zëege duma Pol ε nyel da gó nyé. Tin, nyé é boowlom esodja be náá, be sul pe zëega kwan, be neekepk Pol é mëmbo mao, bhii tak da be é sik ne ne pe ebësëe esodja. **11** E yak pum bhii tak, Gherj eezelyaal Pol nyel, nyey ne ne náá: «Dia ne meghaaz! Wó eedi tyaaes'am wak, kó għadaa Yeluzalem, deenek, egoka wó tó kesa ye pe għadaa Lom.» **12** Dáá melem nakalem ε, dhiiti ba bim eYuda eezegwakel e boob, be eezetuwal myon ne meson mao náá, be aanàkwaade edee ne medii

esok ne be ne pookogó Pol. **13** Bot ε nagwakel é boob tak o naadhaa bot mēkam-mēná. **14** Be eezetó kēbee eboo begħaa-Zeeb ne bepaa, tin, be eezek ne noo náá: «Bisø, bis eegwakel ne etuwal myoñ ne mesoñ mis ne tseetse náá, bis aanàkwaade edee bis dinaa ààgò Pol. **15** Deenek, biyø, sama wat ne bot ε zeeġa boo kwan eYuda, kewaab ka nenak ne komanda náá, nyε zye bin ne Pol, koo ka nyε náá, bi epekwyl edjek tepe enyøere. Yekka be biso o, bis aadi ē, é bwood nyε étep bis neegó nyε, esok ne nyε ne kum wak.» **16** Tin, dhiiti mao kel ε Pol, zokagwak dáa be nadi ē llii e boob ε. Nyε eezetó pe ebessø esodja, be eezeniigal nyε, etep ekeløe Pol etep ee bot binok nadi llii dum ne ne ε. **17** Tin, Pol eezedjoo dhiiti kukuma tō loog esodja, nyε eezek ne ne náá: «Tóá ne mao ngbaaz'ak pe dáa komanda, etee náá, nyε ē ne tēp nyε aalee nyε.» **18** Kukuma esodja eezenoø nyε, nyε eetó ne ne dáa komanda, nyε ne ne náá: «Mot membok Pol be ē nyε eedjoo me, nyε eezek ne nam náá, me zye wo ne mao ngbaaz'ak. Nyε ē ne tēp elee wø.» **19** Kukuma esodja eezemet mao ngbaaz tak é mbo, nyε eezedul nyε e ngwoob bao bębá. Tin, nyε eezedji nyε náá: «Wø kwyel elee me ye?» **20** Nyε eezebøoza náá: «eYuda eegwakel náá, be epezeawaab náá, djen, Pol tó sok bhwoob boo kwan eYuda. Be aakoo ε náá, bot ε tak epekwyl edjek tepe enyøere. **21** Ē di'enek, sa wø ààmyaal be, etee náá, bot dhaa bot mēkam-mēná pak'bø waalaab nyε. Be sa deenek ε etee náá, be eezegwakel ne etuwal myoñ ne mesoñ mao náá, be aanàkwaade edee ne medii esok ne be ne gó nyε. Be eezekoobal etye be zokabwood ε wo myaal.» **22** Bhis komanda nalee ne mao ngbaaz tak náá, sa nyε ààlees bot etep ee nyε barja nyε ē, nyε eezeswaaal nyε. **23** Bħii tak komanda eezedjoo bedhiiti ekukuma esodja be bębá, nyε eezek ne noo náá: «Seegka esodja bedhet ebá døo ne esodja ee di keko eyaaga ε mēkam-mēten ne mēkam-mēmbá, zenøo bot bedhet ebá ne mēkøo mao, koobalka étep etó pe għadaa Seezale ē ewala ε elel bħis egħwiidela egħwxitok. **24** Dáa bi ε baakoobal døo ne eyaaga, étep bi neebep Pol tó ne ne, nyε enyøere pe dáa mēkoozi dik Felikse.» **25** Bħii tak nyε eezekwyal mēkana náá: **26** «Mam Kolood Lyzias ċpeswos, wøy dhaandijaa Felikse mēkoozi me dik. **27** Ye be ē eYuda eemet mot me dhis bin nwyak'enok, tin, be di kwyel egó ε nyε. Dáa me nagwak náá, nyε nadi ē mot eLøm ε, bis ne esodja bam ε boo kelyak, bis eezepk nyε e mēbø mao. **28** Dáa me nadi kwyel egħi lo meso me eYuda nadi pit nyε dum ne tak ε, me

naazetó ne ne sok bhwoob zeeġa boo kwan eYuda. **29** Me eezegu náá, be nadi pit nyε koo esu ε etep e di dum ne etsi bao ε, bela náá, be na be ààbe ne tete tēp nyε nadi goka ne egħoaa negħu ε metħaa e mbok koo esu ε tak ε. **30** Bħii tak be naazeløe me náá, eYuda nadi gwakel etep egó ε nyε, deenek me booke e di tak wat náá, me dhis bin nwyak. Tin, me ē boolee ne bot ε zepit nyε o náá, be zepit nyε pe dáa ε lo.» **31** Esodja eezesa dāa komanda yøo nalee be ε. Be eezenoø Pol tó ne ne pum ε pum kekum pe għada Antipatilis. **32** E yak melem, esodja ee nató ne mēko o eezebula yøbø pe ebessø esodja, tin, be eezebet bot ε nadi koo eyaaga o be goola medjøn mao ne Pol. **33** Dáa be nakum pe Seezale ε, esodja ee nazyε koo eyaaga o boodje kukuma dik mēkana me komanda nadhis ε, bħii tak be eezelyaal ε Pol. **34** Kukuma dik eezelaa mēkana, bħii tak nyε eezedji Pol, mot kyee dik nyε nadi ε. Bħis nyε nagwak náá, nyε ē mot kyee dik Silisi ε, **35** nyε eezek ne ne náá: «Me aadji wø medjin ε, esok bot ε zepit wø aakum ε.» Nyε eezelwom náá, be baal Pol pe to ndjaa mēkoozi ε Elood.

24 Melu meten bħii tak, boo għaa-Zeeb Ananias eezekum pe għadaa Sezaade be ne bedhiiti bepaa, zenøo mot ghem tarjal ne din t-Teeħtulus. Be naazeżye pe daa kukuma dik etep be neezeløe nyε messø me mepita me be napit Pol ε. **2** Be naazedjoo Pol, tin, Teeħtulus naazepit nyε, nyε náá: «Dhaandijaa Felikse, koo esu ε lo ε bis di wak mos tħo egħyem e ētēp djas. Ye ē dum ne esosoobø ne dáa wø di pée ētēp ε bis di bee eswoola tħo dħaad mbyak is. **3** Bis eegħaapεs wø dum ne embes esesøe djas bis di bela e mewala djas ne e di djas ε. **4** Deenek me āħapkwyl edulal wø tēp edjarjepe, etep tak ε me kwyel náá, wø di ne mbees lyem e egħwak bis ba mao pes ewala. **5** Bis eebee náá, mot'ak ε mbees mot dħaa nyel: dáa di náá, nyε ē kukuma zeeġa eNazaleyε ē, nyε epekuż eghħub tħo bot ε mbyak eYuda djas koo bøs. **6** Nye nabee nyε eekwyl etukusa eddees e Ndjaa-ebuwa. Tin, bis ε boo met nyε. **8** Wø dji nyε o, wø ε ne ghwyil egħi wøy emet etsætse e ētēp ee bis zepit nyε koo esu ε tak ε.» **9** Tin, ekukuma eYuda naazekem tarjal tak, bao náá, ētēp ee nyε lii ε ye ē tseetse. **10** Kukuma Felikse naazesa dħiiti tsejha elees ne Pol náá, nyε lii, ē di'enek Pol ε booke náá: «Me ne gu náá, wø moo mos ε ne membu ċbeżeppi ee wø di sa mesa me epiki koo kyee bøs'εs ε. Etēp tak ε me di ne ċbeżeppi ε etarjal e mis mao. **11** Wø ε ne ghwyil ε saa

egu woy wo emet, me moo mos ε ne melu kam ne ebá ee me nató pe ghaada Yeluzalem etep ekeduwal Zeeb. 12 Ye tok ne mot zebela me pe to kok Ndjaa-ebuwa é waya bis ne dhiiti mot, neghu é ful edhuu ε bot elo, ààbaabe-beak to ndjaa mendjaala me eYuda neghu é dhiiti di sis kó ghaada. 13 Bot bak tok ne ghwyil ε lyaal wo enyøepe etep ee be zepit me kó esu ε tak ε nenak. 14 Bela náá, sa me di myam e mis mo ε náá, me eemyaal edu ε meze ε Ghej, bao di ke náá, ye é zéega bot ε di djaala mbee bezeeb o. Deenek, mam duwal ε Zeeb bëbhaab benaka. Tin, me ne emyaal ne etep ee di kwyala to bëmekana me etsi ne bengoolel ε mëkpa ε Zeeb ε. 15 Me ne ebwaalel ε tak ne Zeeb, ebwaalel ε tak wat ε be baazo di ne ye, ye é náá, ye nakozo zo di bot ε mbee mefulu, neghu bot ε epiki, be waagom bis esyee. 16 É tèp tak me di sa megħħaaz me eneeg lyem'am sej melu djas e mis me Zeeb ne e mis me bot. 17 Bhis me nadi ààbe kó del membú ebuepe ε, me eebula pe Yeluzalem etep ε zekwyee bot ε mbyak'am, ne zedje Zeeb ebuwa. 18 Me nabee me eezesa εbijoj ε edis edhuud bam, bhii tak ε be nazebela me to kok Ndjaa-ebuwa ε. Edhuu ε bot nàbe ààdi tin, ààkobe-beak ne εzəm. 19 Tin, bedhiiti eYuda e kyee dik Azia nadi é tin. Deenek, tèp ε pe dye é di o, pe ye é bao waazyé zepit me pe daa lo. 20 Ye di ààbe deenek o, bot bak kaa zye zellee me embee esesee me sa ε. Neghu náá, esok me ketarjal sok bhwoob zéega boo kwan eYuda ε ye be me eekwyé ndje sas é mis mo. 21 Neghu ye kó esu ε me ke sok bhwoob zéega boo kwan eYuda náá, «me eemyaal náá, bot ε waagom bis esyee, be zepεea mos e mis mo!» 22 Felikse mot nadi gu enyøepe etep djas ε zéega bot ε di du meze ε Ghej o eezeswaal tèp tak, etee ye neeliiia dhiiti dwoo, nyey ne bot ε napit Pol o náá: «Me aapε tepen ε esok komanda esodja Lyzias aazyé é.» 23 Nyε naazelwom dhiiti kukuma tó loog esodja náá, nyε baal Pol e di nyε nanεegaa ε, nyε eezeké náá, be dje nyε ba εpεed etep beso be neegheezye zekwe-kwee nyε. 24 Ba melu bhii tak, Felikse naazezye be ne myel Dulusil nadi moma dhaad mbyak eYuda o. Nyε naazelwom náá, be ke enoo Pol, bhii tak nyε eezegwak sa Pol nadi lii dum ne edum ε koj ne Yezu Klisto ε. 25 E sok Pol nakan elii dum ne tete lek epiki e tsik ε, ne egu εdil ε lyem, zenoo εpεe e Zeeb di zye pe sok yenek. Tin, Felikse moo tin é «nyanya», nyε é boozéke náá: «Ye eedjala, wó é ne ghwyil ekatō, esok me aabela ba moa εpεed ε ewala ε, me waadjóo wó.» 26 Nyε nadi ebwaal ε náá, Pol é waadjé

nyε epata, étep tak ε nyε nadi edjoo nyε ngwyis, be zemo be ne ne. 27 Membu membá naazehhaa deenek, tin, Pölsius Festus naazegila Felikse kó boo ekukuma dik. Dáá yenok tak nadi esaa náá, eYuda kwyel nyε é, nyε naazebet Pol kóola e mbok.

25 Melu melel bhis nyε nakum pe kyee dik tak ε, Festus naazesus pe ghaada Seezale tó pe ghaada Yeluzalem. 2 Penek ε, eboo begħhaa ε Zeeb ne bedhil ε bot eYuda nakepit Pol pe daa le ε. Be naazedjaala ne ne náá, 3 nyε myaal eswaal be Pol pe Yeluzalem. Be nake deenek ε etee náá, ye nabee be naazedi boob kó esu ε le, tin, be nadi kwyel egó nyε e ze. 4 Tin, Festus naazebøøza náá, Pol ε e membok pe Seezale, ye ka lik ε batsa nyey emet neesik pe ghaada tak. 5 Bhii tak nyε naabaazeke náá: «Egoka ε náá, ekukuma bin zye bis ne be noo pe Seezale, be zepit mot tak, ye be náá, nyε eesa etep ebiyo o.» 6 Festus zokazedjaasi, tin be ne be noo tyee melu meten ne elel neghu kam, bhii tak nyε naazesik pe Seezale. E dwoo nabøøba ε, nyε naazedis pe sum di be di pée bot ε, nyε naazelwom náá, be kenoo Pol. 7 Dáá nyε nakakum ε, eYuda nadus pe Yeluzalem o naazewa nyε kuku εbwak. Wo gwaa be zokazeu nyε bete ne embee etep mepita me bao bemet di ààbe ne ghwyil elyaal meso me tak ε. 8 Tin, Pol naazetajal ye, nyey náá: «Me ààpasa poto dum ne etsi eYuda, ààkobe dum ne Ndjaa-ebuwa, ààkobe bea dum ne Sezaad mëkoozi me Lom.» 9 Festus mot nadi kwyel esa náá, eYuda neekwyel nyε o, ε boozedji Pol náá: «Wó εpεkwyel etó pe Yeluzalem etep wó neekεpεaa e mis mam dum ne tèp'ak e?» 10 Pol naazebøøza náá: «Me ε tetel sok bhwoob di epée e Sezaad, deenek, ye ε wak ε me di egoka ne εpεeaa. Ye tok ne mbee sa me sa eYuda dáá woy wó emet di gu yenek. 11 Neghu me ε ne ndje o, ye be me eesa sa me di egoka ne εgħoaa kó esu ε tak o, me ààpabyen esyee. Deenek, ye kabé náá, étep e mepita me bot bak pit me ye tok tseetse o, mot tok ne ghwyil ε seeb me e membø mo. Ye é me di lii ne Sezaad mëkoozi me Lom mot di egoka ne εpεe me dum ne sa me sa ε.» 12 Deenek, dáá Festus nasilal elii be ne betsonj ε bot be ε, nyε naazebøøza náá: «Dáá wó tuwal din ε boo mëkoozi ε, wó aakaketarjal ε sok bhwoob ε.» 13 Ba melu bhii tak, mëkoozi Aghilipa be ne Bheelenis kel naazekum pe Seezale etep ekeswos Festus. 14 Dáá nyε nadi ne bete ne melu tin ε, Festus naazelii ne mëkoozi étep ε Pol náá: «Wak, ye é ne dhiiti mot Felikse nalik e mbok o. 15 Eghex me nató

pe Yeluzalem ε, ekukuma e beghaa-Zeeb, ne bəpaa eYuda naazepit nyε. Be naazekε ne nam náá, me dje nyε ndje səs. 16 Me ε boozebooza ne nəo náá, eLəm tok ne məfulu me εka mot e membə me bot ε zepit nyε o, betetəp dinaa ààgwak ye tanjal. 17 Be zye wak pe Sezaale ε bis ne be nəo. Me be è ààka baakwyel bɔya-bɔya, me eenoo di é sum di bot di pεeaa o. Tin, djemən tak, me eezelwom náá, be zye ne mot tak. 18 Bot ε nadi é pit nyε o eezezye, e dieneek, be ààpatuwal dhiiti mbee tep nyε sa ε. Tin, me naasaa sa me sa. 19 Be ne be nəo nazosuu ε meso dum ne Zeebə met, dəo ne kɔ̄ esu ε dhiiti mot din ε le ε Yezu. Mot nazegwyε, da Pəl ε di è ke náá, nyε è ne tsik ε. 20 Yeka be mam o, me be ààbee tyee me lii mbi yenek tep ε. Etep tak ε me dji Pəl náá, nyε kwyel o, nyε tó pe Yeluzalem, etep nyε neeképεeaa dum ne tep tak. 21 Tin, Pəl eebyen, nyε booke náá, nyε di e mbok kekum dwoo boo mekoozi me dik eLəm nyε emet pεe tep tak ε. Me è boozelwom náá, nyε neega e mbok, kekum dwoo me aakyeed nyε pe dāa Sezaad mekoozi me dik ε.» 22 Aghilipa eezekε ne Festus náá: «Me kwyel ε me gwak mot'ak mam emet ne melo mam.» Festus eezeboozza náá: «Wɔ waagwak nyε djemən.» 23 E yak məlem me tak e, Aghilipa be ne Bheelenis naazetuula ne zukamwaa mot ne boo duu djas be ne ekomanda esodja ne bedhil ε bot ε ghaada. Wɔ gwaa be zeni to boo wal be nadi zye ne pepεe ε bot. Festus naazekε náá, be zye ne Pəl, tin, be naazyε ne ne. 24 È di'enek, Festus naazekε náá: «Mekoozi Aghilipa ne biyɔ bot ε di wak'ak, bi epebee mot'ak e. Bot ε dhaad mbyak eYuda djas eezye zepit nyε pe daa lam, kana pe Yeluzalem zekum wak, etsim bɔɔ ε náá, nyε ààkagoka ne tsik. 25 Yeka be mam o, me bee ε náá, nyε ààpasa dhiiti tep di egoka náá, nyε góaa etep tak ε. Bela náá, nyε nakuma nyel be è nyε eelεe náá, be tó ne ne sok bhwoob ε boo mekoozi me dik eLəm, me eemyaal ekyeed ε nyε nwyak. 26 Tinaak, me tok ne tete meso me me aakwyal mekana kyeed daa boo mekoozi dum ne təpε. Etep tak ε me sa náá, nyε tanjal e mis men, deenek, e mis mɔ, way mekoozi Aghilipa. Etees náá, bhis medjin me bi aadjii nyε è, me neebela sa me waakwyal tō mekana ε. 27 Etees náá, ekyeed ε mot membok pe del ε Ləm ààbe ne lo messo me nyε metaa etep tak epepip mam e mis.»

26 Mekoozi Aghilipa eezekε ne Pəl náá: «Be eedje wo ze wɔ tanjal.» Tin, Pəl naazegħħej mbo etep nyε neelii. Wɔ gwaa nyε zekan eżetajal náá: 2 «Mekoozi

Aghilipa, me ε ne memyaala tō lyem'am mos etεe náá, wɔ eedje me ze etajal e mis mɔ kɔ̄ esu ε étep ee eYuda zepit me ε. 3 Ebaanyo etεe náá, wo ne gu enyøepe etsi eYuda djas, ne étep ee be dyeebadi ne zyaala dum ne tak ε. Me eemet wɔ eboj, gwaka me enyøepe. 4 «EYuda djas ne gu mbi mot me nadi sok ε, kana ewyel ε engbaaz bam. Be ne gu dāa me nadi sok ne bot ε mbyak'am ε ne pe Yeluzalem. 5 Be eelookan egū ε me, tin, be è ne ghwyil ε di etyaases bam be kwyel o! Etees náá, me nadi è to sama eFalizye, bot ε nadi baal etsi e Zeeb'ena ne ghwyil elyelepe dhaa bot djas o. 6 Nenak yak ε, me kadi wak è pεeaa, etεe náá, me ε ne ebwaalel dum ne ekek ε Zeeb nakekbebhaab binaka ε. 7 Ye è dum ne ebwaalel ε ekek elenek ε, membyak kam ne bebá bi nadi to eduwal ε Zeeb ne ghwyil ne lyem wat mwos ne pum. Deenek, mekoozi mam! Ye è dum ne ebwaalel elenek ε eYuda zepit me! 8 Etep ye biyɔ eYuda di bee náá, ye tok ne ghwyil esee náá, Zeeb bulal bot ε zeegwyε o to tsik? 9 «Mam me emet nadi gek ε náá, egoka me sa meghaaz étep ε lu ε bot náá, be byen edu ε din ε Yezu mot Nazaret. 10 Me naasa ye pe Yeluzalem. Ye nabee eboo begħħaa-Zeeb naadje me boo ekukuma. Me naawa bete ne bot ε di dum konj ne Zeeb o e membok. E sok be nadi dje be epεe ε esyee, me nadi myaal ye. 11 Esok ne esok, bis nadi tó mendjaa ne mendjaa me mendjaala me eYuda, me nadi ewa bot è fej, me nadi elwom bot ne bħel náá, be lee Zeeb etep ebela meso me εpit ε be. Ebuk ε lam e təpø naasa náá, me għeewa be tō tsik mezuk tō eghaada bot ε membyak me sis. 12 «Ye è deenek ε me nató pe għaada Dhamas ne ekukuma ne lwomel eboo begħħaa-Zeeb. Etep ekesa sa be nalwom me ε. 13 Me nadi è ze ε ze, e kuku mwos, mekoozi Aghilipa, wo gwaa me zebbe mēkas ee dus tō gwoo, mēkas me tak dhaa mēkas me għwix, ye nadi kas e ngwoobam ne bot ε nadi tó medjox bisaa be no oo. 14 È di'enek, biso djas zokaduma si, tin, me eezegwak għwood wat è lli ne nam tō dhiiti lii bot ε ebhele náá: "Səl, Səl, etep ye wɔ di tiig me? Wo sa elyel ε lo ε għwix, dāa tit di boola ne ghwyex kukuma ye." 15 Me eezedji náá: "Woy εze Għej?" Tin, Għej eezebħooza ne nam náá: "Ye è mam Yezu mot wɔ di tiig o. 16 Deenek, wylela, tyanja tetel, me lyaal wɔ nyel ε, etεe náá, me eetό wɔ, wo di mot-mesa mam. Wɔ aakadi è tyaasesam etep wo neekelεe bot dāa wo bee me mos ε, ne ekeġgoola sa me aabaalyaal wɔ ε. 17 Me waatsik wɔ e membə me bot ε mbyak eYuda ne bħiiti membyak mesis pe paa

me aalwom wō ε. 18 Me aakyeed wō ε etee náá, wo neekēbēe be mis, etep wō neekēdis be tō ghooghom zye ne nōo tō gwye. Me waapek be si eghēj ε Satan mot mekoj, zye ne nōo pe daa Zeeb. Be dum koj ne nam oo, be waabelā epelak ε mesyem mōo ne di to sama bot ε di be moo é bot ε Zeeb o.» 19 «Deenek mekoozi Aghilipa, me nabe ààbyen elooba ne sa me nabee ne egwak tō djema mebwala me nadus tō gwoo ε. 20 Tin, me naakan egoola ye ne bot ε Dhamas ne bot Yeluzalem, zenōo bot ε kyee dik Yude djas ne bot ε bedhiiti membyak. Me eelee ne nōo náá, be liig elyem bōo, da be é dum koj ne Zeeb, ne elyaal tō mesa mōo náá, ye é tseetse náá, be eezeswoola mēfulu. 21 Ye é kō esu ε tēp'enek ε eYuda met me esok me di to kok Ndjaa-ebuwa ε, ye be é be eewaagó me. 22 Tin, ye be é Zeeb eebaal me kékum dwoo mos, etep tak ε me be aadi mos etep me neetajal yam e mis me bot djas, ne bōo dhyeeb ne eboo bot. Ye tok ne dhiiti sonok me be aadi lce bhis yii Moiz ne bengoolε mekpa ε Zeeb nalee náá, ye waasee ε. 23 Ye é náá, Mesia ε waazuk, nyε aadi é mot meken e egom bhis esyee. Deenek nyε waagooola bhaadal gwye tsik ne bot ε mbyak ená, dōo ne bot ε membyak mesis.» 24 Tin, Pōl kuku taŋale, Festus eezetsim náá: «Wō εpelyet, Pōl! Dáa di náá, wō naadyeebatō medjek ε, wō moo lyet!» 25 Pol eezeboozza náá: «Me ààlyet, dhaandijaa. Étep ee me di lii ε, ye é tseetse, me ààbe myam. 26 Mekoozi Aghilipa ne gu étēp ee me di lii ε, deenek me ε ne ghwyil lii ne ebwaalel e mis me. Me ne gu náá, ye tok ne sa nyε di ààgu, etee náá, ye nasee ε to sō, to dhiiti tuma. 27 Mekoozi Aghilipa, wō ne myaal sa bengoolε mekpa ε Zeeb nalee ε? Me ne gu náá, wō ne myaal ye!» 28 Aghilipa eezekε ne Pōl náá: «Wō gek ε náá, wō ε ne ghwyil ε sa náá, me di Keletye e mōo ewala batsa dáa ke?» 29 Pol eezeboozza náá: «Ye nakozo zo di mōo ewala batsa neghu bete ne mewala, me εpedjaala ne Zeeb náá, woy ne bot ε djas di gwak me mos'aak, bi di dáa me di'aak, tin, ààbe kōla ne eghwooz bak!» 30 Mekoozi, kukuma dik ne kel Bheelenis, zenōo bot ε be ne be nōo nadi é zokazewyel. 31 Be eezedus tin, be moo tin é sōs pak'oo náá: «Mot'ak ààpasa dhiiti tēp nyε di egoka ne egóaa, neghu ekōola e mbok kō esu ε tak.» 32 Tin, Aghilipa eezekε ne Festus náá: «Mot'ak εpedi é di ààdjóo Sezaad boo mekoozi náá, nyε zépē tēpe o, pe nyε eebetaa.»

27 Dáa be nake náá, bis moo tō pe dik Itali pe to mesuwa ε, wō gwaa be zenōo Pōl ne bedhiiti bot ε membok dje be e membō me dhiiti kukuma esodja. Din ε kukuma tak nabe ε Zilius. Nyε nadi é boo kukuma mwaka esodja e bot ε ghaada eLōm nadi djóoa: «Mwaka ε boo mekoozi». 2 Bis eezeni tō mesuwa nadus pe εboj ε Adalamit é tō pe kyee meboj me kyee dik Azia. Tin, bis eezeni tō mesuwa tō. Aalistaalak, mot kyee dik Masedwan pe ghaada Tesalonik nadi é bis ne be nōo. 3 E yak mēlem, bis eezékum pe Sidōn. Zilius nadi é ne lyem ghwyiikwee ne Pōl. Nyε é boozedje Pōl ze nyε kēbee beso neghu be waakwyee nyε ne esa ee nyε aadi ne gwyeet tak ε. 4 Dáa bis nadus tin ε, bis eezetō mbaka-mbaka pe kyee gholā Siipele. Ye nabee, etee náá, pup nadi bulal bis pe bhis. 5 Bis eezetsaal boo dii meson e ngwoob Silisi ne Panfili, tin, bis eezékum pe ghaada Miila pe to dik Lisi. 6 Tin, kukuma tak eezēbee dhiiti mesuwa me bot ε ghaada Alkzandili é tō pe kyee dik Itali. Nyε eezenigal bis to tak. 7 Tō bete ne melu, bis nadi kē é tetyok-tetyok. Ye é tō boo mezuk ε bis nadhaa e ngwoob ghaada Siniid. Dáa pup nadi sa náá, bis natō enyōepe pe ze tak ε, bis ε boo zédhāa sok mbaka-mbaka ne dhiiti di di djóoa ze Salmone. Di tak nadi é pe tō gholā Kelet, pe kyee nadi ààbe ne pup εbuepe ε. 8 Mbaka-mbaka penek, eke ε mezuwa mis naadyeebalyel. Tin, wō gwaa bis zékum e dhiiti di be nadi djóo, «Mbēs εboj ε, e ngwoob ghaada Lase. 9 E medjōj me tak, ye nabee ε bis eezedyebakwyεeg bete ne melu. Tin, eke ε mesuwa nabe ε ye moo εbiyōepe, etee náá, dwoo eYuda dyeebatsi edee ε nabee eezedhaa. Etēp tak ε Pōl nadul bot ε di é be mesuwa o melo náá: 10 «Bewen bam, me bee ε náá, medjōj mak ε waakoolla. Mesuwa ne esa ee di tō tak ε waapulel, dōo ne menabelka, mena ε ne ghwyil ε gwyeεka.» 11 Tin, kukuma esodja nakadi é egwak mekpa me mbeel ne nakuma mesuwa ε, dhaa yii Pōl nadi lee ε. 12 εboj ε tak nabee àànyo ne esel etep eneeg mesuwa tin e mbu kwol. Etēp tak ε bete ne bot nadi tō mesuwa o nazke náá, be dus tin. Be nadi kwyel esa meghaaz etep be neekum pe del ε Fenikse. Ye nabee dhiiti εboj ε gholā Kelet. Yiizaag εboj tuula ε kō boo dii meson pe esila ε dwoo pe kyε bōs dōo ne pe esila ε dwoo pe eko bōs. Etēe náá, ye nabee mbēs di eke kwyεeg mbu kwol. 13 Bhii tak, ba mōo pup di dus pe kyε bōs eezekan ε pupal. Be eezegħej ġħwooz na dil-dil di pyet náá, mesuwa náwo ε, be eezetō mbaka-mbaka ne gholā Kelet. 14 Tin,

ààkoboya deenek, boo ghuu di djóoa «pup di pupal é dus pe edjem ε dwoo pe eko ε bøs» nadi sul é dus pe ko metsok me gholo Kelet. 15 Mesuwa nadi wo, ye nabε ààbε ne tyee bis pyet ye, etεs náá, ghuu nadi é elyelepe. Tin, bis eezebet náá bis wo dáa pup nadi dul bis ε. 16 Deenek, bis naazdhaa pe bhis dhiiti mao gholo di djóoa Koda ε. Gholo tak naala bis pup ghuu. Tin, tø mezuk djas ε, bis nakwak édul ε mao eleed di lwol bot ε. 17 Tin, bot ε di sa mesa to mesuwa o eezeben mao eleed e tak. Bhii tak be eezeke ekel pe esik ε boo mesuwa, etep epyet ε ye. Bela náá, be nadi kaab eke ghaaga ko ebyok ε besye di e mengwoob pe kyee dik Libi ε. Tin, be eezeloo dhiiti sonok di sa náá, boo mesuwa náwo elyelepe to dii ε. Bhii tak be eezebet náá, pup wo ne nœ. 18 Ghuu nadi tø ne edheeg bis elyelepe. Ye naasa náá, e elu ε nazyé bhii tak ε, be zekan emwas dhiiti esa bøø to boo dii meson. Be nasa deenek ε etep náá, boo mesuwa neegwyaa. 19 E elu ε elø, be naazemwas ne membø mao met dhiiti eghwooz di sa náá, mesuwa ke é pe to dii. 20 Tin, melu naadhaa ebuepe bis ààkobee-beeak gwyes ne ekwyikwyen. Boo ghuu tak nazodi ε elyelepe. Ye nabε bisø djas naazedis lyem to ebwaal ε náá, bis ε waatsak. 21 Bot ε nadi tø mesuwa o naasa bete ne melu ààde edee. Tin, Pol eezetyaa tetel sok bhwoob'øø, nyε eezekε ne nœ náá: «Bewen, pe ye be é bi naagwak me, pe bi ààpadus pe gholo Kelet. Pe mena esa náá, yak puluk ne seebok esa nàsε mena. 22 Nenak me les bin ε náá, nàbemka ba, etεs náá, mot ngot pak'en aanàkwaagwyε. Ye é boo mesuwa ε aapazopulel. 23 Me ke deenek ε etεs náá, e pum'ak mos, Zeebam ne yii me di sa mesa me ø be é nyε eedhis fofope ngot pe daa lam. 24 Nyε lee me náá: "Nàbem ba, Pol! Ye goka é náá, wo ke etajal sok bhwoob ε Seezaad mekoozi me dik eLom. Tin, Zeeb to mèkyela me nyε di ne ye ne no εpetsik wø, døø ne bot ε wo di tø dii bi ne be nœ ε djas." 25 Waka zii be wen, etεs náá, me dum koj ε ne Zeeb. Ye aasael dáa nyε lee me ε. 26 Ye ka lik ε batsa, mesuwa neebel mena e ngwoob dhiiti gholo.» 27 Ye nabε ε e pum, elu ε kam ne ená ee pup nadi wo ne nes kø boo dii mesø me Meditelene ε. Ye moo tyee kuku pum, mot di be mesuwa o zebbee tyee náá, bis nadi tiila ne bøs. 28 Be eezeloo ghwooz be di gek medim me dii ne ye é. Be eezebee náá, dii dinaa edimepe. Medim me tak nabε tyee emetele mekam-melø ne eten ne ebá. Tin, be eezebaatiila, bhii tak be eebaazeloo ghwooz tak tø dii, be eezebee náá, medim me tak nabε ye moo

tyee emetele mekam-membá ne eten ne elø. 29 Bot ε di sa mesa to mesuwa o nadi kaab náá, mesuwa mis ε zegε tuma e mèkok. Etø tak be eezezel eghwooz ená na dil-dil pe bhis mesuwa. Eghwooz tak ε nasa náá, mesuwa náwo. Bhis be nasa deenek ε, be eezebwood náá, mèlem lem. 30 É di'enek, bot ε di be mesuwa o nadi esaa dáa be dus to mesuwa kaab. Be eezezel mao eleed to boo dii meson. Be nadi esaa esege ekekøl bedhiiti eghwooz pe lo boo mesuwa. 31 Tin, Pol eezekε ne kukuma ne esodja be náá: «Bot ε di be mesuwa o di ààdi tø tak o, bi aànàkwaatsak.» 32 É di'enek, esodja eezezaal ekel e mao eleed. Bhii tak be eezebet e wo. 33 Esok ne melem lem, Pol eezedjøø bøø djas etep be neezedε edee, nyε náá: «Beeka, ye moo mos ε melu kam ne ená, bi di bwood ne ebwoo to elyem ε. Deenek, bi ààpaboma mbo ne nuub. 34 Me ke ne nen ε bi de edee, etep bi neebela ghwyil etep bi neetsak. Ye tok ne mot ngot pak'en aadiibal diibela øku ε bhoo lo'ε wat.» 35 Dáa nyε nasicl ε lìi ε, Pol eezenøø mapa, ghaapεε Zeeb. Bhii tak nyε eepyak ye, wø gwaa nyε zenøø ye de. 36 Tin, ye zedje bøø djas meghaaz. É di'enek, bøø djas eezezel pe. 37 Pe to mesuwa, bis nadi é bot bedhet ebá ne bot mekam-meten ne ebá ne bot eten ne wat. 38 Dáa mot ne mot nadø djil ε, be eezebwæs bhobhwak me mebhisa ne edee to dii etep mesuwa neegwyaa. 39 Dáa melem nakalem ε, bot ε di sa mesa to mesuwa o naazebée bøs, be kadi é ààgwyak sum di tak. E di tak, be eezebee dhiiti mbøø di nadi ne besye etep mesuwa neebel é tak. Tin, be eezezem mesuwa mbaka-mbaka ne di tak. 40 Tin, be eezeetii eghwooz, bet ye to dii. Deenek, be eebaazetii ekel e wul di pem mesuwa to dii ε. Tin, be eezeben boo lembe pe lo mesuwa, etεs náá, pup neepem ye kyeed kø besye. 41 É di'enek, mesuwa naazetuma kø ebyok ε besye. Dáa lo mesuwa nabel tin to besye é, ye nabε ààkabe ne ghwyil etiila. Tin, boo ghulal bhunge naazebwk bin mesuwa. 42 Esodja naawaakwyel egó bot ε membøk, etεs náá, be needi ààkaab tø ne me gok. 43 Tin, kukuma esodja nadi kwyl etsik ε Pol ε, naazelu esodja náá, be nàsa sa be nagek ε. Nyε eezeke ne bot ε nadi gu megøk o, be di bot ε esøk e eghaaga tø dii etep be neekesøe pe kyiid. 44 Bhii tak, bedhiiti bot ε nalik o, naazedu be, bøø etselela kø ebhil e mèbaya ne e mesuwa. Deenek, ye naasa náá, bøø djas kesøe mot ààgwyε.

28 Dáa bis natsak ε, bis eezegwak náá, din ε gholo tak nabε ε Malte. 2 Bot ε dhaad mbyak di kø

ghola tak o naabe bis enyoepe. Dáa bhi nadi é moo nees, egwyiyoo nadi sa. Bot ε del ε tak naazetuub boo du bissó djas neesulá é ngwoob tak etεε εgwyiyoo neetyaala. 3 Pól eetó keteek boo mbwoob egeta étep ε zewa tó du. Tin, wo gwaa egel zewyis tó tak ekaab meego me du, nye eezékwaal Pól, naata nye e mbo. 4 Dáa bot ε gholá nabee egel tsela e mbo Pól ε, be moo tin í ke pak'oo náá: «Ye é tséetse, mot'ak ne gó bot. Ye ko be náá, esyee eekat nye tó boo dii meson o, enem ne embée e Zeeb ààpakwyel náá, mot'ak di ne tsik.» 5 Tin, Pól eezekut mbo, nya tak eekwyit tó du, nyey ààgwak sonok. 6 Bot ε tak nadi bwood náá, be bee nyel ε Pól é beal, neghu náá, esyee bela nye zaka. Tin, bhis be nabwood ebuepe ε, be eezebée náá, sonok nabé ààsa nye. Be eezeswoola esiiza bōo, be moo ke pak'oo náá, nye é koko mbi dhiiti zeeb. 7 E ngwoob di tak, ye nabee ne beedok ε kukuma gholá tak. Din ε le nabee Pibilius. Kukuma tak naamyaal ne lyem wat náá, bis sulal pe daa le. Tin, nye naadjek bis tó ndjan'ε é di melu melel. 8 Seeg ε Pibilius nadi é ndjaasi, nye nadi é ne mèkosa ne mela. Pól eezetó kēbee nye, nye boo djaala Zeeb kó esu ε lε, bhii tak nye eezekel nye membo, wo gwaa nye zetsik nye. 9 Bhii tak, bedhiiti bot ε mèbe nadi kó gholá o zokabaazye yobø, Zeeb zokazetsik be. 10 Be naazedje bis boo duu. Tin, é ghej bis nadi bis moo ni tó mesuwa etep bis neetó ε, wo gwaa be zedje bis esesee djas nagoka náá bis di ne ye etep medjor me bis nadi tó ε. 11 Bhis bengon εlεl, bis eezetó, tó dhiiti mesuwa me nadus pe ghaada Alekzandili ε. Pe lo mesuwa me tak, ye nabee ne kpaka dhiiti ndem bezeeb di djóoaa «Mewas» ε. Ye nadi é mesuwa me nadhaa mbu kwol e ebon ε gholá Malt ε. 12 Bis eezesel e ebon ε ghaada Silakuz, bis eezedhaa melu melel tin. 13 Dusa bis nadus tin ε, bis eezedhaa mbaka-mbaka ne gholá tak étep ektyaal dii, ketuula pe ghaada Liidjiyo. E yak melem, pup di dus pe kyε bøs ε eezekan εpupal. Melu membá bhii tak, bis eezetuula pe ghaada Puzoles. 14 Pe kó ghaada tak, bis naazebela bón nyeg bis. Be nadi kwyel náá, bis ne be noo dhaa yenga wat tin. Ye é deenek ε bis nakékum pe Lom. 15 Bon nyeg bis e ghaada Lom naagwak menduk mis. Wo gwaa be zokazye zeboma ne nes. Kekum pe ndjando Apiyus ne pe di di djóoaa «Mendjaa me Medjor». Dáa Pól nabee be ε, nye eezeghaapee Zeeb, tin, nye eezebela meghaaz. 16 Bis naazekum pe ghaada Lom. Tin be naazedje Pól ze ekedjaasi pe ndjan'ε, be ne sodja ngot nadi baal nye o. 17 Melu melel bhii tak, Pól eezedjoo

ekukuma eYuda nadi kó ghaada Lom ε pe dáa le. Dáa be nakaseega ε, nye boozek ne noo náá: «Bon ε nyeg, ye nakwyiizobé náá, me ààpasa étep εbiyo ne bot ε mbyak ená, ààkobe pe dum ne etsi bebhaab benaka. Ye nabé ε me eemetaa pe Yeluzalem, djéaa e membo me eLom. 18 Bhis ekukuma eLom nalee náá, me tarjal ε, be naagwak me enyoepe. Tin, be naakwyel εbet ε me, etεε náá, be nabé ààbee lo meso me be nawaadje me epée esyee kó esu ε tak ε. 19 Tin, eYuda naabyen, me ε boo zewaab ne bhel náá me zetajal sok bhwoob ε Sezaad boo mekozi me dik eLom. Deenek, me nabé ààbe ne ghwyil ε zye wak zéepit dhaad mbyak'am. 20 Etep tak ε, me kwyel ε bee bin etep me neelii ne nen. Ye tséetse náá, me kóolaa ne eghwooz bak ε kó esu ε mot ee bot ε Yisalael di ne εbwaalel ne ne o.» 21 Be eezebóoza ne ne náá: «Bis ààpabelamekana me dus pe Yude dum ne tēp ε. Ye tok ne dhiiti mòn nyeg'εs dus penek etep nye neezebaşa bis dhiiti tēp. Neghu εlεe bis embee etep dum ne no. 22 Tin, bis epekwyel náá, wo pookolee bis woy wo εmet yo esiiza. Etεe náá, bis ne gu náá, pe kó e di djas, bot ààkwyel bot ε di du sama bot ε wó di du yenek.» 23 Be eezegwakel ne Pól, etep be neebaaboma e dhiiti dwoo. Dáa dwoo tak nakakum ε, be eezzye bōo ebuepe, be eezebela nye pe nye nasulal ε. Pól eezeni é lii, kana mèlem kekum bikoko. Nye nadi lyo be é dum ne Eyoj ε Zeeb. Nye nadi sa zii tó εlεe be náá, Yezu ε Mesia etep be needum kor ne Zeeb. Nye nanenoo etep e tak ε, tó mèkana me etsi ε Moiiz ne to bemekana me bengoolε ε mèkpa me Zeeb. 24 Bedhiiti bot naamyaal étep ee nye nadi lée be ε. Tin, bedhiiti naabyen εmyaal yobø. 25 Dáa, be nabeka bōo ààgwakel pak'oo ε, Pól ε booke ne noo náá: «Sisim na Dée nadi é ne gham, é ghej nye nadi lii ne bebhaab bin tó nuub ε ngoolel-mèkpa ε Zeeb Ezayi ε! 26 Nye nadi eke ε náá: "Tóo kélée ne bot ε mbyak'ak náá: Bi εpegwak enyoepe, tin, bi ààmet mesuk me tak; Bi εpegwyák enyoepe, tin, bi ààbee. 27 Etεe náá, bot bak ne ka dyeebalyel elyem dhaa tyε. Be eezediyal melo mōo. Be eezediyal mis mōo. Be sa deenek ε, e kaab náá, mis mōo ε zéegε bee, melo mōo nàgwak, etselal ε lōo nàtiibal. Tin, e di'enek, Zeeb ke ε náá, be aanàkwaabula pe daa lam etep me neetsik be."» 28 Pól eebaazebil náá: «Guka náá, Zeeb eedhis bhaadal tsik pe dáa bot ε di ààdi bot ε mbyak eYuda o. Bōo, be waagwak ye.» [30 Pól eezedi membu membá tin tó ndjaa be naneg nyet tó tak ε. Nyey é mo ne bot djas nadi zye zebree nyet o. 31 Nye nadi lée bot náá, Zeeb ε

waakək kə εyoŋ ε le nε εlyo ε bot dum nε Yezu Klisto
nε boo εbwaalel, nyεy ààluuaa.

eLom

1 Ye é mam Pøl, mot-mesa ε Yezu Klisto. Zeeb é nadjoo mε, nye é nasée me étep me needi mot-lwoma, mε neegoola bin Mbæe Bhaadal ye. **2** Zeeb naalookek Mbæe Bhaadal tak ne bengooolel εmekpa me to eKwyala be na dæe. **3** Mbæe Bhaadal tak lii é ko esu ε mon'ε Yezu Klisto Ghej'enaka. Zya nye nazye ko øko ε bøs ε, nye nabiyel é to loog mebyel ε bedha εmekoozi Dhavid. **4** Ne mebwala me Sisim na Dæe, Zeeb naasée Yezu Klisto Ghej'enaka étep nye needi mon ε Zeeb, é sok nye nagomal nye pak myoŋ ε. **5** Nye é nasa náá, me bela enem ne embæe ε Zeeb ee me di mos mot-lwoma. Etee náá, bot djas ε membyak mesis needum koj ne Zeeb, ne elooba ne ne étep duu ε Klisto. **6** Biyo pe é to loog bot ε tak. Biyo, bot ε Zeeb nasée étep bi needi bot ε Yezu Klisto o. **7** Me kwyal mekana mak é étep biyo djas, bot ε di pe ghaada Lom o, biyo bot ε Zeeb di ekwyel o, biyo bot ε Zeeb nazesée étep bi needi bot ε na dæe o. Beta náá, Zeeb Seeg'ena ne Ghej Yezu Klisto dje bin enem ne embæe ne egwyem. **8** Me pookokan sok ε ebûl bhoo ne Zeeb'am ne din ε Yezu Klisto ko esu ε len. Etee náá, bhwak djas epsilon enyøepε ko esu ε edum ε koj ε len ne Zeeb. **9** Zeeb ne gu náá, sa me di elee é, ye é etep etsæetse, nyey mot me di esa mesa me yii egoora Mbæe Bhaadal ko esu ε mon'ε ne lyem wat o. Nye ne gu náá me ne edjaala étep'en ngwyis. **10** É mewala djas me di edjaala é, me ne ewaab ne Zeeb náá, nye dje me ze ezye pe yebo ye be náá, ye é ekwosak ε le o. **11** Deenek, me é ne gwyes dhaa tyee náá, mena bomaka, étep bi neebela økεe ε enem ne embæe, økεe ε Sisim na Dæe, étep bi neebela meghaaz. **12** Tin, baabela náá, me kwyel é me di é di wat ne nen étep bot needjælka meghaaz to edum ε koj elenaka ne Zeeb ee mena dika ne ye sama ε. **13** Bon nyeε bam, me kwyel é bi gu náá, me ne edyeebagek ezye pe yibo. Tin, me dinaa àapaabelaa ze ezye penek døo ne dwoo pan mos'ak. Me kwyel é náá, mesa mam baaloo pe yebo pe, dää ye naloo pe kyee bot ε membyak mesis ε. **14** Ye goka é me tó pe daa bot djas, bot ε mbyak eGhelek ne bot ε di ààbø to bot ε mbyak eGhelek o, pe daa bot ε di egu mekana o, ne bot ε di ààgu mekana o. **15** Étep tak ε, me di ne gwyes dhaa tyee étep ezeegoola bin Mbæe Bhaadal, biyo bot ε di ko ghaada Lom o. **16** Me tok ne syen ne Mbæe Bhaadal, etee náá, ye é mebwala me Zeeb dyeebasa étep etsik ε bot ε di edum koj ne Zeeb o. Bot ε nye aalel etsik sok o aadi é bot ε

mybak eYuda, zenoo bot ε di ààbø bot ε mbyak eYuda o. **17** Tin, Mbæe Bhaadal lyaal é dhatyee Zeeb di enæeg mot piki é mis me ε. Ye é ko esu edum ε koj ne Zeeb, kana meken kekum pe esik dhatyee ekwyala di elee: «Mot epiki aadi ne tsik é to edum ε koj ε le ne Zeeb.» **18** Tin, pe to gwoo, Zeeb epelyaal ebuk ε le ko bot djas di ààduwal nye o, bot ε di ààkø to epiki o. Etee náá, embee mesa mao epelu bot náá, be nàgu etsæetse dum ne Zeeb. **19** Bela náá, sa di egoka náá, bot gu dum ne Zeeb ε, ye é popoopwon é mis mao. Zeeb nye é met naatels be ye popoopwon. **20** Mebwala ε Zeeb ne konyel Zeeb nye εmet, ye é esa ee di náá, bot tok ne ghwyil εbee ε. Tin, kana dwoo Zeeb nakus bhwak ε, keyaka ne dwoo pan mos'ak, tsoy mot é ne ghwyil egu ye é ghej nye di ebee esa ee Zeeb di sa ε. É di'enek, bot ε bøs tok ne dhiiti megham aasa náá, be nàgu Zeeb, (aïdios g126) **21** etee náá, be naagu Zeeb. Tin, be ààpaduwal nye, be ààpabee nye dáá Zeeb, be ààpabulal ne Zeeb. Bela náá, egeka bøo moo é yii ewo, epila elyem bøo eezedipal be mis. **22** Deenek, be dyeebagħeə menyel náá, be é betson ε bot, ghuna be ε epelyet, **23** Tin, é di di egoka náá, be duwal duma Zeeb mot di náá, nye aanàboogwyε o, bøo duwal é benaghise di ekpaka tyee bot, tyee enen, tyee betit ε di ne meko mená ε, ne bedhiiti nakpakaa tyee edjaadla-djaadla ε. **24** Dum ne tøp tak ε, Zeeb zebet be to embee esesee ε mekwosak me elyem bøo. Deenek, be kadi é sa esa ε syen di eghwyalal menyel mao met ε. **25** É di'enek, be εpebet etep etsæetse ε Zeeb étep edu étep etsal. Tin be kaduwal é esa ε Zeeb nakus ε, ààduwal kusel tak nye εmet, mot di egoka ne eduwalaa kóm-kóm sii ne kóm o! Amen. (aïōn g165) **26** Dum ne tøp tak ε, Zeeb zebet be to mbee mezo di eghwyalal menyel mao ε. Tin, bowa ààkadi ebá ne botom, be kadi ebá é pak'ø bo a ne bo. **27** Tyee wat ne bowa, botom pe ààkadi ebá ne bowa. Be kadi meba é pak'ø botom ne botom. Ye é deenek ε be di ebela efute embee esesee di esa náá, be wo ze ε. **28** Dáá ye dinaa be eebyen edum ε koj ne Zeeb ε, Zeeb eezelum be koj to esiiza bøo yii ewo, tin, be epesa esa di ààgoka ne esael ε. **29** Deenek, be moo é ne bëte ne membi me mesa me di ààbø to epiki ε, mesyem, mbee døob, egó ε bot, mewø, mbee mepek, be é ne zok, ne esu ε etep ne min me besø bøo, **30** be é bot ε mebhækkel, be é bot ε mebhuka ε Zeeb, be ààkaab bot, be é bot ε εbet, bot ε egħeċċa nyel. Be é ne meghaaz étep esaa embee esesee, be ààkaab beseeq bøo ne benyeeq bøo **31** be ààtselal, be ààsa sa be di elee ε, be ne lyel elyem,

ààbè ne ghoj ne beso bòò. 32 Tin, be ne gu epéé e Zeeb enyøepe. Bot ε di ekε deenek o, be goka é ne esyee. E di'enek, be ààzosik é esa esesee binek ne esesee binek, be εpebaabesal bedhiiti bot náá, be sa embee mesa menek.

2 Woy, ye nakoozodi náá wò é εze, woy mot di epéé beso bo o, gua náá, wò aanàbela εpelak. Eteε náá, wò di epéé beso bo, da wò é baadi ekε dáá bòò o, tin woy emot εpewa nyel' o é fej. 2 Mena ne guka náá, epéé e Zeeb è tseetse dum ne mbi bot ε di esa esesee binek o. 3 Woy mot di epéé bot ε di esa mbee esesee binek, da wò é baadi esa esesee tak, wò gek é náá, wò aadi é kiid tò epéé e Zeeb e? 4 Wò εpekwyel εbyasal boo enem esa e Zeeb, ne edil ε lyem' e ne mbee lyem' e? Wò ààgu náá, boo enem esa e Zeeb é kwaasa náá, wò swoola tsik e? 5 Tin, wò εpesa maa-εlo, wò ààkwyl εswoola lyem. Ye é étep tak ε wò di eseeeg boo εbuk ε Zeeb kò nyel' o endita-endita dwoo Zeeb aatel boo εbuk ε le tò epéé be e piki ε. 6 Nyε waadje mot ne mot efute mesa me nyε nadi esa ε. 7 É di'enek, nyε aadje tsik na kom-kom é ne bot ε di wa zii tò esa enem esa, ne esan ε duma, duu ne tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 8 Tin, nyε aatel εbuk ne εbiyo ε le é ne bot ε di ààlooba ne ne o, bot ε di ààkwyl elooba ne etseetse da looba ne etep di ààbè tò epiki ε. 9 Bot djas di esa εbiyo o, be waabee mezuk ne ghoj, ye aakan é ne bot ε mbyak eYuda, zenoo bot ε mbyak eGhelek. 10 É di'enek, Zeeb è waadje duma, duu, egwyem ne bot djas di esa sa menyø ε, ye aakan ε ne bot ε mbyak eYuda, zenoo bot ε mbyak eGhelek, 11 eteε náá, Zeeb ààwa mbek pak bot. 12 Bot ε di esyem ààgu etsi ε Moiiz o, be waagwyε pe ε ààbè ne etsi. Tin, bot ε di esyem, bòò é gu etsi ε Moiiz o, be waapéea ε dum ne etsi tak. 13 Eteε náá, bot ε di bot ε epiki é mis me Zeeb o, ye tok bot ε di náá, bòò zosik ε é egwak etsi ε Moiiz. Tin, bot ε di bot ε epiki é mis me Zeeb o, ye é bot ε di ewa etsi tak tò mesa o. 14 Eghej bot ε di ààbè bot ε mbyak eYuda, bot ε di ààgu etsi ε Moiiz di elooba ne etsi bòò be εmet ε, ye é εkeε, etsi tak é ne nooo é baala tò elyem, ye nakoozodi náá, be tok ne ye. 15 Tin, be lyaal deenek é sa etsi di elyo náá, mot sa ε, ye é kwyala tò elyem e bòò. Egeka e lyem bòò εpelyaal ye, deenek, esiiiza bòò ne pit be é dhiiti mewala, da baakem be tò yak mewala. 16 Etep binek djas aanyen é dwoo Zeeb aapéé esa ee djas di syela tò tsik mot ne mot é ze ε Yezu Klisto ε, ye é sa Mbëe Bhaadal me di egoola ε di eleε ε.

17 Wò mot di ne din emot mbyak eYuda o, εbwaalel ε lò é pe tò etsi, kò esu ε Zeeb' o wò di eben nyel, 18 wò ne gu εkwosak ε le, etsi naalyo dää wò di egoka ne ewa mbek pak menyø ne εbiyo ε. 19 Wò bee é náá, woy é djeedel bot ε edhim, woy é gwye bot ε di tò ghooghom o, 20 woy é lyoel bot ε di ààgu medjek o, lyoel bòn dhyeeb, eteε náá woy eezemyaal ne lyem wat náá, etsi εpesa náá, wò di mot egu ε etep, mot egu ε etseetse. 21 Tin, woy, mot di elyo beso bo o, étep yé wò di ààlyo nyel' o met? Woy, mot di egoola beso bo Mbëe Bhaadal náá, be nàdjii o, étep yé wò di edjii? 22 Woy, mot di elu bot náá, be nàsa εzo o, étep yé woy di esa ye? Woy, mot di ebyen benaghise o, étep yé wò di ekedjii esa ee di tò mendjaa me bezeeb bòò ε? 23 Wò ne sa εgħeεa nyel kò esu ε etsi, tin, wò kadi é ààdje Zeeb duu é sok wò di esa sa etsi di ebyen e! 24 Tin, ekwyala lee é náá: «Dum ne etep bi di esa é, bedhiiti membyak εpenyek Zeeb.» 25 Eni é beka val ε, ye be náá, wò εpelooba ne etsi oo. Tin, wò kadi ààlooba ne etsi oo, ye é εkeε wò ààpani beka. 26 Tin, mot di ààni beka o, nyε looba ne metiij me etsi oo, Zeeb aanàkwaabee nyε tyee mot zeni beka o? 27 Tin, mot di náá, nyε di ààpabεs pyon beka é nyel' o, nyε looba ne etsi oo, nyε waapéé wò, woy mot di ààlooba ne etsi o, ye nakoozodi náá, wò ne gu mèkana me etsi ne náá, wò naaniigela beka. 28 É di'enek, tete mot mbyak Yuda tok mot di ediig bet é mis me bot náá, nyε é Yuda, ne náá nyε é ne bam pyon beka é nyel. 29 Tin, tete mot mbyak eYuda é mot di ààdiig bet é mis me bot o, ye é mot naniigela beka tò lyem' e o, beka tak é yii Sisim e Zeeb, ààbè yii etsi. Tete mot mbyak e Yuda bela duu é ne Zeeb, ààkabε ne bot ε bòò.

3 Edi ε mot mbyak eYuda kwyel εleε wò eedhaa bot djas e? Eni ε beka é ne dhiiti sonok ee mot di ebela kò esu ε tak e? 2 Tseetse, ye é ne boo mtaaj tò bete ne esonok. Yii meken é náá, Zeeb naleekan εdje mepka me é ne bot ε mbyak eYuda. 3 Ye é tseetse náá, bedhiiti bot pak'oo nabé é ààdi sosoob ne Zeeb. Tin, ye kakwyel εleε é náá, Zeeb waakat edi é sosoob eteε náá, be tok esosoob e? 4 Ààbè deenek! Ye é koobe náá, bot ε bòò djas é bot ε etsal oo, ye goka ε, ye nyen popoopwon náá, Zeeb é mot etseetse. Ye é tseetse, ekwyala lee é náá: «Ye goka é náá, bot gu epiki bò, tò mepka mò, tin, mot epit wò oo, wò pέεaa oo, wò goka é ne edi ne gham.» 5 Tin, ye be náá, embee mesa me mena di esa é, ye εpesa náá, epiki ε Zeeb nyen popoopwon é

mwos dwoo ɔɔ, «haa» mena aakabaake dää, Zeeb é εbiyoεpe etee náá, nyε eewa mena é fej e? Mε kalii wak é dää bot djas di elii ε. 6 Ye aanàkwaasaal deenek! Etee náá, ye pe di é di deenek ɔɔ, pe Zeeb aakasa dää étep εpée bot ε bos? 7 Ye be náá, etsal bam εpesa náá, etseetse ε Zeeb nyen popoopwon étep elyaal duma ye ɔɔ. «Haal!» Étep yé me baadi εpéeaa dää mot mesyem? 8 Bεdhiiti bot ke é náá, bis εpelyo bot embee mεlyo náá: «Djhoosaka εbiyo etee náá, enεm esa neeney.» Mbi binok bot goka é ne εwaa é fej. 9 Ye é dää? Ye kabe é náá, menabelka bot ε mbyak eYuda eedhaa bot ε membyak mεsis, djas ε lɔɔ é si bhel mesyem. 10 É di'enek, ekwyala leε é náá: «Ye tok ne mot di piki, ààkobe-beak mot ngot, 11 ye tok ne mot di etselal, ye tok ne mot di esaa Zeeb. 12 Deenek, be tokape é teteze, baa djas eezewo. Ye tok ne mot di esa enεm esa ààkobe-beak mot ngot. 13 Eghenel-ghenel baa moo é dää evit ε di náá, ye é mbek ε, edjem baa kagu é mekoy, sa di ewyis kō ekwood enuub baa moo é dää nea egel, 14 enuub baa moo é “tɔɔ” ne ekelok, ne mekpa me bhula ndela mekpa. 15 Be ne kwyεs ε meko étep egó ε bot. 16 É edi djas be di edhaj ε, ye é puluk, tin be εpewa bot to tsik mezuk, 17 be ààkwyel edi to egwakel ne bɔn nyεeg baa. 18 Be ààkaab Zeeb.» 19 Bis ne gu náá, esa djas Etsi di elii ε, ye lii é ne bot ε di si etsi ɔ. Etee náá, bot needi ààbeε nuub étep εtanjal. Deenek, étep bot ε baa djas needi ne ndje é mis me Zeeb. 20 Etee náá, ye tok ne mot aadi piki é mis me Zeeb kō esu elooba ne etsi, bela náá, etsi lyaal é mesyem me mot di esa ε. 21 Nenak yak, Zeeb eezetel mena dää nyε di esa náá, mena di bot ε epiki é mis me ààbe náá, ye é kō esu ε etsi ε. Bεmekana me etsi dɔɔ ne bengoolεl ε mekpa ε Zeeb naazelooleε yε. 22 Zeeb ke náá, mot é piki ε, kō esu ε edum koj ε le ne Yezu Klisto. Tin, nyε sa ye é ne bot djas di edum koj ne Klisto ɔ, etee náá, ye tok ne mbek pak bot, 23 tin, bot djas naazesyem, duma ε Zeeb tokape tɔ lɔɔ. 24 Tin, Zeeb tօ enεm ne embεe be, nyε eesa náá mot di piki é mis me kō esu ε Yezu Klisto mot di epék bot to mesyem ààbe ne efute ɔ. 25 Nyε é mot Zeeb naséé étep eka nyε buwa etee náá, ghiya ye needis bot ε di edum koj ne Zeeb ɔ tօ mesyem. Nyε nasa deenek é étep elyaal epiki be, etee náá, é ghej sok nyε nabε é ààdi ewa bot ε nadi esa mesyem ɔ é fej. 26 Zeeb naakwyel elyaal epiki be tօ melu me mena dika mos'aak kō esu εmaad ε lyem'ε.

Etee náá, nyε é mot epiki, ye é étep tak ε nyε di esa náá, mot di edum koj ne Yezu ɔ, di mot epiki. 27 É di'enek, bot ε waabaadi ne gham egheε nyel e? Ààbe, «haal!» Étep yé? Ye é etee náá, sa di wak ε, ye tokape elooba ne etsi, ye é é ze edum ε koj ne Zeeb. 28 Mena é ne ghwyil eke náá, Zeeb bee mot piki é kō esu ε edum ε koj ε le ne Zeeb, ààkabe etee náá, nyε epelooba ne etsi djas. 29 Deenek, Zeeb é yii bot ε mbyak eYuda baa bemet e? Nyε tok ne ghwyil εbaadi Zeeb bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ɔ? Tseetse, nyε pe é Zeeb bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ɔ, 30 etee náá, Zeeb é ngot. Zeeb aasa náá, bot ε mbyak eYuda di bot ε epiki kō esu ε edum ε koj ne Zeeb. Ye é nyε é waabaasa náá, bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ɔ pe be di bot ε epiki kō esu ε edum ε koj ne Zeeb. 31 Ye kakwyel εleε é náá, bot é di edum koj ne Zeeb ɔ, etsi ààkaval e? Ye aanàkwaasaal deenek, ye é náá, bis εpedje etsi boo metar.

4 Bot aake tin dää étep Abalaam mot di bhaab'enaka kō eko ε baa ɔ? Nyε nabela yé dum ne etep binek? 2 Ye é pe di náá, Abalaam nadjeaa di epiki é mis me Zeeb ε kō esu ε mesa me ɔɔ, pe nyε é ne ghwyil edi ne egheε nyel. Tin, ye nabε é ààdi ne sa nawaasa náá, nyε di ne egheε nyel é mis me Zeeb. 3 Deenek, ekwyala leε é náá: «Abalaam naadum koj ne Zeeb, tin, Zeeb naadjε nyε di epiki kō esu εdum ε koj ε le ne Zeeb.» 4 Mot di esa mesa ɔ, nyε goka é ne edjeaa efute. Efute tak tok náá, ye djeaa nyε ε yii toto, ye é sa nyε di egoka ne εbela ε. 5 Mot ε di ààsa mesa me etsi di eleε ɔɔ, nyε dum koj ne Zeeb mot di epel bot ε mesyem ɔɔ, edum ε koj ε le ne Zeeb aasa náá, nyε djeaa di epiki. 6 Mεmyaala ne mot Zeeb di edje nyε di epiki, ààbee-beak mesa me ɔ. Ye é deenek ε, Dhavid di eke náá, 7 «Mεmyaala ne bot ε di náá, Zeeb eepel εdjak ε lɔɔ, bot ε di náá, Zeeb eedis mesyem moøl 8 Mεmyaala ne mot di náá, Ghεj ààbis mesyem mel!» 9 Tin, mεmyaala menek é étep bot ε zeni beka «hooo» dɔɔ ne bot ε di náá, be dinaa ààpaani beka ɔ? Bot aaloo ne eke wak mbembe náá: «Zeeb nadje Abalaam di epiki é, kō esu ε edum ε koj ε le ne Zeeb.» 10 Etep binek nasaεl é yaa εwala? Ye nasaεl é εsok ne Abalaam ne eni beka «hooo» ye nasaεl é bhii tak? Ààbe, ye nabε é ààsaεl bhii tak, ye nasaεl é εsok ne nyε ne ni beka. 11 Bhis Abalaam nadjeaa di epiki ε, nyε nakaseaa beka ε tyee geka di elyaal tseja ε piki ε. Nyε nabela tseja tak é kō esu ε edum ε koj ε le

ne Zeeb é sok nye nabe nye dinaa ààni beka ε. Ye é deenek ε, Abalaam mot nadi nye moo seeg bot ε di edum koj ne Zeeb ɔ, etee náá, Zeeb needje be di epiki ye nakoozodi náá, be ààpani beka. 12 Deenek, nye pe é seeg bot ε zeni beka ɔ. Ye kwyel elee é, ye tok bot ε zosik ε eni ε beka ɔ. Tin, ye é bot ε di eke to edum ε koj ε seeg'enaka Abalaam nadi ne ye ne Zeeb, esok ne nye ne ni beka ɔ. 13 Zeeb naakek Abalaam ne bedha be náá, nye waadje be bhwak, ye needi yøbo. Tin, ekek binek nabe é ààsaal etee náá Abalaam nadi elooba ne etsi. Ye nabe é etee náá, Zeeb naadje nye di epiki kó esu ε edum koj ε le ne Zeeb. 14 Ye é pe di náá, esa ee Zeeb naakek ε, nye nazokek ye ε ne bot ε di elooba ne etsi ɔ, ye kwyel elee é náá, edum ε koj ne Zeeb moo é ààkabe dhiiti vaj sonok, tin, ekek ε Zeeb aadi é yii toto. 15 Deenek, etsi é di esa náá, ebuk ε Zeeb di ko bot. Tin, é di di ààbe ne tsi ɔ, ye tok ne tøp εbyen elooba ne tsi. 16 Ye é deenek, ekek nadjeaa é kó esu edum koj ne Zeeb, étep ye needi ekeε nazedjeaa mena ne Zeeb ε. Ye aadi é deenek, ne bedha ε Abalaam djas, ààzobé-beak bot ε di elooba ne etsi ɔ, ye é doo ne bot ε di eke to edum ε koj ε Abalaam ne Zeeb ɔ. Abalaam é seeg menabelka djas. 17 Tin, ekwyala lée é náá: «Më eesa náá, wó di bhaab bete ne membyak.» Nye é seeg'enaka sok bhwoob ε Zeeb mot nye nadum koj ne ne ɔ. Ye é Zeeb mot di egomal bot ε zegwyε ɔ, mot di kusel esa ee di ààdi sok ε. 18 Abalaam nabe é ààwa εbwaalel ε le é nyel'ε met, nye nawa εbwaalel é to ghwyil ε Zeeb. Étep tak ε, nye nadi nye moo «Bhaab bete ne membyak». Ye nasael é dää Zeeb naloolε nye é: «Ye é deenek ε, metaj me bedha bo aadi.» 19 Eghen tak, Abalaam nabe é nye moo ne membu ekeε sa ye aasa membu dhet. Nye nabe é, nye moo kunaa ne esyee. Eghen nyet nadi ebee náá, Saala myel nabe é kwyiid ε, edum ε koj ε le nabe é ààbula bhis. 20 Tin, nye nabe é ààkat ewa εbwaalel ε le ne Zeeb, nye nabe é ààdi esa meso ne ekek ε Zeeb. Tin, edum ε koj ε le ne Zeeb naadyeebadjedje nye meghaaz, nye nadi ebulal bhøo ne Zeeb. 21 Nye nadi é ne boo εbwaalel náá, sa Zeeb naakek ε, nye é ne ghwyil esa ye. 22 Dum ne tøp tak ε, ye di ekeaa ne Abalaam kó esu ε edum ε koj ε le ne Zeeb náá: «Zeeb naadje nye di epiki.» 23 Mekpa me di kwyala náá: «Zeeb naadje nye di epiki ε» ye nabe é ààkwyala kó esu Abalaam nye emet. 24 Tin, ye nabaakwyala pe é étep menabelka bot ε Zeeb zedje di epiki ɔ, menabelka bot ε di edum koj ne Zeeb, mot nagomal Ghej'enaka Yezu pak myon ɔ. 25 Nye

naka Yezu é esyee é étep edjak ε lena. Nye naagomal nye pak myon, étep edje mena di epiki é mis me.

5 Dáa ye di náá, Zeeb eedje mena di epiki é mis me kó esu edum ε koj ε lena ne ne ε, ye é mena dika mos to egwakel ne kó esu ε Ghej'enaka Yezu Klisto'aak. 2 Ye é kó esu ε edum ε koj ne Yezu ε mena belaka ze ebela enem ne embæε Zeeb ee mena dika mos għiñ tó tak'ak. Ye é étep tak ε mena dika to memyala me εbwaalel edi ε to duma ε Zeeb. 3 Ebbaanyo náá, mena baamyaalaka esok mena dika to mezuk ε. Etet náá, mena ne guka náá, mezuk ne sa náá mena dika ne zii. 4 Zii ne sa náá mena dika ne ghwyil ɷpyet to mebhawal, da ghwyil ɷpyet to mebhawal esa náá mena dika ne εbwaalel. 5 Bela náá, εbwaalel ellenek ààkoo mena. Etet náá, é ze ε Sisim na Dεε ee Zeeb nadje mena ε, nye eesa náá, mena dika ne kwyel ne ne to ebhum elyem bena. 6 Tin, é għej mena nadika mena dinaa ààbe ne ghwyil ε, é di'enek ε, Klisto nagwyε étep bot ε mesyem é ewala Zeeb nalee ε. 7 Tin, elyel náá, mot myaal esyee étep so mot, ye nakoozodi náá, so tak é mot epiki. Deenek, mot ε ne ghwyil ebela meghaaz me egwyε étep mot di esa enem esa ɔ. 8 Tin, Zeeb naatel dää nye di ekwyel mena ε: Klisto nagwyε kó esu ε lena ε, é għej mena nadika mena dinaa bot ε mesyem ε. 9 Dáa ye di náá, ye é kó esu buwa nyel'ε ε, mena moo nenak ε bot ε epiki é mis me Zeeb, ye é étep tak ε di náá, nye aabaatsik mena si εbuk ε le. 10 Ĕ għej mena nadika mena dinaaka bot ε mebhuka ε Zeeb ε, nye naabulal egwakel ne nena dum ne esyee ε mōn'ε. Nenak, dää ye di náá, mōn'ε é ne tsik ε, ne náá, nye eebulal egwakel ne nena ε, nye waatsik mena. 11 Ye tok yenek ne yenek, mena εpebaamyaalaka ne Zeeb dhaa nyel, nyet é mot naneeq mena to egwakel ne ne kó esu ε Ghej'enaka Yezu Klisto ɔ. 12 Dáa ye di náá syem nani kó ċko ε bøs ε, kó esu ε mot ngot, Adam, da syem εzédjoo esyee kó bøs ε, deenek ε esyee nakazebela bot djas, etet náá, bot djas naasyem. 13 Esok ne Zeeb ne dje etsi ne Moiiz, syem nadi é ye moo kó bøs. Tin, dää etsi nadi ye dinaa ààbe tak ε, Zeeb nabe é ààdi ebee mesyem me bot ε bøs. 14 Bela náá, kana é għej Adam kékum é għej ε Moiiz, esyee nabe é ne ghwyil kó bot djas døo ne bot ε nadi ààsyem dää Adam mot nadi ààlooba ne sa Zeeb nalee nye ε. Adam nabe é mbarja-mbarja mot nadi egoka ne εzye ɔ. 15 Tin, edjak ε Adam tok ne ghwyil edi tyee wat ne ekeε enem ne embæε ee Zeeb zedje mot, mot ààsa mesa ε.

Ye é tsæetse náá, zukamwaa ne bot naagwyé kó esu ε edjak ε mot ngot. Tin, enem ne embæe ee Zeeb nadje mena kó lo ε Yezu Klisto ε naatsik bot ghwyil to edjak ε lóo. **16** Deenek, ekeε ε Zeeb di edje ε, ye tok tyee wat ne syem mot ngot nasa ε. Syem ε Adam naasa náá, Zeeb kwyosal bot ε bøs ndje sós. Tin, ekeε Zeeb nadje bot, bot ààsa mesa ε, ye naasa náá, nyé nàkwyosal be ndje sós, ye nakoozodi náá be é ne bete ne mesyem. **17** Ye be náá, syem mot ngot nasa náá, esyee di ne ghwyil kó bot ε bøs oo, tin, kó esu ε tsik mot ngot Yezu Klisto, bot eebela enem ne embæe ghwyil ne ekeε epiki di esa náá, bot di sama ne Yezu Klisto ε. **18** Nenak, syem e mot ngot Adam, eesa náá, bot djas kwyeselaa ndje sós, ye é tyee wat, ne mesa me epiki me mot ngot Yezu Klisto nasa náá bot ε bøs djas di bot ε epiki ne edje be tsik ε. **19** Dáa mot ngot nadi ààlooba é, ye naasa náá, bete ne bot ni to mesyem, deenek, elooba ε mot ngot nalooba é, ye eesa náá, bete ne bot di bot ε epiki é mis me Zeeb. **20** Eghej etsi natuula é, mesyem naabaazebu. Tin, edi mesyem di ebu é, enem ne embæe e Zeeb ε pebu dhaa tye. **21** Tin, dáa mesyem natel ghwyil'ε to esyee ε, ye é deenek ε enem ne embæe e Zeeb di etel ghwyil'ε to epiki, étep edje mena tsik na kóm-kóm kó esu ε Yezu Klisto Ghej'enaka. (*aiónios g166*)

6 É di'enek, bot aakake tin dáa? Ye goka é bot gyee to mesyem etee náá enem ne embæe e Zeeb neebu dhaa tye? **2** Ye aanàkwaasael deenek, menabelka bot ε di náá, mena naazeduska to tsik mesyem o, «haaa» étep yé mena di baakwyelka esik to tsik mesyem? **3** Bi ààgu náá, é ghej mena naduwaka Zeeb ε, menabelka djas nabé é, mena mooka mot ngot ne Yezu Klisto? Ye kwyel elæs é náá, mena naazegwyeka sama ne ne. **4** Dum ne eduwa Zeeb'enek, mena naagwyé, delaa sama ne Klisto. Etee náá, tyee wat ne dáa duma Sæg nasa náá, Klisto gom pak myoj ε, deenek ε, menabelka pe aabaake to tsik na bes. **5** Tin, ye be náá, mena nadika é mot ngot ne ne to kókó mbi esyee ε le oo, mena aabaadika é mot ngot ne ne to mbi egom ε le pak myoj. **6** Bot goka é ne egu enyøepe náá, mena tokape mbi bot ε mena nadika kpaambel o. Mena naazegwyeka, mbema é melaaba sama ne Klisto. Etee náá, tsik epuud mena nadika ne ye ε neegwyé. Tin, mena needi ààbaadika ekwom mesyem. **7** Etee náá, mot nagwyé sama ne Klisto o, nyé moo é nyé eeedjeaa di epiki, nyé naazepekaa to mesyem. **8** Ye be náá, mena eezegwyeka sama ne Klisto oo, tin, mena é ne ghwyil

edi ne ebwaalel náá, mena waadika pe ne tsik sama ne ne. **9** Mena ne guka enyøepe náá, Klisto naazegomlaa pak myoj, nyé tok ne ghwyil ebaagwyé. Tin, esyee tokape ne ghwyil kó le. **10** Klisto nagwyé é gwyea sok wat étep esaab ghwyil mëbwala me mesyem me bot ε bøs. Tin, nenak yak nyé moo é ne tsik kó esu ε Zeeb. **11** Ye é tyee wat ne biyo, beeka náá, sok bhwoob mesyem, bi é dáa bot ε zegwyé o. É di'enek, guka náá, bi é ne tsik é mis me Zeeb, kó esu egwakel ne Yezu Klisto. **12** Sa mesyem ààbela ghwyil kó menyel men di náá, ye aaboodi é gwyé ε, sa bi ààlooba ne egwyees e epuud bin. **13** Sa bi ààbaawa ekyes menyel men to mesyem, etee náá, ye εzekewa bin to ebiyo. Tin, djeka Zeeb menyel men djæa wat dáa bot ε zegom pak myoj étep ebulu to tsik ε. Bi goka é ne edje menyel men djas to mesa me étep esa mesa me piki. **14** É di'enek, mesyem aanàbaadi ne ghwyil kó len, etee náá, bi tokape si bhel etsi, bi moo é to enem ne embæe e Zeeb. **15** Ye é yé? Ye é náá, mena é ne ghwyil ε saka mesyem etee náá mena tokape si bhel etsi, mena mooka é to enem ne embæe e Zeeb é? Ye aanàkwaasael deenek! **16** Bi ne gu enyøepe náá, bi é djæ menyel men ne mot náá, nyé kók kó len oo, bi aakadi é ekwom mot bi di elooba ne ne o. Ye be náá, syem é di ekók kó len oo, ye waadul bin to esyee. Ye kabé náá, Zeeb é di kók kó len oo, nyé waadje bin tsik epiki. **17** Djhoobulalka bhøo ne Zeeb etee náá, biyo bot ε nadi kpaambel bekwom ε mesyem o, bi moo mos é elooba ne lyem wat ne melyo me nadjeaa bin ε. **18** Bi tokape bekwom ε mesyem, bi moo é bot ε di esa mesa me di náá, ye é yii epiki ε. **19** Me kalii wak é dáa bot djas di elii é, etee náá, bi ààdyeebanyo emet mesuk me etep. Eghej sok, bi nabé é bi naawa elyem bin «dókó» to ekwom e mesa me edhuud ne yii ebiyo di edis egwakel pak biyo ne Zeeb. Ye é dáa mos, bi goka é ne ewa elyem bin djas «dókó» to ekwom e mesa me epiki, étep bi needi to tsik na dæs. **20** Eghej bi nadi ekwom e mesyem ε, esa mesa me epiki nabé é ààdi edjoak bin. **21** Tin, bi nakabela yé, é sok bi nadi esa ee esa di edje bin syen mos'aak? Esa binek dul bot ε to esyee! **22** Nenak yak, bi moo é péka si bhel mesyem, bi moo é to mesa me Zeeb. Tin, sa bi bela é, ye é tsik na dæs, étep ebeli tsik na kóm-kóm bhii tak. (*aiónios g166*) **23** Etee náá, efute mesyem ε ye é esyee. Tin, ekeε yii toto Zeeb di edje ε, ye é tsik na kóm-kóm to egwakel ne Yezu Klisto Ghej'enaka. (*aiónios g166*)

7 Bon nyeeeg, bi ne gu enyoepe sa me di ekwyel εεε bin ε, etee náá bi ne gu etsi. Bi ne gu náá, etsi bela ghwyil kó mot ε, é sok di náá mot dinaa ne tsik ε. **2** Djhoopokonóka geka moma ebá: etsi ebá ke é náá, moma di bhaada ne ngom ε, é sok ngom di náá, nye dinaa ne tsik ε. Tin, ye kabé náá, ngom eegwyé oo, nye tokape si bhel etsi ebá. **3** Nye bela dhiiti motom sis ngom dinaa ne tsik'oo, nye aakadjóoa é moma mezø. Tin, ngom egwyé oo, nye moo é peka si bhel etsi ebá. Deenek, nye é ne ghwyil edi mwa dhiiti mot ààbe náá, nye sa é εzø. **4** Ye é tyee wat ne biyo bon nyeeeg bam, dum ne etsi, bi moo é bi eezegwyé etee náá, bi é mot ngot ne nyel ε Klisto. É di'enek, bi moo é bot ε mot sis, mot nazegom pak myoj étep mena neesaka enem esa é mis me Zeeb ε. **5** Etee náá, é ghej mena nadika mena dinaa ekeka to ekwosak epuud ε, etsi naasa náá, embee mekwosak me esyem wyis kel. Mekwosak me esyem tak nadi esa mesa to menyel mena. Etee náá, ye neewa mena to tsik esyee. **6** Nenak mena moo é peka si bhel etsi, etee náá, mena naazegwyéka ko esu ε sa nadi eke náá, mena dika ekwom ε. Menaka é ne ghwyil ekabaasa mesa me Zeeb tyee sis, ne ghwyil Sisim na Dée, àakkabaabe dáa ye nadi esesaa é ghej sok to bemeñana me etsi di náá, ye eezeholaa ε. **7** É di'enek, bot aakake tin dáa? etsi ε esyem ε? Ye aanàkwaasael deenek! Etee náá, ye é dum ne etsi ε me di egū sa di syem ε. Deenek, ye é pe di é di náá tsi nabe é ààleε náá: «Sa wo ààwyeeb sonok», pe me nabe é ààgu syem di edjóoa ewyeeb ε. **8** Tin, mesyem pyet é kó metij, étep esa náá me di ne membi me embee mekwosak djas. Etee náá, etsi é pe di ààbe oo, pe syem é sa wat di náá ye eezegwyé. **9** Eghenj na mwa, é sok etsi nadi ààbe é, me nadi é ne tsik. Dáa metij nakazye é, syem eebela di. **10** Mam eezegwyé: Metij sa nabe náá, bot aatsak ne ye é, ye nakadul mam é pe ze esyee. **11** Etee náá, mesyem eebela ze ekoo é me. Nye koo me dum ne metij. Ko esu ε metij me tak ε me zegwyé mos'aak. **12** Deenek, etsi é dée, tin metij, ye é piki, ye é dée, ne nyø. **13** Metij, sa nadi náá ye é mbee sonok ε, ye moo ne nam mos é esyee? Ye aanàkwaasael deenek! Ye é mesyem é nakus tēp tak. Syem eelyaal ne tseetse sa nye di ε. Mesyem pyet é kó sa di εnyoepe ε étep ye neegó me. Ye é deenek ε metij nasa náá, mena guka náá, esyem é mbee sonok dhaa tye. **14** Mena ne guka náá, etsi é etep Sisim. Tin, mam é mot epuud, me naazebomsaa tyee kwom mesyem. **15** Me ààgu sa me di sa é, etee náá, me ààsa sa lyem'am di ekwos

ε. Tin, me sa é, sa me di ebhina ε. **16** Ne tseetse ye be náá, me sa é sa di náá lyem'am ààkwyel oo, me eemyaal etsi, tin, me ne gu náá, etsi ne nyø. **17** Nenak, ye tok mam di esa deenek, ye é syem di to lam é di esa deenek. **18** Etee náá, me ne gu náá, ye tok ne sa menyø di to lam, me lii deenek é dum ne epuud bam. Ne tseetse, ekwosak esa sa di enyo é to lam, tin, me ààbelä ghwyil esa ye. **19** Etee náá, me ààsa enem esa ee me di ekwyel esa ε, tin, me sa é etep ebiyo ee me di ààkwyel esa ε. **20** Ye be náá, me sa é, sa lyem'am di ààkwyel oo, ye tok mam di esa deenek. Ye é syem di to lam é di esa deenek. **21** Tin, mam mot di ekwyel esa enem esa oo, me ne dyeebabee ghwyil syem'ak to lam, é ghej me di ekwyel esa enem esa ε, me zobela ghwyil esa embee mesa. **22** Bela náá, to bum lyem'am, me ne dyeebamyaala ne etsi e Zeeb. **23** É di'enek, me epebee náá, pe to nyel'am, ye é ne dhiiti etsi sis di to zyaala ne etsi esiiza bam di ekwyel ε. Tsi tak di esa náá, me di kwom etsi esyem di to lam ε. **24** «Haa» kpaa-ghon ne nam! Εze aapek me ne nyel'ak di edul me pe ze esyee ε? **25** Djhoobulalka bhoo ne Zeeb kó esu ε Yezu Klisto Ghej'enaka! Deenek, me é to mesa me etsi e Zeeb kó esu ε esiiza mam. Tin, to egwyees epuud, me é kwom etsi mesyem.

8 Étep tak ε di náá, bot ε di mos sama ne Yezu Klisto oo, tokape ne ndje sōs. **2** Etee náá, dum ne Yezu Klisto, tsi Sisim di edje tsik ε naazepék me to ekwom e tsi mesyem ne esyee. **3** Zeeb naasa esa ee di náá etsi ε Moiiz nabe é ààbe ne ghwyil esa ε, etee náá, epuud ne sa eleε. Nye naadhis mon'ε ne nyel epuud dáa menabelka bot ε mesyem, etee náá, nye neepék mena to mesyem. Ye é deenek ε, Zeeb nawa é fej mesyem nadi to menyel me bot ε. **4** Zeeb sa deenek é etee náá, mena needika ne ghwyil eke dáa e etsi di eleε ε. Deenek, mena aanàkabaake to tsik epuud, tin, mena aakake é ne ghwyil ε Sisim. **5** Deenek, bot ε di eke to ghwyil epuud oo, be sa é mekwosak me epuud. Tin, bot ε di eke to ghwyil Sisim oo, be sa é mekwosak me Sisim. **6** Mot ε di eke si ghwyil epuud oo, ye dul nye é ze esyee. Tin, mot ε di eke si ghwyil Sisim oo, ye dje nye é tsik ne egwyem. **7** Etee náá, bot ε di eke si ghwyil ekwosak epuud oo, be é bot ε mebhuka ε Zeeb, be ààlooba ne etsi e Zeeb, be tok ne ghwyil elooba ne etsi é tak. **8** Bot ε di eke si ghwyil epuud oo, Zeeb tok ne ghwyil eemyala ne nōo. **9** Ye kabé biyo oo, bi ààke si ghwyil epuud, bi ke é si ghwyil Sisim, etee náá, Sisim

Zeeb eebe di to len. Tin, mot di ààbe ne Sisim ε Klisto ɔ, nyε tok ngbe Klisto. 10 Ye nakoozodi náá klisto é to len, ménayel men aaboodi é gwyε ko esu ε mesyem. Tin, Sisim é di dje bin tsik, etεε náá, Zeeb naazesa náá, bi djεaa di epiki é mis me. 11 Ye be náá Sisim mot nagomal Yezu pak myor é to len ɔ, tin, Zeeb mot nagomal Klisto pak myor ɔ, nyε aabaadje tsik é ménayel men nazegwyε ε, ko esu ε Sisim'ε zebe di to len ε. 12 É di'enek, bón nyεeg, ye be náá, bis é ne kola yibo, ye tok kola epuuud etεε náá, bis neeke to ekwosak epuuud. 13 Eteε náá, bi é di to mekwosak epuuud ɔ, bi é waagwyε. Tin, dum ne ghwyil ee Sisim di edje bin ε, bi é waakwak embee mefulu di to ménayel men ε, bi aadi é ne tsik. 14 Bot djas di edjeedel ne Sisim Zeeb ɔ, be é bón ε Zeeb. 15 Eteε náá, Sisim bi bela é, ye tok Sisim di ewa bin to ekwom ne ebaadje bin bwoo. Deenek, Sisim bi nabela é nasa náá, bi di betete bón Zeeb, ye é ko esu ε Sisim yenek é mena di eben gwood étεp etsim: «Abha!» Ye kwyel εlεε é, «Saag'am!» 16 Sisim Zeeb nyε emet εpelyaal ne tseetse ne sisim yenaka náá, mena moo é betete bón ε Zeeb. 17 Deenek, dáá ye di náá, menaka é bón be ε, mena pe é bón ε lyak! Ne tseetse menaka é bón ε lyak ε Zeeb, menaka é bón ε lyak sama ne Klisto. Eteε náá, mena zukeka sama ne ne ɔ, mena aabaadika é sama ne ne to duma ye. 18 Me bee é eke ε mezuk me mena di ezukeka mos'aak, ye aanádi tyee wat ne duma Zeeb aalyaal mena djemen ε. 19 Bhwak djas é lyem pe éko é bhwood εwala ee Zeeb aalyaal duma bón be ε. 20 Eteε náá, bhwak djas naazeni si bhel meze me di àával sonok ε. Ààbe náá, ye nakwyel edi deenek é ne ekwosak ε le met. Ye é ko esu ε mot nawa nyε si bhel'ε ɔ. Bela náá, ye dinaa ne εbwaalel. 21 Eteε náá, esa ee Zeeb nakus djas ε waapekel si bhel mebwala me nazesaab ye ne ewa ye to ekwom ε. Tin, bhwak djas aabela di to duma mepéka sama wat ne bón ε Zeeb. 22 Mena εpeguka náá, dɔɔ ne dwoo pan mos'ak, bhwak djas εpesim, ne εzuk dáá moma di egwak εbel ε. 23 Ye tok bhwak ne bhwak di ezuk. Ye é dɔɔ ne menabelka, bot ε nazebela Sisim dáá ekeε meken to mèkεε me Zeeb naked ε, mena εpebaasimka to elyem bena. Deenek, menaka é to bhwood náá, Zeeb sa náá, mena dika betete bón be, da nyε é pek ménayel mena. 24 Eteε náá, mena naazebelaka tsik, ye é tsik tak é di edje mena εbwaalel. Ye be náá, bot ε εpebee sa dinaa bot ε ne εbwaalel ne ye ɔ, yenek tokape εbwaalel. Ye é εzε baadi ne εbwaalel ne sa nyε di ebée ε? 25 Tin, ye é be náá, menaka é ne εbwaalel ne sa

dinaa mena ààbeeka ɔ, mena waawaka zii é bhwood. 26 Ye é tyee wat ne Sisim. Sisim εpebaakwyee mena, etεε náá, menaka é ne elete. Mena ààguka εdjaala dáá mena di egoka ε. Tin, Sisim nyε é met εpedjaala Zeeb étεp'ena etoøla ne mekpa me di náá, mot tok ne ghwyil εlii ε. 27 Tin, Zeeb mot di ebée to ebhum elyem e bot ɔ ne gu sa Sisim di ekwyel εwaab ε. Eteε náá, Sisim εpedjaala Zeeb étεp bot ε di edum koj ne Zeeb ɔ, dáá nyε Zeeb di ekwyel ε. 28 Mena ne baaguka náá, esonok djas é εnyεεpε étεp bot ε di ekwyel Zeeb ɔ, bot ε nyε nadjoo to ekwosak ε le ɔ. 29 Eteε náá, Zeeb naazegu be, nyε naabaazesa náá, be nɔrjel ne mòn'ε, etεε náá, mòn'ε tak needi mòn medjøak me bete ne bón nyεeg. 30 Bot ε di náá, Zeeb naazeséε be ɔ, nyε naadjoo be. Bot ε nyε nazadjoo ɔ, nyε naazedje be di epiki é mis me, ne εbaasa náá, be bela di to duma ye. 31 Mena aakabaake dáá? Ye be náá, Zeeb é pe yenabel kyee ɔ, εzε aabaadi ne ghwyil εkwak mena? 32 Nyε mot di náá nyε nabe é àása náá mòn'ε Yezu di ngbe met ɔ, nyε naaka nyε buwa ko esu ε menabelka djas. «Haa» dum ne mòn'ε, nyε aadi ààdjε mena esonok djas to enem ne embæe be dáá? 33 εzε aapit bot ε Zeeb naazeséε ɔ? Mot tok, etεε náá, ye é Zeeb ε di eke ne bot ε nyε naséε ɔ náá, be é bot ε epiki. 34 εzε di ne ghwyil εwa be é feŋ? Mot tok, etεε náá, Yezu Klisto é mot nagwyε da gom bhis εsyee ɔ. Nyε é pe mbo eghεŋ ε Zeeb, nyε εpedjaala ko esu ε lena. 35 εzε di ne ghwyil εbek mena ne kwyel ε Klisto? Ye é ne ghwyil edi mezuk e, ghon e, metiiga, za, eduuba e, etεp di ne ghwyil εgó bot ε, neghu εsyee? 36 Ekwyala lee é náá: «Ye é ko esu ε lɔ ε, mena di é mewala djas seeba e εsyee, be kabee mena é tyee Etaa be di edul étεp ketsakaa ε.» 37 Tin, mena naazekwakeka etεp binek djas boo kwaka, ko esu ε mot nazekwyel mena ɔ. 38 Ne tseetse, me ne guka náá, dhiiti sonok tok ne ghwyil edi kwyel Zeeb di ne ye ne nena ε: Ye nakoozodi εsyee neghu tsik, ye nakoozodi efop, ye nakoozodi bedhiiti ekukuma, neghu membi me mebwala me di pe to gwoo ɔ, ye nakoozodi etεp e mos neghu etεp e djemen, 39 ye nakoozodi esa e mebwala me di to gwoo neghu pe si bɔɔ ε, ààkobe-beak sa wat nakusaa-kusak ε, ye tok ne sa wat di ne ghwyil ε wa ndje to kwyel di pak bis ne Zeeb ε. Zeeb naalyaal mena kwyel tak ko esu ε Yezu Klisto Gheŋ'enaka.

9 Sa me aalεε é, ye é etseetse, me ààlεε etsal, etεε náá, me é mot ε Klisto, Sisim na Dεε εpelyaal to

esiiza bam náá, me lee é sa di tseetse ε. 2 Lyem'am é ne boo ghoj dhaa tye, ne pel wat di náá ye àäsi ε. 3 Ne tseetse, ekwosak ε lam é náá, mam emet bela ekelok ε Zeeb, me neebeka ne Klisto étep me neesa sa di enyo dum ne bon nyeg bam, bot ε mbyak'am. 4 Bon nyeg bam tak é, bot ε mbyak Yisalaεl. Zeeb naasa náá, be di bon be, nye naalyaal be duma ye. Nye naasa ebhej ne noo, nye naadje be Etsi. Nye naalyaal be dáa be di egoka ne eduwal nye ε, nye naadje be ekek. 5 Be nadi é bon bedha ε bëbhaab Zeeb naloozesé ε. Doo ne Klistope, tyee mot, nye nabiel é to loog bedha bëbhaab bot ε mbyak binok. Nyey mot di Zeeb kó esonok djas o, beta náá, duu di ne ne kom-kom. Amen. (aiōn g165) 6

Ye àäkwyel eleε náá, mekpa me Zeeb àäkaval. Eteε náá, ye tok bot di kó kyee dik Yisalaεl djas o, di bon bedha bëbhaab mot nadi edjooaa Yisalaεl o. 7 Deenek, bon Abalaam djas tok bon nadus to mo'e o, etee náá, Zeeb naleε ne Abalaam ε náá: «Ye é dum ne Izak ε, wo aabela bedha me nakek wo ε.» 8 Ye kwyel eleε náá, ye tok bon di ebyel dáa bot di ezye ne ebyel o di bon ε Zeeb, ye é bon nabiel dáa Zeeb nakek o di ebeea dáa betete bedha. 9 Eteε náá, mekpa me ekek e Zeeb naleε é náá: «É ewala bot di'ak, é mbu di ezye yenek, me aabula wak, me aabela é, Saala eezebya mon motom.» 10 Ye àäpasik tin, dhjoobaatalaka ne Lebeka, mewas me nabe é bon seeg ngot, seeg'oo tak nabe é Izak bhaab'enaka. 11 Ye nabe é mewas ε Lebeka bëbá binok dinaa àäbyel, be nabe é be dinaa àäsa enem esa, àäsa ebiyo é ghej Zeeb naliι ne Lebeka ε, etee náá, ekek be needi kom-kom. 12 Ekek e tak see é to ekwosak ε le, ne ndjooεl nye di edjoo bot ε, àäbë kó esu ε mesa me bot di esa ε. Tin, nye nake ne Lebeka é náá: «Món megwyak mó aadi é mot-mesa me mó aabooba nye o.» 13 Dáa, ekwyala di eleε é náá: «Me eetó Zakooβ, me eebet Ezau.» 14 É di'enek, mena aakake tin dáa? Zeeb tok piki? Ye aanàkwaasael deenek! 15 Tin, nye eezke ne Moiiz náá: «Me waagek ghoj ne mot lyem'am aakwyel náá, me gek nye ghoj o, neghu ekwyecg mot di náá lyem'am aakwyel náá, me kwycyg o.» 16 Deenek, ye tok ekwosak ε mot, àäkobë-beak ne ghwyil mot, ye é ne ekwosak ε boo lyem ghoj Zeeb nyey emet. 17 Zeeb naleε ne mekoозi me dik Ezipte to ekwyala ε náá: «Me nasa náá, wo di mekoозi ε, etee náá, dum ne no, me neelyaal mebwala mam, étep din ε lam neegek kó eko ε bøs djas.» 18 Deenek, Zeeb ne gek ghoj ne mot lyem'ε di kwyel náá nye gek nye ghoj o, é sok nye di ekwyel ε, nye ne sa náá mot lyel

lyem. 19 Wø é ne ghwyil eke ne nam náá: «Étep yé, Zeeb di ebaadul mena melø? Deenek, εze aakoodi ne ghwyil emaad lyem sok ekwosak εle?» 20 Wøy, wøy é yo ze, wøy mot epuud, étep wø neesuu meso ne Zeeb? Bhe dyak nedji mot name ye o ε náá: «Étep yé wø me me dáak e?» 21 Mot di eme mebhë me dyak o, nye é ne ghwyil eme sa nye di ekwyel ε ne pøto dyak. Deenek, ne pøto dyak tak wat, nye é ne ghwyil eme mebhë me dyak e ghoj neghu mebhë dyak ee bot di ebe mclu me djas ε. 22 Tin, dáa Zeeb nadi ekwyel é elyaal ebuk ε le, ne mebwala me. Bela náá, nye naadyeebamaad lyem kó esu ε bot ε nadi egoka ne ebuk ε le, bot ε nadi egoka ne esyee o. 23 Tin, nye nabaakwyel ε lyaal ε dáa mekas me di eval ε ne bedhiiti bot ε. Bot ε nye di ne boo lyem ghoj ne noo o, bot ε nye naloozeséé étep be neebela di to mekas me o. 24 Bot ε tak é menabelka, menabelka bot ε nye nadjoo o, àäkabë to sama eYuda ne eYuda, ye é, doo ne to sama bot ε membyak mesis. 25 Ye é dáa nye naleε to mekana me ngoolel-mekpa Oze ε: «Bot ε nabe náá, be tok bot mbyak'am o, me aakadjoo be ε, bot ε mbyak'am, bot ε mbyak me nadi àäkwyel o, me aakadjoo be ε, bot ε me di ekwyel o. 26 Tin, edi be nake ne noo náá: «Bi tok bot ε mbyak'am o», be aakadjooaa ε bon ε Zeeb di ne tsik o.» 27 Deenek, ngoolel-mekpa Izayi pe ye kyee, nye nadi etuud dum ne bot ε mbyak Yisalaεl náá: «Ye nakoozodi náá, bot ε mbyak Yisalaεl nadi é ebuepe dáa besye engwoob boo dii meson o, ye é ba bim bot pak bot aalik o é kwaabela tsik, 28 etee náá, sa Ghej nake náá, nye aasa ε, nye waasa ye djas ghal-ghal kó eko ε bøs.» 29 Ye é dáa Ezayi nazelooleε ε: «Ye é pe di é àädi náá, Ghej Sabhaöt nabe é àälik mena ba bedha oo, pe bot moo é dáa ghaada Sodøm, Pe bot ε tyee wat ne ghaada Ghomød.» 30 Mena aakeka dáa? Bot ε di àäbë bot ε mbyak eYuda o nabe é àädi esaa náá, be di bot ε epiki é mis me Zeeb. Tin, Zeeb naabee be dáa bot ε epiki kó esu edum ε koj ε løo ne Zeeb. 31 Bela náá, bot ε mbyak Yisalaεl, bot ε nadi esaa náá be di bot ε epiki é mis me Zeeb dáa Etsi di eleε ε, be nabe é àäbela ye. 32 Be nadi àäbela ye étep yé? Eteε náá, be nabe é àädi esaa náá, be di bot ε epiki é mis me Zeeb kó esu edum koj ε løo ne ne. Be nadi egek ε náá, be aadi é epiki bot dum ne mesa móo. Be eekøa é ekok ε di esa náá, bot bema ebek ε. 33 Ekwyala lee ε náá: «Beeka, me eewa to ghaada Siyon, ekok ε di esa náá, bot bema ebek ε, bat ekok di ekwyesal bot ε. Tin, mot di edum koj ne ekok ε tak o, nye aanàkwaadhuselaa.»

10

Bon nyeg bam, ekwosak ε lyem'am ne mendjaala mam pe daa Zeeb kɔ̄ esu ε bot ε mbyak eYuda ε náá, be bela tsik. 2 Ne tseetse, me ε ne ghwyil edi tyaa-ses edi yoo náá, be ne sa zii tɔ̄ esa mesa me Zeeb. Tin, zii esa mesa me Zeeb tak ne bu edjak tɔ̄ tak. 3 É di'enek, be nabe ε àànyō etiibal dāa Zeeb di esa náá, mot di mot epiki ε mis me ε. Tin, be naasa yobø meprek me edi epiki e bot ne meghwyil mɔ̄o met. É di'enek, be nabe ε ààlooba nc dāa Zeeb di esa étep mot needi mot epiki ε. 4 Eteε náá, etuula ε Klisto nabe ε esik ε Etsi ε Moiiz, étep bot djas di edum koj ne Zeeb o needjeaa di epiki ε mis me Zeeb. 5 Beeka sa Moiiz nakwyal dum ne dāa mot di egoka ne esa étep nye needi mot epiki dum ne etsi ε: «Mot di eke dāa metij mε etsi di eleε o, nye aadi ne tsik kɔ̄ esu ε tak.» 6 Tin, gwakeka dāa ye di ekeaa, étep mot needjeaa di epiki kɔ̄ esu ε edum ε koj ne Zeeb ε: «Sa wɔ̄ ààke to lyem'o náá: Ezε aabyet tɔ̄ gwoo?» Ye kwyel ε, esil Klisto kɔ̄ eko ε bɔ̄s. 7 Sa wɔ̄ ààke-keak to lyem'o náá: «Ezε ààsul tu guk di ààbe ne esik ε?» Ye kwyel eleε ε, ekekwyisal Klisto pak myoj. (Abyssos g12) 8 Ye lee ye? Ye lee ε náá: «Mekpa me Zeeb ε eezekunaa ne no, ye ε pe to nuub'o, ne to lyem'o.» Mekpa me tak ε bhaadal edum ε koj ne Zeeb ee bis di egoole ε. 9 Deenek ye be náá, pe to nuub'o wɔ̄ eemyaal ε mis me bot djas náá, Yezu ε Ghej o, ye be náá, wɔ̄ eemyaal ne lyem'o wat náá, Zeeb naagomal nye pak myoj o, wo aabela tsik. 10 Eteε náá, bot dum koj ne Zeeb ε to lyem. Tin, Zeeb dje mot di epiki ε, nye di edum koj ne ne o. Ye ε ne nuub ε mot di emyaal edum ε koj ε le ne Zeeb, da Zeeb ε etsik nye. 11 Ekwyala lee ε náá: «Mot aadum koj ne Zeeb o, nye aanàkwadhuselaa.» 12 É di'enek, ye tok ne mbek pak bot ε mbyak eYuda ne bot ε mbyak eGhelek. Eteε náá, bɔ̄o djas djóo ε Ghej ngot, nye sa enem esa be ε ne bot djas di edjóo nye o. 13 Tin, ekwyala lee ε náá: «Mot di edjóo din ε Ghej o aabela tsik.» 14 «Haa» be aakodjóo nye dāa, ye be náá, be ààpadum koj ne ne o? «Haa» be aadum koj ne ne dāa, ye be náá, be ààpagwak bot ε lii dum ne o? «Haa» be agwak bot ε lii dum ne ne dāa, ye be náá, ye tok ne bot ε di elii dum ne ne o? 15 Tin, be aakogoola ye dāa? Ye be náá ye tok ne mot lwomaa étep tak o. Ye ε dāa ekwyala di eleε náá: «Enem, ne mebø me bot ε di egoole embées mebhadaal o!» 16 Tin, bot djas nabe ε ààlooba ne Mbøe Bhaadal. Ngoolel-mekpa Ezayi naake náá: «Ghej, eze myaal Mbøe Bhaadal bis goola ε?» 17 É di'enek, guka náá, edum ε koj ne Zeeb dus ε to egwak Mbøe Bhaadal

nagoolaa ε. Tin, Mbøe Bhaadal tak εmekpa ε Klisto. 18 É di'enek, me ε tin edji náá, eYuda nabe ε ààgwak bhaadal tak ε? Tin, ye be ε, be naagwak o! Ekwyala lee ε náá: «Tuud bengooole εmekpa ε Zeeb naagek kɔ̄ eko ε bøs djas, mekpa mɔ̄o naadjala kɔ̄ eko ε bøs djas.» 19 Me epebaadjí náá, bot ε mbyak Yisalaεl nabe ε àànyō emet lo messø me tak ε? Tin, pookogwakeka dāa Moiiz nayala ε: «Zeeb ke ε, me aasa náá, bi di ne mbee lyem ne bot ε di ààkodi bot ε tete mbyak o, me waabesal bin náá, bi di ne εbuk ne bot ε mbyak di ààbe ne metselal o.» 20 Ezayi naabalazeke náá: «Zeeb ke ε náá: Bot ε nadi ààsaa me o naabela me, me naateli nyel'am ne bot ε nadi ààwaab dhiiti sonok ne nam o.» 21 Tin, kɔ̄ esu ε bot ε Yisalaεl, Zeeb naabaake náá: «Mèlu djas, me naabεe membo mam ne bot ε mbyak di ààlooba ne nam o, bot ε mengat.»

11

Deenek, me dji ε náá: Zeeb eebyen bot be? Ye aanàkwasaεl deenek! Eteε náá, mam emet ε mot mbyak Yisalaεl, dha ε Abalaam, me ε ngöt to bot ε mbyak Bεεzame. 2 Zeeb ààpabyen bot be nye naloozesée o. Bi ne gu εnyøεpe sa ekwyala di eleε ε, e di ngoolel-mekpa ε Zeeb Eli di emwana ne Zeeb dum ne mefulu me bøn ε Yisalaεl ε: 3 «Ghej, be naagø bengooole εmekpa mɔ̄o, be naabwak emesa ebuwa bø, me kalik ε mam emet. Tin, be εpesəŋ egó ε me.» 4 Tin, Zeeb nakayala nye dāa? «Me dinaa ne bot bemil eten ne ebá me baal o di náá, be dinaa ààpakwyit meboj mɔ̄o si sok bhwoob zeeb di edjóoa Bhal ε.» 5 Ye ε tyee wat, ne ε mewala me bot di'ak. Ye ε ne ba bim bwak to bot Zeeb nasée to enem ne embée be. 6 Nyε nasée be ε to enem ne embée, ààbe kɔ̄ esu ε mesa mɔ̄o. Ye ε pe di ààdi deenek o, pe enem ne embée Zeeb tokape enem ne embée. 7 Bot aakake tin dāa? Bot ε Yisalaεl ààpabela sa be nadi esaj ε. Tin, bot ε Zeeb nasée o, be naabela sa be nadi esaj ε. Ye kabé bedhiiti bot ε Yisalaεl o, be nabe ε ààbe ne ghwyil emet etep binek. 8 Ye ε dāa ekwyala di eleε ε: «Zeeb naasa náá, esisim bøo di ààmet etep tak, nye naadipal mis mɔ̄o, étep be needi ààbee, diyal melø mɔ̄o døo ne dwoo pan mos'ak, étep be needi ààgwak.» 9 Tin, mekoozi Dhavid naabaake náá: «Mèbyoŋ mɔ̄o di ne noo laab, ye di ne noo εwyet, ye di ne noo di noo εbek aakwyesal be ε, da be ε bela fej be di egoole ne ye ε. 10 Beta náá, mis mɔ̄o ghomela, be di ààkanyaa sok, be gheedi ne ekon nyaka.» 11 Deenek, me εpedji náá: Eghεj eYuda nabema εbek ε, be nakadi ε to ndje kɔ̄m-kɔ̄m e? Ye

aanàkwaasael deenek! Tin, kô esu edjak e lôo, tsik naadjeaa bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o etee náá, ye neekpaa bot ε mbyak eYuda lyem. **12** Tin, ye be náá, edjak ε eYuda naasa náá, bot ε bôs bela mevu me Sisim oo, ye be náá ndje yoo naasa náá bot ε membyak mesis bela mevu oo, «haa» mevu me bot ε bôs aakadi dâa, ye di náá, bete ne bot ε mbyak eYuda eebulal elyem ne Zeeb étep tsik'oo ε? **13** Me kalii wak nenak É ne biyo bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o: Me É mot lwoma étep bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Dâa ye di deenek ε, mam, me epemyala ne mesa mam. **14** Me sa deenek É, étep ye neekpaa bon nyeeq bam bot ε mbyak eYuda lyem. Ye É etee náá, ba bim bot pak'oo neetsak. **15** Etee náá, é ghej Zeeb nalum bot ε mbyak eYuda koj ε, ye naasa náá, bot ε bôs bulal egwakel ne Zeeb. «Haa» ye aakadi dâa, é ghej Zeeb aasa náá, egwakel bula bula sis ne bot ε mbyak eYuda ε? Ne tseetse, ye aadi É dâa bot aadus to esyee bula to tsik ε! **16** Ye be náá, tom mapa eedjeaa ne Zeeb oo, ye lœs É náá, djas Ê tak moo É dœ. Ye be náá, ekajal e le É dœ oo, deenek, elees e le tak pe É dœ. **17** Bot ε Yisalael É dâa le oliv ee Zeeb natsaal bedhiiti elees ε. Tin, wo mot di ààbe mot mbyak eYuda o, wo É dâa lœs le oliv dik, wo eezebotelaa pak elees e le tak. Nenak, biyo djas loog bi É ne ghwyil de mbœ medii me le yenek di edus to ekajal ε. **18** Étep tak ε di náá, sa wo àabyasal elees natsaalaa ε. «Haa» ye É yaa ebet wo aakosa? Ye tok wœy di edje ekajal ghwyil, ye É ekajal ε di edje wo ghwyil. **19** Deenek, wo É ne ghwyil eke náá: «Elec bak natsaalaa É étep me neebomelaa É di yoo.» **20** Ye É tseetse. Elec binek natsaalaa É etee náá, ye nabé É ààbe ne edum ε koj ne Zeeb. Wœy botelaa È di'enek ε kô esu ε edum ε koj ε lo ne zeeb. Tin, sa wo àasa ebet, kaaba Zeeb. **21** Tin, tyee wat ne dâa Zeeb naatsaal elees e le nabœaa ε, wa koobaka É kaab náá, nye ezekebaasa ne no deenek. **22** Beea dâa Zeeb di elyaal É ewala wat, enem esa be ne elyel ε metin me: Nye ne byo ne bot ε di esa mesyem o. Nye ne tel wo enem esa be. Tin, wo goka É ne ewa ebwaalel to enem esa be, ye di ààbe deenek oo, wo aatsaalaa dâa lœs le. **23** Bot ε mbyak eYuda ebulal edum ε koj ε loo ne Zeeb oo, Zeeb É ne ghwyil ebaabomal be bomela sis È di be nadi sok o. **24** Wo É tete lœs le oliv dik ee Zeeb natsaal da botal ε. Ààbe tyee le oliv nabœaa beak ε. Ye kabé bot ε mbyak eYuda o, be É dâa etete elees le oliv nabœaa beak ε. Zeeb É ne ghwyil ebaabomal be bomela sis È di be nadi sok o. **25** Bon nyeeq bam, me epékwyel náá, bi gu etep e

Zeeb di syela ε, deenek ε bi aagu náá, bi tok betson ε bot. Melyel me lyem me bedhiiti bot to sama bot ε Yisalael aaboya kékum elu ε bot ε membyak mesis djas aabela tsik ε. **26** Ye É deenek ε bot ε Yisalael djas aabela tsik, dâa ekwyala di elees ε: «Mot aazepék bot o aadus ε pe Siyân, nye aadis esa di ààduwal Zeeb to sama bedha ε Zakoob. **27** Yenek É ebhei ε lam me aasa ne noo, é ghej me aadis mesyem moo ε.» **28** Ye be náá, ne tseetse be eebyen Mbœ Bhaadal oo, be É bot ε mebhuka ε Zeeb étep enem bin. Tin, ye kabé dum ne dâa Zeeb sée oo, Zeeb ne kwyl be kô esu ε bœpaa bœ. **29** Etee náá, Zeeb ààdek ekees enem ne embœ be, nye ààswoola esiiza be dum ne bot ε nye nazedjoo o. **30** Eghej sok, bi naabyen elooba ne Zeeb, nenak yak, bi eezegu boo lyem ghoj ε Zeeb, etee náá, bot ε mbyak eYuda naabyen elooba ne Zeeb. **31** Tyee wat ne bœ pe, nenak be eebyen elooba etee náá, boo lyem ghoj ε Zeeb needi ne nen. Deenek, etee náá, bœ pe neebela boo lyem ghoj tak nenak. **32** Etee náá, Zeeb eezesa náá, bot djas byen elooba étep nye neelyaal bot djas boo lyem ghoj ε. (elees g1653) **33** Ekum e Zeeb ne bœ! Nye ne bu etson, nye ne bu egû! Eze di ne ghwyil epes epéε be? Eze di ne ghwyil epiibal meze me? **34** Dâa ekwyala di elees ε: «Eze di egû esiiza e Ghej? Eze aakodi lyoel ye? **35** Eze nakonyel edje nye sonok sok? Etee náá, mot tak neebela efute bhii tak?» **36** Etee náá, esonok djas dus pe daa le, ye É kô esu ε le esonok djas di kô bœ, esonok É étep esa ekwosak ε le. Duu di ne ne kom-kom sii ne kom! Amen. (aiôn g165)

12 Deenek, bon nyeeq, dâa ye di náá, Zeeb eezelyaal boo lyem ghoj'ε ne nena ε, me epedje bin meghaaz náá, bi ka menyel men dâa buwa di ne tsik ε, buwa na dœ Zeeb di emyaala ne ye ε. Deenek, ye É ne nen ε tete mendjaala dâa ekwyala di elees ε. **2** Sa bi ààbaja mœfulu me bot ε bos'ak. Tin, betka náá, Zeeb nye emet swoola esiiza bin. È di'enek ε bi aagu ekwosak ε Zeeb: Ye É sa di enyo ε, sa nye di emyaala ne ye ε, sa di ààbe ne eton ε. (aiôn g165) **3** Kô esu ε enem ne embœ ee Zeeb nadje me ε, me lœs ne nen É náá: Sa bi ààdi ne egheea nyel kœdhaa. Ye goka É náá, mot ne mot gu mbi mot nye di É, dum ne ye ekees edum ε koj ne Zeeb nye bela ε. **4** Dâa ye di náá, nyel wat mena dika ne ye ne bu ekyes ε, kyes ne kyes É ne mesa me ye di esa ε. **5** Ye nakoozodi náá, bot É ebuepe, bot moo É nyel ngot to egwakel ne Klisto. Deenek, bot É to egwakel pak'ena dâa esum e nyel mot ngot. **6** Deenek,

menaka é ne mékéé membi-membi ee Zeeb nadje mot ne mot dum ne eném ne embée be ε. Mot ngot to len ebelia ekekéé goola bhaadal dus pe daa Zeeb oo, nyé goka é ne esa ye to edum ε koy ne Zeeb. 7 Tin, ye é be náá, mot ngot é ne ekekéé esa mesa oo, nyé sa ye. Ye é be náá, mot ngot é ne ekekéé elyo oo, nyé lyo ye. 8 Ye é be náá, mot e ne ekekéé edje beso meghaaz oo, nyé goka é ne esa ye. Ye be náá, mot é ne ekekéé egwyena oo, nyé goka é ne sa ye ne mbée lyem. Ye be náá, mot é ne ekekéé edjeed beso bot oo, nyé goka é ne esa ye ne zii. Ye be náá, mot é ne ekekéé ekwyee bedjel ε bot oo, nyé goka é ne esa ye to memyaala. 9 Beta náá, kwyel bi di ne ye ε, di ààbe ne medhyaaz pe éko bhimis pe si. Byenka esa ebiyo, dika to eném esa. 10 Kwyelaka pak'en ne lyem wat dáa bon nyéeg to edum ε koy ne Zeeb, kaabelka pak'en. 11 Tin, dika bot ε esa mesa ε Ghej «wajawanya» ne bham djas, ààkabé to elete. Waka zii to esa mesa ε Ghej. 12 Dika ne memyaala kó esu ε ébwaalel ε len. Dika ne emaad ε lyem to mezuk. É di'enek, bi goka é ne ewa zii to mendjaala. 13 Tin, kwyekaa bon nyéeg bin bot ε na dee di to pwom o. Beka bot djas di esulal pe yebo ε enyøepe. 14 Deenek, djaalaka náá, Zeeb sa eném esa ne bot ε di etiig bin o. Djaalaka náá, Zeeb sée be metel, ààbe náá, nyé wa be to mbee baka. 15 Myaalaka sama ne bot ε di to memyaala o, djeka sama ne bot ε di edje o. 16 Dika to egwakel pak'en. Tin, sa bi ààdi bot ε eghééaa nyel, dika bot ε mesila. Tin, sa biyo ààbee náá, biyo bemet é zoodi bëtsoj ε bot. 17 Sa bi ààbulal ebiyo mot sa wo ε ne ebiyo. Waka lyem to esa eném esa é mis me bot djas. 18 Ye be náá ye dus é ne nen oo, bi é di ne ghwyil oo, saka náá, bi di to egwakel ne bot djas. 19 Bon nyéeg bam, pak'en sa bi ààbulal ebiyo ne ebiyo. Tin, betka náá, Zeeb nyey emet wa mot di esa ebiyo o é ferj, etee náá, Ghej lee to ekwyala é náá: «Ye é mam é di egoka ne ébulal ebiyo be sa bin ε, mam é di edje mot ne mot ye efute.» 20 Tin, ekwyala baalee é náá: «Ye é be náá mot mebhuka mo é ne za, neghu ne gwyees medii oo, djea nyé. Etée náá, wo di esa deenek oo, ye é dhatyee náá, wo epékél nyé da kó lo.» 21 Deenek, sa wo ààbet náá, ebiyo kwak wo. Tin, ye goka é náá, eném esa bø bela eghej kó ebiyo.

13 Mot ne mot goka é ne elooba ne eKukuma di edjeed bot kó bøs o. Etée náá, ghwyil ekukuma djas dus é pe daa Zeeb. Tin, bot ε di ekukuma o, ye é Zeeb ε nadje be boo e kukuma. 2 Ètep tak ε di náá, mot ebyen elooba ne kukuma oo, nyé eebyen elooba

ne lwomel Zeeb nadje ε. Tin, bot ε di ebyen elooba oo, be épédu epée kó lóo. 3 Bot ε di esa eném esa oo, be tok ne ghwyil gwak bwoo ne ekukuma. Tin, ye é bot ε di esa embee mesa o, di egoka ne edi ne bwoo ne ekukuma. Wø kwyel edi ààbe ne bwoo ne eKukuma oo, wø goka é ne esa enem esa, be waamyaala ne no. 4 Etée náá, ekukuma sa mesa me Zeeb é ètep ekwyee wø. Tin, ye be náá, wo eesa ebiyo oo, bema ba ne noo etee náá, Zeeb naadje be ghwyil éwa bot di esa ebiyo ε é fej. É sok be di esa deenek ε, be sa é mesa ε Zeeb, ètep élyaal ebiyo ε Zeeb ne bot ε di esa embee mesa o. 5 Dum ne tep tak é di egoka náá, bot looba ne ekukuma, ààzobé-beak ètep ékaab ε fej. Tin, loobaka ne noo etee náá, bi ne gu to ebhum elyem bin náá, ye é sa di enyøepe ε. 6 Kó esu ε tak é bi di etuuud membi me lapo djas. Etée náá, bot ε di enoø epata e lapo tak o sa é mesa Zeeb dum ne mesa tak. 7 Tuudka mot ne mot sa di egoka ne etuudaa ε: Ye é be náá, ye é etuuud epata e lapo oo, tuudka epata e lapo. Ye kabé dhitti mbi etuuud sis oo, tuudka ye, ye be elooba oo, loobaka. Ye kabé tep edje duu oo, djeka duu ne mot di egoka ne duu o. 8 Nàdi ne kola so'o mot, ye di ààbe kola kwyel bi di egoka ne edi ne ye pak'en ε, etee náá, mot di ekwyel beso o looba é ne etsi djas. 9 É di'enek, etsi lee é náá: Sa wo ààsa mezo, sa wo ààgò mot, sa wo ààdjii sa mot, sa wo ààwyeeb sa mot. Metij menek djas dus é to ekpa wat di eke náá, kwyela so'o mot dáa wo di ekwyel nyel'ø emet ε. 10 Mot di ekwyel mon so mot o, nyé tok ne ghwyil esa nyé sa ebiyo. Tin, wo kwyel so'o mot oo, wo eelooba ne etsi djas. 11 Saka deenek etee náá, bi ne gu mewala mena kadika mos'aak: Ye é ewala mena di egoka ne edjem é ego ε. Etée náá, tsik moo é ekunaaepe ne nena dhaa-dhajàk é ghej mena nadumka koy ne Yezu Klisto ε. 12 Deenek, pum moo é etsetaæpe, mèlem moo aalem. Djhookatka embee mesa me di esael to ghooghom ε, deenek, djhoonooaka beghel di ebeaa e mwos ε. 13 Djhookéka to epiki, dáa bot ε di eke to gwyee o. Sa mena ààdika bot ε elangi, bot ε mezo. Sa mena ààdika bot ε mewo, bot ε di ewyeeb esa e bot o. 14 Tin, dika ne mefulu ε Ghej Yezu Klisto. Sa bi ààbet náá, embee mèkwosak pus bin é ze ebiyo.

14 Beka mot di ààlyel to emyaal ε le enyøepe o, sa bi ààlii ebiyoepé dum ne mèkpa me. 2 Ye é ne ghwyil edi náá, mot épemyaal ède membi me edee djas. Tin, mot di ààlyel enyøepe to edum ε koy ne Zeeb o zode ye é mewyee. 3 É di'enek, mot di ede membi

me edee djas o, sa nye ààbyasal mot di etsi bedhiiti membi me edee o, sa nye ààbyasal mot di ede membi me edee djas o, etee náá Zeeb eemyaal nye. 4 Woy é yo ze étep epée mot-mesa me mot sis? Nye sa mesa me enyøepe neghu ààsa enyøepe oo, ye gwyák é kukuma ye. Tin, nye aappyet to esa mesa me, etee náá, Ghej é ne ghwyil sa náá, nye pyet. 5 Mot é ne ghwyil bee náá, yak elu eedhaa yak. Tin, dhiiti mot kabee é náá, melu djas é djala. Mot ne mot goka é edi ne emyaal to sa nye di egek ε. 6 Mot di ewa mbek pak melu o, nye sa ye é étep eduwal ε Ghej, mot di ede membi me edee djas o, nye sa deenek é étep eduwal ε Ghej, etee náá, nye ne bulal bhoo ne Zeeb kó esu ε edee. Mot di etsi bedhiiti membi me edee o, nye sa deenek é étep eduwal ε Ghej, nye pe baabulal é bhoo ne Zeeb. 7 Ye tok ne mot pak'ena di ne tsik kó esu ε le met. Ye tok pe ne mot di egwyé kó esu ε le met. 8 Ye be náá, mena é ne tsik'oo, ye é kó esu ε Ghej, ye be náá, mena eegwyé oo, ye é kó esu ε Ghej. É di'enek, ye nakoozodi náá, mena é ne tsik, neghu mena eegwyé, menaka é bot ε Ghej. 9 Etee náá, Klisto naagwyé gom étep ε di é Ghej e bot ε nazegwyé o, ne bot ε di ne tsik o. 10 Woy, étep yé wo di epée mòn nyoog? Ne woy pe, étep yé wo di ebyasal mòn nyoog? Bela náá, menabelka djas é waadika to epée ε Zeeb. 11 Ekwyala lee é náá: «Mam Ghej, mot di ne tsik o, me eemyaal ne tseetse: Bot djas é waakwyit meboj sok bhwoob'am, bot djas é waaduwal duma ε Zeeb.» 12 Deenek, mot ne mot é waatajal dum ne ye mesa é mis me Zeeb. 13 Djhookatka ewa epée pak'enaka. Sa bi ààdi ne mesful me di epus bon nyeg bin, bot ε di ààlyel to edum ε korj ne Zeeb o náá, be bema ebek neghu epus be to ebiyo. 14 Ko esu ε Ghej Yezu, me ne gu enyøepe náá, ye tok ne dhiiti sonok di ne edhuud. Tin, mot é bee náá, yak sonok é ne edhuud oo, ye aakadi é ne edhuud étep'ε. 15 Wò dje mòn nyoog tuj kó esu ε edee oo, gua náá, wò ààkake to kwyel. Deenek, sa wò ààgel tsik mòn nyoog mot Klisto nagwyé étep'ε o, kó esu ε ba moo tèp edee. 16 Ye ààgoka náá, sa di enyo ne biyo ε, kadi sa di edje bin ze elii ebiyoε ne bedhiiti bot. 17 Étep tak ε di náá, edi si ekukuma ε Zeeb, ye tok étep edee neghu étep bedhiiti esa e dek. Tin, ye é epiki, egwyem, ne memyaala ee Sisim na Dée di edje ε. 18 Mot di esa mesa me Klisto deenek o, nye é mbeε mot é mis me Zeeb, bot é waadjé nye gham. 19 Djhoosaaka sa di egoka ne egwyem ε, ne sa di egoka ne ekwyee mena náá, mena tóka sok to edum ε korj ne Zeeb ε. 20 Sa wò

ààpul mesa me Zeeb kó esu ε edee. Ne tseetse, bot ε ne ghwyil εde membi me edee djas. Tin ye àànyo náá, bot de sa di ne ghwyil εpus mòn nyeg'ena to edjak ε. 21 Sa di enyøepe ε, ye é etsi ε tit, etsi ε menyok, ye é ebyen ε sa djas di ne ghwyil εpus mòn nyoog edjak ε. 22 Emyaal wò di ne ye dum ne tèp edee ε, diaa ne ye étep woy εmet é mis me Zeeb. Memyaala ne mot di ààdjé lyem'ε mèbe ne sa nye zesée ε. 23 Tin, mot é di ne mbee esiiza é sok nye di edc edee oo, Zeeb aawa nye é fej. Etee náá, emyaal ε le é zyaala ne sa nye sa ε. Tin, sa djas di zyaala ne emyaal ε, ye é sym.

15 Menabelka bot ε di elyel to edum ε korj ne Zeeb o, mena goka é ne edje meghaaz ε ne bot ε di náá be dinaa ààpaalyel to edum ε korj ne Zeeb o. Sa mena ààsaaka esa ee elyem bina di emyaala ne ye ε. 2 Ye goka é náá, mot ne mot sa sa di náá, mòn so aamyaala ne ye ε, étep nye needi enyøepe, ye neekwyee nye é etó sok to edum ekon ne Zeeb. 3 Tin, Klisto nabe é ààsaa sa lyem'ε aamyaala ne ye ε. Tin, dáa ekwyala di elee: «Melee me be nadi elee wò é, ye eezii kó lo'am.» 4 Tin, sa djas nakwyala tomekana me na dëe na mwa ε, ye nabe é étep ye neelyo mena, etee náá, ye é kó esu ε zii ne meghaaz ee ekwyala di edje mena ε, mena aabelaka εbwaalel. 5 Beta náá, Zeeb mot di edje bot zii ne meghaaz o sa náá, bi di to egwakel pak'en dáa Yezu Klisto. 6 Etee náá, biyo djas to egwakel, dhatyee mot ngot bi aaduwal Zeeb, Seeg ε Ghej'enaka Yezu Klisto. 7 Tin, beelka pak'en, dáa Klisto di ebe bin étep duma Zeeb ε. 8 Tin, me lee bin ε tseetse náá, Klisto moo é mot-mesa me bot ε mbyak eYuda étep elyaal ekek ε Zeeb nakek ne bebhaab'oo ε, ne baalyaal náá, Zeeb é sosob. 9 Nye nabaazye é etee náá bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o needuwal Zeeb kó esu ε boo lyem ghorj'ε, dáa ekwyala di elee ε: «Dum ne tèp tak ε, me aaduwal wò to bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, ne eduwal din ε lo.» 10 Ekwyala na dëe epebaalee náá: «Myaalaka sama ne bot ε mbyak ε Zeeb.» 11 Tin, ekwyala epebaalee náá: «Bot djas di ààbe bot ε mbyak eYuda o, duwalka Ghej, biyo bot djas di kó eko ε bøs o, tiika medjeeb di eduwal Zeeb ε.» 12 Ngoollel-mékpa ε Zeeb Ezayi epeleé náá: «Dha Yese ngot ε aabyel, nye aazye étep edi kukuma bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, bot ε tak ε waawa εbwaalel ε loo é ne ne.» 13 Beta náá, Zeeb mot di esuk εbwaalel o, lwoodal bin ne memyaala ne tete egwyem kó esu ε edum ε korj ε len ne ne. Etee náá, bi needi ne εbwaalel ne ne εbuepe

ne ghwyil ε Sisim na Dεε. 14 Bon nyεeg bam, mam ε met εpemyaal enyoepe náá, bi é lwoodela ne mbeε mesa, lwoodela ne ghwyil egu sa di egoka náá, bi lyoel pak'en ε. 15 Deenek, ne meghaaz djas, me naazekwyal bin to bete ne me ze me mēkana mam, étep bi neetaala ne sa bi nazedjek ε. Me nakwyal deenek ε kō esu ε enem ne embεe Zeeb nadje me ε, 16 étep edi ε mot-mesa ε Yezu Klisto dum ne bot di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Deenek, me sa é mesa me mebwala to egoola Mbεe Bhaadal ε Zeeb, etee náá, bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o needi tyee buwa Zeeb di ekwyel ε, da be é beeaa piki é mis me Zeeb and ze ε Sisim na Dεε. 17 To εgwakel ne Yezu Klisto, me é ne ghwyil edi to memyaala ne Zeeb dum ne mesa mam. 18 Eteε náá, ye be me eelii dum ne dhiiti tεp o, ye é aazodi é sa Klisto nasa dum ne nam étep edul ε bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o looba ne Zeeb. Nyε nasa ye ε, ne ghwyil mēkpa ne mesa, 19 ne ghwyil endem me bwala ne mēvyekel, ne ghwyil Sisim ε Zeeb. Étep tak ε me nagoola ne bham djas Mbεe Bhaadal ε Klisto, kana pe ghaada Yeluzalem, zenoo medhik mesis kekum pe kyee dik Iliid. 20 Tin, me nazokwyel egoola Mbεe Bhaadal pe tō edi di náá, bot nabé é be dinaa ààgwak bot eelii dum ne Klisto ε. Me nasa deenek ε, étep me di ààsum kō ghus zumal dhiiti mot. 21 Me nasa deenek ε étep edu sa ekwyala di eleε ε: «Bot ε di náá, be nabé é ààgoola be Mbεe Bhaadal o, be waabee nyε, bot ε nadi ààgwak Mbεe Bhaadal tak o, be waagu mbi mot nyε di ε.» 22 Ye é etep tak ε nadi eelu me esok ne esok náá, me zye pe yibø. 23 Tin, nenak, me eesilal mesa mam kō medhik mak. Bela náá, membu ne membu, me nadi ekwyel εzye pe yibø. 24 Me kwyel esa ye ε, é ghej me aatō pe kyee dik Espanye ε. Eteε náá, me é ne εbwaalel εbela mēkε é sok me dhaa pe yibø étep etó pe kyee dik yenek, me aadi ba mēlu pe yibø. 25 Tin, nenak yak, me tō é pe ghaada Yeluzalem étep esa mesa pe daa bot ε Zeeb di penek o. 26 Etep tak ε, bot ε zεga mendjaala ghaada Masedwan ne yii Akayi namyam εseeg epata étep bedjel ε bot ε zεga mendjaala ghaada Yeluzalem. 27 Be naamyam esa ye ε ne meghwyil mōo met, tin, ne tsεetse, be nadi é ne kola yoo o. Eteε náá, bot ε mbyak eYuda mendjaa me mendjaala menek naagwyena esa ε Sisim ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Deenek, bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o goka é ne ekwyee be ne ekum bøo. 28 É sok me aasilal etep binek ε, é sok me aadje be epata binek ε, me aadhaa pe yibø étep egoola pe kyee dik Espanye ε. 29 Tin, me ne gu náá, é

sok me aazyε pe yibø ε, Klisto aalyaal mena bete ne enem ne embεe be. 30 Tin, bon nyεeg gwakeka sa me di ekwyel ewaab ne nen kō esu ε Yezu Klisto, dum ne kwyel Sisim na Dεε di edje ε. Duuka sama ne nam to edjaala Zeeb kō esu ε lam. 31 Djaalaka Zeeb étep nyε neebaal me sok bhwoob bot ε kyee dik Yude, bot ε di ààdum koj ne Klisto o, tin, djaalaka etee náá, mēkε me aazyε ne ye pe ghaada Yeluzalem neemyaalaa ne lyem wat ne bot ε di edum koj ne Yezu o. 32 Deenek, ye aasa náá, me kum pe yibø ne memyaala djas, Zeeb ε kwyel o, me waanoo ba mōn εwala pe daa len. 33 Beta náá, Zeeb mot di esuk ε egwyem o, di sama ne biyo djas. Amen.

16 Me eedhis bin kel'ena Febe, mot di esa mesa me Zeeb to zεga mendjaala ghaada Secke ε. 2 É sok nyε aakum penek ε, beka nyε enyoepe ne din ε Ghej, tyee bon ε Zeeb di egoka ne esa ε. Kwyeka nyε tō etep djas é ghej nyε aadi ne gwyee mēkyee ε, etee náá, nyε naakwyee mbula bot døo ne mam pe. 3 Swoska Pilisil ne ngom Akilas, bot ε bis ne be nōo di esa mesa me Yezu Klisto sama o. 4 Be naaka bet étep etsik me. Me eedyeebaghapee be, ye tok mam ne mam, døo ne bot ε zεega mendjaala djas di ààbe bot ε mbyak eYuda o eebaaghapee be. 5 Swoska døo ne bot ε zεga mendjaala di esεega pe yibø ε. Swoska mōn nyaag'am Efayinet me di ekwyel o, nyε nadi é mot meken pe tō kyee dik Azi nakan edum ε koj ne Yezu Klisto o. 6 Swoska Maali, mot nadyeebawa nyel to mesa étep'en o. 7 Swoska pe Andolonikus be ne Zunyas bot ε mebyel mam, bot ε bis ne be nōo nadi to membok ε. Bøo djas bebá é bot ε lwoma ee bot di edje duu εbuepe o. Ye é bøo é naleendum koj ne Yezu Klisto esok ne nam. 8 Swoska Ampilyatus mōn ε nyaag'am me di ekwyel tō esa mesa me Ghej o. 9 Swoska Ulbe, mot bis ne be nōo di esa mesa me Yezu Klisto sama o, døo ne Sitasis mōn nyaag'am me di ekwyel o. 10 Swoska Apeles, mot nalyaal mesa me edum ε koj ε le ne Klisto o. Swoska bot ε mebyel me ndjañ ε Alistobul. 11 Swoska Eloodiñ, mot mebyel mam. Baaswoska døo ne bot ε ndjañ ε Naasis di edum koj ne Ghej o. 12 Swoska Tiilifen be ne Tiilyføoz, boa di esa mesa me Ghej o, baaswoska Peelsid kel'am me di ekwyel εbuepe o, nyε naadyeebawa lyem elyelēpe to mesa me Ghej. 13 Swoska Lufus, mot-mesa me Ghej nasée o. Baaswoska døo ne nyεeg, mot me di ebee nyε dāa nyaag'am o. 14 Swoska pe Asækilit, ne Felegon, ne

Elmes, ne Patolobas, ne Elmas, zenəo bən nyeeeg bəo djas bot ε zedum koy ne Zeeb di sama ne noo o. 15 Baaswoska dəo ne Filoloġġ be ne Zuli, ne Neele be ne kel, swoska Oleepas, zenəo bot djas zedum koy ne Zeeb di sama ne noo o. 16 Swoselka pak'en ne mbeedela dáa bən nyeeeg tə edum ε koy ne Zeeb di esa ε. Bot ε ezeega mendjaala ε Klisto djas eeswos bin. 17 Me spedje bin meghaaz bən nyeeeg, bi ē kobaka ne bot djas di ewa mbek ne ezem tə sama bot ε zedum koy ne Zeeb o, bot ε di esa náá, bi lum koy ne medjek me bi nadjek ε. Dika etsetaεpe ne noo, 18 etee náá, mbi binok bot àasa mesa me Klisto Gherj'ena. Tin, be sa mesa é étep bəo bəmet! Mbəe məkpa məo, ne elej etsal bəo, ye ē étep ekəo bot ε di ààtselal o. 19 Bot djas ne gu elooba ε len ne Gherj. Me ne myaala étep'en, tin, me əpekwyel náá bi di betsoj ε bot étep esa enem esa, esa e dəε, ààbə esa e əbiyo. 20 Zeeb, mot di esuk ε egwyem moo aatwaal Satan si məko men. Beta náá, enem ne embəe e Gherj'enaka Yezu di ne nen! 21 Timote mot bis ne ne di esa mesa o eeswos bin, dəo ne Lusyus, ne Zasən zenəo Sosipateed bot ε məbyel mam. 22 Ye ē mam, Teeltus é di ekwyal bin məkana mak, me eeswos bin ne din ε Gherj mot di esa náá, mena dika tə egwakel ε. 23 Ghayus, mot me sulal pə ye o eebaaswos bin. Ye ē pə ye ε ee bot di eseeaga étep mendjaala. Elast mot di enəo epata tə għadaa be ne mən nyeeq'ena Kaltus eeswos bin. 24 Beta náá, enem ne embəe Gherj'ena Yezu Klisto di ne biyo djas. 25 Djhoobulalka bhoo ne Zeeb, mot di ne ghwyil edje bin meghaaz étep bi needi għir tə edum ε koy ε len dáa me di egoola bin to Mbəe Bhaadal kə esu ε Yezu Klisto ε. Egħej sok, Zeeb nabə ē ààtel bot əkwosak εlε, nyę naasyel ye. (aiōnios g166) 26 Nenak yak, nyę eetel ye popoopwon tə bemekana me bengoolie məkpa dáa Zeeb na kəm-kəm nałee ε. Tin, bot djas di ààbə to mbyak eYuda o eegwak ye, étep bot needum koy ne ne, ne elooba ne ne. (aiōnios g166) 27 Djhoodjeka duu ne Zeeb ne din ε Yezu Klisto, nyę mot di nyę emet etsoj o, Amen. (aiōn g165)

Koolət yii Məkən

1 Ye é mam Pəl, mot Zeeb nató tó ekwosak ε le náá me di mot-lwoma ε Yezu Klisto o. Ye é bis ne mon ε nyeg'ena Sosten. **2** Me kwyal məkana mak ε étep bot ε zeeba mendjaala ghaada Koolət. Biyo, bot ε Zeeb nadjó étep bi needi mot ngot ne Yezu Klisto o. Biyo, ne bot djas di kó mel me di etuwal din ε Gherj Yezu Klisto o, bi é bot ε na dæ. Ye é nyey ε di Gherj'o, ne ebaadi Gherj'enaka. **3** Beta náá, bi bela mbəe bhwoob ne egwyem e Zeeb Seeg'enaka ne yii Gherj Yezu Klisto. **4** Deenek, me epeghaapε Zeeb məlu djas étep enem ne embəe nyε nasa bin dum ne Yezu Klisto ε. **5** Tin, tó egwakel ε len ne Yezu Klisto, bi nazedjeaa məkəe djas, daŋ-daj ε yii egū etseetse ne yii egoola məpkə me Zeeb. **6** Ye nabé é bis naabaya bin etep Klisto nasa ε, deenek, Zeeb nadi elyaal náá, etep binek djas nadi é etseetse. **7** Tin, biyo bot ε di ebhwood ewala ε Gherj'enaka Yezu Klisto aatuula ε, sa ekεε ε wat àawyii tó len. **8** Ye é nyey kwaadje bin ghwyil ε di tó epiki, kekum dwoo mesik me bos. Deenek ε di náá, be aanàbelə sa be aapit bin kó esu ε tak ε ewala Gherj'enaka Yezu Klisto aazyé. **9** Eteε náá, Zeeb mot nadjó bin náá, bi needi tó egwakel ne mən'e Yezu Klisto Gherj'enaka o, nyε waasa sa nyε nakek ε. **10** Bon nyeg bam, me epedjaala ne nen ne din ε Gherj'enaka Yezu Klisto náá: Gwakelka, sa bi ààdi ne zyala pak'en, dika tó egwakel ne lyem wat, da bi edi ne esimza wat, zenəo egeka wat. **11** Bon nyeg bam, me lii deenek ε etee náá, me gwak ne bot ε məbyel ε Kolowe ε náá, ye moo é ne mebhuka pak'en. **12** Gwakelka sa me di ekwyel εlεe bin ε. Pak'en, bedhiiti bot epeke náá: «Mam é mot ε Pəll!» Bak náá: «Mam é mot ε Apoləsl!» Bak bedhiiti náá: «Mam é mot ε Pyəed!» Deenek, bak bot kake é náá: «Mam é mot ε Klisto!» **13** Egeka bin ε náá, Klisto é ne ghwyil ekaajaa epes epes e? Ye é Pəl ε nabemaa é məlaaba étep'en e? Bi naduwaa Zeeb ε ne din ε Pəl e? **14** Me epeghaapε Zeeb etee náá, pak'en, ye tok ne mot me naduu nyε Zeeb, ye di ààbe Kilipus ne Ghayus bot ε mam naduu o. **15** Tin, mot tok ne ghwyil eke náá, bi naduwaa Zeeb ε ne din ε lam. **16** Deenek, ye é tseetse náá, me naaduu bot ε məbyel ε Stefanas Zeeb. Bhii tak, me ààbee náá, me naaduu bedhiiti bot Zeeb. **17** Eteε náá, Klisto nabe é ààlwom me náá, me kəduu bot Zeeb. Tin, nyε nalwom me ε náá, me kegoola Mbəe Baadhal. Deenek, sa me ààgoola ye ne etsoj ε bot ε bos, ye epeki edi deenek o, esyee ε

Klisto ko melaaba kadi é ààbe ne mebwala. **18** É mis me bot ε zewo ze o, elyo bot dum ne esyee ε Klisto ko melaaba é dhatyee məlyet. Tin, ye kabə bisə bot ε di edu ze tsik o, bis bee é náá, elyo bot dum ne esyee ε Klisto ko melaaba ye é mebwala ε Zeeb. **19** Ekwyala lee é náá: «Me aapul etsoj ε betson ε bot, me aamwas mətselal me bot ε betselal.» **20** É di'enek, tsoj mot kadi tin paa? Mot mətselal kadi tin paa? Mot di egū elii enyɔcepe é ewala elak, kadi tin paa? Bi ààbee tin náá, Zeeb naazelyaal náá, etsoj ε bot ε bos é dhatyee məlyet e? (**aioñ g165**) **21** Tin, Zeeb tó etsoj be, nyε ne gu náá, bot ε di kó bos o tok ne ghwyil egū nyε ne etsoj boø met. Dum ne təp tak ε, Zeeb namyam etsik bot ε di emyaal məlyo me esyee ε Klisto ko melaaba ε. Məlyo me tak é ne bedhiiti bot ε dāa məlyet. **22** Deenek, bot ε mbyak eYuda saj ε mevyekel. Ye kabə bot ε mbyak eGhəlek o, boø kasaj ε etsoj. **23** Ye kabə bisə o, bis lyo bot ε esyee ε Klisto ko melaaba. Tin, ye é ne bot ε mbyak eYuda ε mlee, ye kadi é dāa məlyet pe daa bot ε membyak mesis. **24** Tin, dum ne bot ε Zeeb nazedjóo o, ye nakoozodi bot ε mbyak eYuda neghu bot ε di ààbe tó dhaad mbyak eYuda o, Klisto é di ne mebwala ne etsoj ε Zeeb. **25** Eteε náá, etep di Zeeb ee bot di ebee náá ye é məlyet ε, ye é etep di ne etsoj dhaa etsoj boø ε. Deenek, edi bot di ebee náá Zeeb é tsabel o, ye eedhaa bot ε bos ne ghwyil. **26** Tin, bon nyeg, beeka mbi bot bi di ε, biyo bot ε Zeeb nazedjóo o. Dilka mənyel men, etee náá pak'en, ye tok ne mbula bot di ne etsoj, ne mebwala neghu betete ε bot. **27** É di'enek, Zeeb kanəj é sa di é mis me bot dāa məlyet ε, étep edje syen ne betson ε bot. Nyε kanəj é sa di ààbe ne ghwyil é mis me bot ε bos ε, étep edje syen ne bot ε di ebee náá, be é ne ghwyil o. **28** Tin, nyε naanəo bot di ebee é mis toto o, bot ε di ebhinaa o, neghu bot ε di ààval dhiiti sonok é mis me bot ε bos o, étep edje syen ne bot ε di ebee náá, be é betete bot o. **29** Deenek, ye tok ne dhiiti mot kó eko ε bos di ne ghwyil egħej nyel é mis me Zeeb. **30** Nyε nasa deenek ε, étep nyε neewa bin tó egwakel ne Yezu Klisto. Nyε naasa náá, Klisto di ne nena etsoj di edus pe daa Zeeb ε. Ko esu ε le, Zeeb eesa náá, mena dika epiki bot. Nyε séé mena ε, étep mena needika bot be, ne epek mena to mesyem. **31** Ekwyala nabela esuk ε kó mekpa mak: «Ye be náá, mot epekwyl egħej nyel o, nyε goka é ne egħej nyel ε dum ne sa Gherj di esa ε.»

2 Bon nyeeeg, é ghej me nazye pe daa len zelée bin esa e Zeeb nadi to so ε, me ààpalii ne nen to mokpa di ekôala ε, ààbe-beak ne mokpa me di elyaal egù ε lam ε. **2** Etee náá, ye nabé é me eezeke náá, to bim melu me mena aadika sama ε, me aanàsaŋ egù ε dhiiti sonok bhis Yezu Klisto, bhis esyee ε Yezu Klisto é melaaba. **3** Dum ne tèp tak é me zye pe daa len, ne mesila djas é pwak ne bwoo. **4** Deenek, mokpa mam ne melyo mam nabé é ààbe esimza bam emet, etep bi needu etep bam. Ààbe, ye nabé é mewbala me Sisim na Dee ε nadi elyaal popoopwon esa ee me nadi elii ε. **5** É di'enek, edum e koj ε len ne Zeeb ààbela esuk to etsor e bot ε bøs, ye bela esuk ε to mewbala ε Zeeb. **6** Me ne gu náá, melyo me ekelety di náá be eezewoozal to edum e koj ne Zeeb ε, melyo me etsor. Ààkabe etsor e bøs'ak, ààkobe-beak yii beghej ε di ekok ko bøs'ak ε. etsor e bøs'ak é eghwyil mewbala me di náá, ye aadi é diib dhiiti dwoo ε. (aiōn g165) **7** Ààbe, me goola wak ε etsor Zeeb nadi syela ε, yii bot nadi ààgu ε. Zeeb naazekoobal etsor tak esok ne bhwak ne kusel, etep mena needika to duma ye. (aiōn g165) **8** Ye tok ne dhiiti beghej é di ekok ko bøs'ak o, di egù etsor binek. Tin, ye spedi edi egù ye oo, pe be nabé é ààbem Ghej, mot di ne duma o é melaaba. (aiōn g165)

9 Tin, dää ekwyala di eleε ε: «Sa di náá, mot dinaa ààpaabee, ààkogwak-gwakak ε, sa di náá, mot dinaa ààpaasimza ε, Zeeb nakoobal ye é etep bot ε di ekwyel nyε o.» **10** Ghuna, ye é ne biso ε, sa Zeeb nazelyaal é ze Sisim ε. Tin, Sisim na Dee é ne ghwyil esos mpekk me Zeeb djas, døo ne yii di to so ε. **11** Ye kabé mot o, εze di egù egeka e lyem e mot, ye di ààbe sisim mot nyey nyε emet o. Ye é tyee wat ne Zeeb, εze di egù egeka e Zeeb, ye di ààbe Sisim Zeeb nyey nyε emet o. **12** É di'enek, mena nabé é ààbelaka sisim bot ε bøs. Tin, mena nabelaka é Sisim di edus pe daa Zeeb ε, etee náá, mena neegu mëkëe me Zeeb nazedje mena e toto ε. **13** Tin, mena ààlyoka bot ne etsor bot ε bøs, mena lyoka bot ε ne etsor Sisim Zeeb di elyaal mena ε. Ye é deenek ε, mena di ekaada etsctse e Sisim ne bot ε di ne Sisim tak o. **14** Tin, mot di ebun ne metselal me o, tok ne ghwyil emyaal etsctse e Sisim Zeeb di elyaal ε. É di'enek, etsctse e Sisim Zeeb pe daa yenök mot é dhatyee mëyet. Nyε aanàbela etsor etiibal ε ye, etee náá, ye é ne Sisim Zeeb ε, mot ε ne ghwyil etiibal etep e Zeeb. **15** Tin, mot di ne Sisim Zeeb é ne ghwyil etiibal etep djas, saabegos kadi é mot tok ne ghwyil egek egù sa nyε di eleε. **16** Tin, ekwyala lee ε náá: «εze di egù

esimza e Ghej? εze di ne ghwyil edje nyε melyo?» Tin, menabelka, menaka é ne esiiza e Klisto.

3 Tin, ne tseetse, bon nyeeeg bam, é ghej me di pe daa len ε, me nabé é ààlii ne nen dää me di elii ne bot ε di ne Sisim e Zeeb ε. Ye nabé é me eelii ne nen dää bot ε bøs, bot ε dinaa be é etolø to edum e koj ne Klisto o. **2** Eghen tak, me nadee bin ε medii me mebel. Me nabé é ààbe aadee bin ne edee na lyel-lyel etee náá, bi tok ne ghwyil enyaab edee na lyel-lyel. Bela náá, nenak yak, bi dinaa ààbe aabela ghwyil tak, **3** etee náá, bi dinaa ne mëfulu me bot ε bøs. Bi dinaa ne zok ne mewo pak'en! Esesee binek djas ààlyaal tin náá, bi é ne mëfulu me bot ε bøs e? Yenek djas lyaal náá, bi ke é to ekwosak epuud, dää tyee bon etolo to edum e koj ne Klisto. **4** É sok mot ngot pak'en di eke náá: «Mam é mot ε Pøl!» Dhiiti náá: «Mam é mot ε Apoløs o!» Bi ààbee náá, bi sa tin ε, dää bot ε bøs'ak e? **5** É di'enek, Apoløs é ze? Pøl é ze? Bisø djas é bot ε mesa e Zeeb, bi dan ε é ze yis etee náá, bi needum koj ne Zeeb. Tin, mot ne mot sa ε mesa me Ghej nadje nyε é. **6** Mam nabé é bhék to bøs, Apoløs kasø é medii. É di'enek, Zeeb é di esa náá bhék wyee. **7** Deenek, mot di ebe bhék o, ne mot di eso medii kó bhék o be ààval dhiiti sonok. Ye é Zeeb mot di esa náá, bhék wyee o, di eval. **8** É di'enek, mot di ebe bhék o, ne mot di eso medii kó bhék o, be é djala. Tin, Zeeb aadje mot ne mot ye efute e mesa. **9** Deenek, bisø belyoel ε bot ε mesa e Zeeb. Da biyo kadi é, pyeek ε Zeeb. Zeega yebø djas ε di esa ndjaa Zeeb. **10** É di'enek, dää εkεe ε Zeeb nadjeaa me ε, me eesum ghus zumal ndjaa dää tete sumel mendjaa. Nenak yak, dhiiti mot eesum pe kó pap mëken e zumal ndjaa tak. Tin, mot ne mot ekobaka ne tyee nyε di esum ε. **11** Etee náá, epap mëken e zumal mendjaa tak naazesumel: ye é Yezu Klisto. É di'enek, dhiiti mot tok ghwyil ébaakan dhiiti ghus zumal sis. **12** Tin, kó epap mëken e zumal mendjaa tak, bedhiiti bot é ne ghwyil sum yøbo ne looad, ne gwooz di esa ε ne ye epata ε, ne mëkok me metar. Ye kabé bedhiiti bot o, be é ne ghwyil sum ne ele, ne eka neghu ne mëbo. **13** Tin, dwoo epée, mesa me mot ne mot aanyen popoopwon. Etee náá, dwoo lee aadi é ne boo du, tin, du tak ε waalyaal kwaambi mesa me mot ne mot nasa ε. **14** Ndjaa mot edikaa, da ye spyet ne mëgooo me du oo, tin, mot tak aabela efute e mesa me. **15** Tin, ndjaa mot edikaa, da ye ebik ne mëgooo me du oo, mot yenök aanàbela efute e mesa me. É di'enek, tsik'ε aadi é dää

mot pekaa tō ngel du ε. 16 Deenek, bi ne gu εnyoεpe náá, bi é ndjaa Zeeb, tin, Sisim Zeeb é tō lin. 17 É di'enek, mot ε bwak ndjaa Zeeb oo, Zeeb aagó nyε. Eteε náá, ndjaa Zeeb ε Dεε, zeega biyo djas é di ndjaa tak. 18 Tin, sa mot ààkoo nyel'ε. Mot ngot tō len di é di ne egeka náá, nyε é tyee tsor mot é mis me bot ε bøs'ak oo, ye goka é nyε di mot melyet é mis mao, étep nyε neebela tete etson di edus pe daa Zeeb ε. (aiōn g165) 19 Eteε náá, etson e bot ε bøs é dhatyee melyet é mis me Zeeb. Tin, ekwyala lee ε náá: «Zeeb met betsonj ε bot ε tō etsal bøo emet.» 20 Deenek, ekwyala baalee ε náá: «Ghej ne gu esimza e betsonj ε bot, nyε ne gu náá, ye ààval dhiiti sonok.» 21 Tin, ye ààgoka náá, mot ghej nyel kø esu ε bot ε epuud. Eteε náá, djas ε yibø: 22 ye nakoozodi Pøl, Apolos, Pyeed, neghu bhwak, tsik neghu esyee, ewala bot di'ak neghu yii di zye'enek, djas ε yibø. 23 Tin, bi é bot ε Klisto, Klisto kadi é mot Zeeb.

4 Bot goka é ne εbee bis ε, dáa bot ε mesa ε Klisto.

Bis é endombé nazeneegaa, étep egoola etsætse Zeeb nadi syela ε. 2 Zoka ne sa di ewaabaane ndombe é náá, nyε di sosoo. 3 Ye kabe mam oo, ye nakoozodi náá, biyo ε di epée me, neghu me pééaa ε sok bhwoob ε betetep, lyem'am aabem ba ne dhiiti sonok. Ye é tseetse náá, me tok ne ghwyil epée nyel'am mam emet. 4 Deenek, me ààbem ba ne dhiiti sonok. Tin, ye ààkwyl elée náá, me ààpasa dhiiti mbee sonok di ne ghwyil edje me ndje ε. Ye é Ghej é di tetep'am. 5 Dum ne tēp tak ε di náá, sa bi ààpée mot esok ne ewala ε Ghej ne ekum. Tin, gwaalka Ghej pookotuula, etee náá, nyε aazewyisal to gwye etep djas nadi to ghooghom ε, nyε aazalyaal embee esimza di to ebhum elyem bot ε. E di'enek, Zeeb aaduwal mot ne mot ε dum ne mesa me nyε sa ε. 6 Bon nyεeg, etep me lee wak ε, me noj ε geka ne etep bis ne Apolos, étep bi neetiibal esuk ε mækpa mak. Dhiiti kana di eke náá: «Mot goka é ne esa ε, sa ekwyala di elée ε.» É di'enek, sa dhiiti mot pak'en ààdi ne egheea nyel, étep ekem nwyak mot da bhina nwyak mot. 7 Tin, étep yé wo di ebun náá, wo eedhaa bøo beso bo? Esa djas wo di ne ye é, ye tok Zeeb nadje wo? Dáa di deenek ε, «haa» étep yé wo di ne egheea nyel ekeε wo nabε é ààdjεaa wo djæk? 8 Nenak yak, bi eezebelaa esa djas elyem bin nadi ekwyel ε, bi moo é bot ε mεvu. Deenek, bi moo é edi bemkoozi, bela náá, bisø tok edi bemkoozi. Tin, ne tseetse me kwyel ε náá, bi di bemkoozi, etee náá,

bisø pe needi bemkoozi dáa biyo. 9 Deenek, me bee ekeε náá, Zeeb naanεeg bisø bot ε lwoma edi mesik. É mis me bot, bis é dáa bot ε zenεegaa kuku εbwak étep egóaa o. Me ke deenek ε etee náá, bhwak djas moo é gwye ne mis kø les, étep εbee sa aasael ne nes ε. Ye tok bot ne bot, ye é døo ne efop. 10 Bisø é bot ε melyet kø esu ε Klisto. Deenek, biyo kadi é betsonj ε bot to egwakel ne Klisto. Bela náá, bot bee é náá, bisø é betyaabel. Tin, biyo bi ke é náá, bi é bot ε di ne ghwyil o. É di'enek, bisø εpebhinaa, biyo kadi é edjea duu! 11 Kum εwala elak nenak, bis εpezuk ne za, bis εpegwyε ne gwyes medii, ne pwom ekaad. Deenek, bis εpebiaa. Bis ààdi edi wat, bis é ghooghoj εbat-bat. 12 Bis εpesa mesa me na lyel-lyel, étep bis neebela sa dek. É sok be di elee bis ε, bis ne djaala étep'oo, é sok be di etiig bis ε, bis ne maad. 13 Tin, é sok bot di elii εbiyoεpe ne nis ε, bis yala be é ne metela djas. Deenek, be kabee bis mos kø eko ε bøs ε, dáa εkwyiid neghu dáa bot ε mezuk døo ne dwoo pan mos. 14 Me ààpakwyal bin mèkana mak étep edje bin syen. Me kwyal bin mèkana mak ε, étep edul ε bin melo, dáa bon bam me di ekwyel dhaa tye o. 15 Étep bi neegu náá, bi nakoozodi ne bedjeedel bëmil kam to tsik bi di ne ye ne Klisto ε, bi aazodi é ne seeg ngot. Eteε náá, é ghej me nazegoola bin Mbøe Bhaadal é sok meken ε, mam é nakadi seeg'en to tsik bi di ne ye ne Yezu Klisto ε. 16 Deenek, me εpedjaala ne nen, banjaka mesa me me di esa ε. 17 É di tak ε, me dhis bin Timote mòn'am me di ekwyel o, nyεy mot di sosoo tø edum koj ne Ghej o. Nyεy é kwaalee bin metij me di edjeed me to tsik bis ne Yezu Klisto ε, ne dáa me di elyo é edi djas tø εzεεga mendjaa me mendjaala ε. 18 Bedhiiti bot pak'en naazewa εbet náá, me tok ne ghwyil εbaazyε zebree bin. 19 Tin, Ghej εkwyel oo, ye kalik é batsa me zye pe yibø. Eghej me aazyε, mesa mam aanàsik egwak-gwakak sa me bot ε mëbet binok di elii ε. Ye goka é me gu døo ne ghwyil mëbwala me be di esa mesa mao ne ye é. 20 Eteε náá, εyoj ε Zeeb tok elej e nuub toto, tin, ye é etep mëbwala. 21 Bi kwyel dáa? Bi kwyel ε náá, me zye pe daa lin ne gwyses «hoo» me zye ne mbøe lyem to kwyel, ne metela djas?

5 Ye εpegek é edi djas náá, ye é ne mezo pak'en. Mbi mezo me di náá, bot ε di ààdum koj ne Zeeb o, ààsa ε. Tin, ye εpegek náá, mot ngot pak'en εpewyis emwaaz ne mwaa seeg! 2 Tin, bi εpekel εbet kø tak! E di waanyo náá, bi di ne εbuk tø elyem da bi é eso

mot sa kwaambi yenek mbee esesee pak'en o. 3 Ye kabé mam oo, to epuud, me e tsetaepé ne nen, to sisim, menaka é edi wat. Tin ne din e Yezu Klisto, me eezepeé mot sa kwaambi yenek tēp o, ekeé menaka é sama. 4 Eghenj bi di eseegea ne din e Yezu Ghej'enaka e, da mebwala me edi to lin e, é di'ene, sisim yam aadi é sama ne nen pe. 5 Ye goka é náá, bi dje mot'enok é membo me Satan. Etée náá, tsik epuud be neegwyé, da sisim ye ebela tsik dwoo Ghej'aabula e. 6 Bi àagoka ne esa ébet! Ye é ne dhiiti kana wat di elee náá: «Ba mon leviid batsa ne sa náá, tsim faalin djas ghamta.» 7 Tin, disk syem to len, pu leviid na mwa etée náá, bi needi bot e na dëe. Deenek, bi kadi é dáá tsim faalin na bes di àabé ne leviid e. Bi moo é bot e na dëe, etée náá, Klisto nazegwyé é étep'en. Nyey é di mon bhata nakaa é ebyor e Pak. 8 Deenek, djhoobolka ebyor e lenaka àabé ne emapa nasael ne leviid namwa e esyem, ne mbee lyem e. Tin, djhoobolka ebyor e tak ne emapa di àabé ne leviid yenek e, emapa e dëe, emapa e etséetse. 9 To dhiiti mekana me me nakwyal bin e, ye nabe é me eelee nen náá, sa mot àabéaesa ne bot e mezo. 10 Deenek, ye àakwyel elyaal náá, me nallí é ne bot djas di to mbee esesee o, bot e mezo, bot e ndoozo, bot e djii, bot e di eduwal benaghise o. Ye é pe be deenek oo, pe bi zokadus e ko bøs. 11 Me kwyel e elee bin náá, ye é be náá, ye mot di edjóoa keletye da nye ebaadi mot mbee tsik, bi é kobaka ne ne. Mot tak é ne ghwyil edi: Mot mezo, mot ndoozo, mot di eduwal bon bezæeb o, mot etsal, mot elangi neghu mot djii. Sa bi àade edee edi wat ne mbi yenok mot. 12 Ye kabé náá, mam é di epée bot e di àadum koj ne Klisto o? «Hoo.» Ye é biyo é di egoka ne epée bot e bi ne be noo di to zeege ndjaa mendjaala me wat o. 13 Ye é Zeeb nyey emet e kwaapée bot e di àadum koj ne Klisto o. Dáá di náá, ekwyala lee e náá: «Søka bembée e bot pak'en.»

6 É sok mot ngot pak'en di ne tēp ne mon nyeeeg e, «haa» étep yé nye kesaa betetep di àagu Zeeb o? Ye àanyo deenek. Ye goka é náá, nye keleé tēp tak pe daa bot e di bot e Zeeb o. 2 Bi àagu náá, ye é bon e Zeeb e kwaapée bot e bøs e? Ye é be náá, biyo é kwaapée bot e bøs oo, «haa» étep yé bi di ekat epée ba bon etep? 3 Ye é be náá, mena aaboopéeka efofop oo, «haa» mena aadi àakwak epée bon etep di ko eko e bøs dáá? 4 Tin, é ghej bi di ne mbi bon metap deenek pak'en e, bi dyeebató é kesaa betetep di àagu Zeeb o. 5 Me ke é náá, ye àasa bin syen e? Tsoj mot ngot tok pak'en di ne

ghwyil epée tēp di pak bi ne mon e nyooog e? 6 «Haa» étep yé mot di kepit mon nyeeeg sok bhwoob betetep di àagu ne Zeeb? 7 Deenek, é sok bi di ne bon metap pak'en e, ye epelyaal náá, bi é ne ndje. Tin, mot é sa wo ebiyo o, neghu edjii esa e bø o, wo goka é ne emaad. 8 Ghuna biyo bemet ne sa etep e bot di àabé bot e epiki é mis me Zeeb e! Biyo e di edjii esa e bøo beso bin. Tin, guka náá, bi eesa deenek e ne bon nyeeeg bin! 9 Bi àagu náá, bot e di àadi bot e epiki o, be aanàkwani to eyon e Zeeb e? Nàkoaka menyel men, guka náá: bot e mezo, bot e di eduwal benaghise, bot e di esa ezo, bot e di edi meba ne beso bøo botom o, 10 bot e djii, bot e ndoozo, bot e elangi, bot e melee neghu bot e mbee mepek, be aanàabela di to eyon e Zeeb. 11 Eghenj sok, bedhiiti bot pak'en nadi esa mbee metep menek. Tin, bi naazedsaa edhuud, bi naazeséeaa, da neegaa engwoob étep mesa e Zeeb. Ye naazesa náá, bi di bot e epiki é mis me Zeeb ne din e Ghej'Yezu Klisto ko esu e Sisim Zeeb'enaka. 12 Bedhiiti bot pak'en gek e náá: «Me é ne ghwyil esa sa djas lyem'am di ekwyel e.» Ye é tseetse, me ne ghwyil esa sa lyem'am di ekwyel. Tin, esa binek djas tok ne metañ é mis mam. É di'ene, me tok ne ghwyil ébet náá, me di kwom dhiiti sonok. 13 Dhiiti kana baake e náá: «Edee é étep mo, mo é étep edee.» Tseetse, tin dhiiti dwoo Zeeb aagó esa binek djas ebá. Deenek, Zeeb nabe é àasa nyel mot étep mezo, nyel mot nasael e étep Ghej, Ghej é di ebaal nyel mot. 14 Dáá Zeeb nagomal Ghej bhis esyee e, nye pe é waagomal mena to esyee, ne ghwyil mebwala me. 15 Bi àagu náá, menyel men e esum e nyel e Klisto? Me é ne ghwyil noo sum nyel e Klisto étep kesa náá, ye di sum nyel e moma mezo? Àabé, ye tok deenek! 16 Bi àagu náá, mot di eseegea goj ne moma mezo o, be ne ne moo é nyel ngot e? Ye é dáá ye di kwyala to mekana me Zeeb e: «Be ne ne aakadi é mot ngot.» 17 Tin, mot di to egwakel ne Ghej o, nye moo é mot ngot be ne ne to Sisim. 18 Deenek, kyekka mezo, etée náá, syem e mezo, mot sa ye é ne nyel'e emet. Ye kabé bedhiiti mesyem o, ye sael etsetaepé ne nyel. 19 Bi àagu náá, menyel men e ndjaa Sisim na Dee e? Sisim di to len e, Zeeb nyey emet nadje bin Sisim tak. Dáá di náá, bi moo é bot e Zeeb, menyel men tokape yebo emet. 20 Zeeb naazebom bin ne boo metañ. Tin, bi goka é ne edje Zeeb duu ne menyel'en dáá ye di egoka e.

7 Nenak, me moo boøza bin dum ne mekya bi nadji me to mekana me bi nadhis me ye é. Me lee bin e

náá, enyo náá, motom di ààbè ne moma. 2 Tin, étep ekaab ε mezo: ye goka é náá, botom djas di ne yobo boa, da boa djas pe edi ne yobo botom. 3 Motom goka é ne esa myel esa djas di egoka ne esael to ebá ε. Ye é tyee wat ne moma, nyey pe baagoka ε ne esa ne ngom esa djas di egoka ne esael to ebá ε. 4 Tin, moma tok ghwyil edjeed nyel'ε dáa nyé di ekwos ε, etee náá, nyel'ε é yii ngom. Ye é tyee wat ne motom, nyé tok ne ghwyil edjeed nyel'ε dáa nyé di ekwos ε, etee náá, nyel'ε é yii myel. 5 Sa mot àànyim sō nyel, ye di ààbè náá, bi gwakel ε étep ba mōo εwala batsa kō esu ε mendjaala oo. Da bhii tak, bi εbula enyoepe tō eba ε len. Ye di ààsael deenek oo, bi aanàabaabela ghwyil emaad, egwyes epuud. Deenek, Satan é ne ghwyil εkwyesal bin tō mebhodal. 6 Sa me di elee bin'aak, ye tok náá, me besal bin ε beselak, me lee bin ε náá, bi esa deenek oo, ye aadi ε enyoepe. 7 Ye é expedi é di yam εkwosak oo, pe bot djas é bekə dáa mam. Tin, Zeeb naadjé mot ne mot ye ekeε, bak bot ne yak ekeε, bedhiiti bot ne yak ekeε. 8 Gwakeka sa me di elee ne bekə ε bot, ne bekus ε boa ε, me lee bin ε náá, enyo náá, mot di kō dáa mam. 9 Tin, bi é di ààmaad edi bekə ε bot oo, bi goka é ne ebá. Enyo náá, mot ba, ààkabə náá, nyé zuk ne egwyes ebá. 10 Ye kabə bot ε zebaaoo, me epedje etij elak, etij ε tak tok yam, ye é yii Ghej: ye é náá, sa moma ààbəka ne ngom. 11 Tin, ye be náá, moma eebo ebá pak be ne ngom oo, sa nyé ààbaani e dhiiti ebá. Ye di ààbè deenek oo, nyé koobal ebá pak be ne ngom. Tin, sa motom ààbo ebá pak be ne myel. 12 Gwakeka sa me di elee ne bedhiiti bot ε, ye tok Ghej di elii, ye é mam. Me lee ε náá: ye be náá keletye eeba moma di ààdi keletye oo, da moma é kwyel náá, be gheedi ne ebá oo, sa motom ààbo ebá pak be ne ne. 13 Ye é tyee wat ne moma di keletye o. Nyé di ne motom di náá, nyé tok keletye oo, da motom é kwyel náá, be gheedi ne ebá oo, sa moma ààbo ebá pak be ne ne. 14 Etee náá, motom di ààdi keletye o, nyé é ne ghwyil edi mot e dēe, kō esu egwakel nyé di ne ye ne myel, mot di keletye o. Ye é tyee wat ne moma di ààdi keletye o, nyé é ne ghwyil ε di mot e dēe, kō esu egwakel nyé di ne ye ne ngom, mot di keletye o. Ye di ààdi deenek oo, bōn bōo aakwaadi bot e dēe, ghuna, be é bot ε e dēe é mis me Zeeb. 15 É di'enek, mot di ààdi keletye o, nyé é ne ghwyil εbo ebá. Ye nakozoodi moma neghu motom. É di'enek, moma neghu motom tok tō bħel eki εbá, etee náá, Zeeb nadjoo bin ε étep bi needi tō egwyem. 16 Tin, wøy moma di keletye o, wō ne gu neghu wō

kwaatsik ngom'ɔ? Neghu wøy motom di keletye o, wo ne gu neghu wō kwaatsik mwalo? 17 Mot ne mot goka é nyé gheeke dāa Ghej nadje nyé ekeε ε. Mot ne mot goka é ne eke ε dāa nyé nadi é sok Zeeb nadjoo nyé ε. Yenek é etij ε me di edje tō ezeεga mendjaa me mendjaala djas ε. 18 Tin, ye be náá, mot naani beka é ghej Zeeb nadjoo nyé oo, nyé di deenek. Ye kabə náá, é ghej Zeeb nadjoo nyé ε, nyé nabə é ààni beka oo, sa nyé ààni beka. 19 Eni beka neghu ààni beka ààval é mis me Zeeb. Sa di eval ε, ye é elooba ne etsi be. 20 Beta náá, mot ne mot zoodi dáa Zeeb nadjoo nyé ε. 21 É sok Zeeb nadjoo wō ε, wō nabə é wō dinnaa kwom, ààbè deenek e? Nàbem ba, wō bela ze di esa náá, wō di peka oo, wō goka é ne edu ye. 22 Etee náá, kwom mot Ghej nazadjoo o, Ghej eezetó nyé étep mesa me. Ye é étep tak ε di náá, nyé moo é peka étep esa mesa me. Tin, mot nadi peka o, moo é kwom ε Klisto. 23 Zeeb nabom bin é ne boo metar, étep bi needi bot be. É di'enek, nàsaaka náá, bi di ekwom e bot ε bōs. 24 Beta náá, mot ne mot di sok bhwoob Zeeb, dáa nyé nadi é ghej Zeeb nadjoo nyé ε. 25 Dum ne mesyes me boa dinnaa bekə o, me tok ne etij ε Ghej wat ee me aadje be ε. Tin, sa me di elii wak ε ye é εkwosak ε lam, mam mot di náá, Ghej eezegék me għoñ, bot moo mos é ne εbwaalel ne nam. 26 Gwakeka sa me di egek kō esu ε mezuk me bot di ebee'aak, mot ne mot goka é ne edi dáa nyé di ε. 27 Wō é ne moma? Nàsa náá wō beka ne ne. Wō é kō? Tin, nàdji moma emwaaz. 28 Tin, ye be náá wō eeba oo, wō ààpasym. Ye é náá, esyes ε moma eeba oo, nyé ààpasym. Deenek, bot ε di ebá o, be waaboma ne mezuk tō mendjaa me meba mōo. Tin, me kwyel é edis bin tō mezuk menek. 29 Gwakeka sa me di ekwyel εlee bin ε, bon nyeeeg bam yii boa ne botom: bot kalikeka é ne ba mōn εwala. Kana nenak, bot ε di náá, be ezeeba o, be goka é ne ewa zii tō esa mesa me Zeeb dáa bekə ε bot. 30 Bot ε di edje o, be sa ekeε náá, be ààdje. Bot ε di emyaala o, be sa ekeε náá, be ààmyaala. Bot ε di ebōm esonok o, be sa ekeε be sa ekeε náá, be ààpabōm sonok. 31 Bot ε di emyaala ne mewu me bōs o, be sa ekeε náá, be ààmyaala ne ye. Etee náá, bōs'ak dáa di'ak aanàabaaboya kedhaa. 32 Dum ne tēp tak ε me di ekwyel náá, bi di peka tō etep bin djas. Mot di náá, nyé ààpaba o, nyé ne ghwyil εwa lyem'ε djas tō mesa ε Ghej. Nyé saj ε náá, Ghej myala ne ne. 33 É di'enek, mot di náá, nyé ezeeba o, mesa me aadi é esaa náá, myel di tō neemyaala. 34 Tin, ye é etep binek ebá ε nyé di ne ye tō lyem. Ye é

tyee wat ne moma di tō ebá ὥ, nyē wa lyem tō etep e bōs ε, étep ngom neemyala. Kus moma neghu esyes ε moma dinaa ààpaba ὥ, nyē wa lyem tō etep e Ghej ε. Nyē kwyel ε náá, nyē needi negaa engwoob étep nyē neesa mesa e Ghej. Nyē kwyel ε nyē eesa mesa me ne lyem wat. 35 Me lii deenek ε, étep meno men, ye tok étep ewa bin tō laab. Tin, me kwyel é náá, bi sa sa di enyōepe ε étep'en, da bi ε di tō egwakel ne Ghej ne lyem wat. 36 Ye be náá, mōn ngbaaz epebee náá, nyē é ne ghwyil esa sa di àànyo pak be ne ghoōd étep náá, nyē tokape ne ghwyil emaad egwyes be ὥ. Nyē bee náá, be é ne ghwyil bael ὥ, be bael dáa be di ekwos ε. Deenek, be ààpasyem. 37 Ye be náá ngbaaz eebree náá, nyē é ne ghwyil emaad egwyes nyel étep edi kō, ààbe náá mot ebesal nyē ὥ. Nyē eesa enyōepe. 38 Tin, mot aaba ghoōd'ε, nyē eesa enyōepe. Mot aadi ààba ghoōd'ε ὥ, nyē eebaasa enyōepe dhaa tye. 39 Moma ebá goka ne edi si bhel etsi ebá, é ghej ngom dinaa ne tsik ε. Tin, ye be náá ngom eegwyē ὥ, nyē é ne ghwyil ekaba mot lyem'ε di ekwyel ὥ. Deenek, ye goka é náá, motom tak di mot di edum koj ne Ghej ὥ. 40 É Yam beea, me bee ε náá, nyē lik kus ὥ, ye é enyōepe. Deenek, mam pe é ne Sisim Zeeb.

8 Djhooliika dum ne etep betit ε bot di eka benaghise ebuwa ε. Ne tséetse, mena dyeebakeka ε náá: «Menaka é bot ε metselal.» Tin, metselal me tak ε ne ghwyil esa náá, mena dika ne eghēe nyel. Ghuna, tete kwyel ààsa deenek. Tete kwyel saj é náá, mena dika to egwakel tō zēega. 2 Mot di egek náá, nyē ne gu sonok ὥ, mot'enok goka é nyē gu náá, nyē dinaa kuku edjek. 3 Tin, mot di ekwyel Zeeb ὥ, Zeeb ne gu nyē. 4 Deenek, mena é ne ghwyil ε deka betit ε di ekaa benaghise ebuwa ε? Mena ne guka náá, naghise tok dhiiti sonok kō eko ε bōs, mena ne ebaaguka náá, Zeeb é ngot. 5 Ne tséetse, ye é ne bedhiiti esisim di tō gwoo neghu kō eko ε bōs di edjoo bezeeb ε. Deenek, ye kwyel é lee náá, ye é bete ne «bezeeb» ne bete ne «beghej.» 6 Ye kabé menabelka ὥ, mena ne guka náá, Zeeb é ngot, nyey é di Sēeg'enaka, mot nakus esonok djas ὥ, kō esu ε le ε bot di ne tsik. Ghej é ngot, ye é Yezu Klisto, nyey mot di náá, esonok djas nakusaa ε kō esu ε le ὥ, nyē é di esa náá, mena dika ne tsik. 7 Tin, ye tok bot djas di egū etséetse bak. Eteē náá, bedhiiti bot ε nadi be dinaa ekwyel benaghise ὥ, é ghej be di ede betit ε di ekaa benaghise ebuwa ε, egeka bōs é náá, be epeduwal benaghise. Be dyeebake é náá, be eesa etep ebiyo. 8 Tin, ye tok edee mena di edeka ε di esa

náá, mena kunaaka ne Zeeb, de neghu ààde, ye àànasa mena dika betetε e bot neghu be mbee ε bot. 9 Bi ε ne ghwyil esa sa elyem bin di ekwyel ε. Tin, bi é kobaka ne sa bi di esa ε. Sa sa bi di esa ε ààkadi ebek ε di esa náá, bot ε di ààpyet to edum ε koj ne Zeeb ὥ, ni to mesyem. 10 Eteē náá, mot dinaa nyē ààpapyet to edum ε koj ne Zeeb, nyē ebee wøy mot metselal ede to ndjaa mendjaala me benaghise ὥ. Tin, wō aabee náá, wo epebesal nyē besela sis náá nyē de betit ε di ekaa e buwa ne benaghise ὥ? 11 É di'enek, mōn nyoog mot di nyē dinaa ààpanyo epyet to edum ε koj ne Zeeb ὥ, mot Klisto nagwyē étep'ε ὥ, nyē waawo ze etséetse kō esu ε lō. 12 Bi ε syem deenek ne bōn nyeeq bin ὥ, da bi epul edum ε koj ε lō ne Zeeb, bōs bot ε di náá, be dinaa ààbe aappyet ε. Bi syem deenek ε ne Klisto nyey emet. 13 Dum ne tēp tak, ye be náá, sa me di ede ε epékwyital edum ε koj ε mōn nyaag'am ὥ, me aanàkabaade ye, ekaab náá, me ezekékwyital nyē tō mesyem. (aiōn g165)

9 Mē tok wak pēka? Mē tok wak mot lwoma? Mē nabe ààbee Ghej'enaka Yezu? Bi tok wak bot ε zedum koj ne Zeeb, dum ne mesa mam kō esu ε Ghej ε? 2 Ye nakoozodi náá, bedhiiti bot ààbee náá, me é mot lwoma. Tin, kō esu ε len me é mot lwoma. Dáa di náá, bi é tō egwakel ne Ghej ε, ye é biyo é di elyaal ne tséetse náá, me é mot-lwoma ε Ghej. 3 Gwakeka dáa me di eboozza ne bot ε di elii ebiyoεpe ne nam ε. 4 Dáa bis di náá, bis é bot ε lwoma ε, bis é ne ghwyil ebela edee ne menyok ε, kō esu ε mesa mes. 5 Bis é ne ghwyil ε tō medjoj ne bel bis di ekeleye ὥ. Bedhiiti bot ε lwoma sa ε deenek, dōo ne bōn nyeeq ε Ghej, zenōo Pyeed. 6 Bi gek é náá, ye é bis ne Bhaalnabhas é zodi egoka ne esa mesa, étep bis neebela sa dek ε? 7 Tin, εze di esa mesa me esodja ne efute be met? εze di be pyeeb vin da nyē é di ààde bhumi tak? Ye é nwyaa mbi mbaalel mesaa di ààde medii me mbel e mesaa me nyē di ebaal ε? 8 Tin, mēkpa mam ààzobela ghwyil tō etep ee bot ε bōs di esa ε. Eteē náá, etsi ε Moiz baazoke é deenek. 9 Ye é tséetse, etsi lee é náá: «Wō tok ne ghwyil εdiyal nuub ngombe, é sok nyē di enyal bhumi ble ε.» Ye kwyel elyaal náá, Zeeb ne gek engombe ghoj. 10 Nyē ààlii deenek tin kō esu elena? Tséetse, mēkpa menek nakwyala ε étep'ena. Ye goka é náá, mot di ebe see, ne mot di enyuŋjal ebhum ble ὥ, goka é be bela efute mesa mōo. 11 Bis naabe bhek Sisim tō len. Tin, bis é kanōo ba bim mēvu min ὥ, ye kabé é ebiyoεpe? 12 Ye é be náá, bedhiiti bot é ne

ghwyil ε de mevu men oo, «haa» gwyata ne biso, bis é ne gham ne ede ye dhaa dhaaja boo. Bela náá, bis nabe é ààkwyel esa deenek. Tin, bis naamaad elyem kó etep djas, etep bis ezekelu bedhiiti bot egwak Mbëe Bhaadal ε Klisto. 13 Bi ne gu enyøerep náá, bot ε di esa mesa tó kok Ndjaa-ebuwa o, edee boo goka ne edus é tó kok Ndjaa-ebuwa ee be di esa mesa ε. Ye kabé bot ε di eka ebuwa kó mesa ebuwa o, edee boo zodus é tó ebuwa binek. 14 Ye é tyee wat ne bot ε di egoola Mbëe Bhaadal o, Ghej naazelooloo náá, boo pe aazobela edee ε, ne Mbëe Bhaadal be di egoola ε. 15 Ye kabé mam o, me ààwaab esa binek, tin, me ààpakwyal binmekana mak étep ewaab ε bin dhiiti sonok. Deenek, edi di náá, mot zenoo duu me di ne ye é, ye goka é me gwyé deenek. 16 Me tok ne ghwyil eghee nyel kó esu ε egoola Mbëe Bhaadal, etee náá, ye é ne nam ε bhet náá, me mesa me tak. «Haa» kpaa-ghoŋ ne nam me di ààgoola Mbëe Bhaadal oo. 17 Ye expedi é di náá, ye é mam emet ε naséε mesa me tak oo, pe me goka é ne ebela efute. Dáa di náá, mesa me tak nadjeaa me ε ne bhet ε, é di'enek, me zokasa ε mesa me nadjeaa me ε. 18 É di'enek, efute bam aakadi tin ye? Efute bam é mëmyala me me di ne ye, é ghej me di egoola Mbëe Bhaadal ààwaab sonok ne mot ε. Mam àànoo efute mot di egoka ne ebela bhis egoola Mbëe Bhaadal ε. 19 Bot ne gu náá, me é seŋεle mot. Ye é tsætse, edi tak wat, me eemyaal edi kwom bot djas, etep bete ne bot needu Klisto. 20 É sok me di sama ne bot ε mbyak eYuda ε, me ke é dää boo, etep edul ε be é ze ε Klisto. É sok me di sama ne bot ε di elooba ne metij ε Moiiz ε, me ke é dää boo. Me dyeebasa deenek ε, etep me needul be é ze ε Klisto, ye nakoozodi náá, me tok si bhet metij ε Moiiz. 21 Eghej me di sama ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, bot ε di ààlooba etsi ε Moiiz o, me ke é dää boo, etep me needul be é ze ε Klisto. Deenek, ye ààkwyel elée náá, me ààlooba ne etsi ε Zeeb. Tin, me é si bhet etsi ε Klisto. 22 Ye kabé bot ε di ààpyet tó edum ekoj ne Zeeb o, me zobaake é dää boo, etep edul ε be é ze ε Klisto. Deenek, ne mbi bot djas, me ne sa esa djas ee di egoka é, etep me neetsik bedhiiti bot. 23 Me sa etep binek djas etee náá, bot neemyaal Mbëe Bhaadal. Etee náá, döö ne mam pe me neebela yam ekees tó mbees esa ee Mbëe Bhaadal nakek ε. 24 Bi ne gu náá, bot ε di esa meboola me ewyis ε kaab o, be kan kaab ε boo djas. Ye be náá, bi εpesa meboola me kaab o, bi goka é ne ekaab tyee wat di náá, bi neekbelaa efute. 25 Deenek, bot ε di esa

meboola o, be goka é ne gu emaad ε lyem tó etep djas. Be dyeebasa deenek é, etep be neebela koto duu di ààbøya ne egwyé é. Tin, biso dyeebasa zii é, etep ebela koto duu na kom-kom. 26 É tøp tak ε di náá, é ghej me di esa meboola ε, mis mam gwyák ε koto duu. Me é dää mot meboola me tuub, ekuta be ààbyak mbës. 27 Me ààduwal nyel'am, me ne tiig ye elyelepe. E kaab náá, bhis me di egoola Mbëe Bhaadal ne bedhiiti bot ε, mam emet ezekedisaa tó bot ε aabela ekee.

10 Bøn nyeg, me kwyel é náá, bi gheetetaala ne sa nasaal ne bebhaab'enaka é ghej ε Moiiz ε. Ye nadi é ne eguuud nadi edjeeb be ε. Bhii tak, boo djas naaseε boo dii meson nadi edjooaa «dii meson na toobelaa.» 2 Bøo djas naaduwa Zeeb tó eguuud ne tó boo dii meson. Etep binek djas kwyel elyaal ε náá, be naamyaal edu ε Moiiz. 3 Bøo djas naade edee wat e Sisim, 4 boo djas naade menyok me wat e Sisim. Tin, medii me be nadi ede é, nadi ewyis é tó ekok ε Sisim nadi egee ne noo ε. Bela náá, ekok ε tak nabe é Klisto. 5 Tin, Zeeb nabe é ààmyala ne mëfulu me bete ne bot pak'oo. Ko esu ε tak, bete ne bot nagwyé, myoŋ «lapa-lapa» si to kyee bøs besye di ààbe ne medii ε. 6 E di'enek, etep binek djas nasaal é, ye needi ne nena dhatyee geka, etee náá, mena needi ààbe ne embee mekwosak dää boo nadi ne ye é. 7 Nàduwalka benaghise dää bedhiiti bot pak bebhaab'enaka naduwal ε. Tin, ekwyala lee é náá: «Bot naadisi étep ede edee ne menyok, bhii tak, be naawyl këbol ε mezej ne eduwal benaghise.» 8 Sa mena ààduka ze mezö dää bedhiiti bot nasa é. E di'enek, bot bedhet mekam-membá ne elel naapkaa ne mesyee gwyé, dwoo wat kó esu ε tak. 9 Sa mena ààwaka Klisto tó mebhawal, dää bedhiiti bot pak'oo nasa é. Etep tak, bënyo naazelo be. Wø gwak, bete ne bot zegwyé. 10 Sa bi ààdi ne menwyaa tó elyem, dää bedhiiti bot pak'oo naatarjal ne din ε Zeeb ε. Tin, fofop esyee naagó be kó esu ε tak. 11 Embee etep binek djas nasaal é, etep ye needi ne nena dhatyee geka. Tin, etep tak nakyalala tó bëmekana ε, etep edul ε mena melo, etee náá, mena moo é tó melu me mesik. (aión g165) 12 Mot di ebee náá, nye é ndjem o, nye goka é ne ekobaka, etep nye é zekewyit tó mesyem. 13 Bëmekhawal me bi naboma ne ye é, ye é mebhawal bot djas di eboma ne ye é. Zeeb é sosoob tó ekek be, nye tok ne ghwyil ebet náá, bi boma ne sa di náá, ye aadhaa bin ghwyil ε. Tin, é sok mebhawal aazyé ε, Zeeb é waadje bin ghwyil emaad ye, nye aalyaal bin mepek me ewyis é tó mebhawal me tak. 14 Dum ne tøp

tak, bōn nyeeeg bam, nàkunaaka ne bēnaghise. 15 Mē lii ne nen é dāa me di elii ne bētsoj ε bot ε. Biyō bēmet, sōska sa me di lii é. 16 Beeka bēele menu di edeka menabelka djas, étep eghapēe Zeeb ε. Bēele tak kwyel elees ε náá, menaka é ne egwakel ne Klisto. Ghiya ye naasee kō esu ε les. Ye kabē mapa o, ye epesa náá, menabelka ne Klisto di nyel ngot. 17 Dāa di náá mapa é wat ε, ye nakoozodi náá, mena ne buka, mena moo é nyel ngot. Etees náá, mot ne mot é ne ye mōn pes tō mapa yenek wat. 18 Nōoka geka bōn Yisalael. Bot ε nadi ede betit nazekaa é buwa kō mesa ebuwa o, be é tō egwakel ne Zeeb. 19 Mē ààpake náá, betit ε nakaabēnaghise ebuwa ε, ne val étep' es. Mē ààpabaake pe náá, bēnaghise ε vaj sonok. 20 Ààbe, tin, mē kwyel é elees náá, buwa ee bot ε di ààdum koj ne Zeeb di edje é, be dje ye é ne edim, be ààdje ne Zeeb. Tin, mē ààkwyel náá, bi di tō egwakel ne edim. 21 Bi tok ne ghwyil ede tō bēele ε Gherj, da bi é baade tō bēele edim ε. Deenek, bi tok ne ghwyil ede kō mesa ε Gherj, da baade kō mesa edim ε. 22 Tin, mena kwyel é náá, Gherj kpaal yem ne nena? Bi gek é náá, mena é ne ghwyil dhaa nyē ne ghwyil e? 23 Bot dyeebake é náá: «Mena é ne ghwyil esa esa djas elyem binaka di ekwyel ε.» Ye é tseetse, guka náá, djas ààval sonok. Mena é ne ghwyil esa esa djas elyem binaka di ekwyel ε. Tin, etep binek djas ààdje zēega bot ghwyil. 24 Ye àànyo náá, ghwyikwyee mot zosik é nyel'ε met. Ye goka é náá, nyē di ne ghwyikwyee ne beso bot. 25 Bi é ne ghwyil ε de yebō betit djas di ebomsaa tō djando ε, sa bi ààtuŋ menyel esaa pē pak ye dus ε. 26 Etees náá, ekwyala lees é náá: «Ye é Gherj é di kukuma bōs, nyē é kukuma esa djas di kō eko ε bōs ε.» 27 Mot di náá, nyē dinaa ààpadum koj ne Zeeb edjōo bin náá, bi kede oo. Ye é be náá, bi eemyaal oo, deka edee djas ee nyē aadje bin ε ààtuŋ menyel esaa pē pak edee tak dus ε. 28 Tin, mot ekalee bin náá: «Tit'ak dus é é buwa bēnaghise.» Deenek, sa bi ààde ye, kō esu ε mot lees deenek o, étep bi needi ne egwyem tō elyem bin. 29 Mē ààlili wak dum ne esimza e lyem bin, mē lii é ne esimza e lyem mot'enok. Neghu dhiiti mot ε ne ghwyil eke náá: «Étep yé esimza e lyem mot aasa náá, me kat esa sa me di ekwyel esa ε? 30 Mē bulal bhōo ne Zeeb kō esu ε edee me di ede oo, "haa" étep yé be aakalii ne nam ebiyoεpe dum ne edee me de ε me eeghapēe ε Zeeb ε?» 31 Tin, étep edee, ne menyok me me di edee ε, neghu sa djas me di esa ε, me sa ye étep dum a ε Zeeb. 32 Bot ε dhaad mbyak eYuda, ne bot ε mbyak eGhelek,

zenoɔ bot ε zēega mendjaala Zeeb, sa mefulu men ààsa náá, be kwyit to mesyem. 33 Duka mefulu mam. Mē ne sa meghaaz etee náá, bot djas neemyala ne mesa mam djas. Tin, mē ààsaŋ ekwyεeg ε nyel'am met, mē saŋ ε ekwyεeg ε bête ne bot, étep be neebela tsik.

11 Duka mefulu mam, dāa me di edu mefulu ε Klisto ε. 2 Mē εpeso bin mesii, etee náá, bi ne tetaala ne nam é mewala djas. Bi ne du metij me me di edje bin ε. 3 Deenek, me kwyel é bi gu náá, Klisto é kukuma botom djas, motom é kukuma ε myel, Zeeb é kukuma ε Klisto. 4 Tō Zēega ndjaa mendjaala, é gherj motom di edjaala neghu egoola mēpkā me Zeeb ε, nyē é di ne lo ndjela oo, nyē ààpalooba ne kukuma ye Klisto. 5 Tin, moma di edjaala neghu egoola mēpkā me Zeeb oo, nyē di ààdjel lo oo, nyē ààpalooba ne ngom. Nyē é dāa moma di bhoo tsika ε. 6 Ye é be náá, moma ààpadjel lo'ε oo, ye goka é náá, nyē tsik bhoo lo'ε. Tin, ye be náá, ye ne sa syen náá moma di ne bhoo tsika oo, nyē goka é ne edjel ε lo'ε ne bhee. 7 Motom ààgoka ne edjel ε lo, etee náá, nyē é mbarja-mbarja duma Zeeb. Tin, moma é di mbarja-mbarja duma ε motom. 8 Etees náá, motom nabé é ààkusaa ne kyes nyel moma, ye é moma é nakusaa ne kyes nyel motom. 9 Motom nabé é ààkusaa kō esu ε moma, ye é moma é nakusaa kō esu ε motom. 10 Dum ne tēp tak, kō esu ε efop, moma goka é ne edi ne lo ndjela ne bhee étep esa ekwosak ε Zeeb. 11 É di' enek, tō tsik' enaka ne Gherj, ye tok ne motom ε di ààbe moma, ye tok pe ne moma di ààbe ne motom. 12 Etees náá, dāa moma nakusaa ne kyes nyel motom ε, motom pe nadus ε tō moma. Tin, djas yenek dus ε pe daa Zeeb. 13 Siiyaka biyō bēmet! Ye é enyōεpe náá, moma di ne lo mbek ààdjel bhee é sok nyē di edjaala Zeeb ε? 14 Mena beeka dāa bōs di egoka ne eke oo, ye é etep e syen náá, motom di ne bête ne bhoo é lo. 15 É di' enek, enyō náá, moma di ne bête ne bhoo. Deenek, bête ne bhoo nadjeaa ne moma é etee náá, ye needi ne ne dāa bhee. 16 Tin, mot edi ne gwyeesuu meso dum ne tēp'ak oo, ye nyō é bi gu náá, ye é bēmefulu mena dika ne ye tō ezeεga mendjaala me Zeeb. 17 Ye me aakalii wak nenak'aak, ye tok étep eduwal bin. Etees náá, é sok bi di esεega ε, ye dyeebakeswaala ne nen ε ebiyoεpe, ye ààswaala ne nen enyōεpe. 18 Sa mēken be nale é me ε, ye é náá, é sok bi di esεega étep mendjaala ε, bi é ne zyaala pak'en. Deenek, me dinaa ààpaamyaal ye enyōεpe. 19 Ye é be náá, zyaala pak'en oo, ye é etee náá, bedhiiti bot pak'en neebela gham é

mis me Zeeb. 20 Eghenj bi di eseeegaa ε, ye tok étep ede «edee ε Ghej!» Bi dyeebaséegaa ε, étep esa etep e sis. 21 Etee náá, é sok bi di ekan εde é, mot ne mot suu é εde edee be εmet, bedhiiti bot elik ne za, bedhiiti bot to elangi. 22 Bi tok ne mendjaa étep mot ne mot neede edee ne menyok pe ezaag e? Eyé! Bi byasal é zeega mendjaala me Zeeb e? Neghu bi sa é etee náá, bot ε di àadi ne ye o neegwak syen e? Bi kwyel náá, me ke ne nen dáá? Me duwal bin e? Aàbe, me tok ne ghwyil eduwal bin! 23 Tin, gwakeka melyo me me nagwak ne Ghej étep me neegoola bin ye é. É pum Ghej Yezu nametaa é, nyε naanoo mapa, 24 bhis nyε naghapee Zeeb ε, nyε eezepayk ye. Bhii tak nyε eezeké náá: «Yak é nyel'am zekaa étep'en ε. Gheesaka deenek étep bi neetetaala me.» 25 Tyee wat, nyε naazenoo beełe bhis dek, nyε náá: «Beełe yak é ebhej ε na bes ne Zeeb. Ye kwyalel é ne ghiya yam nasee kó esu ε len ε. É sok bi aadi edede ye é, sesaka deenek étep bi neetetaala me.» 26 Etee náá, é esok djas bi di ede mapa ne menyok menek ε, bi lyaal ε, esyee ε Ghej, deenek kékum ewala nyε aabula ε. 27 Ye é étep tak, mot εdi ede mapa ne menyok ε Ghej dek di ààgoka oo, nyε eesyem, etee náá, nyε ààpaduwal nyel ne ghiya ε Ghej. 28 Esok ne mot ne de mapa ne menyok, ye goka é, nyε pookodjak ne tsuj djem ne byak. 29 Etee náá, mot ede mapa ne menyok ààpokosiiza egwakel ε le ne nyel ε Ghej oo, nyε epesaa epéε kó le. 30 Ye é kó esu ε tak ε, bete ne bot to len di ne mebé, bedhiiti di ààbe ne ghwyil, bedhiiti nazegwye. 31 Mena é di edjaka ne tsuj djem ne byak oo, Ghej aanàpée mena. 32 Tin, Ghej pée mena ne edje mena melyo é, etee náá, Zeeb needi ààwa mena é ferj loog wat ne bot ε bø'sak. 33 Deenek, bon nyεeg bam, é sok mena di eseeegaka étep εde edee ε Ghej ε, bwoodka bøo ε nyεeg bin. 34 Mot é di ne za oo, nyε de pe ndjan'ε, etee náá, bi needi ààwa epéε ε Zeeb to eseeega elenaka. Ye kabé bedhiiti mekyaa oo, me aabøøza ye é sok me aakum penek pe yebø ε.

12 Bon nyεeg, djhoolika nenak dum ne mekeε me Sisim na Dεε. Me kwyel ε náá, bi gu etseetse dum ne mekeε menek. 2 Bi ne gu náá, é ghej bi nadi bi dinaa ààdum koj ne Zeeb ε, bi nadi ebet náá, be dul bin bi duwal benaghise esa di ààbe ne nuub elii o. 3 Dum ne tøp tak ε, me di ekwyel elee bin náá, mot é ke náá: «Me eekal Yezu o», ye tok Sisim Zeeb lwom nyε náá, nyε ke deenek. Tin, ye tok ne mot di ne ghwyil eben gwood ke náá: «Yezu é Ghej!», ye é di ààbe náá, Sisim na Dεε di edjeed nyε oo. 4 Mekeε me Sisim di

edje ε, εbu membi, Sisim é wat. 5 Mesa me Zeeb ne bu membi. Mesa me mena di esaka ε, ye é yii Ghej ngot. 6 Ye é ne bete ne membi me esa mesa me Zeeb. Ye é Zeeb yenok ngot é di esa mesa menek djas to lenaka. 7 To tsik mot ne mot, Sisim εpelyaal εkεε mot ne mot nabela, étep εkwyeε bot djas ε. 8 Sisim dje bedhiiti bot ε, εkεε εlii ne etsøj. Sisim tak wat kadje bak bot ε εkεε εlii ne metselal. 9 Sisim tak wat εpedje bedhiiti bot tete εdum ε kon ne Zeeb. Ye é kadje bak bot ε, εkεε ε egwom ε bot. 10 Sisim eedje bedhiiti bot εkεε esa endem mebwala, ne bak bot nye eedje be εkεε egoola sa Zeeb di elee be ε. Deenek, ne bedhiiti bak tak, nye eedje be etsøj εwa mbek pak embee sisim ne embæe sisim. Tin, ye kabé bedhiiti o, nye eedje be ε εkεε εlii ε to εlii ε bot djas di ààgwak ε. Nyε kadje ne bak bot ε etsøj εgoola εlii binε. 11 Ye é Sisim tak wat ε di esa mesa menek. Nyε ne dje mot ne mot εkεε nyε di ekwyel ε. 12 Nyel ε wat. Ye é ne bete ne ekyes. Tin, ekyes e tak nakoozobu, ekyes binε djas sa é me me wat. Ye é tyee wat ne zeega bot ε mendjaala di elyaal nyel ε Klisto. 13 Tin, menabelka djas, bot ε mbyak eYuda neghu bot ε mbyak eGhelek, kwom mot neghu sejεle mot. Ye nabé é, mena naaduwaka Zeeb to Sisim wat. Ye nabé é étep mena needika nyel ngot. Tin, ye é Sisim tak wat ε di tyee medii ee mena di edeka menabelka djas ε. 14 Tin nyel mot aanàkwaaazodi ne kyes wat. Nyel mot ne bu ekyes. 15 Ko eke náá: «Dáá di náá me tok mbo ε, mam tok kyes nyel ε!» Nyε aadus náá, nyε kyes nyel ε étep tak ε? 16 Elo skake ye é sok náá: «Dáá di náá, me tok dis ε, mam tok kyes nyel ε!» Nyε aadus náá, nyε kyes nyel ε étep tak ε? 17 Ye é pe di náá, nyel ε mot djas εpedi é di ε dis ne dis oo, mot aakagwak tin dáá? É di'enek, ye é pe di náá, nyel djas εpedi é ε lo ne ε lo oo, é di'enek, mot aakagwak menuub tin dáá? 18 Ne tseetse, Zeeb naasa nyel mot di ekyes ne ekyes, kyes ne kyes ne mesa me, dáá Zeeb nyε εmet nadi ekwyel ε. 19 Deenek, ye εpedi é di náá, nyel mot nazosael ε ne kyes wat oo, pe nyel mot tok. 20 Deenek, nyel mot ne bu ekyes, é di'enek, nyel ε wat. 21 Dis tok ne ghwyil εke ne mbo náá: «Me tok ne gwyεs ne nø!» Deenek, lo tok ne ghwyil εke ne meko náá: «Me tok ne gwyεs ne nø!» 22 Bedhiiti ekyes ε nyel ee bot di ebee náá ye ààval sonok o, ye é ne bete ne mesa. 23 Ekyes ε nyel ee bot di ebee náá, ye é ààdyeebabaval sonok ε, ye é ee bot di ebaakwyεeg dhaa nyel ε. Tin, ekyes nyel ee bot dyeebabee náá, ye ààgoka náá yii nyen é mis me bot ε, ye é ye é bot di ekwyεeg εbuεpe

ε. 24 Tin, ekyes e nyel ee bot dyeebabee náá, εnyo ne εbee ε, ye é ààkwyeeεga εbueεpe. Deenek, é ghej Zeeb nasa nyel mot ε, nyε naadyeebadje duu ne ekyes e nyel ee bot di ààdyeeaval sonok ε. 25 Bela náá, mbek tok to nyel mot. Deenek, ekyes djas epekwyeel pak'oo. 26 Ye é di náá kyes nyel mot wat εpekpaa ε oo, ekyes nyel djas ne gwak mεkpa menek. Tin, kyes nyel wat εdjeaa duu oo, ekyes nyel djas ne di to mεmyaala. 27 Bela náá, bi é nyel ε Klisto. Mot ne mot pak'en ε kyes wat e nyel tak. 28 Etep tak ε di náá, to zεega ndjaa mendjaala, Zeeb nakan εdil sok ε bot ε lwoma, bhii tak bengoolel-mekpa Zeeb, zenoo belyoel. Bhis binok, nyε naabaadil bot di esa endem mεbwala o, ne bot ε di ne ghwyil etsik bot ε mεbε o. Bhii tak, nyε naabaazedil bot ε di ne εkεe εkwyee neghu εdjeed bao beso bo o, neghu elii ε to elii bot djas ààgwak ε. 29 Bot djas tok bot ε lwoma, neghu bengoolel-mekpa Zeeb, zenoo belyoel. Bela náá, bot djas tok ne εkεe εsesa endem mεbwala, 30 neghu bot ε di etsik bot ε mεbε o. Bot ε di elii to elii bot djas di ààgwak o, neghu bot ε di egoola elii binek. 31 Deenek, saaka náá, Sisim na Dεe dje bin εkεe di eval dhaa tye ε. Deenek, me εpelyaal bin nenak ze di edhaa meze menek djas ε.

13 Dyepokonooeka geka náá, me εpelii lii ε bot ε bos neghu yii efop, ye be náá kwyel tok to lam o. Tin, me di ààdi mot kwyel o, me é dhatyee ghom neghu boo εdjharjal e gwooz ee bot di nyuu étep esa εtapat ε. 2 Me ne ghwyil egoola mεkpa nadjeaa me pe daa Zeeb, me ne ghwyil edi náá, me ne bu egu, me ne ghwyil epiibal etep ε Zeeb djas di to so ε, neghu edi ne εdum ε kon ne Zeeb di náá, me ne ghwyil edis etsok di ye nadi o. Ye é tsεctse náá, me é ne ghwyil esa etep binek djas! Tin, me di ààdi ne kwyel ne bot o, etep binek djas ε toto. 3 Deenek, me ne ghwyil εnoo ekuma bam djas dje ne bedjel ε bot, neghu εnoo nyel'am ka ye buwa étep needikaa. Tin, me di ààbe ne kwyel ne bao beso bam to lyem o, etep binek djas ε e toto. 4 Bela náá, mot di ne kwyel o, ne εmaad, nyε ne bu esa enem esa, nyε ne kwyel bot. Nyε tok mot mbee lyem, nyε tok mot εbet neghu mot egheā nyel. 5 Mot di ekwyel bot o, ààsa etep e syen, nyε ààsa ekaa, nyε ne kwyel bot dhaa tye, nyε ààbaal bot ebuk to lyem. 6 Mot di ne kwyel o, nyε ààmyaala ne embee etep. Tin, nyε dyeebamyaal ε ne etsεtse. 7 Deenek, mot di ekwyel bot o, ne pel etep djas. Nyε ààbee bot é mis toto, nyε ne εbwaalel ne etep djas, nyε ne maad ε lyem sok bhwoob etep djas. 8 É di'enek, kwyel ε

kóm-kóm. Tin, mεkpa di egooolaa bot dum ne Zeeb ε, aanàbaagoola dhiiti dwoo. Ekeε nadjea bot étep elii to membyak mesis ε, aanàbaadi neghu egu me bot ε bøs aasi. 9 Deenek, bis goola mεkpa me Zeeb ε ba bim ε, etee náá, ba mòn egu ε les é pes. 10 Tin, dwoo ye aadi náá, tete egu aazyε é, ba mòn egu ε les ε waadiib. 11 É sok me nadi mòn dhyeeb ε, me nadi elii neghu esimza dää mòn dhyeeb. Me nadi é ne etsoj e bon dhyeeb. Tin, é sok me nakum boo-mot ε, me naakat esa etep djas nadi yii bon dhyeeb ε. 12 Nenak, mena beeka Zeeb ε dää to εnyen ε di àànyo εnyen ε, tin εwala di ezyε yenek, mena aabeeka nyε popoopwon. Nenak, me ààgu Zeeb εnyøepe. Tin, é εwala di ezyε yenek, me waagu Zeeb εnyøepe dää nyey nyε εmet di egu me ε. 13 É di'enek, esa elel bak moo é to lam: εdum ε kon ne Zeeb, ne εbwaalel, zenoo kwyel. Tin, to esa bak elel, kwyel eedhaa tye.

14 Pokosaaka sok kwyel, da bi εbaasaa mεkεe me Sisim, dañ-dañ é yii egoola bhaadal di edus daa Zeeb. 2 Mot di elii to dhaad mbyak ee bot di ààgwak o, nyε ààlii ne bot ε bøs, tin, nyε lii é ne Zeeb. Etεe náá, ye tok ne dhiiti mot di εmet sa nyε di elii ε. Tin, ne ghwyil Sisim na Dεe, nyε wysisal é etep di to εso ε Zeeb ε. 3 Mot di egoola mεkpa me di edus pe daa Zeeb ne bon nyεeg o, ààsa deenek. Etεe náá, etep nyε di elii ε, ye gwyák ε bon nyεeg. Nyε lii é etep nyε neesa náá, εdum ε kon ε bon nyεeg ne Zeeb pyet. Etεp εdje be megħħaaz ne εdje be melyo. 4 Mot di elii to dhaad mbyak ee bot di ààgwak o, nyε dje megħħaaz ne nyel εmet. Tin, mot di egoola mεkpa di edus pe daa Zeeb o, nyε dje megħħaaz ε ne bot zεega ndjaa mendjaala djas. 5 Me ne kwyel náá, biyø djas lii to dhaad mbyak ee bot di ààgwak ε. Sa me baadi kwyel εbueεpe ε náá, bi goola mεkpa me di edus pe daa Zeeb ε. É di'enek, mot di egoola mεkpa me di edus pe daa Zeeb ne boo metaj dhaa mot di elii to dhaad mbyak ee bot di ààgwak ε. Ye é di náá, dhiiti mot to zεega tak é ne ghwyil egoola ye o, ye é εnyøepe, etεe náá, bot djas ε waagwak. Tin, εdum ε kon ε bot ε zεega ndjaa mendjaala ε waató sok. 6 Bon nyεeg, me pookodji bin náá: é ghej me aazyε pe yebø ε, me kalii ne nen to dhaad mbyak ee bot di ààgwak o, me kakwyee bin tin ne yé? Ààbe ne dhiiti sonok. Ye goka deenek ε, ye di náá, me tel bin sa nadi syela ε, me goola bin ε bhaadal Zeeb dhis ε. Me dje bin egu neghu εdje bin ε melyo. 7 Djhoopokonooeka geka ne esa di ewbomaa etep εbøøl mεbyoñ ne ye ε,

dáa sandjo ne tɔŋ. Ye é be náá, esa be di ebwom ε, bwoma tak ààwyis sej to melo oo, bot ε ààgu mbēk pak esa di ebwomaa ε. 8 Ye é tyee ne mot di elō boo tɔŋ esodja, ye di ààlɔœl enyøepe oo, ye tok ne mot ààwyel étep ekəlumla deeb. 9 Ye é djala ne biyo bemet. Ye é be náá, bhaadal bi di egoola ε, bi goola ye é to elii ee bot di ààgwak ε. Tin, bot ε aamet sa bi di ellii é dák? Bi lii é e toto! 10 Deenek, kɔ eko ε bɔs ye é nc bcte ne elii, ye tok ne lii wat to elii binek di náá ye é ààval dhiiti sonok. 11 É di'enek, mot di elii ne nam tɔ̄ lii me di ààgwak oo, nyε é ndjɔŋ pe daa lam, mam pe é ndjɔŋ pe daa le. 12 Dák di náá, bi ne dyeebawa lyem to mekēs me Sisim ε, saaka náá, bi di bot e kum. Ekum e tak di yii di esa náá, edum ε koj ε bot zε̄ga ndjaa mendjaala Zε̄b tó sok ε. 13 Dum ne etep binek, mot di elii tɔ̄ elii bot di ààgwak ε, nyε goka ε ne ewaab ne Zε̄b ε náá, nyε dje nyε ekēs yii egoola esa nyε di elii ε, étep bot neemet sa nyε di elii ε. 14 Etēs náá, me di edjala tɔ̄ elii binek oo, sisim yam é to mendjaala. Tin, metselal mam kadi é ààgu sa me di elii ε. 15 Mε aakasa tin dák? Mε aadjaala Zε̄b ne sisim yam. Tin, da mε baadjaala nyε doo ne metselal mam. Deenek, mε aadjeeb nyε djeeb duu ε ne sisim. Tin, da mε baadjeeb nyε djeeb duu ε ne metselal mam. 16 Ye é be náá, wɔ zobulal bhɔ̄ ne Zε̄b ε to sisim oo. «Haa» mot di egwak wɔ tɔ̄ zε̄ga ndjaa mendjaala aakake «Amén», ne mendjaala mε wɔ bulal bhɔ̄ ne Zε̄b ε dák? Nyε mot di náá, nyε ààpagwak dhiiti sonok to sa wɔ lii ε. 17 Ye nakoozodi náá, mendjaala mɔ̄ yii εbulal ε bhɔ̄ ne Zε̄b ye nakoozonyo dák, ye é ààsa náá, bedhiiti bot pyet to edum ε koj ne Zε̄b. 18 Mε εpebulal bhɔ̄ ne Zε̄b etee náá, mε εpelii to elii bot di ààgwak ε, dhaa biyo djas. 19 Tin, é mis me bot ε zε̄ga ndjaa mendjaala e kwan. Ye goka é, mε lyo be nemekpa me lii be di gwak ε. Tin, mε kolóo-lóoak mēkpa meten, ye é eedhaa yii di náá, mε lóo ε mēkpa bedhet- bedhet tɔ̄ lii di náá ee bot di ààgwak ε. 20 Bon nyεeg, katka edi ne esimza e bon dhyeeb. Dika dhatyee bon dhyeeb bot ε di ààgu sonok ε, sok bhwoob embee etep. Ye kabé pe kyee etiibal ε, dika eboo e bot. 21 Gwakeka sa ekwyala di elē: «Ye é to elii e sis, ne to enuub e bot ε membyak mesis ε, mε aalii ne bot ε mbyak'ak, ye nakoozodi deenek, be aanàkwaagwak ε mε.» Gherj ke ε deenek. 22 Deenek, ekēs elii ε to elii ε bot di ààgwak ε, ye é ndem étep bot ε di ààdum koj ne Zε̄b ε, ààkabé étep bot ε di dum koj ne Zε̄b ε. Ghuna, ekēs egoola mēkpa me Zε̄b ε ndem, étep

bot ε di edum koj ne Zε̄b ε, ààkabé étep bot ε di ààdum koj ne Zε̄b ε. 23 Djhoopokogekka náá, bot ε zε̄ga ndjaa mendjaala djas lii to elii bot di ààgwak ε. Bhii tak, bot ε di egwak-gwakak ε, neghu bot ε di ààdum koj ne Zε̄b ε, zeni tinaak oo. É di'enek, be aanàkwaake náá, bot binok djas εpelyet e? 24 Ye é be náá, bot djas tɔ̄ zε̄ga ndjaa mendjaala εpegoola mēkpa ε Zε̄b oo. Dhiiti mot dhaa ye ε, neghu mot ε di ààdum koj ne Zε̄b eni tinaak oo, nyε waagwak etep binek djas. Bhii tak, nyε waagu náá, nyε mot mesyem kɔ̄ esu ε etep nyε gwak ε. Tin, ye waasa to bum lyem'ε tyee na zake. 25 Deenek, esimza be nadi syela ε waawyis tɔ̄ gwye. Tin, nyε aapayak meboj me bhwoob si eduwal Zε̄b, eke náá: «Ye é tseetse náá, Zε̄b é pak'en!» 26 Bon nyεeg, bot goka ε ne eswola ne ye dák? É sok bi di esεegá étep mendjaala ε, mot ngot to lin ε ne ghwyil εtii medjeeb di edje meghaaz ε, dhiiti mot ε ne ghwyil εdje melyo, dhiiti mot ε ne ghwyil elē sa Zε̄b natel nyε é, dhiiti mot ε ne ghwyil εlii tɔ̄ elii bot di ààgwak ε, da dhiiti mot ε egoola mēkpa me tak, etep binek djas ε etep esa náá, zε̄ga ndjaa mendjaala neetó sok. 27 Ye é be náá, bedhiiti bot εpelii tɔ̄ elii bot ε di ààgwak oo, ye nyɔ ε náá, ye zoodi bot ε ebá neghu belel ε di elii, mot ne mot ne ye ewala ee nyε di elii ε, da mot ngot edi mot etep egoola sa be di elii ε. 28 Ye é di ààdi ne mot di egoola sa be di elii ε. Beta náá, mot goka ε kat elii elyelepe to zε̄ga ndjaa mendjaala. Tin, nyε goka ne etōla ε to lyem, ne etōla ε ne Zε̄b. 29 Ye é be náá, bot ε ebá neghu belel εpegoola mēkpa ε Zε̄b. Beta náá, bedhiiti bot ε egwak enyøepe sa be di elii ε, étep egu náá ye é tseetse neghu ye é etsal. 30 Ye é be náá, Zε̄b eelyaal dhiiti mot to sama bot ε di egwak ε, dhiiti sa di to so ε. Ye goka é náá, mot nadi egoola mēkpa ε Zε̄b ε, kat elii. 31 Biyo djas ε ne ghwyil ε egoola mēkpa ε Zε̄b, mot ne mot ne ye ewala, etee náá, bot djas neebela melyo ne edjeaa meghaaz. 32 Bot ε di ne ekēs egoola mēkpa me Zε̄b ε, goka ε ne edjeed ekēs Sisim Zε̄b zedje nyε enyøepe. 33 Etēs náá, Zε̄b tok mot ε ezem, nyε Zε̄b e egwyem. Dák di esael to ezeεga ndjaa mendjaala djas me bot ε Zε̄b ε, 34 ye goka ε náá, boa edi gwym to ezeεga mendjaala mendjaala, ye é ààpadjeaa be ze náá, be lii. Ye é dák etsi e Zε̄b di elē, be goka ε ne elooba ne bot ε di edjeed zε̄ga mendjaala. 35 Ye é be náá, be εpekwyel esaa egu dhiiti sonok oo. Be goka ne ekedji ε, ne botom bɔ̄ pe mendjaala. Ye tok enyøepe náá, moma dji mēkya tɔ̄ zε̄ga ndjaa mendjaala. 36 Bi gek é náá,

biyo ne biyo é di esukmekpa me Zeeb e? Neghu bi gek é náá, ye é biyo ne biyo e nagwakmekpa menek e? 37 Mot é gek náá, nye é ngoolel-mekpa e Zeeb oo, neghu náá, nye é ne ekees Sisim na Dée oo. Nyé waagu náá, sa me kwyal bin ε, ye é metij e Ghej. 38 Tin, nye di ààgu ye oo, ye kwyel elëe Zeeb ààgu nye. 39 Bon nyëeg bam, daaj-daaj saaka náá, bi goola mekpa me Zeeb. Tin, sa bi ààlu náá, bot nàlii tó elii bot di ààgwak ε. 40 Tin, etep djas goka é ne esael enyöçpe, ààbe tó ezem.

15 Bon nyëeg, nenak me epékwyel etaala bin Mbëe

Bhaadal me nagoola bin ε, Mbëe Bhaadal bi nagwak ε, yii bi zewa lyem é tak ε. 2 Ye é dum ne Mbëe Bhaadal tak ε bi nabela tsik. Ye goka é bi baal ye dáa me nagoola bin ye é. Ye é di ààdi deenek oo, ye é waalyaalá náá, edum ε korj ε len ne Zeeb ε yii toto. 3 Më nakan egoola bin ε melyo me mam me emet nagwak ε. Melyo me tak é náá, Klisto nagwyé é etep mesyem mena, dáa ekwyala Zeeb di elëe ε. 4 Nye naadelaa tó evit, da gom bhis melu meléel dáa ekwyala Zeeb elëe ε. 5 Wò gwak, nye zetel Pyëed nyel, dòo ne bedhiiti bedjekel nadi edjooaa «bekam ne bëbá». 6 Bhii tak, nye naaztel nyel é swala wat ne bedjekel be bedhet-eten. Bedhiiti bot pak'oo é nazegwyé, bete ne bot pak'oo dinaa ne tsik. 7 Bhii tak, nye naaztel nyel ne Zak, zenoo bot ε lwoma be djas. 8 Bhis nye natel bòo djas nyel ε, nye naaztel mam nyel, mam mot di dáa mòn mot nabiyel nye dinaa ààwozal tó mò ε. 9 Më tok vanj mot ta sama bot ε lwoma. Ne tseëtse, ye ààgoka náá, me djooaa «mot lwoma». Etee náá, më é naatiig bot ε zëega ndjaa mendjaala Zeeb. 10 Tin, kò esu ε enem ne embëe e Zeeb é me moo mos mot me di'ak. Enem ne embëe Zeeb nadje me ε nabe é ààbe yii toto. Më naasa be mesa me na lyel-lyel dhaa bedhiiti bot ε lwoma djas. Ne tseëtse ye nabe é ààbe mam, ye é enem ne embëe Zeeb ε nadi esa mesa ta lam. 11 Ye nakoozodi náá, ye é mam ε di elyo neghu bedhiiti bot ε lwoma é di elyo, ye é Mbëe Bhaadal bis di egoola. Ye é kò esu ε tak ε bi di edum korj ne Zeeb. 12 Mena goolaka bot Mbëe Bhaadal é náá, Klisto naazegom pak myoñ. Tin, tó sama yen, ye é ne bedhiiti bot pak'en kabaadi eke náá, «Bot ε zegwyé ε, be tok ne ghwyil egom.» 13 Ye é be náá, bot ε zegwyé ε aanàkwaagom oo, ye kwyel elëe é náá, dòo ne Klisto pe nabe é ààgom pak myoñ. 14 Deenek, ye é be náá, Klisto nabe é ààgom pak myoñ oo. É di'enek, melyo me mena di elyoka ε, ye é e toto! Tin, mena tokeka ne sa mena di edum korj kò esu ε tak ε. 15 É di'enek, menaka é bot ε di elëe elep

etsal dum ne sa Zeeb nasa ε. Etee náá, ye nabe é, mena naabarja bot náá, Zeeb naagomal Klisto bhis esyee. Ye é be náá, mena lyoka etep etsal oo, bot ε nazegwyé ε aanàkwaagom. 16 Ye é be náá, bot ε nazegwyé ε aanàkwaagom oo, é di'enek, Klisto pe nabe é ààgom pak myoñ. 17 Deenek, ye be náá, Klisto nabe é ààgom pak myoñ oo, edum ε korj ε len ne Zeeb é toto. Tin, bi dinaa é «tòp» to mesyem. 18 Ye é be náá ye deenek oo, guka náá, bot ε zegwyé ε egwakel ne Klisto ε, be eezewo ze. 19 Ye é be náá, ebwaalel ε lena ne Klisto zosik é ne tsik bot di ne ye kò éko ε bòs oo. Menaka é bot ε mezuk dhaa bot djas. 20 Tin, ne tseëtse Klisto naagom pak myoñ, ye lyaalá náá, nye é di tom pyeeb. 21 Dáa ye di náá, esyee nazyε kò éko ε bòs ε ne mot ngot ε, ye é tyee wat, egom ε pak myoñ zyε é ne mot ngot. 22 Dáa ye di náá, bot djas epégwyé etee náá, be é bedha ε Adam ε, ye é tyee wat, bot djas waagom tó esyee etee náá, be é tó egwakel ne Klisto. 23 Tin, mot ne mot é ne ye elu. Klisto ε mot mken nagom tó esyee, dáa esa nabeaa tó pyeeb ε. Eghen nye aabula ε, bot djas nadi tó egwakel ne ne ε, waagom tó esyee. 24 Bhii tak, ye aadi é mësik me bhwak. Deenek, Klisto aagó ekukuma djas, be mëbwala djas, ne embee esisim djas, da bulal eyoñ ne Zeeb Seeg. 25 Etee náá, ye nya é Klisto di boo mëkoozi, kekum ewala Zeeb aawa bot ε mebhuka me djas si mëko me ε. 26 Tin, ye é esyee é di mot mebhuka e mësik aagóaa ε. 27 Tin, ekwyala lee é náá: «Zeeb naawa etep djas si mëko me Klisto.» Deenek, ye epenyen popoopwon náá, tó ekwyala bak, eghen Zeeb di eke «djas» ε, ye tok dòo ne nyey Zeeb to tak. Nyey mot nadje Klisto ghwyil ekok kò esonok djas ε. 28 É sok esonok djas aadi si ekukuma ε Klisto ε, é di'enek nye emet, mòn aadi é si ekukuma ε Zeeb Seeg, mot nadje nye ghwyil ekok kò esonok djas ε. Deenek, Zeeb aakadi Mëkoozi é kak kò esonok djas. 29 Baatalaka ne bot nazeduwa Zeeb é di bot ε zegwyé ε. Ye é be náá, ye é tseëtse náá, bot ε nazegwyé ε aanàkwaagom oo, «haa» etep yé be di eduwa Zeeb é di bòo ε? 30 Etap yé bisò bëmet bot ε lwoma di eka menyel mes melu djas é esyee? 31 Bon nyëeg, melu djas esyee é e bhaaz'am. Më lee é tseëtse náá, më epemyala ne nen kò esu egwakel ε len ne Gherj'enaka Yezu Klisto. 32 Eghen me nadi pe tó ghaada Efëez ε, ye nabe é eke me naaduu tuub ε ne betit ε menyen. Më é pe di é duu ne noo ε tó ekwosak epuuđ ε, «haa» me nabela yé bhii tak? Ye é be náá, bot nazegwyé ε aagom oo, djhoosaka dáa bot ε bòs djas di eke ε. Be dyeebake

é náá: «Djhoodéka edee né menyok, djemén mena waagwyéka!» **33** Nákooaka menyel min, etéé náá ye é tseetse sa bot di eleé: «Béembee bón beso aapul mefulu men.» **34** Dika djem, bulalka mbeé mefulu men. Tin, katka esa é mesyem, etéé náá, bedhiiti bot pak'en àágú Zeeb, ye àásá bin syen e? **35** Neghu dhiiti mot é waadji náá, «Bot é aagom pak myor dáá? Tin, menyel móó é aakadi dáá?» **36** Mot di edji deenek o ààtselal. Bum le ee mot di ebe ε, tok nc ghwyil ckwyil. Ye é be náá, bum tak dinaa àápabó to bós oo. **37** Eghen mot di ebe bhek ε, é sok di náá, bhek moo kan é kwyil ε. É di'enek, ye é aanàkabaadi tyee wat né bhek nabéaa ε. Ye nakoozodi mbi mëbhék neghu bhüm le djas. **38** Tin, Zeeb epedje né bhek yenek kókó ezel nyé di ekwyel ε. Deenek, bum le tak aabaazodi é dáá bum le nabéaa ε. **39** Esa djas di ne tsik ε tok ne mbi nyel wat. Nyel mot tok tyee wat né nyel tit; epuud mot tok tyee wat né yii enen neghu yii é besu. **40** Ye é né edjema di pé tó gwoo né edjema di pé kó bós ε, edjema di pé tó gwoo o, né kas dhaa edjema di pé kó bós ε. **41** Gwyés é né ye mékas, ngón é né ye ε, ekwyikwyen é né yóbó mékas. Tin, pak ekwyikwyen, mot né mot é né ye mékas. **42** Ye é aadi é deenek é ghen bot zegwyé o aagom ε. Eghen muu di edelaa ε, ye é dáá bhek be di ebéaa ε, ye né bó. Eghen ye di egom ε, ye aanàkabaagwyé. **43** Ye é delaa o, ye tokape dhiiti vaj sonok. Ye é kagom oo, ye moo é né ghwyil né duma. **44** Eghen ye di edelaa ε, ye é nyel epuud é di edelaa. Nyel epuud delaa ε tyee wat dáá be di ebe bhek ε. Eghen nyel epuud di egom ε, ye aadi é nyel Sisim. Tin, ye é aakadi é ye moo nyel epuud né nyel Sisim. **45** Deenek, ekwyala lee é náá: «Adam mot nakusaa e meken o nabé é mot né tsik.» Tin, Adam mesik é Sisim di edje tsik ε. **46** Ye tok nyel Sisim di ezye sok. Ye é nyel epuud é di ezye sok. Bhii tak, nyel Sisim kazyé. **47** Mot meken nakusaa é né bós, mot bóbá nadus é pé tó gwoo. **48** Bot é di kó eko ε bós ε, be tyee wat né mot nakusaa né bós o. Bela náá, bot ε di pé tó gwoo o, be é tyee wat né mot nadus pé tó gwoo o. **49** Tin, ye é tyee wat né menabelka bot é di embaja-mbaaja mot nakusaa né bós o. Deenek, ye é tyee wat mena aadika ε embaja-mbaaja mot nadus pé tó gwoo o. **50** Bon nyéeg, gwakeka sa mé di ekwyel eleé ε. Sa nakusaa né epuud né ghiya ε, ye tok nc ghwyil é bela di tó eyoñ ε Zeeb. Tin, sa di náá ye aagwyé o, tok nc ghwyil é bela tsik na kom-kom. **51** Gwakeka, mé epékwyel eleé bin sa di tó sō ε. Tin, menabelka djas é waaswolaka. **52** Ye

aasaal e móó ewala batsa, ààbóya tyee dis di ebwaaba ε. Eghen tój aaloó looa mesik ε. Etéé náá, é sok ye aaloó ε, bot é nazegwyé o waagom be neebela tsik na kom-kom. Tin, Zeeb é waaswola menabelka bot é aalik né tsik o. **53** Tin, nyel di náá, ye é né ghwyil épulel é goka é né eswolaa, étep ye needi àápulel. Nyel di né ghwyil egwyé é né goka é né eswolaa, étep ye needi ààgwyé. **54** Ye é be náá, nyel di épulel o, aanàkabaapulel oo; da nyel di egwyé o, kadi é ààkabaagwyé oo. Ye é deenek ε, sa ekwyala di eleé aabela esuk: «Esyee aanàbaadi tak, nyé eekwakaal! **55** Woy esyee, eghen bó moo wo? Woy esyee, ghwyil' o e egó é bot moo wo?» (**Hadés g86**)

56 Esyee bela ghwyil egó é bot é to syem. Tin, syem kabela ghwyil é to tsi. **57** Deenek, bhóó ne Zeeb, mot di edje mena ghwyil ekwak esyee, kó esu ε Ghej'enaka Yezu Klisto o. **58** Bon nyéeg bam mé di ekwyel dhaa tyé o, dika né megħħaaz da bi é lyel bham! Saka mesa mé Ghej enyøere. Bi goka né gu ε náá, mesa mé Ghej ee bi di esa ε, ye aanàgwyé e toto.

16 Ba bōo mëkpa kó esu ε epata ee zeseegaa étep bot ε zéega mendjaala mé għada Yeluzalem ε. Bi goka é né edu enyøere metin tak wat ee mé nadje né ezeegaa mendjaala mé għada Għalati ε. **2** Eyenga djas, mot né mot pe ndjar'ε goka é né ēdis ba bim esa, dáá ye di edjala né ēbela ε le ε. Da nyé é kwom, étep nyé needi ààbwodd dwoo ezye ε lam étep esa ye. **3** Eghen me aakum ε, mé waalwom bot ε bi nazeséé o, étep be neekkyeed epata ee bi nazeséeg ε né bermekana mé nadje be ε, pé għada Yeluzalem. **4** Ye é be náá, ye goka é mam pe tó oo, bis né be noo é kwaatō. **5** Mé aazyé pé daa len ε bħis mé aasilal etep bam djas pé kyee dik Masedwan ε, etéé náá, mé aadhjan ε penek. **6** Mé é né ghwyil edi ba mélù pe yibó, negħu mé é né ghwyil ekwyeeq tu mbu bebbi. É di'enek, bi é né ghwyil ekwyeeq mé é ēgħola medjoñ mam, pé kyee mé di ekwyel etó ε. **7** Mé é ààpakyel náá, mé zye pé yebó tyee goj swak. Tin, Ghej ekwyel oo, ekwosak ε lam é náá, mé kwyeeq ba mélù pe yibó. **8** Deenek, mé epékwyel edi tó għada Efiez kekum dwoo ċbyon ε Patekot. **9** Etéé náá, ye é tete ewala ee zedjea mé ε étep esa boo mesa me Zeeb, ye nakoozodi náá, bot ε mēbhuka epibu. **10** Timote ekum pé yebó oo, beka nyé enyøere étep nyé neemyala. Etéé náá, nyé é mot-mesa ε Ghej dáá mam. **11** Sa mot ààbee nyé é mis toto. Tin, kwyeeka nyé étep nyé neegħola medjoñ me tó egwyem, nyé neebula pé kyee mé di'ak. Etéé

náá, bis ne bedhiiti bón nyeeeg εpebwood nyε. **12** Yε kabé móñ nyeeeg'ena Apolos o, mε ne dyeebadjε nyε meghaaz étep εzyε pε yebo bε ne bedhiiti bón nyeeeg. Nenak, nyε dinaa ààpakwyel εzyε pε yibó. Nyε aazyε é, dwoo nyε aabela ghwyil ε. **13** Dika ndjem, dika għiñ tó edum ε kon ne Zeeb, dika ne meghaaz, dika ne ghwyil. **14** Saka etep djas ne lyem kwyl. **15** Biyo bón nyeeeg, bi ne gu Stefanas ne bot ε mebyel mε. Bi ne baagu náá, pε kyee dik Akayi bε nabé é bot ε mkekn edum ε kon ne Zeeb. Deenek, bε naawa lyem tó mesa mε zeeġa bot ε Zeeb. Tin, mε spewaab ne nen náá, **16** bi looba ne mbi binok bot, dəo ne bot djas di ewa lyem elyelepe tó esa mesa mε Zeeb sama ne noo ε. **17** Mε epemyala ne etuula ε Stefanas, ne Føoltunatus dəo ne Akayikus. Bε naadis mε piid'en ee mε nadi ne ye é. **18** Guka dáa bi di enoo mbi binok bot ε, etee náá, bε naasil mε lyem dáa bε nasil yebo ε. **19** Bot ε ezeeġa ndjaa mendjaala kyee dik Azi djas eeswos bin. Deenek, Akilas bε ne Pilisil, zenoo bot ε zeeġa mendjaala di eseeġa pε tó ndjan ɔo ε, bε eeswos bin ebuepε tó egwakel mena dika ne ye ne Għejj ε. **20** Bón nyeeeg bin bot ε di wak ɔo, bε eeswos biy়o djas. Swoselka pak'en ne meswosel mε eboma mémuk ne bón nyeeeg bin. **21** Mam Pøl, mε eeswos bin. Ye é mam mε emet ekwyal mékpa mε meswosel mak ne mbo'am met. **22** Mot di ààkwyel Għejj o, beta náá, nyε bela mbee baka! Maalana ta! — Għejj'es dha! **23** Beta náá, enem ne embes ε Għejj Yezu di ne nen. **24** Mε ne kwyel biy়o djas, tó egwakel mena dika ne ye ne Yezu Klisto ε.

Koolət yii Boɔba

1 Ye é mam Pol, mot-lwoma ε Yezu Klisto tō ekwosak ε Zeeb, bis ne Timote mōn nyεeg'ena é kwyal mēkana mak. Bis eeswos bot ε zεega mendjaala di pe kyee ghaada Koolet, ne bot ε kyee dik Akayi djas di eduwal Zeeb o. **2** Beta náá, Zeeb Sεeg'enaka ne Ghej Yezu Klisto dje bin enem ne embεε, ne egwyem. **3** Djhooduwalka Zeeb, Sεeg ε Ghej'enaka Yezu Klisto. Nyε É Sεeg'enaka mot di ne ghoj ne bot o. Nyε É Zeeb mot di edje bot ghwyil sok membi me etep djas o. **4** Nyε ne dje mena meghaaz tō membi me mezuk djas, etεε náá mena needjeka pe bedhiiti bot ε di tō mezuk o meghaaz. Ye é be náá, mena é ne ghwyil esa deenek o, ye é etεε náá, Zeeb nanyel edje bis ghwyil tak sok. **5** Tin, mena zukeka ebuepe tyee wat ne dāa Klisto nazuk ε. Ye é be náá mena di ezukeka o, Zeeb waadjeka mena meghaaz me Klisto dhaa nyel. **6** Ye é be náá, mena é tō mezuk o, ye é etεε náá, bi neebela meghaaz ne tsik. Ye é be náá, mena eebelaka meghaaz o, ye é etεε náá, Zeeb needje bin meghaaz. Meghaaz me tak ε waadje bin ghwyil εmaad membi me mezuk bi di ebee ε. **7** É di'enek, bis é ne boo εbwaalel ne nen. Etεε náá, bis ne gu náá, dāa bi di ezuk mbi mezuk me wat ne nes ε, bi é waabela mbi meghaaz me zedjeaa bis ε. **8** Bon nyεeg, bis kwyel é náá, bi gu mbi mezuk me bis nabee tō eghaada kyee dik Azi ε. Ye é penek ε bis naboma ne mezuk dhaa nyel. Ye é tsεetse náá, bis nabé é àakkabe ne εbwaalel náá, bis é waatsak. **9** Deenek, bis nabé é ne egeka náá, bis naazemyaal fej ε esyee. Ye nasael deenek ε etεε náá, bis needi àawa εbwaalel kō menyel mes met. Tin, ye goka é bis wa εbwaalel ε les ne Zeeb, mot di gomal bot o. **10** Ye é nyε é napek bis to mbi yenek esyee, nyε é kwaabaazopek bis. Ne tsεetse, bis é ne εbwaalel ne ne náá, nyε waabaapek bis. **11** Tin, biyø pe, bi ne kwyee bis é sok bi di edjaala Zeeb etep'εs ε. Etep tak ε, bete ne bot di ebulal bhoo ne Zeeb kō esu mεpka me nyε napek bis to esyee, ne dāa nyε di eyala ne mendjaala mōo etep'εs ε. **12** Gwakeka sa bis di egoka ne eghεε nyel ne ye é. Esimsa bis εpelyaal bis popoopwon náá, bis eekε enyøepe to epiki sama ne bot djas, daŋ-daj é ne biyø. Tin, ye é Zeeb é dje bis ghwyil esa etep binek djas. Ye é be bis naake deenek o, ye nabé é àabbé ne etsoj ε bot ε bøs. Tin, bis nake é ne ghwyil ε Zeeb. **13** Tin, tō bémekana mes, bis kwyal bin é, sa di náá bi é ne ghwyil laa ne etiibal ε. Deenek, me é ne εbwaalel náá, bi é ne ghwyil

tiibal etep djas bis di elii ε. **14** Ye é koodi náá, nenak bi ààpatiibal etep djas di kwyala tō bémekana mes o. Bis kwyel é náá, bi tiibal ye. Deenek, dwoo εzyε É Ghej'enaka Yezu, bi é waabi bet kō esu ε les, dāa biso pe é aabi bet kō esu ε len. **15** Eghεε me nake sok náá, me εpezye pe daa len ε, me nadi É εbwaalel náá egeka bin ε deenek. Me nakwyel ε náá, medjoj mam pe daa len sael tyee é sok ebá. **16** Deenek, me nadi ekwyel náá, me dhaa pe daa len, da me é goola tó pe kyee dik Masedwan. É mebhula, me é baadhaa pe daa len etεε náá, bi neekwyee me ne εgoola mendjon mam pe kyee dik Yude. **17** Eghεε me nagek deenek ε, me nabé é me nadjaa ne tsuj djem ne byak. Egeka ee me nadi egek ε, ye nabé é ààdi tyee wat dāa bot ε bøs'ak di eke ε. Tin, bot binøk é ne ghwyil myaal «Iyoo» ghuna bε byen tep'enek byena. **18** Zeeb É tyaases'am, sa me di eleε bin ε, ye nabé é etep εmyaal «Iyoo» edi wø byen sonok. **19** Etεε náá, Yezu Klisto mōn ε Zeeb, ee mam ne Silas zenø Timote, zegoola bin ε. Bhaadal tak nabé é ààdi etep bot εmyaal «Iyoo» edi di náá wø eebyen «ààbε» o. Bhaadal'es dum ne ne, nazobε É «Iyoo». **20** Tin, Yezu É di «Iyoo» kō etep djas Zeeb nakek ε. Ye é etεε náá, kō esu ε Yezu Klisto ekek ε Zeeb djas di «Iyoo». Ye é bis di egoka ne εmyaal náá, «ye di deenek», etep edje duma ne Zeeb. **21** Deenek, Zeeb nyε εmet é di edje bis ne biyø ghwyil edi tō epiki tō εgwakel ε les ne Klisto. Ye é Zeeb nyε nyε εmet é sée bis, etep bis needi bot ε mesa me. **22** Deenek, nyε eezewa bis ndem ne din ε le. Nyε eebaawa tō ebum lyem bis Sisim na Dεε, etep elyaal náá, nyε aadje bis sa nyε nakek mena ε. **23** Tin, me eenø Zeeb dāa tyaases'am, me kō o, nyε é gó me. Ye é etep εkaab náá, me εzεkebaazamal bin ε, me myaal náá, me aanàkabaasik pe ghaada Koolet. **24** Deenek, bis ààsaa náá, bi myaal sa bis di eleε bin ε ne bhel. Etεε náá, bi é ghiŋ tō εdum ε koj ne Zeeb. Bis saj é náá, mena sakā mesa é di wat etep menyø men.

2 Etep tak ε, me ke náá, me tok baasik pe daa len, etεε náá, me é zεkebaazeal elyem bin. **2** Me baal bin elyem o, ye tokape ne dhiiti mot pak'en aakabaasa náá, lyem'am di tō mεmyaala. Etεε náá, biyø djas aakadi é ne mebuk to elyem. **3** Me kwyal bin mēkana mak dáak ε. Etεε náá, me zye pe yebø o, me εzεkedi ne εbuk to lyem, dum ne bot ε waasa náá, me di tō myaala o. Ne tsεetse, me ne gu náá, é ghej me di tō myaala ε, biyø djas pe ne myaala. **4** Ne tsεetse, me nakwyel bin mēkana mak ε to menyad, ne εbuk to

lyem, ne mijal é mis. Ye be é ààbe étèp ye needje bin ghorj. Ye é étèp bi neegu náá, me ne kwyel bin dhaa tye. 5 Tin, ye be náá dhiiti mot ngot pak'en esa náá, bi di ne ebuk oo, nyé ààpasa ye ne mam emet, nyé sa ye é ne biyo djas. Bela náá, me ààpake deeneek étèp ehek tèp. Eteè náá, sa nyé sa ε ye eedyeebakpaa bedhiiti bot to elyem. Tin, ye é kabé bëdhiiti bot o, ye kpaa be ε ba bim. 6 Étèp mbi mot deeneek, medjamela me bot ε zèega edjala ne ne. 7 Dum ne tèp tak é di náá, ye goka é bi pel nyé. Deeneek, da bi é dje nyé megħħaaz étèp ekaab náá, syen εzżeksa náá, ċbwaalel nyé di ne ye é si. 8 Tin, ngwyeebel'am pe daa len ε náá, lyaalka nyé náá, bi ne kwyel nyé. 9 Gwakeka sa nasa náá, me kwyal bin mēkana ε. Mē nasuu é náá, me wa bin to mēbhōwal, étèp me neegu ye be náá, bi ne looba ne metiij mam o. 10 Bi é pel mot oo, mam pe é waapel nyé. Tsæetse, me eepel mot'enok tèp'enek. Nyé sa me mbee tèp oo, me eepel nyé ko esu ε len. Mē sa ye é é mis me Klisto. 11 Eteè náá, Satan needi ààkwak mena, deeneek, menabelka djas ne gu egeka be εnjoεpe. 12 É sok me nakum pe kyee dik Toloas, étèp ċegħola Mbexx Bhaadal ε Klisto ε, me naabee náá, Għej naadii me ze étèp me sa mesa. 13 Tin, kej nazzesa me to lyem dhaa tye, eteè náá me nabé é ààbela mōn nyiegħen Tit. Étèp tak ε me namwana ne bot ε Toloas. Wa gwak, me zegħola tó pe kyee dik Masedwan. 14 Duu ne Zeeb, eteè náá nyé é di ne ghwyil kô etèp djas. Ye é nyé é di edjeed l-oġġ bot ε di eke to mēmyaala o, étèp mena għeedidika begħej ε mewala djas ko esu ε egwakel ε lena ne Klisto. Deeneek, ko esu elena, nyé eesa náá, bot gu Klisto dáa mēnuub me mbexx mēmanas zesoaa é edi djas ε. 15 Tin, menaka é dáa menanas na mbexx mēnuub ε Klisto. Ye é mēnuub me buwa nyé naka Zeeb ye é. Mēnuub me menanas tak spetó pe daa bot ε zebela tsik o, ne pe daa bot ε zewo ze o. 16 Étèp bot zewo ze o, ye é nuuub ε mbee mēnuub me myoġ. Ye kabé bëdhiiti bot o, ye é nuuub ε mbexx mēnuub me tsik. Tin, εze di ne ghwyil esa yenek mbi mesa? 17 Bisò tok dáa bedhiiti bot ε di ebomsa mēkpa me Zeeb o. Eteè náá, Zeeb é lwom bis. Tin, bis ġoola mēkpa me ε, to etseetse é mis me, eteè náá, bis é bot ε mesa me Klisto.

3 Tin, bi gek belak ε náá, bis kwyel epelyaal bin sa bis di ε? Negħu bot aadi é ne gwyies etel bin mēkana me di elyaal náá, bis é betete bot ε lwoma? Negħu bis waab ne nen náá, bi kwyal bis mēkana me tak e? 2 Deeneek, biyo bemet é di mēkana mes zekwyalaa to

ebhum elyem bis ε. Tin, bot djas é ne ghwyil egū ne elaa. 3 Tsæetse, ye é popoopwon náá, bi é mēkana ε Klisto nazekwyal da bis εzye ne ye é. Tin, mēkana me tak àapakwyalaa ne kwos, ye nakwyalaa ε ne Sisim Zeeb di ne tsik ε. Ye nabé é ààkwyalaa ko ekok dáa etsi ε Moiiz nakwyalaa ε. Tin, ye nakwyalaa é to ebhum elyem bot. 4 Bot lii deeneek é ko esu ε ċbwaalel ee bot di ne ye ne Zeeb dum ne Klisto ε. 5 Bis tok ne egeka náá, bis é ne ghwyil esa mesa menek bisò bemet. Tin, Zeeb é di edje bis ghwyil esa sa bis di egoka ne esa ε. 6 Ye é nyey é nasa náá, mena dikha bot ε mesa to ċbheri ε le na bes. Ċbheri ε tak ààbela esuk to etsi, ye bela esuk ε to Sisim. Eteè náá, tsi dul bot ε to esyee, ye kabé Sisim o, ye dje bot ε tsik. 7 Etsi nakwyalaa é ko mēkok, deeneek, duma ε Għej naanyen ē ewala elenek. Bhwoob ε Moiiz nadi ekas koko mbi mēkas me wat di náá, bot ε Yisalael nabé é ààbela ghwyil ċdhal hal mis ko le, étèp εbee nyé. Tin, mēkas me tak nabé é ààbōya. Mesa me etsi tak dul bot ε to esyee. Egħej mesa me di edul bot to esyee natuula ε, ye naalyaal bot náá, duma Zeeb ε ne boo mēkas. 8 Ye é be náá, mēkas me sok nadi é deeneek oo, «haa» mēkas me duma e mesa me Sisim aakadi dáa? 9 Ye é be náá mesa me etsi di ewa bot to fej, epelyaal boo mēkas oo. Tin, mesa me Sisim di esa náá, bot di piki é mis me Zeeb ε, aadi é ne mēkas dhaa-dħajak. 10 Tin, bot é ne ghwyil eke náá, duma nadi ekas sok ε, ye tokape vanji sonok é mis me duma di ekas to melu mak ε. Eteè náá, mēkas me duma di mos ε, ye eedħħa-dħajak yii sok. 11 Ye é be náá, sa di náá ye ààbōya naadi é ne duma oo, «haa» għwixata ne sa di náá, ye é kóm-kóm ε! 12 Dáa ye di náá, bis é ne mbi mēbun mak ε, bis tokape ne bwoo to lyem. 13 Menabel àħsaka dáa Moiiz, mot nadi ebutal bhwoob'ε ne bħeε. Nyé nasa deeneek ε, eteè náá, bón Yisalael needi ààbée dáa mēkas menek nadi etó ne ediib ε. 14 Tin, kékum e dwoo elak mos, metselal ε l-oġġ nabeé àànyo emet esuk ε tak. Eteè náá, mis me bón ε Yisalael nadi é ne edim é għej be nadi elaa bermekana me ċbheri be na mwa ε. Tin, bħeε tak aazodus be é mis me sok bhwoob mēkas ε Klisto, mot di ne ghwyil edis be ye é. 15 Doo ne dwoo pan mos'ak, é għej be aadi elaa-laa bermekana ε Moiiz ε, ye é ne bħeε wat di ebutal metselal mōo. 16 Ekwyala elee é náá: «Moiiz nadis-dis bħeε é bhwoob ε, é għej nyé nadi elig mis għwix Għej ε.» 17 Tin, Għej ē Sisim. Deeneek, edi Sisim ε Għej di o, mot tok si bħel etsi. 18 Tin, menabelka djas tokeka ne mēbhwoob e mbutela, mena lyaalka ε

mekas ε Ghej, mena eeswolaka étep enorjel ne Ghej. Nenak, duma mena belaka epebyet εbyet ne εbyet. Duma tak dus é pe daa Ghej, nyε é mot di Sisim o.

4 Zeeb to enem esa be, naadje mena mesa mak. Tin, dum ne tēp tak é di náá, ye é ààgoka náá, mena bula pe bhis. **2** Bis eelum koj ne embee etep di esael to so ε, etep di edje syen ε. Bis ààsa mekoy, bis ààswola mekpa me Zeeb. Tin, ye biso di elyaal popoopwon é etseetse, ekwosak ε les ε náá, elyem bot djas gu náá, ye biso di elyo bot ε ye é etseetse é mis me Zeeb. **3** Ye é be náá, Mbεe Bhaadal bis di egoola ε, ye é syela o, deenek, ye é aazodi é syela étep bot ε di ewo ze o. **4** Ye é be náá, ye é ne bot ε di ààdum koj ne Zeeb di to gwoo o, ye é etee náá, Satan mbee zeeb di si o, nyε eezedipal metselal mōo. Nyε εpesa náá, be nàbee mekas me Mbεe Bhaadal neghu duma ε Klisto. Nyε mot di mbaj-a-mbaj-a Zeeb o. (aiōn g165) **5** Bis ààgoola wak Mbεe Bhaadal me menyel mes, bis goola wak ε Ghej Yezu Klisto. Ye kabe biso o, bis é bekwom ε mesa men kō esu ε Yezu. **6** Eghεj sok, Zeeb nalee é náá: «Beta náá mekas dje gwye to ghooghom!» Nyε nasa deenek ε etee náá, nyε di edje mekas to bhum elyem bena, étep mena neesiizaka duma Zeeb di ekas kō bhwoob ε Klisto ε. **7** Tin, menabelka bot ε di ne ekum e tak o, mena bepka ye é to mebhe me dyak. Mena saka deenek ε, étep elyaal náá, boo mebwala me tak dus é pe daa Zeeb, ààkabe náá, ye dus é pe daa les. **8** Tin, bis naasusaa mbee mesusa, bis nabe é ààtsak pe yeso kyee; bis nadi edje lyem mebe, bis nadi é ne ebwaalel; **9** bis natiigaa, Zeeb nabe é ààduugal bis; bis naadumaa si, bis nabe é ààgwyε. **10** Tseetse, melu djas, bis nadi ebep-bep mezuk me esyee ε Yezu to menyel mes. Etεe náá, tsik ε Yezu neenyen to menyel mes. **11** Ye nakoozodi náá bis é ne tsik, bot εpewun egó bis kō esu ε Yezu, etee náá, tsik ε Yezu neenyen to menyel mes. Menyel me di náá, ye waaboogwyε é. **12** Ye é deenek ε esyee di esa mesa me to les, etee náá, tsik neesa mesa to len. **13** Tin, ekwyala lεe é náá: «Me eedum koj ne Zeeb, ye é étep tak ε me di elii.» Doo ne biso pe, bis eedum ne edum ε koj ne Zeeb, étep tak bis di elii. **14** Ne tseetse, bis ne gu náá, Zeeb mot nagomal Ghej Yezu to esyee o, nyε waagomal bis ne biyo pe. Bhii tak, nyε aató ne nena edi nyε di o. **15** É di'enek, mezuk djas ee bis di eboma ne ye'aak, ye é kō esu ε len. Ye é etee náá, bête ne bot neebela enem ne embεe Zeeb. Deenek, bête ne bot é waabulal bhoo ne

Zeeb dhaa tyε, ne eduwal nyε. **16** Dum ne tēp tak é bis di ààbula pe bhis. Ye nakoozodi náá, menyel mes εpetó ne esila batsa-batsa. Tin, Zeeb εpedje esisim bis megħaaz melu djas. **17** Deenek, bōn mezuk me bis di emaad é ba mōn ewala elak'aak, aabodi é si. Bis é waabela boo duma kō esu ε mezuk me tak. Duma tak ε waadhaa esonok djas, ye aadi é kōm-kōm sii ne kōm. Eghεj bis di etaala duma bot aabela ε, mezuk menek tok dhiiti van sonok. (aiōnios g166) **18** Etee náá, bis ààdyeebawa esiiza é kō esa di beeaa ne mis ε. Bisō kwyεl é esa ee bot di ààbee ne mis ε. Etee náá, esa di ebeea ne mis ε, ye ààdi kōm-kōm. Tin, esa di kōm-kōm é, ye é esa ee bot di ààbeeaa ne mis ε. (aiōnios g166)

5 Ne tseetse mena ne guka náá, menyel me mena di ne ye kō bos'ak aanādi kōm-kōm. Ye é dāa bōn epet, ye ààboya ne εbik. Ye é bik o, Zeeb é waadje mena dhiiti mendjaa pe to gwoo. Mendjaa me na kōm-kōm tak, tok zumal membō me bot. (aiōnios g166) **2** Nenak, to epet binek, mena εpesimka etee náá, ekwosak ε lena ε náá, mena neetħka kεsyel menyel tō mendjaa di pe to gwoo ε. **3** Mena é syel menyel mena deenek o, mena aanàkabaadika menyel toto. **4** É di'enek, dāa ye di náá, mena dinaaka é to epet bak kō eko ε bos'ak ε, mena aazodi é esim εkεe mot εpezuk ne medil me kōm. Ye ààkwyel elyaal náá, mena εpekwyel ebekaka ne menyel me bot di ne ye'aak. Tin, ye kwyεl εlεeε ε náá, mena ekwyεl εsyel ε menyel mes pe to mendjaa di pe to gwoo ε, etee náá, tsik neenoo di esyee. **5** Ye é Zeeb, nyε nyε εmet é zekoobal mena étep edi to tsik tak. Nyε naledje mena sok εkεe Sisim na Dεe, étep elyaal náá, nyε waadje mena dhiiti esonok sis. **6** Deenek, menaka melu djas é ne megħaaz. Mena ne guka náá, é għej mena dika ne nyel'ak ε, menaka é tsetetaεp ne Ghej. **7** Tin, mena keka é to edum ε koj ne Zeeb, ààkabe-beak kō esa ee mena di ebee ε. **8** Menaka é ne megħaaz. Tin, ekwosak ε lena é náá, mena betka menyel me bos'ak étep εkedi sama ne Ghej. **9** Tin, ekwosak ε lena yii meken é náá, nyε myaala ne nena. Ye é tyee wat ne dāa mena dika ne tsik, negħu ye é be náá, mena eezegwyε o. **10** Etee náá, menabelka djas é waadika sok bhwoob ε Klisto, étep nyε neepée mena. Tin, mot ne mot aabela ye efute dum ne mbεe mesa negħu mbee mesa me nyε nasa kō eko ε bos ε. **11** Mena ne guka sa elooba ne Ghej di ekwyel εlεeε ε, dum ne tēp tak ε mena di esaa náá, bot ε bōs dum koj ne ne. Deenek, Zeeb ne gu mena εnyøεp, me ne

gu náá, biyó pe, bi ne baagu bis εnyoεpe tó ebhum elyem bin. 12 Bi ε ne egeka náá, bis εpekwyel baalyaal bin sa bis di ε, lyaala sis ε? Εze dje bis ghwyil esa mesa mak? Aàbe, bis ààpakwyel elyaal bin sa bis di ε. Tin, bis baja bin é, sa bi di egoka ne edi ne edjóo é mis «pya» kó esu ε les ε. Eteε náá, é ghej bot aalii εbiyoεpe ne nes ε, bi neegu dáa bi aayala be ε. Bóo ghée menyel ε ne etep epuud, be ààbee ebhum elyem bóo. 13 Ye é be náá, bis εpelyet ø, ye é kó esu ε Zeeb. Ye é be náá, bis é ne tete esiiza ø, ye é kó esu ε len. 14 É di'enek, kwyel ε Klisto é tó elyem bena. Kwyel'enek εpesa mena emyaalka náá, mot ngot naagwyé étep bot djas ø. Deenek, menabélka djas pe eezegwyé sama ne ne. 15 Ye é be náá, nyε nagwyé é étep bot djas ø. Bot ε di ne tsik ø, tokape ne tsik étep'ø εmet. Tin, be ne tsik ε, kó esu ε mot nagwyé da gom étep'ø ε. 16 Étep tak ε dinaa, bis aanàbaabee mot ne mis me epuud. Ye nakoozodi náá, é ghej sok, bis naabee Klisto deenek ø. Nenak, bis ààkabee nyε deenek. 17 Mot ε di tó εgwakel ne Klisto ø, mot yenok moo é mot na bes. Mefulu me na mwa eesi to lε, nyε moo é to mefulu me na bes. 18 Etép binek djas dus é pe daa Zeeb. Ye é nyey mot nadhis Klisto étep εbulal εgwakel pak mena ne ne ø. Bhii tak, nyε naadje mena mesa me εkegoola bhaadal εbulal εgwakel ne ne. 19 Zeeb nadhis Klisto é étep εbulal εgwakel pak be ne bot ε bøs. Nyε nasa deenek ε, étep nyε needi ààbaadi esiiza mesyem me bot. Nyε eekwyeed mena étep εkegoola bhaadal εbulal εgwakel ne ne. 20 Bis moo é engoola-ngooola ε Klisto. Zeeb nyey nyε εmet ε di edjóo bin to mekpa me bis di εgooola bin ε. Bis εpedjaala ne nen ne din ε Klisto náá: «Myaalka εbulal εgwakel ne Zeeb.» 21 Klisto nabé é ààbe ne mesyem. Tin, Zeeb naanøo mesyem mena dje nyε. Zeeb nasa deenek ε, etεε náá, mena needika bot ε epiki é mis me.

6 Deenek, dáa bis di esa mesa sama ne Zeeb ε, bis εpedjaala ne nen: «Násaka náá, enem ne embéε e Zeeb dje bin ε, ye gwyé tó toto.» 2 É di'enek, Zeeb ke é náá: «Eghεj εwala tak aakum ε, me naagwak mendjaala mo, é dwoo tsik, me naazyε zetsik wø.» Nenak, myaalka náá, εwala tak eezekum, ye é dwoo di náá, Zeeb aatsik bot ε. 3 Bis ààkwyel náá, mot lii εbiyoεpe dum ne mesa mes. Ye é étep tak ε di náá, bis ààpakwyel edi εbek ε mot, ye nakoozodi dáa. 4 Bela náá, bis εpesa etep djas di egoka, étep bi neemyaal náá, bis é betete bot mesa ε Zeeb. Ye é étep tak ε, bis

di emaad mezuk, ne metiiga zenøo epwom. 5 Be naabi bis, wa bis é membok, be naaful medhuu me bot lo. Bis naasa mesa me na lyel-lyel. Bis naapaal to pum. Bis naamaad za. 6 Bis εpelyaal náá, bis é bot ε mesa ε Zeeb: to epiki, to εgu, to εdil ε lyem, to enem esa, to ghwyil Sisim na Dεe, ne tó tete kwyel di ààbe ne medjhaaz pe εko, bhimis pe sis ε, 7 tó εgoola mekpa me etseetse, to mebwala me Zeeb. Tó mbo é ghej'εs bis nadi é ne pel, to mbo ε myel kadi é sa bis di preebal nyel ne ye é. Ye é deenek ε, bis di di eke to epiki. 8 Bedhiiti bot εpedje bis duu; bak bot kabee bis é mis ε toto. Bedhiiti bot εpeduwal bis; bak bedhiiti spelee bis. Be ke é náá, bis é bot ε etsal, ghuna bis lee é etep etseetse. 9 Bedhiiti bot bee bis é náá, bis ààval sonok; bela náá, bedhiiti bot ne gu bis. Eghεj be di ebee bis ε, be bee bis ε dáa bot di náá, bis eeedjeaa fej εsye; deenek, bis é ne tsik. Be εpewa bis tó tsik mezuk; deenek, bis ààgwyé. 10 Be εpesa náá, elyem bis kpa; bis é tó memyaala. Bis é bedjel ε bot; bela náá, bis εpedje mevu ne bete ne bot. Ye di ekeε bis ε toto, ghuna ne tseetse, bis é ne esonok djas. 11 Biyø, bøo bøø bis bot ε Kooler, bis lii ne nen wak é ne etseetse, ne lyem wat. 12 Bis ààpabyen εkwyl bin, ye é biyø é di lyel elyem. 13 Tin, me lii ne nen wak é, dáa me di elii ne bøn bam ε: leeka bis sa di tó elyem bin ε, kwyelka bis ne lyem wat, dáa bis di εkwyl bin ε. 14 Sa bi ààke løøg ne bot ε di ààdum koj ne Zeeb ø. Tin, sa di tó epiki ε, ye é ne ghwyil εke sama ne sa di ààdi tó epiki ε? Ghooghom ne mekas é ne ghwyil εke løøg ε? 15 Klisto é ne ghwyil gwakel be ne Satan ε? Mot di edum koj ne Zeeb ø, nyε é ne ghwyil di ne esiiza wat be ne mot di ààdum koj ne Zeeb ø? 16 Yak mbi εgwakel aadi pak ndjaa Zeeb ne mendjaa benaghise, bot ε di ààdum koj ne Zeeb ø? Tin, menaka é ndjaa Zeeb di ne tsik ε! Gwaka sa Zeeb nyey nyε εmet naleε ε: «Mε aadidi é bis ne be nøø, me aagyeé é bis ne be nøø, me aadi é Zeeb ø, bøø kadi é bot bam.» 17 Etép tak ε, Ghej di eke ne bot be náá: «Duska tó edhuu ε bot ε di ààdum koj ne Zeeb ø, bekaka ne nøø. Sa bi ààmet sa di ne edhuud ε. Tin ε, me aamyaal bin. 18 Mε aadi é Seeg'en, da bi ε di εsejεle bøn bam. Ghej mebwala é di elii.»

7 Bon nyεeg bam, Zeeb nakek esa binek djas é étep'enaka. Etép tak, dhjoodiska edhuud é menyel mena neghu tó elyem bena. Djhoosaka meghaaz me edi é dεe, é kaab ε Zeeb. 2 Saka náá, bis bela di tó elyem bin. Bis ààpasa εbiyo ne mot, bis ààpazuk mot,

bis ààpakoo mot étep enoo sa ye. 3 Me ààlii deenek étep ekwyesal bin ndje sòs. Tin, ye é dáa me ke sok ë, bi é tò elyem bis, ye nakoozodi esyee neghu tsik, mena aazodika é sama. 4 Me é ne boo ebwaalel ne nen. Me ne dyeebamyaala ne nen. Me é ne bete ne megħhaaz, memyaala é tò lam «tò» ye nakoozodi náá, mena naazuka ebuepe. 5 É ekum ε les pè kyee dik Masedwan, bis nabe é ààkoowala batsa, bis naazeboma ne membi me mezuk djas. Ye nakadi é ne mewo pak bis ne bedhiiti bot, ne bwoo tò elyem bis. 6 Tin, Zeeb mot di edje megħhaaz ne bot ε di ààbe ne megħhaaz o, nyé naazedje bis megħhaaz, é sok Tit nakum ε. 7 Ye é tseetse náá, ezye é Tit naadje bis megħhaaz, ye é doo ne eba ja nyé ba ja bis dáa bi dje nyé megħhaaz penek ε. Nyé eelεε bis dáa bi di ne gwyes ebee me ε. Nyé naabaalee bis dáa bi di edje elyem bin mebe, dum ne mbee esesee bi nadi esesa sok ε. Nyé eebaalee bis zii bi di ne ye é għej bi di ekem me ε. Étep tak é me di ne memyaala ebuepe. 8 Tin, ye be náá, mekana me me nakyeed bin ye sok ε naakpaa bin elyem oo. Nenak yak, me ààkadje nyel'am mebe. Ye é tseetse náá, ye meken me naadje lyem'am mebe ε é għej me nagu náá, mekana me tak naakpaa bin elyem. 9 Nenak, lyem'am é tò memyaala, ààbe etee náá, elyem bin naakpaa. Tin, me myaala é etee náá, ekpaa lyem naakpaa bin ε naaswoola bin mafulu. Deenek, ekpaa lyem tak nabe é ekwosak ε Zeeb, étep bi needi ààtuj tò lyem kô esu ε les. Nyé nasa deenek ε, étep bis needi ààbet bin bi di tò ebiyo. 10 Etee náá, ekpaa lyem di tò ekwosak ε Zeeb ε ne sa náá, mot swoola mafulu étep ebela tsik. Deenek ε mena waabela tsik ààdje lyem mebe. Tin, ekpaa lyem di edus tò issiiza étep ε boso ε, ye dje é esyee. 11 Nenak yak, beeka sa ekpaa lyem bin di edus tò ekwosak ε Zeeb kadje ε: «haa» ekwosak swola ne nen, «haa» boo zii tò eta ja bin, «haa» bhyen mesyem tò len, «haa» bwoo tò len, «haa» boo gwyes eboma ne nam, «haa» mbi yenek zii ne bas ewa ebiyo é fej. Bi eelyaal popoopwon náá, bi nabe é ààbe tò tēp' enek. 12 Ye é be náá, me naakwyal bin mekana oo, ye nabe ààbe kô esu ε mot nasa ebiyo o, ààkobe-break kô esu ε mot be nasa nyé ebiyo o. Tin, ye nabe é, étep bi neebree popoopwon é mis me Zeeb zii bi di ne ye kô esu ε les ε. 13 Étep tak ε mafulu men dje bis megħhaaz. Ye é tseetse náá, bis naadyeebamyaala dum ne sa bi nasa ε. Tin, bis nabaabelo boo memyaala kedħħa, é sok bis nabee Tit tò memyaala. Ye é be náá, nyé nabe é tò memyaala oo, ye é etee náá, bi nadje nyé

megħhaaz. 14 Tin, me eedyeebaduwal bin é mis me Tit. Bi nabe é ààdje me syen. É di' enek, bis dyeebalee bin ε etep etsætse. Ye é tyee wat ne eduwal ε, me nadi eduwal bin é mis me Tit ε, nadi enyen popoopwon. 15 Deenek, nyé epebaakwyel bin dhaa tye, é għej nyé di etaala ne elooba ε len, ne dáa bi nabe nyé ne duu djas ε. 16 Meé é ne memyaala ne dáa me di ewa ebwaalel ε lam ne nen tò etep djas ε.

8 Bon nyεeg, ekwosak ε les é náá, bi gu dáa Zeeb nasee bot ε zeeġa mendaala me kyee dik Masedwan metel ε. 2 Be naaboma ne bete ne mēbħowal nasa náá, be di tò bete ne mezuk. Tin, be nazodi é tò memyaala dhaa tye. Ààbee edjal be nadi ne ye dhaa tye é, boo memyaala me be nadi ne ye é, naasa náá, be dje bete ne esonok. 3 Ne tseetse, me é tyassee, be naadyeebadje esa kedħħa-dħanja ekum boo, ààbe náá, mot naawaab. 4 Be naadyeebadjaala ne nes étep bis neemyaal náá, be seeg yobø etom étep ekyeed pè daa bot ε zeeġa mendaala di pè għada Yelusalem ε. 5 Be naadyeebasa dhaa yii bis nadi ebwaal ε. Be naadje eħbhum elyem boo djas, tò kwyel ne Għej. Bhii tak, be naabaazedje ye ne nes, dáa Zeeb nakwyel ε. 6 Dáa di náá, Tit é nakan mesa me eseeq esa binek pè daa len ε, bis eedjaala ne ne náá, nyé sik kesilal mbee mesa me nyé nakan ε. 7 Bi é bekum ε bot tò etep djas: tò edum ε koj ne Zeeb, tò ċeu eli tħix tħix Zeeb, tò zii di ààbe ne esik ε, doo ne tò kwyel bi nakwyel bis ε. É di' enek, bi kwyel é náá, bi lyaal ekum bin tò mbee mesa menek. 8 Sa me di eliie ne nen ε, me ààbe mot bhel. Ye é be náá, me naliib dum ne zii bón beso bin nadi ne ye é. Ye é etee náá, bi lyaal etsætse di tò mékwyela men ε. 9 Etee náá, bi ne gu enem ne embeeb Għerjenaka Yezu Klisto. Nyé mot nadi mot ekum o, nyé eesa náá, nyé di tò edjal kô esu ε len, étep bi needi bekum ε bot kô esu ε edjal be. 10 É mbu nadħan' enek, biy়o ε nadi bot ε meken nake náá, bi é waakwyee bot ε zeeġa mendaala għada Yeluzalem. Bi nazobaadi é bot ε meken é ekwyee be. Deenek, me spelóo yam ekpa tò tēp' enek. Ye é di enyōepe étep' en, 11 nenak yak, silaleka esa mesa me tak. Waka zii tħix sali ε mesa me bi nakan esa sok ε. Mot ne mot dje dáa nyé aabela ε. 12 Ye é be náá, mot epekkwyl egħwyena sonok ne mbee lyem oo, Zeeb é waamyaal ekkε ε le. Etee náá, nyé dje é djala ne bim nyé di ebela ε, ààbe dum ne sa nyé di ààbela ε. 13 Ye tok náá, be saj é ewa bin tħix edjal, étep ekwyee bot ε sis. Tin, ye é etee náá, bot djas needi

djala. 14 Nenak yak, bi é ne bête ne ekum. Tin, bi é ne ghwyil ekwyee bot ε di tō edjel o. Deenek, dwoo biyo aakadi ne gwyees sonok ε, da bōo é di ne ekum o, be é ne ghwyil ekazye zekwyee bin. Ye é deenek ε bi ne be noo aakadi djala. 15 Ye é dāa ekwyala di eleε ε: «Mot natek ebuepe o, nyε nabε é ààdi ne ye dhaa nyel. Mot natek batsa o, nyε nabε é ààdi tō pwom tak.» 16 Duu ne Zeeb, mot nadje Tit bête ne zii kō esu ε len, dāa bis di ne ye ne nen ε. 17 Tit eemyaal sa bis nawaab ne ne ε, ne zii djas. Tin, nyε nyε emet ne lyem'ε, nyε naamyal esik pe daa len sika sis. 18 Bis eedhis Tit be ne dhiiti mōn nyεeg'enā. Mōn nyεeg'enā yenok, bot ebuepe tō ezεegā mendjaala djas di etajal, dum ne dāa nyε di egū egoola mēkpa mē Zeeb enyøεpe ε. 19 Dhiiti meso me bis dhis nyε é, ye é náá, bot ε zεegā ndjaa mendjaala djas nazeséea nyε, dāa mot di eggee ne nes tō medjōn me bis tō kεkyeed epata na sεegaa ε pe Yelusalem. Ye é be náá, bis nadi esa mesa menek ε, ye é etep Ghej nyε nyε emet. Eteε náá, bis εpekwyel elyaal zii yes etep ekwyee be. 20 Epata be nadje bis ε nadi é ebuepe. Tin, bis εpebe ye enyøεpe é kaab náá, bot εzεkelii ne nes εbiyoεpe náá, bis ààpabe ye enyøεpe. 21 Bis εpekwyel esa enem esa. Bis kwyel esa enem esa tak ε é mis me Ghej, dōo ne é mis me bot djas. 22 Bis εpedhis dhiiti mōn nyεeg'es etep nyε neegyee sama ne noo. Bis naadyeebadje nyε mesa, nyε nadi esesa mesa me tak djas ε ne zii. Nenak, nyε é ne zii εbuepe kō esu ε εbwaalel ε nyε di ne ye ne nen ε. 23 Ye kabε Tit o, nyε é mot bis ne ne di eggee o. Nyε é mot bis ne ne di esa mesa me egoola Mbēe Bhaadal etep'en o. Ye kabε bōn nyεeg bis, bot ε di gyee sama ne ne o, be é bot ε ezεegā ndjaa mendjaala lwom o. Ye é be náá, be εpesa mesa menek o, be sa ε etep duma ε Klisto. 24 Deenek, lyaalka be náá, bi ne kwyel be ne tsεetse. É di'enek, bot ε zεegā mendjaala aagu náá, bis nabε é ne gham εgħee menyel kō esu ε len, é mis mōo.

9 Ye é enyøεpe náá, me baakwyal bin mekana kō esu metom me nakyeedaa, etep bot ε Zeeb di pe għada Yelusalem e? 2 Eteε náá, me ne gu mbēe εkwosak ε len. Ye é etep tak ε, me naadyeebagħħej nyel kō esu ε len é mis me bot ε kyee dik Masedwan. Me naalee be náá: «Bōn nyεeg bina pe kyee dik Akayi naaloozekobal metom mōo é mbu nadħaj' enek, etep ekwyee bōn nyεeg di pe għada Yelusalem ε.» Tin, zii yen naadje meghaaz ne bête ne bot pak'oo. 3 Bela náá, me dhis bōn nyεeg bina tak ε, etee náá, εgħee menyel me bis

nagħħej kō esu ε len nadi yii gwyes. εkwosak ε lam é náá, esa bi kwom ε, ye di moo koobela é εzye ε lena dāa me nake ε. 4 Bis ne bot ε kyee dik Masedwan εzye sama wat pe daa len oo, bis edi ààkabela náá, bi eezekoobla esa djas oo. É di'enek, ye aadi é boo syen ne nes etee náá, bis naadyeebawa ebwaalel ne nen. Me bee é ekees, biyo bemet aazobaadi é ne syen é mis mōo. 5 Etap tak ε me gek náá, me lel edhis bon nyεeg bina etep be needje bin meghaaz tō ekwom ε esa ee bi nakek bedjel ε bot ye o. Deenek, é għej me aazye é, me aabela é esonok djas moo sεegā. É di'enek, ye aalyaal é náá, bi dje ye ε ne lyem wat, ààbe ne bħel. 6 Guka náá, tō pyeeb mot εbe bħek batsa oo, nyε aazogó edee ē batsa. Tin, mot εbe bħek ebuepe tō pyeeb oo, nyε aagó edee ē ebuepe. 7 Ye nyo é náá, mot ne mot dje dāa nyε gek tō lyem'ε ε, ààbe ne bħel, ààbe ne ebuk. Eteε náá, Zeeb kwyel é mot di ekaa tō mēmyaala o. 8 Tin, Zeeb é ne ghwyil edje bin membni me mēvu djas. Eteε náá melu djas bi needi ààdi tō pwom sa wat. Bi needi ne bête esa djas bi di egoka ne aasa membni me enem esa djas ne ye é. 9 Ye é dāa ekwyala di eleε: «Nyε ne gwyena ne bedjel ε bot, enem esa be é kóm-kóm sii ne kóm.» (aiōn g165) 10 Zeeb é di dje bħek ne mbeel pyeeb, nyε é baadi edje nyε edee nyε di ede ε. Nyε waadjie bin membni me mēbhék djas ee bi di ne gwyee tak ε. Nyε waasa náá, ye wyee enyøεpe etee náá, bi neegħo bête ne edee tō epyeeb' o, dōo ne enem esa bi sa ε. 11 Zeeb é waasa náá, bi għeedidi ne koko mbi ekum djas, etee náá, bi neegħeesa enem esa. Deenek, bête ne bot é waaghapnej Zeeb, etep esa ee bi di edhis ne nes náá, bis dje be ε. 12 Eteε náá, enem esa ee bi di esa to mesa me εsεeg ne ekaa metom, ye tok etep ekwyee bot ε Zeeb ne bot ε Zeeb toto. Ye é waasa náá, bête ne bot għebbulal bhoo ne Zeeb. 13 Be waabbee náá, enem esa bin ne bok. Tin, be waabulal bhoo ne Zeeb etee náá, bi naadjea mesa me egoola Mbēe Bhaadal ε Klisto, bi εpelooba ne ne. Be waabaaħdje duu ne Zeeb, etee náá, bi εpesa mesa me tak ne mbēe lyem ne nes, dōo ne bedhiiti bot. 14 Be waadjaala Zeeb etep'en, ne elyaal bin kwyel'oo kō esu ε bête ne enem ne esa ee Zeeb sa bin ε. 15 Duu ne Zeeb etep bête ne enem esa be di náá, dhiiti mot kō bōs tok ne ghwyil elaa-lajak.

10 Mam Pōl, me lii ne nen ε ne din ε Klisto, nyε mot di mot metela ne mbēe lyem o. Bi ne lii ne din ε lam náá: «Egħej mena dyeebadika é di wat ne ne ε, nyε ne tela lyem. Ye kabε é għej mena ne be noo di ààdika é di wat ε, nyε ne goo lyem.» 2 Me εpedjaala

ne nen, sa bi ààsa náá, me goo lyem é ghej me aadi pak'en ε. Tin, bedhiiti bot koo bot é náá, bis sa étep ε dák bot ε bós'ak. Deenek, ne mbi binok bot, me aalii ne nōo εbiyoεpe. 3 Ye é tseetse náá, menaka é bot ne nyel epuud. Tin, tuub mena di eduuk'aak, ye tok tuub epuud. 4 Tin, beghel me mena di eduuka ne ye É, ye tok beghel bot ε bós. Ye é elyel-lyel beghel e Zeeb. Ye é ne ghwyil etwaal elyel-lyel mendjaa ee bot ε mēbhuka e Zeeb di kesowa to tak o. Ye é tyee wat, dák mena di esaabeka esiiza ee di ààbe to etseetse ε. 5 Mena εpekwyesal dje sós egeka bot ε egheya nyel djas di elii, étep elu náá, bedhiiti bot needi ààgu Zeeb. Mena kwyelka ε, εpana egeka e bot ε di ààgu Zeeb o, étep be neelooba ne Klisto. 6 Eghεj bi aadi bi moo elooba ne Klisto dák di egoka ne sael ε. Tin, mena aadika ne ghwyil edul bot djas di ààlooba ne Klisto e melo. 7 Beεka mis εnyoεpe. Mot ε myaam ne lyem'ε emet náá, nyε é mot ε Klisto o. Ye goka é nyε di etaala náá, biso pe é bot ε Klisto. 8 Ye é tseetse náá, me nagheε nyel ko esu ε ekukuma ee Ghej Yezu nadje mena ε. Ye é be náá, me tok ne syen etep tak. Ye é etee náá, Zeeb nabe é ààdjε me ekukuma tak, me neepul bin. Nyε nadje me ye É, étep me needje bin meghaaaz. 9 Tin, me ààpakwyel náá, egeka bin di náá, me εpebeεg bin ne bémekana mam. 10 Etee náá, bedhiiti bot ke é náá: «Bémekana me Pól ne lyel ε mēkpa, ye tok fyanya. Tin, é mis dák, wo é ne ghwyil ε ewyele nyε. Etee náá, nyε lii é dák mot di ààlyel bham ε.» 11 Ye goka é mot di elii deenek o gu náá, sa bis di elez to bémekana mes é sok bis di etsetaεpe ne nen ε, bis aazosa é deenek é ghej bis aakum pak'en ε. 12 Bedhiiti bot ne kwyel eduwal ményle mōo. Tin, bis tok ne ghwyil eke náá, bis ne be nōo é tye wat. Be ne kwyel egwyala mēfulu pak'o. Bis ààpakwyel ebaja be. Be ne yobó kókó mbi kyeed be di eke pak'o. Yenek tok etep ewo? 13 Ye kabé biso o, bis tok ne ghwyil egheε menyel kedhhaa. Ye é be náá, bis εpeghε menyel o, bis goka é ne egheε menyel é ko esu ε mesa me Zeeb nadje bis ε. 14 Deenek, é ghej bis nazye pc daa len ne Mbéε Bhaadal e Klisto ε, bis nabé é ààdi ne «tōo keseε» ko mesa Zeeb nadje bis ε. 15 Bis ààghεe nyel ne mesa me bedhiiti bot nasa ε, mesa mōo nabé é ààbe yii Zeeb nadje bis náá, bis sa ε. Tin, bis é ne εbwaaεl náá, bi aadi é ghiñ to edum koj ne Zeeb. Ye é be náá, edum ε koj ε len ne Zeeb mōo é elyelepe ε, mesa me bis di esa ne nen ε waabyet dák Zeeb nalee náá, bis sa ε. 16 Nenak, bis mōo kwyel etó kegoola Mbéε Bhaadal pe kyee mēdhik me di etsetaεpe ne

nen ε. Bis aanàgħεe menyel ne mesa me bedhiiti bot nasa ε. 17 Ghuna, ekwyala lee ε náá: «Ye é be náá, mot εpekwyel egheε nyel o, nyε sa ye ko esu ε sa Ghej sa ε.» 18 Etee náá, Ghej ààkwyel náá, mot nyε emet duwal nyel'ε. Tin, ye àànyo náá, ye sael deenek. Etee náá, Ghej eben mot o, ye kwyel elee ε náá, nyε eemyaal mesa me mot'enok.

11 Me kwyel é náá, bi pel é wo bam; pookopelka melyet mam batsa! 2 Me é ne εwu ko esu ε len, εwu é di náá, ye dus é pe daa Zeeb ε. εwu é tak ε, etee náá, me naabaal bin ε, étep εdje bin é εbá ne motom ngöt, motom tak ε Yezu Klisto. Me εpekwyel etel bin daa le dák mōn sys moma di ààgu botom o. 3 Taalaka dák nyo nakwak εve ne mbee mēkōj me ε. Tin, me é ne kεj ne nen, me kaab é náá, mot εzékékō bin da swola egeka bin, étep bi neelum koj ne etseetse, da di ààdi to epiki ne Klisto. 4 Bi ne dyeebakwyel náá, dhiiti mot zegoola bin dhiiti mbi Yezu sis. Yezu tak àànorjel ne yii bis nagoola bin ε. Deenek, bi é pe ε ghwyε étep εmyaal dhiiti mbi sisim ne di εzyala ne Sisim na Dée, bi nabela ε. Bi é ghwyε étep εdum ε koj ne dhiiti mbi bhaadal di àànorjel ne Mbéε Bhaadal, bis nagoola bin ε. 5 Me ne gu náá, bot ε bi di eke náá, be é «εbo εwolo bot ε lwoma o». Me ààbee náá, be eedhaa me ne dhiiti sonok. 6 Ye é di náá, me ààgu εlii dák bōo o. Bela náá, me tok mot di ààgu sonok dum ne etep e Zeeb. Bis naalyaal bin etep e tak popoopwon esok ne esok, e mewala djas. 7 Eghεj me nadi egoola bin Mbéε Bhaadal Zeeb ε, me nasa ye é ààbe ne efute. Mam eenoo di edhyeeb étep me needje bin di ekukuma. Dák me sa deenek ε ye é εbiyoεpe? 8 Eghεj me nadi esa mesa me Zeeb pe yebo ε, bot ε εzεεga mendjaala mēsis nadi edje mebyok me epata dák efute. Ye é ne mebyok me epata ee me nadi enoo pe daa loo ε, me nabela ghwyil εkwyeε ε bin. 9 Eghεj me nadi pe yebo ε, me nadi é ne gwyes pata. Tin, me nabé é ààwaab bin sonok. Bon nyεeg nadus pe kyee dik Masedwan ε naazyε me ne esa me nadi ne gwyes tak ε. Deenek, me nabé é ààkwyel náá, mot zuk ko esu ε lam. 10 Dum ne etseetse ε Klisto di to lam ε, me lee náá: pe kyee dik Akayi, mot tok ne ghwyil elu me náá, me myak bet ko esu ε mesa me me nasa penek, ààwaab efute ne mot ε. 11 Étep yé me lii deenek? Ye é etee náá, me ààkwyel bin ε? Zeeb ne gu náá, me ne kwyel bin. 12 Sa me di esa nenak ε, ye é sa me aasesa mēlu djas ε. Me sa deenek ε,

ekaab náá, be εεzεkεbela lo meso me be aaghεε menyel náá, bis ne be noo tye wat ε. 13 Bot binok é bεmbee bot ε lwoma, be é bot ε djii di ekoo bot náá, be é bot ε lwoma ε Klisto o. 14 Ye tok ne tεp edjoka tin. Eteε náá, Satan nyey nye emet ne koo bot náá, nye é di fofop mεkas. 15 Bot tok ne ghwyil edjoka, é ghej bot ε mesa ε Satan binok di ekoo bot náá, be é bot ε mesa ε Zeeb, mot epiki ε. Tin, be aabela efute di egoka ne mesa mao ε. 16 Me εpebaabsal náá, sa mot ààbee me dää mot melyet. Be gek deenek oo, tin myaalka náá, me é mot melyet etee náá, me neebaadi ne εbi bet ko esu ε len. 17 Ye tok Ghej di eke náá, me di mot ediig ε bet dää me di ekwos ε. Eghεj me di ediig bet ε, me lii é dää mot melyet. 18 Dää ye di náá, bot ε bøs'ak ne bi bet ε, ye goka é mam pe me bi bet. 19 Bi goka é ne egwak ε me, etee náá, bot ε di betsoj ε bot. Tin, bi ne myaala εgwak melyo me bot ε melyet, ne lyem wat. 20 Bi ne myaala náá, bot binok tiig bin dää ekwom, be di esilal epata bin, be djii esa bin djas, be wyeε bin, be myak bin bεez ε bhwoob. 21 Bi gek bilak ε náá, bis nadi ààsa deenek nen ε etee náá, bis é betsabel e? «Aah» ε syen ne mbi yenek tεp! Ye é be náá, dhiiti mot ε ne sa nye di egoka ne εbi bet ko esu ε tak oo, mam pe é ne ghwyil esa ye. Ye nakoozodi náá, é ghej me di elii deenek é, me lii é dää mot melyet. 22 Be é bot ε mbyak ebhele e? Doo ne mam pe, me é mot mbyak ebhele. Be é bot ε kyee dik Yisalael e? Doo ne mam pe é mot kyee dik Yisalael. Be é bedha ε Abalaam e? Doo ne mam pe é dha ε Abalaam. 23 Me kalii nenak wak é, dää mot melyet. Be ke é náá, be é bot ε mesa ε Klisto? Mam pe é mot-mesa ε Klisto dhaa bøø. Me naazuk to mesa me Klisto dhaa bøø. Me naani to membok esok ne esok dhaa bøø. Me naabyaa dhaa bøø. Me naadi to mezuk esok ne esok, sa ye aakεkunaa-kunaa ne esyee dhaa bøø. 24 Ekukuma eYuda naamet me esok eten, be nanyunyuu me ne ghwyes ε esok mεkam-mεlεl ne eten ne ená, 25 bot ε mbyak eLøm naamyak me ne ebhil e ele esok elεl. Sok wat, be naabaal me é ghej be nawus me ne mεkok ε. Esok elεl, me naadi ediiga to bεmesuwa e medjor. Sok wat, me naadhaa tu mwos ne tu pum to boo dii meson. 26 To bete ne medjor me me nadi esa ε, me naaboma ne bete ne mezuk. Me nabe é to mezuk é medjor mam é ghej me nadi etsaal eboo medii to bhyor ε. Me nadi é ne mbee bwoo ekaab bot ε εzεm, é sok me nadi to medjor ε. Me naaboma ne bon nyεeg bam bot ε mbyak eYuda, neghu bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Me naazuk

to eboo eghaada, neghu to medhik, neghu naazuk to boo dii meson. Me naabaazuk to membø me bεmbee bøø nyεeg. 27 Me naaboma ne mesa me na lyel-lyel ne eboo mebhowal. Tin, me nabe é ààdi edje-dja go, me naagwak za étep pwom edee, me naagwak gwyε medii, me naadi to pwom edee, me naazuk ne egwyoo ne eduuba. 28 Ye é ne dhiiti mezuk me di náá, me ààpalaj ε. Sa me di ebee ne boo metaj é yam mis é náá, lyem'am ne taala ngwyis bot ε ezεgε mendjaa me mendjaala djas. 29 Eghεj mot di ààpyet to edum ε koj ne Zeeb ε, ye kpaa me lyem εkεs ye é mam. Eghεj mot di esyem ε, ye ne kpaa me lyem dhaa tye. 30 Ye é be sa egheā nyel oo, me goka é ne egheā nyel ε ko esa ee me di ebee náá, me ààkwak ε. 31 Zeeb, Seεg ε Ghej Yezu ne gu εnyøεpe náá, me ààkøø. Beta náá, duu di ne ne kom sii ne kom. (aiōn g165) 32 Eghεj me nadi pe ghaada Dhamas ε, kukuma nadi eboøøa mεkoozi Aaletas o, naanεeg esodja é εniel ε ghaada étep be neemet me. 33 Tin, be naawa me to dījhan, kol ekel e tak. Bhii tak, be eezεkwyεeg me e εyen ε boo pap ghaada. Ye é deenek ε, nye nadi ààmet me.

12 Ye goka é me di ne egheā nyel, bela náá, εbi bet ye tok εnyøεpe. Tin, me kalii nenak ε, ko esu ε medhyam ne esa Ghej natel me ε. 2 Me ne gu dhiiti kelefyε nabyet tø pe tø gwoo, ye moo mos é membø kam ne ená. Deenek, me ààgu ne koo, ye nabe é dhyam neghu ye é tseεtse náá, nye naabyet tø pe tø gwoo di Zeeb di oo. Tin, Zeeb nye emet ε di egu. 3 Tseεtse, me ne gu náá, mot tak naabyet kεkum pe to Paladi. Me ààgu ye é be náá, ye nabe é dhyam neghu ye é tseεtse. Tin, Zeeb nye emet ε di egu. Penek pe tø gwoo, nye naagwak mεkpa wat di náá, dhiiti mot tok ne ghwyil ε bøøya ye é. Sa mot ààkolii-liiak ko esu ε tak. 5 Me waadi ne ghwyil egheā nyel dum ne mot yenøk. Tin, ye é kabø mam o, me aazodi ne egheā nyel ε, ko esu sa me di ààdi ne ghwyil esa ε. 6 Ye é pe di é di náá, me εpekwyl egheā nyel oo, pe me aanàdi tyee mot melyet, etee náá, me waalee é etseεtse. Tin, me aanàkwaaghε nyel. Eteε náá, me gheε nyel oo, bot ε ghwyil εbee me dää boo-mot ε duu. Me kwyεl ε náá, bot pεs me dum ne sa me nakek esa ε, ne yii be di egwak me elii ε. 7 Deenek, me needi ààdi ne εbet ko esu ε eboo esa e mebwala ee Zeeb zetel me ε. Deenek, me é ne dhiiti boo pel tø nyel dää egoak. Ye é dää Satan nalwom fofop'ε, étep nye neezewa me tø tsik mezuk. Ye é be náá, Zeeb naabet náá, ye sael deenek

ঽো, ye է etee náá, me needi ààsa εbet. 8 Me eedjaala ne Gherj esok eləl, étep nyε neepék me tə tsik mezuk mak. 9 Nyε naabooza ne nam ε náá: «Enem ne embəe bam eedjala ne no. Mebwala mam dyeebanyen ε, é sok wo di ààdi ne ghwyil esa dhiiti sonok ε.» Me kwyel է me di ne egheea nyel dum ne sa di náá, me tok ne ghwyil esa ε. Etee náá, mebwala ε Klisto neebaal me. 10 Dum ne təp tak ε, me di emyaala ne sa me di ààdi ne ghwyil esa ε. Me ne myaala ne mclée, mezuk, mettiiga, etep di kpaa me lyem ko εsu ε Klisto ε. Etee náá, é sok me di ààdi ne ghwyil esa sonok ε, ye է é di' enek ε me di ne ghwyil. 11 Ye է biyo ebesal me náá, me lii tyee mot melyet, ye է biyo nawaakotajal e di yam. Ye nakoozodi náá, me tok vaŋ mot. Tin, ye tok ne sa wat ee bot է ee bi di edjoo «eboo ewolo bot ε lwoma» di edhaa me ne ye. 12 Endem di elyaal náá, me է motlwoma ɔ, bi naazebee ye ne mis men met. Ye naanyen tə zii, tə membi me endem e mebwala, tə bəmeyekəle ne tə mebwala. 13 Yaa mbi sonok bi nadi ààbela dhaa bedhiiti bot ε ezeεga mendjaala? Ye di ààdi étep me nabyen náá, bi nàkwyeε me ε. Ye է di étep tak ঽো, pelka me. 14 Me moo aakə ne εzye pe yibø, zya esok eləl, ye tok náá, biyo aakwaaswok ne etep bam djas. Ye է biyo ε me di ekwyel εbee, ààbə epata bin. Deenek, ye tok bən di esεeg epata étep bebyael bəo. Tin, ye է bebyael bəo ε di esa deenek étep bən bəo. 15 Ye kabə mam ɔ, me aadi է ne memyaala e esilal esa bam djas, ne εka nyel'am met étep'en. Me ne kwyel bin dhaa tyε, me bee ε náá, bi ààdyebakwyel me. 16 Bi ne gu εnyøεpe náá, me nabe է ààdi boo εbəp ko εsu ε len. Tin, bedhiiti bot ε waake náá, «Pəl է mot mekəj, nyε eekəo bis.» Ààbə, ye tok deenek 17 Tə sama ε bot ε me nadhis pe yebø ε, ye է ne dhiiti mot pak'ɔo nanəo esa bin tyee nəjəa mekəj, étep εzedje me? 18 Me nadjaala ne Tit náá, nyε zye pe daa len, be ne mən nyεeg'es ee bi di egu yenək. Tit nanəo esa bin tyee nəjəa mekəj e? Ààbə, bi ne gu εnyøεpe náá, ye tok deenek. Sa Tit nasa է ne sa mam nasa է, ye tok sa wat e? Bis է ne tok ne esimza wat e? 19 Bi gek tə elyem bin ε náá, bis lii է étep bis neebela gham է mis men. Ààbə, bis lii է tə egwakel ne Klisto, է mis me Zeeb. Bən nyεeg bam me di ekwyel ɔ, bis lii ne nen etep binek djas ε, étep edum ε koj ε len ne Zeeb neet' sok. 20 Deenek, é sok me aakum pe yebø ε, me է ne kej náá, me εzəkedi ààbela bin dāa me nadi egek náá, me aabela bin ε. Da biyo pe kazəbela me ààbə dāa bi di ekwyel ε. Sa me di ekaab է náá, ye nədi ne mewə, ne mbee lyem, mebuk,

zyala, melee, εbyak ε bot, egheε nyel neghu bhimis pak'en. 21 Me εpekaab náá, e medjoŋ mam di ezye yenek, Zeeb'am εzəkeniigal me syen étep mefulu men. Deenek, me ne bwoo náá, me zəbela bətə ne bot di náá, bə dinaa ààpaswoola tsik'ɔo ε, ààkat mesyem, ààkat esa mezo, ne εkat esa embee esesε ee bə di zezye ne esa sok ε.

13 Zya esok eləl է yak ee me di ekwyel εzye pe yebø ε. Ekwyala lee է náá: «Etep djas goka է ne eliaa ε, ko məkpa me betyaases bəbə neghu beləl.» 2 Eghej me nazye pe yibø, é medjoŋ mam yii esok ebá ε, me naaleka ne bot ε nasa mesyem ɔ, dəo ne bedhiiti bot. Nenak, dāa me di etsetaepe ne nen ε, me εpebaaleka ne nen náá, esok me aabaazyε pe yebø ε, me aawa bəo djas է fej. 3 Bi εpekwyel εgu ye է bə náá, Klisto է di elii tə lam e? Bi է waagu. Klisto tok ne ghwyil εkat esa dhiiti sonok է mis men. Tin, nyε waalyal mebwala me pak'en. 4 Ye է tseetse náá, é ghej nyε nabemaa է melaaba ε, nyε nabe է ààbə ne ghwyil. Tin, nenak nyε է ne tsik tə ghwyil ε Zeeb. Tə εgwakel ε lena ne ne, menabelka pe է ààbə ne ghwyil. Tin, bis է waalyal bin náá, bis է ne tsik sama ne ne, ko εsu ε ghwyil ε Zeeb. 5 Soska sa bi di esa ε biyo bəmet, ye է bə náá, bi dinaa eke tə edum koj ne Zeeb ঽো. Ye tok deenek e? Tin, pookodjoalaka biyo bəmet ye է bə náá, kyeed bi di eke ε εpegoka ne edum ε koj ε len ne Yezu Klisto. Ye է di ààbə deenek ঽো, ye kwyel elyaal ε náá, edum ε koj ε len ne Zeeb eezekwyit. 6 Tin, me bee է náá, bi է waagu náá, bis ààpakwyε tə edum ε koj ne Zeeb. 7 Bis εpedjaala ne Zeeb étep náá, bi needi ààsa sa εbiyo. Ye tok étep elyaal bin náá, mesa me bis nasa ne nen ε nabe է εnyøεpe. Bis kwyel է náá, bi sa enem esa ye nakoozodi náá, bis nabe է ààsa mesa tə len εnyøεpe. 8 Etee náá, bis tok ne ghwyil esaab etseetse Zeeb ε. Bis aazosa ε mesa me etseetse. 9 Bis ne myaala է ghej bis di ààbə ne ghwyil esa dhiiti sonok ε, ghuna biyo է ne ghwyil. É di' enek, bis ne waab tə mendjaala mes náá, bi di tə esosoob. 10 Étep tak ε, me di ekwyel bin mekana mak mam etsetaepe ne nen. Etee náá, é sok me aakum pe yebø ε, ye aabela bi eeeswoola mefulu. Tin, Gherj naadje me ekukuma εkək ko len, nyε nabe է ààdje ekukuma tak étep me neepul bin, ye nabe է étep bi neet' sok tə mesa me Zeeb. 11 Bən nyεeg bam, me moo mwana ne nen, saaka bi tó sok tə mesa me Zeeb, djełka meghaaz pak'en da bi է di tə egwakel, dika tə egwyem. Tin, Zeeb mot di ekwyel bot ɔ, mot

di edje bot egwyem aadi é sama ne nen. **12** Swoselka pak'en mëswozel me eboma mëmuk ne bón nyëeg bina ne lyem e dëe. **13** Bón nyëeg tó edum e koj ne Zëeb eeswos bin. **14** Betka náá, enem ne embéé e Gherj Yezu Klisto, kwyel e Zëeb ne egwakel tó Sisim na Dëe di ne biyø djas.

Ghalat

1 Ye é mam Pøl mot-lwoma ε Klisto. Ye é tok bot nasa náá, me di mot-lwoma ε Klisto, ààkobe-beak ekwosak ε mot ø. Tin, ye é ko ekwosak ε Yezu Klisto be ne Zeeb seeg, mot nagomal nyε bhis esyee ø, me di mos mot-lwoma ε Klisto. **2** Bis ne bøn nyεeg bam di wak ε, bis seegaa ε étep ekwyal mèkana mak ne bot ε zeega mendjaala kyee dik Ghalati. **3** Beta náá, Zeeb Seeg'ena ne Ghej Yezu Klisto dje bin enem ne embæe ne egwyem be. **4** Klisto naaka nyel'ε emet buwa étep etsik ε mena to mesyem. Ye nabé é étep nyε neepék mena to bhel mbee tsik bot ε di mos kø bø's'ak. Nyε nasa deenek ε ne ekwosak ε Zeeb Seeg'ena. (aiōn g165) **5** Duu ne nø Ghej, kom sii ne kom! Amén! (aiōn g165) **6** Me εpedjoka ne dáa bi zeleelum koj ne Zeeb, mot nazedjoo bin kø enem ne embæe ε Klisto ε, étep edu dhiiti mbi melyo me bedhiiti bot di eke náá, ye é Mbøe Bhaadal ε. **7** Deenek, ye tok ne dhiiti mbi Mbøe Bhaadal! Ye é bot ε di ezem bin, be kwyel ε eswoola Mbøe Bhaadal ε Klisto. **8** Tin, ye nakoozodi bisø bemet neghu fofop di edus to gwoo ø, nyε zye zegoola bin dhiiti Mbøe Bhaadal di ààbe tyee wat ne yii bis nagoola bin ye ø, mot tak bela ekelok! **9** Bis eezeleε ye, me εpebaabasal bin ye nenak. Mot ε zegoola bin Mbøe Bhaadal sis di ààbe tyee wat ne yii bi nazegwak ø, sa bi ààmyaal nyε. Mot tak goka é ne εbelə ekelok. **10** É di'enek, me ààsaa náá, bot myaala ne nam, me saj ε náá, Zeeb myaala ne nam. Me ààkwyel náá, bot myaala ne nam. Me εpedi é di ekwyel náá, bot myaala ne nam ø, pe me tok kwom mesa ε Klisto. **11** Bon nyεeg bam, me lee bin ε náá: Mbøe Bhaadal me goola bin ε, ye tok esuwa-esuwa ee mot zesus ε. **12** Eteε náá, ye tok mot nadje me ye, neghu elyaal me ye, deenek ye é Yezu Klisto ε natel me. **13** Ye nabé é bi naagwak mèfulu me me nadi esa, é sok me nadi me dinaa mot zeega mendjaala me eYuda ε. Bi ne gu dáa me nadi ewa bot ε zeega mendjaala me Zeeb to tsik mezuk ε, ne ewa zii étep ego ε zeega mendjaala ε Zeeb. **14** É sok me nadi to zeega mendjaala me eYuda ε, me naadhaa bete ne bon nyεeg bam eYuda ε koko membu mam to eduwal. Eteε náá, me nadi esa zii ne ewa lyem to metij me bebhaab bis. **15** Tin, Zeeb naazeloosε me to mo nyaag'am, esok ne me ne byel, nyε naadjoo me to enem ne embæe be. É ewala nyε nakwos ε, **16** nyε eelyaal me mòn'ε etee náá, me neekegoola Mbøe Bhaadal ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ø, di elii dum ne ne. Tin, me nabé é

ààkesaa melyo pe daa mot, **17** bela náá, me ààpató pe Yeluzalem, pe daa bot ε nadi bot ε lwoma εsok ne nam ø. Me nató ε pe kyee dik Alaabi, bhii tak me ezesik pe to ghaada Dhamas. **18** Membu melø bhii tak me eezetó pe Yeluzalem, étep ekeboma ne Pyeëd, tin, me eeedi melu kam ne eten bis ne ne. **19** Me nabé è ààboma ne dhiiti mot-lwoma sis bhis Zak mòn nyεeg ε Yezu. **20** Etép ee me di ekwyal bin wak ε, ye é etép etseetse é mis me Zeeb, me ààpakø. **21** Bhii tak, me eezetó pe kyee medhik me Siili ne Silisi. **22** Bot ε zeega mendjaala me Klisto di pe kyee dik Yude ø, nabé è be dinaa ààgo ebhwoob ε lam. **23** Be nazogwak ε bot è ke náá: «Mot nadi ewaka mena to tsik mezuk kpaambel ø, nyε moo mos é egoola Mbøe Bhaadal edum ε koj ne Zeeb, ee nyε nadi ewa zii étep ego ε.» **24** Tin, bot ε Ghalati nadi eduwal Zeeb kø esu ε lam.

2 Bhii tak, ye naazekpaa membu kam ne ená. Wø gwaa, me baazesik pe Yeluzalem, bis ne Bhaalnabhas zenø Tit. **2** Me nasik penek ε étep elooba ne sa Zeeb natel me ε. Tin, bis naazeboma edi yes bisø bemet è kwan, bis ne bot ε nadi ebeea dáa bot ε duu ø. Me naagoola be Mbøe Bhaadal me nadi egoola ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ø. Eteε náá, me nabé è ààdi ekwyel náá, mesa me me nazesa ε, neghu mesa me aasa ε, di yii gwyes. **3** Ghuna Tit, mot bis ne nadi eggee ø, nyε nabé è mot dhaad mbyak eGhelek, mot ngøt nabé è ààbesal nyε náá, nyε ni beka. **4** Bela náá, ye nabé è ne bedhiiti bon nyεeg bis, bot ε medhyaaaz pe eko bhimis pe si nazelsela pak'es étep esaj enigal nyε beka. Bot binøk nasyela to edhuu ε les ε, étep be neebée dáa bis di eke peka to ekwom e tsi ε, ne dáa di náá bis moo é mot ngøt ne Yezu Klisto ε. Tin, be nadi ekwyel náá, bis di ekwom e tsi. **5** Tin, bis nabé è ààkoobet-betak náá, ekwosak ε bot ε tak sael, etee náá, etseetse ε Mbøe Bhaadal needi ne nen. **6** Tin, ye kabé bot ε nadi ebeea dáa bot ε duu ø, yenek ààgwyák mam, etee náá, Zeeb ààsa mbék pak bot. Ekukuma binøk nabé è ààdi ebe me ne bhel. **7** Ghuna, be naabee náá, Zeeb naadje me mesa me egoola Mbøe Bhaadal pe daa bot ε nadi ààni beka ø, dhatyee nyε nabaadje Pyeëd mesa me ekegoola Mbøe Bhaadal pe daa bot ε nani beka ø. **8** Tin, dáa Zeeb sa náá, Pyeëd di mot-lwoma étep bot ε mbyak eYuda ø, nyε nabaasa ε náá, mam di mot-lwoma étep bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda ø. **9** Dáa be nabee enem ne embæe ε Zeeb kø lam ε, wø gwaa Zak, Pyeëd ne Zaj bot ε nadi

dhatyee εgwij ε seeg zeega bot ε mendjaala o, zeseεb bis ne Bhaalnabhas mbo eghεj, ye kwyel eleε náá, be eemyaal. Bis é ne ghwyil εkató pe kyee bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, da boo etó pe kyee bot ε mbyak eYuda. 10 Tin, be nazoke ne nes ε náá, da bis etaala εkwyeε bedjel ε bot, ye nabε é me naasa ye ne lyem wat. 11 Deenek, dáa Pyeεd nazye pe Antio ε, ye nabε é me naalii ne ne εbviyεpe é mis me bot, etεe náá, nyε nadi é ne ndje. 12 Tin, esok ne bedhiiti bot ε Zak nalwom o kum, Pyeεd nadi edε loog wat be ne bón nyεeg bot ε nadi ààbe bot ε mbyak eYuda o. E di'enek, dáa bot ε tak nakakum ε, Pyeεd eezεkyee bot ε be ne be nōo nadi edε o, é kaab bot ε nazeni beka o. 13 Bedhiiti eYuda zokazedu mbee mεfulu ε Pyeεd, tin, wo gwaa ye baazesa náá, Bhaalnabhas zokabaazeni to mbee mesa e medjhaaz pe eko, bhimis pe si. 14 Dáa me nabee náá, be nabε é ààdi esa esonok εnyoεpe dáa etseεtε Mbεε Bhaadal di eleε ε, me é boozelii ne Pyeεd é mis me bot náá: «Way mot di mot dhaad mbyak eYuda o, wo εpeke dáa mot di ààdi mot dhaad mbyak eYuda. "Haa" wo aakasa dáa étep εbesal bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. 15 Tin, mena ne guka náá, mot ààdi mot epiki kō esu elooba etsi ε Moiiz, ye é kō esu ε edum ε koy ne Yezu Klisto. Bisō pe, bis naadum koy yes ne Yezu Klisto, etεe náá, bis needi bot epiki kō esu ε edum ε koy ne Yezu Klisto, ààkabe kō esu ε etsi ε Moiiz. Deenek, etεe náá, mot aanàbelə di epiki etεe náá, nyε eelooba ne etεp ee etsi ε Moiiz di eleε ε. 17 Tin, ye be náá, mena εpesaj edi ε bot ε epiki to Yezu Klisto o, da bot ε baadi bot ε mesyem o, deenek ye kwyel eleε náá Yezu Klisto é mot-mesa me mesyem e? Ààbe ye tok deenek! 18 Ye be náá, me eebaasum esa ee me nabwak ε, deenek, mam εmet εpelyaal náá me é mot di ààlooba ne etsi o. 19 É di'enek, dum ne etsi, me naazegwye yam to etsi, étep me needi ne tsik ne Zeeb. Mε moo é tsela e melaaba bis ne Yezu Klisto. 20 Deenek, ye tok mam di ne tsik, ye é Yezu Klisto ε di ne tsik to lam. Etεe náá, tsik me kadi ne ye mos kō eko ε bōs'ak, ye é kō esu ε edum ε koy ε lam ne Mōn Zeeb, mot nakwyel me da dje tsik'ε étep me neetsak o. 21 Mε ààpεe enem ne embεe ε Zeeb. Tin, ye be náá, etsi e Moiiz ε di dje epiki to mot o, deenek, Yezu Klisto nagwye é gwyes.

3 Bot ε Ghalati, bi εpelyet e! εze zeseεb bin? Bela náá, be nalyaal bin popoopwon dáa Yezu Klisto nabemaa e melaaba ε. 2 Mε kwyel ε edji ε bin náá: Ye é kō esu ε elooba ne etsi ε bi nabela Sisim na Dεε «hoo» neghu ye é etεe náá, bi naagwak Mbεε Bhaadal, da dum koy ne ye? 3 Étep yé bi di elyet deenek? Sa bi nakan ne Sisim Zeeb ε, bi kwyel εsilal ye ne ghwyil epuuε e? 4 Bi zebee mbi yenek etuŋ ε é gwyεs e? Deenek, ye tok ne ghwyil edi é gwyεs. 5 Zeeb mot di edje bin Sisim ne εbaasa endem e mεbwala to len o, bi ke ε náá, nyε sa ye é etεp bi neelooba etsi «hoo» etεe náá, bi ne gwak Mbεε Bhaadal εdum ε koy ne Zeeb? 6 Dáa dinaa, Abalaam naadum koy ne Zeeb ε, Zeeb naabee nyε dáa mot epiki. 7 Ye goka é bi gu náá: Ye é bot ε di dum koy ne Zeeb o di bōo Abalaam. 8 Ye nabε é ekwyala naaloolee náá, Zeeb ε waadjε di epiki ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, kō esu ε edum ε koy ε lōo ne ne. Deenek, Ekwyala naaloolee Mbεε Bhaadal tak ne Abalaam náá: «Bot ε membyak djas waaseea metel kō esu ε lō.» 9 Deenek, Abalaam nadum koy ne Zeeb, nyε naaseea metel, ye é tyee wat ne bot ε di dum koy ne Zeeb o, be eesεea metel dáa Abalaam. 10 Bot ε di ewa lyem to esa sa etsi di eleε ε, bōo djas ε kala. Etεe náá, Ekwyala lee ε náá: «Ekelok é ne mot di ààlooba ne etεp djas di kwyala tomekana me etsi ε.» 11 Deenek, ye é tseεtε náá, mot tok ne ghwyil ε di mot epiki é mis me Zeeb kō esu ε elooba ne etsi. Etεe náá, Ekwyala lee ε náá: «Mot ε di mot epiki kō esu εdum ε koy ne Zeeb o, nyε waatsak.» 12 Bela náá, ye tok etsi di edje bot εdum ε koy ne Zeeb. Ghuna, ye baakwyalel ε náá: «Mot di ewa lyem to elooba ne etsi o, nyε aabaazobela tsik ε, dum ne etsi.» 13 Tin, ye é Klisto ε pek mena to mbee baka etsi. Nyε εmet eebela baka kō esu ε lena. Etεe náá, Ekwyala lee ε náá: «Mbee ekelok ne mot di tselaa é le o.» 14 Ye é deenek, etεe náá, bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, be eebela εsesεa metel me nakekaa Abalaam kō lo ε Yezu Klisto ε. Tin, ye é e edum εkoy ε, mena aabela Sisim Zeeb nakek ε. 15 Bōn nyεeg, gwakeka, mε pookon o bin dhiiti geka tyee bot di εzεezye ne esa ε: Ye be náá, mot eekwyal mekana me melik me εnyoεpe o, dhiiti mot sis tokape ne ghwyil εkabaazye zedis sonok, neghu εkel dhiiti mekpa to tak. 16 Ye é dhatyee ekek e Zeeb pe daa Abalaam ne dha'ε. Ekwyala ààleε náá: «Dōo ne bedha be», dhatyee náá, ye lii ε ne bot εbuepe. Tin, ye zolii ε ne mot ngöt, dáa ye di kwyala ε: «Ne dha' o.» Dha tak kwyel εlyaal ε Klisto. 17 Gwakeka sa me di ekwyel eleε

ε: Mekana me melik me Zeeb naloozekwyal enyøepe ε, ye tokape ne ghwyil ε baazesaabel ne etsi dinaa, ye nazesael ε bhis membu bedhet-εná ne mækam-melεl ε. Ye be deenek oo, ekek e Zeeb aadi ε yii gwyes. 18 Tin, ye be náá, esa e lyak Zeeb di edje ε belaa ε dum ne etsi oo, é di'enek, ye é aanàkabaadi kó esu ε ekek. Ghuna ye é dum ne ekek ε, Zeeb nasa enem ne embæs be ne Abalaam. 19 Tin, etsi ε étep yé? Etsi nazekelaa ε étep mesyem me bot neenyen popoowon, kekum dwoo dha ε Abalaam aabyel ε, mot ekek bak naseaa kó esu ε le o. Etsi tak, Zeeb nadje ye é, é membø me efofop, tin, efofop εboodje etsi tak ne mot, étep nyε neekegoola ye pe daa bot. Mot tak nabε é Moiiz. 20 Étep ngoola-ngoola needi, ye nyø ε bot ebá edi ne tep, bela náá, Zeeb é mot ngot. 21 Ye kwyel εlyaal ε náá, etsi ne ekek e Zeeb ààke ze wat e? Ye tok deenek! Ye εpedi edi náá, etsi εpedje tsik'oo, pe epiki nawaazoyε é tø etsi. 22 Deenek, ekwyala lee ε náá, bot djas é si bhel mesyem, tep tak é dinaa, ekek e Zeeb goka ne esael ε, kó bot ε di dum koj ne Zeeb o, kó esu ε edum ε koj ne Yezu Klisto. 23 Esok ne ewala ε edum ε koj ne Zeeb kum, mena nadika ε si bhel etsi, ebwood náá, edum ε koj ne Zeeb tak nyen. 24 É di'enek, etsi nadi é mbaalel yenaka kekum ewala εzyε é Klisto, etεε náá, mena needika bot ε epiki kó esu ε edum ε koj ne Zeeb. 25 Dáá ye di mos náá, ewala ε edum ε koj ne Zeeb eezekum ε, mena tokape si meko me dhiiti mbaalel. 26 Etεε náá, biyo djas moo é bøø Zeeb dum ne edum ε koj kó esu ε Yezu Klisto. 27 Tin, biyo djas bot ε zeduwa Zeeb pe to Yezu Klisto o, bi moo é dáá Klisto. 28 Tin, ye tokape ne mbek pak mot dhaad mbyak eYuda ne mot dhaad mbyak eGhelek, pak kwom mot ne seεyεlε mot, pak moma ne motom, etεε náá, biyo djas bi moo é mot ngot tø egwakel ne Yezu Klisto. 29 Ye be náá, bi ε bot ε Klisto oo, deenek biyo pe ε bot ε mebyel ε dha Abalaam, tin, bi é waabela esa e lyak ee Zeeb nakek ε.

4 Gwakeka sa me di ekwyel εlee ε: Dáá dinaa mao lyak dinaa mao dhyeeb ε, nyε tok ne mbek ne kwom mot, ye nakoozobe náá nyey é di nakuma esa binrek. 2 Tin, nyε gwak ε ne bot ε di ewyel nyε o, døø ne endømbø di ebaal esa be o, deenek, kekum ewala ε seεg nakwyel ε. 3 Tyee wat ne menabelka djas, é ghej mena nadika bøø dhyeeb ε, mena nadika ε ekwom si bhel esonok mbøs di kó eko ε bøø'ak ε. 4 Tin, dáá ewala ε Zeeb nakoobal ε nakadjala ε, Zeeb naazehis mør'ε. Møø tak ε moma nabya nyε, nyε nawyeelaa ε

si etsi e Moiiz, 5 étep nyε neepék bot ε nadi si bhel etsi o, døø ne esa náá mena needika bøø Zeeb. 6 Étep ye neelyaal ne tseetse náá, bi é bøø, Zeeb eedhis to bhumielyem binaka Sisim mør'ε, Sisim di etuud náá: «Abha» ye kwyel εlee Saag'am. 7 Deenek, wo tokape kwom, wo moo é mør, dáá dinaa, wo é mør'ε, Zeeb ε waadje wo esa e lyak nyε nakwom étep bøø be ε. 8 É sok bi nadi bi dinaa ààgu Zeeb ε, bi nabε é ekwom e bezeeb ε dinaa ne tseetse be tok betete bezeeb ε. 9 Nenak, bi eezegu Zeeb, neghu náá, Zeeb eezegu bin. «Haa» ye kabaasa dáá, bi baasik si bhel esonok mbøs di kó eko ε bøø'ak ε, esa ee dinaa ye tok ne metaj, ààbe ne mebwala ε? Bi baakwyel ε, bi baabula ekwom bøø? 10 Bi ne kwyel εduwal mélø, bøngøn, bedhiiti mewala baazenoø membø εnyøepe. 11 Me é ne ker ne nen etεε náá, mezuk me me nazuk ne nen εzεkεgwye gwyes. 12 Bon nyεeg bam, me εpedjaala nen náá, dika dáá mam, etεε náá, mam pe, me nabε é dáá biyo. Bi nabε é ààsa me εbiyo. 13 Bi ne gu εnyøepe náá, me nagoola bin mbøe bhaadal é sok mèken ε etεε náá, me nadi ebe. 14 Tin, dáá bi nabee nyel'am nadi ekpar ε, ye nabε ne nen ε dáá mebhawal. Tin, bi nabε é ààbyen me, ààkin me. Ye nabε é bi naamyaal me dáá fofop ε Zeeb neghu dáá Yezu Klisto. 15 Deenek, memyaala me bi nadi ne ye sok ε moo wo e? Etεε náá, me é tyasæs étep εbanja bin náá, ye é εpedi é di náá ye esael oo, pe ye nabε é bi nadis mis men dje me. 16 Nenak me moo é mot mebhuka men étep me ne lee bin etseetse e? 17 Ye é ne bedhiiti bot di wa lyem ne nen, bela náá, to εwa lyem tak, ye tok ne etseetse. Tin, be saj ε εbek ε mena, etεε náá bi neewa lyem ne noø. 18 Enyø náá, mot wa lyem to embæs esesøe é mewala djas. Deenek, sa ye ààzoodi é sok me di sama wat ne nen ε. 19 Bøø bam, me εpebaazuk kó esu ε len dáá mezuk me moma di suula étep nyε neebya ε, kekum dwoo Klisto aabe di tø len ε. 20 É ewala εlak, me be é ne gwyes edi edi wat ne nen, étep me neelii dáá di egoka ε. Etεε náá, me ààgu sa esa kó esu ε len. 21 Leeķa me, biyo bot ε di ekwyel εdi ε si etsi o: bi ààgwak sa etsi di εlee ε? 22 Etεε náá, ekwyala lee ε náá, Abalaam naabya bøø ba, ngot, nyε nabya ε be ne Aghaad kwom moma, dhiiti be ne Saala moma nadi ààdi kwom o. 23 Tin, mao nyε nabya be ne moma kwom o, nabylε ε ne εkwosak ε elyem e bot. Ye kaabe mao nyε nabya be ne moma nadi ààdi kwom o, nyε nabylε ε dáá Zeeb nakek ε. 24 Tin, tøp'enek ε ne dhiiti esulel ε sis, etεε náá, boa binøk bøbá lyaal ε mebhøj membrá. Wat ε εbhøj ε

etsok ε Sinayi, bao byel penek o ekwom: ye é Aghaad. **25** Bela náá, Aghaad é etsok ε Sinayi di pε kyee dik Alaabi ε. Ye é di mos ghaada Yeluzalem'aak, etee náá, ghaada Yeluzalem ne bot djas di tó tak é tó ekwom. **26** Tin, ghaada Yeluzalem di tó gwoo ε, ye tok to ekwom, ye é nyey é di nyeg'ena. **27** Etee náá, ekwyala lee náá: «Dia tó memyaala, woy kwyiid moma, woy moma di ààbya o! Keka ne ekim e memyaala, woy mot di ààgu mckpaa me ebel o. Etee náá, bao moma zepecaa o, be epebu dhaa bao moma di é ebá o.» **28** Yeka be biyo, bon nyeg bam o, bi é bao nabyel to ekek e Zeeb o, tyee wat ne Izak. **29** Tin, ye é dáa ye nadi sok ε, moa nabyel to ekwosak ε elyem bot o, nadi etiig moa nabyel, dáa Sisim Zeeb nalee ε. Ye é tyee wat ne dáa di esael é dwoo elak mos. **30** Tin, ekwyala lee dáa? «Soa kwom moma ne mōn'ε, etee náá, moa kwom moma ààgoka ne ekaa esa e lyak be ne moa moma di ààbe kwom o.» **31** Deenek, bon nyeg bam, mena tokeka bon kwom moma, menaka é bon moma di ààdi kwom o.

5 Klisto nadis mena si bhel etsi eYuda ε, étep mena needi ààbaadi ekwom. Lyelka bham, ye ààgoka náá, bi baabula si bhel ekwom etsi. **2** Gwakaka, mam Pj, me lee bin ε náá, ye be náá, bi eemyaal eniigela bekao, ye kwyel elees ε náá, Klisto tokape dhiiti vaj mot étep'en. **3** Me epebaalee ne botom djas di emyaal náá, be niigal be beka o náá, be goka é ne elooba ne etsi djas. **4** Bi naazebeka ne Klisto, biyo bot ε di ekwyel esaa náá, bi di bot ε epiki é mis me Zeeb kó esu ε elooba ne etsi o, nem ne embée e Zeeb tokape ne nen. **5** Ye kabé menabelka o, mena waka ebwaalel ε lena ε ne Zeeb, nyey mot di esa náá bot di epiki é mis me o. Ye é sa mena di bwoodka ne ghwyil mebwala me Sisim na dε, di enyen tó edum ε koj ε lena ne Zeeb ε. **6** Etee náá, mot edi tó egwakel ne Yezu Klisto o, eni beka neghu ààni beka tok ne metaj, tin, sa di ne metaj ε ye é edum ε koj ne Zeeb di enyen tó kwyel ε. **7** Ye nabé é bi eekan esum kaab enyøepel «Haa» εze kaala bin ze étep bi needi ààlooba ne etseetse e Zeeb? **8** Mbii melyo menek ààpadus pε daa Zeeb mot nadjóo bin o. **9** Bi ε kobaka! Ba pu leviid batsa ne sa náá, tsim di esaa mapa ne ye é ghamta. **10** Dum ne Ghεj, mam, me é ne ebwaalel ne nen, me ne gu náá, bi tok ne dhiiti esimza sis. Deenek, mot ε sa εzεm tó len o, nyε aawaa é fej, ye nakozoodi ze. **11** Yeka be mam o, bon nyeg bam, ye pe di náá, me epebaagoola bot bhaadal eni beka o, «haa» ye é kó meso me yé me

baadi etiigaa? E di'enek, egoola bot mckpa me embee esesε nasael ne Klisto kó melaaba ε tokape dhiiti vaj sonok! **12** Tin, bot ε di ekus eghuub tó len o, be gheetetó ne esa mbee moa: be dis bhum ekaab bao. **13** Bon nyeg bam, bi nadjóoaa ε étep bi needi ààbaadi é ekwom. É di'enek, sa bi ààkasa náá, edusa bi zedusaa si bhel ε, di ne nen tyee mefulu me elooba ne ekwosak epuud. É di'enek, ye goka é náá, bi bet náá, kwyel djeed bin, étep bi neekwyeeel pak'en. **14** Etee náá, etsi djas ε seega to mckpa mak: «Ye goka é wó kwyel so'o mot dáa wó di ekwyel nyel'ó met ε.» **15** Tin, ye be náá, bi epekwaael ne edyaadel pak'en dáa bétit o, bi ε kobaka, bi ezechegonel pak'en. **16** Tin, me lee bin ε náá: Betka náá, Sisim na Dε djeed bin, é di'enek, bi aanàkabaasa ekwosak ε epuud. **17** Etee náá, e egwyes epuud é ne zyaala ne egwyes e Sisim ε. Tin, egwyes e Sisim é ne zyaala ne egwyes e epuud. Deenek, ye é ne zyaala pak'oo, tyee náá, bi needi ààbe ne ghwyil esa sa elyem bin di kwyel esa ε. **18** Tin, ye be náá, Sisim ε di edjeed bin o, deenek, bi tokape si bhel etsi. **19** Bela náá, mesa me epuud nyen ε: tó mezo, tó doaab, tó mbee mefulu me edi ebá, **20** tó eduwal ε benaghise, tó mewyekelε, tó mbee lyem, tó mewo, tó ewu, tó ekwyel ε lyem, tó mebaka, tó bhyen edi ε sama ne bao beso, tó swaka, **21** tó egwyes, tó elangi, tó mebyon mbes zenoo bedhiiti mesyem di norjel ne yenek ε. Nenak, me epedul bin melo, dáa me nadul bin ye sok ε: bot ε di esa deenek o, be aanàkwaabela di tó Eyoj ε Zeeb. **22** Ye kabé bhum Sisim na Dε di edje o, ye é: mskwyela, memyaala, egwyem, emaad ε lyem, embée, enem esa, ne edum ekoj ne Zeeb, **23** metela, edil ε nuub. Ye tok ne tsi wat di ebyen mbi etep binek. **24** Bot ε di bot ε Yezu Klisto o, naazebem epuud bao, ne mekwosak moa zenoo egwyes bao kó melaaba. **25** Dáa ye dinaa, tsik'enaka é tsik Sisim ε, betka náá, mena keka to Sisim. **26** Sa mena ààdika ne ében ε nyel, djhookatka ebeme pak'enaka, sa mena ààdi ne swaka pak'enaka.

6 Bon nyeg, mot ngot pak'en ε zebelaa esa poto o, biyo bot ε di ne Sisim Zeeb o, bi goka é ne ebulal nyε é ze to egwyem. Bi é kobaka, etee náá, biyo bemet ezechekwyε to mebhowal. **2** Kwyelka pak'en da bi é bebepel mckom me etep bin. Deenek ε, bi aake dáa etsi e Klisto di elees ε. **3** Mot di ebun náá, nyε é mot é mis me bot, ghuna nyε ààval dhiiti sonok é mis me bot o, nyε koo ε nyel'ε met. **4** Ye goka é náá, mot ne mot pookosiiza mesa me enyøepε, nyε bee náá, nyε epeke enyøepε o, tin, nyε é ne ghwyil ε myaala ne

nyel'ε met, ààbε náá, nyε kagek ne mesa me bot ε sis.
5 Eteε náá, mot ne mot goka é ne εbεp mēkōm me etεp
bε. 6 Mot di elyoaa mēkpa me Zeeb o, nyε goka é ne
ekaa esa nyε di ne ye é, ne mot di elyo nyε o. 7 Sa mot
ààkōo nyel'ε, be ààsa mēsej ne Zeeb. Sa mot aabε ko
eko ε bø'sak ε, ye é sa nyε aabók ε. 8 Mot εbε esonok
etεp εkwosak ε epuud be oo, nyε aabela ε esa e puud,
ye é esyee. Tin, mot ε kabε esa e sisim oo, nyε aabela ε
esa e Sisim, ye é tsik na kōm-kōm. (aōnios g166) 9 Sa
mena ààbula bhis é esa mēnyo ne bot, etεe náá, mena
aawa zii oo, mena waabókeka mbεe bhum mesa mena,
é εwala ε Zeeb kwyel ε. 10 Tin, é sok mena di bela ba
moo εpεed ε, dhjoosaka mēnyo ne bot djas, daŋ-daj ε
ne bøn nyεeg bena, bot ε di edum koŋ ne Zeeb o. 11
Beeka, eboo ekyeeb ee me di kwyal bin nenak'aak, me
kwyal ye é ne mbo'am met. 12 Bot ε di kwyel εbesal
bin náá, bi niigelaa beka o, ye é bot ε di saŋ εgheεaa
mēnyel é mis me bot ko esu ε mesa me epuud. Be
kwyel ε náá, be di ààtiigaa ko esu ε esyee ε Klisto é
melaaba. 13 Bot εni beka o, bøo bømet ààlooba ne etsi
djas. Be kwyel náá, be niigal bin beka, etεe náá, be
neediig bet ko esu ε ndem di é mēnyel men ε. 14 Ye
kabε mam o, me diig bet ε ko esu ε esyee ε Gheŋ'ena
Yezu Klisto é melaaba. Tin, ko esu ε esyee ε Klisto ko
melaaba, esa e bøs djas eezegwyε é yam mis. Mam
moo ε, me eezegwyε dum ne esa e bøs. 15 Étεp tak é
dinaa, εni beka, neghu edi ààni beka, ye tok ne dhiiti
metaŋ. Sa di ne metaŋ ε, ye é náá, Zeeb dje mena tsik
na bes. 16 Dum ne bot ε di ke to elooba ne melyo mak
o, beta náá: egwyem ne boo lyem ghoŋ ε Zeeb di ne
nøo døo ne ko Yisalaεl ε Zeeb. 17 Kana mos, sa mot
ààbaawa me to tsik mezuk, etεe náá, endem e mezuk
me di ne ye é nyel'am'aak lyaal ε náá, me é mot ε
Yezu. 18 Bøn nyεeg bam, betka náá, enεm ne embεe e
Gheŋ'enaka Yezu Klisto di to esisim bin. Amen!

1 Ye é mam Pøl, mot-lwoma ε Yezu Klisto tø ekwosak ε Zeeb. Me kwyal mèkana mak ε étep boø Zeeb di pø ghaada Efεεz ε, bot ε di edum koj ne Yezu Klisto o. **2** Beta náá, Zeeb Sæg'enaka ne Gherj'enaka Yezu Klisto dje bin enem ne embæe ne egwyem. **3** Duu ne Zeeb, Sæg ε Gherj'enaka Yezu Klisto. Ye é nyey naazesee mena metel. Metel me tak naseeaa mena ko ε su ε membi esonok di dus tø gwoo ε. Eteε náá, menaka é tø egwakel ne Klisto. **4** Tin, esok ne bhwak ne kusel, Zeeb naazeloozesee mena étep mena needika bot be, étep mena needi deε ààbe ne ebek. Tø boo lyem kwyel'ε. **5** Zeeb naaloozemyam náá, nyε aasa náá, mena dikø boø be kø esu ε Yezu Klisto. Ye é deenek ε nyε nakwyel náá, ye sael tø ekwosak ε le. **6** Djhoodjeka duu ne Zeeb kø esu ε kækε nyε nazedje mena ne lyem wat kø esu ε Mon'e nyε di ekwyel o. **7** Ye kø esu ε ghiya ε Klisto ε, menabelka di peka. Tin, mesyem mena eebaapela, Zeeb naatel mena dáa enem ne embæe be di ebok ε. **8** Nyε naalwoodal mena ne enem ne embæe be, étep mena needika bot ε etsøj, ne bot ε metsel dhaa nyel. **9** Tin, nyε eesa náá, mena guka sa nyε nadi kwyel esa ε. Deenek, esa ε tak nabø é dinaa syela ε. Mesa me tak nabø é ye aasael ε ne Klisto. **10** Sa tak ε yii Zeeb aasa é gherj melu aadjala ε, ye aadi é esæeg esa djas di kø eko ε bøs ne yii di tø gwoo ε, eteε náá, Klisto needi kukuma esa binek djas. **11** Tø egwakel ε lena ne Klisto, mena nabelaka kækε nakekaa mena ε. Eteε náá, Zeeb naazeloozee mena tø ekwosak ε le. Tin, Zeeb sa esonok djas ε dáa nyε di ekwyel ε, ne dáa nyε di ekwos ε. **12** Menabelka, bot nadi bot ε mèken ε èwa ebwaalel ε lena ne Klisto o, djhoodjeka duu ne Zeeb eteε náá, nyε boo kukuma. **13** Biyo pe, bhis bi nagwak mèkpa me etsæetse ε, Mbøe Bhaadal nadje bin tsik ε, bi naadum koj ne Klisto. Dáa bi nadum koj ne ne ε, Zeeb naawa geka ye kø len. Geka tak ε, Sisim na Døe ee nyε nakek bin ε. **14** Sisim na Døe spedje mena ebwaalel ε esa ee Zeeb nakwom étep bot ε mbyak'ε. Tin, nyε lœ ne nena ε náá, menabelka bot ε di bot be o, mena aabelaka ye é, è sok mena aadika mena moo peka o. Tin, mena aamyaalaka ne duma Zeeb. **15** Ye é dum ne tøp tak ε dinaa, me naagwak dáa bot nadi elii kø esu edum ε kon ε len ne Gherj Yezu ε, døø ne kwyel bi baadi ne ye ne bot djas zedum koj ne Zeeb o. **16** Deenek, me ààkat ebulal bhøø ne Zeeb kø esu ε len. Me ne taala ne nen tø mendjaala mam. **17** Me

spedjaala ne Zeeb Sæg mot duma, Sæg ε Gherj'enaka Yezu Klisto. Nyε dje bin Sisim etsøj, ye neetel bin étep bi neegu nyε εnyøεpε. **18** Tin, me εpebaadjaala étep Zeeb neebøø bin mis tø mèkas me, étep bi neegu mèbok me εbwaalel ε nyε djøø bin étep tak ε. Deenek, étep bi neegu menyø me esa ε lyak ee nyε aadje ne bot ε mbyak na deε. **19** Bi neegu mèbok me mèbwala me nyε di ne ye étep menabelka bot ε di edum koj ne ne o. Tin, mèbwala me tak ε ye é yii Zeeb nabatalyaal ye ne ghwyil djas ε, **20** é gherj nyε nagomal Klisto pak myorj ε. Bhii tak, nyε naadil nyε é mbø egherj be tø gwoo. **21** Klisto naanægaa kø efop djas, kø esisim djas, kø ghwyil djas, kø mèbwala djas. Din ε Klisto ε di ekø kø min djas di kø eko ε bøs ε, ààkobø-beak e bhwak bot di'ak, ye é døø ne bhwak di ezyε ε. (aiøn g165) **22** Zeeb eesa Klisto køk kø esonok djas, nyε naadje egherj tø zæga ndjaa mendjaala étep nyε needi køk kø esonok djas di ne tsik ε. **23** Zæga ndjaa mendjaala ε dáa nyel ε Klisto. Tin, Klisto é tø løø, ye é nyey ε di lwoodal esonok djas to bot djas.

2 Eghej sok, bi nadi é dáa bot ε zegwyε o kø esu edjak ε len ne mesyem men. **2** Bi nadi é si bhel mbee mèfulu me bot ε bøs'ak. Bi naadu kukuma embee esisim di tø gwoo ε. Sisim tak ε di esa náá, bot djas di ààlooba ne Zeeb o di si bhel ε. (aiøn g165) **3** Tin, menabelka djas nasesaka esonok ε dáa boø. Mena nasesaka esonok ε dáa gwyes epuud ne embee esimza bina nadi elwom mena ε. Deenek, kana mèbyel mena, ye nabela Zeeb naazekpaa lyem kø esu elena, dáa nyε nakpaa lyem ne bot ε sok ε. **4** Tin, Zeeb ε boo lyem ghoj, nyε ne kwyel mena εbuepe dhaa nyel. **5** Ye é dum ne kwyel tak ε, nyε nasa náá, mena baadika ne tsik sama wat ne Klisto. Dáa dinaa mena nadika ε mena eezegwyeka étep edjak ε lena ε, Zeeb natsik mena é kø esu ε enem ne embæe be. **6** Zeeb naagomal mena løø wat ne Yezu Klisto pak bëmyorj, étep edje mena di sama ne ne pe tø gwoo. **7** Nyε eesa mena enem kø esu ε Yezu Klisto, étep elyaal ne bot aazyε djemen o ε náá, mèvu me ne bøk dhaa esonok djas. (aiøn g165) **8** Ye é kø esu ε enem ne embæe Zeeb ε bi nabela tsik, to edum ε koj ε len ne ne. Ye tok eteε náá, bi naasa dhiiti sonok, nyε dje bin enem ne embæe be è e toto. **9** Ye tok eteε náá, bi epesa dhiiti enem esa. Tin, nyε dje bin ye é e toto, ye nabø é eteε náá, bot needi ààbe ne eghεe nyel. **10** Menaka é bot ε Zeeb nakus o. Dáa dinaa nyε nakus mena ε, nyε nakus mena ε,

étep mena neesa embees mesa me bot ε di to egwakel ne Yezu Klisto ε di egoka ne esa ε. Ye é embees mesa me Zeeb nalookek náá, mena aasa ε. 11 Taalaka ne sa me nalees ne nen é ghej sok ε. Esok ne bi ne byel, bi nabe é ààbe bot ε mbyak eYuda. Bot ε dhaad mbyak eYuda nadi edjóo bin ε «bot ε nadi ààni beka o». Boo kadjóoa ε «bot ε zeni beka o» ye be náá, be nadjóoa ε «bot ε zeni beka o» ye dum ne geka bot ε bøs wa bin e menyel ε. 12 Eghen tak, bi nabe é ààdi sama ne Klisto, bi nabe é bedjoŋ to dhaad mbyak Yisalaε. Tin, bi nabe é ààlaja tø sama bot ε nadi tø egwakel étep ekek e Zeeb ε. É di'enek, bi nabe é kɔ bøs di ààbe ne ebwaalel ε, bøs di ààbe ne Zeeb ε. 13 Biyo bot ε nadi é ghej sok etsetaepe ne Yezu Klisto o. Nenak yak, bi moo é bi eezekunaa ne ne. Nyε naso ghiya ye kɔ esu ε len étep bi neekunaa ne ne. 14 Eteε náá, nyε é di egwyem'enaka. Nyey mot NASA náá, bot ε mbyak eYuda ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, be di dhaad mbyak wat. É sok nyε naka nyel'ε ε, nyε naabwak pap mèbhuka nadi ewa mbék pak membyak menek ε. 15 Tin, dum ne esyee ε le, nyε naadis etsi ne metiij me eYuda étep esa náá, bot ε mbyak eYuda ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, be di be moo bot ε mbyak wat tø egwakel ne ne. Ye é deenek ε, nyε nawa egwyem to membyak mèba menek. 16 Kɔ esu ε esyee ε le é melaaba, Klisto naasεeg boo djas é nyel wat, da bulal be to kwyel ne Zeeb. Ye é tin é melaaba ε, nyε nadis ebhina nadi pak'oo ε. 17 Klisto nazye é étep egoole Mbeε Bhaadal egwyem pe daa biyo bot ε nadi etsetaepe ne Zeeb, døo ne bot ε nadi ekunaasepe ne Zeeb o. 18 E di'enek, kɔ esu ε Klisto, menabelka djas bot ε di bot ε mbyak eYuda o, ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o. Tin, menaka é ne ghywil kató pe daa Zeeb Seεg'ena, kɔ esu mebwala me Sisim na Døe yenek. 19 Dáa di deenek ε, biyo bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, bi tokape bedjoŋ. Bi tokape bot ε dus pε kyee medhik mesis o. Bi moo é bot ε mbyak e deε. Bi moo é bot ε mebyel e Zeeb. 20 Bi moo é bi moo bi eezebeega nyɔ'ak kɔ so étep esum ndjaa. Deenek, mkok me esuk ε zumal ndjaa tak ε bot ε lwoma ne bengoolel-mekpa Zeeb. Yezu Klisto, nyey nyε emet kadi é ekok di epyet ndjanj ε. 21 Nyey é di epyet ndjaa djas, nyε eben epap tak étep ye needi di na Døe ε Ghej. 22 Tø egwakel ε len ne Yezu Klisto ε, biyo pe ezesεega ne bedhiiti bot étep esum ndjaa tak, ndjaa Sisim Zeeb aadi tø tak ε.

3 Dum ne tep tak ε, mam Pol, εpedjaala Zeeb. Mam mot di mot membok étep mesa me Yezu Klisto o. Me wak mos e membok ε, etεε náá, me naakegoola Mbeε Bhaadal pε daa len bot di ààbe bot ε mbyak eYuda o. 2 Ye é tsεetse náá, bi naazegwak mesa me Zeeb nadje étep elyaal ε bin embees étep be. 3 Zeeb naatε me εkwosak ε le nadi syela ε. Ye é dáa me nakwyal bin ye sok ε. 4 Laŋa bi aalaa ye é, biyo pe waagu étep dinaa me eezegu ε. Ye é esonok dinaa ye syela dum ne Klisto ε. 5 Eghen na mwa, Zeeb nabe é ààtel bot etep nadi tø so ε. Nenak, nyε eesa náá, Sisim ye naalyaal popoopwon ne bot ε lwoma ye, ne bengoolel-mekpa Zeeb na Døe, bot ε di étep mesa me o. 6 Beeka sa nadi tø so ε: kɔ esu ε Mbeε Bhaadal, esa e lyak ee Zeeb nadje bot ε mbyak eYuda ε. Biyo bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, biyo pe aabaabela ye. Biyo ne bot ε mbyak eYuda, bi moo é mot ngot. Sa Zeeb nakek kɔ esu ε Yezu Klisto náá, nyε waadje bot ε mbyak eYuda ε, biyo pe aabaabela ye. 7 Dum ne ekeε Zeeb nadje me ε, me moo é mot-mesa me étep egoole Mbeε Bhaadal. Nyε NASA deenek tø lam ε, ne ghywil mebwala me. 8 Ye nakozoodi náá, mam tok vaj mot tø loøg bot djas zedum koŋ ne Zeeb oo. E di'enek, Zeeb esa me enem egoole ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, mevu ε Klisto di ààsi ε. 9 Nyε eebaasa me enem étep me neelyaal ne bot djas dáa εkwosak ε Zeeb nadi tø so aasael ε. Nyey mot di nakusel esa binek djas o. Nyε naasa náá, ye di tø so kækum ewala bot di mos'aak. (aiōn g165) 10 Nenak yak, Zeeb naatε ye to zεega ndjaa mendjaala etεε náá, efop ne dhiiti eghwyil mebwala di tø gwoo o, be neegu, mebwala me mbi me etsoŋ e Zeeb di ne ye é. 11 Tin, étep binek djas nasaεel ε dáa Zeeb naloolε náá, nyε aasa ε. Nyε NASA ye é kɔ esu ε Ghej'enaka Yezu Klisto. (aiōn g165) 12 Tø egwakel'ena ne Yezu Klisto, ne edum ε koŋ ε lena ne ne. Ye deenek ε mena aanàbaadi ne bwoo etyaa sok bhwoob Zeeb ne ebwaalel djas. 13 Etep tak ε, me di eleε bin náá, nàtsakeka menyel étep mezuk me me di ebee kɔ esu ε len ε. Tin, mezuk menek ε étep edje bin duma. 14 Ye é étep tak ε me pyak meboŋ si sok bhwoob ε Zeeb Seεg. 15 Ye é nyey mot di esuk membyak djas. 16 Deenek ε, me εpedjaala ne ne náá, kɔ esu ε mevu me duma nyε di ne ye é. Nyey mot di edje bin meghaaz e ze mebwala me Sisim ye, 17 etεε náá, Klisto neebela di tø ebhum e lyem bin, kɔ esu edum ε koŋ ε len ne Zeeb. Me epewaab náá, kwyel'en di ne ekarjal étep bi neypyet elyelε. 18 Deenek ε bi ε

ne ghwyil egū enyøepe bi ne bōo Zeeb djas. Dáa mebok, medjaa, menyøeg, ne medim me kwyel ε Klisto di ε. 19 Ye goka ε bi egū náá, kwyel'ε eedhaa esonok djas ee bot di egū ε. Eteε náá, esimza bin neewozal kekum edi Zeeb nyey emet di ekwyel o. 20 Ye ε Zeeb ε di ne ghwyil esa esonok tō lena dum ne mebwala me di esa mesa tō lena ε, dhaa yii mena di ewaab ε neghu yii mena di esimza ε. 21 Betka náá, duu di ne Zeeb kom-kom sii ne kom dum ne sa nyc lyaal tō zeega ndjaa mendjaala me kō lo ε Yezu Klisto! Amen. (aīon g165)

4 Mam mot di mot membok, eteε náá, me ε mot-mesa ε Ghej o. Me εpedjaala ne nen, biyo bot ε Zeeb nadjoo o, keka tō mbeε mefulu dāa Zeeb di kwyel ε. 2 Dika tō mesila, dika tō metela, dika tō bwood. Djiselelka pak'en ne kwyel djas. 3 Saka meghaaz étep ebaal egwakel ee Sisim na Dee dje mena ε. Dika tō egwyem pak'en étep bi needi tō egwakel. 4 Menaka ε tyee nyel wat, ye ε Sisim na Dee wat ε di tō lena. Ye ε tyee wat ne dāa Zeeb nadjoo mena étep ebwaal esa ee nyc nakek mena ε. 5 Ye ε ne Ghej ngot, edum ε koj ne Zeeb ε wat, eduwa Zeeb ε wat. 6 Zeeb ε ngot, nyc ε Seeg bot djas. Nye ε e edi djas, nyc ε tō menabel djas. 7 Mot ne mot pak'ena naabela ye enem ne embēe ee Klisto nadje mena ne lyem wat ε. 8 Ekwyala be na dee lee ε náá: «E ghej nyc nabyet tō pe tō gwoo ε, nyc naatō ne bot ε nadi ε ekwom o, nyc naadje bot mekeε.» 9 Tin, ebyet tō gwoo kwyel lee yé? Ye kwyel eleε náá, nyc naasul sok tō esum edi na dim-dim di kō bōs ε. 10 Mot nasul kō eko ε bōs o, ye ε pe ε mot nabyet evyεegεpe tō gwoo o. Eteε náá, nyc neelwoodal bhwak djas. 11 Nye ε nadje bot mekeε me di esa náá, bedhiiti bot di bot ε lwoma, bedhiiti bengooolel ε mekpa ε Zeeb, bedhiiti kadi ε begoolel Mbēe Bhaadal, bedhiiti bedjεedel ndjaa mendjaala, bak tak kadi ε belyoel. 12 Ye ε deenek ε, nyc nasa náá, bot ε Zeeb bela ghwyil esa mesa me, étep ebek ε nyel ε Klisto. 13 Ye ε deenek ε, menabelka djas aadika sama to edum ε koj ne Zeeb ne egū ε Mon Zeeb. Tin, mena kadika ε e boo bot dinaa, etiibal ε lena aakum dāa yii Klisto. 14 Tin, mena aanàkabaadika tyee bōo dhyeeb. Mena aanàkabaadika ewo dāa meghwak, neghu mesim edu be melyo mbēs. Sa mena àakkababet bot binok be lee bot elej mekøj étep swa mena tō edjak. 15 Tin, mena goka ε ne edi ne kwyel pak'enaka, ne eleεelka etsεetse, eteε náá, mena neewyeeka dāa Klisto nyey mot di esuk ε ndjaa mendjaala o. 16 Ye kō esu ε le ε, nyel di sa wat dinaa ye ε elyelεpe ε, seεga

enyøepe ne metii me nyel. Tin, é sok ekyes djas di esa mesa me dāa edi goka ε, tin, nyel djas εpewyee, ne ebok tō kwyel. 17 Beeka sa me di ebasal ne ewaab ne nen ne din ε Ghej'enaka, nàduka mefulu me bot ε di ààdum koj ne Zeeb o. Eteε náá, egeka bōo tō ε tō esa e toto. 18 Tin, be àànyo εmet etsεetse ε Zeeb, ààkomet-metak tsik na bes ee Zeeb di edje bot ε, eteε náá, be ne lyel elyem. 19 Be eezegwyiya syen, be eezewa lyem «tōp» tō mezo, batakesa membi me esa e syen djas be di emyaala ne ye ε. 20 Ye kabe biyo o, mbi yenek mefulu tok yii bi nadjek pe daa Klisto ε. 21 Me ne gu náá, bi naagwak étep ε di eliaa dum ne ne ε. Bela náá, bi naazelyooa etsεetse dum ne Yezu. 22 Bot binok naalyo bin náá, bi kat mbee mefulu bi nadi ne ye sok ε. Embee mefulu menek ε, ye ε mèkwosak me etep esyen ee elyem men dyebakwyel ε. Ye deenek ε, bi aabet embee mefulu menek dāa mot di mwas bet kaad ε. 23 Betka náá, Sisim Zeeb swola mefulu men, 24 etsεetse bi eeböt kaad na bes. Tin, bi moo bot ε na bes. Mot na bes yenok kusaa ε dāa Zeeb di ekwyel ε. Deenek, etsεetse epesa náá, nyc di mot epiki, mot e dee. 25 Tin, nàsaka mèkøj, mot ne mot goka ε ne eleε etsεetse ne so mot, eteε náá, zeega menabelka djas ε bot ε nyel wat. 26 Eghen bi di ne ebuk ε, sa bi ààsyem. Ye goka ε ebuk ε len sila esok ne dwoo ne sila. 27 Nàbetka náá, dim mot mèkøj be di tō len. 28 Mot djii goka ε ne èkat edjii. Nye goka ε ne esa meghaaz étep esa mbeε mesa ne membo mōo. Deenek ε, nyc ne ghwyil ekwyee bot ε di tō e djel o. 29 Deenek, sa dhiiit mot ààtuwal mbee mekpa tō nuub'en. Bi goka ε ne elóo ε embēe mekpa di dje ghwyil ne beso bin bot di tō e djel o, mekpa me di enyø ne bot ε di egwak ye o. 30 Zeeb naawa bin ndem ne Sisim na Dee ye. Tin, nàtuŋka Sisim yenek. Bela náá, ye ε nyey ε di eleε bin náá, ye aadi ε ne dwoo dinaa Zeeb aadis bin to mesyem men ε. 31 Nàbaalka tō elyem bin mebuk me embēe esonok be nasa bin ε, nàbiyoka, sa bi aadi ne ebuk. Diska tō elyem bin, mewøøbela, mèlee zenøo e mbi esesee embēe lyem djas. 32 Dika ne mbeε lyem ne ghwyikwyee ne bōo bin, pelekla pak'en dāa Zeeb napel bin ε kō lo ε Klisto.

5 Dāa dinaa, bi ε bōo Zeeb di kwyel ε, bi goka ε ne edi dāa nyey. 2 Dika tō kwyel pak'en, dāa Klisto di ne kwyel ne nena ε. Dum ne kwyel tak ε, nyc naka nyel'ε εmet buwa pe daa Zeeb kō esu ε lena. Tsik'ε tak nabε ε tyee menanas me di ne mbeε menuub ε. 3 Nenak, bi moo ε bōo Zeeb. Tin, sa bi ààdi tō mezo, sa

bi ààsa edhiiti embee esonok, sa bi ààdi tò dòob mevu, sa bi ààkolii-liiak tèp tak. **4** Ye ààgoka náá, bi lóo embeemekpa, mekpa me meelee, mekpa me endjemet. Deenek, bi goka é ne ebula bhao ne Zeeb. **5** Guka náá, bot e di to mezo o, bot e di esa e dhiiti embee esonok o, bot e di ewyeeb esa bot o, be aanàkwaabela esa e lyak tò eyoij e Klisto, eyoij e Zeeb. Tin, ye moo é tyee náá, be erekpeduwal bennaghise. **6** Sa bot ààkoo bin ne elej mckoj. Ye é embee esonok binek e di edje Zeeb ebuk kò bot e di ààlooba ne ne o. **7** Tin, sa bi ààke sama wat ne mbi binok bot, **8** etee náá, é ghej sok bi nadi é tò ghooghom, nenak kò esu e egwakel e len ne Ghej, bi moo é to mekas etee náá, bi e bot e Ghej. Tin, keka dáa bot e di to mekas e. **9** Me ke deenek e, etee náá mekas me tak waadje mena embeesa djas, esa epiki zenoo esa etseetse. **10** Saka meghaaz étep egu sa Ghej di emyaala ne ye é. **11** Nàdika edi wat ne bot e di esa mesa di ààdjeb bhumi, mesa me di esael tò ghooghom e. Bi goka é ne epana be. **12** Ye é tsheetse, esa ee bot binok di esa tò ghooghom e, esa syen e ebarja e mis me bot. **13** E sok, bot di ebarja sa be di esa e, mefulu mao ne nyen popoopwon, **14** etee náá, mekas e di esa náá esonok djas nyen popoopwon. Dum ne tèp tak e ye di ekeaa náá: «Woy, mot di egó o, djema, wyela pak myon, etee náá Klisto neewa wo to mekas.» **15** Tin, bi e kobaka ne tyee bi di eke e. Sa bi ààke tyee bot e di ààbe ne etsoj o, bi goka ne eke e dáa bot e etsoj. **16** Lelka esa mesa ne lyem wat tò ba mao èpèed ewala zedjea bin e, etee náá, mena mooka é é mbee melu. **17** Nàdika dáa bot e di ààbe ne etsoj o, bi goka é ne egu ekwosak e Ghej. **18** Nàdika tò elangi, etee náá, elangi èdhaa nyel oo, ye é ne ghwyil epus mot náá, nyé sa etep mbès. Tin, bi goka é bi di lwoodela ne Sisim na Dée. **19** Djelka meghaaz pak'en tò medjeeb me di edje ebwaalel, ne medjeeb di edje duu ne Zeeb, ne medjeeb me Sisim di etel e. Tiika, myaalaka ne Ghej'en ne lyem wat. **20** Bulalka bhao ne Zeeb Seeg'ena é mewala djas, é edi djas ne din e Ghej'enaka Yezu Klisto. **21** Biyo bot e di elooba ne Klisto o, dika ne mesila pak'en. **22** Boa, loobaka ne botom bin, dáa bi di elooba ne Ghej e. **23** Saka deenek etee náá, motom e di ekok kò moma, dáa Klisto di ekok kò zéega ndjaa mendjaala e. Klisto e mot di etsik zéega ndjaa mendjaala, ee di dáa nyel'e. **24** Boa goka é ne elooba ne botom bao, dum ne etep djas, dáa zéega ndjaa mendjaala di elooba ne Klisto e. **25** Botom, kwyelka bel bin dáa Klisto di ekwyel zéega ndjaa mendjaala e, nyé batagwyé kò esu e tak e. **26**

Deenek, nye nakwyel e zéega ndjaa mendjaala di dée, ye é étep tak e nye nadis ye edhuud ne medii ne mekpa me. **27** Nyé nakwyel e náá, bot e di edum koj ne Zeeb o, tyaa sok bhwoob'e, dáa dinaa be moo é benem, ààbe ne etoøn, ààbe ne di wat zekwaada. Nyé nakwyel e náá, be di bot e na dée, étep ye needi ààdi ne mot di elii ebiyoepé dum ne mesa mao. **28** Deenek, botom goka é ne ekwyel e bel bao o, dáa be di ekwyel menyel mao met e. Mot di ekwyel myel o, nye ne kwyl nyel'e met. **29** Eteté náá, mot tok ne ghwyil ébhina nyel'e met. E di'enek, nye ne be nyel'e enyøepé dáa Klisto di esa ne zéega ndjaa mendjaala e. **30** Menaka é ekyes e nyel'e. **31** Ekwyala lée e náá: «Motom e waadus to ndjaa seeg ne nyeeeg, étep kedi sama ne myel. Bao djas bebá aakadi é mot ngot.» **32** Tin, ye é boo tèp di syela tò elangjel elak e. Ye é deenek me di elee nen náá, tèp tak e dum ne Klisto ne zéega ndjaa mendjaala. **33** Tin, me èpebaabal ne biyo botom, mot ne mot goka é ne ekwyel e myel dáa nye di ekwyel nyel emet e. Ye tye wat ne boa mëba, bi goka é ne èduwal botom bin.

6 Biyo bón, bi moo é tò egwakel ne Ghej Yezu, bi goka é ne elooba ne bebyael bin, etee náá, deenek é di enyøepé. **2** Etir e meken di eke ne ekek e náá: «Duwala soog ne nyooog, **3** etep djas aanyo ne no, wo aaboya kò éko e bós.» **4** Biyo beseeeg e bón, násaka náá, bao bin kpaa elyem. Tin, ye goka é náá, bi wyel be tò mbees melyo ne edul e be melo ne sa Ghej di ààkwyel e. **5** Biyo bék>wom e bot, loobaka ne ekukuma bin kò éko e bós ne ba tò lyem, tò mesila ne duu djas, ne lyem wat, dáa bi di elooba ne Klisto e. **6** Násaka mesa etee náá, be needuwal bin. Tin, ye goka é náá, bi sa mesa ne lyem wat dáa zéeb di ekwyel e, etee náá, bi é bot e mesa e Klisto. Ye nakozoodi e mewala be di ààdi tin étep egwyák bin e. **7** Saka mesa ne mbees lyem ekees, bi sa e mesa e Ghej. Násaka mesa ekees náá, bi sa e mesa me mot. **8** Guka náá, wo nakoozodi kwom mot, ne gu mot di ààdi kwom o, wo sa mbees mesa oo, Ghej e waadje wo efute. **9** Biyo ekukuma, dika tyee wat ne ekwom bin, katka ebeeg be. Guka náá, biyo ne ekwom bin, biyo djas e bao Boo Kukuma di tò gwoo e. Nyey mot di tò gwoo e ààwa mbék pak bot. **10** Ékpa e mesik mam e náá, dika ne egwakel ne Ghej, saaka ghwyil'en tò le, etee náá, nyé é ne boo ghwyil. **11** Nòøka beghel, da bi e bot ekuwa dæb djas Zeeb di edje e etee náá, bi neepyet dwoo dim mot mckoj aazekoo bin e. **12** Eteté náá, tuub mena di duuka e, ye tok tuub ghiya ne

epuud. Mena duuka ε ne embee esisim ne ekukuma
bɔ̄o, dɔ̄o ne mebwala di kɔ̄ mbee bɔ̄'ak ε. Mena duuka
ε ne embee esa ee di ne ghwyil tɔ̄ gwoo ε. (aiōn g165) 13
Étep tak ε, ye goka é bi nɔ̄o beghel ε Zeeb ne ekuwa e
dæeb djas. Eteε náá, é ghεj mbee melu aatuula ε, bi
ε ne ghwyil ε pyet sok bhwoob bot mεbhuka men.
Bhis bi aaduu kekum mesik ε, bi ε waapyet. 14 Pyetka,
etseetse di ne nen dáa bhete é kuu. Dika ne epiki dáa
bot di ebot ghun ε. 15 Ekoko meko men di zii egoola
Mbεe Bhaadal di edje bot egwyem ε. 16 Gheeditika ne
edum ε konj ne Zeeb dáa sa di epeebal mot ε. Ye waasa
náá, bi dimal du mεkɔ̄ me Mbée mot. 17 Noōka tsik
nye nadje wɔ̄ ε dáa kɔ̄tø dæeb é. Da bi ε baanɔ̄ mεkpa
ε Zeeb dáa pel Sisim na Dεε. 18 É mewala djas, waabka
ne Zeeb to membi me mendjaala djas, djaalaka ne Zeeb
ne ghwyil ε Sisim'ε. Dika ndjema tɔ̄ mendjaala, sa bi
ààkat, gheedjaalaka Zeeb kɔ̄ esu ε bɔ̄o Zeeb djas. 19
Baadjaalaka Zeeb kɔ̄ esu ε lam, étep nye needje me
etete mεkpa me di egoka ne elóo é ghεj me di elii ε,
eteε náá, me neewyisal ne ààbe ne bwoo sa di syela to
Mbεe Bhaadal ε. 20 Ye nakoozobε náá, nenak me é é
mbok, me é ngoola-ngoola ε Yezu Klisto, nye nalwom
me étep me neegoola Mbεe Bhaadal. Djaalaka ne Zeeb
kɔ̄ esu ε lam, etεε náá, me neegoola ye dáa ye di egoka
ε. 21 Tisik mɔ̄n nyεeg'ena, mot di esa mesa me Ghej
tɔ̄ elooba o, waalee bin dáa me di ε, etεε náá, bi neegu
sa djas me di sa ε. 22 Me dhis nye pe yebɔ̄ ε, etεε náá,
nye eezebajaa bin dáa bis di pe kak ε, dɔ̄o ne etεε náá,
nye needje bin mεghaaz. 23 Beta náá, Zeeb Seεg'ena
ne Ghej Yezu Klisto dje biyo djas bon nyεeg bam
egwyem. Beta náá, Zeeb sa náá, bi kwyela pak'en, ne
náá, bi dum konj ne Zeeb baawozal. 24 Beta náá, enem
ne embεe e Zeeb di ne bot ε di ekwyel Ghej'enaka
Yezu Klisto ne lyem wat o.

Filip

1 Ye é mam Pøl ne Timote ekwom e mesa ε Yezu Klisto. Bis kwyal mèkana mak ε, étèp bot ε ghaada Filip, ne bot di mos bot ε Zeeb kɔ̄ esu ε Yezu Klisto ɔ̄. Doo ne bot ε di edjeed zèega ndjaa mendjaala ɔ̄, zenoo eDhyakélé. **2** Beta náá, Zeeb Sèeg'ena ne Yezu Klisto Ghej'enaka sa bin enem ne embèe ne edje bin egwyem. **3** Me ne bulal bhoo ne Zeeb é mewala djas me di etaala ne nen ε. **4** Me ne dyeebamyaala é mewala djas me di edjaala étèp'en ε, **5** kɔ̄ esu ε mèkwyee me bi nakwyee me to egoola Mbëe Bhaadal, kana dwoo bi nakan emyaal Zeeb ε kekum dwoo pan mos'ak. **6** Tin, me é ne ebwaalel náá, Zeeb mot nakan mbëe mesa mak pak'en ɔ̄, nye aatò ne ye, kesilal dwoo ebula ε Yezu Klisto. **7** Me é ne gham ewa bin to lyem'am. Eteé náá, biyo djas ε sama ne nam to èkèe ee Zeeb nadje me ε. Ne tseetse, bi é sama ne nam ye nakoozodi, dáa me di nenak é membok'ak neghu é sok me di elyaal ne bot náá, Mbëe Bhaadal me di egoola ε ye é etseetse ε. **8** Zeeb é tyasəs'am, me ne kwyel biyo djas dáa Yezu Klisto di ekwyel bin ε. **9** Gwakeka sa me di ewaab ne Zeeb to mendjaala mam ε: ye é náá, bi di ne mèkwyela pak'en dhaa tye. Da bi é di bot etiibal ne bot egù etèp enyøepe. **10** Deenek, bi needi ne ghwyil etiibal sa di enyøepe ε. Tin, bi aadi é ààbe ne edhuud, ààbe ne sa ebiyo wat dwoo Klisto aazyε. **11** Beta náá, bi di ne mesa me epiki e Zeeb di to len ebuepe kɔ̄ esu ε Yezu Klisto, étèp eduwal ε Zeeb, ne edje nye duma. **12** Bon nyøeg, me kwyel ε bi gu náá, sa me naboma ne ye é, ye naasa náá, Mbëe Bhaadal goolaa djala dik. **13** Deenek, esodja ee di ebaal ndjaa boo kukuma ɔ̄ ne bedhiiti bot djas ne kagu nenak náá, me é é membok ε etee náá, me é mot-mesa ε Klisto. **14** Dáa bête bon nyøeg nabee me é membok ε, bête ne bot pak'ɔ̄ naazewa ebwaalel ε loo ne Ghej, bøo batabela meghaaz me egoola Mbëe Bhaadal ε Zeeb ààbe ne bwoo. **15** Ye é tseetse náá, bedhiiti bot pak'ɔ̄ epegoola Mbëe Bhaadal ε Klisto ne mbee lyem. Eteé náá, be é ne mbee egeka ne nam. Tin, bedhiiti bon nyøeg goola Mbëe Bhaadal ε Klisto ε ne mbëe lyem. **16** Bot ε di egoola Mbëe Bhaadal ne mbëe lyem ɔ̄, be goola ye ne kwyel djas. Eteé náá, be ne gu náá, mesa mam wak é elyaal ne bot náá, Mbëe Bhaadal me di goola ε, ye é tseetse. **17** Tin, bedhiiti bot goola Mbëe Bhaadal ε Klisto ε ne mbee lyem. Èkwosak ε loo é epul, be saj ε náá, be baabil mezuk mam to membok. **18** Ye nakozoodi náá, egeka bøo é

enyøepe neghu egeka bøo àànyø, sa di enyø ε, ye é náá, Mbëe Bhaadal ε Klisto epegoalaa. Deenek, me é ne memyaala, me aazodidi é to memyaala. **19** Eteé náá, me ne gu náá, etèp binek djas lyaal ε náá, Zeeb waatsik me kɔ̄ esu ε mendjaala men ne ghwyil ε Sisim ε Yezu Klisto di ekwyee me ε. **20** Tin, me tok ne ghwyil edi ne sen dáa ye di náá, me é ne boo ebwaalel ε. Mos, me nakoozogwyε, me nakoozodi ne tsik, duma ε Klisto aadi é ne nam é edi djas me aadi é. **21** Eteé náá, ye é be mam ɔ̄, Klisto é di tsik. É di'enek, esyee moo é mbëe sa. **22** Tin, ye be náá, edi ne tsik epesa náá me sa enem esa ɔ̄, é di'enek, me ààgu sa me aasée pak esyee ne tsik ε. **23** Me moo é pak bëman, me èpekwyel ebet tsik me di ne ye'aak, étèp me needi sama ne Klisto. Deenek ε di enyøepe ε. **24** Tin, ye é enyøepe kɔ̄ esu ε len náá, me zoodi ne tsik. **25** Dáa me di ne ebwaalel ε tsik dák ε, me ne gu náá, me aadidi é sama ne nen étèp me needje bin meghaaz me etò sok, ne edi ε to memyaala to edum ε koj ne Zeeb. **26** Eteé náá, é ghej me aabula zedi pak'en ε, bi aadi é ne memyaala kɔ̄ esu ε sa Yezu Klisto aasa ne nam ε. **27** Bi goka é ne eke dáa Mbëe Bhaadal ε Klisto di eleε ε. Tin, me zye zèbee bin neghu me di ààzyε ɔ̄, ye nyø é náá, bi é di ghiij to sisim wat. Ye nyø é náá, bi é di epyet ne lyem wat étèp edum ε koj ne Zeeb kɔ̄ esu ε Mbëe Bhaadal. **28** Sa bi ààgwak bwoo ne bot ε mèbhuka men. Ye aadi é ndem di elyaal náá, biyo, bi eezebela tsik, bøo, be eezewo ze. Tin, etèp binek djas dus é pe daa Zeeb. **29** Eteé náá, Zeeb naadje bin ghwyil esa mesa me Klisto. Tin nye naadje bin mbëe bhwoob edum ε koj ne ne. Ye ààpasik tin, nye naabaadjé bin ghwyil ezuk dáa nye nazuk ε. **30** Mena èpeduuka tuub wat. Bi ne gu enyøepe náá, é ghej sok me nadi eduu tuub tak, nenak me baazoduu é tuub tak wat. Mos, biyo é kadi eduu tuub tak.

2 Egwakel ε len ne Klisto ne dje bin meghaaz e? Bi ààbelà meghaaz to Kwyel ε Klisto? Bi é to egwakel ne Sisim na Dee? Bi é ne kwyel ne lyem ghoñ ne bon besø bin e? **2** Ye be deenek ɔ̄, saka náá, me di to memyaala é bëmewala djas. Dika to egwakel pak'en. Betka náá, elyem bin di ne esiiza wat, elyem bin di to esa djas bi di ekwyel esa ε. **3** Sa bi ààsa dhiiti sonok ne mbee lyem, sa bi ààsaa náá bot duwal min men. Tin, bi goka é ne edi to mesila, beeka náá bon besø bin eedhaa bin. **4** Deenek, sa mot ààzokwyøeg nyel'ε met, ye nyø ε náá, nye baakwyøeg bedhiiti bot. **5** Dika ne mbëe mèfulu dáa Yezu Klisto nadi ne ye ε. **6** Nyey mot

di tyee wat ne Zeeb o, nye nabe é ààkwyel eben ε nyel kó esu ε tak. 7 «Ààbè», nyey emet naabyen etep djas nyé nadi ne ye ε, étep edi kwom. Nyé nakadi é mot pak bot. Nyé nabyel ε mot ne nyel epuud dáa bot djas. 8 Nyé naamyaal edi to mesila. Nyé naalyaal elooba ε le kekum dwoo esyee, esyee ε nyé nabemaa é melaaba ε. 9 Dum ne tēp tak ε Zeeb naben nyé. Nyé naadje nyé di di edhaa edi djas ε, ne din di kó min djas ε. 10 Nyé nakwyel ε náá, bot djas tō gwoo, kó bōs zenčo si bōs, pyak meboj mō si sok bhwoob ε Yezu, étep eduwal din ε le. 11 Nyé nakwyel esa deenek ε, étep bot djas neeke kó esu ε duma Zeeb S̄eeg náá: «Ye é Yezu Klisto é di Ghej!» 12 Bon nyeg bam, bi nadi elooba ne nam é sok me nadi pak'en ε. É di'enek, dáa me kadi mos ààbè pak'en ε, gheeleloobaka ne nam dhaa dáa bi naboozezye ne esesa mam pak'en ε. Deenek, waka zii tō mesa étep elyaal náá, bi é ne tsik, da bi elyaal náá, bi ne kaab Zeeb ebuepe. 13 Eteε náá, Zeeb nyey emet ε di edje bin ghwyil, étep bi neesa ekwosak ε le dáa nyé emet di ekwyel ε. 14 Saka mesa djas, ààlekā, ààwaya, 15 étep bi needi ààliiaa ne ye εbiyoepe, bi needi bot ε epiki. Bi needi bon Zeeb, ààbè ne ndje tō sama bembree ε bot, bot ε εbiyo kó eko ε bōs'ak. Deenek, bi goka é ne ekas tō lōo ε dáa ekwyikwyen to gwoo, 16 ne egoola be mekpa me tsik. Deenek, me é ne ghwyil emyaala ne nen dwoo Klisto aabula ε, etee náá, mesa mam ne mezuk mam nabe é ààbè ne toto. 17 Ye kobe náá, ghiya Yam eesee étep ekala kó buwa bi di edje ne Zeeb, étep mesa me edum ε koj ε len ne ne o. Ye sael deenek oo, me aadi é ne memyaala, me aasa náá menabelka djas di tō memyaala. 18 Ye é tyee wat ne biyo, bi goka é ne edi to memyaala, da bi ewa me tō memyaala men. 19 Ne εbwaalel me di ne ye ne Ghej Yezu ε. Me bee ekeε náá, me moo aadhis Timote pe daa lin. Eteε náá, é sok nyé aadje me menduk min ε, me aabela megħħaaz. 20 Ye é nyey zodi ekem me tō etep bam. Nyé é di etaala ne nen ne tseetse tyee wat ne nam. 21 Eteε náá, bedhiiti bot suu é ekoobal etep bōo met, ààkoobal ye Yezu Klisto. 22 Biyo bemet ne gu dáa Timote nalyaal esosoob be, dáa mōn di ne seeg ε. Nyé naazekwyee me tō mesa me egoola Mb̄eε Bhaadal. 23 Me é ne εbwaalel náá, me aadhis bin nwyak ε é sok me aabee náá, etep bam moo é εnyoεpe ε. 24 Kó esu ε Ghej, me é ne εbwaalel náá, me moo aazye zebbee bin. 25 É di'enek, me bee é náá, ye é εnyoεpe náá, me bulal bin mōn ε nyeg'ena Epafoloodhit. Nyé é mot di egeyee bis ne ne to mesa me Klisto o, mot bis ne ne di eduu to

mesa me egoola Mb̄eε Bhaadal o, mot bi nadhis me nwyak étep nyé neezekwyee me tō mesa me nadi esa ε. 26 Nyé nadi é ne gwyes εbaabee biyo djas. Deenek, nyé naadyeebatuq é sok nyé nagu náá, bi naagwak náá, nyé nadi ebe ε. 27 Nyé naadyeebabε, kunaa-kuna ne esyee. Tin, Zeeb naagek nyé għoġ, ààkoobe ne nyey nyé emet, ye é dōo ne mam, étep me needi aadi ne boo għoġ tō lyem. 28 Dum ne tēp tak ε me di edhis bin nwyak għaal-ħħaal, étep bi neemyala é sok bi aaboma ε. Étep me needi ààbaadi ne għoġ tō lyem. 29 Deenek, myaalka nyé ne boo memyaala djas, dáa mōn ε nyeg'len tō edum ε koj ne Ghej. Bi goka é ne edi ne lyem ne mbi binok bot, 30 etee náá, nyé nabe é nyé naawaagwyε étep mesa ε Klisto. Nyé naaka nyel étep εzékwyee me tō mesa me bi nadi ààbè ne ghwyil εzékwyee me biyo bemet ε.

3 Nenak, bon nyeg' bam dikā ne memyaala tō egwakel ε len ne Ghej. Ye be náá, me εpebasal εlees bin sa me nazekwyal oo, ye é étep εbaal ε bin. 2 Dika etsetaεpε ne bot ε di esa εbiyo o. Bot binok é begħil ε beka, be bee beka ε dáa boo sonok! 3 Ghuna, ye é menabelka é di ne tētē beka, etee náá, mena εpesaka mesa me Zeeb tō Sisim ye. Menaka é ne memyaala étep edi ε sama ne Yezu Klisto. Mena ààwaka εbwaalel ε lena kó esa ee bot ε bōs di esa ε. 4 Mam pe é ne ghwyil ε diig bet kó esu ε embi bemesa me bot ε bōs di esa ε. Me aadi é ne boo għam esa ye dhaa bōo. 5 Me naniigelaa beka ε, melu meten ne elel blħis εbyel ε lam. Me é mot kyee dik Yisalael, mot mbyak ε Bεεzame. Lii'am é ebhele, me nabyel ε tō mō bot ε mbyak ebhele. Me nadi eduwal etsi eYuda dáa tētē Falizye. 6 Me nadi é ne zii dhaa tyε, é sok me nadi etiig bot ε nadi edum koj ne Klisto o. Dum ne tsik epiki nakwyala tō mekana me etsi ε, me nadi é ààbè ne ndje. 7 Tin, sa me nadi εbee náá ye é εnyoεpe ne nam ε, me kabee ye mos ε é mis toto kó esu ε Klisto. 8 Esa djas me nazesa ε, me kabee ye é mis me toto, kó esu ε sa di ne boo metaj dhaa esonok djas ε. Sa tak é ēgu ε Yezu Klisto Ghej'am. Dum ne ne, me eezekat esa esonok djas. Étep edi ε sama ne Klisto ε, me kabee esonok binek djas ε dáa eput esonok di egoka ne εmwasa kó εkwyiid ε. 9 Étep me needi sama ne ne εnyoεpe, me ààkakwyεeg nyel'am met. Me tokape mot epiki kó esu eduwal etsi. Me é mot epiki etee náá, me εpedum koj ne Klisto mot di mot epiki o. Mbi yenek epiki dus é ne Zeeb. Nyé é di esa náá, mot di piki kó esu ε edum koj ne ne.

10 Sa djas me di ekwyel ε, ye é náá, me gu Klisto ne mebwala me yii egom bhis esyee, ne εzuk sama ne ne, ne εbaagwyε sama ne ne. **11** Me é ne εbwaalel náá, mam pe aagomlaa pak myoŋ. **12** Me ààpake náá, me eezebelə efute me di esaŋ ε, neghu me é mot di egu etep djas o. Tin, me dinaa to εsum ε kaab etep εbela efute, etee náá, Yezu Klisto eezewa me to ze ye. **13** «Ààbe» bón nyεeg, me ààbee náá, me eezebelə efute tak. Tin, esok me di esa dhiiti sonok ε. Me kadojak ε pe sok, ààkadjoak pe bhis kon'am. É di'enek, me dyeebasə meghaaz ε etep edu etep di pe sok ε. **14** Deenek, me dyeebasum kaab ε etep me neebela efute ee Zeeb. Ye é sa Zeeb nakwom me ε, é sok nyε nadjoo me dum ne sa Yezu Klisto nasa kó esu ε lam ε. **15** Menabelka djas bot dinaa mena eezepyeta to edum ε koŋ ne Zeeb o, mena goka é ne εsiiza deenek. Tin, mena ààbaadika ne dhiiti egeka e sis o, Zeeb ε waalyaal dáa mena di egoka ne esa ε. **16** Ye nakozoodi dáa, dhjoogheedu ka ze Zeeb nalyaal mena ε, yii bot di boozeyε ne eduka dōo ne mos ε. **17** Bon nyεeg, biyo djas duka mεfulu mam. Deenek, bi goka é ne edu mεfulu me bot ε dinaa, be εpedu mεfulu ee be nabaya pe daa les ε. **18** Me ne dyeebałε bin ye ngwyis. Nenak yak, me εpebaabasal ne menjal é mis: Ye é ne mbula bot di ekake mos dáa bot ε swaka mezuk ε Klisto é melaaba. **19** Be aaswaala ε, be eezewo ze, etee náá, zeeb o é mō. É di'enek, be ne myaala ne esa esyen be di esa ε. To εsimza bōo, ye é esa e bōs. **20** Ye kabé menabelka o, menaka é bón Zeeb. Dum ne tēp tak ε, mena dika ebhwood Metsik bot'enaka, Għej Yezu Klisto. **21** Deenek, nyε waaswola mbee nyel ee bot dika ne ye'aak, etep ye neenɔjel ne nyel'ε di ne duma ε. Tin, nyε aasa ye ε ne ghwyil di sa náá, esonok djas looba ne ne ε.

4 Bón nyεeg bam, biyo bot ε me di ekwyel εbaabee o, biyo é di esa náá, bum lyem'am di to memyaala, biyo é di kóto duu'am. Deenek, bón nyεeg bam, dika sosoob to εgwakel ne Għej. **2** Woy Evodhi ne Syntis, me εpedjaala ne nen, dika to εgwakel pak'en sama ne Għej. **3** Doo ne woy, mot di sosoob to esa mesa loog wat ne nam o, me εpewaab ne no náá, wo kwyee boa ba binok. Etee náá, be naadyebasa meghaaz é εkwyee to mesa me εgoola Mbęe Bhaadal. Ye é tyee wat ne Kelemba ne bedhiiti bot ε mesa, yii min mōo di to mekana me tsik ε. **4** Dika to memyaala e mewala djas kó esu εgwakel ε len ne Għej. Me εpebaabasal náá, dika ne memyaala. **5** Beta náá, bot bee enem esa

bin, etee náá, εbula Għej eezekuna. **6** Nàbemka ba ne dhiiti sonok, ye nakoozodi dáa. Ye goka é náá, bi djaala, ne εduwal zenoo εbulal bhoo dum ne esonok djas bi di ewaab ne Zeeb e mewala djas ε. **7** Beta náá, egwyem e Zeeb di edhaa etsog djas ε, baal elyem bin ne εbaal εsimza bin to εgwakel ne Yezu Klisto. **8** Deenek, ne bón nyεeg bam, waka lyem to sa djas di enyo ε, ne sa djas di egoka ne εkwyelaa ε. Bi goka é ne εwa lyem to sa djas di tseetse ε, sa di egoka ne duu ε, sa djas di piki ε, sa djas di dεε ε. Deenek, bi goka é ne εwa εsiiza bin to esa djas di egoka ne εduwal negħu εwa lyem. **9** Waka, esa djas ee bi nadjek ne nam ε, ne esa djas bi nagwak ne nam, zenoo esa djas bi nabee me esa ε, waka ye to mesa. To etep binek djas, beta náá, Zeeb mot di ne egwyem o, di ne nen sama. **10** Me dyeebagwak memyaala εbuep kó esu ε Għej etee náá, bi eelyaal me lyaala sis kwyel bi di ne ye ne nam ε. Me ààpake deenek etee náá, bi ààkataala me. Tin, ye é náá, bi nabe é ààbela mōo εpedd εwala ee lyaal me kwyel tak. **11** Tin, me ààlii deenek etee náá, me é to εsεegga. Bela náá, me naadjek dáa mot di egoka ne εmyaala ne sa nyε zodi ne ye ε. **12** Me ne gu dáa me di egoka ne edi to edjel negħu to mən-yo ε. Me naadjek meprek me edi to memyaala é mewala djas ye nakoozodi náá, me é ne za negħu me é ne djl. Ye nakoozodi náá, me é to mevu negħu to εsεegga. **13** Tin, me é ne ghwyil esa esa binek djas etee náá, Klisto εpedje me ghwyil. **14** Deenek, bi naasa εnyøepε é sok bi nadi egek me għoġ kó esu ε mezuk mam ε. **15** Biyo bot ε għada Filip, bi ne gu biyo bermet náá, é għej me nadus kó għada Masedwan ε, é sok me nakan εgħola Mbęe Bhaadal ε, bi nabe é sim ziegħi ndjaa mendjaala me wat nakwyee me o. **16** É sok me nadi to għada Tesalonik ε, ye nabe é bi naadhis me sa djas me nadi ne gwyes tak ε. **17** Ye tok náá, me saj ε náá, bi għeedhis-dħis metom. Tin, me kwyel ε náá, Zeeb sa bin enem kó esu ε sa bi nadje me ε. **18** Me naabela esa djas ee bi nadhis me ε. Me tokape ne gwyes dhiiti sonok, etee náá, me naazebela ye é membu me Epafoloodhit. Tin, esa ee bi dħis me ε, ye é dāa etom na mbeε menuub, ye é buwa Zeeb di emyaala ye ε, buwa nyε di ekwyel ε. **19** Zeeb'am ε waadje bin esa djas ee bi aadi ne gwyes tak ε, to duma mevu me nyε di ne ye, kó esu ε εgwakel ε len ne Yezu Klisto. **20** Beta náá, duma di ne Zeeb Sęeg'es kóm-kóm sii ne kóm! Amen. (aión g165) **21** Swoška bot djas ε di edum koŋ ne Zeeb o ne din ε Yezu Klisto. Bón nyεeg bin, bot ε bis ne be noo di o, be eeswos bin. **22** Ekeletye

djas eeswos bin, daŋ-daj ε bot é di esa mesa tɔ ndjaa
boo mɛkoozi Sezaad ɔ. 23 Beta náá, enɛm ne embɛε ε
Gheŋ Yezu Klisto ne Sisim Zeeb di ne biyo djas.

Kolos

1 Ye é mam Pöl, mot-lwoma ε Yezu Klisto tō ekwosak ε Zeeb, ne mōn ε nyeg'ena Timote. **2** Bis kwyalmekana mak ε, étep bōn Zeeb di pē tō ghaada Kolos ḥ, bōn nyeg bina bot ε di sosoob tō egwakel ne Klisto. Beta náá, Zeeb Seeg'ena dje bin enem ne embēe ne egwyem. **3** Melu djas bis ne bulal bhōo ne Zeeb, Seeg ε Ghēj'enaka Yezu Klisto, é sok bis di edjaala etep'en ε. **4** Etēe náá, bis naagwak bot elii kō esu ε edum ε koj ε len ne Yezu Klisto, zenoo kwyel bi di ne ye ne bot djas zedum koj ne Zeeb ε. **5** Bi sa deenek ε, etēe náá, bi é ne ebwaalel náá, bi é waabela sa Zeeb nazekoobal bin ye pē tō gwoo ε. Eghej bi nagwak Mbeε Bhaadal, ee di mekpa me etseetse ε, bi naagwak bot elii kō esu ε etep binek. **6** Mbeε Bhaadal tak naake kō eko ε bōs djas. Mbeε Bhaadal tak nabe é, ye naakan edje bhum edi djas. Ye é tyee wat dāa ye nasael pē yebō dwoo mēken «tō» ε. Ye nabe ε, é sok be nagoola bin enem ne embēe Zeeb ε. Tin, ye nabe ε bi naagwak ne egū náá, ye é tsēetse náá, Zeeb epelyaal enem ne embēe be djas ne bot. **7** Ye é Epafalas, mōn nyeg'es bis di ekwyel ḥ, mot bis ne be nōo di esa mesa ḥ, nyē é nadje bin melyo menek. Nyē epesa mesa etep'en dāa mot esosoob tō mesa ε Klisto. **8** Nyē eesa náá, bis gu dāa Sisim na Dēe di esa náá, bis kwyel bōn beso bina tō edum ε koj ne Zeeb. **9** Ye é étep tak ε bis di ààkat edjaala etep'en, kana elu ε bis nagwak tēp'en eliaa ε. Bis epedaala ne Zeeb náá, nyē lyaal bin ekwosak ε le enyøepe, kō esu etsōj ne metselal me Sisim'ε di edje ε. **10** Bis djaala Zeeb ε etēe náá, bi neekē dāa nyē di ekwyel ε, ne esesa mesa dāa nyē di ekwyel ε. Nyē waamyaala ne enem esa djas ee bi aadi esesa ε. Deenek, bi é waatō sok to egū etep Zeeb enyøepe. **11** Bis É epebaadjaala ne Zeeb náá, ne ghwyil'ε di ààbe ne esik ε, nyē dje bin meghaaaz étep bi needjisal etep djas ne emaad é lyem. Ne memyaala djas, **12** bulalka bhōo ne Zeeb Seeg. Ye é nyey é nasa náá, bi di bot aabel a mēvu me nyē nakek ε. Ye é étep bi needi bot bē tō eyoy ε mēkas. **13** Tsēetse nyē naapek mena si bhel mebwala me Satan di tō ghooghom ε, étep etō ne nena tō eyoy ε mōn'ε nyē di ekwyel ḥ. **14** Ye é dum ne mōn'ε tak ε, nyē napēk mena tō ebiyo, ye é kō esu ε le ε mesyem mena napelaa. **15** Klisto é mbaaja-mbaaja ε Zeeb, mot di ààbeaa ε. Nyē é mōn'ε megwyak, nyē boo-mot ne esa djas nakusaa ε. **16** Ye é ne ne ε Zeeb nakus esa djas: esa ee di pē tō gwoo ne yii di kō eko

ε bōs ε, esa ee di ebēeaa ne mis ne esa di ààbeeaa ne mis ε, esisim ne ekukuma esisim, be mekoozi me esisim ne be mebwala. Ye é ne Klisto ε, esonok djas nakusaa, ye nakusaa ε, kō esu ε le. **17** Esok ne esonok djas ne kusel, nyē nadi é nyē moo tak. Ye é kō esu ε le ε, esa e bhwak djas di ekē enyøepe. **18** Ye é nyey ε di eedjeed zēega ndjaa mendjaala dāa lo mot di edjeed nyel ε. Ye é nyē é di esuk ε tsik. Nyē é mot mēken Zeeb nalel egomal pak bot ε nazegwyε ḥ, étep nyē neekē kō esonok djas. **19** Zeeb nabe é nyē eemyam ne tsēetse náá, mebwala me djas di tō mōn'ε. **20** Ye é dum ne ne ε Zeeb namyaala ebulal kwyel'ε tō esonok djas. Ye é kō esu ε ghiya mōn'ε nasee kō melaaba ε, nyē nadje egwyem étep bhwak djas, ye nakoozodi kō eko ε bos neghu pē tō gwoo. **21** Eghēj sok, biyo pe nadi é etsetaepe ne Zeeb, bi nadi é bot ε mebhuka me kō esu ebiyo bi nadi egek esa ε, ne yii bi nasa ε. **22** Tin, nenak Zeeb eesa náá, egwakel bula pak biyo ne ne. Ye é kō esu ε esyee ε mōn'ε, mot naka nyel'ε buwa etēe náá, bi needi bot ε dēe é mis Zeeb, bot ε di ààbe ne ndje, ààkobe-beak ne etōn ε wat. **23** Tin, bi é goka ne edi to edum ε koj ne Zeeb, edum ε koj ne Zeeb di náá, ye pyet ε kō epap na lyel-lyel ε. Deenek, sa mot ààbet náá, bi di etsetaepe ne ebwaalel ε len ee bi nabela tō egwak Mbeε Bhaadal ε. Ye é sa nagoolaa kō eko ε bōs djas ε. Ye é kō esu ε tak ε mam Pöl me moo mos mot-mesa ε Zeeb. **24** Me moo nenak é ne memyaala étep mezuk me me zezuk étep'en ε. Dāa Klisto nazuk ε, nyel'am pe é tō mezuk étep zēega ndjaa mendjaala. Ye kwyel elee é náá, me eemyaal εzuk kō esu ε nyel ε Klisto. Me zuk deenek ḥ, ye é étep ekel yam bim mezuk kō mezuk me. **25** Me moo mos é mot-mesa me zēega ndjaa mendjaala. Zeeb nälwom me ε étep egoola mepka me enyøepe. **26** Mepka me tak é, mepka me nyē naloosyel ebhokak ne bot ε bhwak djas ε. Nenak, nyē eelyaal ye ne bot ε zedum koj ne Zeeb ḥ. (aiōn g165) **27** Etēe náá, Zeeb nadi ekwyel náá, be gu mbeε sa nadi syela ε, esa ee nakobelaa étep bot ε mbyak'ε ε. Beeka sa so tak e: Klisto é tō len, nyē epedje bin ebwaalel náá, bi é waabela yebō ekeε tō duma ε Zeeb. **28** Tin, bis epegoola Mbeε Bhaadal ε Klisto ne bot djas. Bis epedul mēlo ne elyo mot ne mot ne etsōj djas, étep mot ne mot neewoozal tō tsik Sisim, tō egwakel be ne Klisto. **29** Ye é etep tak ε, me di esa mesa me na lyel-lyel. Me epewa zii ne ghwyil ε Klisto di esa mesa tō lam ne mebwala me djas.

2 Mε kwyel ε bi gu tuub me di eduu kɔ̄ esu ε len ε, étep ekeleye ghaada Laodhise zənəo bedhiiti ekeleye di ààgu me o. **2** Mε əpelyel bham étep ədjə bin megħaaz, étep bi neekwyela pak'en ne lyem wat. Mε baakwyel pe ε, bi gu enyøere esa nadi syela ee Zeeb tel mena kɔ̄ esu ε Klisto ε, étep bi needi bekum ε bot kɔ̄ esu ε tak. **3** Mεvu me etsoj djas, ne yii egū ε etep e syeela ē tō le. **4** Mε lee bin etep bak ε, ekaab náá, bot əzkekop bin ne elej etsal. **5** Ye nakoozodi náá, me ē etsetaεpe ne nen tō epuud, tin, me ē e ngwoob'en tō Sisim. Mε ē ne məmyala dáa me di ebee bin tō əgwakel enyøere ne dáa bi di epyet tō edum ε koj ne Klisto ε. **6** Deenek, dáa di náá, bi eezemyaal Yezu Klisto dáa Ghęj ε, keka tō əgwakel ne ne. **7** Pyetka tō le dáa ekanjal e le di epyet tō bōs ε, da bi ε dil tsik'en djas kɔ̄ le. Dika għiżi tō edum ε koj ne Zeeb, dáa be nalyo bin ε, da bi ē għeebulul bħo ne Zeeb. **8** Bi əkobaka, sa mot ààkòp bin ne elej etsal, etsoj e bot ε bōs ààval dhiiti sonok. Ye ē elej etsal di ebela esuk tō etep e bot ε bōs ε, tō embee sisim di edhekk bot ε bōs ε. Ye ààbelas esuk tō ghwyil ε Klisto. **9** Etees náá, sa djas di tō Zeeb ε, ye eezebe di tō nyel ε Klisto. Ye ē «tħoo» tō le. **10** Ye ē ne ne ε, bi nabela esa djas. Nyey ē mot di ekok kɔ̄ ekukuma djas ne bəmewħala djas o. **11** Dáa bi moo tō əgwakel ne Klisto ε, Zeeb eewa geka to len. Geka tak ē eni ε beka, ye tok beka epuud bot ε bōs di esa ε. Tin, ye ē beka di edus pe dáa Klisto ε, étep əpék mena tō nyel epuud e syem ee bot di ne ye'aak. **12** Etees náá, ē għej bi naduwa Zeeb ε, bi nabé ē bi eedelaa sama ne Klisto. Tin, biyo pe, bi naabaagom sama ne ne, etee náá, bi naadum koj ne məbwala me Zeeb, mot nagomal Klisto pak bot ε nazegwye o. **13** Eghej sok, bi nadi ē bi naazegwye esyee ε sisim kɔ̄ esu mesyem men, etee náá, bi nabé ē ààniigħelaa beka di edus pe daa Zeeb ε. Tin, Zeeb eedje bin tsik sama ne Klisto, nyε eepel mesyem menaka djas. **14** Etees náá, nyε naazenyaa mēkana me nakwyalaa étep əkwyosal mena ndje sōs ε. Mēkana me tak nabé ē ààbe ne tete əgwakel ne nena kɔ̄ esu ε metiġ nawaa tō tak ε. Zeeb naazewwaaz ye, ē bema be nabem Yezu ne ye ē melaaba ε. **15** Eghej Yezu nagħwix kɔ̄ melaaba ε, ye nabé ē, nyε naadis ghwyil mēbwala me nadi pe tō embee esisim ne ekukuma bōs ε. Deenek, Zeeb naadhusal be ē mis me bot, étep eswobelha eghej mən'ε. **16** ē di'enek, sa bi ààbet náá, mot pée bin kɔ̄ esu ε edee e dek, negħu mənyok me bi di ede ε. Sa be ààkopée bin péeak kɔ̄ esu ε məbyoġ: məbyoġ me ngon na bes, negħu məbyoġ me

dwoo sabha. **17** Etsi binek djas lyaal ε, esa ee aaboosael ε. ē dwoo pan mos, etep tseetse tak nyen ē tō Klisto. **18** Sa bi aabet náá, bot ε medħyaaz pe əko bhimis pe si di eduwal efop ə sa náá, bi su efute bi di egoka ne ċbela ε. Be ne dyeebagħej menyel dum ne etep be di ebee tō medhyam ε. Mbi bot binok ne bin menyel mao ē toto, etee náá, ye ē esiiza bot ε bōs. **19** Be tokape sama ne Klisto mot di kukuma yobo o. Ye ē nyey ē di dáa lo, bot ε di dum kon ne ne ġi kadi ē dáa epuud ne metiġi me nyel'ε. ē di'enek, bōs djas ē ebomela ē di wat ē wyee dáa Zeeb di ekwyel ε. **20** Bi naazegwye sama ne Klisto étep bi needi peka si ghwyil embee esisim di kɔ̄ əko ε bōs ε. Deenek, «haa» étep yé bi di dáa bot ē di si bħel esa bōs'ak? Bi epemyaal náá, bot besal bin náá, bi myaal mbi metiġ mak: **21** «Sa waade yak mbi sonok», «Sa waabowal yak mbi sonok», negħu «Ààmet-metak!» **22** Esonok binek djas waapulel bħis be aabe ye ε! Yenek djas ē, metiġi ne melyo me bot ε bōs di ekus ε. **23** Ye ē tseetse náá, metiġi menek ēpenoġġel ne melyo me etsoj, etee náá, ye ē mesa me tsi bħbaab, edi ē tō mēsila, da gel menyel mao ētep eduwal ε Zeeb. Tin, metiġi me tak ààlu be náá, be kat embee məkwosak mao.

3 Bi naazegom sama ne Klisto pak bot ε nazegwye o. ē di'enek, saaka esa ee di pe tō għwoo ε, pe kyee Klisto di ndiidel pe mbo eghej ε Zeeb ε. **2** Waka esimza bin tō esa ee di pe tō għwoo ε, ààbe tō esa di kɔ̄ əko ε bōs ε. **3** Etees náá, bi eezegwye. Tin, tsik'en ε syela e məmbo me Klisto, pe daa Zeeb. **4** Tete tsik'en ē Klisto. Eghej Klisto aattuula ε, biyo pe ē waatuula sama ne ne étep edi tō duma ye. **5** Saka náá, esa ee di edje bin għwixx esa ēkwasak epuud ε, għwix. Esa ē tak ē: məz, esa di edje edhuud ε, ekaa, embee məkwosak, dəob mevu. Etees náá, dəob mevu ē dhattee eduwal ε bənaghise. **6** Mbi məfuli menek ē di esa náá, Zeeb kpaa ēbuk ne bot ε di ààlooba ne ne o. **7** Beeka dáa bi nadi eke, ē sok tsik'en nadi ye dinaa si bħel mesyem menek ε. **8** Nenak, bi goka ē, bi kat etep bak: ēbuk, ēkpaa ε lyem, mbeeb lyem. Sa mbeeb ēkpa ε wat, negħu mellee ààwyis tō enuub ben. **9** Sa bi ààdi ne elej etsal pak'en, katka məfuli men e na mwa, ne esesee bi nasesa sok ε. **10** Ye kabse biyo o, bi moo ē ne məfuli me na bes, bi moo ē bot ε na bes e Zeeb Mekus-bot yenaka. Nyey ē di esa ngħijs náá, bi nojel ne ne, étep bi neegu nyε enyøere. **11** Ye tokape ne mbek pak bot ε mbyak eYuda, ne bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o, pak mot zeni beka, ne mot di ààni beka o. Ye tokape ne ndjon, ààbe ne

mot di ààgu mekana o, ààbè ne kwom, neghu mot di pëka o. Tin, sa di ne metaj ebuepe ε, ye é Klisto, nyey é di djas to étèp'enaka. **12** Bi moo é bòn ε Zeeb, nyé naazesée bin ne ekwyel ε bin. Ye é étèp tak ε di náá, bi goka é di ne mesila, ne lyem ghorj, ne enem esa, ne metela zenoo emaad ε lyem. **13** Djisalelka pak'en, da bi é baapelel pak'en. Ye é be náá, mot ngot ε ne ndje ne mòn so mot o, dáa Gherj napel bin ε, nyey pe goka é ne epel mon so. **14** Dañ-dajj é náá, kwyelkla pak'en, etee náá, kwyel é di esa náá, bi di to egwakel enyøepe. **15** Beta náá, egwyem ε Klisto djeed ebhum elyem bin. Etee náá, ye é kò esu ε egwyem binek ε Zeeb nadjoo bin étèp bi needi ekyes e nyel wat. Deenek, bulalka nyé bhao é mewala djas. **16** Beta náá, mëkpa ε Klisto ne mëvu me tak djas di to len. Lyoelka pak'en, dulelka mëlo pak'en ne etson djas. Tiika membi me medjeeb me Zeeb djas ne lyem wat, ne ebulal ε bhao to medjeeb me di edje duu ne Zeeb ε, zenoo medjeeb me Sisim na Dee di etel ε. **17** Mesa me bi aadi esa djas ε, ne mëkpa aadi ewysi to enuub'en ε, saka ye ne din ε Gherj Yezu to ebulal ε bhao ne Zeeb Seeg kò esu ε le. **18** Biyo boa, loobaka ne botom bin, dáa di egoka náá, ye sael é mis me Gherj ε. **19** Ye kabè biyo botom o, kwyelka bel bin, sa bi ààlyel elyem ne nòo. **20** Bòn, loobaka ne bebyael bin, etee náá, ye é sa Gherj di emyala ne ye ε. **21** Biyo be seeg ε bòn, sa bi ààsa náá, bòn bin kpaa lyem, é kaab náá, esimza bao ε zekepulel. **22** Ekwom, loobaka ne etèp djas ekukuma bin di kò eko ε bòs aalee bin ε. Ye ààgoka náá, elooba ε len ne nòo zodi é sok be di tin mendiidel egwyak bin, étèp be neemyala ne nen. Tin, loobaka ne nòo ne lyem sej, kò esu ε eduwal ε bi di eduwal Gherj ε. **23** Ye nakoozodi mesa men djas bi di esa ε, saka ye ne lyem wat dáa bot ε di esa mesa ε Gherj ε, ààbè ne menyaad dáa bot ε di esa mesa me bot ε. **24** Guka náá, Gherj é waadje bin efute, bi é waabela ekum ee nyé nakwom étèp bot be ε. Etee náá, tete kukuma ee bi di esa mesa me o, ye é Gherj Klisto. **25** Tin, mot di sa ebiyo o, nyé aabela efute e mesa me, etee náá, Zeeb ààwa mbek pak bot.

4 Biyo ekukuma, beka ekwom bin enyøepe to epiki ààbè ne mëkoy. Ne tsëetse guka náá, bi é pe ε ne kukuma pe to gwoo. **2** Djaalaka Zeeb to esosoob. É sok bi di edjaala Zeeb ε, dika ndjem da bi é ebulal nyé bhao. **3** É sok bi di edjaala Zeeb ε, bi goka é ne ebaadjala pe étèp'es, etee náá Zeeb needje bis tete ze egoola Mbëe Bhaadal yε. Mbëe Bhaadal tak nabε é,

egoola etèp e Klisto di syela ε. Deenek, dum ne tèp tak ε me di nenak é membok'ak. **4** Djaalaka ne Zeeb etee náá, me neegoola bhaadal tak popoopwon dáa me di egoka náá, me sa ε. **5** Keka ne etson djas é mis me bot é di ààdum koj ne Klisto o. Bi é di ne ghwyil esa be enem esa oo, saka ye. **6** Betka náá, mëpka di ewyis to enuub bin ε, ye di mbëe mëkpa ne metela djas ne megwom dáa meson, étèp bi neegu dáa bi di egoka ne eyala mot ne mot ε. **7** Tisik, mot mena ne be nòo di egyee o, sosoob mon ε nyeeeg'ena yenok to mesa ε Gherj, nyé waadje bin menduk mam djas. **8** Me dhis nyé ε étèp nyé eezedje bin menduk mes, ne ebaadjie bin meghaaz. **9** Nyé epezye sama be ne Oneezim, sosoob mon ε nyeeeg'ena to edum ekoj ne Zeeb, nyé é ngot to bòn nyeeeg bena, nyé waalee bin étèp djas di edhaa wak ε. **10** Aalistaalak mot bis ne ne di é membok o, be ne Malak mòn ε nyeeeg ε Bhaalnabhas, be eeswos bin. Bi naazegwak metij me bis nadje bin dum ne Malak ε, nyé kum penek oo, beka nyé enyøepe. **11** Yezu mot di ebaadjóoaa Yustus o, nyé eeswos bin. Bot binok belel ε, ba bim ekeleye bot ε mbyak eYuda di esa mesa me eyon ε Zeeb bis ne be nòo ε. Deenek, be é naadyeebadjie me meghaaz. **12** Epafalas, mòn ε nyeeeg'en mot nadus pe kyee dik'en o, nyé eeswos bin pe. Nyé é kwom ε Yezu Klisto, nyé ààkat edjaala Zeeb kò esu ε len. Etee náá, bi neepyet enyøepe étèp edum ε koj ε len ne Zeeb neetó sok, deenek, bi neegheesesa ekwosak ε Zeeb. **13** Me é ne ghwyil eke kò esu ε le náá, nyé epedyeebasa mesa ebuepe kò esu ε len, kò esu ε ekeleye ε ghaada Laodhise, ne ekeleye ghaada Yeelapolis. **14** Luk mòn ε nyeeeg'ena mot di dhokötolo o, be ne Dhemas eeswos bin. **15** Swoska bòn nyeeeg bina di pe to ghaada Laodhise o, dòo ne Nymfa zenoo bot ε zëega mendjaala di esëega pe to ndjarj'ε o. **16** Bhis bi aasilal elaa mekana mak ε, kyeedka ye pe daa bot ε di pe ghaada Laodhise ε. Saka deenek, étèp ye neelarjaa to zëega ndjaa mendjaala mòo, da bi é laa mekana me me nadhis pe yobo ε. **17** Lëeka ne Alsipe náá: «Wo é kobaka! Wo goka é ne esilal enyøepe mesa me Gherj nadje wo ε.» **18** Ye é mam Pol me èmet ekwyal mëkpa me meswosel mak ne mbo'am met. Sa bi ààdjisa náá, me é é membok. Beta náá, enem ne embëe e Zeeb di ne nen.

Tesalonik yii Mekən

1 Ye é mam Pôl zenəo Silas ne Timote, bis kwyal mekana mak é étep bot ε zeega mendjaala ghaada Tesalonik, bot ε di bot ε Zeeb Seeg'ena dəo ne Yezu Klisto o: beta náá, enəm ne embəe ne egwyem di ne nen! **2** Bis ne bulal bhəo ne Zeeb melu djas kə esu ε len. Eghej bis djaala é, bis ne baadjaala kə esu ε biyo djas. **3** Sok bhwoob Zeeb Seeg'ena bis ne taala melu djas ne ghiy edum ε koj ε len ne Zeeb, ne mesa me kwyel zenəo ebwaalel bi di ne ye ne Gherj'enaka Yezu Klisto ε. **4** Bon nyeeeg, bis ne gu náá, Zeeb ne kwyel bin, nye nasée bin ε étep bi needi be. **5** Deenek, é sok bis nagoola bin Mbəe Bhaadal ε, ye nabe é ààbe məkpa ne məkpa toto. Tin, ye nabe é ne ghwyil məbwala, ne Sisim na Dəe dəo ne ebwaalel djas. É sok mena nadika sama é, bi nabee məfulu me bis nadi ne ye kə esu ε len ε. **6** Tin, bi naabaya məfulu mes, ne yii Gherj. Ye nakoozodi mezuk men, bi naabalamaal məkpa ε Zeeb ne məmyala Sisim na Dəe di edje ε. **7** É di'enek, bi moo é bot ε di náá, bot ε zedum koj ne Zeeb pe ghaada Masedwan ne bot ε ghaada Akayi aakadu məfulu məo o. **8** Tin, ye é kə kyee dik'en ε məkpa ε Gherj nakan egoalaa, da ye é djala kyee dik Masedwan djas ne kyee dik Akayi. Tin, bot djas ne gu edum ε koj ε len ne Zeeb, bis tok ne ghwyil ebaali kə esu ε tak. **9** Bot djas epeleii dáa bi nabe bis é sok bis nadi pe yebo ε, ne dáa bi nakat eduwal ε bezeeb ε ekpaka-kpaka étep edum ε koj ne Zeeb. Nyé é tete Zeeb, mot di ne tsik o. **10** Tinaak, bi epebwood náá, mən'e mot di edus pe tə gwoo o zye. Mən'e tak é Yezu, mot Zeeb nagomal pak bot ε zegwyé o. Ye é mən'e tak é kwaapek mena é epée e Zeeb di ezye ε.

2 Bon nyeeeg, biyo bəmet ne gu enyəepe náá, bis nabe é ààzye pe yebo yii gwyees. **2** Bi ne baagu náá, é gherj sok, bis naaleeaa ne etiigaa pe kə ghaada Filip. Tin, Zeeb naadje bis meghaaz me egoola bin Mbəe Bhaadal tə boo tuub bis nadi eswak ne ye ε. **3** Eteə náá, melyo me bis di elyo bin ε, ye tok esuwa-esuwa etsal. Ye tok eteə náá, bis naazewo ze. Tin, bis ààsaj ekoo mot. **4** Tin, bis zolii é dáa Zeeb di ekwyel ε. Eteə náá, nyé eebee náá, nyé é ne ebwaalel ne nes, nyé bookyed bis, bis kegoal Mbəe Bhaadal. É di'enek, bis ààsaa náá, bot ε bos myaala ne nes, bi saj é náá, Zeeb myaala ne nes, nyey mot di egū esiiza e elyem bis o. **5** Biyo bəmet ne gu enyəepe náá, bis ààlii wak étep ekop

ε bot, tin, ekwosak ε les nabə é ààbe étep bis needi to dəob epata kə elo bin. Zeeb é tyasaes yiso. **6** Bis nabə é ààsaa náá, bot dje bis duu, ye nakoozodi biyo neghu bədhiiti bot. **7** Tin, dáa ye di náá, bis é bot ε lwoma ε Klisto ε, bis nabe é ne ghwyil eneeg bin si metij mes. É di'enek, é sok bot nadika é, bis nadi é ne mesila ne nen dáa moma di ekwyeeeg bon be ε. **8** Deenek, bis nabe é, bis moo ne kwyel ne nen dhaa tye. Kwyel tak naasa náá, bis nàzosik kə edje bin Mbəe Bhaadal Zeeb. Tin, ye nabe é bis naakwyel edje bin, dəo ne tsik'es. Ye nabe é, bi moo ne boo metaj é mis mes. **9** Bon nyeeeg bi epeetaala ne mezuk mes ne etuj bis. Tin, bis nadi é tə mesa mwos ne pum ekaab náá, bis ezekedi ne nen boo ebəp, ye ε deenek ε bis di egoola bin Mbəe Bhaadal Zeeb. **10** Biyo é di bətyaases bis, dəo ne Zeeb pe é tyasaes yis náá, bis nabe é bis naake tə epiki, tə edε, ààlyoaa djin é mis me biyo bot ε zedum koj ne Zeeb o. Tin, ye tok ne mot aazye zəmwana ne nen dum ne məfulu mes. **11** Bi ne baagu náá, bis nadi ne nen ε dāa seeg bon di étep bon be ε. **12** Tin, bis nabe é, bis naadje bin meghaaz ne melyo. Bis naawaab ne nen ne ghwyil djas náá, bi ke tə epiki dáa Zeeb di ekwyel ε. Nyey mot di ekwyel náá, bi ni tə eyoŋ ε le, étep bi neebela di tə duma ye o. **13** Bis epebulal bhəo ne Zeeb eteə náá, é gherj bis nagoola bin mbəe Bhaadal ε, bi naagwak yε. Tin, bi naamyaal ye dáa məkpa me Zeeb, ààbe dáa məkpa me bot ε bos. Deenek, ne tseetse ye é məkpa me Zeeb, ye é di esa mesa tə len, biyo bot ε zedum koj ne Zeeb o. **14** Bon nyeeeg bam, bi eebaŋa ezeεga mendjaala Zeeb di pe kyee dik Yude ε, bot ε di tə egwakel ne Yezu Klisto o. Bi naazuk étep bot ε kyee dik'en, ye é dhatyee bot ε ezeεga mendjaala menek zezuk étep bot ε mbyak eYude ε. **15** Be naag Gherj Yezu ne bengoolel-məkpa Zeeb, bəo é di ewa mena tə tsik mezuk. Deenek, Zeeb ààmyala ne nəo, be moo é bot ε bhyen ε bot ε bos djas. **16** Deenek, be epekwyl elu bis náá, bis nàgoola bot ε di ààbe bot ε mbyak eYude o, Mbəe Bhaadal di ne ghwyil etsik be o. É di'enek, be é kuku ebil ε mesyem kə mesyem məo be di ezezye ne esesa sok ε. Tin, ebuk ε Zeeb moo é kə ləo. **17** Bon nyeeeg, ye kabə bis o, bis beka ne nen ε edi ba mən εwala batsa, mena bekaka é edi, tin, menaka é edi wat tə sisim. Bis é ne boo ekwosak náá, mena baabomaka, dum ne təp tak ε bis di esa meghaaz étep ekum pe yibə. **18** Bis epekwyl náá, bis baazye pe yibə. Deenek, mam Pôl, esok ne esok me nadi é ne gwyees ezye penek, tin, Satan nadi elu bis. **19** Deenek, ye tok

béthiiti bot, ye é biyo é di ebwaalel ε les ne memyaala mes, bi é koto duu yes ee bis aadiig bet é mis me Ghej Yezu é sok nyé aabula ε. 20 Deenek, ne tseetse biyo é di edje bis duma ne memyaala!

3 Tin, dáa ye nadi náá, bis nabé é ààkabe ne ghwyil emaad ε, bis naabee náá, ye goka é bis lik biso bëmet kó ghaada Aten. 2 Deenek, ye be é bis eekyeed mon nyéeg' es Timote mot bis ne be nöö di egyptee to mesa me egoola Mbëe Bhaadal & Klisto o. Nyey é di egoka ε ne edje bin ghwyil ne meghaaz étep edum ε koj ε len ne Zeeb. 3 Deenek, mot ngot to len needi ààkwyit to metiiga me be di etiig bis ε. Bi ne gu biyo bëmet náá, etep djas ee bis di ebee wak ε, ye é Zeeb nyé emet ε nadi ekwyel náá, bis boma ne ye. 4 Eghej bis nadi pe yebó ε, ye nabé é bis naalee bin náá, bis é waatiigaa. Ye é sa bis di boma ne ye ε, bi ne gu ye enyöepe. 5 Dáa me nadi ààkabe ne ghwyil emaad ε, ye é étep tak ε me nalwom Timote, nyé neezebaaja bis menduk me edum ε koj ε len ne Zeeb. Me nadi é ne bwoo náá, Satan ezékewa bin to mebhodal, é di'enek, pe mesa me bis nasa kó esu ε len naagwyé kó toto. 6 Dáa ye di náá, Timote eezebula pe daa les ε, nyé eebanja bis tete Bhaadal dum ne kwyel doo ne edum ε koj ε len ne Zeeb. Nyé eelée bis náá, bi ne taala bis ebuepe, ekwasak ε len ε náá, mena baabomaka dáa biso pe baadi ekwas ε. 7 É di'enek bón nyéeg, to etuej ne mezuk mes djas, edum ε koj ε len ne Zeeb naadje bis meghaaz. 8 Nenak, bis ε to memyaala ne tsik etee náá, bi é ghiij tó egwakel ne Ghej. 9 «Hal!» Bis aadi ààbulal bhoo ne Zeeb dhaa nyel tin dáa, dhi biso ebee mbi memyaala me bi di edje bis é mis me Zeeb ε? 10 Mwos ne pum bis ne wa zii é edjaala Zeeb étep mena neebaabomaka. Etee náá, bis neebaadje bin sa bi di ààbe ne ye to edum ε koj ε len ne Zeeb ε. 11 Beta náá, Zeeb Seeg'ena nyey emet ne Ghej'enaka Yezu dje bis ze me ezye pe yibol! 12 Beta náá, Ghej sa náá, kwyel bi di ne ye pak'en, ne kwyel bi di ekwyel bot djas ε gheetetó sok. Tin, kwyel tak goka ne edi é dáa kwyel bis di ekwyel bin ε. 13 Beta náá, Ghej dje bin meghaaz étep bi needi bot ε na dee ààbe ne ndje é mis me Zeeb Seeg'ena, ne é sok Ghej'enaka Yezu aazyé ne bot be djas ε. Amen!

4 Bón nyéeg, bis naazelyaal bin dáa bi di egoka ne eke ε étep Zeeb neemyala ne nen ε. Tseetse, bi ne sa ye. Nenak, bis spedjaala ne nen ne din ε Ghej Yezu, baasaka këdhaa ee bi nadi esesa sok ε. 2 Tin, bi

ne gu mëlyo me bis zedje bin dum ne Ghej Yezu ε enyöepe. 3 Gwakeka ekwasak ε Zeeb: Bi goka é ne edi bot ε na dee, sa bi ààdi to membyam. 4 Deenek, mot ne mot gu ebaal ε nyel'ε to é dees ne duu djas. 5 Sa wo ààbet náá, embee mëkwosak dhaa wo ghwyil, dáa bot ε di ààdi bot ε mybak eYuda o, bot ε di ààgu Zeeb o. 6 Tin, to etep bak, sa mot ààsa mòn nyéeg ebiyo, neghu ekoo nyé. Ye nabé é bis eelée bin, bis naadul bin mëlo náá, Ghej ε waawa bot ε di esa membi etep binek o é fej. 7 Tin, Zeeb nabé é ààdjoo mena étep mena needika to mezo. Ye nabé é etep mena needika to é dees. 8 Ye é étep tak ε, di náá, mot di ebyen mëlyo mak o, nyé ààbyen mot. Tin, nyé byen é Zeeb mot di edje bin Sisim na Dee o. 9 É di'enek, bi tok ne gwyés náá, be kwyal bin mëkana kó esu ε kwyel pak'en. Etee náá, Zeeb naalyaal bin dáa bi di egoka ne ekwyela pak'en ε. 10 Kwyel tak ε, bi di etel ne bón nyéeg bin djas di to Masedwan o. Tin, bón nyéeg bis, bis spedje bin meghaaz étep bi neebaasa dhaa ee bi nadi esesa sok ε. 11 Tin, saaka náá, bi di to egwyem, waka lyem to etep bin emet, saka mesa ne ne membo men emet, dáa bis naloolyo bin ε. 12 É di'enek, mëfulu men é mis me bot di ààdum koj ne Zeeb o, ye waasa náá, be dje bin duu. Tin, bi aanàdi ebeb étep dhiiti mot. 13 Bón nyéeg, ekwasak ε les é náá, bi gu etseetse kó esu ε bot ε nazegwyé o, etee náá, bi needi ààdi ne menwyaad to lyem dáa béthiiti bot, bot ε di ààdi ne ebwaalel o. 14 Bis ne emyaal náá Yezu naagwyé gom bhis esyee. Tin, bis nabaamyaal náá, kó lo ε Yezu, Zeeb ε waagomal bot djas nagwyé bao edum koj ne Yezu o. 15 Beeka sa bis di elyo bin dum ne mëkpa ε Ghej ε. Ye tok náá, bot aalik ne tsik kó bös é ghej Ghej aazyé o aapaaleebyet tó to gwoo, esok ne bot ε nazegwyé o. 16 É di'enek, bot waagwak boo tsim ekomande, gwood boo kukuma efop, zenoo bham toj ε Zeeb. Tin, Ghej nyé emet aasul to gwoo. Deenek, bot ε nazegwyé bao edum ε koj ne Klisto o, bao é aapaadi bot ε mëken é egom. 17 Bhii tak, bot aadi ne tsik kó bös dwoo leeg o, be waabyet sama ne bot é nazegom bhis esyee o tó to gwoo, to eguuud pe eko étep ekeboma ne Ghej. É di'enek, mena aakadika é kom-kom sama ne Ghej. 18 Djelka meghaaz pak'en ne mëkpa mak.

5 Bón nyéeg, bi tok ne gwyés náá, be kwyal mëkana kó esu etep bak étep bi neegu ewala ne dwoo etep bak djas aasael ε. 2 Etee náá, biyo bëmet ne gu enyöepe náá, dwoo Ghej aabula ε, ye aadi é zaka. Tin, nyé aazyé é é pum dáa mot djii. 3 Eghej bot aakeke náá:

«Bis é enyøepe, bis é tø egwyem ε» É di'enek é, mezuk aatuula kó lóo zaka, dáa moma di egwak ébel ε. Tin, mot ngot aanàkwaadi kiid e mezuk menek. 4 Deenek, biyø bón nyøeg, bi tok tø ghooghom etøe náá, dwoo tak neetuula bin zaka dáa mot djii di etuula tø ndjañ ε. 5 Ne tseetse biyø djas é bot ε gwyε, bot ε mwos. Tin, mena tokeka bot ε pum, ààbe bot ε ghooghom. 6 Tin, sa mena ààdjaakasi dáa bedhiiti bot, mena goka é ne edi é ndjem, ne edi ε bot ε di edil elyem o. 7 Bot é di edja go o, be dyeebadja go ε é pum. Bot di ede menyok o, be dyeebadi ne elangi tak ε é pum. 8 Ye kabé menabelka bot ε mwos o, mena gokaka é ne edi bot ε edil ε lyem. Djhoonooaka edum ε koj ne Zeeb, ne kwyel dáa ghun, da ebwaalel ε tsik edi dáa kóto dæeb ε. 9 Deenek, Zeeb nabé é ààdjoo mena étep nyø neepéε mena, tin, ye nabé é étep mena needika ne tsik ne din ε Ghej'enaka Yezu Klisto. 10 Klisto nagwyε é ko esu elena, étep mena needika ne tsik sama ne ne ye nakoozodi náá, menaka é ndjem, neghu menaka é é gó. 11 Djeelka meghaaz ne lyoel pak'en to edum ε koj ne Zeeb dáa bi di boozeyε ne esesa sok ε. 12 Bon nyøeg, bis waab ne nen náá, bi duwal bot ε di esa mesa pak'en o, bot ε Ghej nalwom be náá, be djeed bin ne edul ε bin melo o. 13 Tin, lyaalka be náá, bi ne looba ne noo, bi é ne kwyel ne noo dhaa tyε étep mesa me be di esa ε. Dika tø egwyem pak'en. 14 Bon nyøeg, bis spedje bin meghaaz náá: Dulka elete bot melo, djeka bot ε di ne bwoo o, meghaaz, kwyeka betsakbel ε bot, dika ne emaad ε lyem ne bot djas. 15 Bi ekobaka, sa mot ààbulal ebiyo ne ebiyo. Tin, gheesaaka enem esa pak'en døo ne bot djas. 16 Dika melu djas tø memyaala. 17 Djaalaka ngwyis, 18 bulalka bhoo ne Zeeb é etep djas, yenek é èkwosak ε Zeeb dum ne biyø bot ε di tø egwakel ne Yezu Klisto o. 19 Sa bi ààlu Sisim na Døe náá, nyø sa mesa me. 20 Sa bi ààdyamal mëkpa me bengooler ε mëkpa ε Zeeb. 21 Tin, sòska etep djas, da bi ebaal sa di nyø ε. 22 Tsetaka ne membi me esa djas di ebiyo ε. 23 Beta náá, Zeeb nyøy emet mot di esuk egwyem o, sa náá, bi di tø edeε nyel djas. Deenek, nyø baal esisim ben, Sisim Zeeb di tø len ε, døo ne menyel men, étep bi needi ààbe ne ndje dwoo Ghej'enaka Yezu Klisto aabula ε. 24 Mot nadjoo bin o, nyø aasa náá etep binek djas sael etøe náá, nyø é sosoob. 25 Bon nyøeg, djaalaka pe étep'es. 26 Bon nyøeg, swoska bon nyøeg bin ne mëbeedela dáa be tete bon nyøeg. 27 Deenek, me spedjaala ne nen ne din ε Ghej náá, bi laa mëkana mak é mis me bon nyøeg bin djas tø

edum ε koj ne Zeeb. 28 Betka náá, enem ne embes e Ghej'enaka Yezu Klisto di ne nen.

Tesalonik yii Booba

1 Ye é mam Pøl, zenoo Silas ne Timote, bis kwyal mekana mak étep bot ε zeega mendjaala ghaada Tesalonik, bot ε di edum koj ne Zeeb Seeg'enaka ne Ghej Yezu Klisto o: **2** Beta náá, Zeeb Seeg'enaka ne Ghej Yezu Klisto sa bin enem ne embée ne edje bin egwyem! **3** Bon nyeeeg bam, bis goka é ne ebulal bhoo ne Zeeb melu djas ko esu ε len. Ye goka é náá, bis sesa ye, etee náá, bis epebee edum ε koj ε len ne Zeeb epetó sok, døo ne kwyel bi di ne ye pak'en epebyet melu djas. **4** Dum ne tøp tak ε, bis di elii tøp'en ne mebun djas to ezeega mendjaala, etee náá, bi epesa zii to edum ε koj ε len ne Zeeb, ye nakoozodi metiiga ne mezuk me bi di eboma ne ye ε. **5** Tin, mezuk menek epelyaal náá, Zeeb ne pée bot to epiki. Mezuk menek ε waasa náá, bi di bot ε di egoka ne eni to eyon ε Zeeb o bi di ezuk étep tak ε. **6** Ne tseetse, ye é enyøepe é mis me Zeeb ne ebulal mezuk ne bot ε di ezuk bin o, **7** ne edje mewala ne biyo bot é di ezuk o, døo ne biso pe. Tin, etep binek aasaεl ε è sok Ghej Yezu aatuula pe to gwoo ne efop be e mebwala ε. **8** Tin, Ghej é waatuula to boo ngel du, étep ezewa bot é di ebyen egu ε Zeeb ne bot di àalooba ne Mbæe Bhaadal ε Ghej'enaka Yezu o é fej. **9** Tin, fej yøbo aadi é esyea na kom-kom, étep be needi etsetaεpe ne Ghej, etsetaεpe ne duma ye, etsetaεpe ne mebwala me. (aiōnios g166) **10** Etep binek aasaεl é dwoo Ghej aazyε ε. Bot ε edee djas ε waaduwal nyε, bot ε di edum koj ne ne o waamyaala ne ne. Deenek, bi aadi é to loøg bot ε tak, etee náá, bi naadum koj ne Mbæe Bhaadal bis nagoola bin ε. **11** Ye é etep tak ε bis di àakat edjaala Zeeb ko esu ε len. Bis epedjaala ne Zeeb'is náá, nyε sa náá, bi kedaa nyε nadjoo bin ε. Tin, bis epewaab náá, ne ghwyil mebwala me, nyε kwyee bin étep bi neesa enem esa ee bi di ekwoesa ε, nyε sa náá, edum ε koj ε len ne Zeeb nyen to mesa men djas bi di esa ε. **12** Deenek, din ε Ghej'enaka Yezu é waabelu duu ko esu ε len, nyε pe é waadje bin duu. Yenek djas é, ekeε enem ne embée ε Zeeb'is ne yii Ghej Yezu Klisto.

2 Bon nyeeeg, Ghej'enaka Yezu Klisto moo aabula, tin, bot aadi é sama ne ne. È di'enek, me epewaab ne nen náá: **2** mot ezeke ne nen náá, elu ε ezye ε Ghej eezekum oo, sa ye ààzem bin elo, sa mot àabbhem bin. Sa mot àamyaal be, ye nakoozodi náá, be lœe bin é náá, ye é mekpa me dus pe daa Zeeb neghu pe daa

les ε. **3** Sa bi ààbet náá, mot koo bin ne dhiiti mbi mekoj. Etee náá, elu ε tak aanàtuula esok ne ewala bot aabyen Zeeb ε kum, ye aanàkwaatuula esok ne Mot-mesyem, mot nawaa é fej o kum. **4** Ye é nyε é aapabyen esa ee bot di eduwal ne εbee náá ye é Døe ε. Tin, nyε aabatakeni to Ndjaa-ebuwa Zeeb étep ekedisi, é di'enek, nyε aasa tyee náá, nyε é di Zeeb. **5** Bi eedjisa náá, me naalee bin etep binek é sok me nadi pe daa len ε? **6** Nenak yak bi ne gu sa di ela mbee mot'enok ze náá, nyε nàzyε ε. Nyε aazotuula é è ewala Zeeb nazokoobal ε. **7** Tin, ghwyil mebwala me Mbæe mot'enok di esael to so ε, ye εpesa mesa me. Eghen sa di emet nyε aadi ààkabε tak ε, nyε aakasa embee mesa me ε popoopwon. **8** Deenek, Mbæe mot yenok aanyen da Ghej Yezu egó nyε ne mengwyil me nuub'ε, nyε waasaab nyε ne mekas me etuula ε le. **9** Mbæe mot yenok aatuula é ne mebwala me Satan. Nyε aasa bete ne membi me endem mebwala ne esa ee edjoka yii etsal. **10** Nyε aasa membi me esa djas di biyo ε, étep ekoo bot ε di ewo ze o. Tin, be waagwyet etee náá, be nabε è àamyaal kwyel etseetse nawaatsik be ε. **11** Ye é etep tak ε Zeeb di edhis be ghwyil εwo, étep be neemyaal etep mekoj. **12** Deenek, bot djas di ààdum koj ne etseetse ε Zeeb o, da be è di emyaala to esa εbiyo o, be waapéεaa. **13** Bon nyeeeg, ye kabε biso o, bis goka é ne ebulal bhoo ne Zeeb melu djas ko esu ε len, biyo bot ε Ghej di ekwyel o. Etee náá, Zeeb naséε bin bot ε meken étep bi neebela tsik ko esu ε Sisim na Døe. Sisim tak é di esa náá, bi di ne tsik na Døe dum ne edum ε koj ε len ne etseetse ε Zeeb. **14** Zeeb nadjoo bin étep tak ε ne Mbæe Bhaadal ee bis nagoola bin ε. Tin, nyε nakwyel é náá, bi bela di to duma Ghej'enaka Yezu Klisto. **15** Deenek, bon nyeeeg, pyetka, baalka meryo me bis nalyo bin ne mekpa me enuub bis ε, ne yii bis nakwyal-kwyalak ε. **16** Betka náá, Ghej'enaka Yezu Klisto nyε emet be ne Zeeb Seeg'ena mot nakwyel mena o, nyε mot nadje mena meghaaz me na kom-kom ne tete εbwaalel to enem ne embée o, (aiōnios g166) **17** lwoodal ebum elyem bin ne meghaaz, nyε dje bin ghwyil esa esa e meno to mefulu men, ne to mekpa me bi di eloo ε.

3 Deenek, bon nyeeeg, djaalaka etep'es, etee náá, mekpa ε Ghej needjala del, ye neebela duu é dää ye nabela pe daa len ε. **2** Tin, baadjaalaka Zeeb étep nyε neepék bis é memba me bembée bot, bot ε εbiyo. Etee náá, ye tok bot djas di edum ε koj ne Zeeb. **3** Tin,

Ghej é sosoob. Nyε waadje bin ghwyil, nyε aabaal bin sok bhwoob Mbee mot. **4** Bis εpemyaal ne lyem wat é mis me Ghej kɔ̄ esu ε len náá, bi εpesa sa bis naalee bin ε, deenek, bi é waatetó ne esa ye. **5** Beta náá, Ghej djeed ebum elyem bin to kwyel ε Zeeb ne to zii ε Klisto. **6** Bon nyεeg, bis εpewaab ne nen ne din ε Ghej'enaka Yezu Klisto náá, bi di εtsetaepe ne betyak-bel ε ekeletyε, bot é di ààkε to melyo me bis nagoola bin ε. **7** Bi ne gu biyo bemet dáa bi di egoka ne εdu mefulu mes ε. Eteε náá, bis nabε é ààdi betyak-bel ε bot é ghej bis nadi pε yebo ε. **8** Bis nabε é ààwaab mot sa dek. Deenek, bis nadi ezuk tɔ̄ esa mesa mwos ne pum ye nakoozodi náá menyel eezetyak bis, étep εkaab náá, bis εzekedi εbεp étep'en. **9** Ye tok náá, bis nasa deenek ε, etεε náá, bis nabε é ààgoka ne εbela εkεε ε len. Tin, bis nasa deenek ε etεε náá, bis needi ndem bi di egoka ne εbaya ε. **10** Deenek, é ghej bis nadi pε daa len ε, bis naalee bin náá: «Mot di ààkwyel esa mesa o, nyε ààgoka ne ede edee.» **11** É di'enek, bis εpegwak náá, bedhiiti bot pak'en moo é betyak-bel, be ààkwyel esa mesa, tin mesa moø é εwa nuub tɔ̄ etεp besø boø. **12** Ne mbi bot binøk, bis εpedul be melø, bis εpelεes ne nøø ne din ε Ghej Yezu Klisto náá, be goka é ne esa mesa melø djas étep be neebela sa dek. **13** Ye kabε biyo o bon nyεeg, nàkatka εsesa enεm esa. **14** Ye é be náá, mot ààpalooba ne metij me bis di ekwyal tɔ̄ mèkana mak øø, ye goka é náá, nyε guaa. É di'enek, sa bi ààbaadi sama ne ne étep nyε neebela syen. **15** Tin, sa bi àànøø nyε dáa mot mebhuka men, djeka nyε melyo dáa mon ε nyεeg'en. **16** Beta náá Ghej, mot di εsuk ε egwyem øø, nyε εmet gheedjedje bin egwyem é mewala djas, membi djas. Beta náá, Ghej di sama ne biyo djas. **17** Ye é ne membo mam me εmet, mam Pøl é kadi ekwyal bin mèkpa me meswosel mak. Ye é deenek é me dyeebaduu djin tɔ̄ bemekana mam. Yak é ekwyala bam **18** Beta náá, enεm ne embεε e Ghej'enaka Yezu Klisto di ne biyo djas.

Timote yii Meken

1 Ye é mam Pol, mot-lwoma ε Yezu Klisto tō ekwosak ε Zeeb metsik-bot yenaka, ne to ekwosak ε Yezu Klisto εbwaalel elenaka. **2** Me kwyal é woy Timote tete mon'am to edum ε koj ne Zeeb mekana mak. Beta náá, enem ne embee ne lyem ghoj, zenoo egwyem di edus pe daa Zeeb seeg ne pe daa Yezu Klisto, Gherj'enaka ε di ne no. **3** Dáa me nadje wó megħaaz, e sok me nadi etó pe kyee dik Masedwan ε, me ċepibaabaal náá: dia to għaada Efexx etee náá, penek ε ne bot ε di elyo bot embee melyo o. E di'enek, ye goka é wó bhem be, be kat. **4** L-eeja be náá, be bet esesa esuasua ne elaj ε ekoko mħbyel e bepaa di àiasi ε. Etet náá, ye é ċepewaaz bot ne edjóo ε mewo, tin, ċekaada etep binek àħasa náá, mot sa mesa me Zeeb di enyen to edum ε koj ne Zeeb ε. **5** Tin, esuk ε bermelyo mak djas é etep bot neekwyela pak'oo ne lyem serj ε, ne tete esimza, ne edum ε koj ne Zeeb di àħbe ne medħyaaz pe eko bħimis pe si ε. **6** Bedhiiti embee belyoel binok naazekat esa e tete etep binek. Tin, be lii ε etep mbes di àħbe ne lo ne meko o. **7** Deenek, be ċepkwyel elyaal ε bot ε náá, be betet belyoel etsi e Zeeb. Tin, bao bemet àħġu sa be elees ε, ne sa be di elyo bot ε. **8** Mena ne guka náá, etsi e Zeeb ne nyø. Ye nyø ε, mena dika eke dáa ye di elees ε. **9** Tin, ye nyø ε bot ε guka náá, etsi nadjeaa ε etep bot ε di àħbe bot ε epiki o. Etsi nadjeaa ε etep bot ε di esa ċebiyo o, bot ε elyel ε lo, bot ε mbee lyem, bot ε di egó besiegħ bao o, bot edi gó bernejieg bao o, bot ε mesyem, be é di àħħakaab Zeeb o, àħħakaab esa e Deo o, bot ε di egó bot o, **10** bot ε mezo, botom ε di seegħa goj ne besa bao botom o, bot ε di ebomsa ekwom e bot o, bot ε etsal, bot ε di esu elej etsal o, àħbe-beak etep bot ε di esa bedhiiti esa di àħnnejel ne mbiee melyo me Zeeb. **11** Gwaka sa di ċenjix dum ne Mbiee Bhaadal e Zeeb di ne duma ε. Tin, ye é Bhaadal tak e Zeeb naalwom me náá, me goola ε. **12** Me ċepdje bhoo ne mot nadje me għwyil o, Yezu Klisto Gherj'enaka. Me ċepdje nyε bhoo etee náá, nyε eetó me, ne ewa εbwaalel ε le to lam, ne enoo me mot-mesa me. **13** Egħejj sok, me nadi elee nyε, me nadi etiig nyε, me nadi é to embee. Tin, Klisto eegek me għoġ. Me nabe é àħġu sa me nadi esa ε, etee náá me nabe é àħadum koj ne ne. **14** Tin, enem ne embee Gherj'enaka nadyebabu kōlam. Nyε eesa náá, me di ne edum ε koj ne ne, me di ne għwyil ċekwyl ε bot kōsso ε egwakel ε lam ne Yezu Klisto ε. **15** Gwakeka mekpa me etseetse ee bot djas di egħoka ne

ewa εbwaalel ε, ye goka é mot djas myaal ye: Yezu Klisto nazyε kōsso'ak ε etep ċetsik bot ε mesyem. Me ē mot meken to l-o. **16** Tin, nyε naagek me għoġ, etee náá, Yezu Klisto neelyaal boo lyem goj'e di àħbe ne esik ne mam mot di na għhaa mesyem o. Nyε nasa deenek ε, etep bot ε aaboodum koj ne ne o, neebela tsik na kom-kom. (aiōnios għiex) **17** Ye goka é náá, bot djas duwal Zeeb, ne dje nyε duma na kom-kom. Nyε é mkoɔzi me di àħbe ne esik o, nyε àġgwie, mot di àħbeebaa o, ye é nyey é di tete Zeeb na kom-kom! Amen! (aiōn għiex) **18** Gwaka sa me di elees wó ε, Timote mon'am, yenek ε melyo me me dje wó ε. Dáa bengoolel ε mekpa e Zeeb naloolεe kōsso ε lo ε. Wo taala mekpa menek oo, wó waabelha għwyil, tin ε wó aakaduu tete tuub. **19** Ye esa deenek, wó goka é ne ċepjet to edum ε koj ne Zeeb ne mbiee lyem. Bedhiiti bot moo ē àħkab ne mbiee lyem, deenek, be eezekwital edum ε koj ε l-o ne Zeeb. **20** Ta l-oagħi, ye nabe é ne Yimene be ne Alkzandek bot ε me naka be e membø me Satan etep, be needjek ekkat elee ε Zeeb.

2 Gwakeka sa mekken me di ebesal bin náá bi sa ε: djaalaka elees etep bi di ne ye é, eleka bin, edje bhoo ne Zeeb dum ne bot djas. **2** Tin, djaalaka Zeeb etep bermekoozi djas, zenoo bot djas di edi ekukuma o etep bot needi to tete tsik di egħoka ne duu ε, ne egwyem, to tete kwyel ne duu djas ne Zeeb. **3** Beea sa di ċenjix dum ne Mbiee Bhaadal e Zeeb di ne duma ε. **4** E di'enek, Zeeb kwyel ε náá, bot djas bela tsik etee náá be neegħi etseetse. **5** Tete Zeeb é ngot, ne mot ngot di eduula pak bot ε bao ne Zeeb o, mot tak e Yezu Klisto. **6** Nyε é nadje tsik ċiġiet, tsejha etep ċepk bot djas. Yenek ε mekpa me etseetse kwađjedaa e ewala nalleċċaa ε. **7** Tseetse, me àħpakkoo bin, Zeeb naadje me di edi mot-lwoma ne goolel ε mekpa me. Nyε nasa deenek ε etep me neegħi bot ε di àħbe bot ε mbyak eYuda o, to edum ε koj ne ne etseetse. **8** Me kwyel ε náá, botom djas di eke to epiki o, be għex membø moa pe eko e sok be di edjaala Zeeb ε. E sok be di sa esonok binek ε, sa be àħdi ne ċebuk to lyem, àħdi bot ε mewo. **9** Tyee wat ne boa, me kwyel ε náá, boa di ne tete bhet. Be di ne tete ekaad di egħoka é náá bot bee ε, sa be àħdi ne mbee ċepyeeda lo mbes di ċepyeeda etep etela nyel ε. Sa be àħkomsa menyel ne mesum me l-oħra, ne bermvunga ne mesum negħi ekaad di ne metaj ċiġielepe ε. **10** Tin, be goka é ne elyaal ε enem bao e to mbiee mesa moa, dáa betete boa di eduwal Zeeb ε. **11** E

ewala melyo di elyoaa ε, boa goka é ne edi ε gwyem egwak melyo tó mesila djas. 12 Mε ààpadje ze náá, moma dje melyo neghu ekok kó motom. Moma goka é ne edi «gwyeeema», é ghej nyé di egwak melyo ε. 13 Eteε náá, Zeeb naleekus ε Adam motom, bhii tak Eve moma. 14 Tin, ye tok Adam nakooaa, ye é moma. Moma ε nakooaa, bhii tak nyé naazekwyé ndjé e mis ε Zeeb. 15 Tin, moma aazobela tsik ε, e sok nyé aabya ε, moma tak ε di eke tó edum ε koj ne Zeeb oo, ne kwyel, to epiki, ààbe ne egheea nyel o.

3 Beeka mekpa me etseetse ee bot djas di egoka ne ewa ebwaalel ε. Ye é be náá mot epékwyel edi paa tó zéega ndjaa mendjaala oo, nyé kwyel tin ε esa mbée mesa. 2 Ye goka é náá, paa zéega ndjaa mendjaala di mot epiki, nyé di ngom moma ngot, nyé di mot edil ε nyel, sa nyé ààdi mot edheka ε lyem, nyé di mot mbée mèfulu, nyé di mot di emyaal náá bédjor sulal pe ye o, nyé é di mot di edje bao beso melyo o. 3 Sa nyé ààdi mot elangi, naghaa etuub, nyé goka é ne edi mot metela, ààdi mot mewo neghu mot di ekwyel epata dhaa tye o. 4 Tin, nyé goka é ne djeed bot ε mèbyel me enyøepé, bao be goka é ne elooba ne ne ebuepe. 5 Bela náá, mot ε di ààgu edjeed bil'ε met enyøepé o, «haa» nyé aakadjeed zéega ndjaa mendjaala ε Zeeb dáa? 6 Tin, sa ye ààdi mot dinaa, nyé aaloo ne edum koj ne Zeeb o. Ye àànyo deenek ekaab náá, nyé é ezekebela εbet, bhii tak, da nyé é bela baka tyee Dim motmekoj nazebela ε. 7 Deenek, ye goka é náá, doo ne bot ε di ààdum koj ne Zeeb o dje nyé duu, étep be needi ààwyele nyé, tin, nyé needi ààkwyit tó mèbhawal ε Dim motmekoj. 8 Deenek, ye é tyee wat ne eDhyakεlε, be goka é be di bot ε medil. Sa be ààdi bot ε medhyaaaz pe eko bhimis pe si, ààdi bot ε elangi, be ààgoka ne edi bot ε di ekwyel ebela epata ààbe náá, be eesa mesa. 9 Tin, be goka é ne ebaal etseetse edum koj ε loo ne Zeeb ne lyem sej. 10 Be goka é ne edhaa tó mèbhawal. Ye kabé náá, be tok ne dhiiti tēp di ekóala ne noo o, é di'enek, be é ne ghwyil ekasa mesa me eDhyakεlε. 11 Tin, boa bao goka é ne edil ε menyel mao, sa be ààdi bot ε ebyak ε bot, ààdi bot ε ebeyak, ye goka é be di sosoob e etep djas. 12 Dhyakεlε goka é ne edi é ngom moma ngot, da nyé di mot di djeed bao be ne bot ε mèbyel me enyøepé o. 13 Deenek, eDhyakεlε aadi esa mesa mao enyøepé o, bot djas ε waadje be duu. Tin, be waadi ne ghwyil elii ne ebwaalel djas kó esu ε edum ε koj ne Zeeb, mot di eseeq mena ne

Yezu Klisto o. 14 Mε kwyal wó etep bak ε ne ebwaalel náá, me moo aazyé zébee wó. 15 Tin, me boya oo, wo aagu dáá wó aagoka ne esa étep edjeed ndjaa Zeeb, di zéega ndjaa mendjaala e Zeeb di ne tsik ε. Ye é zéega tak ε di egwyij ε di epyet etseetse. 16 Ye tok ne mot ààbaabyen náá, sa mena zeguka kó esu ε edum koj ne Zeeb'ena ε ne bok: Klisto nazye kó eko ε bōs ε dáá bot djas di ezye é, ye é Sisim na Dee ε nalyaal náá, nyé é mot epiki, nyé naatel efopof nyel, bot naagoola Mbée Bhaadal pe daa bot ε di ààbe bot ε mbyak eYuda o kó esu ε le. Bhii tak, bete ne bot naadum koj ne ne. É di'enek, nyé naazebela duma ε Zeeb tó gwoo.

4 Tin, Sisim na Dee nalee popoopwon ε náá: bot èkum e ewala e mesik oo, bedhiiti bot ε waakat edum koj ne Zeeb, étep edu esisim mekoj ne edu embee melyo ε Dim mot mekoj. 2 Deenek, bot ε medjhaaz pe eko, bhimis pe si ne bot ε etsal ε waakoo be. Esimza bot binok moo é engwyeeela, dáá bot ε dinaa be naazedit elyem bao ε ne gwooz nazete tööbelaa ne megoo me du ε. 3 Deenek, melyo me bot binok ε náá, sa mot ààba, sa mot ààde bedhiiti membi me edee. Bela náá, Zeeb nadje edee binek ε etee náá, bot ε zedum koj ne Zeeb o, bot ε di egu etseetse o de ye, ne egahaapee Zeeb. 4 Tin, esa ee Zeeb nakus ε djas ye é enyøepé, ye tok ne sa wat aamwasaa tó tak. Ye goka é náá, bot dje nyé bhoo dum ne esa binek. 5 Eteε náá, mekpa me Zeeb ne mendjaala ε di esa náá, esa binek djas di dee e mis ε Zeeb. 6 Deenek, wó dje melyo mak ne bón nyooog oo, wó aadi é mbée mot-mesa ε Yezu Klisto. Wó waalyaal náá, ye é mekpa me edum ε koj ne Zeeb ne tete melyo ε di edee wó. Melyo mak djas, wo naabaal ye enyøepé tó lo'o 7 Tin, wó goka é ne emwas esesa ε esua-esua di esaab dék edum koj ne Zeeb ε. Deenek, saja náá, wo di sosoob ne Zeeb. 8 Guka náá, esa ε mesej me di esa náá, mot diyal ε, ye é enyøepé étep nyel. Bela náá, edi ε sosoob ne Zeeb ne nyó dhaa esonok djas! Eteε náá, mos ye spedje mena ebwaalel, ne ebaakek mena tsik na kom-kom. 9 Ye é mbée me mekpa me etseetse ee bot djas di egoka ne ewa ebwaalel ε, ye goka é mot djas myaal ye. 10 Ye be náá, bot ε epeuzuk ne ewa zii to mesa oo, ye é etee náá, bot naazewa ebwaalel ne Zeeb di ne tsik o. Ye é nyé di Mëtsik-bot djas, daaj-daj ε, bot zedum koj o. 11 Yenek é sa wó di egoka ne elyo, ne elyaal ε bot ε. 12 Tin, sa mot ààbee wó e mis toto, etee náá, wó é ngbaaz. Tin, wó goka é ne edi ε mot bot djas aadu mèfulu me o, to mekpa, to mèfulu, to

kwyel, to edum koy ne Zeeb ne to eDEE. 13 Esok ne me ne kum, wa lyem to elaamekpa me Zeeb e mis me bot djas, dje be megħħaaz, lyoa be. 14 Tin, sa wō àapel ekeen enem ne embes ee Zeeb nadje wō ε. Ye é ekeen Zeeb elenek ε wo nabela é għej bengoolel ε mekpa ε Zeeb nallie ε, da bepaa ekel wō membo ε. 15 Tin, wa lyem to etep binek djas, da wō wa zii to mesa mō. E di'enek, bot djas wabee dāa mesa mō di etó sok ε. 16 Wō ε kobaka ne nyel'ō met, ne melyo mō. Wa zii ne ye, wō di esa deenek ɔ, wo aatsik nyel'ō ε met ne ċebaatsik bot di egwak melyo mō ε.

5 Wō di edul tħaa-mot mēlo ɔ, sa wō àakkabijo-biyoak, wō goka é ne elii ne ne ε ekeen wō lii ε ne soog. Ye kabε mengħaaz ɔ, nōja be dāa bōn nyooġ. 2 Deenek, da wo noo betħa-boa ε dāa benvyooġ. Tin, mesyes dāa békkel bō, sa wō ààdi ne egeka esyem ne noo. 3 E di'enek, da wō ε għeekwyekwyee békus ε boa ee wō di egħu náá, be tok ne bot ekwyee be ɔ. 4 Ye be náá kus moma ε ne bōn negħu bedha ɔ. Ye goka é náá be sa mesa me di elyaal edum ε koy ε lōo ne Zeeb ε pe daa bəbyael bō, zenōo bəbħaab bō. Ye deenek ε be aabulal enem esa ee be nasa be ε. Yenek ε sa di enyøepe ε mis ε Zeeb ε. 5 Tin, kus moma na tseetse dinna nyε é nyey emet ààbe ne mot ekwyee nyε ɔ, nyε wa ċewwaalel ε le ne Zeeb. Deenek, nyε àakkat edjaala mwos ne pum etep ewaab náá, Zeeb kwyee nyε. 6 Ye kabε kus di egyee ne ċekkosak ε lyem'ε ɔ, nyε moo é nyε eezegwye, ye nakoozodi náá, nyε ne tsik. 7 Beea sa wō di egħoka ne elee ne békus ε boa ε, etep be needi ààbe ne mbee mafulu ε. 8 Ye be náá, mot àħxa enem esa ne bot ε mēbyel me met ɔ, negħu bot é be ne be noo di to ndjaa wat ɔ. Nyε eeswonal edum ε koy ε le ne Zeeb. E di'enek, nyε ċepsa ċbiyo dhaa dħarja bot di ààdum koy ne Zeeb ɔ. 9 Etap din ε kus moma neekwyalalha to mēkana me békus, ye goka é náá, moma tak di ne membū tyee mēkam-meten ne wat keddhaa. Da nyε é di náá, nyε nazodi ε ne motom ngot. 10 Nyε di moma dinna bot djas ne gu náá, nyε é ne mbees mesa: nyε naalyo bō be enyøepe. Ye é moma di emyaal náá bedjox sulal pe ye ɔ, mot di egwyiibot ε zedum koy ne Zeeb ɔ mēko ɔ, mot ε di ekwyee bot di to edjal ɔ. Deenek, nyε di mot esa membi me enem sa djas ɔ. 11 Tin, ye kabε mesyes me boa di békus ɔ, sa wō àakkwyal min mōo to mēkana. Etees náá, é għej għwyes ċewwaaba aasa be ε, be waalum koy ne Klisto. 12 Be sa deenek ɔ, be waabelha ndje etee náá, be nabeb

é ààdi sosoob ne sa ee be natuwal myoż ne mesoġ ne ε ɔ. 13 E di'enek, dāa be moo ààkabε ne sa esa ε, be kake ε mendjaa ne mendjaa. Dāa εkε mendjaa ne mendjaa di ààdjaala ne noo ε, mesa mōo aakadi é elii etep mbes-mbes di ààdjoak be. 14 Dum ne tēp tak ε, mam Pōl di elee ne mesyes me boa di békus ɔ náá, be ne għwixil ċbaaba yobø. Be bya bōn, be sa mesa to mendjaa me meba mōo. Mē ke deenek ε ekaab náá, mot mēbhuka mōo Ċeċeklii esonok mbes kō esu ε lōo. 15 Mē ke deenek ε etee náá, bedhiiti békus ε boa binok eezewo ze, tin, be kadu ε Satan mot mēkōj. 16 Tin, ye é be náá, moma zedum koy ne Zeeb ε ne békus ε boa to mēbyel me ɔ, ye goka é nyey nyε emet kwyee be. Ye àànyo náá, etep binek djas zoodi kō elo bot ε zeeġa ndjaa mendjaala. Sa deenek, etee náá, bot ε zeeġa ndjaa mendjaala neekwyee békus ε boa di bōo be met ε. 17 Bepaa ε di edjeed zeeġa ndjaa mendjaala enyøepe ɔ, be goka é ne ebela duu edi e sok ebá, daq-daq ε bot ε di ewa lyem to mesa me melyo, ne bot ε di egħola mekpa me Zeeb ɔ. 18 Etees náá, ekwyala lee ε náá: «Sa wō ààdiyal nuub ngombé ġħej nyε di esa mesa me ε.» Ne náá: «Mot-mesa djas goka é ne ebela efute.» 19 Tin, sa wō ààmyaal mepita me mot ngot aazepit paa ngot pe daa lō ε. Wō myaal ε, ye é be é náá, bot ebá negħu bot elel ε zeppi nyε pe daa lō. 20 Ye be bot di esa mesyem ɔ, lilia ne noo ε mis me bot ε djas, etee náá bedhiiti bot neegħwak bwoo. 21 E dwoo elak mos, me ċepdaala ne no ε mis ε Zeeb, ne ε mis me Yezu Klisto zenōo ε mis me efopof náá: wō looba ne esa djas ee me lee wō ε, sa wō ààwa mbek pak bot, ààkwyieg mot ngot dħha sō. 22 Sa wō ààleesuu ekel mot membo etep edje nyε di mesa ta zeeġa ndjaa mendjaala. Sa wō ààni to mesyem me bot. Wō goka é wō baal nyel'ō dde. 23 Sa wō ààdede medii ne medii toto, ye nyō é wō dede ba menyok etep mō'ɔ, dāa dinna ebe ε mō tak ne dħek wō ngwyis ε. 24 Mesyem me bedhiiti bot nyen ε popoopwon, esok ne be ne pée be. Bela náá, pe daa bak bot ye nyen ε bħis be aazeppe ε. 25 Tin, tyee wat ne enem esa bedhiiti bot ne nyen popoopwon, ye kabε pe daa bak bot ɔ, ye ààleeneyen.

6 Tin, ekwom e bot goka é ne ebee ekukuma bō dāa bot ε di egħoka ne duu e esonok djas ε. Ye goka é be sa deenek etee náá, din ε Zeeb ne melyo me mena di elyo ε needi ààbyaslaa. 2 Tin, ye be náá be é ne ekukuma di edum koy ne Zeeb ɔ, sa be ààbyasal be etee náá, be ne be noo ε zeeġa ndjaa mendjaala me

wat. Ye nyø ε náá, be sa mesa me be di esa pε daa ekukuma bøø εnøøpe. Sa deenek etεε náá, wo sa mesa ε pε daa bot ε di edum kɔj ne Zeeb o. Ye é bot ε Zeeb di ekwyel o. Gwaka sa wø di egoka ne elyo ne elεε náá be sa ε. 3 Bedhiiti bot εpelyo embee melyo me sis, di àágoka ne yii Ghen'ena Yezu Klisto o. Be ààlyo bot melyo me di eke løøg wat ne edum ε kɔj ε lena ne Zeeb o. 4 Binøk bot é, bot egheεa nyel, be ààgu sonok, kwyel mewø ne esuu ε meso dum nemekpa ε tø løø «tøøø» dáá εbé. Mewu, mewø, ne mleee zenøø mbee esimza dum ne bon nyøeg dus ε tin. 5 Be ne kwyel ε esuu ε meso me di ààbe ne esik pak'ø. Ye é bot dinaa esimza bøø moo é epila dáá endjemet. Egeka bøø ε náá, edum ε kɔj ne Zeeb ε dhiiti mbi mepék me ebela ekum. 6 Ne tseetse, edum ε kɔj ne Zeeb ε boo mεvu, wo di emyaala ne sa wø di ne ye øø. 7 Etεε náá, bis nabe é ààzye ne dhiiti sonok kɔ eko ε bøø'ak, ye é tyee wat ne e sok bot aasik ε, bot aanàsik ne dhiiti sonok. 8 E di'enek, mena ε dika ne sa dek ne ekaad øø, edjaala ne nena. 9 Tin, bot é di esaa náá be di ne mεvu øø, be ne kwyel ε mèbhawal. Be é tø laab dum ne embee mèkwosak me ewo di esa náá, bot di tø mezuk ne εwo ε ze ε. 10 Etεε náá, kwyel epata ε esuk embee etεp djas, bedhiiti bot ε naakwyel esa deenek o, be moo mos ε be eezewo ze edum ε kɔj ne Zeeb. Tin, bøø bømet esaa náá, be zuk. 11 Wøy mot-mesa ε Zeeb, sa wø ààsa etεp binek. Saja edí mot epiki, mot egwakel ne Zeeb, tø edum ε kɔj ne Zeeb, ne kwyel, ne emaad ε lyem zenøø etelaa ε lyem. 12 Duua tøtø tuub edum ε kɔj ne Zeeb, baala tsik na kom-køm ee Zeeb, nadjøø wo etεp tak ε. Ye nabe é é gheøj wo natuud mbeε mèkpa me edum ε kɔj ε lø ne Yezu Klisto e mis me bot ebuepe ε. (aiónios g166) 13 E mis ε Zeeb, mot di dje tsik ne bot djas o, e mis me Yezu Klisto, mot nalee bot mbeε mèkpa me tak e mis ε Pøøs Pilat o, me løø wo ε náá: 14 looba ne metiø me wø bela ε, sa ye ààpulel, baala ye εnøøpe kékum dwoo Gherj'enaka Yezu Klisto aatuula ε. 15 Tin, etuula ε Klisto aadi é e εwala zeeb nazekobal ε. Nyey é di kɔ elo ekukuma djas, nyey edí esuk ε mènyø, Mekoozi me bømekoozi, Gheø begheøj. 16 Nyε εmet é tsik na kom-køm, nyε é tø mèkas me dinaa mot tok ne ghwyil etiila pε daa lε. Mot ngøt kɔ bøø dinaa ààpaabee nyε, ye tok ne mot ngøt nakobee nyε sok, mot tok pe ne ghwyil εbee nyε. Duu ne mèbwala di ne ne kom-køm sii ne kom! Amen! (aiónios g166) 17 Deenek, løøa ne bot é di ne mεvu kɔ eko ε bøø'ak o náá, sa be ààdi bot ε egheε nyel. Baalee ne nøø náá, sa be ààwa εbwaalel ε løø tø mεvu

me di ààbøya ε. Tin, be goka é ne εwa εbwaalel ε løø ε ne Zeeb mot di edje mena esonok dhaa mebu øø, etεp mena needika to mèmyala ε. (aión g165) 18 Løøa ne nøø ε náá, be sa enøø esa, be goka é ne edi ε bot ε mεvu to enøø esa, ne elyem εgøk bøø besa bøø ghøj, be di bot ε egwyena. 19 Be di sa deenek øø, be waaseeg tøtø mèkwom etεp melu me di ezye yenek. 20 Wøy Timote, baala εnøøpe sa nadjea wø ε, kyøea embee meleøj di ààkø sama ne edum kɔj ne Zeeb ε, ààsuu meso ne eløø etsal be di eke náá, ye é etseetse ε. 21 Deenek, bedhiiti bot ε naadu embee melyo ne eløø etsal binek øø, be moo é be eezewo ze tø edum ε kɔj ε løø ne Zeeb. Tin, beta náá, enøø ne embeε ε Zeeb di ne nøø.

Timote yii Bœba

1 Ye é mam, Pôl mot-lwoma ε Yezu Klisto tō ekwosak ε Zeeb, me é wak ε étep egoola bin tsik. Ye é tsik Zeeb edje mena kô esu egwakel ε lena ne Yezu Klisto. **2** Me kwyal mékana mak ε ne wøy Timote mòn'am me di ekwyel o: beta náá, enem ne embëe, ne lyem ghoj, ne egwyem ε Zeeb seeg be ne Yezu Klisto di ne no. **3** Me epeghaapee Zeeb mot me di esa mesa me ne lyem wat dâa bebhaab'am nasa ε. Mwos ne pum e sok me di edjaala Zeeb ε, me ne dyeebadjaala étep'o. **4** Me epeataala menjal mɔ, e di'enek, me é ne gwyes ebee wô étep lyem'am neelwood ne myaala. **5** Me epebaataala dôo ne edum ε koj ne Zeeb, wô zedum ne lyem wat ε. Ye é kôkô mbi edum ε koj ne Zeeb yii naye yo Loyis ne nyog Enis nadi ne ye é. Me eemyal náá, kôkô mbi edum ε koj elenek ε tô lo. **6** Ye é étep tak ε me baadi elees ne no náá, baawyel megoo me ekeε ε Zeeb nadje wô ε, e sok me nakel wô membo ε. **7** Etees náá, Sisim Zeeb nadje mena ε, ye nabé é ààbë etee náá mena di betylak-bel, ye é Sisim ghwyil, yii kwyel ne yii edil ε lyem. **8** Sa wô ààdi ne syen egoola Mbëe Bhaadal ε Gherj'enaka. Sa wô ààbaadi ne syen ne nam, mot di kwom kô esu ε le o. Deenek, myaala ezuk sama ne nam étep Mbëe Bhaadal. Tin, dia ne ebwaalet ne ghwyil Zeeb di edje mena ε. **9** Nyey é natsik mena, ne esa náá mena dika bot é dhaad mybak'ε. Ye nabé é ààbë kô esu ε enem esa bena, ye nabé è egeka be met ne enem ne embee be met. Tin, Zeeb naadje mena enem ne embëe binek e ze ε Yezu Klisto, esok ne nye nekus blhwak. (aiōnios g166) **10** Tin, ekeε enem ne embëe tak kazenyen mos ε e etuula ε metsik-bot menaka Yezu Klisto. Nyey ε mot nakwak esyee o, dum ne Mbëe Bhaadal ε nye natel mena tsik na kom-kom. **11** Zeeb naadje me mesa me edi mot-lwoma ne lyoel, étep ekegoola Mbëe Bhaadal. **12** Kô esu ε tak ε, me di ebee mezuk me me di ezuk'aak. Me tok ne syen étep tak etee náá, me ne gu mot me wa ebwaalel ε lam ne no enyöere. Tin, me epeymaal náá, Zeeb é ne ghwyil ebaal sa nye nadje me ε kekum dwoo epees ε. **13** Deenek, mëkpa me etseetse wô nagwak ne nam ε, ye é di mëkpa mëfulu me tsik'o. Tin, pyeta tô edum ε koj ne Zeeb, kwyela bot ne kwyel di edus pe daa Yezu Klisto ε. **14** Deenek, baala mbëe melyo djas nazedjeaa wo ne ghwyil Sisim na Dëe di tô lena ε. **15** Wô ne gu náá bot ε kyee dik Azi djas naazekaab me, to sama bot ε tak, ye nabé è ne Fizel be ne Elmozen. **16** Beta náá,

Gherj sa enem esa be ne bot ε mebyel ε Onezifood, etee náá, nye naadyebadje me meghaaz. Tin, nye nabé è ààgwak syen ne nam, mam mot membok. **17** Deenek, dâa nye tuula tô ghaada Lom ε, nye naawa zii e esaa me, kebela me. **18** Tin, beta náá, Gherj sa enem esa e Zeeb ne ne dwoo epees. Wøy emet ne baagu enyöere esa djas nye nasa ne nam pe kyee dik Efiez ε.

2 Wøy, mòn'am, dia ne ghwyil tô enem ne embëe di edus pe daa Yezu Klisto ε. **2** Melyo me wô nadi egwak me egoola e mis me bete ne betyaases ε. Deenek, lyoa ye ne betete ε bot, bot aadi ne ghwyil ε aabaalyo bedhiiti bot o. **3** Zuka ne nam dhatyee tête sodja ε Yezu Klisto. **4** Mot di náá, nye dinaa kuku esa mesa me esodja o, nye kwyel náá, kukuma ye myaala ne ne o, sa nye ààbaasa dhiiti mesa me sis. **5** Ye é tyee wat mot di esa mebhoola tô mesej me ewyis ε kaab o. Nye aabela efute ε, nye sa dâa metij me mebhoola me tak di elees ε. **6** Beeka mbeel mebhék di ezuk eleyelepe to mesa me pyeeb'ε o. Nye goka è ne edi mot mëken aade esa nye nabé ε. **7** Simza enyöere sa me di elees wô ε, deenek, Gherj ewaasa náá wô met etep djas. **8** Taala ne Yezu Klisto, dha ε Dhavid mot nagom bhis esyee o, dâa Mbëe Bhaadal me di egoola ε di elees. **9** Ye é kô esu ε Mbëe Bhaadal'ak ε me di ezuk, kô esu ε tak ε me di kôla, dâa mot di esa embee étep o. Tin, mëkpa me Zeeb tok kôla! **10** Etep tak ε me di emaad etep djas kô esu ε bot ε Zeeb nazeseε o. Me sa deenek ε etee náá, bot ε Zeeb nazeseε o, neebela tsik ne duu na kom-kom di edus pe daa Yezu Klisto o. (aiōnios g166)

11 Ye é mbëe me mëkpa me etseetse: «Mena gwyeka sama wat ne Klisto o, mena waadika ne tsik sama wat ne ne. **12** Mena pyetka o, mena waake sama ne ne. Mena byenka nye o, nyey pe aabyen mena. **13** Mena di ààdika sosoob o, nyey è aazodie sosoob, etee náá, nyey tok ne ghwyil eswonal mëkpa me nuub'ε.» **14** Baagheeleleε etep bak ne bot, dula be melo e mis ε Zeeb náá, sa be ààsuu meso kô esu ε mëkpa. Esuu meso menek ε ààval sa wat, mbi yenek e saj ε esaab esisim e bot ε di egwak o. **15** Sarja náá, wô di piki e mis ε Zeeb, dâa mot-mesa di ààbë ne syen e egoola enyöere Mbëe Bhaadal etseetse ε. **16** Kyeea mbee melej di ebyasal edum ε koj ne Zeeb ε, etee náá, bot ε di esa deenek o epebekaa ne Zeeb. **17** Melyo mao ε epebel epuud dâa pyoŋ zeni egwyin ε. Tin, ye é tyee wat ne Imenus ne Filetus, **18** be naazebeka ne etseetse. Bot binok eezepul edum ε koj ne Zeeb e bedhiiti bot, elyo

bot ε náá, Zeeb naazeghomal bot tó esyee. 19 Bela náá epap nalyeelyel ee Zeeb nasum ε epepyet enyoepe, mēkpa mak ε kwyala ko tak: «Ghej ne gu bón be», é di'enek, «Mot di eke náá, nye é mot ε Ghej o, nye goka é ne eliig koj ne εbiyo.» 20 Tó boo ndjaa, ye é aanàkwaazodi ve esaani e lóaad ne yii ghwooz di esaa ne epata ε toto. Ye aabaadie ne yii kpaka dōo ne yii dyak. Bedhiiti kwomaa ε etep mēbyon, bedhiiti etep ebeaa melu djas. 21 Tin, mot edis edhuud e mbee mesa me etep binek djas oo. Mot tak ε aadi é dāá esaani goj di ebéea dwoo mebyon ε. Nye eezeso nyel ε djas e mesa me kukuma ye, e di'enek, nye moo é mbeε mot, nye ne ghwyil ekasa tete esesee. 22 Timote kyeea mbee egwyees e ngbaaz, kea tó epiki, ne edum ε koj ne Zeeb, ne kwyel, ne egwyem ne bot ε di eduwal Ghej ne lyem wat o. 23 Tin, sa wó ààsuu meso ne etep di ààbe ne lo meso ε, etee náá wó ne gu náá, edjoo ε mewo. 24 E di'enek, kwom mot-mesa ε Ghej ε ààgoka ne edi tó mewo. Nye goka é ne edi ne kwyel ne bot djas, ne ghwyil elyo bot, ne emaad ε lyem. 25 Ye goka é náá, nye lyo bot ε meso tó metela, neghu Zeeb é ne ghwyil edje be ewala dinaa be waaswoola mēfulu moa da gu etsætse ε. 26 Deenek, be waabula tó mbeε mēfulu moa, da be dus e laab ε Satan mot mēkoy, mot nazewa be e membok etep be neesesa mesa me o.

3 Gua enyoepe náá: e melu me mesik, ye aadi é ne melu me di elyel ε. 2 Etæe náá, bot aanàkagwyena, bot aakadi é elyem «tɔɔp» tó epata, bot egheea nyel, bot ε εbet, bot ε waabyasal Zeeb, be aanàkaab bebyael bōo, bot ε di ààmyaal bot ne eduwal etep dinaa ye é e Zeeb ε. 3 Bot ε tak aadi é, ààbe ne lyem kwyel, ààbe ne lyem ghor, bot ε mēbhækkel, bot ε di ekwyε lyem o, bot ε di ne lyem kyet o, bot ε di ààkwyel enem esa. 4 Bot ε endumta, bot ε di ebiyo mbes o, bot ε egheea nyel, be waakwyel menyø me etep e bøs dhaa yii Zeeb. 5 Bot binøk sa tyee náá, be spedum koj ne Zeeb! E di'enek, dia etsetaεpe ne mbi binøk bot. 6 Bedhiiti bot pak'oo ε ne mēfulu me eni tó mendjaa me bot etep ekøo boa di ààbe ne etsøn o. Be sa deenek ε etep boa tak neegwak be. Boa tak ε, boa di àànyø etiibal o, boa ε di tó tsik mesyem o, be ne dyeebakwyel esa e tsik epuud di ekwyel ε djas. 7 Melu djas, boa tak ε epesaa egu sonok, tin, be aanàkwaakogu etsætse. 8 Ye é dāá bot tyee Zanes ne Zambeles nadi ebyen etep ε Moiz ε, ye é deenek ε bot binøk di ebaabyen etep etsætse. Ye

é bot ε mbee mēpek dinaa edum ε koj ne Zeeb tokape var sonok e mis moa. 9 Tin, be tok ne ghwyil etó ne ye etsetaεpe, etee náá, bot djas e waagu ewo bōo, dāá ye Zanes ne Zambeles. 10 Ye kabε wøy Timote o, wó be é wó eegwak mēlyo mam enyoepe, tó mēfulu mam, tó mesa me di ekwyel ε sa ε, tó edum ε koj ε lam ne Zeeb, tó emaad ε lyem'am, tó kwyel'am, ne tó zii'am, 11 tó metiiga me be di etiig me ε, tó mezuk mam. Wó ne gu etep djas me naboma ne ye pe ghaada Antios ε, pe tó ghaada Ikoniam ne pe tó ghaada Liste ε. Wo ne gu mezuk me me naboma ne ye é. Tin, Ghej nabé é nye naapek me tó etep binek djas. 12 Tsætse, mot djas di ekwyel edi sosoob ne Zeeb, tó egwakel ne Yezu Klisto o, nye waatiigaa. 13 Tin, bot ε mbee lyem ne bot ε etsal, be waató sok tó embee mesa moa, be waakoo bōo besø bōo. E di'enek, e mesik me tak, be waaswala koo menyø moa met. 14 Ye kabε wøy o, baala medjek me wó nadjek, da wo myaal ne lyem wat ε. Wó ne gu belyoel wó nadjek pe daa lóo o. 15 Kana edhøma bø, wó ne gu ekwyala na Døe. Ye é ne ghwyil edje wo etsøn di edje mot tsik tó edum ε koj ne Yezu Klisto ε. 16 Tó ekwyala be na Døe djas, ye é Zeeb ε nadje bot etsøn e ekwyel ε ye, ye é ne boo metaj etep elyo bot etsætse. Etep elyaal ε mot edjak ε le, ne ebulal ε bot sa εbiyo o e ze, doo ne elyaal ε mot tsik Zeeb di ekwyel ε. 17 Ekwyala na Døe binek ε, nakwyala ε etee mot-mesa ε Zeeb needi mot zedjala ne esa ε mesa o. Nye needi mot dinaa, nye é ne ghwyil esa membi me enem esa djas.

4 Mε εpedjaala ne nø, é mis me Zeeb ne é mis me Yezu Klisto mot aapée bot ε di ne tsik, ne bot ε zegwyε o. Mε εpedjaala ne nø kɔ̄ esu ε ebulal ε Yezu Klisto, ne kɔ̄ esu ε eyon ε le: 2 wa zii tó egoola mēkpa me Zeeb ye nakoozodi tó egwyem neghu tó etap. Lyaka be, dula be melø, é ghej wó di dje be megħaaz ε, ne elyo be tó edil ε lyem. 3 Etæe náá, ye aadi é ne ewala dinaa bot aanàbaakwyel egwak mbeε mēlyo ε. Tin, be aasa e mbi bēmepk djas etep esa esa e mēkwosak me menyø moa di ekwyel ε. Be aadi é, ne bête ne embee belyoel aadi elyo be etep elyem bōo di ekwos egwak ε. 4 E di'enek, be waabyen egwak etsætse, etep edu ε esesa esua-sua. 5 Ye kabε wøy o, sa wó dila lyem sok bhwooob etep binek djas. Maada lyem tó mezuk, wa zii e egoola Mbeε Bhaadal, silela mesa me Zeeb dje wó ε. 6 Ye kabε mam o, ewala eezedjala ghiya yam neesee dāá buwa, ewala emwana ne bøs'ak eezedjala. 7 Tin, ye be náá, me eeduu mbeε tuub oo, me eekum pe esik ε kaab me na pat ε, me eebaal edum ε koj ne Zeeb.

8 Nenak, efute εpebwood me etee náá, me eekwak. Efute tak ε koto duu, ye é koto mot epiki. Ye é nyey Ghej mbeε tetep ε kwaadje me dwoo mepεea ε. Tin, nyε aanàkwaadje mam emet, nyε aadje ε døø ne bot djas di egwal ewala nyε aatuula ε. 9 Tin, sa megħaaz etee náá, wó neeleezebela me. 10 Dhemas naazekaab me, etee náá lyem to kwyel esa e bøs'ak. Nyε eetó pe għaada Tesalonik. Ye kabé Keleson o, nyε eetó pe għaada Għalati. Tit naazetó ye pe għaada Dhalmati.
(aiōn g165) 11 Luk nyε emet ε kalik bis ne ne. E sok wo aazyε é, dha bi ne Malak. Etee náá, nyε ne ghwyil ε zekkyee me to mesa me Zeeb. 12 Me eelwom Tisik pe għaada Efεez. 13 E sok wo waazyε é, da wó zye me ne ndjookuwa yam ee me nalik pe għaada Toloas pe to ndjan ε Kalpus ε. Tin, da wo baanoo me mēkana mam, daej-daj ε mēkana nasael ne eket betit. 14 Deenek, Alekzandere lulel egwooz nadyebasa me ċebiyo. Tin, Ghej nyε emet waadjie nyε efute mesa me. 15 Tin, wó goka é ne cbaadi ne etsoj ne ne, etee náá nyε be é nyε dyeebasuu meso ne melyo me bis nadi elyo ε. 16 Tin, mot ngot nabeé é ààkem e sok me nadi etañjal tanjal yam yii mēken ε, bot djas nakaab me. Beta náá, Zeeb nàlaa syem tak kó lóo. 17 Tin, Ghej nakwyee me, nyε naadjie me megħaaz! Wó gwaa, me zegħola Mbęe Bhaadal ye pe daa bot di ààbe to dhaad mbyak eYuda o. Ghej naapek to nuub għee. 18 Deenek, Ghej waabaapek me to embee etep djas. Tin, nyε aatsik me ε étep nyε neeniigal me to eyon ε le di to għwoo ε. Beta náá, duu di ne ne kom-kom sii ne kom! Ye di deenek!
(aiōn g165) 19 Da wó é swos Pilisil be ne Akilas døø ne bot ε məbyel ε Oneziføöd. 20 Elast eelik pe għaada Koolet. Tin, me eelik Tolofim pe għaada Mile, etee náá nyel nadi ekpaa nyε. 21 Deenek, sa megħaaz wó kum, esok ne mbu bebbi ne kan. Ebulus, Pudøø, Linus, Kolodya ne bedhiiti bən nyooġ, be eeswos wó. 22 Beta náá, Ghej di ne no. Beta náá enem ne embée e Zeeb di ne nen.

Tit

1 Ye é mam Pol, kwom mot-mesa ε Ζεεβ, mot-lwoma ε Υεζυ Κλιστο. Ζεεβ nalwom me ε, étèp me neesáá, bot ε nyé naséé o dum koy ne ne, ne ebaasa náá, be gu etsætse étèp be neewa zii edu ε etèp et Zeeb. **2** Étèp be needi ne ebwaalel et tsik na kom-kom. Ζεεβ mot di ààkoo bot o, nabé é nyé naaloozekék mena tsik tak, esok ne bōs ne kusel. (*aiōnios g166*) **3** Egherj ewala et Zeeb metsik-bot mena nalee ε nakadjala ε, wo gwaa, nyé zetelmekpa me. Nyé naadje me mekpa menek, ne elwom ε me náá, me goola ye ne bot. **4** Tit, tete mon'am tō edum ε koy ne Zeeb mena di ne ye sama ε, me kwyal ε woy mekana mak: Beta náá enem ne embæs, ne egwyem et Zeeb Seeg, ne yii Yezu Klisto metsik-bot mena di ne no. **5** Tin, ye be náá me naalik wo kō ghaada Kelet o, ye nabé é etee náá, wo neesilal esa esa djas nalik ààsael ε. Da wo é sée bepaa, wo é dil be étèp be needjeed ezæega bot ε mendjaala to eghaada djas dáa me nalee wo ε. **6** Tin, mot di paa o, goka é ne edi é mot di ààbe ne mbee mefulu o. Nyé goka é ne edi ε ne moma ngot, bōo be goka é ne edum ekoj ne Zeeb, sa bōo binok ààdi bot ε mezø, ye nyø ε náá, be kaab bëbyael bōo. **7** Deenek, mot di djeed zæega bot ε mendjaala o, dáa dinaa, nyé é mot-mesa ε Zeeb ε. Nyé goka é ne edi é mot di ààbe ne mbee mefulu. Sa nyé ààdi mot eghæe nyel, sa nyé ààdi mot di biyo mbes o, sa nyé ààdi mot elangi, sa nyé ààdi mot ebhooba, sa nyé ààdi mot di ekwyel efute et mesa nyé di ààsa ε. **8** Tin, nyé goka edi ε mot di emyaal náá bot sulal pe ye o, mot enem esa, mot epiki, mot emaad ε lyem, mot e deε, mot egwyem, **9** sa nyé ààbeka ne mekpa me Zeeb dáa ye nalyoaa ε, étèp edje megħaaz ne ekwyala na Dεε, da lyaal ne bot ε di ewa zyaala o náá be eekoo lej. **10** Tin, ye é ne mbula bot tō bot ε zení beka o dinaa be ààloooba ne etsætse o. Ye é bot ε di elyo embee melyo o, bot ε di ekoo bon nyæeg bōo o. **11** Ye nyø ε, bot diyal be enuub. Etæe náá, be epepul bot ε mebyel ne embæe melyo me be di dje ε, étèp egwaal efute et syen. **12** Tin, ngot tō bengooolel ε mekpa mōo emet naalee náá: «Bot ε ghaada Kelet ε bot ε etsal, bëtit ε menyān, bot ε di ede kaab ε kaab o, betsak-bel ε bot.» **13** Deenek, sa nyé nalee yenek nabé é etsætse. Mbi binok bot, bhëma be elyelēpe etæe náá, edum ε koy ε lōo needi piki. **14** Tin, ye tok enyøepé náá, be gwak embæe esesa bot ε mbyak eYuda. Negħu metiż me bot ε bōs di edis bot kō ze etsætse o. **15** Deenek, étèp djas ε ne medjhaz ne

bot di ààdi ne edhuud o. Tin, ye tok ne dhiiti sonok di ne medjhaz pe daa bot ε di ne edhuud o, bot ε di ààdum koy Zeeb o. Deenek, metselal mōo ne esimza bōo moo é ne edhuud. **16** E di'enek, be epeke náá, be ne gu Zeeb, ghuna mesa mōo epetel náá be naazebyen Zeeb. Tin, be é bot ekye é lyem, bot ε Zeeb di byen o, bot ε di ààbe ne ghwyil esa embæe mesa djas o.

2 Ye kabé woy o, djea melyo me di egoka ε. **2** Betøa-bot goka é ne edi ε bot ε di ààdi ne ndaozo o, be goka é ne edi ε bot ε duu, bot ε etsonj, bot ε etela lyem, bot ε di piki tō tete edum ε koy ne Zeeb o, bot ε di ne kwyel o. **3** Tyee wat, leea ne betøa-boa, be goka ne edi ε ne mbees mefulu dáa bot ε edee. Sa be ààdi bot ε ebyak ε bot, sa be ààdi tō embee mekwasak me menyel, be goka é ne edje bot ε embæe melyo. **4** Be lyaal ne mesyes me boa náá, be kwyel botom bōo ne bōo bōo. **5** Be di ne etsonj, sa be ààdi tō embee mekwasak me menyel, be sa mesa me mendjaa mōo enyøepé, da be elooba ne botom bōo, etee náá bot needi ààlóo mbee mekpa dum ne mekpa et Zeeb. **6** Tyee wat, djea megħaaz ne mengħaaz, be di ne etsonj. **7** Tin, woy εmet goka é ne edi dhatyee geka tō enem esa et mis me bot. Ye be náá, wo epeleyo bot o, lyoa be ne lyem wat, mekpa me di egoka ε. **8** Mekpa mo di deε, ee bot di ààwa meso ne ye é, etee náá, bot ε mebhuka mōo neegwye ne syen, ààbe ne mbee mekpa eloo ne nena. **9** Ye kabé ekwom o, be goka é ne elooba ne ekukuma bōo ne etèp djas, be saa náá, be di mbees bot et mis mōo. Sa be ààwa meso ne etèp be di elii ε. **10** Tin, sa be ààsa djii, be goka é ne elyaal náá, be é mbees bot di egoka ne ewaa ebwaalel o, étèp edje duu ne melyo me Zeeb mot di metsik-bot mena o. **11** Etæe náá, Zeeb naatel enem ne embæe be, dáa esuk et tsik étèp bot djas. **12** Ye lyo mena ε náá, sa mena katka mbee mefulu, sa mena ààdi ne mekwasak me esa et bōs, étèp mena needi tō mbees tsik kō eko ε bōs'ak, tō etsonj, tō epiki ne esosoob ne Zeeb. (*aiōn g165*) **13** Ye é deenek ε mena aadi ebwood dwoo tak ne ebwaalel. Dwoo leeg, boo Zeeb'ena Yezu Klisto metsik-bot mena, nyé waatuula tō duma. **14** Tin, nyé naazeka nyel'ε buwa kō esu elena, étèp edis ε mena si bhel esyem, étèp bot needi bot ε mbyak'ε εmet na deε, étèp ewa lyem tō esa mbees esesee. **15** Étèp tak ε dinaa, wo goka é ne elii, étèp edje megħaaz ne edul ε be melo ne ghwyil djas. Tin, sa mot ààbyasal wo!

3 Gheelelæs ne bot ε zedum koy ne Zeeb o náá, be goka é ne elooba ne bemekoozi, ne ekukuma. Da

be é di ghwyę́ étep esa mbę́esa. 2 Sa be ààdi bot ε mebhekel, sa be ààbiyo mbę́es, be di bot ε di duula pak bot étep εbulal kwyel ὁ, be goka é ne elyaal e mis me bot djas ε náá, be é bot ε etela lyem. 3 Eteε náá, é gheŋ sok, biso pe nabaadie ààbe ne metselal, bot ε di ààlooba ne Zeeb ὁ, bot zewo ze ὁ. Bis nabaadie ekwom e membi mékwasak djas, ne esa ee di dje djɔŋ ε. Bis nadi é tō mbee esesee ne mbee egwyees, bot ε mbee lyem, é bhinel pak'es. 4 Tin, e sok Zeeb metsik bot'ena natel bot enem esa be ε, ne elyaal kwyel'ε ε, 5 ye nabε é ààbe etee náá, mena naasaka esa dinaa ye é piki ε, deenek, ye nabε é etee náá, nyey, nyε emet naagekka mena ghoŋ. Nyε natsik mena ε, ne medii me egwyiya ee mena nabelaka εbyel ε na bes ne ye é, ne Sisim na Dεε ε di edje tsik na bes. 6 Eteε náá, Zeeb naadjε mena Sisim na Dεε εbuepe, kó lo ε Yezu Klisto metsik bot'enaka, 7 e di'enek, kó esu ε enem ne embę́es beε, nyε eesa náá, mena dika bot ε epiki e mis me. Nyε eesa náá, mena belaka εkεε ε tsik na kom-kom ee bot di ebwaal ε. (aiōnios g166) 8 Tin, mékpa mak ε, mékpa me etseetse, me kwyel ε náá, wó lę́e ye popoopwon, etee náá, bot zewa edum ε koŋ ε lōo ne Zeeb ὁ, neewa lyem tō esesa enem esa. Ye é εnypere ne metaŋ náá, bot djas goka é ne esa ye. 9 Tin, kyeeka etep bak: esuu ε meso e etep di ààbe ne lo ε, εlaŋ ε dhaad mēbyel, mewo, esuu ε meso dum ne etsi, etee náá etep binek djas ε yii toto, ye ààval. 10 Mot ε di zye ne mēfulu me εbek ε bot ὁ, dula nyε melo, nyε baabasal ὁ, wó baalii ne ne, tin, nyε di ààgwak ὁ, dia etsetaεpe ne ne. 11 Gua náá, koko mbi binok bot moo é bi eezewo ze, nyε é tō mesyem, nyε εpewa nyel emet e fej. 12 E sok me aakyeed wó pe Altemas neghu pe Tisik ε, sa meghaaz wó neezebela me kó Nikopolis, etee náá, me eemyam náá, me aadhaa mbu egwyiyo penek. 13 Tin, sa náá, wo dje Zenas lyoel etsi and Zeeb, be ne Apolos esa di egoka étep mēndjoŋ ε, etee náá, be needi ààdi ne esę́ega sa wat. 14 Ye nyο ε náá, bedhiiti bot bina wa lyem εlyelepe tō mbeε mesa, étep εkwyee bot ε di tō esę́ega ὁ ghal-ghal. Tin, be di sesa deenek ὁ, bot aadi é bot ε di edje embę́es bhūm ὁ. 15 Deenek, bot ε bis ne be nōo di wak djas ὁ, be eeswos wō. Swosa bot ε di sama ne nena tō edum ε koŋ ne Zeeb ὁ. Beta náá, enem ne embę́es di ne biyo djas!

Filemɔŋ

1 Ye é mam Pol, mot membok kō esu ε mesa me me di esa étēp ε Yezu Klisto ε. Bis ne Timote mōo nyaag'am ε kwyalmekana mak. Bis kwyalmekana mak ε étēp'ō wōy Filemo, mōn nyeeeg'es bis dibaakwyel ebuepe to mesa me Zeeb o. **2** Bis kwyal ε bot ε zeega mendjaala me di esael to ndjan' yene, zenoō kel'ena Apiya be ne mōn nyeeeg'ena Alsipe mot bis ne be nōo di eduu tuub wat o: **3** Beta náá: bi bela mbēe bhwoob ne egwyem e mis me Zeeb seeg'ena ne Yawe, Yezu Klisto. **4** E sok djas me di edjaala Zeeb ε, wōy Filemo, me ne djaala étēp'ō, bhii tak me epeghapee Zeeb kō esu ε lo, **5** etee náá, me epegwak menduk me edum ε koj ε lo ne kwyel Yezu Klisto ne dāa wō di ne lyem kwyel ne bot ε zeliig elyem étēp edu Gherj. **6** Me waab ne Zeeb ε náá, edum ε koj ne Zeeb di ewa egwakel pak'ena ε nyen tō tsik'ena. Sa náá, enem ee sa djas bis di esa kō esu ε Klisto ε baanyen. **7** Mōn nyeeeg, mēkwyela eedje me memyaala ne meghaaz ebuepe etee náá, wóó diaa dje ghwyil ne kwyee bot ε di myaal mekpa ε Zeeb oo elyelepe. **8** Ye nakoozodi náá, me é ne ghwyil dum ne Klisto náá, me lwom wō, wō sa sa wō di egoka ne esa ε. **9** Tin, kō esu ε mēkwyela me mena di ne ye ε, me kwyel ε ewaab ze ne nō. Mam Pol, tōamot, baazebela náá, me é kōoła é membok kō esu ε din ε Yezu Klisto, **10** me eemet wo ebon kō esu ε Oneezim mot di mōn'am kō esu ε edum ε koj tō ndjaa membok wak o. **11** É gherj sok, nyε nabe ε ààbε vaj mot é mis mō. Deenek, é dwoo pan mos'ak nyε moo é ne boo metaj dum ne ekwyee ε nyε di ekwyee wōy ne mam tō mesa ε. **12** Nenak yak, me epeswaal wō nwyak, wō goka é, wō bee nyε dāa dhiiti kyee nyel'am wat. **13** Me nakwyel ε náá, nyε lik wak é ngwoob'am étēp nyε neekwyekwyee me ε di yo pe pak me di tō membok kō esu ε mbēe bhaadal'ak. **14** Tin, me nabe ààkwyel esa dhiiti sonok ààpookodji wō. Me nadi é kaab ε, ye é zekedi tyee náá, enem ee esa wō aasa ne nam ε di tyee bhel. Eteet náá, mot goka é ne esa enem ee esa ne lyem emet. **15** Ye é ne ghwyil edi náá, Oneezim nadus wō e membō ε étēp ba ewala batsa etee náá, nyε ka bula o, nyε ka bula ε, bula wat na kōm-kōm. (aiōnios g166) **16** Eteet náá, kana dwoo pan mos'ak, nāka baabee nyε dāa kwomo. Bea nyε ne metaj dhaa kwom: Eteet náá, nyε moo é mōn nyeeeg'ena mot mena di kwyel ebuepe o. Nyε é ne boo metaj e mis mam ne e mis mō. Tin, ye goka é náá nyε di ne boo metaj e mis mō

dhaa dhaja Yam, to mefulu me, ne dāa nyε di kebe ne Gherj ε. **17** Ye é be náá, wō é pe duwal me dāa mōo sōo, nōja nyε dāa wō di zye ne bee me ε. **18** Ye é be náá, nyε naasa wō ebiyo o, neghu ye kabé náá, nyε naakola wō dhiiti sonok o, kela tēp tak kō lo'am. Me waatuud wō ye mam emet. **19** Me kwyalmekana mak ε ne mba'am met. É tēp tak ε me di eleē náá: mam Pol, me waatuud wō esa ee nyε nakola pē daa lo ε. Wo ààdjak náá, boo keede wō di ne ye nam mos ε ye é tsik wō di ne ye yene. **20** Ye deenek mōn nyeeeg, me eekwyit wō meboj si, saaa sa, me waab ne nōo, kō esu é mēkwyela me mena di ne ye ne din ε Gherj ε. Me kwyel é wō sa náá lyem'am di tō ghwyil ne meghaaz ne din ε Klisto. **21** Lyem'am ne emyaal ne egwak ε lo, etee náá, é di me di ekwyalmekana mak, é gherj wo waalaamekana mak o, waazosa ε dāa me ke ε. Me ne gu náá, wō aasa dhaa-dharjak yee me ke náá wō sa ε. **22** É di'enek wat, koobela me dhenj etee náá, ebwaalel ε lam náá, kō esu é mendjaala me bi di djaala étēp'am ε, me waabulelaa e mbo men. **23** Epafalas, mot bis ne ne di e membok étēp din ε Yezu Klisto o ee baaswos wō, **24** zenoō Malak, Aalistaalak, Dhemas ne Luk, bot ε bis ne be nōo di sa mesa e di wat o. **25** Betka náá, Zeeb tel bin enem ne embēe ee Gherj'ena Yezu Klisto di kō len.

Ebele

1 Eghēj namwa, Zeeb naalii ne bēbhaab'enaka esok ne esok. Nyē naalii ne nōo membi ne membi mē elii djas tō enuub bēngooolel ε mekpa ε Zeeb, 2 mos, é melu mē mesik mena dika mos'aak, nyē kālīi ne nena é tō nuub mōn'ε. Ye é nyey é di, mot aalik ne esa djas o, dum ne ne ε Zeeb nakus gwoo ne bōs. (aiōn g165) 3 Ye é mōn tak é di mēkas mē duma ε Zeeb. Ye é nyey é di elyaal dāa Zeeb di ε. Nyē é di epyet esonok djas ne ghwyil mēkpa mē nuub'ε. Bhis nyē nasilal edis ε bot edhūu e mesyem mōo ε, nyē naazēnōo nyel di-si pē tō gwoo, pē mōo eghēj ε Zeeb, na għaa mēbwala. 4 Zeeb naasa náá, mōn'ε di kō elo efofop. Eteē náá, nyē naadjie nyē boo din ε mēbwala dħħaa yii efofop. 5 Ye é tsēetse náá, Zeeb dīnaa àapāakee ne dħiiti fofop'ε ngot náá: «Wōy é mōn'am, kana dwoo pan mos'ak, mē eebya wō.» Tin, nyē àapakoke-keak ne dħiiti fofop náá: «Mē waaboodi ne ne sēeg, nyē aadi ne nam é mōn.» 6 Tin, é sok Zeeb nadħis mōn mēgħywak mē kō bōs ε, nyē nabeé ε, nyē naake náá: «Efofop ε Zeeb djas goka é ne eduwal ε nyē!» 7 Dum ne efofop, ye nabeé ε Zeeb naake náá: «Nyē naasa náá, efofop bē di tyee epup. Tin, nyē naasa náá, bot ε mesa mē di tyee ngel du.» 8 Tin, dum ne mōn, nyē naake náá: «Zeeb, boo mēkoozi mō ē kōm-kōm sii ne kōm. Deenek, ye é ē eke tō esosoob ε wō di edjeed εyoj ε lō. (aiōn g165) 9 Wō kwyel é epiki, da wō é bhina ēbiyo, dum ne tēp tak ε, Zeeb Sēeg, Zeeb's natō wō étep wō di mot-mesa mē. Nyē naso wō mul me ebotan kō lo é étep tak, tō sama bōn ε nyooġ djas, ye é wōy é nyē nassē.» 10 Zeeb naabake náá: «É mēken tōo, ye é wōy Għej ε nakus bōs, dōo ne wōy é nasa gwoo ne membō mō ēmet. 11 Esonok binek djas aadi é ne esik, ye ē kabē wōy o, wōy aadi ē kōm-kōm. Gwoo ne bōs é waapulel dāa ekaad. 12 Wō waabwaada bē dāa bē di ebwaada kaad ε, deenek, wō waakaswoola bē ē dāa bot di eswoola ekaad e nyel ε. Ye kabē wōy o, wōy àaswoola, tsik'ō tok ne esik.» 13 Zeeb nabeé àake ne dħiiti fofop'ε ngot náá: «Dia si pē kyee mōo eghēj bam, kekum dwoo mē aasa náá, bot ε mēbhuka di dāa poba wō di ekel mebō mō kō tak ε.» 14 Efofop é bēze? Be tok esisim di esa mesa mē Zeeb o? Zeeb lwom bē ē, étep bē neegħeekwyee-kwyee bot aabelia tsik na kōm-kōm o.

2 Ye é etep tak ε dīnaa, ye goka é mena pyetka elyelēpe tō mēlyo mē mena nagwakka ε, é kaab

náá, mena εzékewo ze. 2 Deenek, bħaadal efofop nalié ē, moo mos ε ne metaj, bot ε nasa maa-elō, ne bot ε nadi àħlauba ne mēkpa mē tak o naazebela fej bē di egoka ne ye ε. 3 Tin, menabelka bē met, mena aapekelka dāa to yak fej, ye bē náá, mena àabbiska boo yak tsik na metaj oo? Eteē náá, Għej nyē ēmet nabeé ē mot mēken egoola tsik tak. Bot ε nagwak bħaadal tak o, bē naaba ja bis etseetse e tak. 4 Zeeb nadi elyaal etseetse e bħaadal tak ne bete ne etseja, ne endem e mēbwala, ne mēvyekele zenoo mēkċe mē Sisim na Dēe di edje mot ne mot tō ekwosak ε Zeeb ε. 5 Eteē náá, Zeeb nabeé àapadje ghwyil ne efofop náá, bē di bot aakok kō bħwak di ezye yenek, yii mena di elii kō esu ε tak'ak. 6 Deenek, ye nabeé ē dħiiti mot nakaada náá: «Zeeb, mot é ye ze, étep esiiza bō needi kō le? Mōn mot é ye ze, étep wō neekwyęg nyē? 7 Wō naasa náá, mot di si efofop ba ewala batsa. Tin, wō naadje nyē duma ne duu 8 wō naadje nyē ghwyil ēkōk kō esu ee di kō ēko ε bōs djas ε.» Ye bē náá, Zeeb naasa náá, nyē di kōk kō esu ee di kō ēko ε bōs djas oo, ye kwyel eleē náá, ye tok ne sa wat Zeeb nasa náá, ye nàlooba ne ne. Deenek, é di mena dik'ak, mena dīnaa àapāabee dāa esonok djas di elooba ne ne ε. 9 Nenak yak, Yezu mot nasilaa ē ba mōo ewala batsa si efofop o, mena kabeka nyē mos ε ne boo duu ne duma kō esu ε mezuk mē esyee nyē nagwyę ē tak ε. Tin, kō esu ε enem ne embes ε Zeeb, nyē naadhaa ē ze esyee étep bot djas. 10 Eteē náá, Zeeb mot nakus esonok djas di kō ēko ε bōs o, naakwyel náá, bête ne bōn be bela di tō duma ye. Étep tak, ye nagoka é náá, nyē kwyęg Yezu tō mezuk étep nyē needi mot zedjala ne etep djas o. Eteē náá, Yezu é di mot di egoka ne edjeed bē pē ze tsik. 11 Eteē náá, Yezu mot di esa náá, bot di dee o, ne bot ε di náá, bē moo ē bot ε eddeē o, bōs djas ε bōn ε Sēeg ngot. Etep tak ε Yezu di àadi ne syen edjoo be bōn nyęg be. 12 Nyē ke é náá: «“Iyee” Zeeb, mē ēpēkwyel egoola din ε lō, ne bōn nyęg bam, tō edhūu ε bot ε ziegħa mendjaala, mē ēpēkwyel edjeeb kō esu ε lō.» 13 Yezu eebaazze náá: «Mē aawa ēbwaalel ε lam ne Zeeb» Nyē eebaazebil náá: «Beea mē, mē ē bis ne bōn ε Zeeb nadje mē o.» 14 Deenek, dāa ye di náá, bōn tak nabyel ε, byela epuu dne għiha ε, Yezu nyey pe nadi ē nyē moo dāa bōs. Etep tak ε di náá, kō esu ε esyee ē le, nyē naakwak dim mot mēkōj. Dim mot mēkōj, mot nadi ne eghēj kō esyee o. 15 É di'enek, nyē naazepk bot tō bwoo esyee nazemet bē dāa ekwom membū ne mesee ε. 16 Eteē náá, ye é tsēetse, nyē nabeé ē àażye

etep ezekwyee efofop. Nyé nazyé é etep ekwyee bot ε mebyel ε Abalaam. 17 Etetp tak ε Zeeb nasa náá, nyé di tyee wat ne bon nyéeg, etep nyé needi boo Ghaa-Zeeb'oo na mbeε lyem ne esosoob tó mesa me Zeeb. Etetp Zeeb neepel mesyem me bot ε bøs djas. 18 É di'enek, dáa ye di náá, é sok nyé nawaa to mebhawal ε, nyey nyé emet naabee mezuk ε, nyé é ne ghwyil kakwyee bot ε di tó mezuk.

3 Bon nyéeg bam, biyo bot ε na dæε, biyo bot ε di to sama ne bot ε nabela ndjóoel nadus pe tó gwoo o. Tin guka náá, Yezu é mot-lwoma ε Zeeb døo ne boo ghaa-Zeeb edum ε koj mena di egooolaka ε. 2 Nyé nadi é sosoob é mis me Zeeb mot nadje nyé boo ekukuma, dáa Moiiz ko ndjay'ε djas o. 3 Tin, Yezu goka é ne djæaa duma dhaa duma di edjæaa ne Moiiz ε. Eteε náá, mot di sum ndjay o, nyé é ne duu dhaa ndjaa tak. 4 Mendjaa djas, mot ε di esum yε, ghuna, Zeeb é di mot di esum esonok djas o. 5 Ye kabe Moiiz o, nyé nabe é sosoob to ndjaa Zeeb. Nyé nabe é mot-mesa di egoola etep ε Zeeb nadi eleε ε. 6 Tin, Klisto é sosoob dáa mòn di náá, seeg naadje nyé ekukuma edjeed ndjay'ε o. Bela náá, ndjay'ε tak é menabelka ye be náá, mena εpebaalka edum ε koj ne Zeeb ne εbwaalel mena dika ne memyaala kó esu ε tak ε. 7 Ye é etep tak ε Sisim na Dæε di eleε náá: «Bi é gwak gwood ε Zeeb mos oo, 8 sa bi ààlyel elyem, dáa bi nasa é ghej bi nakus eghuub ne ne, dwoo bi nawa nyé to mebhawal pe kyee bøs besye di ààbe ne medii ε. 9 Zeeb ke é náá: penek, ye nabe é bøbhaab bin naawa me to mebhawal, ye nakoozodi bhis be nazebee esesa ee me nasa é djas 10 tó membu mèkam-mèná. Ye é dum ne tøp tak ε me nabiyo ne bot binok, bhii tak, me eezeké náá: "Elyem bøo zodi é pila melu djas, be dinaa ààpaatiibal sa me di egwaal ne noo ε." 11 Tø mebuk mam, me naatuwal myoŋ ne mesoŋ ko esu ε loo náá, be aanàkwaani to sum dik me nazekoobal etep be neezewala ε!» 12 Bon nyéeg, dika ndjem. Sa dhiiti mot pak'en ààdi ne mbee lyem di esa náá, nyé nàdum koj ne Zeeb o, sa nyé ààlum Zeeb mot di ne tsik o koj. 13 Dáa mena di ezyeka ne eke dáa ekwyala di eleε náá, «dwoo εlak mos», djeelka meghaaz pak'en melu djas, é kaab náá, mot ngot pak'en εzékεbula sik tó mesyem. 14 Tin, menaka é bot ε di egyptee sama ne Klisto o. Ye be náá, mena εpebaalka εbwaalel mena dika ne ye ne Klisto dáa bot nakekan ε ààwak é ze. 15 Ekwyala lee é náá: «Mos, bi é gwak gwood ε Zeeb oo, sa bi ààlyel

elyem, dáa bi nasa é ghej bi nakus eghuub ne ne ε.» 16 Ye nabé beze nagwak gwood ε Zeeb da be é kus eghuub ne ne? Ye nabé é bot djas ee Moiiz nawyisal pe kó del Ezipte o. 17 Tin, Zeeb nalyaal εbuk ε le ne beze edi membu mèkam-mèná? Nyé nalyaal εbuk ε le é ne bot ε nasyem o, wø gwaa be zebela esyee, gwyε ko kyee bøs besye di ààbe ne medii ε. 18 Eghej Zeeb natuwal myoŋ ne mesoŋ me náá: «Be aanàkwaani to sum dik me nazekoobal be ye ε etep be neezewala ε.» Tin, nyé nalii deenek ne beze? Nyé nalii é ne bot ε nakus eghuub ne ne o. 19 Deenek, mena naabee ne tseetse náá, be nabé é ààni to sum dik εwala, etee náá, be naabyen edum ε koj ne Zeeb.

4 Zeeb naakek mena náá, mena waabelaka εwala nyé nazekoobal etep'ena ε. Mena é koobakaka, sa mot pak'enaka ààsu eni to εwala εlenek. 2 Eteε náá, mena naagwak Mbøe Bhaadal dáa bot ε nadi tó kyee dik besye di ààbe ne medii ε. Tin, Mbøe Bhaadal be nagwak é, nabé ε ààsa be sonok etee náá, be nabé é ààwa edum ε koj ε loo ne sa be nagwak ε. 3 Menabelka bot ε di edum koj ne Zeeb o, mena waanika to εwala Zeeb nakek náá: «Myoŋ ne mesoŋ me me natuwal tó εbuk ε lam é náá: be aanàbooni tó sum dik me nazekoobal be etep εkewala ε.» Nyé nakake deenek é, nyé eezesilal mesa me é sok nyé nakus bhwak ε. 4 É di'enek, ekwyala lee ko esu ε elu ε eten ne ebá é náá: «Zeeb naazewala é elu ε eten ne ebá é mesa me djas nyé nadi esa ε.» 5 Zeeb nabaake tó ekwyala binek é náá: «Be aanàbooni tó sum dik me nazekoobal be etep be neekewala ε.» 6 Bot ε nanyel egwak Mbøe Bhaadal oo, be nabé é ààni to εwala Zeeb nakek ε, etee náá, be nabé é ààlooba. É di'enek, bedhiiti bot ε ne ghwyil ni yøbø tó εwala εlenek. 7 Ko esu ε tak ε Zeeb baadje dhiiti elu, nyé djoo elu ε tak é «mos». Nyé naalozelε tó nuub ε Dhavid náá: «Bi é gwak gwood ε Zeeb mos oo, sa bi ààlyel elyem.» 8 Ye é be náá, Zozuwe naadjæed bon Yisalaεl etep εkeniigal be tó sum dik εwala Zeeb oo, pe Zeeb ààpalii ko esu ε dhiiti elu. 9 Ye kwyel eleε náá, ye é pe ε ne dhiiti εwala etep bøn ε Zeeb. εwala tak nøjel é ne εwala elu ε eten ne ebá. 10 Eteε náá, mot aani to εwala ε Zeeb nazekoobal o, nyé waawala tó mesa me dáa Zeeb nawala to ye mesa ε. 11 Djhoosaka meghaaz etep eni to εwala tak, etee náá, mot ngot needi ààwo ze etep εbaja mesa me bøbhaab bena bot nabyen elooba o. 12 Mepka me Zeeb é ne tsik, ye é ne ghwyil. Ye ne wol

dhaa pel. Mepka me Zeeb ne ni tō esuk ε elyem, tō metii me nyel, kékum tō mesyel me egwyees. Ye ne pée mekwosak ne esiiza elyem. 13 Ye tok ne sa di sō é mis me Zeeb. Esonok djas nyē nasa é popoopwon é mis me. Mis me ne bee etep djas. Ye é pe daa le ε mena aabooketanjalka. 14 Dhjoopyetka ghiij to edum ekoj ne Zeeb mena di egoalaka ε! Etee náá, menaka é ne boo ghāa Zeeb mot mebwala nakekum pe daa Zeeb ε: Ye é Yezu, mōn ε Zeeb. 15 Boo ghāa Zeeb yena é ne mezuk tō lyem é ghej nyē di ebee mena tō mezuk kō esu ε etep di edhaa mena ghwyil ε. Etee náá, nyē naawaa tō mebhodal me etep djas dáa menabelka. Tin, nyē nabé é àakkosyem. 16 Djhooitiilaka ne εbwaalel djas e bhaaz boo ekukuma Zeeb, pe kyee ye di ne enem ne embēs ε. Pe daa le, mena εpelak ne enem ne embēs, etep nyē neekwyee mena é tete εwala.

5 Għaa-Zeeb djas séeaa é pak bot, mesa me é esa mesa me Zeeb etep bot. Nyē dje Zeeb é esa egwyena ne eka buwa etep mesyem. 2 Boo ghāa-Zeeb é ne ghwyil edi ne lyem għoq ne bot ε di àġu sonok ε, ne bot ε di esa mesyem ε. Etee náá, nyē emet ε mot, ye é ne esa ee di dhaa nyē ghwyil ε. 3 Dáa ye di náá, ye é ne esa ee di edhaa nyē ghwyil ε, nyē goka ne eka buwa etep εpelak ε mesyem me bot, dōo ne εpelak ε mesyem me met. 4 Mot tok ne ghwyil dja djem náá, me moo é ghāa-Zeeb. Ye é Zeeb ε di esa náá, mot di ghāa-Zeeb, dáa nyē nasa ne Alon ε. 5 Ye é tyee wat ne Klisto, ye tok nyey emet nasa náá, nyē di boo ghāa-Zeeb. Nyē nabela di boo ghāa-Zeeb é ne Zeeb mot nake ne ne náá: «Wox é mōn'am, kana dwoo pan mos'ak, me eebja wə.» 6 Zeeb nabaake é náá: «Wə é ghāa-Zeeb na kom-kom, tyee wat ne Melkisedek.» (aiōn g165) 7 É sok Yezu nadi kō eko ε bəs ε, nyē nadi edjaala, dōo ne εwaab ċeħoq pe daa Zeeb tō ekim, ne mijjal é mis. Nyē nadi edjaala deenek ε ne Zeeb mot nagoka ne etsik nyē tō esyee ε. Tin, Zeeb naagwak mendjaala me etee náá, nyē nadi é to elooba ne etep djas. 8 Ye nakoozodi náá, nyē é mōn ε Zeeb, nyē naadjek elooba ne Zeeb tō mezuk me djas nyē naboma ne ye ε. 9 Zeeb naasa náá, nyē di mot zedjala ε. Tin, bot djas di elooba ne Klisto ε, be waabela tsik na kom-kom kō esu ε le. (aiōnios g166) 10 Deenek, Zeeb eedje nyē di boo ghāa-Zeeb tyee wat ne Melkisedek. 11 Bis é ne bete etep elii dum ne təp'ak. Sa di esa ε, ye é náá, ye ne kɔħla ē ebba dε təp tak enyoepe. Etee náá, bi àakkawa zii é emet ssuk etep. 12 Ye moo é ne bete ne melu di esijaa náá, bi di belyoel

ε. Deenek, bi dinaa ne gwyees náá, be baallyo bin ba melyo me mēken e mepka me Zeeb. Bi dinaa ne gwyees ede medii me mebel, ààbe edee bot ε di ne medje ε. 13 Mot zodi náá, nyē kwyel é edede medii mebel ε, ye é mōn tolba. Nyē tok ne ghwyil esuu meso é etep di náá, ye é epiki ε. 14 Tin, edee bot ε di ne medje ε, ye é edee yii eboo bot. To mesa mōo, be eezegu ebiyo ne enyο.

6 Deenek, mena goka é ne edu ε melyo me di egoka ne bot ε zewyee ε, ààkabe náá, mena baasikeka pe melyo me mēken dum ne Klisto. Sa mena ààbaasikeka tō esuk ε me melyo me mēken me di elii dum ne: Ekat esesee di edul bot tō esyee ε, ne melyo me edum ekoj ne zeeb, 2 melyo dum ne eduwa Zeeb, ekel ε bot membo é mendjaala, ne melyo dum ne egom bot bhis esyee, zenoo melyo dum ne epé na kom-kom. (aiōnios g166) 3 Zeeb é kwyel ε, bot ε waadje melyo me di egoka ne bot ε zewyee ε. 4 Djhoonoo ka geħa ne bot ε nabula pe bhis ta mbi tsik be nadi ne ye sok ε: Be naabela mēkas ε Zeeb, be naaboval ekees nadus tō gwoo ε, be naabela Sisim na Dée, 5 be naakwyel mbee mepka ε Zeeb, be naagu ghwyil mebwala me bhwak aazyε ε, (aiōn g165) 6 bela náá, be naabaabula sik tō tsik'oo na mwa. Be tok ne ghwyil εbaaswoola tsik'oo swola sis. Etee náá, be εpebaabem mōn ε Zeeb mbema sis é melaaba. Be εpedjes bedhiiti bot náá, be lee nyε. 7 Djhoopokonoo ka kana bəs: Egħej bəbhi di enee ε, bəs ne min medii me tak, ye é di esa náá, mbee eka kwyil, enyο ne bot ε di ebe εpyeeb ε. Deenek, Zeeb eesee metel kō bəs tak. 8 Tin, bəs tak εwyisal mepak me megok ne engwyinini ε, ye ààval dhiiti sonok. Deenek, Zeeb aanàbja ne ekal ε ye, ye aadi é dikaa. 9 Bən nyeeq, ye é be náá bis εpelii deenek ε, bis é ne εbwaalel náá, bi é tō tete ze di edje tsik ε. 10 Zeeb é mot di piki ε. Nyē aanàdjiisa mbee mesa me bi di esa ε, ààkobε-beak kwyel bi di ne ye ne ε. Bi nalyaal kwyel tak é tō mbee mesa me bi nadi esesa ne yii bi di esa nenak ne bedhiiti ekeletyε ε. 11 Tin, bis kwyel é náá, mot ne mot pak'en wa zii kékum dwoo mesik. Etee náá, εbwaalel ε len neesael enyoepe. 12 Sa bi ààdi besikel ε bot. Tin, nooka geħa bot ε di edum koy ne Zeeb ne zii djas ε. Bot di náá be waaboobela ekek e Zeeb ε. 13 Egħej Zeeb nakek Abalaam ε, nyē naatuwal myorj ne mesoñ ne din ε le met. Etee náá, ye tok ne mot di ne mebwala dhaa nyey etep nyē neetuwal ε din ε le. 14 Nyē naake náá: «Ne tsætse, me aasée wə metel, me aasa náá, wə di ne bete ne bedha.» 15 Abalaam

naaboya to bhwood, nye naabalabela sa Zeeb nakek nye ε. 16 Eghen bot di etuwal myoj ne mesoj ε, be sa ye ε ne din ε mot di eval dhaa bao o. Deenek etuwal ε myoj ne mesoj menek lyaal ε etsætse mot di etuwal ye o, ne ebaasa náá, meso si. 17 Ghuna Zeeb nakwyel ε, elyaal popoopwon ne bot ε di ebwood ekek o náá, mepka me ààswoola, étep tak ε di náá, nye naatuwal myoj ne mesoj kó ekek binek. 18 Ekek ne etuwal myoj ne mesoj é esonok ebá ee bot di ààswoola ε. To ekek be, ne to etuwal ε myoj ne mesoj me, Zeeb tok ne ghwyil ekoo. Deenek, biso bot ε zebet esonok djas étep edi ε sama ne Zeeb o, ye spedje bis meghaaZ náá, bis di ne boo ebwaalel étep ebela sa nye nakek bis ε. 19 Ebwaalel ε tak é ne nes é dää mbwak mesuwa étep tsik'εs. Ye é sa melyel ne tseetse, yii di edhaa keni pe to boo kaad di ekaa medhej me ndjaa mendjaala di to gwoo ε, kekum di na dee di to tak ε. 20 Ye é tin ε, Yezu nadi mot meken é eni to tak esok ne nes kó esu ε les. Etee náá, nye moo é boo ghaa-Zeeb kom-kom tyee wat ne Melkisedek. (aión g165)

7 Melkisedek yenok nabe é mekoozi me kyee dik Salem, nye nabaadi é ghaa-Zeeb Zeeb na vyegvyeeq. Eghen, Abalaam nabula keduu deeb ee nye nakwak bemekoozi ε, Melkisedek naató keboma ne ne. Bhii tak, nye naasée Abalaam metel. 2 Abalaam naadje nye edyaal kam esa ee nye nabela ε. Guka náá, din ε Melkisedek kwyel elee é: «Mekoozi me epiki». Baabela náá, Melkisedek é mekoozi me kyee dik Salem, ye kwyel elee é: «Mekoozi me egwyem». 3 Nye tok ne dhaad mebyel. Bot ààgu ebylel ε le ne esyee ε le. Nye é tyee mon ε Zeeb, nye é ghaa-Zeeb kom-kom sii ne kom. 4 Beeka, Melkisedek nadi é boo kuma mot, bhaab'enaka Abalaam naadje edyaal kam esa ee nye nabela é deeb ε. 5 Etsi ε Moiiz lee kó esu ε beghaa-Zeeb bot ε mebyel ε Levi ε náá: ye egoka be noa edyaal kam esa e bot ε membyak me bon ε Yisalael djas. Ye kwyel elee é náá, be noo edyaal kam tak ne bon benyeeq bao met, bon benyeeq bao tak ε pe é bedha ε Abalaam. 6 Melkisedek nabe é ààbe dha ε Levi. Tin, nye naanoo edyaal kam kó esa Abalaam nabula ne ye é deeb ε. Bhii tak, nye naasée Abalaam mot nabela ekek e Zeeb o metel. 7 Tin, mot di esee mot metel o, nye eedhaa mot be di esee nye metel o, mot tok ne ghwyil esuu meso kó esu ε tak. 8 Bedha ε Levi, bot ε di enoo edyaal kam kó esa e bot o, be é bot di náá, be waagwyee djemen. Tin, Melkisedek mot nanoo edyaal kam kó

esa e Abalaam é ne tsik dää ekwyala di elee ε. 9 É di'enek, bot ε ne ghwyil eke náá, é sok Abalaam nadje edyaal kam be é, ye kwyel elyaal é náá, bedha ε Levi, bot ε di enoo edyaal kam o, be naabaadje yobo edyaal kam. 10 É di'enek, é ghej Melkisedek nató keboma ne Abalaam ε, ye nabe é Levi dinaa ààbyel. 11 Etsi e bot ε mbyak Yisalael lee é náá, ye é bedha Levi é di egoka ne edi é beghaa-Zeeb. Bon ε Levi nadi beghaa-Zeeb é tyee mbi ε Alon. Tin, mbi yobo edi ε beghaa-Zeeb nabe é ààdjala dää ye di egoka ε. Ye é pe di enyøere oo, «Aah» étep yé ye aabaadi ne dhiiti ghaa-Zeeb mbi ye Melkisedek? 12 Etee náá, é ghej be di eswola mezel me edi ε beghaa-Zeeb ε, ye baagoka é náá, be eswola etsi. 13 Etep bak liiaa é kó esu Ghej'enaka. Nye nabe é mot mbyak sis, to yobo mbyak, ye nabe é ààbe ne ghaa-Zeeb. 14 Menabækla djas ne guka náá, Ghej'enaka nabyel é mot mbyak eYuda. Bela náá, é ghej Moiiz nadi elii dum ne beghaa-Zeeb ε, nye nabe é ààtuwal mbyak tak. 15 Beeka sa wat di elyaal náá etep binek é etsætse ε, dhiiti ghaa-Zeeb eebaatuula, nye é tyee wat ne Melkisedek. 16 Nye nabe é ààdi ghaa-Zeeb dum ne metij me bot ε bøs. Tin, nye nadi ghaa-Zeeb é ne ghwyil tsik di ààbe ne esik ε. 17 Deenek, ekwyala epelée náá: «Wø aadi é ghaa-Zeeb kom-kom tyee wat ne Melkisedek.» (aión g165) 18 Deenek, etsi na mwa nadisaá é etee náá, ye nabe é ààdi ne mebwala, ààval dhiiti sonok. 19 Ye é tseetse náá, etsi ε Moiiz ààpasa náá, bot di bot ε zedjala dää ye di egoka ε. Tin, mbeε ebwaalel naazejaa mena, kó esu ε tak é mena di ekunaaka ne Zeeb. 20 Etep binek nasaél kó myoj ne mesoj me Zeeb natuwal ε. Bedhiiti bot nadi beghaa-Zeeb ε, Zeeb ààtuwal myoj ne mesoj me kó esu ε loo. 21 Ye kabé Yezu oo, nye nadi ghaa-Zeeb é, é ghej Zeeb natuwal myoj ne mesoj me náá: «Ghej eetuwal myoj ne mesoj, nye aanàkabaaswoola ye: «Wøy é ghaa-Zeeb kom-kom sii ne kom.»» (aión g165) 22 Dum ne tep tak ε di náá, Yezu é, mot di esa náá mena dika to tete ebhej dhaa yii na mwa ε. 23 Deenek, bete ne beghaa-Zeeb nadi edjilen ekoko ne ekoko é etee náá, esyee nadi esa náá, be nasa mesa mao kekum mesik. 24 Tin, Yezu é ne tsik kom-kom sii ne kom, deenek, nye é ghaa-Zeeb kom-kom. (aión g165) 25 Dum ne tep tak ε, nye di ne ghwyil tsik bot ε di ekuna ne Zeeb é ze'ε o. Dáa ye di náá, nye é ne tsik ε, nye ne djaala Zeeb kó esu ε loo. 26 É di'enek, Yezu é boo ghaa-Zeeb ee nadi egoka ne nena o. Nye é dee, ààbe ne ndje, ààbe ne syem. Ye naawaa mbék pak nyey ne bot ε

mesyem, nye naabenaas evyeegepe pe to gwoo. 27 Nye tok dáa bedhiiti beghaa-Zeeb, nye tok ne gwyes eka buwa mélú djas, étep mesyem me met neghu mesyem me bedhiiti bot. Nye naazesa etep binek djas sok wat é ghej nyé naka nyel'e met buwa ε. 28 Etsi ε MoiZ dje di edi boo ghaa-Zeeb ε, ne bot ε di be dinaa ne mendje ɔ. Tin, myor ne mesoŋ me Zeeb natuwal blis etsi ε lee ε náá, Món di boo ghaa-Zeeb na kóm-kóm sii ne kóm to e deε. (aión g165)

8 Gwakeka sa di ne boo metaj ee bis di ekwyel elees bin ε: Ye é enyøepe dáa ye di náá, menaka é ne boo ghaa-Zeeb, nyé mot di ndiindel pe to gwoo pe mbo eghenj boo mekoozi ε Zeeb mot di ne mebwala djas ε. **2** Nyé epesa mesa me to di na Dëe. Ye kwyel elees ε tete pet di náá, Gherj Zeeb nyey emet nasum ε, ààbe yii bot ε bøs nasum ε. **3** Ebbo beghaa-Zeeb djas nanegaa tin ε, étep egoola esa e egwyena pe daa Zeeb, ne eka ebuwa. Tin, ye goka é náá, boo Ghaa-Zeeb'ena Yezu baadi ne ye sa nyé aagwyena ne Zeeb ε. **4** Tin, nyey é pe di é di ko eko ε bøs oo, pe nyé tok ne ghwyil edi Ghaa-Zeeb, etee náá, ko eko ε bøs, ye é ne bot ε di eka ebuwa dáa etsi ε Moiiz di elees ε. **5** Ghuna, mesa me beghaa-Zeeb si esa to ndjaa mendjaala ε, ye é mbaraja-mbaraja esa di enøjel ne esa ee di esael pe to gwoo ε. É sok Moiiz nawaasum pet na Dëe ε, Zeeb, naalee nyé náá: «Gwyáka, wo aasum ye ε, dáa wo nalyaalaa pe ko etsok ε.» **6** Tin, nenak yak, mesa me Yezu di esa ε, ye é mesa me di edhaa mesa djas ε. Etee náá, nyey é mot naséeaa étep éduula pak bot ne Zeeb to boo ebhej ε. Boo ebhej ε tak dum é ne tete ekek di edhjan ε. **7** Tin, ye é pe di é di náá, ebhej na mwa nadi É ààbe ne ndje to tak oo, pe be nabé é ààdis ye da swola ye ne dhiiti ebhej ε na bes. **8** Zeeb nadul bot ε mbyak'ε melo é náá: «Mam Gherj ke é náá: to melu di ezye yenek, me waasa ebhej ε na bes, ne bot ε mbyak Yisalael doo ne bot ε kyee dik eYuda ε. **9** Ye aanàkwaadi tyee wat ne yii me nasa ne bebhaab bøø ε, é sok me namet be é mbo wyisal be pe dik Ezipte ε. Be nabé é ààlooba ne ebhej ε tak, Gherj eezéke, e di tak ε me nakin be. **10** Gherj ke é náá: Beeka ebhej ε me aasa ne bot ε mbyak Yisalael ε, bhis melu menek, me aakwyal metij mam to esiiza bøø, me aason metij mam to ebum elyem bøø, me aadi é Zeeb'øø, tin, bøø kadi é bot ε mbyak'am! **11** Tin, mot aanàkabaadi ne gwyes edje mot di é bhaaz'ε neghu mon ε nyeeeg melyo náá, "gua Gherj!" Etee náá, bot djas ε waagu me, kana mon dhyieeb kekum boo-mot. **12** É di'enek, me waapel

edjak ε loo, me aanàkabaataala mesyem moo.» 13 É sok nyé nadi elii dum ne εbhεj na bes ε, ye kwyl elee ε náá, εbhεj ε mēken moo é yii na mwa. Bela náá, sa di náá, ye moo é na mwa ε, ye eezeləođ ε, kunaa é ne εdiib.

9 Ebhej ε meken nabe é ne metij étep eduwal ε Zeeb, zenoo pet kō bōs étep mendjaala. **2** É di'enek, pet wat nadi ne metsek membá ε naasumel. Etsek ε meken nadi edjóoa «Di na Dée». Tō tak ye nabe é ne boo lama na mengel eten ne ebá, zenoo emesa ne emapa be di eka Zeeb ye buwa ε. **3** Bhis kaad na pip-pip yii ebhis di ebek pet tak ε, ye nadi é ne dhiiti di be di edjóoa «Di na Dée Dhaa Nyel ε». **4** Ye nadi é ne dhiiti mesa buwa nasaal ne lōoad ε, étep edik é bemenanas, ne tot ebhej ε lōoad. Tō tot ebhej ε tak, ye nabe é ne lojo nasaal ne lōoad ε, ye nadi é ne mapa nadi edus pe eko di edjóoa man ε, zenoo suub ε Alōn, suub tak nadi é ye moo ne bōa eka egó e tak. Ye nabaabe é ne epek mekok nakwyala metij me ebhej kō tak ε. **5** Ko tot ebhej ε tak, ye nabe é ne benaghise efopof e duma nadi elyaal náá, Zeeb ε tinaak ε. Mēbhap mōo nadi elesa. Pyoo mebhap me tak nadi ebutal tot ebhej. Nenak, yak ye tok εwala di náá, mena sōs etep binek djas. **6** Eghεj ye nadi náá, esa binek djas nabe é ye eezekoobelaa é, begħħa-Zeeb nadi é nini melu djas to etsek ε meken étep ekəsa mesa mōo. **7** Tin, to etsek ebá e pet, ye é boo għaa-Zeeb nyey ēmet é di ne ghwyil eni penek, nyε zoni penek é, sok wat to mbu. Nyε goka ne eni penek é ne għiġia tit ee nyε di eka Zeeb buwa étep mesyem be met ne yii bot. **8** É di'enek, Sisim na Dée epelyaal náá, dáa etsek meken dinaa tin ε, ye lyaal é náá, di na dée dhaa nyel dinaa ndiila. **9** Etsep binek nōxjel é ne etsep mena kadi ebee mos'aak. Ye kwyel elyaal é náá, esa mot di egwyena ne Zeeb ε, zenoo ebuwa betit mot di eka Zeeb ye ε, ye tok ne ghwyil esa náá, lyem mot di esa mbi mendjaala menek o di mot zedjala o. **10** Metij menek dum é ne esa e dek, ne menyok, zenoo dáa mot di egoka ne esa étep edis eduud ε. Ye é mezel me bot nazetawa ne esa kékum é εwala Zeeb nakoobal esonok djas ε. **11** Tin, Klisto nazyε é dáa boo għaa-Zeeb e embes esa ee di kō eko e bōs ε. Nyε naani to pet di enyō dhaa tye ε, pet di náá, ye eezedjala ne di tak ε, pet di náá, ye tok bot ε bōs nasum ε. Bela náá, pet tak tok ko bhwak nakusaa-kusak ε. **12** Eghεj Klisto nani nia wat na kóm-kóm to Di na Dée Dhaa Nyel ε, nyε nabe é àaka

buwa ghiya ngom taa neghu yii mōn ngombé. Tin, nyē naka é ghiya ye met, da pēk mena sok wat ekeekée tō mesyem. (aiōnios g166) 13 Ghiya engom engombé ne engom etaa neghu mesii me engombé zedikaa, ee be nadi emwam kō bot ε di ne edhuud o, ye é étēp ye needis be edhuud ε étēp ebūlāgawakel ε lōo ne Zeeb. 14 Ye é be náá, ye é tsēetse o, ghiya ε Klisto eedhaa yenek boo dhanja. Ne ghwyil Sisim na Dēe, Klisto eeka nyel emet ne Zeeb dāa tētē buwa di ààbē ne djam ε. Ghiya ye waagwyii elyem ee zeepulel ne mbee mesa me di dul mena tō esyee ε. Étēp mena neesaka mesa me Zeeb mot di ne tsik o. (aiōnios g166) 15 Dum ne tēp tak ε di náá, Klisto é di mot di eduula pak Zeeb ne bot tō ebhej na bes o. Eteε náá, bot ε Zeeb nazedjoo o, neebela esa e lyak na kom-kom ee nyē nakek be ε. Tin, be aabela ye ε dum ne esyee mot ngot nagwyē o. Kō esu ε tak ε bot ε bōs moo mos pēka tō mesyem me be nasa si ebher ε na mwa ε. (aiōnios g166) 16 Edi di náá, mēkana me melik naalikaa o, ye goka é náá, ye lyaalaa náá, mot nakwyal mēkana me melik me tak o, naazegwyē. 17 É di'enek, mēkana me melik ààaval dhiiti sonok ye é be náá mot kwyal ye o, di náá ne tsik. Tin, ye val é, ye é be náá, mot nakwyal ye o, nyē eezekpaa ne mesyee gwye o. 18 Dum ne tēp tak ε di náá, ebhej meken nabé é ààaval esok ne ghiya ne see. 19 Moiiz napokokan sok é elaa metij é mis me bot djas, dāa ye nazodjeaa nyē ε. Bhii tak, wō gwak nyē zenoo ghiya e ngom etaa ne yii bōn engombé, dōo ne medii, myek ye kō mēkana me etsi dōo ne é menyel me bot djas. Nyē naanoo lee le di edjōoaa Izop ε ne mōn pes kaad tijal é tak, étēp eduu tō ghiya da myek ye. 20 Nyē naake náá: «Yak ε wak é ghiya di elyaal ebhej ε Zeeb dje bin náá, bi duwal ε.» 21 Moiiz naabaamiek ghiya kō pet, ne kō esa djas di ebeaa étēp esa mesa me Zeeb ε. 22 Etsi lee é náá, be dis edhuud e sonok djas ne ghiya. Deenek, ye tok ne mot di ne ghwyil ebela εpelak mesyem ye be náá, ghiya ààpasee o. 23 Ye é be náá, embaja-mbaja esa ee di pe tō gwoo ε goka é ne edisaa edhuud ε deenek o. É di'enek, esa ee di pe tō gwoo o, ye é ne gwyes buwa di ne boo metaj ε. 24 Eteε náá, Klisto nabé é ààni tō di na Dēe di náá, bot ε bōs ε nasa ne membō moa ε. É di di náá, ye é mbaja-mbaja tētē Di na Dēe o. Tin, nyē naani tō gwoo, nyē é sok bhwoob ε Zeeb étēp'ena. 25 Membu djas, boo għaa-Zeeb bot ε mbyak e Yuda dyeebani tō Di na Dēe dħħaa nyel ε sok wat ne ghiya tit. Tin, Klisto nabé é ààni esok ne esok étēp keka nyel'ε buwa. 26 Ye é pe be

náá, ye nasael é deenek o, pe Klisto nazuk é esok ne esok kana bhwak nakusel ε. Nenak dáa ye di náá, bhwak moo é pe mesik ε, Klisto nazotuula é sok wat étēp εpel é mesyem. Dum ne tēp tak ε nyē naka nyel emet buwa. (aiōn g165) 27 Bot djas kō eko ε bōs goka é ne egwyē sok wat, bhii tak Zeeb epēs be. 28 Ye é tyee wat dáa Klisto naka nyel'ε buwa étēp εpel mbula mesyem me bot ε bōs ε. Tin, nyē waabaatuula ε tuula sis, é sok yenek ye aanàkabaadi étēp εpel ε mesyem. Deenek, ye aakadi é étēp edje tsik ne bot ε di egwaal etuula ε le o.

10 Etsi ε Moiiz nazobé é mbaja-mbaja di elyaal mena embēs esa aasael dījemεn ε. Tin, ye àalyaal etseetse etep e tak dáa ye di ε. Étēp tak ε di náá, ye tok ne ghwyil ε dis edhuud e bot ε di esaj ēkunaa ne Zeeb é ekeka mbi buwa wat membu ne membu o. 2 Ye é pe di é di náá, kwaambi yenek edjala Zeeb εpedis bot edhuud ne tsēetse o, pe be aanàkabaadi ne mesyem. Tin, bot ε waakat ebbaakeka buwa. 3 Tin, ebuwa binek ε di esa náá, mot gheetetaala mesyem me nyē nadi esa membu ne membu ε. 4 Eteε náá, ghiya ngom bhata ne yii ngom ngombé tok ne ghwyil edis mesyem me bot. 5 Dum ne tēp tak, é sok Klisto nadi ezye kō eko ε bōs ε, nyē naake ne Zeeb náá: «wō nabe é ààbē ne gwyes buwa, ààbē ne gwyes esa e egwyena, tin, wō naasa náá, me di ne nyel. 6 Wō nabe é ààmyala ne buwa nadikaa wō kō Mesa buwa ε, negħu ebuwa nakaa wō étēp εpel mesyem me bot ε. 7 É di'enek, me naazeke náá, “Zeeb'am, me ezye pe daa lō mam me emet, étēp esa ēkwosak ε lō, dāa ye nakwyalaa dum ne nam to mēkana ε.”» 8 Tin, nyē nakan ēke sok ε náá: «Wō ààpakyel buwa, negħu esa e egwyena, wō ààpakyel b̄etit zedikaa kō mesa buwa ε, negħu buwa dikaa étēp εpel ε mesyem me bot ε, wō nabe é ààmyala ne sa wat.» Dhi buwa binek di ekaa dāa etsi di eleε ε. 9 Bhii tak, nyē eezekie náá: «Beeā me, mam me emet ezye zesa ēkwosak ε lō.» Deenek, Klisto eedis buwa na mwan, nyē eedjila ne buwa ye. 10 Yezu Klisto naasa ēkwosak ε Zeeb, deenek, nyē naaka nyel'ε met buwa sok wat kom-kom sii ne kom. Tin, nyē naasa náá, mena dika bot ε edeε. 11 Għaa-Zeeb djas dyeebadi é titel melu djas étēp esa mesa me, étēp eka buwa tak wat mclu djas. Bela náá, buwa tak tok ne ghwyil edis mot mesyem. 12 Tin, Klisto nyē emet nazokabuwa é sok wat étēp edis ε bot mesyem, bhii tak, nyē moo é ndiindel pe mbo egħej ε Zeeb. 13 Nenak, ye é tin ε nyē di ebwood náá,

Zeeb sa náá, bot ε mebhuka me di dáa poba be di ekel meko ε. 14 Deenek, ne buwa tak wat, nyε naadis bot edhuud disa wat ekeekaa étεp bot needi dεε. 15 Tin, døo ne Sisim na Dεε epebaaleε mena náá, ye etεp e tsεetse. Eteε náá, nyε pooke ε náá: 16 «Ghej ke é náá: Beea Ebhej ε me aasa ne nøo ε, bhis melu menek, Me aakwyal metij mam é to ebhum elyem bøø, Me aasøn ye to esiiza bøø. 17 Bhii tak, nyε eebaazekε náá: Me aanàbaataala ejjak ε løø, neghu mesyem møø.» 18 Ghuna, é di mesyem di epelaa ε, bot tokape ne ghwyil ebaaka buwa étεp mesyem. 19 É di'enek, bøø nyεeg bam, menaka é ne ebwaalel náá, mena waanika to di na Dεε dhaa nyel ko esu ghiya ε Yezu naso tyee buwa ε. 20 Nyε naazedi mena ze na bes di ne tsik, nyε nyε emet na kan edhaa é ze boo kaad di ebek Ndjaa-ebuwa, ee kwyεl elyaal é nyel'ε met. 21 Tin, menaka é ne boo għaa-Zeeb, mot di kukuma di edjeed ndjaa Zeeb o. 22 Djhookunaaka ne Zeeb, ne lyem wat, ne edum ε koj ε ne Zeeb zepyet ε, ghiya ε Yezu gwyii embee esiiza di to bhum elyem bena ε, døo ne menyel mena gwyiaa ne tete medii. 23 Djhoobaalka elyelepe ebwaalel ε mena di goolaka ε, etεe náá, Zeeb é sosoob to ekek be. 24 Djhookwyεegelka pak'enā étεp edje mena meghaaz to kwyel ne esa enem esa. 25 Sa mena àakatka etó pe zeega ndjaa mendjaala, dáa bedhiiti bot moo ne mefulu me esa ye mos ε. Tin, mena goka é ne edjeelka meghaaz pak'enaka, etεe náá, bi epebee biyo bemet náá, elu ε Ghej eezekunaa. 26 Eteε náá, bhis bot aazegu etseetsε ε, mena baasyemka ne ekwosak ε lina øø, ye tokape ne buwa εpelak é mesyem. 27 Ye kalik mena é, egwaal to menyenyε epéε ε Zeeb ne boo du na goo-goo bot ε mebhuka me aadyak ε. 28 Mot ε di àalooba ne etsi ε Moiiz øø, nyε góaa àabé ne għoġ, ye é be náá, betsaases ebá negħu bæl eemyaal sa nyε sa ε. 29 É di'enek, ye aakadi tin dáa ne mot di ehbina mòn ε Zeeb o, ne mot di ebee ghiya ebhej ε nasa náá, egwakel baabula pak bot ne Zeeb é mis toto o, ne mot di elee Sisim di esuk ε enem ne embεe o? Bi pookogek mbi fejn yenak mot di egoka ne ebela ε? 30 Tin, mena ne guka mot nalee náá: «Ye é mam ε di egoka ne ebulał ebiyo ne ebiyo, mam ε di edje efute ebiyo mot ne mot», nyε naabaalee náá: «Għej ε waapée bot ε mbyak'ε.» 31 Ye é àanyø náá, mot di ne ndje é mis me Zeeb mot di ne tsik o. 32 Pokotaalaka é għej sok, é sok Zeeb nabee bin mis étεp bin neegu etseetsε ε. Bi naasa meghaaz to eboo mezuk bi naboma ne ye ε. 33 Bedhiiti bot pak'en naaleeaa, tiigaa é mis me

bot, bela náá, bedhiiti bot nabε é ne lyem ekwyee bot ε nadi ezuk ne etiigaa dáa bøø ε. 34 Bi naazuk løøg wat ne bot ε membok. Bi nadi é to memyaala é sok be nadek mevu men ε. Eteε náá, bi ne gu náá, bi é ne tete mevu di kom-kom sii ne kom ε. 35 Sa bi àabulal lyem bhis dum ne ebwaalel bi di ne ye ε. Eteε náá, bi aabela boo efute. 36 Ye goka é náá, bi wa zii étεp bi neesa ekwosak ε Zeeb, étεp bi neebela sa nyε naek bin ε. 37 Tin, ekwyala lee é náá: «Tø mòn ewala, to ba mòn pes ewala, mot di egoka ne εzyε o, nyε waazyε, εzyε e le eezekunaa. 38 É di'enek, mot di to epiki é mis mam to edum ekoj ε le ne Zeeb o, nyε waatsak, tin, nyε bula bhis øø, me aanàkwaamyaala ne ne.» 39 Mena tokeka bot ε di ebula bhis to edum ε koj ne Zeeb, da wo ze o. Menaka é, bot ε di to edum ε koj ne Zeeb, bot ε di to ze tsik na kom-kom o.

11 Edum ε koj ne Zeeb ε, edi ne ebwaalel náá, sa wø di ebun ε wø waabelə ye. Ye é emyaal ne lyem wat náá, sa di àabbeea ne mis ε ye é tak ne tsεetse. 2 Ye é dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, Zeeb naamyala bot ε na mwa. 3 Ye é dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, bot di egħi náá, blħwak nakusaa é ne mekpa ε Zeeb. Ye kwyel εlee é náá, esa ee di beeħħa ε nasael ne esa ee nadi àabbeea ε. (aiōn g165) 4 Ye é dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, Abħel nadje Zeeb esa egwyena dhaa yii mòn ε nyεeg Kayin. Ye é dum ne edum ε koj ε le ne Zeeb ε, Zeeb nabee nyε dáa mot e piki, etεe náá, Zeeb nyε nyε emet naamyala ne esa egwyena ε le. Ye nakoozodi náá, Abħel naazegwye, etεp nyε nasa é dinna egek. 5 Ye é dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, Enok nabyet tó pe tó għwoo étεp nyε needi àagħwye. Tin, mot nabε é àakabaabelha nyε, etεe náá, Zeeb naaben nyε pe tó għwoo. Ekwyala lee é náá, esok ne nyε ne tó to għwoo, Zeeb na myaala ne ne, etεe náá, nyε naadi ε esa Zeeb edjøø emis. 6 Bela náá, Zeeb tok ne ghwyil bela edjøø emis ne mot di àadum koj ne ne øø. Tin, mot di tiila Zeeb o, nyε goka emyaal náá, Zeeb ε é tak. Nyε ne dje efute ne bot di esaa nyε o. 7 Ye é dum ne edum koj ne Zeeb ε, Noe nagħwak sa Zeeb nalee nyε dum ne sa nakoosael ε. Ye nabε é, bot dinna àabbe sa tak. Nyε naadyeebawa lyem to etεp Zeeb nalee nyε. Nyε batasa mesuwa me nyε natsik nyel emet ne bot ε mebyel me ε. É sok nyε nasa deenek ε, ye nabee nyε naakwyosal bot ndje sós. E di'enek, dum ne edum ε koj ε le ne Zeeb, Zeeb naabee nyε dáa mot epiki. 8 Dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, Abalaam nalooba ne

ndjóoel ε Zeeb é sok nyε nadjoo nyε ε. Wō gwak nyε zetó pε kyee dik Zeeb naakek náá, nyε aadje nyε ε. Tin, nyε naazetó, ààgù pε kyee nyε di etó ε. 9 Dum ne edum ε koj ε le ne Zeeb, nyε naadi tyee ndjoj kó kyee dik Zeeb naakek nyε ε. Tin, nyε nadidi é pε to pεt, tyee wat ne Izak, zenoo Zakooj bot ε nabela mbi ekék é tak wat o. 10 Etee náá, Abalaam nadi ebhwood é boo ghaada di ne ghus-zumal na lyel-lyel ε. Ghaada di náá, Zeeb nyey emet ε di mot di ekoobal dáa ye aasaal, ye é nyey ε sum ye. 11 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Saala nyε emet, ye nakoozodi náá, nyε nabe é kwyiid, tóa moma. Zeeb naadje nyε ghwyil ebela ε bedha. Tin, nyε nabe é ne boo ebwaalel náá, Zeeb ε sosoob ne ekek be. 12 Étep tak ε di náá, bhaab'enaka ngot Abalaam, nyε nadi é nyε moo tóa-mot, nyε eezekunaa ne esyee. Ye é nyey é nadi esuk ε mebyel me bot ebuepe. Bot ε mebyel me tak bu é dáa ekwyikwen to gwoo, neghu dáa besye é eboj ε boo dii meson mot tok ne ghwyil ε laa be. 13 Bot binok djas nagwye é, bao é dum ε koj ne Zeeb, be nagwye é ààbela ekek Zeeb naakek be ε. Tin, be nazobee ye ne emyaala ye ε ne etseta. Be naagu ye popoopwon náá, be nabe é bendjorj, ekpaa-gorj kó bøs. 14 Bot ε di elii deenek o, be lyaal popoopwon ε náá, be εpesaa kyee dik di náá, ye di yøbø ε. 15 Tin, be pe die di etaala kyee dik be nadus pε ezaag o, pe be eezebela ze esik ε penek. 16 Ne tsæetse, be kwyel ε mbæe kyee dik di eedhaa yak ε, kyee dik di to gwoo ε. Dum ne tep tak ε di náá, Zeeb tok ne syen emyaal náá, nyε di Zeeb'ø. Tin, nyε eezekoobal be tete ghaada. 17 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Abalaam naaka Izak buwa, é ghen Zeeb nawa nyε to mebhowal ε. Nyε nadi é nyε moo babeega étep eka sejjele mòn'ε ngot é buwa dhi nyε é gu náá, nyε naabela ekek. 18 Zeeb naalee ne ne náá: «Ye é dum ne Izak ε wø aabela bedha ye me naakek wø ε.» 19 Deenek, Abalaam nabe é ne ebwaalel náá, Zeeb ε ne ghwyil egomal Izak mòn'ε pak myoñ. Dum ne tep tak ε, Zeeb nabulal nyε mòn tak. Tin, ye lyaal é ekek Izak gomelaa é pak be myoñ. 20 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Izak naasee Zakooj ne Ezau metel etep esa ye di eezye pε sok ε. 21 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Zakooj naasee mòn ε Zozef metel esok ne nyε ne gwyε. Nyε nadi epyet ne suub étep é eduwal ε Zeeb. 22 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Zozef, esok ne nyε ne gwyε, nyε naalee náá, bøn ε Yisael ε waawyis to dik Ezipte. Nyε naabaalee ne noo náá, be wyis ne egwyees e nyel'ε. 23 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, seeg ne nyεeg ε Moiiz naasyel nyε edi bengon

el el bhis ebyel ε le. É sok be naabee náá, mòn tøloø tak nabe é nem ε, be nabe é ààgwak bwoø ebyen elooba ne metij ε Mekoozi. 24 Dum ne edum koj ne Zeeb, esok, Moiiz nadi nyε moo boo-mot ε, nyε naabyen edi ε mòn ε esyes ε Falaøj. 25 Moiiz, naamyaal náá, nyε tiigaa sama wat ne bøn ε Zeeb. Nyε naabyen edi ε to memyaala me etep e mesyem, memyaala me esa ye di ààbøya ε. 26 Nyε naadi bee ε náá, edukaa dáa Klisto nadukaa ε, yii dhaa mevu djas di kó kyee dik Ezipte ne boo metan. Etee náá, mis me nadi edjoak ε, efute be ee di ezye ε. 27 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Moiiz naadus ko dik Ezipte ààkaab ebuk ε Falaøj. Nyε nabe é ghiy tó edum ε koj ε le ne Zeeb ekek náá, nyε nadi ebee Zeeb mot di ààbeaa ε. 28 Dum ne edum koj ne Zeeb, Moiiz naakus ebyoñ ε pak. Tin, nyε naazedje elee náá, be loob ghiya é mebe me mendjaa. Etee náá, é sok fofop esyee aadhanj ε, nyε needi ààgò bøn ε megwyak me bot ε mbyak Yisael. 29 Dum ne edum koj ne Zeeb ε, bøn ε Yisael naasee boo dii meson tøobelaa ne meko mao ekek ye nabe é tete gba bot di eezye ne edhaj ε. Tin, é sok bot ε Ezipte nawaabajaa be ε, bøø djas naasi «bhæeε» to boo dii meson. 30 Dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, eboo epap e ghaada Yeliko naabik bhis bøn ε Yisael naakii ghaada to melu me eten ne ebá ε. 31 Dum ne edum ε koj ne Zeeb, Laab, moma mezo nabe é ààgwyε sama ne bot nadi ààlooba ne Zeeb o. Etee náá, nyε naasyel enyøepe bøn ε Yisael, bot nazye zebbee ghaada to so o. 32 Bi kwyel náá, me baake dáa? Me tok ne bete ne swala étep ekaada bin etep ko esu Zedeøj, Bhalak, Samsøj, Zefte, ne Dhavid, zenoo Samyel døø ne bedhiiti bengoolel ε mækpa ε Zeeb. 33 Dum ne edum ε koj ne Zeeb ε, be naakwak be meyoñ, be naake to epiki, be nabela sa Zeeb naakek be ε, be naadiyal eboo beghee enuub, 34 be naadimal eboo mu, be naadus é eban mesyee me be nadi ekwyel egó be ne epel ε, be naabaabela ghwyil bhis mebe, be naalyaal ghwyil øø, é sok be nadi elumla deeb ε, wø gwaaw be so esodja é bedhiidi medhik mesis. 35 Boa naabee dáa bot bøø nazegwye o nagom ε. Bedhiiti botom naabiaa elyelere, be naabyen mepéka étep egom, étep ebela tete tsik. 36 Tin, bedhiiti naadukaa, biyaa ne eghwyees, bak bedhiiti naakølaa ne ekel e ghwooz, waaa é membok. 37 Bedhiiti bot naagóaa ne mèkok, syakaa ebhil ebá, góaa ne epel, bedhiiti bot nabe é etó ne etwol edi, Ekaad bøø nabe é eket etaa ne yii bhata, be nabe é bedjel ε bot, be nadi etiigaa ne ezukaa. 38 Bhwak nabe é ààdi ne gwyees mbi binok

bot. Be nadi eke ghooghoj ebaabat pe kyee medhik besye di ààbe ne medhii ε, ne pe ko metsok. Be nadi edjedjaasi ε to egho e mekok doo ne to bhik di to bøs ε. 39 Zeeb naamyaal bot binøk djas ko esu ε edum ε koj ε loo ne Zeeb. Bela náá, be nabe é ààbela sa Zeeb nakek ε. 40 Tin, ne tsheetse, ye nabe é, Zeeb naazekobal mena sa di enyoere ne nena ε. Etép tak ε di náá, nye nabee aakwye náá, bekum di di eedjala o menabelka di ààdi o.

12 Ye kabé menabelka o, menaka é kuku bete ne betyaases. Djhoodiska esa djas di esa náá, mena nàkeka enyøere ε, danj-danj ε mesyem me mena di esesa ngwyis ε. Tin, djhoopatka kaab ee be náá, mena kaabka é kekum pe esik. 2 Mis mena goka é ne edjoak ε Yezu, nye é di esa náá, mena dika ne edum ε koj ne Zeeb. Nye é baadi esa náá, edum ε koj ε lena ne Zeeb kum di di edjala o. Nye naamyaal egwyen kó melaaba, ààgwak syen, etee náá, nye nadi ebee memyaala me di ebwood nye bhii tak ε. Nenak, nye é ndiindel pe mbo eghej boo mekoozi Zeeb. 3 Taalaka ne ne, ne dáa nye nazemaad swaka bot ε mesyem ε. Deenek, bi aanàbet náá, bi kwyeselaa, bi aanàbula pe bhis to edum ε koj ne Zeeb. 4 Etee náá, tuub bi di eduu ne syem ε, bi dinaa ààpaaduu ye kemyaal náá, bi gwyε. 5 Bi eeedjisa meghaaz me Zeeb di edje bin dáa bon be ε? «Mon'am sa wo ààbyasal fej Zeeb di ewa wo é tak ε, é sok nye di ewa wo é fej ε, sa wo ààbula bhis. 6 Etee náá, Ghej dyeebawa é fej é mot nye di ekwyel o, nye dyeebabí é, mot nye di ebee nye dáa mon'ε o.» 7 Maadka mezuk me Zeeb di ezuk bin é sok nye di ewa bin é fej ε, nye bee bin tin ε dáa bon be ε. Ye é ne mon di náá, seeg ààwa nye é fej e? 8 Ye é be náá, bi ààpawaa é fej dáa nye di esa ne bon be o, é di'enek, ye lyaal é náá, bi tok betete bon be. Tin, bi tok esejele bon be. 9 Djhoopokonøka geka bëbyael bena ko eko e bøs. Eghej be nadi ewa fej ε, mena nadi egwak be. «Aah» djoata ne Seeg'enaka mot di pe to gwoo o, mena goka é ne gwak nye dhaa tye etép mena needika ne tsik. 10 Deenek, bëseeg bena nadieebawewa mena é fej ε, é ba mao pes ewala dáa elyem bøs di ekwyel ε. Tin, Zeeb wa mena é fej ε, etép mevu mena met, etee náá, mena neebela di to eDεs be. 11 Eghej mena di eduwaa é fej ε, ye é ne nena ekees ewala ε mot ne ghoj to lyem ε, ààbe yii memyaala. Bhii tak, bot ε nawaa é kwaambi yenek mbi fej o, be aakadi é be moo bot ε epiki, ne bot ε egwyem. 12 Seebka membø men zetyak ε, lyelka mebor men di epwak ε. 13 Beta náá, meko men du

meze me di piki ε. Etee náá, meko me mot di ne djam o ezechepiiza, tin, ye nye é nye tsak. 14 Saka meghaaz me edi ε to egwyem ne bot djas, saka meghaaz me edi é to tsik edee ε. Etee náá, ye di ààbe deenek o, ye tok ne mot ngot aabee Ghej. 15 Bi é koobaka, sa mot ààsaa náá, nye su enem ne embes e Zeeb. Sa mot ngot pak'en ààdi dáa le na gwyee-gwyee, etee náá, nye é zekul bete ne bot pak'en ne megwyee me tak. 16 Sa mot ngot to len ààsa mezo, sa mot ààbyasal esa e Dεs, dáa Ezau mot nagwyena etooba be etép edee o. 17 Biyo bëmet ne gu náá, bhii tak, nye nadi é ne gwyen náá, seeg see nye metel. Tin, wo gwaa seeg byen esee nye metel. É di'enek, nye nabe é ààbela ghwyil eswoola lyem seeg, ye nakoozodi megwyen me. 18 Eghej bi naakunaa ne Zeeb ε, bi nabe é ààzye ko etsok di náá, bot ε ne ghwyil emet ε: ye nabe é ààbe ne boo du, ààbe ne ghooghom, ààbe ne pum, ààbe-beak ne boo ghuu, 19 bi nabe é ààgwak lii tøj, ààgwak-gwakak gwood tuud. Eghej bon Yisalael nawgwak ye ε, be naabyen ebaagwak gwood tak. 20 Deenek, be nabe é ààbe ne ghwyil emaad lwomel'enek: «Mot aazomet etsok elak o, ye nakoozodi tit, nye aagóaa é ne mekok.» 21 Ko esu ε esa ee be nadi ebee ε, wo gwak Moiiz zek náá: «Mé epepwak, me epedyeebagwak bwoo!» 22 Tin, bi naakunaa ne etsok ε Siøj, bi naakunaa ne ghaada Zeeb mot di ne tsik o. Ye é Ghaada Yeluzalem di pe to gwoo o, ye é pe efofop bedhet ne bedhet di to ebyon ε. 23 Bi nabe é, bi naazekunaa ne dhiiti zeega bot ε nadi to ebyon o. Zeega tak nabe é yii bon megwyak ε Zeeb, bot ε di náá, min mao moo é ekwyala pe to gwoo o. Bi eezekunaa ne Zeeb, mot di ne ghwyil epée bot ε bhwak djas o. Bi eezekunaa ne esisim di náá, ye eeedjala é. 24 Bi nabe é, bi eezekunaa ne Yezu, mot di ebulal kwyel ebhej ε na bes o. Nyey mot ghiya ye nasee o, ghiya tak epetuud elyelere dhaa-dhaajak ghiya ε Abhel. 25 Dika ndjem, sa bi ààbyen egwak mot di elii ne nen o. Bot ε nabyen egwak ε mot nadi edul be melo ko bøs o, be naaboma ne yøbo fej. Ye kwyel elee é náá, døo ne menabelka pe, mena aanàdus é fej, mena aadi ààlooba ne mot di elii ne nena pe to gwoo o. 26 Eghej sok, gwood'ε naasa náá, bøs dheegeel, nenak, nye eekék mena náá: «Mé waabaadheeg bøs dheega sis, døo ne gwoo.» 27 Mekpa me di ekeaa wak náá: «Dheega sis» ε, kwyel elee náá, esa ee nakusaa ε waadheegel dhaa tye, bhii tak ye ε diib etép edje di ne esonok di náá, ye tok ne ghwyil edheegel ε. 28 Djhoobulalka bhøs ne Zeeb, etee náá, mena aabelaka

seyoŋ ε di ààdheegel ε. Djhoolyaalka bhoo tak tō esa me mesa me Zeeb tyee wat di náá, lyem'ε waamyaala ne ye ε. Djhoosaka ye tō ekaab ne elooba ne ne. 29 Eteε náá, Zeeb'enaka é du di edik esonok djas ε.

13 Geekwyekwycleka pak'en dák bekel ne bedhem.

2 Sa mot ààdjisa edje bedjoŋ ε di ezye pe daa len o edi. Eteε náá, é esa deenek, bedhiiti bot naadje efop nazye medjoŋ pe daa loo edi, boo ààgu náá, be nabé é efop. 3 Taalaka ne bot ε di tō membok ekeε náá, biyo pe e membok bi ne be noo. Taalaka ne bot ε di tō mettiiga o, eteε náá, biyo pe é bot ne menyel ne epuud, di ne ghwyil tiigaa ε dák bao ε. 4 Ye goka é náá, bot djas duwal ebá, tin ye baagoka é náá, moma ne motom ke tō esosoob dum ne ebá. Eteε náá Zeeb waapéε bot ε mezo ne bot ε membyam. 5 Ye ààgoka náá, gwyes epata djeed bin. Ye goka é náá, bi myaala ne esa bi di ne ye ε, eteε náá, Zeeb nyey emet ke é náá: «Ààbe, me aanàkwaabyen wó, me aanàkwaapek wó.» 6 É tep tak ε di náá, mena é ne ghwyil eke ne ebwaalel djas náá: «Ghej ε mot di ekyee me o; me tok ne ghwyil ε di ne bwoo; Mot aakoosa me ye?» 7 Taalaka ne bot ε nadi edjeed bin o, bot ε nagoola bin mckpa me Zeeb o. Deenek, taalaka ne dák be nadi eke ε, ne dák be nagwyε ε. Bi goka é ne ebaja mbi edum ε kon ε lōo ne Zeeb be nadi ne ye ε. 8 Yezu Klisto é tye wat koko, mos, kom-kom sii ne kom. (aiōn g165) 9 Sa bi ààbet náá, melyo mbes yii bot ε sis sa náá, bi wo ze. Ye nyø é náá, enem ne embes ε Zeeb dje mena megħaaz. Ààkabe náá, ye di etsi bot zesa dum ne edee mena di edeka ε. 10 Begħha-Zeeb di esa mesa tō pet me bhoma o, be tok ne ghwyil ede esa di ekaa kō mesa ebuwa bera ε. 11 Boo għaa-Zeeb dyeebató pe tō di na Dée ε ne għiġi betit. Eteε náá, nyε neeka ye buwa étep ġpelak mesyem. Tin, epuud betit binek wyisa ne ye tō għaada ε, kediķa pe kel. 12 Dum ne tēp tak ε, Yezu nadi ààgwyε tō għaada, eteε náá, nyε neegħwii bot ne għiġi ye emet. 13 Djħooxi ka tħalli għażżeen, keboma ne ne pe kel, eteε náá, mena neekbomaka ne mbi meduka me nyε nadukka ε. 14 Eteε náá, kō eko ε bok wak, mena tokeka ne għaada di ne ghwyil edi kom-kom sii ne kom ε. Mena saaka wak ε, għaada di ezye yenek. 15 Kō esu ε Yezu, djħoogħeekaka melu djas Zeeb ebuwa é mepka me di dje nyε duu ε, ye é medjeeb me di lyaal náá, nyey é Għejj ε. 16 Sa bi ààdjisa esesa enem esa, ne ekye-kyeel pak'en. Yenek é buwa Zeeb di emyaala ne ye ε. 17 Loobaka ne bedjeedel bin, għawex kien. Eteε náá,

be ġepebaal bin melu djas. Guka náá, be waabooketajjal é mis me Zeeb kō esu ε len. Tin, bi goka é ne esa náá, be sa mesa mao εnyøpe ne lyem wat, ààkabe náá, be sa ye ne menwyaad. Eteε náá, be sa ye ne menwyaad oo, ye aanàkwaanyo ne nen. 18 Djaalaka étep'εs! Bis ġepġi tō elyem bis náá, elyem bis é sej. Deenek, sa di ne nis ε, ye é náá, mewala djas, bis tō essega edi ne mbiee mefulu. 19 Sa me di ewaab ne nen daq-daq é náá, djaalaka ne Zeeb náá, nyε sa náá, me lel ebula pe daa len. 20 Zeeb é esuk ε egwyem, nyε naagomal Għejj'enaka Yezu pak myoŋ. Yezu moo mos é, boo djeedel ebhata kō esu ε għiġi ye, għiġi di ewa mena tō ġebhej na kom-kom sii ne kom ε. (aiōn g166) 21 Beta náá, Zeeb tak wat dje bin ghwyil esesa enem esa, étep bi neesa ekwosak ε le. Tin, Zeeb sa ne nen sa lyem'ε di ekwyel ε é ze ε Yezu Klisto, mot di egoka ne edjeaa duu kom-kom sii ne kom o! Amen. (aiōn g165) 22 Bon nyεeg bam, me waab ne nen é náá: Gwakeka ne lyem wat mckpa me di edje megħaaz ε. Bela náá, mckana me me kwyal bin é ye ààdyeebadjaa. 23 Me kwyel é bi gu náá, mōn ε nyεeg'ena Timote naazewyi to membok. Nyε lel ekum wak oo, me waazyż zebbee bin ε bis ne ne. 24 Swoska bedjeedel bin djas, ne bot ε Zeeb djas. Bon nyεeg'enaka bot ε kyee dik Itali eeswos bin. 25 Beta náá, enem ne embes ε Zeeb di ne biyo djas.

Zak

1

Mam Zak, kwom e mesa ε Zeeb, ne Ghej Yezu Klisto, me eeswos membyak kam ne ebá, dii medhik ne medhik kō eko ε bōs djas o. 2 Bon nyeg bam, bi ε dhaa tō membi me mēbhōwal djas o, dika ne boo mēmyala. 3 Bi ne gu náá, edum ε koj ε lin ne Zeeb ēkwak mēbhōwal o, ye waadje bin zii. 4 Bi goka é ne edi ne zii, étēp bi needi esosoob e bot, tin, sa sonok wat àāwyii tō len. 5 É di'enek, mot ngot tō len ε di àābe ne etsoj o, nyε goka é ne ewaab ne Zeeb. Deenek, Zeeb waadje nyε ne etsoj ne bum lyem wat, tō enem ne embēe be. 6 Tin, esok nyε dii djaala náá, Zeeb dje nyε dhiiti sonok ε, nyε goka é ne edum koj ne Zeeb, sa nyε àābem ba. Etee náá, mot di bem ba o, nyε é dhatyee bhuuge dii pup di gheε, keghεeg ye e di djas ε. 7 Deenek, sa kokø yenok mot àāgek náá, nyε aabela sonok pε daa Ghej. 8 Etee náá, nyε é ne meso tō lyem, nyε sa esonok bē djas ε ne blum elyem ebá. 9 Ye goka é náá, mon nyeg dii tō edjel o myala, etee náá, Zeeb eedje nyε boo duu. 10 Tin, da mon nyeg kadi mot ekum ε myala ne dāa Zeeb aasil nyε é. Etee náá, dāa zem me mēbhēk, di àābōya ε, ye é tyee wat ne mot ekum pe aanābōya. 11 Gwyes dyeebaweyl ε ne boo mekas di ses mēbhēk ε. Tin, zem ekwyit o, enem bē djas eesi. Ye é tyee wat, ne dāa mot ekum aadiib ne ekum bē ε. 12 Mēmyala ne mot di pyet ghiy tō mēbhōwal o. Etee náá, mot aappyet ghiy tō mēbhōwal o, nyε aabela efute e tsik na kom-kom ee Zeeb nakek ne bot ε di ne kwyel ne ne o. 13 Tin, mot di tō mēbhōwal o, sa nyε àāke náá: «Ye é Zeeb ε di bowal me.» Etee náá, Zeeb tok ne ghwyil ε bela geka εbowal mot, neghu epus ε mot tō εbiyo. 14 Tin, mbee εkwosak ε mot ne mot ε di dul mot to mbee étēp. 15 É di'enek, wō bet náá εkwosak tak dhaa wō nyel o, ye kadul wō ε to esyem. Bhii tak, wō dyeebagyee tō esyem o, ye kadul wō ε to esyee. 16 Bon nyeg bam, nàkōka mēnyel min. 17 Embēe esonok djas bot di bela ε, ne esa ee di εnyεpe ε dus ε to gwoo, pε daa Zeeb Seeg yena, Mēkus esa ee mekas djas di tō gwoo ε. Gwyes ne ngon ε ne ghwyil ε swoola. Deenek, pε tō le tok ne zwoola, àābe-beak ne tseja náá, ye koo edhim batsa. 18 Nyε emet ε nakwyel edje bis tsik'ε ne mēkpa me na tseetse. Etee náá, bis needi bot esok to esa djas ee nyε nakus ε. 19 Bon nyeg bam, bi goka é ne emet εnyεpe sa me di lee bin'aak: Mot ne mot kwyes ne egwak. Ye àāgoka náá, mot kwyes elii, àākwyes ne ebela εbuk. 20

Etee náá, esok mot di ne εbuk ε, nyε tok ne ghwyil ε ke to epiki emis ε Zeeb. 21 Deenek, mwaska mendi ne mbee mesa min djas di zye tō εbuk ε. Myaalka ne εsil ε nyel djas, mēkpa me Zeeb di be tyee bhek tō ebhum elyem bin ε. Etee náá, bi neebela tsik. 22 Nà kōka mēnyel min, ye goka é náá, esok bi di gwak mēkpa me Zeeb ε, bi goka é ne eke tyee mēkpa me tak di lee ε. 23 Etee náá, mot dii gwak mēkpa me Zeeb, da nyε kadi é àāke tyee mēkpa me tak di lee ε, nyε é dhatyee mot di bee εbhoobele tō εnyen. Tin, nyε nazobee ε dāa nyε di ε. 24 Bhii tak, dāa nyε nabee εbhoobele, e εwala εlenek nyε eetó, djisa dāa εbhoobele di ε. 25 Bela náá, mot ε gwak ne εsiiza εsuk ε tētē etsi ee Zeeb, dii pēk bot o. Mot tak ε di é gogwak mēkpa me Zeeb o, nyε aanākwaadjisa ye. Tin, nyε waake tyee mēkpa me tak di lee ε. Mbii yenok mot aadi é tō mēmyala dum ne esa djas nyε di sa ε. 26 Mot ε ke náá, nyε mot di djaala Zeeb εnyεpe o. Bela náá, nyε mot di kwyes nuub o, nyε eekō nyel ε, mendjaala me ε toto. 27 Beeka tētē mbi mendjaala yii Zeeb Seeg'ena di emyala ne ye ε: εkwyee bōo nyel ne bekus ε boa tō mezuk mōo. Baabeeka sa di ne edēe emis Zeeb ε: ye é náá, sa wō àābet náá, bot ε di lum Zeeb koj o, saab mēfulu mōo.

2 Bon nyeg bam di dum koj ne Yezu Klisto o, Ghej yes e duu. Bi àāgoka náá, bi wa mbék pak bot. 2 Djhoopokonōka geka yak: kuma mot eezeni tō zεegā yen ne ewolo ekaad e nyel o, ne εsum ε na saaa ne lōođ e djin. Tin, dhiiti djel mot eebaazeni ne εnyajela ekaad e nyel. 3 Bi kaduwal ε mot nabōt ewolo ekaad o, bi kake ne ne náá: «Bea tētē di di egoka ne nō ε, dia si.» Bi kake ne djel mot ε náá: «Wōy, tyaja tetel, neghu dia si e bōs si mēko mam!» 4 Tin, é ghej bi di sa deenek ε, bi εpebee náá, bi εpewa mbék pak yen el É di'enek, bi kadi é mbee betetep, bot ε mēkōj. 5 Bon nyeg bam gwakeka me, Zeeb εezesε bedjel ε bot emis me bot ε bōs'ak. Nyε nasee be ε étēp be needi bekum ε bot, kō esu edum ε koj lōo ne Zeeb. Tin, be waabelə εyōj ε Zeeb nakek ne bot ε di kwyel nyε o. 6 Ye tok bekum ε bot di tiig bin? Ye tok bōo di dul bin ne bhel sok bhoob betetep ε? Deenek ε, bi di pul dék bedjel ε bot. 7 Bēkum ε bot ε di lee ne nyék mbeε din ε Klisto bi di dījōoaa ne ye é. 8 Tin, ekwyala ee Zeeb lee ε náá: «Kwyela sōo mot dāa wō di kwyel nyel'ō met ε.» Ye é tin ε tsi εyōj ε Zeeb, deenek, bi ε looba ne ye o, bi εesa εnyεpe. 9 Tin, bi ε wa mbék pak bot o, guka náá, bi εesyem emis ε Zeeb. É di'enek, tsi yenek εekwyesal bin ndje sōs, etee náá, bi àāpaloooba ne ye. 10 Mot di

duwal etsi Zeeb djas, bhii tak, nyε kadi é ààbaal wat tō sama etsi tak ɔ, mot tak ε ne ndje e etsi djas. 11 Eteε náá, Zeeb ε nake náá: «Sa mot ààsa mezo», ye nyey ε nabaazoke náá: «Sa mot ààgó so mot.» Tin, wo gó soø mot, ye nakoozodi náá, wo duwal tsi mezo ɔ, gua náá, wo ààpaduwal etsi. 12 Tin, bi goka ne elii, ne eke ε, dáa bot ε di gu náá, be waapéεaa ne etsi ee di neeg bot peka ε. 13 Guka náá, é ghej Zeeb aapéε bot ε, nyε aanàkwaagek ghoj nc bot ε nadi ààgek beso bøø ghoj ɔ. Tin, mot di gek beso be ghoj ɔ, aanàdi ne bwoo ne epéε ee Zeeb. 14 Bon nyεeg bam, ye étep ye mot aake náá: «Me ne edum ε koj ne Zeeb», nyε é di ààtel ye tō mesa ɔ? Kokø mbi yenek edum ε koj ne Zeeb ε, ne ghwyl ε tsik nyε? 15 Tin, ye be náá, bon nyεeg bin to Yezu Klisto tok ne kaad ε bot, ààbe ne sa dek melu djas ɔ. 16 Bi ε di ààdje be esa ee di egoka ne tsik ɔ, étep ye bi di lee ne noø náá: «Tóka tō egwyem, betka menyel min enyøepe, da bi ε de djill!» Ye é yii toto. 17 Ye é tyee wat ne tēp edum koj ne Zeeb. Etēp binek di ààke loøg wat ne edum ε koj ne Zeeb ɔ, yenek djas ε toto. 18 Mot ε ne ghwyl ε ke náá: «Ye é ne bot ε di ne edum ε koj ne Zeeb, bedhiiti ne mesa me ghwiikwyee!» Me waabooza ne ne náá: «Wø ne ghwyl ε lyaal me edum ε koj ε lø ne Klisto, dhi woy ààbe ne mesa me ghwiikwyee? Tin, mam ε waalyaal wø edum koj ε lam tō mesa me tak.» 19 Wø ne myaal náá Zeeb ε ngot ε? Deenek, døø ne melyeeb ne baamyaal ye, bela náá, be ne pwak ne bwoo. 20 Wø ε ne egeka tō mesel ma? Wø ε epekwyl εbee esa ee di lyaal náá, edum ε koj ε di àànyen tō mesa ε, ye yii toto? 21 Bhaab yenaka Abalaam nasa dáa, nyε needi mot esosoob emis me Zeeb? Ye nabee dum ne mbøø mesa me? Ye é esok nyε nanøø mon'ε Izak ka nyε buwa kø mesa ebuwa ε. 22 Wø bee tyee mot di edum ε koj ne Zeeb ε, mesa me zobaake ε deenek. Ye é mbøø mesa me di lyaal náá, nyε eedum koj ne Zeeb ε. 23 Tin, sa ekwyala Zeeb di lee eebela esuk: «Abalaam naadum koj ne Zeeb, deenek ε Zeeb nabee nyε mot epiki.» Tin ε Zeeb nadjøø nyε so ye. 24 Bi eebbee biyo be εmet náá, Zeeb bee mot sosoob ε dum ne mesa me di eke loøg ne edum ε koj ε le ε. 25 Dhiiti geka ε náá, ye nazobaasael ε deenek ne moma mezo nadi djøøaa Laab ε. Nyε naabeaa sosoob emis me Zeeb ε. Eteε náá, bot ε mbyak Yisalaøl nalwooma sok be kebala del ɔ, naazesulal ε pe ye. Tin, nyε naabaazékwyee be ne elyaal ε be mbøø ze be aasik ε tak. 26 Edum ε koj

ne Zeeb di àànyen tō mesa me ghwiikwyee ɔ, ye é gwyεela dáa muu mot di ààkabe ne sisim ε.

3 Bon nyεeg bam, sa biyo djas ààsaa náá, bi needi belyoel. Eteε náá, bisø belyoel aapéεaa ε elyelepe dhaa bot djas. 2 Menabelka djas ne bu edjak. Tin, mot ε di ààbe ne edjak tō lii ye ɔ, nyε é piki mot, nyε ne ghwyl ε egwu edil ε nyel ε. 3 Ye é tyee wat ne é ghej mena di waka møø gwooz tō nuub eyaaga étep be neelooba ne nena ε, deenek, mena ne ghwyl ε djøø menyel møø. 4 Ye é dhatyee eleed, ye nakoozobøø dáa, boo pup ε di tiidal nyε é. Tin, kadi é ba møø wul ε di djøødε ye, ye kadudu ε pe kyee mot di be eleed ɔ di pøm ye é. 5 Ye é tyee wat ne djem, møø kyes nyel mot, ye é ne ghwyl ε sa mèbun dum ne eboo etep nyε di sa ε. Beeka dáa møø da di ne ghwyl ε tuub du da gel edjala dik ε. 6 Ye é deenek, djem ε dáa ngel du. Ye é, kok embee esesεε, ye é ba møø kyes nyel mot, nyε ne ghwyl ε epul tu nyel mot. Djem mot ε ne ghwyl edik tsik mot, kana ebyel ε le ne ε kækum dwoo esyee ε le. Du tak dus ε tō du na kom-kom di ààdim ε. (Geenna g1067) 7 Mot ε ne ghwyl ε sa náá, betit ε dik djas, besu, enen døø ne benyo looba ne ne. Tin, nyε naazesa náá, nyε di ne ghwyl edjeed be. 8 Ye kabø djem ɔ, mot tok ne ghwyl ε edjeed ye. Eteε náá, ye é mbee sonok di ààdi gwyem ε, ye ne nea di go bot dje esyee ε. 9 Mena duwal Ghej Søeg yena ε ne edjem bena. Deenek, ye é ne djem tak wat ε, mena baakal bot ε Zeeb nasa, di nøøjel ne ne ɔ. 10 Tin, mekpa me duu ne ekelok zodus ε to nuub tak wat. Bon nyεeg bam, ye ààgoka ne edi ε deenek. 11 Ye tok ne soøø wat di dje tete medii ne ε baadjøø medii me na gwye-gwye. 12 Bon nyεeg bam, le fiigh tok ne ghwyl ε edje bhum zaboka. Kel seø tok ne ghwyl ε edje bhum fiigh. Ye é tyee wat, soøø di wyisal medii me di gwom ε, ye tok ne ghwyl ε baawyisal tete medii. 13 Dhiiti mot pak'en epegek náá, nyε é ne etsøø ne metselal ε? Tin, nyε é goka ne etel ε ye tō mesa ghwiikwyee ne lyem epiki ne tō esil ε nyel ne etsøø. 14 Tin, bi ε di ne bhyen, ààbe ne lyem ε egwakel ɔ, betka eghee menyel. Eteε náá, bi ààleøø etsøøtse. 15 Kwaambi yenek etsøø ààdus pe øko, ye é etep ee bot ε bøø'ak, yii bot ε epuud, ye é yii Satan. 16 Edi bhyen ne mbee lyem di ɔ, tin ε waabaabeløø ezech ne ekøø mbee etep djas. 17 Tin, etsøø ee di dus pe to gwoo ε pookodi sok ε deøø, bhii tak etela ε lyem. Bhii tak, ka dje ε egwyem ne egu elii, nyε ne gek bøø be so ghoj, nyε é ne bu enem ne mbøø, nyε ne bu ε ghoj.

Nye ààsa mbék pak bot, nye ààgu mèkoy. 18 Bot ε di wa egwyem pak'ɔo, be ε dák bot ε di be see o. Deenek, bot ε tak ε waabók bhum, bhum tak ε mesa me bot ε epiki.

4 Mewo ne ezyaala dus wo pak'en? Ye dus ε to ekwosak menyel men di ne ye é. 2 Bi ε ne gwyes ε bela dhiiti sonok, tin, bi ààbelε ye. Ye kalwoom bin ε náá, bi go mot. Bi ε di ne gwyes dhiiti sonok o, tin, bi tok ne ghwyil ε bela ye. Ye kalwoom bin ε, bi di to mewo ne ezyaala pak'en. É di'enek, bi di ààbelε sa bi di kwyel ewaab, ye é etεε náá, bi ààgu ε waab ε ye pe daa Zeeb. 3 E sok bi di waab dhiiti sonok ne Zeeb, da bi kadi é ààbelε ε. Ye é etεε náá, bi ε ne mbee megham. Esonok bi di waab ne Zeeb ε, ye é etép ekwosak ε lyem bin. 4 Biyo bot ε mezo, bi ààgu náá, ekwyel ε esa ee bot ε bøs sa ε náá, bi di bot ε mèbhuka Zeeb ε? Tin, guka náá, mot di kwyel esa ee bø's'ak o, nye aakadi é mot mèbhuka ε Zeeb. 5 Deenek, sa bi ààgek náá, ye yii toto sa ekwyala ee Zeeb di lée náá: «Zeeb ne kwyel sisim nye nawa tø les ebuepe.» 6 Tin, enem ne embæe ee Zeeb sa ne nis eedhaa ebuepe. Etεε náá, ekwyala ee Zeeb ne baalee náá: «Zeeb ne byen bot ε egheε ε nyel, tin, nye sa enem ne embæe be é ne bot ε di tela o.» 7 Tin, bi goka é ne elooba ne Zeeb, da bi ε byen esesee Satan, nye waakaab etsetaepe ne nen. 8 Kunaaka ne Zeeb, tin ε, nye aakunaa ne nen. Biyo bot ε mesyem, gwyiika membo men, diskä edhuud e ebhum elyem, bin biyo bot medjhaaz pe eko, bhimis pe si. 9 Dika tø ghoj, djeka, bøtka ekaad yii epum. Tin, ego bin waaliigel ne megwyε, memyaala min ε waaliigel ne ghoj. 10 Dika ne mësila emis ε Għej, tin ε nye waadje bin duu. 11 Bon nyεeg bam, sa mot ààdje mon nyεeg tøp. Etεε náá, mot di dje mon nyεeg tøp, negħu εpée nye o, nye lii ε εbiyoepε ne etsi e Zeeb. Deenek, nye pée ε etsi ee Zeeb. É di'enek, wo kasa ε náá, wo di tetep etsi ee Zeeb. Ghuna, ye goka ε náá, wo ke tø tak. 12 Tin, Zeeb nyey εmet mot di dje etsi o, di egoka ne εpée. Nye εmet é di go ne etsik ε bot. Wo bee tin náá, wo moo ze, wo mot di pée mao nyoog o? 13 Gwakeka me, biyo bot ε di ke náá: «Bot εpetó bedjox mos negħu djemen pe għadaa ε kel ne kel, kesa tu mbu etep εkəbomsa esa, tin ε bot waabela epata.» 14 Ghuna bi ààgu sa aasa bin djemen ε. Bi ε tin ε dákba ba bøo eguu di wyis, ààbøya batsa ye é baazediib ε. 15 Gwakeka etep ee bi di egoka ne eke ε: «Għej ε kwyel o, mena aadi ne tsik, tin, mena aasa tøp sis, tøp

kel.» 16 Tin, guka náá, bi ne kwyel egħeε menyel. Mbii mefulu menek ε àànyo. 17 Ye be náá, mot di gu esa enyo ààpasa ye o, mot yenok ε to mesyem.

5 Gwakeka me, biyo bot ε mevu, djeka ne esim. Etεε náá, mezuk εpesul kø lin! 2 Mεvu men eezepulel, besees eezetuu bin ekaad. 3 Eloob bin ne epata bin moo é ne emaa. Emaa tak ε waagoo bin menyel ne ε baapit ben, ye waadik bin dák du. Bøs moo é pe mësik, biyo bot ε di kwom bete ne mevu o! 4 Bi eebyen ε dje bot ε mesa me epyeeb bin efute bøo. Deenek, be εpetsim, guka náá, etsim e bot ε mesa me tak eekum pe daa Għej Sabħaot. 5 Pe kø bøs, bi die to menyel ne mevu, menyel men moo é ne medel dák betit di ketsakaa ε. 6 Bi naazekwyesal bot ε epiki ndje sós ne egó ε be. Bøo ààpakopapla-papla, be naadje bin menyel. 7 Bon nyεeg bam, dika ne zii ee bhwood kækum dwoo Għej aabula ε. Beeka dák mbeel mèbhuk di ne bhwood ε, é gwaal náá, bħebbi pookonee etep bøs needje nye mbees mèbhuk. 8 Tin, ye goka é bi di to zii ee bhwoob, ne meghaaz etεε náá, ezyé ē Għej eezekunaa. 9 Bon nyεeg bam, nàlkaka pak'en, Zeeb εzżeķepée bin. Tetep moo aakum, nye moo é εbεε ndjaa. 10 Bon nyεeg bam, dika tø zii ee bhwood. Beeka geka tak, bengoolel ε mèkpa nadi é ne mbees lyem to zii ee bhwood, ne mezuk tø mesa me Zeeb ε. 11 Mena djóoka be bot ε memyaala ε etεε náá, be naadyeebapyet. Bi naagwak sesa Zoob, dák nye namaad mezuk tø zii ee bhwood ε. Bi ne gu dák Għej nasa nye enem ne embæe bhii tak ε. Tin, Għej ne gek bot di to mezuk o għoġ. 12 Bon nyεeg bam, guka náá, sa mot ààtuwal myon ne mesoq me kø esa ee di to għwoo, negħu kø bøs ε. Tin, ààkobaabe dhiiti mbi ε tuwal ε ye. Deenek, bi aazomyaal ε «hee» ye be náá ye tseetse, negħu «ààbø». Ye be náá, ye tok deenek ekaab náá, bi ε bela ndje sós emis ε Zeeb o. 13 Ye é ne mot to len di to mezuk ε? Nye ni to mendjaala. Ye é ne mot to len di ne memyaala? Nye tii mèdjeeb me Zeeb. 14 Mot ngot εpεbe tø lin ε? Deenek, nye djóo bepaa zεgħa mendjaala, be djaala etep nye neetsak, da be ε so nye mul kø lo ne din ε Għej. 15 Tin, mendjaala di sael tø edum ε koj ne Għej ε ne ghwyil ε tsik mot εbé. Ye kabø náá, mot tak saaa mesyem o, Għej ε waapel nye. 16 Vaaka mesyem men pak'en, tin da bi ε djedjaala pak'en, etep bi neetsak. Tin, mendjaala me mot epiki ne dyeebabwala. 17 Ngoolel-mekpa ε Zeeb Eli, nazobe ε mot dák menabelka. Nye naadjala εbuepe etεε náá, bhi needi àànee. Mendjaala me naazesa náá, bhi di

àànee kò bøs membø meløl ne pes. **18** Bhii tak, nyø
naabaaazødjaala djaala sis. Tin, gwoo naasil mèdhii
mø bhi, bhii tak, bøs naazødje mèbhøk. **19** Bon nyøeg
bam, mot ngøt tø len ø bekø ne etsøetse ø. Ye goka è
náá, mot ngøt bulal nyø e ze. **20** Guka náá: Mot di dis
mot mesyem tø mbee ze nyø naatø ø, nyø eedis nyø tø
esyee. È di'enek Zøeb waapel zukamwaa ne mesyem
mø waapela.

Pyeed yii Mekken

1 Mam Pyeed, mot-lwoma ε Yezu Klisto, me kwyal mekana mak ε étep bot ε Zeeb nasée ɔ, bot ε nazewyeeza tó medjor ɔ. Bot ε di etima pe kyee medhik mesis dáa pe Poŋ, pe kye dik Ghalati, pe Kapados, pe Azi ne pe kyee dik Bhitini. **2** Tin, Zeeb Seeg naaloosée bin dáa nye naaloolεε ε. Ye be náá, Zeeb Seeg ε nasée wo ɔ, nye nasée wo dum ne mesa me Sisim. Ye nabé ε etee náá, bi neelooba ne Yezu Klisto, ne náá, ghiya ε Yezu nasee ε waasa náá bi di Dée. Beta náá, Zeeb sa bin enem ne embes ne náá egwyem lwood tó len. **3** Bhao ne Zeeb, Seeg ε Ghej's Yezu Klisto! Tin, tó lyem ghoj nye di ne ye ne mena ε, nye eesa náá, mena byel byela na bes dum ne egom ε Yezu Klisto to esyee. Deenek, mena aaka ε bot ε di ne ebwaalel ε tsik ɔ. **4** É di'enek, menaka é bot ε di egwaal to memyaala embes esa ε Zeeb kwom étep'enaka ε. Nyey nye emet ε di ebaal bin ye pe to gwoo. Tin, esa binek, tok ne ghwyil ε saabel, àapulel, àasyee. **5** Tin, mena bot ε di edum koj ne Zeeb ɔ, Zeeb mot mebwala ε waabaal mena ne ghwyil mebwala me. Nye baal mena étep edje mena tsik zekunaa ne egunel ε. **6** Ye dum ne esa ε Zeeb nasa bin ε, bi goka ε ne di lwoodla to memyaala, ye nakozoodi náá, membi me məbhōwal bi di eboma ne ye to bim melu mak ε. **7** Məbhōwal menek ε étep elyaal mbi edum ε koj ε len ne Zeeb. Tin, ékok ε ləaad ε ne ghwyil epulel, ye nakoozodi náá, ye eewaa tó du étep ebee enem ε tak. Ye é dhatyee edum ε koj ε len ne Zeeb, ye ne val dhaa ékok ε ləaad, ye é ne ghwyil eni tó məbhōwal. Tin, é ghej Yezu Klisto aatuula ε, nye waaval bin, bi waabela duu ne duma. **8** E di'enek, ye nakozobe náá, bi dinaa àapaabee Yezu, bi epékwyel nye. Nenak yak, bi àabee nye, bela náá, bi ne dum koj ne ne. Dáa dinaa bi epedum koj ne ne ε, bi ε tó boo memyaala, ne duu dinaa bot tok ne ghwyil ε gek ε. **9** Deenek, bi bela memyaala menek ε, etee náá, bi moo é ne tsik. Tsik menyel men ε efute ee bi aabela tó edum ε koj ne Yezu ε. **10** Deenek, bengoolel ε məkpa ε Zeeb naani tó eseega dum ne esuk ε tsik tak. Be naazelolee məkpa dum ne enem ne embes ee Zeeb nakoobal bin ye é. **11** E di'enek, Sisim ε Klisto nabé ε sama ne noo. Ye nadi elyaal be mezuk me Klisto nawaagoka ne εbee ε, dōo ne duma aaboooba ye é. Tin, bengoolel ε məkpa Zeeb naadyeeban tó eseega étep egū ε ewala tak ne dáa esonok binek aasael. **12** Zeeb nalyaal be náá, məkpa me nye naley be ε, nabé é àabe étep'oo, ye

nabé é étep biyo be emet. Nenak, bot ε di goola bin Mbəe Bhaadal ɔ, be lee bin məkpa mak ε ne ghwyil mebwala e Sisim na Dée zedus tó gwoo ε. Tin, efofop εpebaasa náá, be gu məkpa mak enyøepe. **13** Tin, dum ne tēp tak ε, dika e bhwood, bi goka é ne edi djem. Deenek, waka ebwaalel ε len djas tó enem ne embes, ee bi aabela é ghej Yezu Klisto waatuula ε. **14** Loobaka ne Zeeb, tin, sa bi àadu ekwasak ee bi nadi ne ye sok e sok bi nadi àagu Klisto ε. **15** Tin, Zeeb mot djoo bin ɔ, nye é Dée. Deenek, bi goka é ne ebadi Dée to məfulu men. **16** E di'enek, ekwyala Zeeb lee ε náá: «Dika Dée etee náá, mam ε Dée.» **17** Ye be náá, tó mendjaala men, bi ne djoo Zeeb «Seeg», mot di epéε etep mot ne mot naadi esa ε, àawa mbek ɔ. Tin, ye goka é bi di ne ebwaalel tó ékaab ε Zeeb, e sok bi dinaa kó éko e bos ε. **18** Deenek, mbee məfulu me di àaval sonok, bi nanoo ne bebhaab bin ε. Məfulu me tak ε aanàdul bin e dhiiti di. Tin, bi ne gu náá, Zeeb naadjé boo efute étep εpék bin tó mbee məfulu menek. E di'enek, efute tak nabé é àabe sa di àaboya dáa ékok ε ləaad ne pata. **19** Tin, efute tsik'en nabé é ghiya na Dée ε Klisto mot nadi dáa mōo bhata nakaan buwa ε. Mōo bhata tak nabaagoka ne edi é àabe djam, àabe ne edhuud. **20** Dáa dinaa Zeeb naatō nye e məkken «təə», nye kazyε e məwala me mesik mak ε étep menyø men. **21** Deenek, ye é dum ne Klisto ε bi di edum koj ne Zeeb, mot nagomal nye pak myor ɔ. Nye nadje nye duu ε, etee náá bi needum koj ne Zeeb, ne ebwaalel εbelə sa nye nakek bin ε. **22** Tin, bi ε di elooba ne Mbəe Bhaadal ɔ, nenak bi tok àabe si bhel esyem, bi kagyee ε to etseetse. Kó esu ε tak ε kwyel bən nyaog məgye-məgye. Kwyelkelka pak'len ne lyem wat. **23** Deenek, Mbəe Bhaadal eesa náá, bi baabyel byela na bes. Àakkabé byela bot nabya bin ne ghiya ne epuud ε. Ye ε byela dum Zeeb mot di àagwyε ɔ, nye nasa deenek ε ne məkpa me di ne tsik na kóm-kóm ε. (aiōn g165) **24** Tin, ekwyala be na Dée lee ε náá: «Bot djas e dáa eka, tin, duu bot di ne ye é dáa məzem. Məbhək ne swəs, wo gwaa ləwa kwyit, **25** deenek, məkpa ε Ghej ne bəya kóm-kóm.» Tin, məkpa menek ε Mbəe Bhaadal, ee be nagoola bin ε. (aiōn g165)

2 Mwaska esa djas di àanyo ε, sa wo àasa məkəj, sa wo àadi ne medhyaaaz pe éko bhimis pe si, sa wo àasa εwu neghu εbyak ε mōo səo. **2** Deenek, dáa bəo etələo e bən, be dyeebazosan ε ne medii me εbel me bənyεeg bən, biyə baagoka ne esa ye é məkpa me Zeeb etee yenek, ye é àapapuuza ne dhiiti sonok. E sok bi di

edee ye é, bi ε waabela tsik. 3 E di'enek, Ekwyala bε na Dεe lee ε náá: «Be é bi eebee dάa Ghej di εnyoεpe ε.» 4 Tin, tiilaka pε daa Ghej, etee náá nyey ε di ekok ε di ne tsik. Nyey ε di ekok ε besumel mendjaa namwas ε. Bela náá, Zeeb ε nató nyε, nyε naabee náá, nyε é sa goj ε mis me. 5 Tin, biyo pe dάa mēkok di ne tsik ε, beegelka ngot ko yii, deenek bi neesum ndjaa Zeeb. Bi aadi é zeega beghaa-Zeeb sέea étεp mesa ε Zeeb. Tin, bi neekēka ebuwa e Sisim ee nyε aamyaala ne yε, ko esu ε Yezu Klisto ε. 6 Gwakeka sa ekwyala di eleε ε: «Mε eetό εkok di eval, tin, mε eenεeg yε tο ghaada Siyό dάa εkok dyeebadi e tuma e sok bε di esum ndjaŋ ε, deenek, mot aadum koj ne yε o, nyε aanàdi ne ndje.» 7 Tin, biyo bot ε di dum koj o, εkok εlenek dje bin ε duu. Ye kabε bot ε di ààdum koj ne Zeeb o: «Ekok ee bczumel mwas ε, moo é εkok di epyet ndjaŋ ε.» 8 Deenek, ye bεdhiiti edi bε lee ε náá: «Ye é εkok ε di esa náá, bot bema εbek ε, ye é εkok di ekwyeesal bot ε.» E di'enek, bot εpeduma e tak etee náá, be εpebyen εmyaal ne mēkpa me Zeeb. Sa be di egoka ne εboma ne yε é, ye é yεnεk. 9 Ye kabε biyo o, bi ε bot ε mbyak Zeeb nató o, zeega beghaa-Zeeb yii boo mēkoozi, dhaad mbyak na Dεe. Deenek, bi ε dhaad mbyak ee Zeeb naazeseé étεp eleε eboo esa ee nyε nasa ε. Tin, nyε nawyisal bin to ghooghom, étεp edjeed ε bin pe gwye yε di ε. 10 Deenek, é ghej na mwa, bi nabe é ààdi bot bε. Nenak yak, bi moo é bot ε mbyak'ε. Eghεj na mwa, Zeeb nabe é ààgek bin ghoj. Nenak yak, nyε eegek bin ghoj. 11 Bewen, bot ε wak ε bεdjoj e medjor ko eko ε bοs. Dum ne tεp tak ε, me di ewaab ne nen náá, sa biyo ààbet náá, mbeε mēkwosak me menyel men, bela ghwyil ko esisim bin. 12 Tin, pak bot ε di ààgu Zeeb o, dika ne mbeε mefulu. Deenek, bε til bin ebete náá, bi εpesa εbiyo o. Be waabee enεm esa bi di esa ε. Tin, dwoo Zeeb waazyε é, be waadjε nyε duu. 13 Loobaka ne bot djas di edi ekukuma ko bοs o kο esu ε Ghej. Loobaka ne mēkoozi etee náá, nyε é di kukuma bot djas kο eko ε bοs. 14 Loobaka dοo ne ekukuma kyee dik, ee mēkoozi di elwom bε étεp εkewa bot di esa εbiyo o e fej, étεp edje ε bot ε di esa enεm sa o duu. 15 Eteε náá, Zeeb kwyel ε náá, bi eesa enεm esa étεp bi neediyal endjemet e bot di elii mbes o enuub. 16 Keka dάa bot di náá bε pεka o. Tin, sa mēpeka me tak ààdi nen tyee mefulu me esyel embee etεp'en. Bi goka é ne εke dάa ekwom e mesa ε Zeeb. 17 Duwalka bot djas kο eko ε bοs. Kwyelka bοn nyεeg bi ε be nοo di to εdum ε koj ne Zeeb o. Djεka

duu ne Zeeb, kaabka eboo mēkoozi. 18 Deenek, biyo bot ε mesa, loobaka ne ekukuma bin. Tin, ààbε náá ye zoosik ne bot ε di ne mbeε ne yii etela lyem. Tin, loobaka dοo ne bot ε di náá, be ne mbeε mefulu o. 19 Tin, ye εnyoεpe náá, mot maad εzuk etεp nyε di ààsa ε. Eteε náá, nyε ne lyem kwyel ne Zeeb. 20 E di'enek, ye é yak mbi efute wo bela yε be náá, wo zukaa ε ko esu ε tεp ee wo di egu ε. Ye be náá, wo maad mezuk ε etee náá, wo eesa tεtε mesa o, ye é sa di εnyoεpe e mis ε Zeeb. 21 Ye étεp εzuk deenek ε Zeeb nasεe bin, etee náá, Klisto nyey εmet nazuk ε etεp'en. Nye naalik bin ndem étεp bi needu yε: 22 nyε nabe é ààsa mesyem, be nabe é ààbela mēkpa me mēkoy tο nuub ε, 23 Eghεj bε naley nyε, nyε nabe é ààbulal ε. Eghεj nyε nadi tο mezuk ε, nyε nabe é ààsaa náá, nyε bulal yε. Tin, nyε naawa εbwaalel ε ne Zeeb mot di epεe bot tεtε pεea o. 24 E nyel εmet, nyε naabεp mesyem mena ko melaaba tο ne yε: dum ne esyem mena εezegwyεka, deenek étεp mena needika ne tsik tο epiki. Tin, ye é dum ne mεpyon me ε, mena nabelaka tsik. 25 Deenek, bi nabe é dάa etaas nazewo ze ε. Tin, nenak yak, bi εezebula pε daa mot di náá, nyε é Mbaalel mεsaa di εbaal esisim bin ε.

3 Dοo ne biyo boa, loobaka ne botom bin, etee náá, ye be ne bedhiiti pak'οo di ààkwyel mēkpa me Zeeb οο, be dum koj ne Zeeb ààbε ko esu ε mēkpa. Be dum koj ne Zeeb étεp mbeε mefulu me bel bοo. 2 Eteε náá, be waabee dάa etsik bin moo ke tο edee ε ne dάa bi di elooba ne nοo. 3 E di'enek, nāsaka náá, bi komsa menyel étεp edi bεnεm ε boa, ne esonok dάa: εpyeeda lo, emayaka nalulaa ne lοaad neghu ekaad e goj. 4 Tin, ye goka é náá, enεm bin di enεm elyem. Ye é esa di elyaal náá, mot ε ne sisim metela ne yii egwyem ε. Mbi yenek enεm ε ne boo mētaŋ e mis ε Zeeb. 5 Eghεj na mwa, yenek nabe é enεm e boa na dεs, boa nadi ewa εbwaalel ε lοo ne Zeeb ε. Be nadi esesa deenek ε étεp elooba ne botom bοo. 6 Tin, ye é dάa moma di edjóoaa Saala ε, nyε nadi elooba ne ngom'ε Abalaam ε. Nenak yak, bi moo é bοo Saala. Tin, sa mot ààlu bin, bi ε di esa enεm esa o. 7 Tin, ye kabε biyo botom o, bi goka é ne edi ne bel bin edi wat ààdjisa náá, boa ne tsak dhaa wοy. Djεka be duu, etee náá bi ne be nοo djas, bi aabela tεtε tsik Zeeb nakek ε. E di'enek, étεp ee needi ààdi ne dhiiti sonok di elu mendjaala men. 8 Tin, ye goka é náá, bi di ne esimza ne εkwosak ε wat, dika ne kwyel pak'en dάa bοn nyεeg. Dika ne lyem

ghoŋ, ne edjel elka duu pak'en. 9 Sa bi aabulal ebiyo ko ebiyo, sa bi aabulal mellee kō mellee. Tin, ye goka é bi eyala nye ne esee nye metel náá, ye é esee metel me Zeeb nakek wō e sok nye nadjoo wō ε. 10 Ekwyalal be na Dée lee ε náá: «Mot di ekwyel emyaala ne mbē tsik, ne ebaamyaala ne edi to mbē melu o, mot tak àagoka ne elee elej etsal, sa to nuub mot tak àawyisal elej e mēkōj. 11 Nyę goka é ne edi etsetaepe ne ebiyo, nye goka é ne esa enem esa, nye goka é ne ewa Zii to eseeega egwyem. 12 Etęe náá, mis ε Ghej ε ko bot di eke to epiki o. Tin, Ghej ε djem étep egwak mendaala moo, deenek, Ghej àakkwyel bot ε di esa ebiyo o.» 13 Deenek, εze àasa bin ebiyo? Ye be náá, bi ne sa enem esa ne lyem wat o. 14 Tin, ye be náá dhiiti dwoo bi epezuł étep enem esa bi nadi esa ε, ye é tin ε mevu étep'en. E di'enek, «sa wō biyo àadi ne bwoo neghu edi zem-zem.» 15 Tin, guka to lyem bin náá, Klisto nyę emet ε di Dée, nyey edi Ghej yib. E sok be aadji bin náá, étep yé bi di ne ebwaalel? Dika djem ne edje yebo tanjal. 16 Sa deenek ne esila ε lyem, ne duu djas. Dika ne lyem sej. Deenek, bot ε di ebyak bin kō esu ε mbē mefulu men yii ekeleye o, be waabelaa syen bhis mēbhikel moo. 17 Ye be náá ye é to ekwosak ε Zeeb o, ye nyę ε náá mot Zuk étep esa enem esa àabe náá nye Zuk étep esa ebiyo. 18 Deenek, Klisto nagwyę́ Sok wat étep mesyem me bot. Nyey mot nadi mot epiki o, nye nagwyę́ é étep bot ε di àadi bot ε epiki o. Nyę nagwyę́ é étep ebulal bin to egwakel ne Zeeb. Ye é nyel ε nye naka be neegó. Tin, Sisim na Dée nabę́ é ye naagomal nyę bhis esyee. 19 Tin, nye naatō eketuud ne esisim nadi to membok o, nye eezekwak. 20 Ye é esisim tak wat ε nadi àalooba ne Zeeb, é ghej Zeeb nadi emaad ebwood ε, ewala ε mot ne din Noe ε aasa boo mesuwa ε. Ye é ba moo bim bot ε paani to mesuwa me tak ε. Ye é bot eten ne elel natsak e medii me bhyon. 21 Tin, medii me bhyon tak kalyaal mos ε, eduwa Zeeb di etsik bin ε. Ye tok náá, bi dis mendi di e menyel men ε. Mendjaala mena ne Zeeb ε náá, nye dje mena mbē lyem na dęe. Ye kō esu ε Yezu Klisto mot naagomelaa pak myoŋ o, eduwa Zeeb di edje mena tsik. 22 Bhii tak, nye naabyet to gwoo, nye ε moo mos ndiindel pe mbo eghej ε Zeeb. Nenak, efopof ne esisim, dōo ne ghwyil mēbwala di to gwoo ε si ghwyil'ε.

4 Dáa dinaa Klisto naazuk to epuud ε, tyee wat ne biyo. Ye nyę ε bi emaad elyem etęe náá, biyo pe bi ε waaboma ne mezuk. Etęe náá, mot dinaa nye nazebi

mezuk to epuud o, nye eezekat esa esyem. 2 Tin, to ba bim melu me mot tak kalik ne ye kō bōs ε, nye goka é ne eke ε to ekwosak ε Zeeb, àakkabε to ekwosak ε nyel'ε. 3 Tin, é membu me nadhaa'enek, bi nadi esesa esonok bot di àadum koy ne Zeeb o di ekwyel ε. Bi nadi é to mezo, embee egwyem epuud, to elangi, bot ε edheka elyem, bot ε di ekwyel menyok zenčo eduwal ε benaghise. 4 Nenak, bot binok εpedjoka dáa dinaa bi àakasa embee mezo menek di edhaa nyel ε bi ne be noo. Tin, mesa moo moo é elee bin. 5 Deenek, be waaketanjal ε étep mefulu mo pe daa Zeeb, mot di djem étep ε epée bot ε di ne tsik ne bot ε nazegwyem. 6 Dum ne tep tak ε dinaa, Mbē Bhaadal naakegoolaa dōo ne pe daa bot di mos be eezegwyem. Tin, be napéεaa ε ko esu mefulu moo kō bōs. Epée tak ε dáa be aapée bot djas di ne tsik ε. Deenek, ko esu Sisim na Dée ε Zeeb, be ne ghwyil edi ne tsik. 7 Deenek, bot moo aakum e mesik me bhwak. Tin, bi goka é ne edi bot ε lyem. Dika djem étep edjaala Zeeb. 8 E di'enek, sa di enyoepe dhaa tye é, ye é kwyel pak'en etęe náá kwyel ne diyal mbula mesyem. 9 Dika ne ghwyiikwyee pak'en àadi ne mbee lii e sok bi di emyaal náá ndjor sulal pe yebo ε. 10 Tin, saka enem esa ne bōo beso bin ne ekeε mot ne mot nabela ε. Dika dáa betete bot ε mesa di ebaal ε enyoepe membi me mēkēe me Zeeb ε. 11 E di'enek, mot di ekwyel egoola mēkpa me Zeeb o. Nyę goola ye dáa mot di ne ekeε egoola mēkpa ε Zeeb o. Deenek, mot di ne ekeε ekwyee bot o, nye sa ye ne tete esimza ε Zeeb, etęe náá, Zeeb neebela duu to mesa me kō lo ε Yezu Klisto. Mot di egoka ne duu ne mebwala kōm-kōm sii ne kōm. Amen! (aiōn g165) 12 Bewen, sa biyo àadjoka ne du mezuk di pak'en ε. Ye eewa bin to mebhosal étep ebee sa bi di eval ε. Tin, sa biyo àadjoka ne ye ε. 13 E di'enek, bi goka é emyaala etęe náá, bi ε to mezuk ko esu ε Klisto. Etęe náá, e sok bi aabee duma ye ezye é, bi aadi é to boo mēmyaala dōo ne menyenyę boo mēmyaala. 14 Deenek, be di elee bin etęe náá bi ε bedjekel ε Klisto o, ye é mēmyaala étep'en, etęe náá, Sisim Zeeb ne Sisim duma ε kō len. 15 Tin, mot ngot pak'en edi ezuk o, sa ye é di etęe náá, nye naagó mot, neghu etęe náá, nye naadjii sa mot, àabe etęe náá, nye naasa ebiyo neghu nye naawa nuub to tēp di àadjokat nye é. 16 E di'enek, nye di to mezuk etęe náá, nye keleye o. Sa nye àadi ne syen. Tin, nye goka é ne ε ghaapεε ε Zeeb kō esu ε din ε Klisto nye di ne ye é. 17 Deenek, mena mooka ε ewala dinaa tanjal moo zekan ε. Tanjal aakan sok ε ne bōo Zeeb. Tin, ye é

kan ne nis o, ye é kaswala dáa ne bot e di ààlooba ne Mbëe Bhaadal e Zeeb o? **18** Ekwyala be na Dëe lee e náá: «Ye be náá, elyel ne mot di tó epiki o náá be bela tsik'oo! Ha! Ye aadi dáa dum ne mot di esa ebiyo ne mot esyem?» **19** E di'enek, bot e di ezuk étep esa enem esa ee Zeeb di ekwyel o, be goka é ne edi ne ewbaalel ne Mekus bot. Tin, be goka é ne esesa enem esa.

5 Nenak, me lii wak e ne bepaa di pak'en e. Mam pe e ngot to bepaa dáa biyo. Tin, me nabe é tsaases mezuk e Klisto. Me goka é ne enoo yam di tó duma di ezye yenek. **2** Baalka be dáa bëbaalel mesaa Zeeb zedje bin e. Sa bi ààsa ye ne bhel, bi goka é ne sa ye é ne lyem wat dáa Zeeb di ekwyel e. E di'enek, sa bi e ààsa ye ko meso me epata, bi sa ye é ne kwyel djas. **3** Nàdjædka bot e Zeeb nadje bin bak o, djæeda bhel. Tin, bi goka é ne edi é mbëe bedjædel ee mesaa di egoka ne edu mëfulu mo e. **4** Deenek, e sok nakuma bëmbaalel aazye é, sa bi aabela tyee efute na kom-kom e, koto duu. **5** Tin, biyo mengbaaz, loobaka ne bepaa, dika ne mesila pak'en. Ekwyala be na Dëe lee e náá: «Zeeb ààkwyel bot e eghees nyel, nyé é sa enem be ne bot e di ààghæs nyel o.» **6** Dika e ne mesila si mbo mëbwala me Zeeb, étep nyé needje bin duu e sok ewala tak aakum e. **7** Neegka etep bin djas to membo e Zeeb etee náá, nyé waadje bin sa bi di ne gwyees tak e. **8** Dika djem, bot mëbhuka min, dim mot mëkoy epebøjal bin dáa ghee menyan. Étep nyé neede bin. **9** Deenek, dika tó epiki tó edum e koj e len ne Zeeb. Tin, ye goka é bi gu náá, ko eko e bø's'ak djas, bøn nyees bin epezuk dáa biyo. **10** Tin, Mezuk men e, yii ba mo eewala batsa. Deenek, Zeeb mot di kwyel bin dhaa tye o, nyey mot naadjoo bin étep bi neenoo di tó duma ye o. Ye nabe é etee náá, bi needi sama wat ne Yezu Klisto o. E di'enek, nyé waanees bin besosoob, ne ghwyil epyet, tin, mot aanàkwaakabaakwyesal bin tó mëbhowal. (aiōnios g166) **11** Tin, mëbwala na kom-kom ne ne. Amen. (aiōn g165) **12** Ye é Silas e kwyee me, e ekwyal bin ba mo pes mëkana mak. Me bee Silas mo nyaag'am e mot esosoob. Me kwyal e étep edje bin meghaaz ne elee bin náá: Gwakeka tete ekee Zeeb, metka ekee e tak ne lyem wat. **13** Deenek, bot e zeega mendjaala di pë ghaada Bhabhilon nazessea daa biyo o, bi eeswos bin. Tin, Møn'am Malak eebaaswos bin. **14** Swoeslka pak'en ne mëbeedala me kwyel. Tin, ne bot djas zedum koj ne Klisto o, egwyem di ne nen.

Pyeed yii Bhəɔba

1 Ye é mam Simoj Pyeed, kwom e mesa ne mot-lwoma ε Yezu Klisto. Mε kwyeed mékana mak ε pe-daa bot ε di ne kókə mbeε edum ε koj ε les ne Zeeb, tə epiki e Zeeb'es Metsik-bot yis Yezu Klisto. **2** Beta náá, enem ne embəe ne egwyem di ne nen etee náá, bi ne gu Zeeb ne Yezu Klisto Għej'enaka! **3** Ne məbwala mε, Għejn nadje mena esa djas mena nadi ne ye gwyes tak ε étep mena neekka enyøpe to egwakel ne Zeeb. Tin, ne ghwiyl'e met, nyε eetel mena mot nadjoo mena tə duma ye ɔ, étep mena needika bot ε mybak'ε. **4** Tə duma yenek, ne tə məbwala menek, Zeeb naakek mena eboo etete ekék. Deenek, ċebela bi aabela ekék binek ε, ye aasa náá, embee məkwosak mε bəs'ak di eleeg bot ε, dus tə len. Tin bi aakadi é bot ε di ne mbeε sisim dáa Zeeb ε. **5** Étep tak ε, saka meghaaz mε ekel kə edum ε koj ε len ne Zeeb, eke tə tsik epiki. Deenek, bhis ekə tə tsik epiki, ye goka é ne ebaadi ne tete egū esa ee Zeeb di ekwyel ε. **6** Ko egū esa Zeeb di ekwyel ε, da bi ε baagu edjeed menyel men. Bhis edjeed menyel men, da bi ε baadi lyem bhwood. Ko lyem bhwood, da bi ε baadi tə egwakel ne Zeeb. **7** Tin, tə edi tə egwakel ne Zeeb, dika ne tete kwyel ne bən nyęeg bin e zęgħa mendjaala. Bhis edi ne tete egwakel pak'en, dika tə kwyel. **8** Ye be náá, bi ε ne mbeε məfulu menek ɔ, da bi ε didi esesa ye ɔ. Ye waadjedje etete bhum tə len, deenek, bi aakatō sok to egū ε Għej'enaka Yezu Klisto. **9** Mot di ààbe ne mbeε məfulu menek ɔ, nyε é dáa mot edhim: nyε é ne mis mendiila. Mbii yenok mot eedjisa náá, Zeeb naazedis edhuud ε mesyem me na mwa. **10** Bən nyęeg, dum ne təp tak ε, saka meghaaz mε elyaal náá, ye é Zeeb ε nadjoo bin ne baatō bin. Tin, bi ε di esa deenek ɔ, bi aanàkabaabema ċebek. **11** Deenek ε, Zeeb ε waabes bin ze eni ε tə syoŋ ε na kom-kom ε Metsik bot'enaka Yezu Klisto, Għej'enaka. (aiōnios g166) **12** Étep tak ε, mə aagheetetaala bin etep binek. Mε ne gu náá, bi ne gu ye enyøpe, ċekwosak ε lam ε náá, bi pyet elyelep tə sosoob ne etsætse bi nagwak ε. **13** Mε bee ε náá, dáa mε dinna ne tsik ε, mε goka é ne egheetetaala bin etep binek étep bi needi djem. **14** Tin, mε ne gu náá, dwoo esyee ε lam moo kunaa, dáa Għej'enaka Yezu Klisto naazetel mε ε. **15** Deenek, mε waasa náá, ye nakozoodi bhis esyee ε lam, bi gheetetaala ne etep bak. **16** Egħej bis nalee bin etep dum ne εzye é Għej'es Yezu Klisto tə boo məbwala mε ε, ye nabe é ààbe kə esesa esua-

sua. Tin, ye é etee náá, bis ε betyaases nabee mekas me ε. **17** Deenek, nyε naabelha duu ne duma Zeeb Sæg. E ġewala elenek, gwood ε Zeeb nagek tə boo mekas ε náá: «Mot'ak ε mən'am me di ekwyel ɔ, ye é nyε ε me nató ne memyaala djas.» **18** Bisò bemet naaggwak gwood dáa nagek pe tə gwoo ε, e sok bis nadi sama wat ne ne pe kə etsok ε na dəe ε. **19** Tin, bis ne wa lyem tə mepka me bengoolel ε mepka Zeeb. Doo ne biy়o pe, bi baagoka ε ne kobaka ne ye; ye é tyee wat ne lambi di ego tə għoħġhom ε, kekum ġewala məlem di elem ε, da mekas me dwoo edje gwyęe tə elyem bin ε. **20** Tin, bi goka é ne gu náá, mot tok ne ghwiyl egoola mepka ε Zeeb dáa lyem ε kwyel ε. **21** Ye tok ne sa bengoolel ε mepka ε Zeeb nalee náá ye aasael di edus ne ċekwosak bəo bemet. Ye é Sisim na Dəe nadi edje be ghwiyl ellii etep binek.

2 Eghenj na mwa, ye nadi é ne bengoolel ε mepka ε Zeeb yii məkɔj pe tə edhuu me bəo Yisalael. Ye aabaadie ε ne bembbee belyoel tə len. Be waalyo bin melyo mε esua-sua di ewa bi tə mbee baka ε étep bi neewo ze. Tin, be waaswonal tete lyoel, mot natsik be ɔ. Be aadul mbee baka kə ləo. **2** Deenek, bte ne bot ε waadu mbee məfulu mε mezo ɔ. Tin, kə esu ε ləo, mbula bot ε waalee mepka me etsætse. **3** Dum ne dəoħ məvu, be wasa náá, be wyisal bin epata kə esu ε mbee melyo mε esua-sua. Deenek, ye nabe é fej'ɔo eezeguua, tin, ye kalik ε batsa be waabee mezuk ɔ. **4** Tin, Zeeb nabe é ààpel efop nasyem ɔ, nyε naaka be ne bħel tə boo du, pe kyee be di ekəoħla ne kel egwooz e mbok tə għoħġhom ebwood epée bəo ε. (Tartaroō g5020) **5** Tyee wat, Zeeb nabe é ààpel bot ε na mwa, e sok nyε nadesal bəs ne boo bhyoq. Eghenj tak bəs nabe é «təo» ne bot ε di esa etep Zeeb di ààkwyel ɔ. Tin, nyε nazootsik ε Noe, mot nadi egoola mepka mε epiki ε, zenoo bedhiiti bot bəten ne bebá. **6** Zeeb naawa mbee baka kə eghaada Sodorm ne Ghomor. Deenek, nyε nagó ye é ne du. Tin, ye é dhatyee nyε waasa ne bot ε di ekaab Zeeb ɔ. **7** Tin, Zeeb naaprek Lot mot epiki, mot nadi ekpaα lyem kə esu ε embee məfulu mε mezo ee bot ε di egó bot ɔ eghaada binek di esa ε. **8** Ye kabé Lot, mot epiki yenok nadidi ε pak bot ε nadi ne mbee tsik'ɔ. Tin, nyε nadi e bee ne ċewak ε be məlu ne məlu. E di'enek, lyem epiki be nadi e zuk e ċebbe embee məfulu menek. **9** Deenek, ye kwyel elyaal ε náá, Għej ε ne ghwiyl ɛpék bot ε di sosoob ne ne tə mezuk ɔ. Tin, nyε aaneeg bot ε

mbee tsik étep εwa be e fej dwoo epéε. 10 Tin, nyε aawa tø fej bot djas ε di ne gwyes edi tø edhuu ø, bot ε di kε tø gwyes epuud da be é dhuugal Ghej ø. Be é bëmbee bëlyoel binøk, be ne Gheea menyel, be tok ne bwoo enyek ε esisim duma di tø gwoo ε. 11 Bela náá, efop tok ne ghwyil ε kolee-lease esisim e tak sok bhwoob Ghej. Dhi bot di egu náá, be eedhaa bëlyoel binøk ne ghwyil ne mebwala. 12 Tin, bot binøk ε dáa betit, ààbe ne etsoj. Be nasaa ε étep be neebel elaab, bhii tak, da be góaa. Mesa mao ε elée sa be di ààgu ε, be aagwyε é dáa betit. 13 Be waabela ε mbee tsik dáa efute kø mbee tsik'ø. Be kwyel ε emyaala tø mbee etep e mwos dwoo. Eghej bi di ebøl mebyoŋ ε. Yøbø mesa kø mebyoŋ ε ekøø bin étep be neegheesesa etep syen elyem bøo di ekwyel ε. 14 Mis mao ε mis me mezo, be ààdjil tø syem. Mesa mao é ekøø bot ε di tyak mis ø. Be é be na ghaa døø mevu. Tin, mbee baka é kø løø. 15 Bhii be nadus kø tøtø ze ε, be eezewo ze. Be kadu ε ze ε Bhalaam mao Bozøød, mot nadyeebakwyel efute kø esu ε mbee tsik ø. 16 Tin, dáa Zeeb nabyo ne nøø kø esu ε edjak ε løø ε, ye nabø é. Tin, Zeeb naalii ne goolel mekpa ε Zeeb Bhalam tø nuub yaaga ye náá, nyε kat ewo ee nyε di esa ε. 17 Be mbee bëlyoel binøk ε dáa esøøgø di ààbe ne medii ε, dáa eguuud di ewaazel ne pup tø gwoo ε. Zeeb naazekoobal be di pø kyee aabookedi tø mbee meghomla ε. 18 Tin, melyo mao é edjoanjepe, ye bu ε boo menyeka. Be epebatakø bot tø tsik epuud, ne tø mezo mao, bot ε di aaloonedus tø bot ε mbee tsik ø. 19 E di'enek, be kek be ε mepeka, ghuna bøø bemet ε to ekwom e bhel mbee mefulu mao. Etæe náá, mot ne mot ε kwom sa di edhaa nyε ne ghwyil ε. 20 Deenek, bot ε zegu Ghej Yezu Klisto Metsik'enaka ø, be eezebet mbee mefulu me bøø. Tin, be baabet náá, be baaduma tø etep binek ø, e di'enek, ekwom bøø aadhaa yii sok. 21 Ye nabø é ààgoka náá, be gu ze epiki. Ààbe náá, be gu da bhii tak, be ezelig koj metij me na døø nagoolaa be ε. 22 Tin, sa di esa be mos ε, ye kwyala tø: «Bhye epebaade sa nyε paago ε, ghwyee zegwyiaa ø, nyε eebaabula tø bhatø.»

3 Bewen bam, ye me di ekwyal bin'aak moo é mëkana me bhøøba. Tø bemekana menek djas ebá me epekwyl náá, esimza bin edi djem ne egeka bin ε di sej. Kø esu ε etep bak djas me di etetaala bin ε. 2 E di'enek, me kwyel ε náá, bi tetaala ne mëkpa ee bengooolel-mëkpa Zeeb na døø nagoola ε. Deenek, baataalaka ne metij ee Ghej Metsik-bot nadje bot ε

lwoma náá, be lyo bin ε. 3 Bi goka é ne egu sok náá, ye melu me mesik me bøø, ye aadi é ne bot ε di esuu ε meso, bot ε ebeme di esa etep ekwosak elyem bøø. 4 Be waadi eke náá: «Nyε nakek ebula, etsal e? "Ha" nenak nyε é paa? Etæe náá, bëbhaab bis eezegwyε, etep djas ààpaswola kana meken me bhwak.» 5 Tin, e sok be di eke deenek ε, be epedjisa ne laj náá, ye nadi sok ε ne gwoo, wo gwaa bøø zetuula tø medii nemekpa me Zeeb. Deenek, nyε naazebek bøø ne medii, bøø nakusaa ε ne medii. 6 Ye é tyee wat ne medii bhyon, ye é ne medii me boo bhyon nadesal bøø ε ee bot ε namwa nagwyε. 7 Ye kabø gwoo ne bøø ee bot dika mos'aak, mëkpa me Zeeb naazeleε ne nes náá, ye aagóaa ε ne du. E di'enek, du tak ε neega étep dwoo mepεεa, bot ε di ààkaab Zeeb waagóaa to tak. 8 Bewen bam, ye é ne sa wat dinaa sa bi ààdjisa ε. Guka náá: Pe daa Zeeb elu wat ε dhatyee membu mil, membu mil ε dhatyee elu wat pø daa lε. 9 Deenek, Ghej aanàbaabøya ne esa sa nyε nakek ε. Dáa bedhiiti bot di ebee náá, ye epebøya ε. Deenek, nyε epemaad lyem kø esu ε les etæe náá, nyε ààpakwyel náá, bedhiiti bot gwyø tø mesyem. Tin, nyε kwyel ε náá, mena bela ze eswoola mefulu mao, da be ebula pø daa Zeeb. 10 Deenek, elu ε Ghej aazyε ye aadi é zaka dáa mot djii di ezye zedjii ε. Dwoo leeg, bhwak djas ε waadiib ne esa be djas, bot waagwak boo ndum. Tin, bøø ne esa be djas waadhaa e mepεεa. 11 Dáa di náá, esonok djas aanàkabaadi ε, guka eñyøere sa bot di egoka ne esa ε. Ye nyø ε náá, mefulu mena ε dika mbeε mefulu me e døε. Mefulu tak, goka é ne eýaal egwakel ε lena ne Zeeb. 12 Tø egwaal elu ε Zeeb, saka meghaaz, etæe náá, nyε neeleebula. Dwoo leeg, ye aadi é dwoo gwoo neghu esa djas di tø gwoo aawyøezza ghwyee-ghwyeez ε. 13 Tin, da mena gwal ε ekek gwoo na bes, ne bøø ε na bes ee Zeeb nakek mena ε. Pe kyee bot ε di eke to epiki aakedi ø. 14 Bewen bam, to egwal elu elenek, saka meghaaz me edi døø etæe náá, bi needi ààbe ne mbee etøøn e mis ε Ghej, étep edi to egwakel ne ne. 15 Guka náá, lyem ebhwood e Ghej'ena epedje mena ze tsik. Tin, mao nyεeg'ena Pol, nakwyal bin ε ne etsoj djas sa Zeeb nadje nyε ε. 16 Nyε zooleε sa wat tø bemekana me djas ee nyε di elii tep'ak ε. Tin, ye é ne melajel dinaa bot ε àànyø etibal ε. Bot ε di ààgu sonok ø, ààtø medjek ø, ne dyeebakwyel elet mesuk me tak. Deenek, be ne mefulu me esa ye ne bedhiiti ekwyala na døø. Tin, be saab ε menyel mao. 17 Bewen bam, ye kabø biyo ø, nenak, dika ne ebwaalel ne edum ε koj ε len ne Zeeb. Dika djem, sa bi ààwo ze kø esu ε

edjak ε len, étep biyo bot ε di ààkaab etep e Zeeb ε.
Tin, sa bi ààpul ɛpyet edum ε koj ε len ne Zeeb. **18** Bi
goka ē ne eloo tō enem ne embeε, ne egū ε Ghej'enaka
Yezu Klisto, Metsik bot'enaka. Beta náá, duu di ne ne,
kana nenak ketó kóm-kóm sii ne kóm. Amen! (**aiōn g165**)

Zanj yii Mekən

1 Esa ee nadi e məken «təə» ε, mena naazegwak γε, naabee γε ne mis, mena naabee γε emet γε ne membo menaka. Ye nabé é mekpa me di esa náá, mot di ne tsik ε. **2** Zeeb naalyaal bot náá, mot tak ε mot di edje tsik o, bis naabee γε. Bis ε bętyaases etep be, etep tak ε bis di egoola bin tsik na kom-kom nadi to Zeeb Seeg ε. Ye é nyey Zeeb ε natel bis ye ε. (aiōnios g166) **3** Sa bis nabee ne egwak ε, bis ępegoola bin ye ε, etee náá, bi needi sama ne nes to egwakel ee bis di ne γε ne Zeeb Seeg dəo ne mən'ε Yezu Klisto ε. **4** E di'enek, bis kwyal etep bak ε etee náá, memyaala mis needjala. **5** Bhaadal bis nagwak ne Yezu Klisto, da bis egoola bin ε, ye é náá, Zeeb é mekas, ye tok ne ghooghom to le. **6** Mena keka náá, menaka é ne egwakel ne Zeeb, e di'enek, da mena baadi ekekeka to ghooghom o. Tin, menaka é bot ε etsal, etseetse tok to lena. **7** Zeeb é mekas. Tin, menabækla djas ε di eke to gwye ngel dáa Zeeb nyey γε emet di eke o, menaka é to egwakel pak'enaka. E di'enek, ghiya ε Yezu, mən'ε waadis mena edhuud e mesyem djas. **8** Mena keka náá, mena tokeka ne mesyem o, mena eekooka menyel mena met. Tin, etseetse tok to lena. **9** E di'enek, mena vaa mesyem mena pe daa Zeeb o, mena é ne ghwyil edi ne ebwaalel etee náá γε é mot epiki ne esosoob. Nyε waapel mesyem mena, ne ędis mena edhuud embee etep djas. **10** Mena keka náá, mena àapasyemka o, guka náá, mena eesaka náá, Zeeb di mot etsal. Tin, mekpa me tok to lena.

2 Boo bam, me kwyal bin etep bak ε ekaab náá, bi ezechesym. Tin, mot ε syem o, menaka é ne mot ghem engwoob Zeeb Seeg'ena: ye é Yezu Klisto mot epiki. **2** Nyey é naka nyel'e buwa etep ępelak mesyem mena. Ye tok etep mesyem ne mesyem mena met. Ye é dəo ne mesyem me bot ε bəs djas. **3** Mena di eduwalka metij me Zeeb o, mena ne ghwyil dika ne ebwaalel náá, mena ne guka Zeeb. **4** Mot é ke náá: «Me ne gu Zeeb o», da nyε kadi é ààduwal metij me o, nyε é mot etsal, etseetse tok to le. **5** Ye kabé náá, mot ępeduwal mekpa me Zeeb o. Yenok tak ne kwyel Zeeb ne tseetse. Ye é deeneck ε mena aaguka náá, menaka é sama wat ne Zeeb. **6** Mot ε di eke náá, nyε é to egwakel ne Zeeb o, nyε goka é ne eke dáa Yezu. **7** Bon nyegbam me di ekwyel o, etij ε me di ekwyal bin wak'ak tok etsij ε na bes. Ye é etsij ε namwa,

bi nazegwak e məken «təə» ε. Etsij ε namwa tak ε, mekpa me bi nazegwak ε. **8** Bela náá, yii me kabaadi ekwyal bin kwyala sis'aak ε etij na bes. Etseetse ε tak nyen ε to tsik ε Klisto. Etep tak ε ępebaanyen to tsik'en, etee náá, ghooghom ępetó ne esi, tete gwye ngel moo kan εnyen. **9** Deeneck, mot di ke náá, nyε to gwye ngel, da nyε kadi é ehhina mən nyeg'oo, nyε diniaa ε to ghooghom. **10** Mot di ekwyel mən nyeg'oo, nyε é to gwye ngel, ye tok ne dhiti sonok aadul nyε to syem. **11** Tin, mot é di ehhina mən nyeg'oo, nyε é to ghooghom. E di'enek, nyε ępeke to ghooghom ààgu pe kyee nyε di etó ε, etee náá, ghooghom eezeneg mot edhim. **12** Boo bam, me kwyal bin məkana mak ε etee náá, mesyem min eezepelaa kə esu ε din ε Yezu Klisto. **13** Biyo bępaa, me kwyal bin məkana mak ε etee náá, bi ne gu mot nadi e məken «təə» ε. Mengbaaz, me kwyal bin məkana mak ε etee náá, bi naazekwak Mbee Mot. **14** Boo bam, me kwyal bin məkana mak ε etee náá, bi ne gu Zeeb Seeg. Bępaa, me kwyal bin məkana mak ε, etee náá bi ne gu mot nadi e məken «təə» ε. Biyo mengbaaz, me kwyal bin məkana mak ε etee náá, bi ε ne ghwyil, mekpa me Zeeb ε to len, bi eezekwak Mbee Mot. **15** Nàwaka lyem to mbee tsik ε bot ε bəs'ak ne mbee esesee ε bəs'ak. Tin, mot ε di ewa lyem to mbee esesee ε bəs'ak o, nyε tok ne ghwyil kwyel Zeeb Seeg. **16** Beeka esa diniaa ye é yii tsik bəs ε: egwyees esa sa lyem di ekwos ε, neghu gwyes ębelaa esa djas di beeaa ne mis ε, zənəo ębet kə esu ε esa ε bəs. Deeneck, etep binek djas ààdus pe daa Zeeb Seeg, ye dus ε to mbee esesee ε bəs. **17** Ghuna etep ε bəs ępetó pe me mesik, ne embee egwyees be. Tin, mot di esa ękwosak ε Zeeb o, nyε aadi é ne tsik na kom-kom. (aiōnios g165) **18** Boo bam, bot moo wak ε e ęwala me mesik! Bi naazegwak náá, mot mebhuka ε Klisto ępezye. Ghuna, e ęwala me bot dika mos'aak, bęte ne bot ε mebhuka ε Klisto eezetuula. Ye kwyel ęles ε, bot moo é e ęwala me mesik. **19** Ne tseetse, bot ε mebhuka ε Klisto tak nabé é ààbe bot bis, etep tak ε be nadul menyel məo to les to yobə. Eteet náá, be ępedi edi bot bina o, pe be naadi bis ne be noo. Ye é deeneck ε ye nasael etep ye neenyen náá, mot ngot to ləo nabé é ààbe bis ne be noo. **20** Ye kabé biyo o, bi naazebela Sisim na Dəs ee Klisto nadje ε, etee náá, biyo djas neegu etseetse. **21** Ye be náá, me eekwyal bin məkana mak o, ye tok etee náá, bi ààgu etseetse. Ye é etee náá, bi ne gu ye. Bi ne gu εnyøpe náá, ye tok ne etep etsal di dus to etseetse. **22** E di'enek, εze di mot etsal? Ye é mot di eke

náá, Yezu tok Klisto o. Nyé é di mot mebhuka ε Klisto, nyé epebyen Seeg ne Món e ewala wat. 23 Tin, mot di ebyen Món oo, nyé tokapé ne egwakel ne Zeeb Seeg. Mot di emyaal Món oo, nyé é tó egwakel ne Zeeb Seeg. 24 Dum ne tēp tak ε, bi di egoka ne ebaalmekpa me tak to elyem bin. Ye é mekpa me bi nagwak e meken «tōoo» ε. Bi ebaalmekpa me tak to elyem bin oo, bi aadi é sama wat ne Món dōo ne Zeeb Seeg. 25 Beeka sa Klisto nakek bis ε: ye é tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 26 Me kwyal bin etep bak ε, ko esu ε bot di esar ekoo bin o. 27 Ye kabé biyo o, Sisim na Dée ee bi nabela ne Klisto ε, ye é to len. Tin, bi tokapé ne gwyees náá, dhiiti mot baazelyo bin. Etees náá, Sisim na Dée epelyaal bin esa djas. Tin, sa nyé di elyaal bin ε, ye é etséetse ye tok etsal. Dum ne tēp tak, dika sama wat ne Klisto dáá Sisim na Dée nalyaal bin ε. 28 Ne tseetse bōo bam, dika sama wat ne Klisto, etep mena needika ne ebwaalel e sok nyé aatuula ε. Ye á aagoka náá, mena εzékewyeká ne syen e mis me dwoo nyé aazyé é. 29 Tin, bi ne gu náá, Klisto ε mot epiki. É di'enek mot di esa etep epiki o, nyé é mōo Zeeb.

3 Beeka mbi kwyel Zeeb Seeg di ne ye ne nena ε, mekwyela me tak ε sa náá, mena djóoaa bōo Zeeb. Tin, ne tseetse menaka é bōn be. Deenek, bot ε bōs'ak nabé é ààgu bis, dum ne tēp tak ε be di ààgu nyé Zeeb. 2 Bewen bam me di ekwyel o, mena mooka mos ε bōo Zeeb. Tin, Zeeb dinaa ààpaalyaalka mena sa mena aadika djemen ε. Bela náá, mena ne guka náá, é ghej Klisto aatuula ε, mena aadika ε tyee wat ne ne. Deenek, etee náá, mena waabeeka nyé dáá nyé di ε. 3 Tin, bot djas di ewa kókó mbi yenek ebwaalel ne Klisto o, tokapé si bhel mesyem. Tin, nyé moo é Dée, dáá Klisto nyé emet di Dée ε. 4 Bot djas di esa mesyem o, ne baasa ebiyo. Etees náá, esa mesyem ye é esa εzém. 5 Deenek, bi ne gu εnyøepe náá, Yezu Klisto nazetuula etep edis ε mesyem, nyé tok ne mesyem to le. 6 Tin, mot di kesama wat ne Yezu Klisto o kat esa mesyem. E di'enek, mot ε di sa mesyem oo, lyaal ε náá nyé nabe é ààbee nyé, ààkogu nyé gua. 7 Bōo bam, sa bi ààbet náá mot diibal bin. Tin, mot di eke tó epiki o, nyé é piki mot, dáá Yezu nyé emet di piki ε. 8 Tin, mot di eke tó esyem o, nyé é mōo dim mot mekōj, etee náá, nyé nasyem ε e meken me bhwak. E di'enek, Yezu Món Zeeb natuula é, etep ε εzépul embee mesa me dim mot mekōj. 9 Mot dinaa nyé moo é tete mōo Zeeb o, nyé kat esyem, etee náá, tsik ε Zeeb moo é tó le. Dáá dinaa

Zeeb ε Seeg ε, ye ààgoka náá, nyé baake tó mesyem. 10 Beeka sa di ewa mbék popoopwon pak bōo Zeeb ne bōo dim mot mekōj o: mot di ààkwylel mōn nyéeg o neghu ààké tó epiki o, nyé tok mōo Zeeb. 11 Tin, beeka melyo me bi nagwak e meken ε: djhookwyelka pak'ená. 12 Sa mena ààdika dáá mot di edjóoaa Kayin ε, nyé nadi é mōo dim mot mekōj, nyé naagó mōn nyéeg. «Ha» étep yé nyé nagó nyé? Ye nabé é etee náá, nyé nabé é nc mbee mesa. Tin, yii mōn nyéeg nadi é mesa me epiki. 13 Bōn nyéeg bam, sa biyo ààdjoka ye be náá bot ε bōs'ak epebhina bin oo. 14 Tin, mena ne guka náá, mena eeedus tó esyee, mena moo é tó tsik. Mena ne guka ye etee náá, mena ne kwyelka bōn nyéeg bena. Deenek, mot di ààdi tó kwyel o, nyé é si ghwyil esyee. 15 Tin, mot di ebhina mōn nyéeg o, nyé é dáá mot di gó bot o. Deenek, bi ne gu náá, bot ε di egó bot o, tok ne ghwyil εbelas tsik na kom-kom. (aiōnios g166) 16 Beeka dáá mena di egó tyee mena di egoka ne ekwyel bōo beso bina ε: Yezu Klisto naadjé tsik'ε ko esu ε lena. Deenek, ye goka é náá, menabelka pe baadjé tsik'enaka etep bōn nyéeg bena. 17 Tin, mot edi ne mevu me bōs'ak, da nyé εbee mōn nyéeg ezuk, nyé ààgek nyé ghoj o, nyé aake náá, nyé ne kwyel Zeeb dáá? 18 Bōo bam, sa mekwyela me mena di ekwyelaka ε ààdi yii len toto, ye goka é mena lyaal tete mekwyela tó esesé benaka. 19 Beeka dáá mena aaguka náá, menaka é bot ε etséetse ε. Beeka dáá elyem binaka aasila e mis ε Zeeb ε. 20 Ye nakoozodi náá, elyem bina εdje mena mebōk, mena ne guka náá, Zeeb eedhaa elyem bina ne mebōk, nyé ne gu etep djas. 21 Tin, bōn nyéeg bam me di ekwyel o, ye be náá elyem bina aapadje mena mebē oo, deenek, mena ε ne ghwyil ε di ne ebwaalel ne Zeeb. 22 E di'enek, nyé ne dje mena esa djas ee mena di ewaab ne ne ε, etee náá, mena ne looba ne metij me, mena ne sa esa nyé di emyaala ne ye é. 23 Beeka etsij ε nyé nadje mena ε, ye é náá: mena goka é ne edum koj ne din ε mōn'ε Yezu Klisto, da mena ε kwyelka pak'enaka dáá Klisto nalee ne mena ε. 24 Tin, mot di elooba ne metij ε Zeeb o, nyé ke é sama wat ne Zeeb ε, tin, Zeeb ε tó le. Beea dáá mena di guka náá Zeeb ε tó lena ε: ye é kō esu ε Sisim na Dée ee nyé dje mena ε.

4 Bōn nyéeg bam me di ekwyel o, sa mot ààmyaal mbi mekpa me esisim mbes di ewyis tó enuub e bot ε. Tin, ye goka é bi εpokosiiza etep e tak εnyøepe neghu ye é mekpa me dus pe daa Zeeb ε. Etees náá, bete ne embee begooler ε mekpa ε Zeeb ezelwood ko

eko ε bøs. 2 Beeka dää bi aagu náá, ye é Sisim Zeeb ε: esisim djas di emyaal náá, Yezu Klisto mot naazye kó bøs dää bot djas o, sisim tak ε yii Zeeb. 3 Deenek, sisim djas di ààmyaal Yezu o, ye tok Sisim ε Zeeb. Tin, ye é sisim mot swaka ε Klisto ee bi nagwak náá ye εpezye ε. Ye moo é kó eko ε bøs. 4 Biyø bøø bam, bi ε bot ε mbyak'ε Zeeb. Tin, bi naazekwak embee begoolel mekpa ε Zeeb binok, etee náá, Sisim na Dee di to len ε ne bwala dhaa esisim bot ε bøs'ak. 5 Deenek, bembree bengooolel ε mekpa ε Zeeb binok ε bot ε bøs'ak. Tin, be zobaallí ε etep ε bøs'ak. Deenek, bot ε bøs'ak ne gwak sa be di elii ε. 6 Tin, ye kabé bisø, bis ε bøø ε Zeeb. Deenek, mot di egu Zeeb o, ne gwak bis. Mot di ààgu Zeeb o, ààgwak bis. Ye é deenek ε bot aawa mbek pak Sisim etseetse ne sisim mekoj. 7 Bewen bam me di ekwyel o, djhookwyelaka pak'enaka, etee náá, kwyel dus pe daa Zeeb. Deenek, mot di ekwyel bot djas ε, mao Zeeb. Deenek, nyø ne gu Zeeb. 8 Tin, mot di ààdi to kwyel o, nyø ààgu Zeeb. Etee náá, Zeeb ε kwyel. 9 Beeka dää Zeeb di elyaal náá, nyø ne kwyel mena ε. Nyø naadhis Señjele mòn'e kó eko ε bøs, etep bot neebela tete tsik kó esu ε le. 10 Beeka sa di edjóoa kwyel ε. Ye tok náá, menabelka ε nakwyel Zeeb. Ye é nyø é nakwyel mena, nyø bokadhis mòn'e. Nyø nadhis nyø é, nyø neezeka nyel'ε e buwa etep epelak mesyem mena. 11 Bewen bam, dää dinaa, Zeeb nakwyelka mena deeneek ε, mena gokaka ε ne kwyelkla pak'enaka. 12 Mot ngöt dinaa ààpaabee Zeeb sok. Mena dika ne mckwyela pak'enaka oo, Zeeb ε to lena. Tin, mckwyela me epenyen popoopwon to lena. 13 Beea dää mena di egoka ne egu náá, Zeeb ε sama wat ne nena ε, ne náá, nyø é to lena ε: nyø naadjø mena Sisim ye. 14 Bis naabee, ye é bis di ebaya náá: Zeeb Seeg naadhis mòn'e dää Mëtsik-bot kó eko ε bøs. 15 Deenek, mot ε myaal é mis me bot náá, Yezu é Mòn Zeeb oo, Zeeb aadi é sama wat ne ne, mot tak aadi é sama ne Zeeb. 16 Ye kabé bisø o, bis ne gu, tin, bis ne myaal náá, Zeeb ne kwyel bis. Zeeb ε kwyel, mot di eke to kwyel o, mot tak ε sama wat ne Zeeb, deenek, Zeeb ε sama wat ne ne. 17 Kwyel é di to lena εnyøepe oo, mena naakwaabem ba dwoo epes. Mena di ààkabaabem ba ε etee náá, tsik'ena kó bøs'ak nøyel ε ne ye é Yezu Klisto. 18 Ye tok ne bwoo to kwyel, tete kwyel ne dis bwoo. Etee náá, mot dyeebadi ne bwoo ε, é ghej nyø di to bhwood fej ε. Mot di ne bwoo o, nyø ààgu sa di edjóoa tete kwyel ε. 19 Ye kabé menabelka o, mena kwyelka ε, etee náá, Zeeb ε naleekan ekwyelka mena

sok. 20 Deenek, mot ε di eke náá: «Më ne kwyel Zeeb» da nyø bhina mòn nyøeg o, nyø é mot etsal. Tin, mot ε di ààkwyel sò mot o, mot nyø di bee o, nyø tok ne ghwyil ekwyel Zeeb mot nyø di ààbee o. 21 Gwakeka etir ε Klisto nadje mena ε: mot di ekwyel Zeeb o, goka é ne ebaakwyel mòn nyøeg.

5 Mot di emyaal náá, Yezu ε Klisto. Mot tak ε mòn Zeeb. Tin, mot di ekwyel Zeeb Seeg o, baakwyel ε døø ne mòn'e. 2 Beeka dää mena di egoka ne gu náá, mena ne kwyel bøø Zeeb ε. Ye é ghej mena di ekwyel Zeeb ne ebaal metij me ε. 3 Etee náá, ekwyel ε Zeeb ε, elooba ne metij me. E di'enek, metij me tak tok ne mezuk, 4 etee náá, bøø Zeeb djas ε bot ε zekwak esa e bøs'ak o. Tin, sa di esa náá, bot kwak esa e bøs'ak ε, ye é edum ε koj ε lena ne Zeeb. 5 Eze aakwak esa e bøs'ak? Ye é mot di ne emyaal náá, Yezu é Mòn Zeeb o. 6 Yezu Klisto é mot natuula kó bøs'ak o, nyø naani to medii ε e sok nyø nadi eduwa Zeeb ε. Ghiya ye naasee e esyee ε le. Nyø nabe é ààzye ne medii ne medii toto, nyø nabaazye é ne ghiya. Tin, Sisim na Dee epelee náá, ye é tseetse, etee náá, Sisim ε etseetse. 7 Ye é ne betyaases elel: 8 Ye é Sisim na Dee, medii zenøø ghiya. Deenek, bøø djas bøø ne gwakel. 9 Mena ne myaalka etep ee bot di ekaada mena ε, ghuna yii Zeeb di ebaya bot ε, ye é ne boo megham. Ye é sa nyø nabaya bot dum ne Mòn'e ε. 10 Mot di edum koj ne Mòn Zeeb o, mot tak ε ne gu etseetse etep nakaadaa nyø é to lyem. Tin, mot di ààdum koj ne Zeeb o, bee ε náá, Zeeb ε mot etsal, etee náá, nyø ààmyaal etep Zeeb nakaada bot dum ne Mòn'e ε. 11 Beea lej nakaadaa mena ε: Zeeb naadjø mena tsik na kóm-kóm, tsik tak ε to Mòn'e. (aiónios g166) 12 Mot di eke sama wat ne Mòn o, nyø ne tsik tak. Tin, mot di ààke sama wat ne Mòn Zeeb o, nyø tok ne tsik tak. 13 Më kwyal bin etep bak ε etep bi neegu náá, bi ε ne tsik na kóm-kóm, biyø bot ε di edum koj ne Mòn Zeeb o. (aiónios g166) 14 Ebwaalel ε mena dika ne ye ne ne ε, ye é náá: e sok mena di ewaab sonok to ekwosak ε le ε, nyø waagwak mena. 15 Ye goka ε, mena guka náá, Zeeb ne gwak mendjaala mena. Mena ne baamyaal ne tseetse náá, mena waabelaka sa mena di ewaab ne ne ε. 16 Tin, mot ε bee mòn nyøeg esa mesyem dinaa, ye aanàkeswala ne ne esyee o, nyø goka é nyø djaala Zeeb etep mòn nyøeg'enøk. E di'enek, Zeeb ε waadjø tsik ne mòn nyøeg tak. Yenek ε, etep bot ε di náá mesyem aanàkeswala ne noø esyee o. Tin, ye é ne syem wat di

ekeswala ne esyee, ye tok etep mbi yenek syem me
di eke náá, be djaala ne Zeeb. 17 Embee mesa djas ε
mesyem, tin, to mesyem menek djas, ye ἐ ne mesyem
me di náá ye aanàkeswala ne esyee ε. 18 Mena ne guka
náá, mot di náá, nyε ἐ moø Zeeb ne tsεetse o, nyε tok
ne ghwyil ε baasesyem. Eteε náá, Møn Zeeb εpebaal
nyε, e di'enek, dim mot mækøj tok ne ghwyil kɔ lε.
19 Mena ne guka náá, menaka é bøn Zeeb, deenek,
bøs'ak djas ke ἐ si bhel dim mot mækøj. 20 Tin, mena
ne guka náá, Møn Zeeb eezezyε, deenek nyε eedje
mena metselal etep mena neeguka tete Zeeb. Deenek
menaka é sama wat ne tete Zeeb kɔ esu ε Møn'ε Yezu
Klisto. Ye ἐ nyεy edi Zeeb ne tsεetse, ye ἐ nyεy edi tsik
na kóm-kóm. (aiónios g166) 21 Bøø bam, kyeeka bezεeb ε
naghise!

Zan̄ yii Bhɔɔba

1 Ye é mam paa, me kwalaal mēkana mak ε étep moma Zeeb nazeséε o, be ne bao be me di ekwyel ne tseetse o. Ye tok mam ne mam di ekwyel bin, ye é dão ne bot djas di gu etseetse o. **2** Bis kwyel bin ε etee náá, etseetse ε to lena, ye aadi to lena ε kom-kom. (aiōn g165) **3** Beta náá, Zeeb seeg be ne Yezu Klisto mao Zeeb seeg sa mena enem ne embes, ne boo lyem ghoj, ne egwyem etee náá, mena neekaka to tsik etseetse ne kwyel. **4** Me naadyeebamyala ne egwak náá, bedhiiti bao ba εpeke to etseetse dáa Zeeb Seeg nalwom mena náá, mena sa ε. **5** Nenak yak, gwaka sa me di eleε ne no ε, woy moma, dhjookwyelaka pak'enaka. Sa me di ekwyal wo wak'ak tok etij ε na bes, ye é yii mena nadjeaa e mēken ε. **6** Deenek, kwyel ε e sok bi di ke to elooba ne metij me Zeeb ε. Beeka etij ε nadjeaa bin e mēken ε, ye é náá, bi di to kwyel. **7** Tin, me lee bin etep bak ε etee náá, bot ε mēkoj moo é εbuεpe kō bōs. Be ààkwyel emyaal náá, Yezu Klisto naabatazye kō bōs'ak ne nyel epuud. Ye é deenek ε, mena aaguka bot ε mēkoj ne bot ε swaka ε Klisto. **8** Bi é kobaka, ekaab náá, bi εzεkepul mesa me mena nasaka ε étep bi neebela bête ne efute. **9** Mot ε di ààke tyee mēlyo ε Klisto di eleε o, da nyε é ke tyee sis ne yii Klisto nalyo o, mot'enok tok to egwakel be ne Zeeb. Tin, Mot di eke tyee mēlyo ε Klisto di eleε ε, mot'enok ε to egwakel be ne Zeeb seeg ne mōn'ε. **10** Tin, mot εzyε zēbee bin, ààbe náá nyε zyε bin ne mēlyo mak oo, sa bi ààmyaal nyε pe yibø, sa bi ààkoswos nyε swosak. **11** E di'enek, mot aawsos nyε oo, be ne ne moo é bot ε boob wat to mbee mesa. **12** Me aabaadie ne bête ne etep e εlee bin, tin, me ààpakwyel náá me kwyal ye kō ka mēkana ne medii me kwos. Tin, εkwosak ε lam ε náá, me zyε pe daa len étep me neezeli ne nen mam εmet. Etee náá, mēmyala mena needi εnyoεpe. **13** Bao mao nyooog ee Zeeb nazeséε o, be eeswos wo.

Zan̄ yii El̄el

1 Ye é mam paa, me kwyal mēkana mak ε ne Ghayus mōo nyaag'am me di ekwyel ne etsēetse o. **2** Mōo nyaag'am me di ekwyel o, me kwyel ε náá, mesa djas ee wō di esa ε, ye loo. Da wō baadi ne nyel εnyoεpe dák wo di ghiŋ to Sisim ε. **3** Tin, me nadyeebamyaala egheŋ bōn nyooog natuula, banya me dák wō di sosoob tō etsēetse ε, ne dák wō di eke tō etsēetse ε. **4** Ye tok ne dhiiti sonok di edje me mēmyaala dhaa e sok me di egwak náá, bōo bam εpeke εnyoεpe tō etsēetse ε. **5** Mōo nyaag'am me di ekwyel o, esosoob bō εpenyen tō etep djas ee wō di esa ne bōn nyooog ε, ye nakoozodi náá bε é bedjon. **6** Tin, bedhiiti bot tō sama bot ε wō nakwyee o, bε naalee kwyel wō di ne yε ne noo ε, e mis me zεegə bot ε mendjaala mena. «Iyee» kwyeea bε, étep bε neegoola medjon mōo dák ye di egoka ne esael tō ekwosak ε Zeeb ε. **7** Tin, bε naató kesa mesa ε Klisto. Bε nató ε, bōo ààmyaal sa wat ne bot ε di ààdum koj ne Zeeb o. **8** Ye goka é náá, mena kwyekə mbi binok bot, etee náá, mena ne bε noo needi lōog wat tō esa mesa me egoola etsēetse. **9** Mε kwyal ba mōo pes mēkana mak ε étep bot ε zεegə mendjaala men. Tin, Dhyotelf mot di esuu edjeed etep djas o, nyε ààkwyel egwak sa me di eleε ε. **10** Étep tak ε dinaa, e sok me aazyε é me waalee embee etep djas ee nyε di esa ε. Nyey mot di eleε eleŋ etsal ne embee etep kō elo bina o. Nyε ààpasik tin, nyε ne byen náá, bōn nyεeg bot ε di ezyε medjon o, sulal pε daa le. Nyε ne lu bedhiiti bōn nyεeg bina náá, bε nàmyaal náá bot ε di ezyε medjon o sulal pε yōbo. Tin, nyε ne lu bε, nyε ne so bε tō zεegə bot ε mendjaala. **11** Deenek, mōo nyaag'am me di ekwyel o, nābarja sa di àànyo ε, banya sa dinaa, ye é εnyoεpe ε. Tin, mot di esa enem esa o, nyε é mōo Zeeb. Mot di esa embee mesa o, nyε ààgu Zeeb. **12** Ye kabé Dhemetulus o, bot djas εpelεe enem esa ee nyε di esa ε, ne etsēetse di tō ε le εpelyal náá, ye é tseetse. Bisō pe εpebaalee enem esa bε, tin, wō ne gu náá, sa bis di eleε ε ye é tseetse. **13** Mε aabaadie ne bεtε ne etep e eleε wō, tin, me ààkwyel náá me kwyal yε ne kwos ne medii me tak. **14** Mε é ne εbwaalel náá, mena waaboma tō melu mak. E di'enek, menabel bebá waamo. Beta náá, eghwyem di ne no. Beso bō eeswos wō. Swosa bōo beso bina sa wō ààdjisa mot ngōt.

Zuud

1 Ye é mam Yude, kwom e mesa ε Yezu Klisto, mən nyεeg ε Zak. Mε kwyal ε biyo məkana mak, biyo bot ε Zeeb nazedjoo ɔ, biyo bot ε Zeeb sεeg di ekwyel ɔ, biyo bot ε Yezu Klisto di ebaal ɔ. **2** Beta náá, Zeeb dje bin bete ne lyem ghoj, egwyem ne kwyel. **3** Boo nyaag'am me di ekwyel ɔ, me nabe é ne gwyes ekwyal bin məkana ko esu ε tsik na kom-kom Zeeb natsik mena ε, deenek, ye goka é náá, me kwyal bin məkana mak étep edje bin megħaaz, bi needuu tuub étep edum ε kon ne Zeeb nazedjeara kom-kom ne bot ε nadee ɔ. **4** Tin, bedhiiti bot ε na mbee mspēk eezeni tō len syaab. Be εpeliig sa enem ne embee Zeeb'ena di eleε ε, étep be neediyal menyel dum ne embee məfulu mao. Deenek, be eelum kon ne Yezu Klisto sim Għej'enaka, sim lyoel'enaka. Tin, ekwyala naazelolee mbi fej di ebwood be ε. **5** Bela náá, bi eezegu etep binek djas enyøpe. Deenek, me kaada bin ε dáa Għej natsik bao Yisala l pe kyee dik Ezipte ε, bhii tak, nyε naazegó bot ε nadi ààdum kon ne ne ɔ. **6** Baataalaka dōo ne efop nadi ààkwyel edi e edi Zeeb nanεeg be ɔ, bao ε batadus edi be nadidi ɔ. Wô gwaa, Zeeb zenoo be, kôl be ne ekel eghwooz kom-kom. Bhii tak, nyε eezediyal be tō għoogħom kékum e boo dwoo epé bao. (aiōnios g126) **7** Taalaka dōo ne eghaada Sodom ne Ghomord, zenoo eghaada nadi e mengwoob ε: bot ε eghaada tak nadi é ne embee məfulu dáa efop binok, be nadi é ne mbee məzo, ne dħiiti mezel me edi ebá ee Zeeb di ààkwyel náá, ye sael ε. Tin, be é tō fej du na kom-kom. Yenek ε, dáa Zeeb dul menabelka djas melo ε. (aiōnios g166) **8** Bot ε nazeni tō len syaab ɔ, ye é deenek ε be dyeebasa. Ne mbee esimza be di ne ye ε, be εpisyem ne menyel mao, be εpebyasal eghej Zeeb, be εpenyek duma efop di tō gwoo ɔ. **9** Tin, konyel Mesel kukuma efop nabe é ààkosa ye. Tō ewo be ne satan, e sok be nadi esuu muu ε Moiiz ε, fofop Mesel nabe é ààkolee nyε, nyε nazoke ne ne ε náá: «beta náá, Għej wa wo e fej!» **10** Bot binok lee ε sa be di ààgu ε, sa be di egu ε, be gu ye é dáa betit, bot ε di ààtiibal ɔ, ye é etep binek ε di esa náá, be wo ze. **11** «Hal! Kpaaghōj ne noo, etee náá, be naadu ko ε Kayin, be eewo ze dáa Bhalaam etep epata. Tin, be nagħwye é etee náá be naalyel elo dáa Koole. **12** Be é bot ε di ekus eghuub, e sok bi di tō zεegha ċbyoŋ ε ede edee bi ne bōn nyεeg bin ε. E di'enek, be bōl ċbyoŋ ε, àabis mot, àabbé ne syen, be é dáa egħuud di ewo tō gwoo ne pup

ε, tin bhi kadi é àànee. Be é dáa ele di ààwum ε ye nakoozodi e mbu di egoka ne ewum ε. Tin, ye guaa ɔ, ye waabaagħwye, għwyea sis. **13** Deenek, be é tyee bħuuge boo dii meson di dheegel ċbużeppε ε, be wyisal embee məfulu mao ε «pwalej» e mis me bot dáa boo dii meson dyeebawyi sal eput esonok di emwasaa totak ε. Be é dhatyee ekwyikwyen di ewo dáa eghwak to medii ε. Tin, tō di meghomla, Zeeb naazekkoosal be di na kom-kom. (aiōn g165) **14** Enok, bħaab'enaka yii eten ne ebá bħis Adam, naaloolee náá: «Beeka, Għej speċeżu alu ne alu ne efop be nadee, **15** étep εzepéε bot ε bao djas. Tin, nyε waakwyesal bot ε mesyem ndje sas, ko esu ε embee mesa mao ee be nasa ne Zeeb ε. Dōo ne embee məkpa me bot ε mesyem di ààkaab bot o naleloó nyε é.» **16** Bot binok, tok ne memyaala to elyem bao, mesa mao ε etajjal, be ke é dáa elyem bao di ekwos ε. Be lii ne bot ε ne ċebet, be ne sa məkōj kōlo e bot, étep be neebela sa be di esaj ε. **17** Ye kabebiyo ɔ, bao nyaag'am me di ekwyel ɔ, taalaka məkpa me bot ε l-woma ε Għej'enaka Yezu Klisto nagħola bin ε. **18** Ye nabe é, be eeliee ne nen náá: «e mesik me bao, ye aadi é ne bot aawyii bin, be aazodi eke ε to mbee məkwosak me elyem bao.» **19** Be é binok, bot ε εzem, bot ε di ewa mbek ɔ, be tok ne sisim ε Zeeb tō loo, be ke é ne ekwosak ε epuud bao tyee betit. **20** Ye kabebiyo bao nyaag'am me di ekwyel ɔ, saka náá, tsik' en keko e dees edum ε konj len ne Zeeb, Djaalaka ne məbwala me Sisim na Dax. **21** Waka lyem tō kwyel ε Zeeb, étep ebwood dwoo Għej'enaka Yezu Klisto aadje mena tsik na kom-kom ko esu ε lyem għoñ'. (aiōnios g166) **22** Dika ne għoġnej ne bot ε di ekaab edum ε konj ɔ. **23** Deenek, ye é ne bedhiiti bot ε dinia, bi ε ne ghwiyl ε tsik be εwiyasal ε be tō du epé ɔ. Ye kabeb bedhiiti bot ɔ, dika ne lyem għoġnej ne noo, dika ne etson, eghej bi ne be noo edi wat ɔ, ekaab náá, be εzekful bin elo ne mbee məfulu mao. **24** Dum ne mot di ebaal bin étep bi needi ààsyem, mot di ne ghwiyl ε baadis bin mesyem etee náá, bi needi dees, ne memyaala tō duma ye, **25** ne sim Zeeb'enaka ngħot, metsik-bot menaka, ko lo ε Yezu Klisto Għej'enaka. Beta náá, duma, ne məbwala, ne ngek' ε dōo ne ekukuma be, di ne ne nenak, kom-kom sii ne kom! Ye di deenek! (aiōn g165)

ε Sisim Zanj nabee

1 Mekana mak é ne etep nadi to so ee Yezu Klisto nawyisal ye popoopwon ε. Zeeb natel nye etep tak ε, etep nye neelyaal bot ε mesa me sa di ye eezeko ne esael ε. Deenek, Yezu naakyeed fofop'ε pe dāa Zanj mot-mesa me, etee náá, nye neetel nye etep binek. **2** Mam tsaa-ses Zanj me lee é náá, etep djas me nabee ε, ye émekpa me Zeeb ne etseetse ee Yezu Klisto natel me ε. **3** Memyaala ne mot di elaa mekana mak ε, memyaala ne mot di egwak mekpa me di edus pe daa Zeeb, da nye é di elooba eñyøepe ne etep di kwyala wak ε! Etee náá, ewala di náá, etep binek djas aasael ε ye eezekunaa. **4** Ye é mam Zanj, me eeswos bot ε zeega mendjaa mendjaala eten ne ebá di pe kyee dik Azi ε. Beta náá, enem ne embes ne egwyem di ne nen ne din ε Zeeb mot di ε, mot nadi ε, mot di ezye ε. Beta náá, esisim eten ne ebá dyeebadi sok bhwoob bóó mekoozi me ε, dje bin egwyem. **5** Beta náá, Yezu Klisto, mot di tsaa-ses to esosoob ε, mot di mot meken nagomelaa pak myor ε, mot di mon Mekoozi me bémekoozi me di ko εko ε bós'ak ε, dje bin egwyem. Klisto ne kwyel ε mena, nye naapek mena to mesyem ne eka nyel emet buwa. **6** Nye eesa náá, mena dika eyon ε beghaa-Zeeb etep esa mesa me Zeeb Seeg. Beta náá, duma ne mebwala di ne ne kom-kom sii ne kom! Amen. (aión g165) **7** Beeka, nye epezye to eguu! Bot djas ε waabee nye ne mis mao, doo ne bot ε nalum nye ne ekoo ε, membyak djas di ko εko ε bós ε waadje egwyε ko esu ε le. Tseetse! Amen. **8** Ghej Zeeb ke é náá: «Me é Alfa ne Omegha», mot di ε, mot nadi ε, mot di ezye ε, Zeeb Mekaake. **9** Ye é mam Zanj, mon ε nyeeε'en, mot di eggee ne nen to mezuk ε, mot di eggee ne nen to zii sama ne Yezu ε. Me naakyeedaa ne bhel pe kyee dik ghol Patmos ko esu ε esosoob bam dum ne mekpa ε Zeeb, ne etep me nagoola ko esu ε Yezu ε. **10** Tin, é elu ε Ghej, dhiiti dwoo yenga, Sisim na Dëe naazemet me. Me naazegwak dhiiti gwood eeloo bhis kon'am elyelere tyee tøn. **11** Gwood tak nake ne nam ε náá: «Etep wo di ebee ε, kwyala ye to mekana da wo kyeed ye pe ezeeε mendjaa me mendjaala eten ne ebá bak: zeeε mendjaala ghaada Efiez ne yii Similin, ne yii Peelgham ne yii Tyatiid ne yii Saaldes ne yii Filadhelfi zenoo yii Laodhise.» **12** Tin, me naazeliigel etep edjoak mot nadi elii ne nam ε, wo gwak me zebee dhiiti sa di ekela elama eten ne ebá nalulaa ne lóoad. **13** Kuku elama binek, ye nadi é ne dhiiti djema ee nojel

ne Mot. Nye nabot ε dhiiti ndjookuwa na gólobo ne mbaab nasaa ne lóod ε. **14** Bhoo lo'e nadi é mepum dhaa tye dáa epyaab, mis me nadi ekas dáa gel du, **15** meko me nadi é toobelaa dáa gwooz to boo du. Gwood'ε nadi egek é ekeε bhuughe boo dii meson. **16** To mbo eghεj be, nye namet ε ekwyikwyen eten ne ebá. Nuub'ε nadi ewyisal pel na wol-wol. Bhwoob'ε nadi ekas elyelere dáa mekas me gwyees é kuku dwoo. **17** Eghεj me nabee nye ε, wo gwaa, me zeghaaga si meko me ekeε mot di náá, nye eezegwyε ε. Tin, nye eezekel mbo ε ghej be ko lam. É di'enek, nye eezeket ne nam náá: «Nabem ba, mam é di Mekén ne Mesik. **18** Mam é di mot di ne tsik ε, me naagwyε, tin, nenak, me moo é ne tsik kom-kom sii ne kom. Deenek, mam ε di ne ghwyil ko esyee. Mam ε di ne ghwyil ko del ε bot ε nazegwyε ε. (aión g165, Hadés g86) **19** Kwyala sa wó bee ε: sa di ε, ne sa aazyε ε. **20** Gwaka esuk mebwala me ekwyikwyen eten ne ebá wó bee to mbo ε ghej bam ε, ne esuk ε mebwala me elama eten ne ebá nasaa ne lóod ε. Ekwyikwyen eten ne ebá kwyel elyaaε ε, efofop yii ezeε mendjaa me mendjaala eten ne bebá. Tin, elama eten ne ebá binek kalyaaε ε, ezeε mendjaa me mendjaala eten ne ebá.»

2 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Efiez mekana náá: «Mot di ne ekwyikwyen eten ne ebá to mbo ε ghej be ε, mot di eke kuku dhiiti sa di kela elama eten ne ebá nalulaa ne lóod ε, lee é náá: **2** Me ne gu mesa mo, me ne gu mezuk mo, me ne gu zii wó di ne ye ε. Me ne gu náá, wó ààmaad bot ε di esa ebiyo ε. Wó naasan egū bot ε di ekoo bot náá, be é bot ε lwoma ε, batakegu náá, be tok bot ε lwoma, be koo bot ε kooa. **3** Wó é ne zii, wó naazuk étep'am, é di'enek, wó nabe é ne megħaaz. **4** Tin, me epekwyl edul wó melo: wó ààkakwyel me dáa wó nadi ekwyel me é meken ε. **5** Taala wó wó emet di wó wo o! Swoola mefulu mo, da wó é sa mesa me wó nasesa sok é meken ε. Tin, wó byen eswola oo, me aazyε pe daa ló da me é dis lama yo é di di ε. **6** Tin, wó é ne sa wat me di emyaala ne nō ko esu ε tak ε: ye é náá, wó ne bhina mesa me zeeε bot ε di edjóoaa eNikolayit, yii mam emet di ebhina ε. **7** «Beta náá, mot di ne melo ε, nye gwak, sa Sisim di elεs ne ezeeε mendjaala ε! «Tin, ne bot aakwak ε, me aadje be bum le tsik di to Paladi Zeeb ε.» **8** «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Similin mekana náá: «Mot di meken ne mesik ε, mot nagwyε da gom ε, lee é náá: **9** Me ne gu mezuk mo ne edjel bo. Gua náá, wó é mot ekum. Me ne gu mebhékel me bot ε

di eke náá, be é bot ε mbyak eYuda ε di ebyak wó o. Bela náá, be tok bot ε mbyak eYuda: be é bot ε zeega Satan. 10 Nabem kεj ne mezuk ee wó aaboma ne ye ε. Gwaka: Dim motmekoj ε waawa bin tó mebhossal, nye waawa bête ne bot pak'en e membok, bi é waatiigaa edi melu kam. Tin, dia sosoob kékum dwoo esyee ε lo, é di'enek, me aadje wó kótó duu e tsik na kom-kom. 11 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di elée ne ezeega mendjaala ε! «Bot aakwak o, be aanàkwaakabaagwyε ngwyε sis.» 12 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Peelgham mekana náá: «Mot di ne pel na wol-wol é mbo o lee ε: 13 Me ne gu edi wó di o: di Satan di ndiidel kó bóó mekoozi me o. Wó é sosoob ne nam, wó ààpakat edum ε konj ε lo ne nam, ye nakoozobe eghej Atipas mot nadi tsaa-ses yam to esosoob nagóoa pe da len, edi Satan di o. 14 Tin, me é ne dhiiti ba bōo esonok di náá, me aadul wó melo étep tak ε: to zeega mendjaala mo, wóy é ne bedhiiti bot ε di náá, be spedu melyo me Bhalaam o. Bhalaam é mot nadi ebosal mekoozi Bhalak náá, nye laab bon ε Yisalael étep be neede betit ε nakaa benaghise ye ε ebuwa o, ne edjaaz be é mezo. 15 Deenek, ye é pe ε ne bedhiiti bot ε di náá, be spedu melyo me Nikolayit pe daa lo. 16 Swoola mefulu mo. Ye di ààbe deenek o, me aanàboya ne ezye pe daa lo, da me elumla ne bot binok ne pel di ewyis to nuub'am ε. 17 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di elée ne ezeega mendjaala ε! «Ne bot ε aakwak o, me aadje be edee e syela di edjooaa Man ε. Me waadje mot ne mot ekok ε na puu. Pe kó ekok ε tak é ne ekwyala din na bes bot di ààgu, ye di ààbe mot di ebela ye o.» 18 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Tyatiid mekana náá: «Mon ε Zeeb, mot mis me di egel dáa boo ngel du o, mot meko me di tóobelaa dáa gwooz tó boo du lee é náá: 19 Me ne gu mesa mo, ne kwyel'o, ne esosoob bo, me ne gu esa ε lo, zenoo zii yo. Deenek, me eezegu mos náá, mesa me wó kadi esa mos'aak eedhaa yii meken. 20 Tin, me epewkyel edul wo melo: wo spedjes Jezabel, moma di ekoo bot o, nye di ngoolel-mekpa ε Zeeb. Melyo me epesa é náá, bot ε mesa mam wo ze, ye é spedjes be náá, be sa mezo ne ede betit ε nakaa benaghise ebuwa ε. 21 Me eebet nye ba mo pes ewala etee náá, nye neeswoola mefulu. Tin, nye ààkwyel ekat mezo me. 22 Étep tak ε di náá, me aadum nye si ko goj mezuk. Me waawa bot ε di egyee sama ne ne é sa mezo o tó boo mezuk. Ye é di náá, be eeswoola mefulu moa da be é bet edu ε nye o, mezuk me tak aanàbela

be. 23 Me waagó bedjekel be. Tin, ezeega mendjaala djas aagu náá, ye é mam ε di egū esiiza ne mekwasak me bot ε bōs. Me waawa mot ne mot efute e mesa me nye nasa ε. 24 Ye kabé biyo bot ε zeega mendjaala me ghaada Tyatiid o, biyo bot ε di ààdu embee melyo menek o, biyo bot ε di ààsaŋ egū é sa di edjooaa "esa e syela e Satan o" gwakeka sa me di elee ne nen ε: me ààpabaadje bin dhiiti ebep. 25 Tin, sa bi zebela é, metka ye ghij kekum ewala me aazyε ε. 26 «É di'enek, mot aakwak o, mot aasa ekwasak ε lam kékum dwoo mesik o, me waadje nye ghwyil kó membyak djas. 27 Nyé aadjeed be é ne sek ghwooz, nye watwaal be dáa mebhe me dyak. 28 Saag'am ε nadje me ekukuma e tak. Me waadje nye dōo ne kwyikwyen e melem. 29 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di elée ne ezeega mendjaala ε!»

3 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Saad mekana náá: «Mot di ne eSisim eten ne ebá ε Zeeb, ne ekwyikwyen eten ne ebá o lee ε: Me ne gu mesa mo, me ne gu náá, wó é ne dék dáa mot di ne tsik o, ghuna wó eezegwyε. 2 Dia ndjem, djea meghaaz ne sa lik to lo ε, sa di ekunaa ne egwyε ε. Etee náá, me eebee náá, wó tok ne mbēe mesa me di enyε é mis me Zeeb'am ε. 3 Taala melyo me wó nazebela ε, ne tyee wó nazegwak ε. Dia sosoob ne ye, da wó é swoola mefulu mo. Tin, wó di ààdi ndjem o, wó aaseka me pe daa lo é zaka dáa mot djii, wó àànawkaagu ewala ee me aatuula ε. 4 É di'enek, ye é ne bedhiiti bon ε nyooq pe ghaada Saad di náá, be ààpasa náá, ekaad bōo ni mendi. É di'enek, be é bot ε di egoka ne ebōt ekaad na puu, étep be neekε ngoj lōog sama ne nam. 5 «Tin, mot aakwak o, nye waabōt ekaad na puu. Tin, me aanàkwaadis din ε le to mekana me tsik, me waamyam é mis me Saag'am, ne é mis me efop náá, nye é ngbam. 6 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di elée ne ezeega mendjaala ε!» 7 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Filadhelfi mekana náá: «Mot eDεε, mot etseetse lee ε, nye é mot di ne sap ε mekoozi Dhavid o, é ghej nye di edi ε, ye tok ne mot aadiyal, é ghej nye di ediyal ε, ye tok ne mot aadiii: 8 Me ne gu mesa mo, sok bhwoob'o me eedii εbe ε ndjaa di náá, dhiiti mot tok ne ghwyil εdiyal ε. Etee náá, wó tok ne ghwyil ebuepe, wó eelooba ne mekpa mam, wó ààpaswonal me. 9 Beeka sa me aasa ne bot ε zeega Satan ε, bot ε di ekoo bot náá, be é bot ε mbyak eYuda ghuna be tok bot ε mbyak eYuda o: me waapus be ne

bhel náá, be zekwyit meboj si meko mō étep be neegu náá, me ne kwyel wō. 10 Dáá ye di náá, wō eelooba ne etir ε ewa zii ε, mam pe ē me waabaal wō é ghej mezuk aazyε kō eko ε bōs étep ewa bot tō mebhowlā ε. 11 Me moo aazyε. Baala enyoepe sa wō di ne ye ε, etee náá, mot needi ààdék kōtō duu yō. 12 «Mot aakwak o, me waasa náá, nye di egwyij tō ndjaa Zeeb'am, nye aanàbaawyis pε kel. Me waakwyal din ε Zeeb'am kō le, dōo ne din ε ghaada Zeeb'am, Yeluzalem na bes di edus pε tō gwoo pε daa Zeeb'am ε. Me waakwyal dōo ne din ε lam na bes pe kō le. 13 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di eleε ne ezεega mendjaala el!» 14 «Kwyala fofop ndjaa mendjaala ghaada Filadhelfi mēkana náá: «Mot di edjooaa Amen o, sosoob tsaa-ses o, etseetse o, mot meken kō esa ee Zeeb nakus kō bhwak o lee ε: 15 Me ne gu mesa mō, me ne gu náá: Wō ààgoo, wō ààtela pe. Ye ē pe di ē di náá, wō epegoo neghu wō epetela oō! 16 Tin, dáá ye di náá, wō ē pak megoo ne metela ε, wō ààgoo, wō ààtela, me waago wo daa dhoo. 17 Wō ke ē náá: "Me ē mot ekum, me moo ē ne bete ne mevu, me tok esaa dhiiti sonok." ē di'enek, wō ààgu mbi mot mezuk, mot mēbōs, djel mot, mot edhim, mot eduuba wō di ε. 18 Dum ne tep tak ε me di edje wō melyo náá, wō bōm tete lōo di náá, ye eezedisa mendi ne du ε pe daa lam. Deenek ē wō aadi tete mot ekum. Da wō ebaabōm ekaad e na puu, étep esel ben toto yō, étep wō needi ààbē ne syen edi ε ben toto. Wō ē bōm dōo ne met me egwom ε mis mō étep, wō neebaanyaa sok. 19 Me ne biyo ne bot ε me di ekwyel o, me ne wa be ē fej. Tin, wa lyem to mesa, da wō ē swoola mēfulu. 20 Gwaka, me eetyaa ē εbe ε ndjaa, me epediig. Mot ε gwak gwood'am da nye ē dī εbe ε ndjaj'ε oō, me waani tō ndjaj'ε. Tin, me waade edee ē di wat bis ne ne, nyey ne nam. 21 «Ē di'enek, mot aakwak oō, me waasa náá, nye di sama ne nam kō bōó mēkoozi mam. Ye ē dáá mam, me eekwak bhii tak, me eebe di sama ne Saag'am kō bōó mēkoozi me. 22 «Beta náá, mot di ne melo o, nye gwak, sa Sisim di eleε ne ezεega mendjaala el!»

4 Bhii tak, dhiiti sonok naazetelaa me, wō gwak me zebbee dhiiti ebe ndjaa zokazebεjel pε tō gwoo. Tin, gwood me nagwak elii ne nam sok ε, gwood nadi egel dáá tōj ε, eezekne ne nam náá: «Byeta pε kak, me lyaal wō sa aatuula bhii tak ε.» 2 Kaseka ε, Sisim eezemet me. Ye nabε ē ne bōó mēkoozi pε tō gwoo, kō bōó tak ye nabε ē ne mot ndiindil. 3 Mot nadi ndiindil

kō bōó mēkoozi tak o, bhwoob'ε nadi ē ekaserepē dāá mēkok me metaj di edjooaa yaspe ne saaldwan ε. ē di'enek, kō eko ε le nadi ē ne dhiya na kas-kas dāá ekok ε di edjooaa emelood ε naatyε kō bōó mēkoozi me tak. 4 ē mengwoob me bōó mēkoozi tak, ye nabε ē ne bedhiiti mebhōó mēkam-mēmbā ne ená. Tin, kō mebhōó menek, bēpaa mēkam-mēmbā ne ená nadi ē mendiindel kō tak. Be nadi ē ne ekaad na puu ē menyel, ne ekōtō beghej nasaa ne lōo dōo ε elo. 5 Mengwyes, bhyeed ne beghel eko nadi ewyis kō bōó mēkoozi menek. Sok bhwoob bōó mēkoozi, ye nabε ē ne elama eten ne ebā nadi egoo elyelepe ε, mengel me elama binek ē eSisim eten ne ebā ε Zeeb. 6 Sok bhwoob bōó mēkoozi menek, ye nabε ē ne dhiiti sonok ekēe boo dii meson ē djhaazal dāá ekok ε metaadak, dāá ekok na dhyaaaz-dhyaaaz. Tin, kuku bōó mēkoozi ne ē mengwoob me tak, ye nabε ē ne dhiiti membi me edjema ená di ne tsik o. ē menyel mōo, ye nadi ē ne ebhum emis pε mebhwoob ne pε ekōj bōo. 7 Djema di ne tsik o, yii meken pak'ōo nadi enojet ε ne boo ghee, yii bhōoba nadi enojet ε ne mōn ngombé, yii eləl, bhwoob'ε nadi ē dáá yii mot, yii ená, nakadi enojet ē ne bhyel ē pilal. 8 Pak edjema ená di ne tsik binok o, ngöt-ngöt nadi ē ne mebhap eten ne wat, me nyel mōo ne si mebhap mōo nadi ē «kpeenj» ne mis e tak. Tin, mwos ne pum be nadi edjeeb ààwala náá: «Deε, Deε, Deε, Gherj Zeeb, Zeeb Mēkake, nyey ē nadi, nyey ē di, nyey ē di ezy!» 9 ē mewala djas, edjema di ne tsik o binok nadi edjeeb étep edje duma, ne duu, ne eghaapee mot di ndiindil kō bōó mēkoozi o, mot di ne tsik kōm-kōm sii ne kōm o, (aiōn g165) 10 bēpaa mēkam-mēmbā ne ená naazeghaaga si, sok bhwoob mot di pε kō bōó mēkoozi o, bhii tak be eezekwyit meboj mōo si, sok bhwoob mot di ne tsik kōm-kōm sii ne kōm o. Be naadis ekōtō beghej bōo lōo ye sok bhwoob bōó mēkoozi, bōo eke náá: (aiōn g165) 11 «Gherj, Zeeb'es, wōy ē di egoka, ne edjea duma, ne duu zenōo mebwala, etee náá, wōy ē nakus esonok djas, esonok binek nakusaa ē, ē ekwosak ε lo!»

5 Bhii tak me eebee mēkana wola dáá bum tō mbo mot nadi ndiindil kō bōó mēkoozi o. Mēkana me tak nabε ē ne ekwyala to tak ne e ekōj tak. Ye nabε ē tijela, ne metuña eten ne ebā be nabek luk kō tak ε. 2 Bhii tak, me eebaazebēe dhiiti fofop na mebwala etuud elyelepe náá: «Eze di egoka ne eko metuña nabekaa luk kō tak ε, da nye dii mēkana?» 3 Tin, ye

nabe é ààbè ne mot pe to gwoo, ne pe kò bøs, zenøo si bøs di ne ghwyil ediimekana da laa ye. 4 É di'enek, me moo tin edje ebuepe etee náá, ye tok ne dhiiti mot nadi egoka ne ediimekana menek da nyé é laa ye. 5 Tin, wò gwak paa ngot zéke ne nam náá: «Sa wò ààdje. Beea: Boo ghee bot ε mbyak eYuda, ngo nyeeeg mekoozi Dhavid, nyé eekwak, nyé é di egoka ne ediimekana me tsik ne éko metuña meten ne ebá binek.» 6 Bhii tak, me eezabee mòn bhata ngot titel kuku ewbak pak bóó mekoozi ne edjema ená di ne tsik o, zenøo bøpaa nakaal be o. Mòn Bhata tak nadi é tyee tit nagóoa étep buwa o. Mòn bhata tak nadi é ne melak meten ne ebá, ne mis meten ne ebá. Mis meten ne ebá binek lyaal ε, esisim eten ne ebá Zeeb nazedhis kò éko ε bøs djas ε. 7 Wò gwak Mòn Bhata zetiila étep ezenøo mekana nadi tò mbo e ghej e mot nadi ndiindil kò bóó mekoozi o. 8 É ghej nyé nanøo mekana ε, wò gwak edjema ená di ne tsik o, ne bøpaa mekam-membá ne ená zokazeghaaga si sok bhwoob ε Mòn Bhata. Mot ne mot nabe é ne sandjo é mbo ne ebæle nasaa ne lood ε «tøø» ne bemananas di edjóoa øøsø ε. Bemananas menek é mendjaala me bot ε edee. 9 Tin, be nadi etii djeeb na bes náá: «Wò goka é ne øøsø mekana, da wò é kò metuña nabekaa luk kò tak ε, etee náá, wò naagóoa tyee buwa, ne ghiya yo, wò eepék bot étep Zeeb, bot ε kyee mel djas, bot ε membyak djas, bot ε elii djas, ne bot ε medhik djas. 10 Wò eesa náá, be di eyoij, be di beghaa ε Zeeb étep Zeeb'enaka, be waakok kò éko ε bøs djas.» 11 Me nabaadi é me dinaa edjoak, wò gwak me zegwak gwood medhuu me efop: Ye nabe é efop medhuu-medhuu ààbè ne dää laa. Be nadi é é mengwoob me edjema ená di ne tsik o, ne bøpaa kii boma. 12 Be nadi ekim elyelere náá: «Mòn Bhata nagóoa étep buwa o, nyé é di goka ne ebela, mebwala, ne mevu, ne etsoj, ne ghwyil, duu, ne duma ne eseaa metell». 13 Me naabaagwak esa djas di pe to gwoo é, ne esa ee di kò bøs é, ne esa di si bøs é, ne yii di to eboo dii mesøn ε, esa e bhwak djas nadi edjeeb náá: «Ne mot di ndiindil kò bóó mekoozi o, døø ne mon bhata, eseaa metel, ne duu, duma, ne eghen di kom-kom sii ne kom!» (aiõn g165) 14 Tin, wò gwak edjema ená di ne tsik o, zebøza: «Amen». É di'enek, bøpaa eezeghaaga, da kwiyit meboj si étep eduwal ε Mòn Bhata.

6 Bhii tak, me eezabee mòn bhata e kò etuña meken tò metuña eten ne ebá be nabek luk kò tak ε. Me eezegwak djema ngot tò edjema ená di ne tsik o é bam

elyelere dää ghel éko náá: «Dha!» 2 Me eezabee dhiiti yaaga na puu. Mot nadi kò tak o, nyé nadi é ne bhan é mbo, be naadje nyé kòtø beghej. Tin, nyé eezetø dää ghej mot, étep ebaakekwak kwaka sis. 3 É ghej mòn bhata nako etuña yii bhooba nabekaa luk é tak ε, me eezegwak djema e bhooba pak edjema ená di ne tsik o, é ke náá: «Dhal!» 4 Tin, dhiiti yaaga eezewyis, nyé nadi é tøøbelaa dää du. Mot nadi kò tak o, nyé naadjea eghen esaab egwyem nadi kò éko ε bas étep bot neégónel pak'øø ε. É di'enek, boo pel naadjea nyé. 5 É ghej mòn bhata nako etuña yii el el nabekaa luk é tak ε, me eezegwak djema yii el el pak edjema di ne tsik o eezek: «Dhal!» Bhii tak, me eezabee dhiiti yaaga na dhøø é zye. Mot nadi kò tak o nabe é ne sa be di etsel esonok ne ye ε é mbo. 6 Bhii tak, me naagwak tyee dhiiti gwood é gek pak edjema ená di ne tsik o. Gwood tak nadi eke é: «Kilo wat ebum e ble é ne efute e mesa me dwoo wat. Tin, ekilo el el ebum be di edjoo øøg é ne efute e mesa me dwoo wat. É di'enek, sa wò àapul mul ne menyok me vin.» 7 É ghej mòn bhata nako etuña yii ená nabekaa luk e tak ε, me eezegwak djema yii ená di ne tsik o é ke náá: «Dhal!» 8 Bhii tak, me eezabee dhiiti yaaga na dhøø eka e koko zesø ε. Mot nadi kò yaaga tak o, din ε le nabe é «esye», deenek, zula bot ε zegwyø o nadi edu nyé pe bhis. Tin, ghwyil egó ε bot naadjea be kò ba mòn kyee bøs étep be neegó bot ne pel. Be neegó bot ne pwom edee, ne egum zenøo betit be na nyannyán di kò éko ε bøs ε. (Hadès g96) 9 É ghej mon bhata nako etuña yii eten nabekaa luk kò tak ε, me eezabee si mesa ebuwa, esisim e bot ε nagóoa e buwa etee be nadi é sosoob tò mekpa me Zeeb ne ebaadi etsaa-ses e Zeeb. 10 Be naazetsim elyelere: «Ghej mot eDøø, mot eTseetse, wò aaboopéε bot ε bøs'ak den, étep ewa be é fen etee náá, be naagó bis?» 11 É di'enek, be naadje mot ne mot pak'øø løø na puu. Wò gwak nyé zéke ne nøø náá, be pokogwaal ba møø ewala batsa, étep eбwood náá be bil metaj me bøn nyeeeg ne bot ε be ne be nøø nadi esa mesa o aagóoa dää bøø. 12 Bhii tak, me eezabee mon bhata zéko etuña eten ne wat be nabek luk kò tak ε. Tin, wò gwak bøs zedeegel elyelere. É di'enek, gwyés moo é «suut» dää kaad mot di ne pil ε. Tin, ngon moo é tøøbelaa dää ghiya. 13 Wò gwak ekwyikwén di pe to gwoo o, zékyit pe kò bøs ekeeb hum le fiigh di ekwyit e bøs ne ghuu ye di náá àawoozal ε. 14 Tin, gwoo naazewol nyel dää be dyeebawol bum ε. Metsok djas ne eghola djas naadisa

é edi nadidi o. **15** Bemekoozi, eboo ekukuma, ekukuma esodja, békum ε bot, bot ε di ne mēbwala o, ne ekwom e bot zenoo esejele ε bot, bōo djas naakesowa to eboo ghu mēkok pak metsok ne si ebat e mēkok. **16** Tin, be nadi eke ne metsok ne ebat mēkok náá: «Bilaka kō les, syelka bis étep bis needi etsetaεpe ne mot di pe kō bōó mēkoozi o, etsetaεpe ne εbuk ε mōn bhata. **17** Etee náá, boo dwoo εbuk ε lōo eezekum. Tin, εze aakopyet?»

7 Bhii tak, me naazebée efop ená metetel é etuma ená yii bōs. Deenek, be nadi esa náá, epup nadi edus pe edum e bōs ε di ààpupal kō eko ε bōs, ààpupal kō boo dii meson neghu, edeege-deegak le wat. **2** Bhii tak, me naabée dhiiti fofope é dus pe kyee εdjem ε dwoo. É mbō'ε, nyε nadi emet geka Zeeb mot di ne tsik o. Wō gwak, nyε zebam elyelεpe ne efop ená binok, bot ε Zeeb nadje be ghwyil étep esa εbiyo kō bōs ne to boo dii meson o náá: **3** «Sa bi ààleesa sa εbiyo kō eko ε bōs, ne to boo dii meson, neghu é le wat εsok ne mena ne waka geka kō bhata bhwoob bot ε mesa ε Zeeb'enaka.» **4** Bhii tak me naazegwak metaj me bot ε nabela geka Zeeb é bhata bhwoob'o. Ye nabe é bot bēmil dhet ne bēmil mēkam-mēná ne ená, to bot ε mbyak bōn Yisalael djas. **5** Tin, geka yenek nasaa é: to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bil del ε Yuda, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bil del ε Luben, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bil del ε Ghaad, **6** to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Aseed, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Neftali, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Manase, **7** to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Simeyon, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Levi, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Isakaad, **8** to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Zabulon, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Zozef, to bot bēmil kam ne bēmil εbá to bidel ε Beεzame. **9** Bhii tak, me naazebée zukamwaa ne mot metaj me wat di náá, mot tok ne ghwyil elaj ε. Ye nabe é, bot ε mēdhik djas, bot ε membyak djas, bot ε bhwak djas, zenoo bot ε elii djas. Deenek, be nadi é metetel sok bōó mēkoozi, sok bhwoob ε Mōn bhata. Bōo djas nabot ε elōbo e na puu ne elēe mēbhi é mēmbo. **10** Be nadi etsim elyelεpe náá: «Tsik dus é pe daa Zeeb'enaka, mot di kō bōó mēkoozi o, ne mōn bhata.» **11** E mengwoob me bōó mēkoozi ye nadi é ne edjema ená di ne tsik o, bhii tak bēpaa zenoo efop djas. Bōo djas naazekwyit mēboj bhwoob si sok bōó mēkoozi étep eduwal ε Zeeb. **12** Bōo eke: «Amen! Beta

náá, eduwal, ne dumā, ne etsoj, ne εbulal ε bhōo, ne duu, ne mēbwala, ne ghwyil, di ne Zeeb'enaka kom-kom sii ne kom! Amen!» (aiōn g165) **13** Ngöt to bēpaa eezedji me: «Bot ε zebat elōbo na puu binok é beze? Be dus paa?» **14** Me eezebōoza: «Ye é wōy é di egū, Ghēj'am!» Wō gwak, nyε eezeké ne nam: «Ye é bot ε naboma ne eboo mētiiga o. Be naagwyii elōbo bōo ne esa náá, ye pum ne ghiya mōn bhata.» **15** Dum ne tēp tak ε, be di metetel sok bōó mēkoozi ε Zeeb, to eduwal nyε mwos ne pum to ndjaa Zeeb. Tin, mot di ndiindel kō bōó mēkoozi o, nyε nyε εmet waabaal be to ndjaa Zeeb tak. **16** Deenek, be aanàbaagwak za ne gwyes medii. Be aanàbaagwak mēkas me gwyes, ààgwak-gwakak belaa. **17** Etee náá, mōn bhata di kuku bōó mēkoozi o, nyε waabaal be dāa mot di ebaal ebhata ε. Tin, nyε waadjed be to esōgō di edje tsik ε. É di'enek, Zeeb nyε εmet waasujal be menjal é mis.

8 É ghej Mōn bhata nakə etuŋa yii eten ne ebá nabekaa luk kō tak ε, wō gwak bhwak zedi «kup» to gwoo tyee di mōo pes εwala. **2** Tin, me eezebée efop eten ne ebá metetel sok bhwoob ε Zeeb. Be naazedje be etoj eten ne ebá. **3** Dhiiti fofope eezetyaa engwoob mesa ebuwa, nyε nadi é ne mōo buku nasaa ne loōd étep εdik ooso di ewyisal mbēe menuub ε. Be eezedje nyε bēte ne ooso étep nyε neeka ye loōg wat ne mendjaala me bot ε Zeeb e Zeeb, kō mesa ebuwa nasaa ne loōd di sok bhwoob bōó mēkoozi ε. **4** É di'enek, eguluk ndika ooso fofope dik ε, nadi edus to mbō'ε byet sok bhwood Zeeb dōo ne mendjaala me bot ε Zeeb e Zeeb. **5** Tin, wō gwak fofope zenoo mōo lojo be di edik be menanas ne ye ε. Nyε eezelwoodal ye ne du nyε nanoo kō mesa ebuwa ε, nyε eezemwas ye kō eko ε bōs. Wō gwak, ghel eko zebam, bhyeed gek, mengwyes gwyes, bōs dheegeel. **6** Tin, efop eten ne ebá nadi ne etoj eten ne ebá o, nadi ekomsa étep elōo etoj. **7** Tin, fofope mēken eezeloo tōj. Wō gwak, bhi bēte ne mētaadak ne du puuza ne ghiya zenoo kō eko ε bōs. Kyee wat mēkē melēl bōs ne bim ele, zenoo eka e bes djas naazedyak. **8** Bhii tak, fofope yii ebá eezeloo tōj. Dhiiti sonok tyee boo etsok ne ngel é tak naazeghaaga to boo dii meson. Wō gwak kyee wat mēkē melēl me boo dii meson zokazeliiza ghiya. **9** É di'enek, wō gwak εdhuu wat to mēdhuu melēl me edjema djas nadi ne tsik to boo dii meson o zokazegwyε. Dōo ne kyee εdhuu wat to mēdhuu melēl me mesuwa nadi kō boo dii meson o zokazetwaalel. **10** Fofope yii elēl naazeloo

təŋ, wə gwak boo kwyikwyen zədus pə eko, bil pə si. Kwyikwyen tak nadi egel dáa boo ngel lama. Ye nadus é pə eko, wə gwak ye zekwyit tə kyee wat eboo medhii tə ekyee eləl dəo ne tə esəoŋo. 11 Din ε kwyikwyen tak nabe é Abset. Kyee wat medhii tə ekyee eləl moo tin egwyeepe. É di'enek, bête ne bot ε nadə medii me tak ɔ naagwyε, etεε náá medii me tak nabe é ye moo ne sa di egó bot ε tə tak. 12 Fofop yii ená eezeləo təŋ. Wə gwak ye zenyuŋa e kyee wat tə ekyee eləl e gwyεs, ne kyee wat tə ekyee eləl ngən, baazənəo kyee wat tə ekyee eləl ekwyikwyen. Tin, Ye zəgwyiid, mwos tokape ne kyee wat tə ekyee eləl e mekas me, pum pe tokape ne kyee wat tə ekyee eləl e megwyiid me. 13 Tin, me eebaazegwyák, me eebee ε bhyel wat é pilal pə eko, me eegwak nyε ekim elyelεpe: «Ha mezuk! Ha mezuk! Ha mezuk ne bot ε bəs, é għejf efop eləl kalik ɔ aaləo yəbət etəŋ ε!»

9 Fofop yii eten eeləo ye təŋ. Me eezebée ε kwyikwyen wat edus pə tə eko kwyit é bəs. Kwyikwyen tak eedjeaa sap boo guk na dim-dim di ààbə ne esik ε. (Abyssos g12) 2 Kwyikwyen tak eezedii boo guk na dim-dim di ààbə ne esik ε, wə gwak eguluk etim tə tak. Eguluk tak nəjel é ne eguluk e boo du na bək-bək. Wə gwak gwyεs ne pup zəgwyiid ne eguluk binek. (Abyssos g12) 3 Etsemaaka naazewyis tə eguluk binek, wə gwak be zədjaadla kə bəs djas. Be naadjeara mebwala me di enəjel ne yii ebaaləl ε. 4 Deenek, be naalu be náá, be násaaab eka ne ele, ààsaab-saabak bədhiiti mebhæk. Tin, be goka ne εzosa εbiyo é ne bot ε di ààbə ne geka Zəeb kə ebhata-bhwoob bəs. 5 Ye ààpadjeara be ze náá, be gó bot góak, be zotiig be bengon eten. Tin, mezuk me etsemaaka binok aasa ne bot ε bəs ɔ, ye aakpaa dáa məpkaa me εbaaləl di ekwaal mot ε. 6 É melu menek, bot ε waasaa εsyee, εsyee aanàkwaazyε. Be waakwyel náá, be gwyε, tin, εsyee é waakaab be. 7 Etsemaaka binok nadi é dáa eyaaga zekomsa étεp ekelumla dəeb ε. Elo bəs nadi é ne ekoto begħej nasaan ne ləođ ε, mebhwoob məo nadi é dáa yii ebot. 8 Bhoo elo bəs nadi é dáa yii boa, medje məo nakadi é dáa medje me begħee. 9 Ebet bəs nadi é dáa ghun ghwooż. Għuula mebhap məo nadi é dáa għuula embem e yaaga di kelumla dəeb ε. 10 Etsemaaka binok nabe é ne mekkeez ne bəs megok é tak dáa ebaaləl. Be bela mebwala me εzuk ε bot tə bengon eten ε ne mekkeez menek. 11 Mekoozi məo é fofop nadjeaa guk na dim-dim ɔ. Tə lii Ebhele, be djóo nyε é Abadəŋ, tə lii Għelex

be djóo nyε é Apolyon, ye kwyel eləeé é «mot di epul o». (Abyssos g12) 12 Mezuk me məken eezedhaa. Bhii tak, ye é ne dhiiti mezuk membá di ebaazyε ε. 13 Bhii tak, fofop yii eten ne wat eləo ye təŋ. Me eezegwak gwood wat edus pə to etuma ená yii mesa ebuwa nasael ne ləođ yii di sok bhwoob Zəeb ε. 14 Tin, gwood'enek eezekie ne fofop yii eten ne wat nadi emet təŋ ɔ náá: «Tiia efop ená di kola engwoob boo soob na djatodjato di edjóoaa Efalat ε.» 15 É di'enek, be eezebet efop ená nadi be moo babeega étεp ewala elenek, étεp dwoo elenek, étεp ngən'enek, étεp mbu yenek, étεp be neekiegó edħuu ε bot wat tə medħuu məlel nadi kə eko ε bəs ɔ. 16 Be naalee me metaj me esodja bəs di elumla dəeb kə eyaaga ɔ, me nagwak é náá, be nabe é emiliyōn bedħet ebá. 17 Beeka dáa me nabee eyaaga ne esodja bəs di elumla dəeb kə tak ɔ tə dhyam: be nabot é eghun na təobelaa dáa du, dhoo dáa ekok ε metaj di edjóoaa safiidi ε, ndjemlaa dáa dhiiti mbi mesii me na goo-goo di edjóoaa suffel. Elo eyaaga tak nadi ε dáa elo eboo begħee. Enuub bəs wyisal é du ne eguluk dəo ne mesii me na goo-goo. 18 Du, eguluk, ne mesii me na goo-goo, di ewyis tə enuub eyaaga é, eboo mezuk məlel nagó edħuu wat tə medħuu məlel me bot ε bəs. 19 Etεε náá, mebwala me eyaaga é tə enuub bəs, ne tə mekkeez məo. Mekkeez məo é dáa benyo. Mekkeez məo tak é ne elo étεp εzuk ε bot. 20 Tin, bot ε nadi ààgwyε ne mezuk'enek o nabe é ààswoola məfulu məo. Be nadi eduduwal embee esisim, ne benaghise, yii bəs bəmet nalul ne ləođ, ne gwooz di elulaa epata, ne gwooz di edjóoaa bhlooz negħu le, esa di náá, ye tok ne ghwiyl εbee, ààgwak, ààkε ε. 21 Be nabe é ààkat egó é bot, esa be mesimba, esa mezo ne edji.

10 Bhii tak me eezebée dhiiti fofop na mebwala dħha nyel esul tə gwoo. Eguud naabutal nyε dáa kaad. Tin, dhiya nadii nyε é lo. Bhwoob'ε nadi ekas dáa gwyεs, məko nadi é elyelεpe dáa megwyiñ, ekas dáa ngel du. 2 Tə mbo'ε, nyε nadi é ne məo mekana mbek, nyε naakel ko eghexx be kə boo dii meson, ko ε myel ε le kə bəs. 3 Tin, nyε naazekim elyelεpe dáa għee di ekeed ε. Bhii nyε nakim ε, wə gwak bħam begħel eko eten ne ebá zokazegek. 4 Bhii bħam begħel eko, me nadi ekwyel ekwyal sa bħam begħel eko nadi elii ε. Me eezegwak dhiiti gwood tə gwoo eke: «Syela sa bħam begħel eko ε ten ne ebá binek ləe wə ε, sa wə ààkwyal ye.» 5 Wə gwak fofop me nabee tetel kə boo dii meson, ne kə bəs ε, zebben məo eghexx be pə eko,

6 tin, nyę eezetuwal myoŋ ne mesoŋ ne din ε Zeeb mot di kóm-kóm sii ne kóm ɔ, mot nakus gwoo ne bōs, ne boo dii meson, ne esa djas di kó eko ε bōs ε. Fofop eezeke: «Ewala ε tak ààkaboya!» (aión g165) **7** Tin, dwoo bot aagwak fofop yii eten ne ebá eloɔ ye tɔŋ ε, esa Zeeb nasyel ne bot ε bōs ε waanyen popoopwon. Ye aasaεl dáa nyę naloołeε bot ε mesa me, bengoolel εmekpa ε. **8** Bhii tak, me eebaagwak gwood me nagwak edus tɔ gwoo ε, ye eebaazelii ne nam liia sis: «Tája, kenɔɔ mɔɔmekana di mbek tɔ mbo ε fofop di tetel kó boo dii meson, ne kó bōs ε.» **9** Me naazetiila pε daa fofop, me eezeke ne ne náá, nyę dje me mɔɔmekana. Nyę ne nam náá: «Nɔŋya ye, da wó é de, ye é waagwyee wó tɔ mo, tin, ye waases wó tɔ nuub dáa ego.» **10** Me eezenoɔ mɔɔmekana nadi to mbo fofop ε, de ye. Meses me tak tɔ nuub'am nadi é dáa ego. Tin, dáa me namin ye ε, ye nabe é ye moo egwyeeεpe tɔ mo'am. **11** Bhii tak, nyę eebaazekε ne nam: «Ye goka é wó baagoola goola sis dáa ngoolel-mekpa ε Zeeb, sa Zeeb nakek ne bete ne ekyee medhik, membyak, zənɔɔ elii ne bermekoozi ε.»

11 Bhii tak, wó gwak be zedje me le ghwaazok di egekaa medjaa me esonok ne ye ε, enɔŋεl ε ne mɔɔ bil le. É di'enek, be eezeke ne nam: «Wyɛla, Tája kegek medjaa me di e dee e Zeeb, dɔɔ ne mesa ebuwa, da wó é laa metan me bot ε di eduwal Zeeb ɔ. **2** Tin, da wó é bet ebesee meken kok ndjaa Zeeb, ààgek ye, etee náá, be naazedje ye ne bot ε membyak mesis. Bot aasaab dék ghaada na dee bengon mekam-mená ne ebá ɔ. **3** Me waadhis betyaases bambebá, be waabot ε ekaad e pil. Be waagoola bhaadal dus pε daa Zeeb ε mèlu mil ne bedhet ebá ne mèlu mekam-menéne kam wat.» **4** Betyaases binokbebá lyaal ε, ele e oliv ebá, ne sa di ekelaa elama ε ebá sok bhwoob Ghej na kuma bōs ε. **5** Mot ekwyel esa be ebiyo ɔɔ, du é waawyis to enuub bōɔ, ye é dik bot ε mebhuka mɔɔ. Ye é deenek ε bot aakwyel esa be ebiyo o aagwyε. **6** É ghej be aadi ege-goola bhaadal dus pε daa Zeeb ε, betyaases binok é ne ghwyil εbe bhi é mèlu me be aadi egoola bhaadal Zeeb ε. Be é ne ghwyil eliig medii zyε ghiya. Be é ne ghwyil esa náá, bhwak djas ni tɔ membi me eboo mezuk djas esok ne esok dáa elyem bōɔ di ekwoς ε. **7** Tin, é ghej be aasilal egoola bhaadal yɔɔ ε, tit di ewyis tɔ boo guk na dim-dim di ààbe esik ɔ waalumla dεeb ne noɔ. Nyę waakkaw be, nyę waagó be. (Abysos g12) **8** Myoŋ mɔɔ waakaa é di bot djas di eseεga tɔ boo ghaada ɔ, di Ghej'ɔɔ

nabemaa kó melaaba ɔ. É mis ε Zeeb, di yenek lyaal ε ghaada «Sodøm» ne kyee dik «Ezipte». **9** Bot ε bōs djas, bot ε membyak djas, ne bot ε elli djas dɔɔ ne bot ε medhik djas é waabee myoŋ mɔɔ mèlu mèlēl ne pes. Tin, be aanàmyaal náá, myoŋ mɔɔ kewaa to evit. **10** Bot ε di kó eko ε bōs é waamyaala ne esyee ε lɔɔ, be aadi é to ebyoŋ, be waapekel pak'ɔ, etee náá, bengoolel ε mekpa ε Zeebbebá binok naadyeebaazuk bot. **11** Tin, bhii mèlu mèlēl menek ne pes, eswos e tsik eezedus pε daa Zeeb ni to lɔ. Wó gwak be zewyεl tyaa metetel, tin, bwoo naazemet bot ε nadi ebee be ɔ elyelεpe. **12** Bengoolel ε mekpa ε Zeebbebá binok naazegwak dhiiti boo gwood ebam pε tɔ gwoo: «Goka wak!», be naabyet tó tɔ gwoo tɔ eguud, é mis me bot ε mebhuka mɔɔ. **13** É di'enek, wó gwak bōs zedheegel elyelεpe. Kyee wat tɔ ekyee kam e ghaada zokazebik. Bot bəmil eten ne bəmil ebá zokagwyε ne kuukuu bōs nadheegel ε. Bwoo naazesa bot ε natsak ɔ, é di'enek, be naazetje duu ne Zeeb mot di tɔ gwoo ɔ. **14** Mezuk me bħoħba eedħħaa, tin, mezuk me elεl moo aakan. **15** Tin, fofop yii eten ne ebá eezelɔɔ ye tɔŋ. Eboo bhyeed eezegék elyelεpe tɔ gwoo eke náá: «Eyoŋ bōs'ak moo é yii Ghej'εs, ne Mesiá me. Nyę waakok kó bōs kóm-kóm sii ne kóm!» (aión g165) **16** Tin, bəpaa mekam-membá ne ená, nadi mendiidel kó mebhóó me ekukuma bōɔ sok bhwoob ε Zeeb ɔ, be eezegħaaga bhwoob si, da be ē zekwyit meboj si étep duwal Zeeb, **17** bōɔ ne ne náá: «Għej Zeeb mekake, wøy mot di ɔ, wøy mot nadi ɔ, bis epeghaapeς wó, etee náá, wó eesa ne mebwala mōnáá, wó kók kó eyon'elō». **18** Bot ε medhik naapkaa mebuk, nenak, ye ē buk ε lo ε kadi enyen. Ewala epée bot ε nazegwyε ɔ eezedjala, ye é ewala ε waadje bot ε mesa mō, bengoolel ε mekpa ε Zeeb efute ε, ne bot ε di elooba ne no ɔ zənɔɔ bot ε di bō ɔ, ye nakoozodi bot ε mbyok ne bot ε di ààdi bot ε mbyok ɔ. Ewala esaab bōs étep bot di esaab ye ɔ, ye eedjaal! **19** Wó gwak, di e dee e Zeeb zebnej tɔ gwoo tin, tot ebhej zokatuula. Menges, bhyeed, bħam ghel eko, bōs dħeegel zənɔɔ bhi boo metaadak.

12 Boo ndem wat naazetulla tɔ gwoo: dhiiti moma naabot gwyεs é nyel dáa kaad, ngon nabe é si meko me, nyę nadi é ne koto begħej na ekwyikwyen kam ne bebá kó lo. **2** Nyę nadi é ne ebum. Tin, εbel nadi esa náá, nyę tsim elyelεpe. **3** Tin, wó gwak dhiiti ndem sis baazetulla tɔ gwoo, ye nabe é boo dħalaghjoni na tħoblaa dáa du. Nyę nadi é ne elo eten ne ebá, ne

melak kam. Tin, kô elo eten ne ebá binek, ye nadi é ne ekoto beghej eten ne ebá. **4** Deenek, ekeez è le nadi ewaabál edhuu è ekwyikwyen wat tó medhuu melé l nadi tó gwoo o, wô gwak ye miwas bë kô bës. Dhaalagoj tak natyan è sok bhwoob moma nadi ekwyel ébya o, étep nyè neede mòn tak é ghej nyè aabyel è. **5** Tin, moma tak naazébya mon motom. Mòn tak é waadjeed bot è membyak djas ne sek ghwooz. Mòn tak naazebyet tó pë daa Zeeb, pë bôó mekoozi me di è. **6** Ye kabé moma oo, nyè naazékaab tó, pë kyee dik besye di ààbè ne medii è, pë pak Zeeb nazekoobal nyè di è, étep nyè needjeaa edee mélù mil wat ne mélù bedhet ebá ne mekam-meten ne kam wat. **7** Bhii tak, tuub naazeduel tó gwoo. Kukuma efofop Mesel ne efofop be naaduu ne dhaalagoj. Tin, dhaalagoj naabaangamela pë ye kyee ne be efofop. **8** Tin, ye nabé è be naakwak dhaalagoj be ne efofop be. Be nabé è ààkabe ne di edi tó gwoo. **9** Tin, boo dhalaghøj naazyeegelaa mwasaan pë si. Ye é nyey é di nyø na mwa. Nyey é di edjóoaa dim neghu Satan mot di esa náá bot è bës wo ze o. Be naazemwas nyè be ne efofop be kô éko è bës. **10** Bhii tak, me eezégwak gwood wat ekim elyelépe tó gwoo, eke náá: «Nenak, ye moo é éwala è Zeeb di etsik bot è! Nenak, Zeeb'enaka eelyaal mebwala me, nyè eesa náá, eyoy è le di. Nenak, mekoozi me é to membo è Mesia. Eteè náá, nyè naazedis mot di epit bón nyees binamwos ne pum to gwoo o, mwas nyè pë si. **11** Bón nyees bena eekwak nyè dum ne ghiya mòn bhata ne mekpa me be di egoola è. Be nabé è ààkwyees menyel mao, be naamyam egel menyel mao. **12** Étep tak è di náá, dikató memyaala, wøy gwoo ne biyo bot è di tó gwoo o! Ye kabé wøy bës ne boo dii meson o, kpaa-ghoj ne nen! Dim moo é kô len, ne ebuk dhaa tye, eteè náá, nyè ne gu náá, mélù me kô éko è bës kalik é batsa!» **13** Dáá dhalaghøj nabee náá, nyè naazyeegelaa, mwasaan kô éko è bës è, wô gwak nyè zedu moma nabya mòn motom o. **14** Tin, moma naazedjeaa eboo mebhap membá yii bhyel. Ye nabé è étep nyè neepilal, kékum edi be nazekobal nyè ye è pë kyee dik besye di ààbè ne medii è. È di nyè aadjéaa edee membu melé l ne pes ààkuna ne nyø o. **15** Wô gwak nyø tak zego dho medii ne medii ebuepe dáá dii djaa bhii koj moma yenok étep moma neewo to medii me tak. **16** Tin, wô gwak, bës zokazyé zetsik moma. Bës eezébees nuub, min bete ne medii me dhalaghøj nago tó nuub'ë djas. **17** Tin, dhalaghøj nazépkaa ébuk ne moma, wô gwak, nyè zetó kelumla dëeb ne bedhiiti bón moma di elooba ne

metij è Zeeb, ne edi è sosoob ne etséetse e bhaadal è Yezu o.

13 È di'enek, dhalaghøj nazetó ketyaa é ngwoob besye boo dii meson. Bhii tak, me eezébee dhiiti tit wat é wyis tó boo dii meson. Nyè nadi é ne melak kam, ne elo eten ne ebá. Kô melak kam yenek, ye nabé è ne ekoto beghej kô tak. Pe kô elo binek, ye nabaadi è ne ekwyala e min di enyek Zeeb è. **2** Tit me nabee è nadi enoyel ne ghee, meko me nadi è, dâá meko me tit di edjóoaa ulse è, nuub'ë kadi è dâá yii boo ghee. Dhalaghøj naazedje tit'enok mebwala me, ne bôó mekoozi me zenøo boo eghej be. **3** Lo wat tó elo e tit'enok nadi è ne pyor ekees be naabi nyè dhaa tye, sa ekunaa ne esyee. Tin, pyor tak naazegel. Deenek, bhwak djas naadyeebamyala ne ne, wo gwaa, be du nyè. **4** Tin, bot djas nabé è be moo eduwal dhalaghøj, eteè náá, nyè naadje eghen ne tit. Bot djas nabaadi eduwal tit, bôo náá: «Ye é eze di enoyel ne tit, eze di ne ghwyil élumla dëeb ne ne?» **5** Tit naabela ghwyil éwyisal mekpa me ebet, ne enyek din Zeeb, nyè nazébela ghwyil esa deenek è bengon mekam-mená ne ebá. **6** Tin, nyè moo enyek Zeeb, é lee din è le, dôo ne di nyè di o, zenøo sa djas di tó gwoo è. **7** Be naabaladje nyè ze élumla dëeb, da kwak bot è Zeeb. Be naadje nyè eghen kô membyak djas, kô bot è bës djas, kô elii djas, kô bot è medhik djas. **8** Tin, bot djas kô éko è bës è waaduwal nyè, bot è di náá, min mao tok kwyala tomekana me tsik kana bës nakusel è. Mekana me tsik tak è mekana me mòn bhata nakaa buwa o. **9** «Mot di ne melo oo, nyè gwak enyøepe! **10** Mot è di náá, nyè aadi è mot membok oo, nyè waani é mbok. Mot è di náá, nyè aagwyé è ne pel oo, nyè aazogwyé è ne pel. Étep tak è di náá, bón è Zeeb goka è ne edi ne zii ne edum ékoj ne Zeeb.» **11** Bhii tak, me eezébee dhiiti tit eewis tó bës. Nyè nabé è ne melak membá dâá yii mao bhata, tin, nyè nadi elii è dâá dhalagoj. **12** Nyè nabé è ne eghen e tit meken djas, nyè nadi etel eghen binek è è mis me tit'enok. Nyè naabesal bës ne bot è di kô bës o náá, be duwal tit nabaalaa sok boo pyor nawaagò nyè da ye egel o. **13** Deenek, tit nawyis tó bës o nadi esa eboo esa e mebwala. Nyè naabatasa náá, du dus to gwoo sul é bës è mis me bot djas. **14** Deenek, nyè nadi ekao bot è bës ne endem mebwala me nyè nadi esa è mis me tit meken è. Nyey ne noo náá, be kpak naghise è étep eduwal tit nabaalaa ne pel da nyè è tsak o. **15** Tin, tit bhœba yenok naadjéaa ghwyil esa náá, naghise

yenök di ne tsik, ye lii, da ye egó bot djas di ààduwal ye o. 16 É di'enek, tit'enok naazebesal bot djas, bot ε di ne mbyok ne bot ε di ààbe ne mbyok o, djel mot ne kum mot, kwom ne mot di peka o, náá, be waa egeka kó memba me eghen baa neghu kó ebhata bhwoob baa. 17 Deenek, mot tok ne ghwyil ebom ne ebomsa dhiiti sonok nye di ààdi ne geka yenek o, neghu din ε tit, neghu metaj me di enojet ne din ε le ε. 18 Deenek, ye goka é mot di ne etsorj. Mot ε di etselal oo, nye é ne ghwyil egū sa eleega tit'enok di eleε ε, etee náá, eleega elenek ε eleega din ε mot. Eleega tak é bedhet-eten ne wat ne mekam-meten ne wat ne eten ne wat.

14 Me nadi ebaabee: wo gwaa, me zebbee mōn bhata titel kó etsok ε Siyøg. É di nye nadi o, ye nabé ε ne bedhiiti bot bēmil dhet ne bēmil mekam-mená ne ena, nadi ne din ε le ne yii Seeg kwyala kó ebhata bhwoob baa o. 2 Me eezegwak dhiiti gwood tó gwoo eke é swak dáa eboo mesok, dáa boo bham ghel éko. Tin, etap ε me nagwak é nadi é dáa yii bot ε di ewbom ngombi o. 3 Bete ne bot binok nadi etii djeeb na bes sok bhwoob bóó mekoozi, sok bhwoob edjema ená di ne tsik o, zenoo bepaa. Mot nabé é ààbe ne ghwyil edjek djeeb tak, ye di ààbe bot bēmil dhet ne bēmil mekam mená ne ená nadi kó baa, mōn bhata natsik o. 4 Bot binok nabé é, bot ε nadi ààsaab me nyel mao ne mezø kó éko ε baa o, be naabaal menyel mao tó edee. Be epedu mon bhata é edi djas nye di etó ε. Be naadjéaa tsik tó sama bot ε nadi kó éko ε baa ε, étep be needi bot ε mēken aadjeaa Zeeb be ne Mōn ε bhata o. 5 Be ààwyisal etep etsal tó enuub'oo, be tok ne ghwyil kwaselaan ndje sōs. 6 Bhii tak, me naazebée dhiiti fofop pilal evyegerepe pe tó gwoo. Nyé nabé é ne Mbëe Bhaadal na kóm-kóm ee nye nadi ekwyel egoola ne bot djas di kó éko ε baa o, ne bot ε medhik djas, ne bot ε membrý djas, dão ne elii djas, bot ε baa djas. (aiōnios g166) 7 Nyé nadi etiud elyelepe é náá: «Kaabka Zeeb, djeka nye duma! Etee náá, ewala nye di epée bot ε baa ε ye eezedjala. Duwalka mot nakus gwoo ne baa o, mot nakus boo dii meson ne esooogo djas o!» 8 Fofop bhaoba nadi edu fofop mēken o nadi eke náá: «Ye eewyeeza, boo ghaada bhabhilən eewyeeza! Nyé eedje bot ε medhik djas menyok me vin me mbee mezø!» 9 Tin, fofop yii eləl, mot nadi edu bebá binok o, nadi ekim elyelepe náá: «Mot é duwal tit ne naghise ye oo, da nye é bela geka kó bhata bhwoob neghu kó mba oo, 10 nyeε pe aade menyok me vin me boo ebuk ε Zeeb.

Menyok me vin me tak ε aadi é na nyan-nyan, tin, Zeeb é waaso ye tó mao buku ebuk ε le. Deenek, nye waabee boo mezuk tó du ne mesii me na goo-goo di djóoaa sufelé ε é mis me efop na deε, dão ne é mis me mōn bhata. 11 Eguluk e du mezuk mao epebyet pe éko kóm-kóm. Bot ε di eduwal tit ne naghise ye o, bot ε bela geka din ε le é bhata-bhwoob o, be epeni tó mezuk mwos ne pum, ààbe ne ewala.» (aiōn g165) 12 Dum ne tēp tak ε, bot edee Zeeb goka é ne elyaal náá, be é ne emaad ε lyem, náá, be ne looba ne metij me Zeeb, be é epedum korj ne Yezu. 13 Bhii tak, me eezegwak dhiiti gwood tó gwoo eke ne nam: «Kwyala dáak: “Kana mos, memyaala ne bot ε di egwyé baa tó mesa me Ghej o! Deenek, Sisim lée é náá: Memyaala ne nōo. Be bela ewala dum ne lyel-lyel mesa me be nasa ε, etee náá, be waabela efute menyø me mesa be nazesa ε!”» 14 Me nadi ebaadjøak, wo gwaa, me zebbee eguiid na puu. Kó eguiid tak, me naabee dhiiti mot é nōjel ne mōn mot. Nyé nabot kó lo ε kota beghej na sael ne looð ε, é mbo ye namet eghoob wat na wol-wol. 15 Tin, dhiiti fofop eezewyis tó edi e deε ndjaa Zeeb, nye eezekim elyelepe ne mot nadi ndiidel tó eguiid o náá: «Nōja eghoob ε lo, disa mebhék, etee náá, ewala tak eezedjala, mebhék me baa eezewozal étep edis!» 16 É di'enek, mot nadi ndiidel kó eguiid o naazewus eghoob ε le kó baa, tin, mebhék me baa djas naadisaa. 17 Dhiiti fofop sis naazewyis tó di na deε Zeeb di tó gwoo ε, nyε pe nabé é ne ye eghoob na wol-wol é mba. 18 Dhiiti fofop sis, mot di ne ekukuma kó du o naazedus pe kyee mesa ebuwa. Wo gwaa, nye zekim elyelepe ne mot nadi ne eghoob na wol-wol o náá: «Nōja eghoob ε lo na wol-wol, tsala meghej me vin di kó baa ε, étep náá, ebum tak eezewozal.» 19 Fofop tak naazéhhaa ne ekpañ é meghej me ebum e vin nadi kó éko ε baa ε ne eghoob ε le. Wo gwaa, nye zeso ye djas tó syaala di elyaal ebuk ε Zeeb ε. 20 Ebum vin natwaalaa é tó syaala di etsetaεpe ne ghaada ε. Wo gwaa, ghiya nadi eswol tó syaala. É di'enek, ye eezewo kekum ekilometelé bedhet eləl. Tin, ghiya nadi ebyet, medim me tak ekeε ye aasik yaaga é tsun.

15 Bhii tak, me eezebée dhiiti boo ndem sis tó gwoo, me naadjøka. Ye nabé é efop eten ne ebá ε, nazye ne eboo mezuk eten ne ebá. Ye é eboo mezuk me mesik. Etee náá, ye é ne mezuk menek ε, ebuk ε Zeeb aadjala. 2 Bhii tak, me eebaabee kwaambi dhiiti boo dii meson edjhaazal dáa ekok ε metaadak,

boo dii tak é puuza ne du. Tin, bot djas ε nakwak tit ne naghise, ne eleegε ε di elyaal din ε le o, nadi é metitel engwoob boo dii meson menek. Be nadi é ne engombi ee Zeeb nadje be é membə ε. 3 Be nadi etii djeeb ε Moiz mot-mesa Zeeb, ne djeeb ε Mon Bhata: «Gherj Zeeb Mekaake, mesa mə ne bok, ye ne ny! Wo é Mekoozi me membyak djas, etep bo é epiki ne etseetse! 4 Ezε aakodi àakaab wo Gherj? Ezε aakopεs edje wo duma? Eteε náá, ye é woy wo emet edi Dεε, bot ε membyak djas é aazyε zeduwal wo, etεε náá, mesa mə epiki naazelyalaalaa be popoopwon.» 5 Bhis tak, me eezεbee di edεε ndjaa Zeeb di ne pet tot ebhej tø tak ε, bejel pe tø gwoo. 6 Deenek, efop eten ne bebá nadi emet eboo mezuk é membə o naazewyis tø ndjaa Zeeb di pe tø gwoo ε. Be naabot ekaad di edjooaa len ε na puu ekas dhaa tye. Be naabot ekaad e goj na puu na nakas-kas ne ebaab eloð epeta e ebhet. 7 Ngot tø edjema ená di ne tsik binok naazedje efop eten ne bebá məo buku nasael ne ləd nadi «təo» ne εbuk ε Zeeb, nyey mot di ne tsik kəm-kəm sii ne kəm o. (aiōn g165) 8 Eguluk naalwood tø di edεε Ndjaa-ebuwa. Eguluk binek lyaal é mebwala ne duma ε Zeeb. Ye nabe é ààbe ne mot nadi ne ghwyil eni tø di edεε Ndjaa-ebuwa, kəkum dwoo eboo mezuk eten ne ebá ee efop nazye ne ye ε aadjala ε.

16 Bhi tak, me naagwak boo gwood pe tø Ndjaa-ebuwa eke ne efop eten ne ebá binok náá: «Tóka, kesoka ebuku ε εbuk ε Zeeb kə eko ε bøs!» 2 Deenek, fofop meken naazetó keso sa nadi tø məo buku ye ε kə eko ε bøs. Wo gwaa, embee mepyoj nakpaa-kpaa zeseé é menyel me bot ε nadi ne geka tit o na «kpreeej», ne bot ε nadi eduwal naghise ye o. 3 Tin, fofop yii bhøoba naakeso sa nadi tø məo buku ye ε tø boo dii meson. É di'ene, boo dii meson moo tin «zoooj» dää ghiya mot zegwyε o. Tin, edjema djas nadi ne tsik tø boo dii meson o naazesi «bhεε». 4 Fofop yii elə naazeso sa nadi tø ye məo buku ε tø eboo medhii ne tø esøgø. É di'ene, eboo medhii eezeliiza ghiya. 5 Tin, me eezεgwak fofop nadi ne ghwyil ekøk kə medhii o, eke náá: «Woy Mot edεε, woy Mot di o, woy Mot nadi o, deenek, wo eelyaal náá, wo é Mot epiki. 6 Dää di náá, bot binok naaso ghiya bot edεε, ne yii bengoolel ε mekpa ε Zeeb ε. Nenak, wo eedje be ghiya náá be de, bøs bemet é saa ye!» 7 Bhi tak, me eezεgwak dhiiti gwood edus pe kyee mesa ebuwa, eke náá: «Gherj, Zeeb Mekaake, me ne gu náá, epéε bo é

epéε e tseetse, ye é yii epiki!» 8 Deenek, fofop yii ená naaso sa nadi tø ye məo buku ε, kə gwyεs. É di'ene, gwyεs naabela ze egó ε bot ε bøs ne du'ε. 9 Bot ε bøs naadikaa ne mbee megoo me du. Be nabe é be moo saab din ε Zeeb, mot di ne ghwyil kə eboo mezuk menek o. Tin, be naabyen eswoola mefulu məo. Be nabe é ààkwyl edje duma ne Zeeb. 10 Fofop yii eten naaso sa nadi tø ye məo buku ε kə bøó mekoozi tit. Wo gwaa, mbee meghomla zeni tø cyon ε le. Bot nadi ekwaal metsok etεε náá, be nadi ezuk. 11 É di'ene, be moo saab din ε Zeeb mot di pe tø gwoo o, kə esu ε mezuk ne mepyoj məo. Tin, be nabe é ààkat esa embee mesa məo. 12 Fofop yii eten ne ngot naaso sa nadi tø ye məo buku ε, tø boo dii di edjooaa Efaalat ε. Wo gwaa, boo dii tak zεgel djas, étep edje ze ne bəmekoozi nadus pe kyee edjem ε dwoo ε. 13 Bhi tak, me eezεbee embee esisim elə enøjel ne benagbha. Tø embee esisim tak, ngot nawyis é tø nuub dhalaghøj, dhiiti tø nuub tit, zənəo nwyak ngøk tø nuub mbee ngoolel-mekpa ε Zeeb. 14 Embee esisim tak nabe é esisim ε dim mot mekøj nadi esa mevyekεle ne ye ε. Embee esisim binok belel naazetó kesεeg bəmekoozi me di kə eko ε bøs djas, étep ekeedu boo døeb é dwoo Zeeb Mekaake. 15 «Gherj eezεke, gwaka: Me aazyε ε dää mot djii! Memyaala ne mot aadi ndjem o, mot aadi ne ekaad é nyel ekaab náá, nyε εzεkεtø “syεε” da nyε é gwak syen etεε náá, nyε é “syεε” ààbe ne ekaad o.» 16 Esisim binek naaseeg bəmekoozi é məo di wat di edjooaa tø lii ebhele «Almaghedøj» ε. 17 Fofop yii eten ne ebá naaso ye sa nadi tø məo buku ε to pup. Wo gwaa, dhiiti gwood zεgek εlyelepe tø edi e dεε Ndjaa-ebuwa, edus pe kyee bøó mekoozi Zeeb, eke náá: «Nenak, esa djas eezedjala!» 18 Wo gwaa, mengwyεs zegwyεs, boo ebhyeed zεgek, bham beghel eko zəbam, bøs naadheegel εlyelepe. Tin, ye naadyeebadheegel εlyelepe, dheeegela wat di náá, kana mot nakusaa kə eko ε bøs ε, nyε dinaa ààpabee kwaambi yenek dheeegela. 19 Boo ghaada naazetyek é esum elə. Tin, eghaada ekyee medhik djas naazebik. É di'ene, Zeeb naazetaala boo ghaada Bhabhiløn, étep nyε needje nyε menyok me vin boo εbuk ε le nyε de. 20 Eghola djas di tø boo di meson naades. Bot nabe é ààkabee metsok. 21 Eboo mekok me metaadak me na dil-dil naazetus pe tø gwoo bila bot kə menyel. Tin, bot naazesaab din ε Zeeb kə esu ε mezuk me bhi eboo metaadak menek. Eteε náá, ye nabe é mezuk me nadi ne mbee ghulal ε.

17 Fofop ngot tō efefop eten ne ebá nadi ne mōo buku e membō o, naazye zelēe me náá: «Dha, me tel wō fej moma na għaa mezo aabela ε, me tel wō boo għada di suma engwoob bete ne boo medhii ε. **2** Bemekoozi me bōs'ak naaso menyel to mezo be ne moma tak, bot ε bōs nabe ē be moo tō elangi menyok me vin me mezo me.» **3** Tin, sisim naazemet me, wō għwaa, fofop zenoo me tō ne nam pē kyee dik besye di ààbe ne medii ε. ē di'enek, me naazebbee dhiiti moma ndiidel kō tit na «zooor». Nyel'ε nadi ē «kpreeej» ne mepka me di enyek Zeeb ε. Tit tak nadi ē elo eten ne ebá, zenoo melak kam. **4** Moma tak nabot ē ekaad e għoġi ja «zooor», nye nadi ē ne mewunga, ne mesum me nasaaa ne lōd ε, ne məkok e metaq zenoo bermeyaka. ē mbo'ε, nye namet ē mōo buku nasaaa ne lōd ε «tħoo» ne embee esesee, ne edhuud ee mezo me di edje ε. **5** Tin, bhata-bħwoob'ε nabe ē ne ekwyala din. Etep e syela bhii din ε tak nabe ē: «Boo għada Bħabħil, nyegħiż boat mezo ne embee esesee di eesex kō bōs ε djas.» **6** Me naabee náá, moma mezo tak nadi ē, tō elangi i għiġi bot ε Zeeb, ne għiġi bot ε naziegħoo kō esu ε esosoob'ō ne Yezu ε. Bea me naabee nye ε, me naadyiebadjoka ebueppe. **7** Tin, fofop eezek ne nam náá: «Etep yé wō di edjoka? Me waat tō etep di syela dum ne moma yak, ne tit di ebep nye yenok, mot di ne elo eten ne ebá, ne melak kam yenok. **8** Tit wō di ebee yenok nadi ē ne tsik, nenak yak, nye tokape ne tsik. Nye goka ē ne ewwis tō boo guk na dim-dim di ààbe ne esik o, tin, nye waagħoaa, bot ε di kō bōs di náá min mōo dinaa àppaqwyala kō məkana me tsik kana bħwak ne eku sel o, be waadjok beea be aabee tit ε. Eteet náá, nye nadi sok ē ne tsik, nenak nye eezegwye, tin, nye waabaatuula.» (Abyssos g12) **9** «Wak, ye goka ē mot di ne metselal ne etsoj. Elo eten ne ebá binek e metsok meten ne ebá ee moma yenok di ndiidel kō tak ε. Ye baalyaal ē bemekoozi meten ne ebá. **10** Pē tō bemekoozi me tak, beten naazegwye. Nenak ngot e kalik kō bōo məkoozi. Mot aadi məkoozi me yili eten ne ebá o, dinaa àppazye. ē sok nye aazyε ε, nye aanàkwaadyebaboya. **11** Tit nabe ē għej Sok, kadi mos náá, nye tokape ε, nyey nye ċemet ε di məkoozi me eten ne el. Nye ē pe ε ngot tō sama bemekoozi meten ne ebá, tin, nye moo aagħwye. **12** «Melak kam wō bee yenek, ye ē bemekoozi kam, bemekoozi me tak dinaa àppadilaa kō məbhóo me məkoozi mōo. Tin, be waabela egħej ękkok ē ewala wat ne tit yenok. **13** Boo djas ē ne esimza wat, be spedje ghwyil ne məbwala

mōo ne tit. **14** Be waaduu ne mōn bhata, tin, mōn bhata ē waakkaw be. Eteet náá, nye ē Għej biegħej, nye ē Mekoozi me bermekoozi. Deenek, nye waakkaw be ne bot be djas nye nazedjoo ne esée o, bot ε di sosoob ne ne o.» **15** ē di'enek, fofop eebaake ne nam náá: Medhii me wō bee yenek, ē di moma mezo di yenek, ye ē bot ε bōs, ye ē medħuu me bot ε medhik djas zenoo eli. **16** Melak kam, ne tit ee wō bee ē, be waabħina moma mezo. Be waadjji nye ekum djas, tin be waannej nye «syeeε» ààbe ne ekaad, be waade epuud be, epuud aabwak ε, be waamwas ye tō du. **17** Eteet náá, Zeeb naawa tō eħblum lyem bōo, egwyes esa ġkwosak ε le. Tin, bōo djas ē waagħawkel náá be noo ghwyil ne ekukuma bōo da be ē sa mesa ε tit ne ye. Kekum ewala dinaa esa di kwyala tō məkana ε Zeeb aasaεl ε. **18** «E di'enek, moma ee wō bee'aak, ye ē boo għada di ekok kō bermekoozi me bōs o.»

18 Bhii tak, me eezebbee dhiiti fofop edus tō għwoo sul si. Nye nabe ē ne boo ghwyil, tin, duma ye nadi edje mekas kō eko ε bōs djas. **2** Nye naazekim ne meghaż djas: «Ye eewyεεza, ye eewyεεza, boo Bħabħil eewyεεza! Nenak, ye moo ē di embee sisim di o. Ye moo ē mōo di embee sisim djas di kċċowa o. Ye moo ē pe kyee enen ne betit di ne edhuud di ààdjx gwyes εbee o, di o. **3** Membyak djas di kō eko ε bōs o naade menyok me vin me membée mezo. Bemekoozi me bōs'ak naazeso nyel to mezo be ne ne. Tin, bot ε di ebomsa esonok kō eko bōs'ak naazevu kō esu ē kwyel nye nadi ne ye ne esa e għoġi dħaa nyel ε.» **4** Bhii tak, me eebaaggwak dhiiti għwood nadi edus pē tō għwoo, eke náá: «Wyiska tō le, bot ε mbyak' am, bi eżżekebeeaa dāa bot ε di sama ne ne tō mesyem me o, etteet náá, bi needi ààbee eboo mezuk me nye aaboma ne ye ε. **5** Eteet náá, mesyem me beega yak kō yii eekum pē tō għwoo. Deenek, Zeeb àppadjisa embee mesa me. **6** Saka ne ne tyee wat ne dāa nye nasa ne bedhiiti bot ε, nye goka ē ne eboma ne ye tyee ē sok ebá ne dāa nye nasa bot ε. Lwoodalka mōo buku ye ne menyok me di enyan dħaa yili nye nadje ne bedhiiti bot ε. **7** Zukeka nye, boo mezuk ne esa náá, nye ē di tō boo għoġi aadjala ne duma ne għoġi nye nadi ne ye ε. Tin, nye nadi eke nye ċemet náá: “Me ē wak ε dāa moma məkoozi, me tok kus moma, me aanàkwaabot εpum.” **8** Dum ne tēp tak ε, eboo mezuk djas nazennejgħaa ēt-ep'ε, ye waasoaa nye ē nyel e dwoo wat: Ebé di gó bot ε, εpum ne pwom eddee. Nye waagħoaa ē ne du etteet náá, Għej Zeeb mot

məbwala é pée nyε.» **9** Bemekoozi me bəs'ak bot ε naseεga goj ne ne, ne emyaala ne esa e ghón be ɔ, be waadje megwyε, be waakel membo kə elo é sok be waabee eguluk ebyet pe eko ghaada be dik ε. **10** Be waatyaa etsetaepe étep bwoo boo mezuk ghaada aaboma ne ye ε. Tin, be waadi eke náá: «Mezuk! Ha mezuk! Ho Bhabhilən, boo ghaada ne məbwala! Əwala wat edjala etee náá, wə neeboma ne yo fej!» **11** Bot ε məbom nadi kə eko ε bəs ɔ, nabaadje ne eleka kə esu ε lε. Etee náá, ye tokape ne mot àakkabaabom esa e məbom məo: **12** Ləəd, ekok é be di esa epata ye ε, məkok me metaj, meyaka, ne ekaad di edjóoa len, mbəe ekaad na təobelaa zenəo ekaad di djóoa swa ε, membi me ele di àabelaa mbes ε, membi me esa djas nasaal ne medje ε zok ε ne ele e metaj, esa nasaal ne gwooz na təobelaa di djóoa bləəz ε, ne eghwooz neghu ne mbəe məkok, **13** Nadjebe, ne bedhiiti esa di ekobelaa edee ne ye ε, ne bemananas, ne mbi menanas di edjóoa Miid, zenəo ne ɔɔsə ε, bemenyok me vin, mul, faalin, kəkə bhisa di edjóoa ble ε, engombə ne etaa, eyaaga ne embem yaaga, ekwom ne bot ε membok. **14** «Bot dyeebake ε náá, membi esa djas wə nadi ne ye gwyes ε, moo àakabə pe daa lo, mevu djas ne esa bə e ghón djas tokape, tin, bot ε aanàbaabee ε ye!» **15** Bot ε məbom me nazevu kə esu esa e məbom ee be nadi ebomsa pe tə ghaada tak ε, be waatyaa é etsetaepe ekaab fej di náá, ye é ye ε. Be waadje ne eleka. **16** Tin, be waadi eke: «Ha mezuk! Ha mezuk ne boo ghaada! Nyε nabebot é ekaad di edjóoa len ε, ne mbəe ekaad na təobelaa, nyel'ε nadi é dipela ne məvunga me ləəd, məkok me metaj zenəo bəmayaka. **17** Tin, tə məo əwala wat mevu menek djas tokape!» Komanda məsuwa, ne bot di etó medjoj tə tak ɔ, ne bot ε di esa mesa pe tə boo dii mesən ɔ, zenəo bot djas di ebela efute tə mesa e boo dii mesən ɔ, bəə djas nadi é etsetaepe. **18** Be nadi edjoka é sok be nabee eguluk e ghaada be nadik ε: «Yaa kwaabi ghaada nadi egekaa ne ghaada yak!» **19** Be nadi eso besye kə lo, edji, eleka, ekim náá: «Ha mezuk, Ha mezuk ne boo ghaada! Ye é dum ne ekuma be é bot djas nadi ne bemesuwa kə boo dii mesən ɔ navu. Tin, e əwala wat mevu menek djas tokape!» **20** Gwoo myaala dum ne esi ghaada! Bən ε Zəeb, bot ε lwoma ne bəngolel-mekpa Zəeb myaalaka. Etee náá, Zəeb eepée nyε dum ne mesa ee nyε nasa ε! **21** Wə gwaa, dhiiti fosop məbwala zenəo boo ekok dáa ekok ε be di esii ble ne ye, mwas tə boo dii mesən eke náá: «Ye deenek ε boo

ghaada ε bhabhilən aamwasaa ne ghwyil djas, tin, bot ε aanàbaabee ε ye! **22** Bot ε aanàbaagwak pe daa lə, ebwoma e bot ε di ebwom ngombi ɔ, eloɔ ton, etii medjeeb. Tin, bot ε aanàbaabela membi me bot djas di esa mesa e membo ε, bot ε aanàbaagwak etap ekok ε di esiiia ble ne ye ε. **23** Mekas me elama aanàbaadi pe yo, bot aanàbaagwak bhyeed ε bot aaloo ne ebá ɔ. Étep tak ε di náá, bot ε nadi ebomsa esa bəə nadi é begħej kə bəs, mesimba ma nakəo bot ε bəs djas.» **24** Ye é kə ghaada bhabhilən é ghiya bəngolel-mekpa Zəeb ne yii bən Zəeb nasee, ghiya bot djas nagóaa kə eko ε bəs ɔ, naasee.

19 Bhii tak, me eezegwak dhiiti gwood elii pe to gwoo tyee bhyeed edhuu ε bot, gwood tak nadi eke ε: «Aleluya! Duwalka Ghəj, tsik, duma ne məbwala é ne Zəeb'enaka. **2** Epée be é tseetse ne piki! Etee náá, nyε eekwyosal moma na għaa mezo dje səs, moma nadi epul bəs ne mezo me ɔ. Nyε nawa nyε é fej é étep nyε naagó bot ε mesa me.» **3** Be naabaazekē náá: «Aleluya! Duwalka Ghəj! Eguluk boo għada nadi edyak é ye epebyet kəm-kəm!» (aiōn g165) **4** Tin, Bepaa məkam membá ne ená zenəo edjema ená di ne tsik ɔ, naazegħhaaga bhwoob si, da kwyit məboj étep eduwal Zəeb, mot di kə bóó məkoozi ɔ, be eezek: «Amen! Aleluya! Duwalka Ghəj!» **5** Wə gwaa, dhiiti gwood zegek pe kyee bóó məkoozi nadi yenek: «Duwalka Zəeb'enaka, biyə bot ε mesa me djas, biyə bot ε di elooba ne ne ɔ, bot ε mbyok ne bot ε di àadi bot ε mbyok ɔ». **6** Bhii tak, me eezegwak dhiiti gwood ebam tyee bhyeed bot ε ebuepe, bhyeed tak nadi eswak ε dáa eboo mesok, dáa eboo begħel eko. Ye nadi eke ε: «Aleluya! Duwalka Ghəj! Etee náá, Ghəj, Zəeb Mekake yenaka eezekoobal eyoj ε le ɔ! **7** Dhjoomyaalaka, dhjoodika ne memyaala, dhjooduwalka nyε! Etee náá, əwala ebyon ebá ε Mən bhata eezedjala. Deenek, myel moo é nyε eezekomsa. **8** Be eedje nyε mbəe kaad len na kas-kas àapuza ne dhiiti sonok.» Kaad len tak lyaal é mesa me epiki e bən Zəeb. **9** Fofop eezekē ne nam: «Kwalya: memyaala ne bot ε nadjóoa étep ċebela di e ċebiyan ebá ε Mən bhata ɔ.» Bhii tak, nyε eebaazeke ne nam náá: «Ye é tin ε etete məkpa me Zəeb.» **10** Me naazegħhaaga sok bhwoob'ε kwyit məboj si étep eduwal nyε, tin, nyε eezekē ne nam: «Nàsa deenek! Me é mot-mesa dáa woy, ne bən nyoog di eke tə esosoob ne etseetse Yezu natel ε. Ye é Zəeb ε wə di egoka ne eduwal.» Etseetse Yezu natel ε, ye é sisim di edje mbəe

esiiza etep be bengoolel-mekpa Zeeb di egoola ε. 11 Bhii tak, me eezabee gwoo bejel, wō gwaa, yaaga na puu zetuula. Tin, mot nadi ko yaaga tak o, din ε le nabe ē Sosoob ne Tseetse, nye ne pée bot, nye lumla deeb'e to epiki. 12 Mis me nadi ekas ē dāa ngel du, nye nadi ē bete ne ekoto beghej ko lo. ē nyel'e nadi ē ne ekwyala din dinaa bot ààgu esuk ε tak, ye di ààdi nyey emet o. 13 Ye nabe ē, nye naabot ndjookuwa «nyololo» ne ghiya e tak. Din ε le ē: «Mekpa ε Zeeb». 14 Medhuu me esodja djas di pe gwoo o nadi edu nye pe bhis, bon djas ko eyaaga na puu, be nabe ē be eebot mbēe ekaad na puu nasael ne Len ε, ààbe ne edhuud. 15 Pel na zoo-zoo nadi ewyis to nuub'ε, etep egó bot ε medhik. Nye waadjeed bot ε medhik ne mao sek ghwooz. Nye waatwaal ebbum leze to mao syala menyok me vin ebuk ε Zeeb Mekake ε. 16 Tin, ko ndjookuwa ye, ne ko do'e nabe ē ne ekwyala din: «Mekoozi bemekoozi, Ghej e beghej.» 17 Bhii tak, me eezabee fofop ngot titel pe to gwyes. Nye naazkim elyelere ne enen djas nadi edhaa etsetaεpe pe to gwoo o náá: «Dhaka, seegaka etep boo ebyor ε Zeeb! 18 Dha deka epuud e bemekoozi, ne yii eboo ekukuma esodja, ne yii beghej, ne epuud eyaaga ne yii bot ε di ebep ye o, epuud e bot djas, bot ε di peka o neghu e ekwom, bot ε di ne mbyok neghu bot ε di ààbe ne mbyok o.» 19 Bhii tak, me eezabee tit, bemekoozi me bō'sak ne medhuu me esodja, seega etep elumela deeb ne mot nadi ko yaaga, ne edhuu esodja be o. 20 Tin, tit naazemetaa, dōo ne embee bengoolel-mekpa Zeeb nadi esa mesimba ē mis me etep esa náá, bot ε nadi be eezewaa geka tit o, bot ε nadi eduwal ekpaka naghise ye o wo ze. Tit ne embee bengoolel-mekpa Zeeb yenok, naamwasaa bōo ekuu tō tok boo du mesii na goo-goo. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Bot ε nabwak o djas naagooa ne pel nadi ewyis to nuub mot nadi ko yaaga yenok. ē di'enek, enen djas naazede epuud bōo.

20 Bhii tak, me eezabee fofop ngot edus pe to gwoo, nye nadi ē ne sap guk na dim-dim di ààbe ne esik ε ne boo kel ghwooz e mbo. (Abyssos g12) 2 Nye eezemet dhalaghōr, nyō na mwa, ye kwyel eleē dim motmekon neghu Satan. Wō gwaa, nye zekol nye, lo nye ē mbok pe nye aakedi membu mil wat ε. 3 Bhis fofop naloo nye tō guk na dim-dim di ààbe ne esik ε, nye eezekol ye ne sap, nye eezetinjal boo etuja peeko tak, kel luk etee náá, dhalaghōr needi ààbasuu esa náá, bot ε medhik wo ze, kékum ē ghej membu mil

menek aadjaala ε. Bhii tak, nye waawiyiselaā etep ba mao ewala. (Abyssos g12) 4 Bhii tak, me eezabee mēbhōo beghej, bot ε nadi mendiidel ko tak o naabela ghwyil ε bot. Me naabaabee esisim ε bot ε natsaakaa ko esu ε esosoob bōo dum ne etseetse Yezu natel ne bengoolel ε mekpa ε Zeeb ne mekpa ε Zeeb. Bot binok nabe ē ààduwal tit ne naghise ye, be nabe ē ààbela geka tit ko ebhata-bhwoob, ààkobe-beak ē mbo. Be naabela tsik, ne ekok sama ne Klisto membu mil wat. 5 Bedhiiti bot ε nagwyε o, nabe ē ààbula e tsik εsok ne membu mil wat yenek ne si. Ye ē egom ε bot goma mēken. 6 Memyaala ne bot ε Zeeb nagom ē egom ε mēken o. Tin, esyee ε bhooba tokape ne ghwyil ko loo. Deenek, be kadi ē beghaa-Zeeb ε Zeeb ne yii ε Klisto, be aakok sama ne Klisto membu mil wat. 7 ē ghej membu mil wat yenek aadjala ε, Satan aawiyiselaā ē mbok, 8 nye waatō kekōo bot ε medhik djas di ko etuma ená e bōs o, ye kwyel eleē Għoog ne Magħoogh. Nye aaseeg be etep eduu tuub. Be aadi ē ebuepe dāa besye engwoob boo dii meson. 9 Be eezewyeza ko eko ε bōs djas ε. Be eezekii sum di bot ε mbyak Zeeb boma, għada Zeeb di ekwyel ε. Tin, du εzedus pe to gwoo, bhis tak ye eezedik be. 10 Wō gwaa, dim motmekon, mot nadi ekōo be o, eezemwasaa tō tok du mesii na goo-goo pe kyee tit ne embee bengoolel ε mekpa ε Zeeb be di o. Deenek, be aadi zukaa mwos ne pum kom-kom. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Bhii tak, me eezabee boo bōo beghej na puu, ne mot ndiidel ko tak. Gwoo ne bōs naazediib sok bhwoob'ε, mot nabe ē ààkabaabee be. 12 Bhii tak, me eezabee bot ε nazegwyε o, bot di ne mbyok ne bot ε ààdi ne mbyok nabe ē titel sok bōo beghej. Tin, bemekana naazediiaa, wō gwaa, dhiiti mekana zebaadiiaa, yenek nabe ē mekana me tsik. Bot nazegwyε o, napéeaa ε dum ne sa be nasa ε, dāa ye nazekwyalaa to bemekana ε. 13 Boo dii meson naazebulal bot ε nagwyε tō tak o, wō gwaa, esyee ne zula bot ε nazegwyε o, zebulal yōo pe. Deenek, mot ne mot naapéeaa dum ne sa nye nasa ε. (Hadēs g86) 14 Tin, esyee ne zula bot ε zegwyε o, zokazmwasaa tō tok du. Tok du tak ē esyee bhooba. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) 15 Deenek, mot djas nadi ààbe ne din kwyala to mekana me tsik o, naamwasaa tō tok du. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Tin, me eezabee gwoo na bes ne bōs na bes. ē di'enek, gwoo nadi ē mēken ne bōs nadi ē mēken ē naadiib, boo dii meson nabe ē ààkabaadi tak. 2 Bhii

tak, me eezabee ghaada na dæ, Yeluzalem na bes Zeeb nadhis é edus pe to gwoo. Ye nabe é ye moo babeega dáa moma zekomsa étep nyé neekeboma ne ngom'ε. 3 Me naagwak dhiiti lyel-lyel gwood eedus pe kyee bôó mekoozi eke: «Nenak, di Zeeb di o moo é, é di wat ne bot! Nyé aakadidi é sama wat ne noo, deenek, be aakadi é bot be. Tin, Zeeb nyey emet aadi é sama ne noo. Nyé aadi é Zeeb'oo. 4 Nyé waasunjal mijal me mis moo. Esyee aanákabaadi tak, pil aanákabaadi, ààbe ne eleka, ààbe ne mezuk. Deenek, esa é namwa djas aanábbaadi tak.» 5 É di'enek, mot di ndiidel kô bôó mekoozi o naake: «Nenak yak, me erekus esa na bes.» Bhii tak, nyé eezek: «Kwyala dáa, etee náá, mekpa mak é etseetse, ye goka ε ne ewaa ebwaalel et tak.» 6 Nyé eebaazek: «Ye eezesael! Me é Alfa ne Omegha, meken ne mesik. Mot é di ne gwyees medii oo, me aadge nyé medii di edus to soøgø di edje tsik ε, ààbwaal dhiiti sonok ne ne. 7 Mot aakwak oo, me waadjé nyé esa e lyak binek. Me aadi é Zeeb'ε, nyey kadi é mɔn'am. 8 Ye kabe betsabel oo, bot ε di ààké tø esosoob o, bot ε di egó bot o, bot ε di ekus ezem o, bot ε mezø, bot ε melyeeb, bot ε di eduwal benaghise o, ne bot etsal djas, be waamwasaat boo tok du di ne mesii me na goo-goo, ye é di esyee yii bhøøba.» (Limnë Pyr g3041 g4442) 9 Fofop ngot to efop eten ne bebá, nadi ne ebuku eten ne ebá lwoodela ne eboo mezuk me mesik o, eezek ne nam: «Dha, me aalyaal wø dheeega, mwaa Møn bhata.» 10 Sisim naazemet me. Wø gwaa, fofop zetó ne nam kô dwol dhiiti boo etsok na vyee-vyee. Nyé naatel me ghaada e dæ, Yeluzalem nadi edus pe to gwoo, ee Zeeb nadhis ε, 11 ye nadi é ne duma ε Zeeb, ekas ε le nadi enøjel é ekok me metaj di edjóoaas yaspe ε, djhaaz-djhaaz dáa ekok ε metaadak. 12 Ghaada tak nabe é tø boo peeb, ne meniel kam ne ebá, eniel ne eniel nadi é ne fofop ngot ebaal ye. Deenek, kô meniel me tak, ye naakwyalaan min me membyak kam ne ebá bot ε kyee dik Yisalael. 13 Deenek, é epap tak, ye nabe é ne meniel mælæl-εlæl. Pe edjem ε dwoos elæl, pe esila dwoos elæl, pe eko ε bøs elæl, pe kye bøs elæl. 14 Epap e peeb ghaada tak, nasumaa é pe kô mekok kam ne ebá, kô mekok me tak, ye nadi é ne ekwyala min me bot ε lwoma kam ne bebá ε Møn bhata. 15 Fofop nadi elii ne nam o, nabe é ne moø le ghwaazok nasaal ne loød ε é mbo, mesa me moø le tak nabe é, étep egek medjaa me ghaada, epap ne meniel me tak. 16 Medjaa me epap e ghaada tak djas nadi é djala. Tin, fofop nagek ghaada é ne le ghwaazok'ε: medjaa me

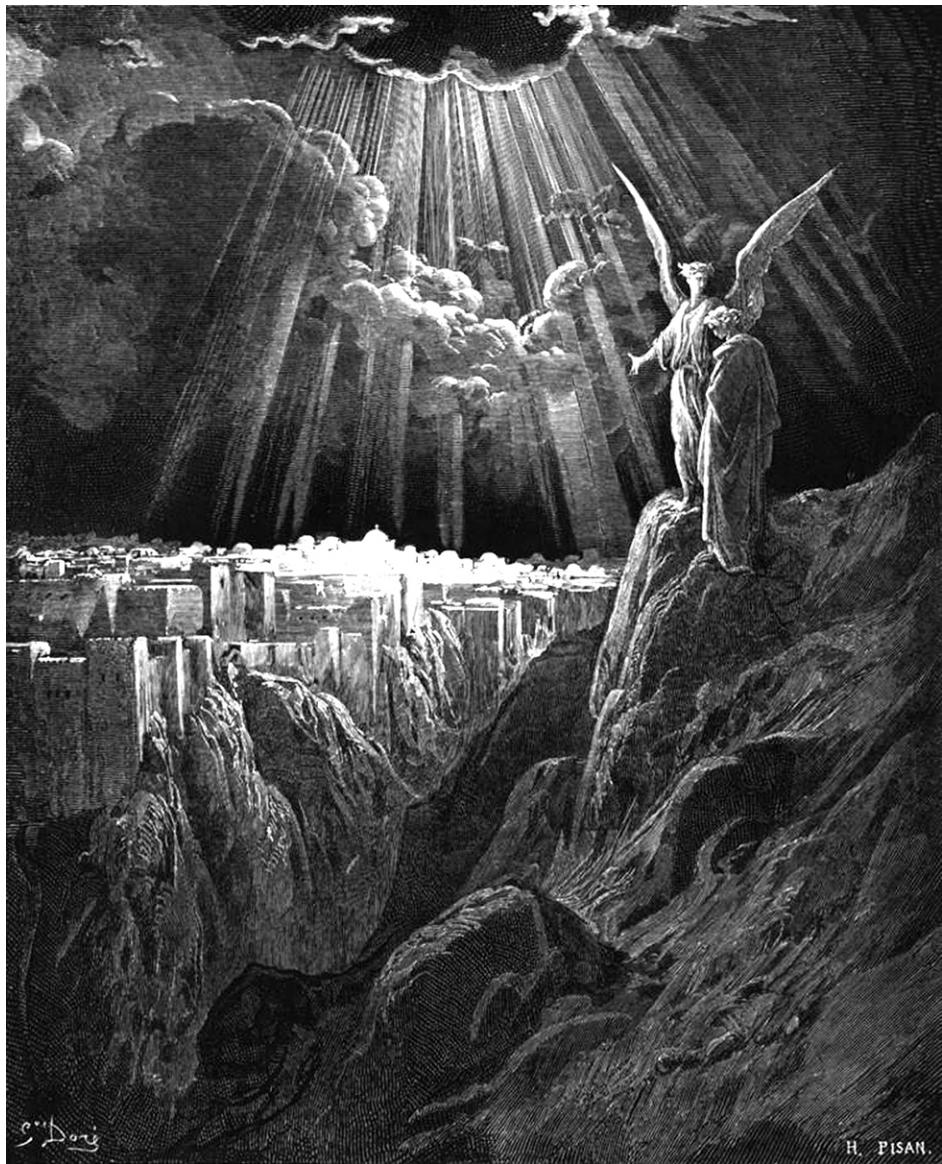
tak nabe é, esitade bemil kam ne bemil ebá, mebok me tak nabe é esitade bemil kam ne bemil ebá, mevyeeq me tak nabe é esitade bemil kam ne bemil ebá. 17 Fofop naazegék mæpip me pap, ye nabe é ekude dhet ne mekam mená ne ená. Nyé nagek ye ε, ne sa bot di ezye ne egek sok ε. 18 Tin, peeb nasumaa é ne mekok me metaj di edjóoaas yaspe ε. Ghaada nyey emet nasumaa é ne tete loød di ààpuuza ne dhiiti sonok ε, edjhaazzepe dáa metaadak. 19 Ghus zumal epap ghaada tak nasonaa é ne membi me mekok me metaj djas. Yii ghus zumal meken nabe é ne mekok me metaj di edjóoaas yaspe ε, yii boøba nabe é ne mekok me metaj di edjóoaas safiid ε, yii eløl nabe é ne mekok me metaj di edjóoaas aghat ε, yii ená nabe é ne mekok me metaj di edjóoaas emelood ε. 20 Yii eten ne mekok me metaj di edjóoaas oniks ε, yii eten ne wat ne mekok me metaj di edjóoaas Saaldwan ε, yii eten ne ebá ne mekok me metaj di edjóoaas Kiilzolit, yii eten ne eløl ne mekok me metaj di edjóoaas Beelil ε, yii eten ne ená ne mekok me metaj di edjóoaas topaaz ε, yii kam ne mekok me metaj di edjóoaas Kiilzopaalas ε, yii kam wat ne mekok me metaj di edjóoaas Tulkwaaz ε, yii kam ne ebá ne mekok me metaj di edjóoaas ametist ε. 21 Meniel kam ne ebá binek nabe é bemeyaka kam ne ebá. Eniel ne eniel nasaal ne mayaka wat. É di bot djas di esøega tø boo ghaada o, ye nasaal é ne tete loød di ààpuuza ne dhiiti sonok ε, edjhaazzepe dáa metaadak. 22 Me nabe é ààbee ndjaa Zeeb tø ghaada tak, etee náá, di edee Zeeb e ghaada tak é Ghej, Zeeb Mækaake døø ne Møn ε bhata. 23 Ghaada tak tok ne gwyees mekas me gwyees neghu mekas me ngøn, etee náá, duma Zeeb nadi ekas, Møn bhata é di lama ye. 24 Ekyee medhik é waake si mekas me, bemekoozi me bøs é waazyø ne ekum bøø. 25 Tin, meniel me ghaada aadi é mbek tu dwoo. Deenek, ye aanákabaadiyalaa etee náá, egwyitok aanàabaagwyiidel. 26 Be waazyø ne duma ne duu ekyee medhik. 27 Deenek, ye tok ne sa wat edhuud aani tø ghaada tak, ààkobe bot ε di ne embee mesa o neghu bot ε etsal. É di'enek, bot aani tø ghaada tak o, ye é aadi é bot ε min moø di kwyala tø mækana me tsik me Møn bhata o.

22 Bhii tak, fofop naazelyaal me dii tsik nadi edjhaazal dáa ekok ε metaadak ε, ye nadi ewyis é tø bôó mekoozi Zeeb ne Møn Bhata. 2 Dii tak nadi edhaa kuku ghaada. Le tsik nabe é pak mæmbø me medhii mæmbá. Le tak nadi edje bhum esok kam

ne ebá tó mbu wat, deenek, sok wat tó ngon wat. Tin, eka e tak ε di edje tsik ne ekyee medhik. 3 Υε aanàkabaadi ne dhiiti sonok di náá, ye waabela mbee baka Zeeb ε. Bóó mekoozi e Zeeb ne Món bhata aadi é tó ghaada tak. Tin, bot ε mesa ε Zeeb ε waaduwal nyε. 4 É di'enek, be waabee ebhwoob ε le, din ε le aadi é kwyala kó ebata-bhwoob bao. 5 Pum aanàkabaadi tak, bot ε aanàkabaadi ne gwyes ngel lama, neghu mekas me gwyes. Eteε náá, Ghej Zeeb aasa náá, mekas me di kó bot ε mesa me, é di'enek, be aakok kom-kom.

(aiōn g165) 6 Bhii tak, fofop eezéke ne nam: «Mékpa mak é mékpa me etséetse di egoka ne ewaa ebwaalel ε. Tin, Ghej Zeeb, mot di edje etson ne bengoolel ε mékpa ε Zeeb o nadhis fofop'ε étep elyaal ne bot ε mesa me, sa di náá ye aanàboya ne esael ε.» 7 «Yezu eezéke: Gwaka, me moo aazyε! Memyaala ne bot ε di elooba ne mékpa natelaa di to mékana mak ε!» 8 Mam Zaŋ, me naagwak, me naabee étep bak. Bhis me nagwak ne ebee ε, me naazeghaaga si sok bhwoob fofop mot natel me esonok binek étep me needuwal nyε. 9 Tin, nyε eezéke nam: «Nàsa deenek! Me é mot-mesa dáa woy, dáa bón nyooog, bengoolel ε mékpa ε Zeeb, dáa bot djas di elooba ne mékpa di to mékana mak ε. Ye é Zeeb ε wó di egoka ne eduwal!» 10 Bhii tak, nyε eebaake: «Sa wo ààsyel mékpa natelaa di mékana mak ε. Eteε náá, swala nabé náá, esa bak aasaεl ε, moo kunaa. 11 Mot di esa ebiyo o, gheesa ebiyo, mot di ne edhuud o, di to ye edhuud. Tin, mot di esa enem esa o, gheesa enem esa, mot di to e dce o, gheedi to edεs be.» 12 «Gwaka: Me moo aazyε! Me aazyε ne efute étep edje mot ne mot dum ne mesa me nyε nasa ε. 13 Me é Alfa ne Omegha, mot meken ne mot mesik, eken ne esik.» 14 Memyaala ne bot ε di egwyii ekaad bao o, eteε náá, be waabela ze éde bum le tsik, da be é eni tó meniel me ghaada. 15 Tin, pε kel, ye é ne bot ε di ne mefulu dáa be bebhye o, bot ε melyeeb, bot ε mezø, bot ε di ego bot o, bot ε di eduwal benaghise o, zenøo bot djas di ekwyel mékøj ne élæe elej etsal o! 16 «Mam Yezu, me naadhis fofop'am étep ekelyaal bin etep bak djas dum ne ezεega mendjaala. Me é mon dha ε Dhavid, me é kwyikwyen di ekas tó melem ε.» 17 Tin, Sisim ne moma ebá epeleε: «Dha!» Mot di egwak ye o, baake ε: «Dha!» Mot di ne gwyes medii o zye, mot di ekwyε medii me di edje tsik o, nyε aabela ye yii toto! 18 Me lee é tseetse ne mot ne mot di egwak mékpa natelaa to mékana mak ε náá: Mot ε bil dhiiti sonok ø, Zeeb é waakel eboo mezuk zekwyalaat tó mékana mak ε kó le.

19 É di'enek, mot edis dhiiti sonok tó mékpa natelaa di ekwyala to mékana mak ø, Zeeb é waadis ye ekeε bhumi le di edje tsik o, døø ne tó ghaada na dæe di kwyala tó mékana mak ε. 20 Mot di elyaal etséetse étep bak o, lee é: «Iyoo», «Me moo aazyε!» Amen! Dha, Ghej Yezu! 21 Betka náá, enem ne embée e Ghej Yezu di ne biyo djas.

Bhii tak, me eezabee ghaada na dee, Yeluzalem na bes Zeeb nadhis é edus pe to gwoo. Ye nabe
é ye moo babeega dää moma zekomsa étep nye neekeboma ne ngom'e ε. Me naagwak dhiiti
lyel-lyel gwood eedus pe kyee bôó mekoozi eke: «Nenak, di Zeeb di o moo é, é di wat ne bot!

Nye aakadidi é sama wat ne noo, deeneek, be aakadi é bot be.

Tin, Zeeb nye emet aadi é sama ne noo. Nye aadi é Zeeb'oo.

ε Sisim Zaŋ nabee 21:2-3

Reader's Guide

Bekwil at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Bekwil at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Bekwel---Bekwel-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luk 8:31
eLom 10:7
ε Sisim Zaj nabee 9:1
ε Sisim Zaj nabee 9:2
ε Sisim Zaj nabee 9:11
ε Sisim Zaj nabee 11:7
ε Sisim Zaj nabee 17:8
ε Sisim Zaj nabee 20:1
ε Sisim Zaj nabee 20:3

Mesa 3:21
Mesa 15:18
eLom 1:25
eLom 9:5
eLom 11:36
eLom 12:2
eLom 16:27
Kolet yii Meken 1:20
Kolet yii Meken 2:6
Kolet yii Meken 2:7
Kolet yii Meken 2:8
Kolet yii Meken 3:18
Kolet yii Meken 8:13
Kolet yii Meken 10:11
Kolet yii Booba 4:4
Kolet yii Booba 9:9
Kolet yii Booba 11:31
Ghalat 1:4
Ghalat 1:5
Efiez 1:21
Efiez 2:2
Efiez 2:7
Efiez 3:9
Efiez 3:11
Efiez 3:21
Efiez 6:12
Filip 4:20
Kolos 1:26
Timote yii Meken 1:17
Timote yii Meken 6:17
Timote yii Booba 4:10
Timote yii Booba 4:18
Tit 2:12
Ebele 1:2
Ebele 1:8
Ebele 5:6
Ebele 6:5
Ebele 6:20
Ebele 7:17
Ebele 7:21
Ebele 7:24
Ebele 7:28
Ebele 9:26
Ebele 11:3
Ebele 13:8
Ebele 13:21
Pyeed yii Meken 1:23

Pyeed yii Meken 1:25
Pyeed yii Meken 4:11
Pyeed yii Meken 5:11
Pyeed yii Booba 3:18
Zaj yii Meken 2:17
Zaj yii Booba 1:2
Zuud 1:13
Zuud 1:25
ε Sisim Zaj nabee 1:6
ε Sisim Zaj nabee 1:18
ε Sisim Zaj nabee 4:9
ε Sisim Zaj nabee 4:10
ε Sisim Zaj nabee 5:13
ε Sisim Zaj nabee 7:12
ε Sisim Zaj nabee 10:6
ε Sisim Zaj nabee 11:15
ε Sisim Zaj nabee 14:11
ε Sisim Zaj nabee 15:7
ε Sisim Zaj nabee 19:3
ε Sisim Zaj nabee 20:10
ε Sisim Zaj nabee 22:5

aïdios

eLom 1:20
Zuud 1:6

aiōn

Matye 12:32
Matye 13:22
Matye 13:39
Matye 13:40
Matye 13:49
Matye 21:19
Matye 24:3
Matye 28:20
Malak 3:29
Malak 4:19
Malak 10:30
Malak 11:14
Luk 1:33
Luk 1:55
Luk 1:70
Luk 16:8
Luk 18:30
Luk 20:34
Luk 20:35
Zaj 4:14
Zaj 6:51
Zaj 6:58
Zaj 8:35
Zaj 8:51
Zaj 8:52
Zaj 9:32
Zaj 10:28
Zaj 11:26
Zaj 12:34
Zaj 13:8
Zaj 14:16

aiōnios

Matye 18:8
Matye 19:16
Matye 19:29
Matye 25:41
Matye 25:46
Malak 3:29
Malak 10:17
Malak 10:30
Luk 10:25
Luk 16:9
Luk 18:18
Luk 18:30
Zaj 3:15
Zaj 3:16
Zaj 3:36
Zaj 4:14
Zaj 4:36
Zaj 5:24
Zaj 5:39
Zaj 6:27
Zaj 6:40
Zaj 6:47
Zaj 6:54
Zaj 6:68

Zaqj 10:28
Zaqj 12:25
Zaqj 12:50
Zaqj 17:2
Zaqj 17:3
Mesa 13:46
Mesa 13:48
eLom 2:7
eLom 5:21
eLom 6:22
eLom 6:23
eLom 16:25
eLom 16:26
Koolet yii Baoba 4:17
Koolet yii Baoba 4:18
Koolet yii Baoba 5:1
Ghalat 6:8
Tesalonik yii Baoba 1:9
Tesalonik yii Baoba 2:16
Timote yii Mekon 1:16
Timote yii Mekon 6:12
Timote yii Mekon 6:16
Timote yii Baoba 1:9
Timote yii Baoba 2:10
Tit 1:2
Tit 3:7
Filemoy 1:15
Ebele 5:9
Ebele 6:2
Ebele 9:12
Ebele 9:14
Ebele 9:15
Ebele 13:20
Pyeed yii Mekon 5:10
Pyeed yii Bhoba 1:11
Zaqj yii Mekon 1:2
Zaqj yii Mekon 2:25
Zaqj yii Mekon 3:15
Zaqj yii Mekon 5:11
Zaqj yii Mekon 5:13
Zaqj yii Mekon 5:20
Zuud 1:7
Zuud 1:21
ε Sisim Zaqj nabee 14:6

eleesē

eLom 11:32

Geenna

Matye 5:22
Matye 5:29
Matye 5:30
Matye 10:28
Matye 18:9
Matye 23:15
Matye 23:33
Malak 9:43

Malak 9:45
Malak 9:47
Luk 12:5
Zak 3:6
Hadēs
Matye 11:23
Matye 16:18
Luk 10:15
Luk 16:23
Mesa 2:27
Mesa 2:31
Koolet yii Mekon 15:55
ε Sisim Zaqj nabee 1:18
ε Sisim Zaqj nabee 6:8
ε Sisim Zaqj nabee 20:13
ε Sisim Zaqj nabee 20:14

Limnē Pyr

ε Sisim Zaqj nabee 19:20
ε Sisim Zaqj nabee 20:10
ε Sisim Zaqj nabee 20:14
ε Sisim Zaqj nabee 20:15
ε Sisim Zaqj nabee 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

Pyeed yii Bhoba 2:4

Questioned

None yet noted

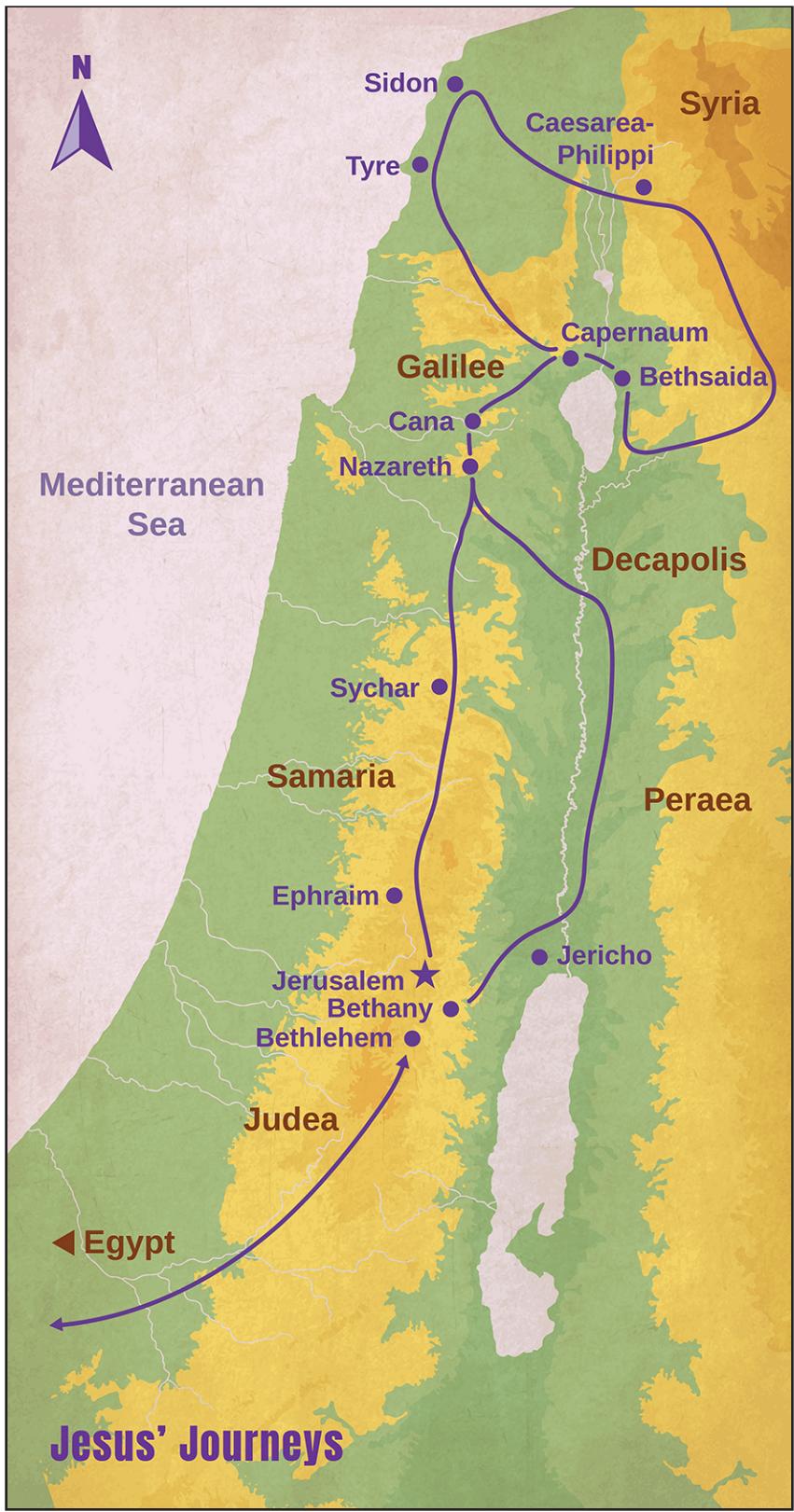

Dum ne edum ε koy ne Zeeb ε, Abalaam nalooba ne ndjóoel ε Zeeb é sok nye nadjoo nye ε. Wô gwak nye zetó pe kyee dik Zeeb naakek náá, nye aadje nye ε.

Tin, nye naazetó, dàagu pe kyee nye di etó ε. - Ebele 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Etsp tak é di náá, Sægele Mán Mot nyé emet náé dázye, etee náá, bot nezeddi bot é mesa me. Nyé naýe é, zesa bot mesa, né ezdje tsik é tyee etuud étsp bot ebuepe.

- Malak 10:45

Ye é mam Pol, mot-mesa ε Yezu Klisto. Zeeb é nadjóo me, nyé é nasée me étep me needi mot-lwoma, me neegoola bin Mbéé Bhaadal ye. - eLom 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

Who?

When?

		When?													
		Innocence		Fallen			Glory								
Who?	God	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth						
		God's Perfect Fellowship	John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					All Restored						
		God's Perfect Fellowship		Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43									
	Mankind	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden		Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17			Acts 3:21							
		No Fall No Death	Gen 1:31	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5											
		No Fall No Death		Blessed in Paradise, Luke 16:22											
	Angels	No Creation		Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					Col 1:20 Yes?						
		No people	Gen 1:1	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14											
		No Fall		Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6											
		No Unholy Angels		Rebelling Against Christ			Thalaasa, Rev 20:13	Heb 2:16 No?							
		Gen 1:31		Accusing Mankind			Lake of Fire Revelation 19:20								
				1 Peter 5:8 and Revelation 12:10											
				Abyss Revelation 20:2											

Destiny

Bekwil at AionianBible.org/Destiny

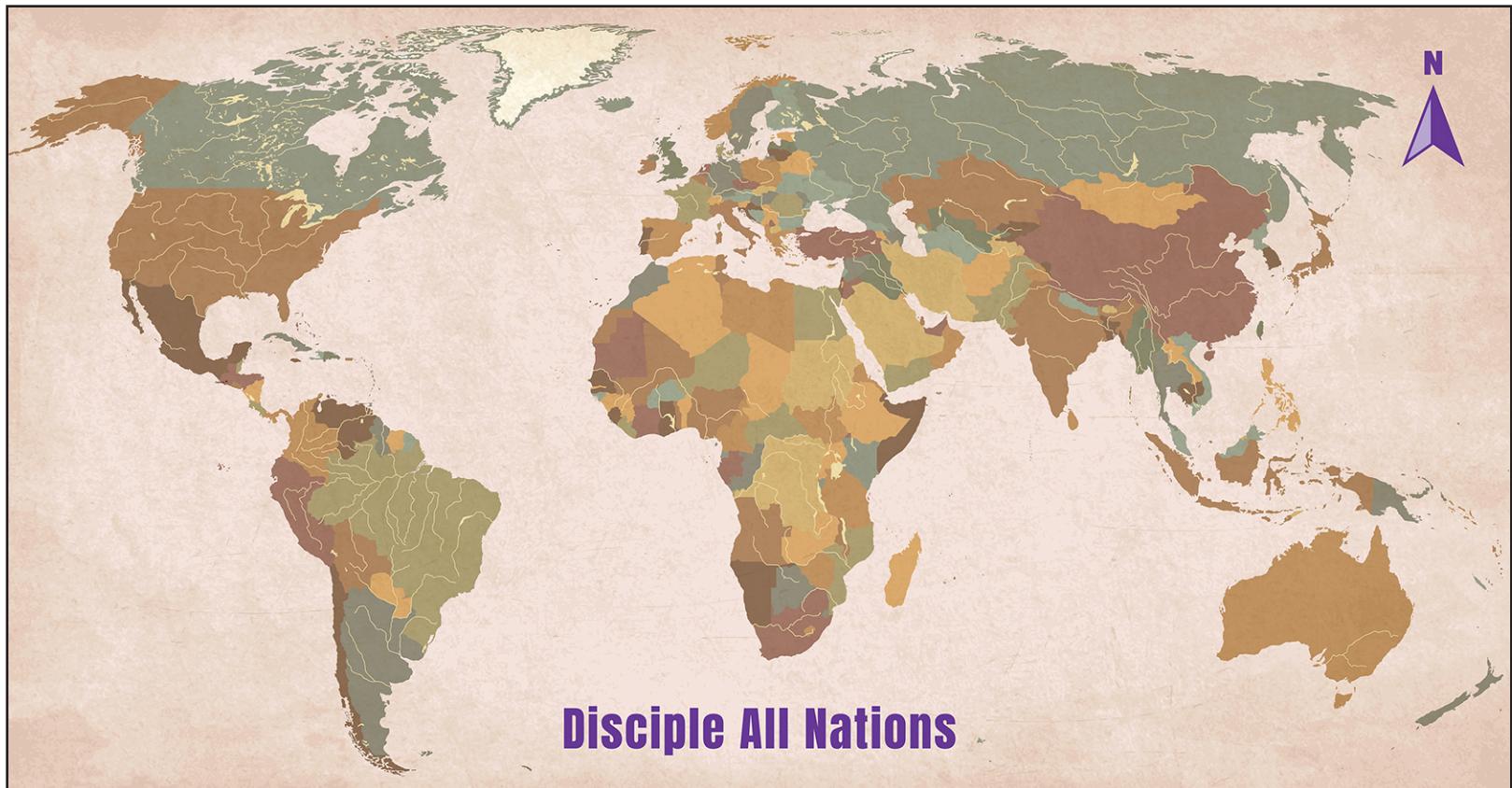
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament Sheol and New Testament Hadēs, 2) Geenna, 3) Tartaroō, 4) Abyssos, 5) Limnē Pyr, 6) Paradise, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail,*" Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up,*" Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid,*" because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump,*" Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Deenek, tóka pe daa bot ε membyak djas di kə eko ε bøs ε, da bi é kesa náá, bøø djas liigel, da be é di bedjekel bam. Duuka be Zeeb ne din ε Seeg, ne Møn, ne Sisim na Døe.

- Matye 28:19